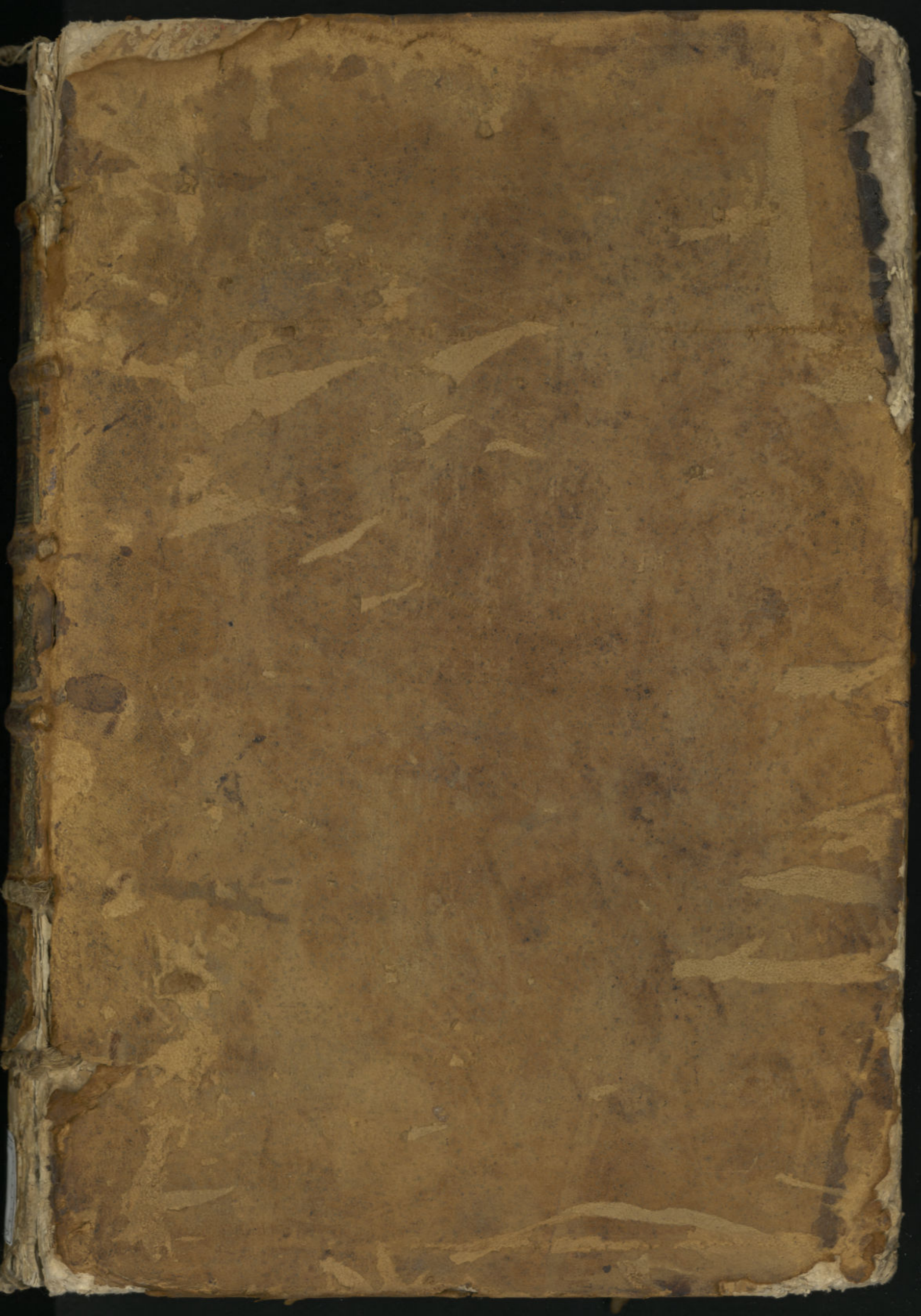

CONSVL

POVIB

A
10
28

2 48

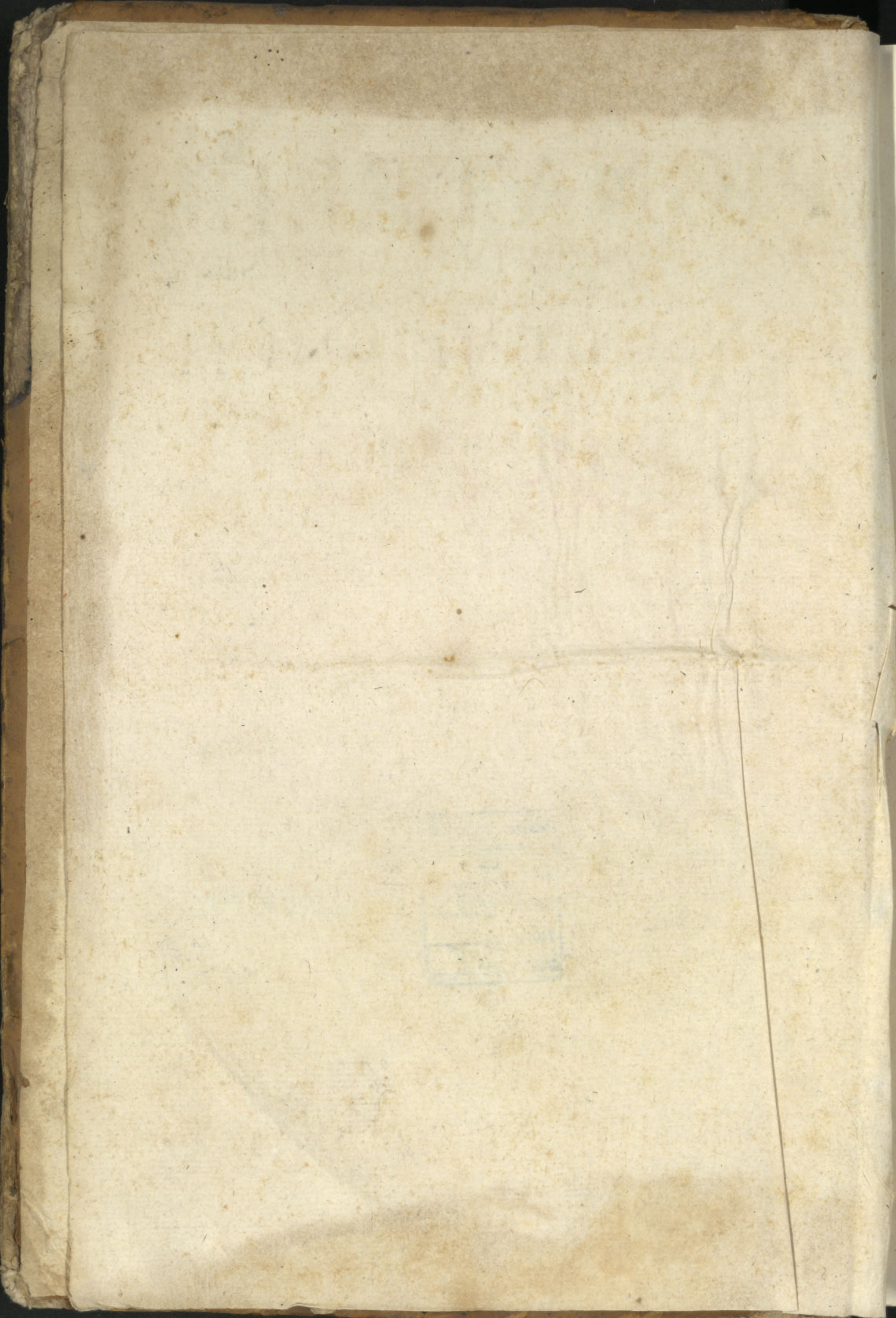
12 a - 3 - 4

4

~~32-2-3~~

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	A
Requisito	10
Tabla	
Numero	28

i169939149

I

C

IN
Qu
Ep
ju
Co
ex

O P
7
Con

C

ED

V

J A C O B I
PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS

Sacrae Theologiae, ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONUM
CANONICARUM.

Tomus Septimus;

IN QUO PRÆCIPUÆ CONTROVERSIAE DE IIS,

Quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Concilium Tridentinum; ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia potissimum pertinent; non solum ex utroque Jure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus judicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis, ex moribus receptis, breviter, ac perspicue dirimuntur.

OPUS OMNIBUS UTRIVSQUE FORI JUDICIBUS
Jurisconsultis, ac politici studii mystis, in primisque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Consiliariis, & Advocatis utile planè, ac necessarium.

Cum duplici Indice, altero Consultationum, altero Rerum notabilium
in fine Octavi Tomi apposito.

EDITIO SECUNDA VENETA AB AUCTORE RECOGNITA,
Multis in locis aucta, & à mendis expurgata.

VENETIIS, M.DC.XCV.

Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

N V M E R V S , O R D O , E T A R G V M E N T A

Consultationum , quæ in hoc Septimo Tomo
continentur .

CONSULTATIO I.

An quando ex Constitutionibus Monialium habetur, quod puellæ exteræ soluant dotem duplicatam, vel maiorem, sub nomine exterarum comprehendantur ciues ex privilegio? pag. 1.

CONSULTATIO II.

An, & quando Capellanus instituendus debeat esse actu, vel potentia Sacerdos, ac teneatur per seipsum celebrare, & Capellania dicenda sit Sacerdotalis? pag. 2.

CONSULTATIO III.

An & quomodo beneficiati Ecclesiarum Cathedralium possint Synodo diœcesanæ interesse, contradicente Capitulo? pag. 4.

CONSULTATIO IV.

An, negligente Capitulo in constituendo Vicario Capitulari intra octo dies post mortem Episcopi, possit Metropolitanus constituere Vicarium Parochum exterum, sed propinquorem? Vbi multa de residentia Parochorum? pag. 5.

CONSULTATIO V.

An assensus præscriptus in decretis de celebratione Missarum à S. Congregatione Concilij iussu Urbani Octavi editis, in susceptione onerum perpetuorum, requiratur dumtaxat, ut Ordinarius exquirat bona assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus adiungendis, vel ut subrogetur in locum beneplaciti Apostolici respectu bonorum priorum ita, ut huiusmodi bona propria locorum piorum valeant obligari pro adimplendis oneribus suscipiendis, interueniente dicto solo assensu Ordinarij, & in casu non adimplementi subhastari sine alio beneplacito Apostolico, vel potius beneplacitum Apostolicum debeat præcedere subhastationem? pag. 9.

CONSULTATIO VI.

An adiuncti, siue Coniudices Capitulares teneantur iurare, quando, & in cuius manibus? pag. 10.

CONSULTATIO VII.

An Episcopus in Ecclesijs parochialibus exemptis tempore visitationis possit etiam inuitis Regularibus, conferre Sacros Ordines, ac chrisma, aliaque Pontificalia exercere? pag. 11.

CONSULTATIO VIII.

An in Ecclesijs Monasteriorum Regularium secularizatis, in quibus exercebatur per Monachos cura animarum, sicuti etiam nunc exercetur per Sacerdotes seculares, pertineat apponere œconomum, occurrente illarum vacatione, ad Episcopos, an ad Abbates, quibus subiiciuntur cum iisdem privilegijs, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrariis Sacris Canonibus, Sacri Concilij Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus, & coram quo sit faciendus concursus?

An Episcopus possit corrigere, ac punire Curatos, ac Monachos secularizatos, aliosque Clericos, possidentes beneficia in supradictis Ecclesijs ob delicta ab iis commissa, & præcipuè in his, quæ pertinent ad curam animarum, & Sacramentorum administrationem?

An Curati præfatarum Ecclesiarum teneantur accedere ad Synodum diœcesanam Episcopi, vel potius ad Synodum dictorum Abbatuum?

An Rectores, seu Capellani dictarum Ecclesiarum possint audire confessiones secularium, etiam de casibus Episcopo reseruatjs, absque eius licentia?

An ad Episcopum pertineat concedere dimissorias pro ordinandis Clericis dictarum Ecclesiarum?

An Episcopus possit visitare clausuram Monialium existentium in supradictis Monasterijs, vel in eis saltem exercere iurisdictionem, uti delegatus Apostolicus, ac etiam confraternitates laicorum, quæ habent altare in præfatis Ecclesijs?

An Episcopus possit visitare dictas Ecclesias, & in eis exercere pontificalia, & præcipuè Sacramentum Confirmationis administrare?

An ad Episcopum pertineat cognitio causarum validitatis inrispatronatus laicalis, & honestatis personarum præsentatarum ad beneficia in dictis Ecclesijs existentia? In quibus dubijs resoluendis plura in explicationem S. Concilij Tridentini obiter adducuntur. pag. 13.

CONSULTATIO IX.

An Archihospitale Sancti Spiritus cogi possit ad contribuendum Seminarijs pro rata suorun Prioratum ex decreto Sacri Concilij Tridentini sess. 23. cap. 18. vbi etiam de alijs hospitalibus? pag. 21.

Index Consultationum.

CONSULTATIO X.

- An Episcopus possit publicè denunciare excommunicatum Regularem exemptum, qui ob delictum notorium incidit in excommunicationem latam à iure, vel ab homine saltem, vt ab alijs euitetur?*
An Superior Regularis Nuncium Apostolicum in Iudicem Synodalem, & à Diœcesi Episcopi denunciantis, vltra duas dietas distantem, possit in Conseruatorem eligere? pag. 23.

CONSULTATIO XI.

- An decretum S. Concilij Tridentini cap. 11. sess. 22. de reform. & can. 17. Bullæ in Cœna Domini habeant locum, quando dubitatur, an res in proprios vsus conuersæ, ac vsurpatæ sint Ecclesiæ? Vbi alia ad rem quidem?* pag. 25.

CONSULTATIO XII.

- An Regulares possint cum expressa licentia S. Congregationis Concilij iuxta eius decretum sub die 7. Septembris 1624. & 19. eiusdem 1643. de quonon alibi, imponere censum vitalitium, etiam sine pecunia numerata, illumque postea sine dicta licentia cassare, ac eius pecuniam in mutuum accipere?* p. 27.

CONSULTATIO XIII.

- An Canonicus pœnitentiarius possit eligi in Confessorum Monialium?* pag. 28.

CONSULTATIO XIV.

- An, & quatenus debeantur distributiones Canonico absenti prætextu inimicitia?* pag. 29.

CONSULTATIO XV.

- An administratores tam Ecclesiastici, quàm laici fabricæ cuiusvis Ecclesiæ, etiam Cathedralis, & quorumcumque piorum locorum, deputati ab Vniuersitatibus, teneantur reddere rationem administrationis solo Ordinario? Vbi ad id alia?* pag. 29.

CONSULTATIO XVI.

- An in generali exemptione à iurisdictione Ordinarij includatur exemptio à visitatione?* pag. 32.

CONSULTATIO XVII.

- An & quo pacto contra Vniuersitates deueniri possit ad interdictum Ecclesiasticum? Vbi alia opportunè?* pag. 33.

CONSULTATIO XVIII.

- De infortescentibus in censuris aliqua obseruationibus digna.* pag. 34.

CONSULTATIO XIX.

- An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia tortura deleuit, durante nihilominus communi existimatione populi, illum pro homicida reputantis, censendus sit irregularis, ita vt promoueri nequeat?* pag. 36.

CONSULTATIO XX.

- An decretum Concilij Tridentini c. 7. sess. 14. de reform. inducat nouam irregularitatem ita, vt etiam ille, qui dat operam rei licitæ, & omnem adhibet diligentiam, ne sequatur homicidium, si deinde sequatur, incurrat irregularitatem?*
Vbi de homicidio cum propulsione iniuria moderata non pauca disseruntur? pag. 37.

CONSULTATIO XXI.

- An & quatenus pater, ac mater possint suis filijs eligere sepulturam?* pag. 39.

CONSULTATIO XXII.

- An præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint iuris naturalis, in quo Ecclesia dispensare nequeat? Vbi etiam cuius sit in matrimonij impedimentis dispensare, ac de causis dispensandi?* pag. 40.

CONSULTATIO XXIII.

- De vagorum matrimonio quoad statum liberum?* pag. 45.

CONSULTATIO XXIV.

- An dispensari possit cum Catholicis, eorumque familiis, vt in partibus hæreticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis hæreticis vsurpatas?* pag. 46.

CONSULTATIO XXV.

- An nocte sacra Natiuitatis Saluatoris post primam Missam cantatam alie due Missæ immediatè celebrari, & Christi fidelibus Sacra Eucharistia ministrari liceat?* pag. 46.

CONSULTATIO XXVI.

- An sanatio mulieris sinistro fœtu laborantis, ac morti proxima, qua implorato alicuius serui Dei auxilio, fœtum emisit salua, & incolumis, sit adscribenda miraculo?*
Quid de instantanea sanatione tibiis, & cruribus impotentis, & attracti? Quid de sanatione strumarum? Vbi obiter de titulo Christianissimus, qui olim Hispania Regibus vsitatus, ac debitus fuit, digressio.
Quid de vulneribus, carbunculis incisis, ac sanatis absque vilo penitus cicatricis vestigio?

Quid

Index Consultationum.

Quid de liberatione à suppressione vrina cum emissione prægrandis calculi spinosi, & aspri?
Quid de paulò ante sanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum?
Quid de periculoso partu ob fetus duplicatos.
Quid de cæco, surdo, muto, qui statim lumen, auditum, loquelam recipiunt? pag. 47.

CONSULTATIO XXVII.

Quinam cultus Beatis, adhuc non canonizatis præstandus sit? pag. 52.

CONSULTATIO XXVIII.

An & quatenus res gesta, egregia facinora, miracula, aliaue hominum, qui cum opinione sanctitatis è vita disceſſerunt, possint in lucem edi, typisque mandari? pag. 54.

CONSULTATIO XXIX.

An Canonicus dispensatus super atate, censeatur dispensatus à promotione ad Subdiaconatum, & vsque ad quem annum, & in quam penam incidat, si non promoueatur? pag. 55.

CONSULTATIO XXX.

An Ecclesiastici possint aperire nouum furnum in præiudicium Baronis, habentis ab immemorabili, & ex concordia cum illis in ius prohibendi subditis, ne alibi, quam in suo forno panem coquant? Et an impediens Ecclesiasticos possit excommunicari? pag. 55.

CONSULTATIO XXXI.

An Clericus primæ tonsuræ deprehensus à Curia seculari in flagrante crimine in habitu laicali, gaudeat privilegio fori, si non inceserit in habitu ac tonsura, nec inſeruiuerit Ecclesiæ?

Vbi & quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesiæ inſeruire, & in habitu ac tonsura incedere, si noctu, vel interdum in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagrante crimine?

Et an Clericus non incedens in habitu, & tonsura, vel aliàs non habens qualitates cap. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, sicut amittit privilegium fori, ita etiam privilegium Canonis amittere censeatur? pag. 55.

CONSULTATIO XXXII.

An Clerici ex Episcopi licentia possint arma prohibita edicto Principis secularis deferre ac retinere ita, vt eiusmodi licentia non ab eodem Principe, sed ab Episcopo tantum sit eis concedenda?

An Episcopi familia de ipsius Episcopi licentia impunè vti possit quouis armorum genere perinde ac familia Principis secularis? pag. 59.

CONSULTATIO XXXIII.

An & quibus in casibus Clericus, non seruatis gradibus pœnarum in cap. Cum non ab homine de iudic. præscriptis, sit degradandus ac tradendus Curie seculari? pag. 64.

CONSULTATIO XXXIV.

An Regularis profectus, qui fuit baptizatus, tanquam expositus ita tamen, vt ex publica fama ipsius parentes non ignorentur neque prorsus sit ignotum, an ex illegitimis nuptijs sit conceptus, possit eligi in Generalem, vel obtinere alias prælationes suæ Religionis? pag. 69.

CONSULTATIO XXXV.

De presbytero, siue choro ad exclusionem ex eo Magistratus, aliorumque secularium, vbi alia eruditè? pag. 70.

CONSULTATIO XXXVI.

An Confraternitates seculares nullum habentes privilegium, possint prætextu consuetudinis sepelire in suis Oratorijs corpora defunctorum?

Posito, quod eadem Confraternitates possint ex consuetudine immemorabili sepelire in suis Oratorijs corpora defunctorum, an possint sepelire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulturam?

An filij impuberes, & vxores confratrum Societatum possint sepeliri in Ecclesiis Regularium, in quibus habent capellam, & prætendunt habere sepulturam in dicta Ecclesia?

An ab hæredibus defuncti confratris sepulti in Oratorio sue sodalitatæ, solui debeat proprio eius parochia aliquid pro iure sepulturæ, quod in dicta ciuitate solui solet.

An ab eisdem hæredibus defuncti id ipsum solui debeat, quando defunctus sepelitur in propria sepultura, vel eam sibi elegit in alijs Ecclesijs, etiam Regularium?

An Parocho dari debeat duplex stipendium, quod dari solet alijs Sacerdotibus pro associatione funeris, quando ad dictam associationem mutantur Regulares, vel Sacerdotes, vel Capitulum, siue cadauera tumulentur in Ecclesia parochiali, siue in Ecclesijs Regularium, siue in Oratorijs Sodalitatum? pag. 73.

CONSULTATIO XXXVII.

An falsus calumniator in materia ad S. Officium Inquisitionis pertinente nimirum sollicitationis in confessione, sit de hæresi suspectus, & tanquam talis debeat abiurare, & quomodo?

An gaudeat immunitate Ecclesiæ? Et

An idem dicendum sit de teste deponente falsum in S. Officio, & in materia ad ipsum pertinente? pag. 74.

Index Consultationum.

CONSULTATIO XXXVIII.

Qua poena Episcopus, committens stuprum cum Sanctimoniali, puniendus sit? pag. 74.

CONSULTATIO XXXIX.

De praxi, qua servatur in conuersione hebraeorum, eiusque difficultatibus observationes quotidiana; ubi dicitur?

An expediat statuere, ut Neophyti, & alij, qui agunt de conuersione Hebraeorum, persuadeant ipsis, qui capiunt baptizari, petere per seipsum baptismum, precipue si sint adulti, ac viri, quibus patet aditus ad Tribunalia Christianorum.

An expediat ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet adire per se ad Episcopum, vel alios Superiores, mittere aliquos probata vite, qui secreto domus sue, vel alio opportuniori loco explorent earum voluntates, videantque an habeant fundamentum delationes neophytorum, antequam capiantur, & ducantur ad domum Catechumenorum?

An pueri ante usum rationis, qui habent affines hebraeos & Christianos in aequali gradu, debeantur potius hebraeis, cum sint quasi in possessione, an vero Christianis in fauorem fidei?

Item pueri, qui habent plures affines hebraeos, vnum tantum Christianum in aequali gradu, an debeantur hebraeis?

Item vtrum pueri in aequali gradu debeantur potius affini, qui est tutor, aut curator, an vero Christianis?

An credendum sit vni dicenti, puerum aliquem esse sibi affinem, vel filium, & ideo sub sua potestate, an vero exploranda sit veritas, antequam pueri capiantur.

An praferendi sint, ceteris paribus, viri mulieribus affines ex parte patris ipsius, qui sunt ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicunt, an vero in fauorem fidei semper praferendi sint Christiani hebraeis?

Postquam pueri peruenerunt ad usum rationis, an parentes possint eos capere, ac ducere ad catechumenos, ut ibi addiscant articulos fidei?

An iure queant baptismum donari, si dubitetur, sint, nec ne rationis compotes, cum petant baptismum?

An qui conuertuntur ad fidem, cogendi sint soluere debita contracta ante baptismum ipsis etiam hebraeis, etiam consanguineis?

An petentibus parentibus neophytis, capi possint filij hebraeis, qui sunt iam rationis compotes, etiam inuiti, ac nolentes, ut ducantur ad domum neophytorum?

Item an, petente marito eadem de causa capi possit vxor inuita, & nolens fieri Christiana?

Rursus an, petente fratre, capi possit frater, vel soror vidua iam rationis particeps, etiam nolens, ac repugnans, ut ducantur ad domum Catechumenorum? pag. 75.

CONSULTATIO XL.

Caius, constante matrimonio genitus, ac natus, accepit a sua matre ipsum non esse filium legitimum, & naturalem sui patris, sed spurium Pomponij adulteri, qui credens, eum esse suum filium, apud se educavit,

& insignia sua familia dedit, & in publicis, ac priuatis scripturis suum filium appellauit, unde fama publica, tanquam spurius habitus est. Cumque admissus esset ad minores ordines, instante dicto Pomponio, Episcopus cum eo dispensauit super defectu natalium, & Summus Pontifex ad Sacros Ordines, quos nondum suscepit. Verum re postea mature perpensa, & cognita, inspectaque fide sui baptismatis, reperit fuisse baptizatum, vti filium legitimum, & naturalem suorum parentum. Ideoque petit ad Sacros Ordines, & ad Canonicatum in Cathedrali promoueri absque ulla dispensatione. Quæritur, an ei obstat aliqua irregularitas? pag. 77.

CONSULTATIO XLI.

An Catholicis in partibus hereticorum permitti possit citra Religionis iniuriam offerre liberos baptizandos a ministris hereticorum?

Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, ac motiua temporalia, aut ipsi domi enutriunt filios suos in heresi, aut sinunt a cognatis, aut alijs eisdem educari, imò qui interdum eos debortati fuerint, aut deterruerint ab amplectenda vera fide, cum tamen ipsi parentes in fide vera sibi videantur perseuerare?

An Sacerdos debeat excipere in Ecclesiam illos, quos nouerit subiaceere censuris Protestantium, vel an debeat eos differre, donec satisfecerint statutis Protestantium Ecclesie?

An liceat eos matrimonio iungere, qui dictis obnoxij sunt publicis poenis, non quod licitas arbitrantur, sed quod ea vim, quam a iure non habent, a facto, & consuetudine gentis sibi dudum vindicant, atque presumunt?

An Sacerdos interpellatus debeat, & in conscientia, & ratione officij teneatur, stantibus dictis censuris, etiam extra periculum mortis, baptizare nothos hereticorum, quibus ministri baptismum denegant, donec solitam parentes impleuerint publicam poenitentiam?

An permittere possit Sacerdos, quod Catholici iam in facie Ecclesie Catholicæ matrimonio iuncti, coram ministro heretico denuò contrahant?

Quid illis faciendum, qui obtinenda vxoris gratia, aut alia de causa frequentant, aut frequentauerint hereticorum templa, quem admodum & illis, qui sæpius fuerint in heresim relapsi? pag. 78.

CONSULTATIO XLII.

An iuramentum prestitum testibus in fine eorum examinis, sufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio Inquisitionis?

Et quatenus negatiue, an saltem faciat aliquale indicium ita, ut reus spontè comparens post dictum examen gaudeat beneficio spontè comparentis, tanquam non legitime prauentus? Et

An sufficiat, quod repetitus cum iuramento in principio ratificauerit primum examen? pag. 79.

Index Consultationum.

CONSULTATIO XLIII.

An Sacerdos, qui pluries in die celebrat ob quæstum, & auaritiam, sit verè Simoniacus?
An incurrat pœnas contra Simoniacos ipso iure illatas?
An ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis? Et quatenus affirmatiuè.
An cum eo dispensare possit eius Episcopus? An verò dispensatio sit ei concedenda à S. Congregatione Concilij? pag. 80.

CONSULTATIO XLIV.

An Abbates Regulares possint vti baldachino intra numerum trium vicium die, qua solemnè ritu in suis Ecclesijs celebrant exequias Principum?
An quatenus sic celebrare nequeant, incurrant ex causa talis vsus baldachini aliquas censuras?
Posito, quod incurrant, an censura possint infligi, seu declarari ab Episcopis? pag. 81.

CONSULTATIO XLV.

An & quatenus possit Episcopus celebrare pontificaliter, vel celebrari facere in Ecclesijs Regularium, alijsue exemptis, siue eo præseente, siue absente? pag. 88.

CONSULTATIO XLVI.

An delatio stola, ac functiones parochiales, quæ in Ecclesia Parochiali fiunt, absente illius Parocho, spectent ad eius Viceparochum, an verò ad Parochum alterius Parochiæ, qui ibi præseus existit? pag. 92.

CONSULTATIO XLVII.

An Episcopus in processionibus possit post se deferre sellam gestatoriam? pag. 93.

CONSULTATIO XLVIII.

An seculares manutenendi sint in iure sedendi in suis sedilibus, siue seais positis in Ecclesijs? Vbi alia? pag. 94.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares, qui ex immemorabili sunt obligati ad officium in Ecclesijs Cleri secularis, præcedere debeant ipsi Clero? Vbi de actibus facultatiuis non prorsus inutilia? pag. 94.

CONSULTATIO L.

An quando Græci accedunt ad confitenda peccata apud Missionarios, teneantur Missionarii ab eis exigere confessionem generalem, quia, si non habent veram formam absolutionis, pœnitentium confessiones sunt irritæ, ideoque reiterandæ? Vbi forma absolutionis Græcorum profertur, & discutitur.

An Missionarii teneantur interrogare Græcos ad pœnitentiæ Sacramentum accedentes, de eorum fide, verbi gratia, de Summo Pontifice, de processione Spiritus Sancti, de glorificatione Sanctorum, de consecratione in azymo, & purgatorio, in quibus vulgò errant Græci?

An Missionarii in casu necessitatis, aut mortis periculo, vbi non est copia Confessoris Latini, licitè valeant apud Græcos schismaticos confiteri?

Et an Græcus, Ecclesiæ Romanæ reconciliatus, possit apud eosdem Græcos confiteri ad euitandam grauem persecutionem, aut damnum à schismaticis excitandum?

An Græcus ad ritum Latinum conuersus, possit iterum ad ritum Græcum redire?

An Sacerdos missionarius in quadragesima vacans munerè missionis, & inter Maronitas degens, eo tempore ad missionem maximè congruo, possit celebrare Missam iuxta eorum consuetudinem tertia hora post meridiem? pag. 95.

CONSULTATIO LI.

An pactio inter virum Catholicum, & coniugem hæreticam, quod scilicet ista possit viuere seorsim à viro, sit valida?

An dicta vxor sit compellenda ad cohabitandum cum suo viro, & ad præstandum ei debita obsequia matrimonij?

Quibus medijs iuridicis, siue prudentialibus possit, ac debeat ad id compelli? pag. 95.

CONSULTATIO LII.

An excommunicatus in Tribunali S. Officij vigore Constitutionis B. Pii V. Si de protegendis, & infordescens in dicta excommunicatione per annum, possit audiri per procuratorem excusantem eius contumaciam, & infordescantiam, ex quo sit à S. Pœnitentiaria absolutus in foro conscientie?

Et an admissio, & verificatio dicto Breni cum absolutione subsequente eius vigore, suffragetur predicto contumaci, ne contra eum procedatur ad vltiora, tanquam contra infordescantem? pag. 96.

CONSULTATIO LIII.

De facultatibus concessis quibusdam Episcopis in partibus, & in eas obseruationes, & dubia? pag. 97.

CONSULTATIO LIV.

Vt seruari debeat sigillum Confessionis Sacramentalis, quid requiratur?

Et an crimen reuelationis confessionis pertineat ad S. Officium?

Quomodo probetur? & quæ pœna de iure communi? pag. 99.

CONSULTATIO LV.

An personæ Catholicæ iunctæ matrimonio in faciem Ecclesiæ, presentibus Sacerdote, ac testibus, possint postea renouare verba Sacramenti, & dare dexteram coram ministro ac testibus in templo hæreticorum ad hoc tantum, vt effugiant leges pœnales graues quidem?

Vtrum ad easdem leges pœnales effugiendum Catholici parentes possint permittere, vt liberi baptizentur à ministro hæretico?

An liceat vti chrysmate, ac oleo Sancto infirmorum veteri ad triennium, & vltra, cum non suppetat copia habendi olea recentia, vt sepè contingit?

Index Consultationum.

- An liceat vti candelis ex adipe animalium in sacrificio Missæ, cum sæpè non suppetat copia habendi cereas?*
- An sufficiat testimonium medici hæretici, vt concedatur licentia Catholico comedendi carnes diebus prohibitis? & cum multis non sit facile vel illud ipsum testimonium, an Sacerdos in verbo pœnitentis possit talem concedere licentiam?*
- An Catholici possint permittere, aut etiam imperare seruis tam hæreticis, quàm Catholicis, vt laborent diebus festis, præsertim cum plures habeant seruos hæreticos, quàm Catholicos, nec illi absque istis laborare velint, sed abutuntur die festo in potationibus, & scurrilitatibus, cum non habeant plerumque pias occupationes?*
- An teneantur Catholici obseruare dies festos S. Iosephi, S. Syluestri, & S. Annæ? Et an laici teneantur iis diebus abstinere ab opere seruili?*
- An liceat conferre caremonias baptismi filiis Catholicorum baptizatis ab hæreticis ministris?*
- An liceat patrono Catholico præsentare ministrum hæreticum ad beneficium Ecclesiasticum, ne amittat ius patronatus?*
- An liceat conferre easdem caremonias hæreticis ad fidem conuersis?*
- An liceat conferre easdem caremonias liberis, quorum pater hæreticus est, at mater Catholica enixè rogans, vt suppleantur caremonia, & sperans fore, vt vnus, aut alter eorum, saltemque filia educentur in fide Catholica?*
- An liceat baptizare spurios hæreticorum liberos, quibus baptismum conferre sæpè recusant ministri hæretici, donec parentes multam pecuniariam, & publicam agant pœnitentiam?*
- An liceat iungere matrimonio aliquas personas sub promissione euadendi Catholicæ? pag. 101.*

CONSULTATIO LVI.

- An sit concedenda facultas dispensandi super impedimenti matrimoniorum in secundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcarum Iudice contractorum, quæ Episcopi illarum partium nullatenus dissoluerè possunt?*
- Et an Episcopus prohibere possit sub pœna excommunicationis, quod nemo baptizare possit adultum, cuius non percipit idioma, & quod hæc prohibitio sit generalis, quodue non possint baptizari ij, quorum idioma non intelligitur, nisi in articulo mortis? pag. 103.*

CONSULTATIO LVII.

- Vtrum in locis, in quibus adhuc viget abusus ducendi uxores absque interuentu Parochi ac testium, sint sacramenta administranda illis sic coniugatis?*
- An liceat illis celebrare verè matrimonium, vel potius dicendum sit legitimum matrimonium eorum, qui dimissa, vel expulsa, vel spontè abeunte prima, ac etiam secunda uxore, tertiam accipiunt cum intentione contrahendi asserentes, se non intendere cum prima, & secunda perpetuo cohabitare, cum traxerint, sed tantum eas experiri, an sua domi essent proficue, seu aptæ administrationi vel seruituti, nec ne?*
- An tutò possint sacramenta administrari parentibus, filiam Turcis, vel schismaticis ob aliquem finem in sponsam promittentibus absque eo, quod amplius*

valeant retractare promissionem, nisi cum vita, bonorumque periculo?

- An liceat administrare sacramenta mulieribus Catholicis commorantibus apud Turcas, cum protestentur velle inter eos degere absque iniuria Creatoris, & Catholicam legem profiteri, atque obseruare?*
- An baptizari debeant paruuli ex matre Catholica, patre verò infideli, quando missionarios, parentibus se se opponentibus, grauis metus concutiat?*
- An admittendi sint Turcæ, vel schismatici ad suscipiendos in baptismo Catholicorum filios, supposito, quod aliunde nequeant parentes sedare dissensiones, & odia, vel an saltem Catholicus cum Turca possit admitti, vt inde ex parte saluetur ritus Ecclesiæ, ac simul intentioni parentum satisfiat?*
- Sunt de schismaticis viris, qui secundum eorum ritum contrahentes cum Catholica, vel schismatica matrimonium, ea laborant ignorantia, vt nesciant maritalem consensum perpetuò cohabitandi esse de essentia sacramenti matrimonij. Hinc mulieres è domibus maritorum expelluntur, vel ipsæmet fugam arripiunt, & ad Catholicos accedunt. In tali casu possunt ne licitè, ac legitimè cum Catholico nubere?*
- An quando verè nulla subest via euadendi, nisi iniuriam iniuria, homicidium homicidio vindicetur, Catholici in tali statu, ac dispositione perseverantes, titulo, vt aiunt, defensionis necessariæ, sint susceptionis sacramentorum capaces? pag. 104.*

CONSULTATIO LVIII.

- An quilibet apostata à fide, qui se indicat dispositus martyrio, debeat induci ad protestandum publicè fidem Christianam, nihilque curandum de corporalibus persecutionibus proprijs, vel aliorum, vel saltem permittendum sit, vt exequatur suam inspirationem quicumque ad id faciendum exponatur, aut quisque dissuadendus ab huiusmodi actione ob generales causas quarundam Regionum, saltem quando, ac vbi timetur periculum grauis persecutionis Christianorum?*
- Quomodo se gerere debeat minister Catholicus cum ijs, qui se non sentiunt sufficientes ad suscipiendum martyrium, & cupientes confiteri fidem Christianam siue martyrio, viuunt, quoad fieri potest, iuxta fidem internam, sperant corporalem libertatem, & interim desiderant ac postulant reconciliationem secretam, & participationem sacramentorum?*
- Quomodo etiam se gerere debeat idem sacer minister cum ijs, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem externam cum probabili periculo crudelis necis, imò cum humana certitudine illius, neque possunt absque eodem periculo omittere partem aliquam rituum Apostolicorum, sed queruntur de Ecclesia Christi, quod velit eos condemnare in vita, cum credant quidquid ipsa credit, & faciunt quidquid ipsa præcipit absque eo, quod se exponant mortis periculo?*
- An pro causa simili supradictis, siue absque causa peculiari, sed solum pro fidei ardore, ac zelo, cum maximè videant illam collapsam, & tot animas non solum sine luce Euangelica, sed etiam sine spe*

Index Consultationum.

spe illius; liceat cuicumque Catholico Ecclesiastico, vel seculari publicè illam prædicare, ac defendere, atque aded exponere se martyrio? pag. 105.

CONSULTATIO LIX.

An Sacerdotes Catholici supplere possint baptismi ceremonias quoties heretici, post suam ad fidem Catholicam conuersionem illas suppleri postulant? pag. 105.

CONSULTATIO LX.

An Metropolitanus possit recipere appellationem, ac procedere ad confirmationem, vel irrationem primæ sententiæ pro, vel contra hereticum in casu, quo Episcopus irrita declarauerit sponsalia, & condemnauerit partem ad se componendum pœna pecuniaria, eroganda mulieri defloratæ, & pro eleemosyna propter scandalum? pag. 105.

CONSULTATIO LXI.

In electionibus quanam dicatur sanior pars Capituli?

An sanior pars minor præferatur maiori non saniori parti, vel requiratur copulatiuè, quod pars sanior sit etiam maior ad hoc, vt electio dicatur canonica?

Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulatiuè maior, & sanior pars, si maior pars numero tantum præferatur minori?

An regula maioris, & sanioris partis procedat tam in scrutinio aperto, quàm secreto, si non appareat, qui fuerint eligentes, dum secreto votum protulerunt?

An regula sanioris partis procedat etiam in electionibus, in quibus de iure, vel ex constitutione requiruntur duæ ex tribus partibus electorum ad Canonice electionem? pag. 106.

CONSULTATIO LXII.

An sit validum matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho græco schismatico, & more schismaticorum, presentibus duntaxat musicis canentibus in honorem matrimonij more Græcorum schismaticorum, non autem testibus particularibus adhibitibus ad formam Concilij, deficientibus ibidem Parochis Catholicis, eo quia heretici omnes Ecclesias, Parochis Catholicis expulsis, denast arunt? pag. 106.

CONSULTATIO LXIII.

An puella, in Monasterio Monialium prorsus exempto, degentes educationis causa, & mulieres seculares famulæ Monialium, nullam emittentes regularem professionem, si contingat eas mortem obire in Monasterio, sepeliri possint, ac debeant in Ecclesia exteriori Monialium, an potius in Parochiali, in cuius Parochia domicilium retinent?

Et quid si in nulla Parochia retineant domicilium? pag. 106.

CONSULTATIO LXIV.

An Episcopus, qui abest à Ciuitate sua Cathedrali, & residet in Diœcesi, constituere, vel relinquere in illa debeat Vicarium generalem, ac tribunal Episcopale? pag. 108.

CONSULTATIO LXV.

An Commendatarii visitari possint ab iis, quibus in decreto cap. 8. Concilij Trid. sess. 21. de reform. eorum Ecclesias visitare concessum est? pag. 110.

CONSULTATIO LXVI.

An Eunuchi ad sacros ordines admitti possint? Vbi de mutilatione, ac dispensatione in ipsa. Et quid quod ad eorum matrimonium? pag. 111.

CONSULTATIO LXVII.

Canonicatus vacans in Ecclesia titulari per obitum familiaris sit ne conferendus de consensu Cardinalis Patroni, an verò Cardinalis Titularis? pag. 116.

CONSULTATIO LXVIII.

An Regularis, degens extra claustra, si delinquat, puniri debeat à Nuncio Apostolico, vel ab Episcopo, qui præuenit? Vbi in hanc rem alia? pag. 117.

CONSULTATIO LXIX.

An concubitus Iudæi cum Christiana, vel Christiani cum Iudæa pertineat ad S. Officium Inquisitionis priuatiuè quoad omnes?

Et, an dato, quod non pertineat priuatiuè ad S. Officium, illius cognitio pertineat ad Iudicem Ecclesiasticum, vel ad laicum, aut ad vtrumque præuentiuè? pag. 120.

CONSULTATIO LXX.

An Moniales Monasterij Ordinis S. Clare, Apostolica auctoritate post Concilium Tridentinum erecti, sub regimine fratrum Reformatorum S. Francisci, sint immunes à solutione quarta funeralis? pag. 121.

CONSULTATIO LXXI.

An, & quatenus sit locus partitioni Episcopatum? pag. 122.

CON-

Index Consultationum.

CONSULTATIO LXXII.

*An Clericis concedenda sit licentia exercendi agriculturam pro sua, suorumque sustentationem, ac retinendi apum aluearia?
Vbi aliqua de conductoribus honorum Ecclesie, eorumque immunitate à vectigalibus? pag. 123.*

CONSULTATIO LXXIII.

An loca per Summos Pontifices dismembrata ab Abbatibus, & de diocesis aliorum Ordinariorum effecta, in quibus aliqua Ecclesia existunt, quae ante dismembrationem erant de iurisdictione earundem Abbatiarum Nullius, & de illarum territorio, remanserint in eodem statu, & qualitate post dismembrationem dictorum locorum? pag. 124.

CONSULTATIO LXXIV.

*An Monasterium D. Gregorij Urbis Congregationis Camaldulensis possit sibi retinere partem eleemosynarum distributarum in Monasteria dictae Congregationis?
An teneatur redditus omnes sacrarii, siue Sacristiae insumere pro eodem Sacrario?
An teneatur satisfacere pro missis quotidianis in sua Ecclesia exclusiue quoad alia Monasteria eiusdem Congregationis?
An satisfaciatur menti Urbani VIII. in numero Missarum celebrandarum in eadem Ecclesia? pag. 125.*

CONSULTATIO LXXV.

Vtrum ad effectum priuandi Canonicum Canonicatu, aliosque beneficiatos, qui habent residentiam, suis beneficijs, requiratur integrum triennium, vel necessarium sit praemittere poenas à S. Concilio statutas, antequam deueniatur ad priuationem beneficii ob non residentiam? pag. 126.

CONSULTATIO LXXVI.

An, & quatenus Canonicatus, & praebenda diuidi possint? pag. 128.

CONSULTATIO LXXVII.

An susceptio Sacrorum Ordinum ex metu reuerentiali, concurrentibus minis, sit irrita? pag. 128.

CONSULTATIO LXXVIII.

De impedimento publicae honestatis aliqua obseruationes accommodatae, ac vtilis? pag. 130.

CONSULTATIO LXXIX.

*An honorantes Deiparam salutatione Angelica ad horarum ictus, vere mille dierum indulgentias lucrentur?
Et an ad campanae pulsus meridianum, ac vespertinum sit necessarium orandum ita, vt ad huiusmodi precibus iure quisque cogi possit? pag. 131.*

CONSULTATIO LXXX.

Quisnam declarare debeat, vel possit, an occidens, remutilans, de fendendo vitam suam, indigeat dispensatione ab irregularitate, Sedesne Apostolica, an verò Ordinarius? pag. 132.

CONSULTATIO LXXXI.

*An toleranda sint mulieres nuptae, quae publicè meretricio more prostituuntur omnibus in maximum Sacramenti matrimonij opprobrium?
Et quatenus negatiue, quo salubriori ac faciliori remedio prouideri possit animarum saluti absque editis ac publicitate, & cum minori scandalo populi? pag. 132.*

CONSULTATIO LXXXII.

*An & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò represalia indici possint?
Et an contra Clericos? pag. 134.*

CONSULTATIO LXXXIII.

An poena mortis comminata Clericis à Sacris Canonibus intelligatur de morte naturali, vel de morte civili, nisi in canone addatur vltterius, Clericum, prauia degradatione, Curiae seculari tradendum? pag. 137.

CONSULTATIO LXXXIV.

*An spontè denunciante in S. Officio tam contra alios, quam contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices, vel irritent totum processum?
An Fiscus examinando eosdem complices nominatos à suprascriptis denunciatoribus, procedere possit contra eos, qui in eodem processu per prauectionem, vel diminutionem se grauauerunt? pag. 137.*

CONSULTATIO LXXXV.

*An Dominus oppidi, pagi, vel villae possit in illius oppidi, pagi, vel villae pascuis plura pecora pascere, quam eius subditi?
An idem dominus subditos suos, extra opera sibi debitas, cogere possit, vt pro consueta mercede ipsi praestent operentur?
An idem Dominus habeat ius protomiseos in frumento, cibariis, vel mercibus edilibus subditorum, quas venales ad forum deferunt? pag. 137.*

CONSULTATIO LXXXVI.

*Moriens in carcere, in quo detinetur custodiae causa, in quam Ecclesia Parochiali sit sepeliendus?
Et an si eligerit sibi sepulturam extra Parochialem, debeat Ecclesiae suae Parochiali quarta funeralis?
Quidue de us, qui damnati sunt ad carcerem in poenam, vt in illis in perpetuum, vel ad tempus permancant? pag. 139.*

Index Consultationum.

CONSULTATIO LXXXVII.

An Indulgentia Sodalitati Corrigiatorum S. Monica à Summis Pontificibus concessa, à Paulo V. reuocata, sint postea restituta? pag. 140.

ac de illa pacisci pro victu, alijsque necessarijs ad sustentationem puella volentis ingredi Monasterium?

Vbi quid de alijs passionibus? pag. 145.

CONSULTATIO LXXXVIII.

An qui aliquo modo, etiam disputandi, aut veritatis indagandæ gratia, impugnat, vel in dubium reuocat sacrum Societatis Iesu Institutum, siue Constitutiones, incurrat pœnam aliquam Ecclesiasticam? pag. 142.

An, & quomodo constare possint miracula seruorum Dei? Vbi iterum de ijs, qui sine cibo ac potu diu, mensibus, atque annis vixerunt ad effectum eos canonizandi. pag. 149.

CONSULTATIO LXXXIX.

An qui in Paschate non recipit in sua Parochiali Ecclesia Eucharistiam, sed in Sacrosancta Basilica Lateranensi, vel in Ecclesia Cathedrali suæ Diocesis, satisfaciat Ecclesie præcepto de annua Communionem? pag. 142.

CONSULTATIO XCII.

An Baro, seu Princeps, qui habet nouas, & diuersas Baronias in diuersis Diocesis, siue Principatui accessorias, siue non, pro quibus Barones fuerunt soliti soluere regalias, teneatur pro dictis Baronijs soluere regalias Episcopis, in quorum Diocesis illas habet? pag. 156.

CONSULTATIO XC.

An Monasterijs Monialium licitum sit, an verò simoniacum exigere aliquam summam nomine dotis,

De cognatione spirituali iuxta decretum S. Concilij Trid. sess. 24. cap. 2. de reform. matr. Vbi plura, quæ vsui esse possunt, discutiuntur. pag. 156.

CONSULTATIO XCIII.

F I N I S.

AD LECTOREM.

Quibus rationibus, quibusque partium studijs huius Operis Auctor ducatur, ubicumque de Fori competentia Ecclesiastici cum seculari, seu de Ecclesiastica immunitate, & illuc spectantibus scribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id ex lectura animaduertes, & ni fallor tam scribentis genium, & statum, quàm temporum necessitatem, seu maius corruptelam agnosces; Caterùm ne imprimendi operis permisso, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo existimares, permittendum fuit eò impressorum dumtaxat rationibus, & mercatura id datum fuisse, ac si id ageretur non deesse celeberrimos Doctores, solidasque doctrinas, quibus Principibus, & Magistratibus, contra nouarum opinionum sectatores, sua iura probè constent.

D. IACOBI PIGNATELLI

CONSULTATIONVM CANONICARVM.

Tomus Septimus.

CONSULTATIO I.

An quando ex constitutionibus Monialium habetur, quod puellæ exteræ soluant dotem duplicatam, vel maiorem, sub nomine exterarum comprehendantur ciues ex priuilegio?

Enseo affirmatiuè respondendum; quia dum constitutiones huiusmodi intendunt, quod puellæ ciues soluant dotem ordinariam, & ceteræ duplicatam, vel maiorem, intelligunt de ciuibus originarijs: Dispositio enim censetur facta in fauorem illorum, qui sunt originarij

de loco; appellatione autem Ciuium propriè, & strictè veniunt tantum originarij, non autem creati ex priuilegio, vt notant Accurs. in l. i. in fin. ff. de tut. & curat. & in l. Ciues, C. de Incol. Bald. in auth. Sed omnino num. 3. C. Ne Vxor, & in l. Ciues num. 4. C. de appellat. & in cap. Significasti num. 5. de rescript. Aretin. conf. 77. vers. Circa primum, Io. Bapt. Bouius tract. de stat. Urb. prescript. v. Ciuis Romanus num. 2. Atque ita censuit Sac. Congregatio Episcop. & Regul. in Materana Ciuitatis die 29. Nouembris 1668.

2 Nec obstat textus in dict. l. Ciues, C. de Incol. ibi: Ciues quidem origo, manumissio, allectio, &c. facit; quod verbum allectio Glossa declarat, idest electio. Vnde Bald. in l. In Vrbe, ff. de stat. homin. inquit, quod Ciues effecti ex Constitutione habent ius Ciuium ex origine; quia sunt veri ciues, subdens quod si statutum dicat, quod omnes Ciues habeant tale priuilegium, & forenses non; habebunt Ciues ex priuilegio ea, quæ habent Ciues originaliter. Idem Bald. in l. Cum oratione, ff. de excus. tut. inquit, quod paria sunt qualitate alicui naturaliter inesse, vel per priuilegium inferri, & eo ipso, quod accipiuntur ad Ciuitatem, tractari debent vti Ciues, Rota coram Card. Lancellotto in Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ 14. Nouembris 1603. Idque, etiam si Ciues ex priuilegio, sint etiam Ciues aliarum Ciuitatum; quia ciuitas huiusmodi non potest stare exclusiue ad ciuitatem quæsitam, Rota coram Cardin. Lancellotto in dicta decisione, & in Perusina de Balleonibus 24. Nouembris 1597. coram Gypso, & 10. Ianuarij 1601. coram Pegna. Ac etiam si ciues ex priuilegio non habeant domum, vel vineam in Ciuitate, Rot. coram Comitolo in Romana Societatis Aromataria 1. Iunij 1590. & coram Card. Lancellotto citata. Rursus quod ciuis ex priuilegio sit verè ciuis, & non fictè, & impropiè, & fruatur iisdem priuilegijs cum originarijs, tradunt Bartol. in l. Si maritus 2. §. legis, ff. Ad leg. Jul. de adult. Decian. conf. 44. num. 13. lib. 4. Caphal. conf. 451. num. 16. 27. 30. & 60. Barbat. conf. 23. num. 9. vol. 1. Ruin. conf. 76. num. 14. lib. 3. Boer. qu. 260. ad finem, cum alijs, quos adducit.

3 Ac proinde quando agitur de oneribus, & admissione ad ordines militares, & nobilitas necessaria est, non solum locum habent nobiles à sanguine, sed etiam nobiles ex priuilegio, vt docent Menoch. de success. lib. 3. §. 30. num. 256.

Tom. VII.

4 & 290. cum seq. Azeued. lib. 1. num. 59. tit. 1. lib. 6. nou. Recopil. Ioan. Garzi de nobilit. glos. 1. §. 1. num. 50. Girond. de priuileg. seu exempt. explicat. num. 825. quod præsertim verum est, quando in priuilegio continentur clausulæ exprimentes, quod in omnibus, & per omnia debeat haberi, tanquam Ciuis. Nam tunc censetur habitatus ad omnia, quæ ciuibus originarijs tribuuntur, vt asserunt Iaf. in l. Si is, cui pro emptore, num. 303. ff. de usucap. Boer. loco cit. & decis. 13. num. 21. Alciat. in l. Mercis, ff. de verb. signif. & conf. 4. & 11. num. 8. lib. 2. Alex. conf. 99. num. 6. volum. 6. Curt. iun. conf. 349. num. 13. dicens esse communem, Riminal. iun. conf. 468. num. 49. & 50. volum. 4. Roman. conf. 69. num. 9. Bursat. conf. 198. num. 52. volum. 2. Corn. conf. 180. num. 5. vol. 2. Bosi. tit. de Principe num. 361. Aretin. conf. 67. num. 1. & 2. Gallin. de verb. signif. lib. 8. num. 24. Menoch. conf. 738. num. 6. Socin. sen. conf. 128. num. 6. & 7. vol. 1. Bald. tract. de stat. verb. Ciuis, & in l. omnes populi num. 23. ff. de iust. & iur. vbi etiam Crot. & Ripa in l. i. num. 5. ff. de legat. 1. Paris. conf. 71. num. 3. & 4. vol. 1. vbi dicit, quod ciuis efficitur, qui in ciuitatem aliquam recipitur, & assumptus perinde habetur, ac si originarius esset. Vnde beneficia concessa ciuibus competunt etiam illis, qui pro ciuibus habentur per textum in l. Adoptiuum, §. patronum, vbi Iaf. num. 2. cum duabus legibus sequentibus, ff. de in ius voc. Bald. in dict. l. Cum ex oratione num. 1. per illum text. ff. de excus. tut. plenè Bartol. in d. l. Si is qui pro emptore num. 34. cum seq. ff. de usucap. & in d. l. Si maritus 2. §. legis Julia num. 1. ff. de adul. Et, quod Ciuis ex priuilegio cum amplis clausulis, assumi possit ad illa beneficia, quæ ciuibus solis originarijs destinata sunt, firmat Rota in Bononiensi Canonicatus 21. Iunij 1610. coram Pegna, & in eadem Bononiensi Canonicatus 28. Iunij eodem anno coram Coccino, & tradit Lotter. lib. 1. de re benef. quest. 25. num. 8. Quamobrem pro omni ambiguitate tollenda solet in quibusdam priuilegijs apponi clausula capacitatis ad omnia beneficia ciuibus tantum destinata.

4 Hæc, inquam, & huiusmodi alia non obstant. Nam intelligi debent quoad ea, quæ sunt propria Ciuitatis, quæ ciues creat, secus autem quoad non propria, vt notant Dec. conf. 283. num. 10. & conf. 457. num. 14. Lancell. Corrad. in Templ. omn. Iud. lib. 1. cap. 1. §. 4. v. Ciuitatem concedi num. 1. Curt. iun. conf. 347. num. 15. Riminal. iun. conf. 23. num. 173. & conf. 56. num. 45. Alban. conf. 141. num. 8. lib. 1. alijque. Nam Ciuitas potest propria concedere, & habitare, quem vult ad ea, quæ apud ipsam proprijs Ciuibus conceduntur, non autem quoad ea, quæ ab alijs suis Ciuibus concessa sunt, cum non habeat ius ad aliena, nec de ipsis disponere possit.

5 Item intelligi debent, nisi aliter Constitutionibus Monialium receptum sit, puta, vt nulla puella admittatur pro dote ordinaria, nisi sit ciuis originaria. Quia tunc assumpta ad ciuitatem non admittitur, nisi fiat assumptio cum clausula expressa, quod assumpta pro originaria habenda sit, per notata Baldi in dict. l. omnes populi num. 25. in fin. ff. de iust. & iur. in l. Ingenui num. 1. Cod. de ingen. manum. argum. illius text. Iaf. in d. §. patronum, facitque optimè textus in l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig. & in d. l.

Cum ex oratione, ff. de excus. tat. Et hoc modo ciues ex priuilegio in nullo distinguuntur ab originarijs, sed participant etiam in ijs, pro quibus à statutis excluduntur ciues assumpti, quemadmodum aiunt Bertaz. *conf. 61. num. 8. volum. 1. Civil. Passet. conf. 28. num. 21. & seq.* & approbat Io. Baptista Costa apud Menoch. *conf. 678. num. 1.* Quoniam si non participant etiam in ijs, ex quibus excluduntur ciues assumpti, non verificaretur clausula, quod in omnibus pro originarijs haberentur, sed quoad paritatem, & corporis vnionem distinguerentur ab originarijs, contra id, quod docet Bald. *conf. 29. num. 5.* & tradunt Doctores allegati.

CONSULTATIO II.

An, & quando Capellanus instituentus debeat esse actu, vel potentia Sacerdos, ac teneatur per seipsum celebrare, & Capellania dicenda sit Sacerdotalis?

Variæ sunt sententiæ. Sunt qui volunt, quod debeat esse actu Sacerdos. Ita Glossa in *cap. Nemo deinceps, v. Sacerdotio de elect. in 6. Abb. in Clement. v. ij, qui num. 18.* ibique Cardin. §. *Ille ve. o. num. 4.* Vitalin. *num. 16. de atat. & qual. Dec. in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora nu. 22. de iudic. & conf. 29. num. 5.* Rebuff. in *repet. cap. Extirpanda, §. qui verò not. 2. de præb. Rochus de iurepatr. v. Honorificum quest. 4. num. 26.* Paris. *conf. 50. num. 16. lib. 4. Gu-tier. conf. 1. num. 11. & conf. 2. per tot. Mandos. in tract. cas. amal. num. 10.* Perez lib. 1. §. *notabile est tit. 6. lib. 1. ordimat. p. 7. cap. 1. num. 54. & seq. Campanil. in diuers. iur. com. rubr. 7. cap. 6. num. 10.* Zechius de *Republ. Eccles. tit. de beneficiarijs num. 4. not. vlt. Tusch. liter. B. conclus. 57.* Lotter. de *re benefic. lib. 2. quest. 47. num. 10.* Riccius in *prax. resol. 339.* & firmavit sæpius Rota, præsertim in Lucana Capellaniam 4. Decembris 1595. coram Gypso, & in Foroluiensi Capellaniam 10. Maij 1589. coram Seraphino, & in Romana Capellaniam 19. Martij, & 14. Nouembris 1586. coram Pamphilio, & in Parmensi inrisparatonatus 8. Iunij 1573. coram Blanchetto, & *decis. 290. num. 4. apud Duranum, & decis. 216. num. 1. p. 2. recent.*

Alij inquit, quod non debeat necessariò esse actu Sacerdos, sed sufficiat, quod possit esse, & intra annum ordinari. Ira Roland. à Valle *conf. 47. num. 6. vol. 1. Spin. in specul. testam. glos. 4. princip. num. 68.* Lambert. de *iurep. p. 1. lib. 2. quest. 7. princip. art. 27. num. 1. & seq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. init. num. 74. & 104.* Ceual. *com. opin. qu. 693. num. 9. & seq. Flamin. lib. 3. de resignat. quest. 6. num. 3.* Gratian. *cap. 135. discept. forens. num. 1. & seq.* Perez de Lara de *Capellan. lib. 2. cap. 5. num. 16.* Quaranta in *summ. Buhar. v. Seruitium Capellania, Girond. de priuil. seu exempt. explicat. num. 1172.* qui tamen addunt, hoc non habere locum, quando dispositio esset concepta verbis negatiuis, si nimirum disponderet, quod non præsentetur, nisi Sacerdos. Eorum ratio est, quia beneficium habens annexum ministerium Sacerdotale potest impetrari à non Sacerdote, dummodò intra annum à die possessionis possit ordinari, *cap. Cum in cunctis de elect. Clem. Generalem de erat. & qualit. & Concilium Trident. sess. 22. cap. 4. de reform. & sess. 24. cap. 12. de reform.* Cum ergo quilibet in sua dispositione videatur adharere velle iuri communi, vt notant Bart. in *l. heredes mei, §. Cum ita num. 4. ff. ad Trebel. Dec. conf. 18. num. 20.* Afflict. *decis. 44. num. 20.* Etiam testator censendus est, hoc pacto disposuisse.

Multi reponunt, quod quando est præsentandus Capellanus ad aliquam Capellaniam ex institutione fundatoris, poterit præsentari non Sacerdos, si habeat legitimam ætatem, vt possit ad Sacerdotium promoueri, secus autem, si non habeat legitimam ætatem, idque per textum in *cap. Et, cui de præb. in 6.* vbi deciditur, quod si alicui mandetur à Pontifice provideri de præbenda Sacerdotali, non poterit ipsi conferri, si nondum habeat ætatem sufficientem, vt promoueri possit ad Sacerdotium, sed debeat expectare vtque ad debitam ætatem pro Sacerdotio.

Alijs aliud. Mihi sic videtur. Si in fundatione beneficij, seu Capellaniam simplicis non fuerit expressum, quod conferatur Sacerdoti, & quod obtinens celebret per se ipsum Missas, non dici Sacerdotalem, & posse conferri ma-

iori, quatuordecim annorum, licet non sit Sacerdos. Et hanc sententiam perpetuò sequuta est S. Congregatio Concilij ad *cap. 5. de reform. sess. 25. præsertim in Tudertina anno 1572. in Parmensi, & alibi penes Garziam p. 7. de benef. cap. 1. num. 87. num. 93. tenoris sequentis.*

Sacra, & c. censuit, Episcopum non posse cogere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Rectores celebrent. Nam ipsis oneribus Missarum rectè per substitutum satisfat.

Sacra, & c. censuit, quod habens Capellaniam non tenetur promoueri ad Sacerdotium, nisi in fundatione cautum sit, vt Capellanus per seipsum Missas celebret, sed debet curare, vt per alium Missas in illa celebrentur.

Sacra, & c. Potest conferri simpliciter Clerico Capellania, habens onus celebrandi Missas, nisi in fundatione cautum sit, vt per se ipsum celebret.

Idque, etiam si in fundatione dicatur, quod Capellanus celebret, interueniat, canet, non idcirco Capellania est actu Sacerdotalis, ita vt Capellanus non possit per alium exequi onus iniunctum, vt notat Garz. *loc. cit. num. 89.* & censuit Sacra Congregatio: *Stante fundatione Capellaniam Cathedralis Pistoriensis sub his verbis testatoris, quod Capellanus debeat celebrare diuina officia die, noctuque, sicut ceteri Capellani faciunt, dubitatur, vtrum Capellanus iste debeat esse Presbyter. Sacra, & c. censuit, ex istis verbis positis in fundatione huius Capella non censeri necessario, quod Capellanus debeat esse presbyter.* Siquidem verba huiusmodi non requirunt ad sui verificationem seruitium personale, cum verificatur, quod celebret, canet, in eruiat, si per alium id faciat. Solùm enim significant præstationem seruitij explicati, non autem quod præstatio sit personaliter exhibita. E contra verò requirit seruitium personale verbum *Assistat, interfit.* Quia significat residentiam.

Imò etiam si Testator dixisset, quod præsentetur, seu instituat Sacerdos, seu Presbyter, qui Missas celebret, adhuc posset per alium celebrare, & Capellania non esset Sacerdotalis, sed posset conferri simpliciter Clerico, vt tradunt Rota in Firmana altaris 5. Decembris 1594. coram Blanchetto, & in Pampilonensi Sacrificij 11. Februarij 1591. Et in fortioribus terminis idem respondit Sacra Congregatio Concilij in Ariminensi 17. Maij 1656. vbi mandabatur eligi vnus Presbyter bonus, qui continuò celebret Missas, & c. & ipso presbytero defuncto, aut si dum viueret, nollet celebrare, alius presbyter eligeretur. Et nihilominus Sacra Congregatio censuit, sic electum non teneri per seipsum celebrare. Quia non dictum erat *Per seipsum.* Idemque tenuit Rota in Macerateni beneficij 15. Ianuarij 1640. coram Merlino.

Et etiam si in fundatione dicatur, quod ad capellaniam præsentari non possit, qui non est actu Sacerdos, adhuc potest per alium celebrare, vt censuit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. in Leodiensi 19. Iulij 1588. Ac licet expressè iubeatur, per se quotidie celebrare, si tamen id faciat ex aliqua honesta causa, potest etiam per alium celebrare, S. Congregatio Concilij apud Sà *v. Residentia num. 10.* Obligatio namque quotidie per se celebrandi inhonesta, & illicita censetur à Rota apud Farinac. *decis. 496. num. 7. tom. 1. p. 2. recent.*

Ac etiam si Testator dicat: *Volo, quod Capellanus celebret quotidie,* dirigendo verba in ipsum Capellanum, adhuc non tenebitur ad Sacerdotium promoueri, neque per seipsum celebrare. Quia illa verba non diriguntur ad Capellanum ad significandum, quod actus celebrandi debeat fieri ab ipso Capellano personaliter, sed ad significandam obligationem, quam testator imponit Capellano. Vndè cum Capellania sit beneficium simplex, dum expressè non constat de onere adimplendo personaliter, potest iuxta naturam talis beneficij adimpleri per alium, vt tenuit Rota in Romana Capellaniam 2. Ianuarij 1589. coram Pamphilio, & in Casaraugustana beneficij 4. Maij coram Mantica, & in Tirafonenli Capella 9. Iunij 1603. coram Sacrato.

Item etiam si Capellania haberet annexa alia onera, nempe adiuuandi Canonicos, vel Curatum in cantando, in inseruendo, & huiusmodi alijs, non propterea exigitur seruitium personale, etiam celebrandi, atque adeò neque Sacerdotium, quia id per alios exhiberi potest.

Similiter etiam si Testator dixisset, vt Capellani deinceps

canonicè instituantur, & intra annum à die institutionis, & pacificæ possessionis in presbyteros se faciant promoueri, & personaliter resideant, quinque Missas qualibet hebdomada ad dictum Altare celebrent, &c. nisi legitimo impedimento fuerint occupati, quo casu celebrare per alium facere sint adstricti, alioquin, &c. quod censuit Sacra Congregatio Concilij 29. Maij 1649. post longam, & accuratam disputationem, in eamque sententiam venit, quod ex eiusmodi verbis Capellanus non esset coactus ad celebrandum per seipsum, dum per alios satisfacere vellet.

- 11 Quin & in terminis strictioribus eadem Sacra Congregatio in Romana Capellaniæ 23. Nouembris 1641. vbi verba institutionis erant: *Douranno essi Capellani nell' altare privilegiato celebrare due Messe*. Videbatur enim illa dictio *essi* equipollere verbis illis per seipsum, cum sit verbum personalissimum ad oculum, vt per Grat. *dict.* 103. & tamen Sacra Congregatio, dubio semel, atque iterum maturè discussio, respondit, huiusmodi Capellanos, vt supra deputatos, non teneri per se ipsos Missas celebrare, cum non sit expressum per se ipsos.
- 12 Pariter etiam si testator disposuisset, quod Capellanus celebret quolibet die Dominico, Mercurij, & Sabbathi, & omnibus diebus, quibus Missæ canonicæ, & communes celebrantur, & Horis canonicis interesse debeat, necnon incedere processionaliter in omnibus processionibus. Vt censuit eadem Sacra Congregatio in Romana Capellaniarum 18. Martij 1634. & in Aretina 10. Aprilis 1646. in qua mandabatur celebratio Missarum, & quod diebus festis, & Dominicis, ac certis alijs personaliter interessent Missis cantatis, & vesperis. Et tamen, quia non dicebatur *per seipsum*, dictum fuit, posse per alios celebrare.

- 13 Atque etiam si testator diceret: *Detur Capellania vni Sacerdoti, qui maneat in dicta Ecclesia, celebretque pro anima fundatoris, & suorum defunctorum Missas in prædicto altare*, adhuc enim satisfaceret celebrando per alium, vt censuit eadem Sacra Congregatio Concilij 16. Aprilis 1602.

- 14 Itidem etiam si nominationem Capellani his verbis testator ordinaret. *Nomino Capellanum meæ Capellæ R. N. Canonici, & Curatæ Ecclesiæ Cathedralis, meum charissimum nepotem, & post eius mortem succedat Capellanus vnus ex filijs D. N. qui debeat celebrare in dicta Capella ad rationem trium Iuliorum pro qualibet Missa*, adhuc huiusmodi Capellania non est Sacerdotalis, & sic non teneret Capellanus ad Sacerdotium promoueri, sed donec ad ætatem Sacerdotio necessariam peruenerit, potest interim substituto Sacerdoti partem dumtaxat prænarrati stipendij trium Iuliorum, cæteroque congruam, tribuere, retenta sibi reliqua parte, vt censuit S. Congregatio Concilij in Prænestina die 28. Iulij 1662. Secus autem si mens testatoris infra scripto verborum tenore concepta esset: *Residuum verò suorum honorum ipse Testator voluit implicari in erectionem Capellæ, & altaris S. Mariæ Magdalene in dicta Ecclesia Cathedrali pro sustentatione Clerici Sacerdotis, qui Missam celebret ibi, & officiiabit dicto Altari, & Capella, volens, quod ad officium, & celebrandum Missam in dicta Capella eligatur, & sit vnus idoneus Sacerdos, qui celebret Missam ibidem, & ad hunc effectum constituit patronos N. N. eorumque heredes, ac successores ad eligendum, nominandum, & deputandum Sacerdotem Rectorem, & Capellanum in dicta Capella*. Nam in hoc casu Capellania est Sacerdotalis, vt censuit S. Congregatio Concilij in Tyburtina præsentationis 18. Iulij 1661.

- 15 Horum autem omnium ratio est. Quia in institutione huiusmodi Capellaniarum Capellani contemplantur tanquam ministri ad obtinendum effectum celebrationis. Vnde non respicitur per se minister eligendus, sed effectus celebrationis. Et ideò, nisi aliter exprimat, censetur, quod fundator tantum voluerit, quod celebrentur Missæ à se præscriptæ. Cumque eodem modo obtineatur effectus, siue Capellanus celebret per seipsum, siue per alium, & nihil referat quicquid fiat ex æquipollentibus, *lib. 3. C. de instit. & substit. & l. fin. ff. Ad Trebel.* & notant Socin. iun. in l. Gallus, §. *Ad quod num. 28. ff. de lib. & postb.* Mantica *lib. 2. de tacit. tit. 4. num. 45.* Rota in Portugalen. decimarum 11. Februarij 1591. coram Orano, & in Aurien. Parochialis 7. Aprilis 1598. coram Lancellotto, habetur suffi-

Tom. VII.

ciens fundamentum ad non obligandum Capellanum ad celebrandum per seipsum, & iudicandum quod fundator noluerit ad id obligare.

Vnde ex his solum instituitur simplex Capellania, quæ non est Sacerdotalis, sed conferri potest simplici Clerico, vt docent Lopus *alleg. 35. num. 2. & alleg. 117. num. 2.* Felin. *in cap. Cum omnes num. 32. in fine de Constit. Dec. ver. Sed quando in 2. lect.* Cardin. *in cap. Simulta de præb.* Tabiena *v. Beneficium 3. num. 20.* Armilla *eod. v. num. 63.* Ferret. *conf. 112. in lib. 1. Milis in Repertor. v. Beneficium simplex, Rubeus conf. 71. circa fin. Curt. Sen. conf. 6. num. 11.* Gozadin. *conf. 45. num. 1.* Hoied. *de incompatib. benef. lib. 2. p. 1. num. 10.* Zerol. *in prax. benef. num. 28.* Genuen. *in prax. cap. 24. num. 11.* Zech. *de Republ. Ecclesiast. cap. de benef. num. 4.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 5. num. 77.* Azor. *p. 2. lib. 3. cap. 8. quest. 5. in fin. Azued. conf. 20. num. 4.* Moneta *de commut. vltim. vol. cap. 10. num. 54.* Et prosequuntur Gratian. *discept. 155.* Lara *de anniver. & Capell. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42.* Garz. *de benef. p. 1. cap. 1. num. 86.* Ricc. *in prax. part. 1. resolut. 348. num. 2.* Trullench. *lib. 3. de Sacram. cap. 8. dub. 11. num. 1.* Machad. *de perfect. confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 12. document. 16. num. 1.* Faust. *lib. 2. de Eucharist. quest. 100.* Bonac. *disput. 4. de Sacram. quest. vltim. punct. 7. §. 1. num. 1.* Tambur. *de iur. Abbat. disput. 5. quest. 9. num. 25. tom. 2. Dian. p. 2. tract. 14. resolut. 18. & par. 4. tract. 4. resolut. 227.* Garz. *in summ. tract. 3. diff. 2. dub. 2. num. 9.* Monald. *conf. 129. vol. 2. Anna conf. 22. num. 10.* Franc. Marc. *decif. 799. p. 2.* Campanil. *in diuers. iur. Canon. rubr. 7. cap. 7. num. 13.* Gallet. *in Margar. v. Capellania num. 2.* Vgolm. *de potest. Episcop. cap. 50. §. 8. num. 5.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quest. 27. num. 14.* & firmavit Rota in Romana Capellaniæ 23. Ianuarij 1589. coram Pamphilio, & in Lucana Capellaniæ 12. Decembris 1563. coram Gypso, & in Brixien. Capellaniæ 2. Martij 1598. coram Litta, & coram Mantica *decif. 129. num. 4. & decif. 67. num. 1.* & in Taraconensi Capellaniæ 8. Iunij 1603. coram Sacrato, & latius in Maceraten. beneficij 15. Ianuarij 1640. coram Merlino; quia per prædictas dispositiones solum imponitur Capellano onus celebrandi. Huic autem oneri satisfieri potest per alium, quia non est onus personale, quod exigit impleri ab ipso Capellano. Et proinde eiusmodi Capellaniæ non requirunt qualitatem Sacerdotij in Capellanis, nisi debeant ex vi suæ institutionis per se ipsos celebrare. Quando enim dicitur, quod eligatur Sacerdos, qui Missas celebret, non designatur qualitas pro idoneitate eligendi, sed qualitas muneris exercendi. Quod cum per alium impleri possit, non est qualitas personalis ipsius propria, & idcirco non requiritur, quod sit actu, vel potentia Sacerdos.

Quod maximè locum habet quando residentia, quæ ordinatur à testatore, non est continua, sed causatiua, vt si diceret: *Alioquin Capellani pro defectu cuiuslibet Missæ teneantur dare quinque Iulios fabricæ*. Quam fusè explicant Doctores cum Butrio *in cap. fin. num. 6. de Cler. non resid. Gratian. discept. 133. num. 25.* vbi alios refert, & Gonzal. *glos. 15. num. 21. & seqq.* qui residentiam causatiuam dicit, esse solum respectu priuationis fructuum, ita quod, licet non residendo priuetur fructibus, titulo tamen priuari non possit. Quod etiam firmavit Rota *decif. 551.* coram Caualerio *sub num. 4.* vbi erant verba institutionis. *Debeant continuo residere.* Et *decif. 255. num. 2. p. 4. recent.* & in Segobien. Capellaniæ 13. Ianuarij 1623. coram Vbaldo, vbi erant verba: *Capellani debeant manere, & residere.* Id quod etiam censuit S. Congregatio Concilij in Ragusina 18. Nouembris 1628. ac sæpè alibi.

In casu autem, quod ex fundatione Capellaniæ captum sit, vt Capellanus per seipsum celebret Missas, vel Capellaniæ sit annexum onus Missarum per proprium Rectorem celebrandarum, potest quidem conferri simplici Clerico, in ea tamen ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri queat, nisi alia essent verba in fundatione posita, quæ requirerent, obtinentem tempore collationis esse actu Sacerdotem, quemadmodum censuit eadem Sacra Congregatio dicta die 26. Aprilis 1602. & die 13. Iunij 1608.

Siue si ex verbis testatoris constaret, quod quilibet Sacerdos, qui pro tempore fuerit, continuam residentiam personalem in Ecclesia facere teneatur, & singulis diebus, quibus facultas, & commoditas sibi aderit in dicta

Ecclesia Missam cum debita deuotione celebrare : teneatur, adhuc in huiusmodi Ecclesia presentari potest, qui sit constitutus in tali ætate, vt intra annum possit ad Sacerdotium promoueri, vt censuit eadem Sac. Congregatio dicta die 13. Iunij 1608.

20 Vel si positus hisce verbis foundationis : *Legavit Ecclesie Collegiata scuta mille pro constituenda, & erigenda vna præbenda Sacerdotali in dicta Ecclesia cum onere, vt præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam præbendam teneatur qualibet hebdomada celebrare Missas duas in dicta Ecclesia, sufficit presentare Clericum talis ætatis, vt intra annum promoueri possit ad Sacerdotium. Quod etiam censuit eadem Sacra Congregatio die 5. Ianuarij 1604.*

21 Aut si in Ecclesie essent plures Capellaniæ perpetuæ, quas obtinentes ex antiqua consuetudine, & constitutionibus Ecclesie habent onus pluries in hebdomada celebrandi, & eorum aliqui electi à Capitulo diebus festis non solemnibus Missas Conuentuales cantandi, & vnâ cum Capitularibus Choro assistendi cum perceptione dimidiæ partis distributionum, quas percipiunt Canonici, hæ Capellaniæ, inspecta earum institutione, sunt Sacerdotales, ideoque solis Sacerdotibus, vel constitutis in ea ætate, vt intra annum possint ad Sacerdotium promoueri, sunt conferendæ, nisi earum status fortè fuerit immutatus. Siquidem conditiones appositæ in fundatione Capellaniæ, seu beneficij præscribi possunt, si concurrant necessaria pro præscriptione, vt tradunt Nauar. *conf. 1. num. 1. & 7. de præscript.* Zerol. *in prax. par. 2. v. Beneficium num. 14.* Lara *de annuers. & Capellan. lib. 2. cap. 1. num. 52.* Quia scilicet iura foundationis transeunt ad Ecclesiam, contra quam habet locum præscriptio, & proindè etiam contra conditiones appositas in fundatione. Ad omnem autem dubitationem remouendam in similibus casibus agendum est cum Sanctissimo, vt Sacerdotales in posterum decernantur absque eas nunc obtinentium præiudicio, vt Sanctitas sua post exhibitas veteres constitutiones in vnâ montis Politiani decreuit.

22 Aut stantibus his verbis foundationis : *Vsfructuarij teneantur manutenere vnum Capellanum, seu presbyterum, qui quolibet die celebret, & celebrare debeat Missam vnâ in Ecclesia per ipsum testatorem fundata, &c. & post eorum obitum per N. & N. quos elegit in patronos dicta Ecclesia manuteneri debeant duo Capellani, qui quotidie residentiam faciant in dicta Ecclesia, & qui celebrent, & celebrare debeant Missam in eadem, adhuc huiusmodi Capellania conferri potest Clerico in ea ætate constituto, vt intra annum possit ad Sacerdotium promoueri, vt ex omnium sententia censuit eadem Sac. Congregatio die 22. Aprilis 1614. & in Mediolanensi 26. Iulij 1659.*

23 Etenim non minus requiritur qualitas Sacerdotis in eo, cum præbenda Sacerdotalis est conferenda ex *dist. cap. Et, cui de præb. in 6.* quàm requiratur à testatore in presentando ad Capellaniam, cum ex eodem capite in vtroque requiratur, nempe quia tam Capellania, quàm præbenda Sacerdotalis est, & proindè requirit pro subiecto Sacerdotium. Atqui præbenda Sacerdotalis potest conferri ei, qui non est actu Sacerdos, sed habet ætatem, vt possit ordinari saltem intra annum ad Sacerdotium; ergo poterit etiam conferri Capellania, ad quam presentandus est Sacerdos.

24 Et licet requiratur Sacerdotium qualificatiuè ad personam promouendam, & qualitas debeat interuenire tempore verbi adiecti iuxta regulam *l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib.* atque aded in ipso initio actus, vt declarant Cardinal. *in cap. Perpendimus num. 7. de sentent. excommunic.* Gomez. *decis. 72. in lib. 1.* Hoc tamen solummodò locum habet in qualitatibus, quæ non sunt in nostra potestate, nec paratæ sunt, vt acquirantur; quia tunc, si non adest qualitas, non est talis, qualis requiritur, nec in promptu habet, vt se faciat talem. At quando qualitas est in potestate nostra, & dependet à nostra voluntate, & in promptu est, vt possit acquiri, tunc non est necesse, quod actu habeatur, sed sufficit si intra annum, vel statim possit haberi, & persona qualificanda parata sit illam assumere. In ijs enim, quæ dependent à nostra voluntate, paratus ad aliquem actum similis est habenti talem actum, *cap. Qui peierare 22. quæst. 5. & l.*

Iure civili, ff. de condit. & demonstr. & l. Si reus, ff. de procurat. & proindè tanquam proximè qualificandus habetur pro qualificato, l. ex eo tempore, ff. de testam. milit.

Nec obstat, quod cum dispositione iuris communis mitius agitur, quàm cum dispositione hominis ad tradita per Lotter. *lib. 2. de re benef. quæst. 47. num. 15.* Nam dispositio quoque hominis accipienda est intra terminos rationis, & ad illos reducenda. Et idcirco cum sumus in casu, in quo ratio eadem, quæ militat in dispositione iuris communis, militat etiam in dispositione hominis, eodem modo accipienda est dispositio hominis, ac accipitur dispositio iuris. Dispositio autem iuris est, quod Capellania, siue beneficium, habens annexum ministerium sacerdotale, possit conferri simplici Clerico in ea ætate constituto, vt intra annum ad Sacerdotium ordinari possit, *dist. cap. Cum in cunctis de elect. & Clement. Generalium de atar. & qualit.* Præsertim quia omnis dispositio reducitur ad ius commune, nisi aliquid obstat, vt notant Ancharan. *conf. 6. num. 13. & conf. 421. sub init. Roman. conf. 42. num. 7.* Tiraquel. *tract. demort. declar. 2. num. 2.* Petr. Barbol. *in l. 1. par. 1. num. 61. ff. solut. matrim.* Tusch. *littera B. conclus. 501.* Quoniam autem hæc materia peruulgata est, atque frequens in foro Ecclesiastico, & in ore omnium quotidie versatur, ideo lege D. Fagnanum olim Sacre Congregationis Concilij Secretarium in *cap. vt Abbates de atar. & qualit. a num. 37.* vbi copiosè hoc versat argumentum, alijsque exemplis illustrat.

CONSULTATIO III.

An, & quomodo Beneficiati Ecclesiarum Cathedralium possint Synodo diæcesanæ interesse, contradicente Capitulo?

Affirmatiuè resoluendum videtur. Nam regula est, quod nemo ad agendum admittitur, nisi sua inter sit, Angel. *in l. si patroni, §. qui fideicommissaria, ff. ad Trebell. l. si vnus, §. ante omnia, ff. de pact.* non solum agendo, sed neque etiam excipiendo, *Surd. conf. 390. num. 23.* Capitulum autem & Canonici in hac re nullum habent interesse; quia conuocatio ad Synodum spectat ad solum Episcopum, & Canonici nequeunt se in id immiscere, Præposit. *in cap. Episcopus 1. in princ. d. 18. Azor. instit. mor. p. 3. lib. 3. cap. 47. sub init. iuxta c. quando d. 38. cap. Abbates 18. quæst. 2.* quos refert, ac sequitur Gratian. *discept. 655. num. 41.* atque aded non possunt huiusmodi Beneficiatorum conuocationem, & interessentiam impedire.

Ac suaderet. Quia Beneficiati nullam habent iuris resistentiam, ne possint Synodo interesse. Quandoquidem *in cap. propter 18. d.* præcipitur, quod in Synodo interesse debeant presbyteri, diaconi, & omnes, qui se laicos existimant, & *in cap. decernimus ead. d.* iubetur, vocari omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos. Idem disponitur in Concilio Trid. *cap. 2. sess. 24. de reform.* & est textus *in cap. Sicut olim,* cum ibi notatis de accus. vbi quod Episcopus, antequam incipiat diæcesim visitare, debet Synodum diæcesanam celebrare, in qua de corrigendis excessibus, ac moribus reformandis, & de Ecclesiarum necessitatibus agatur, ac demum ea faciat in visitatione seruari, debitamque transgressoribus penam imponat, vt fufius Barbofa *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 14. num. 35.*

Non obstat, quod Beneficiati non possint facere Collegium, nec se in forma Collegij congregare. Quia hic non agitur de faciendo Collegium, neque de Congregatione in forma Collegij, sed de interessentia in Synodo, in qua Beneficiati non interueniunt in forma Collegij. Vnde, cessante hac qualitate collegialitatis, cessat interesse Capituli, & Canonicorum, atque aded cessare debet actio, & omnis præsentio extingui, *Surd. conf. 425. num. 4. & 16.*

Quod facilius procedit, si Beneficiati sunt in possessione interessendi à tempore immemorabili, cum immemorabilis habeat vim priuilegij Apostolici, & cuiusuis alterius legitimi tituli, *Rot. decis. 11. p. 2. recent.* Vel si habeant administrationes, quarum ratione tenentur Synodo interesse. Ob idem in Rota in Vicen. *p. 6. recent. decis. 163.*
fir-

firi iuuit ipsos posse se congregare pro recto gubernio, ac regere, & administratione rerum suarum.

5 At verò tenendum est, Beneficiatos Ecclesiæ Cathedralis non posse iure proprio Synodo diocæsanâ interesse. Primum non quidem vti simpliciter beneficiati, quia vti tales Ecclesiæ, atque Capitulo seruire, ac obedire debent, Gloss. in cap. penult. v. *Affissos*, vbi Buttr. num. 8. Abb. num. 9. & alij de cler. non resid. idem Abb. in cap. Cum non liceat num. 2. notab. 3. de prescript. Cæsar. de Grass. decis. 4. num. 8. de his, quæ sunt a maior. &c. ac proinde contra voluntatem ipsius Capituli nullatenus interesse possunt. Id enim esset domino contradicere, non obedire, iuxta textum in cap. pro illorum, ibi: *contradictores Ecclesiastica distributione compescens, de praben. & cap. ut officium, §. denique de haret. in 6.*

6. Eoque maximè, quia in Synodo diocæsanâ vel agitur de statu Ecclesiarum circa bonorum administrationem, & alienationem, vt per Abb. in quod super his, in 1. notab. de maior. & obed. Massobr. de synod. cap. 4. dub. 1. sub num. 5. & ad Canonicos, non autem Beneficiatos spectat Ecclesiæ Cathedralis, ac ipsius bonorum defensio, administratioque, cap. 1. §. *Cæterum de verb. signif. in 6.* Cæsar. de Grass. decis. 4. num. 1. & seqq. & præcipuè num. 13. vbi quod licet beneficiati participent de annuatijs communibus, non tamen dicuntur habere administrationem, Caputaq. decis. 84. num. 2. par. 1. Rot. decis. 145. num. 2. & 3. par. 5. recent. Cauat. decis. 57. num. 2. & seqq. cum similibus. Vel agitur de statutis, seu constitutionibus faciendis iuxta textum in dict. cap. *Quod super his*, & ibi Abb. alijsque de maior. & obedient. ac decretum Tridentinum sess. 25. cap. 4. de reform. & tradita per Bott. de Synod. Episcop. par. 1. num. 70. & par. 3. num. 38. ac Massobr. decis. dub. 1. num. 5. & id similiter spectat, vel ad Episcopum cum consilio Capituli ex dispositione iuris communis, & Tridentini iuxta declarationem Sac. Congregationis Concilij ad dict. cap. 4. estque textum in cap. *Ex ore, §. porro de priuil.* cum alijs relatis à Bott. loc. cit. part. 3. num. 103. vel ad solum capitulum priuatiuè ad Episcopum extra visitationem in concernentibus gubernium, administrationem, & statum ipsius Ecclesiæ, vt in pluribus Cathedralibus, nominatim in Vicent. ex antiqua sententia arbitrari.

7. Secundò neque possunt interesse, vt vniuersi; quia ipsi non faciunt vniuersitatem, Capitulum, seu Collegium, Abb. in cap. *Dilecta in fin. de excess. Pralat. & subdit.* Cæsar. de Grass. decis. 4. num. 14. Rot. decis. 136. num. 2. ac seqq. part. 6. recent. & in eadem Vicen. Collegij 28. Martij 1642. coram Patavino, vbi quod ad faciendum Collegium, seu vniuersitatem non sufficit simplex sonus campanæ, nisi copulatiuè concurrant alia Collegij signa, & insignia de iure ad id requisita, quæ præcipuè consistunt in vsu communis arcæ, ac sigilli ex traditis à Gonzal. super regul. 8. glof. 19. num. 14. Neque ipsi Ecclesiam representant, sed Canonici, qui soli faciunt Capitulum, Caputaq. eadem decis. 84. num. 3. Cauat. decis. 57. num. 3. illamque representant, cum appellatione ipsius Ecclesiæ veniat Capitulum, Abb. in cap. *Eam te num. 3. de rescript. & in cap. Cum non liceat num. 2. de prescript.* Seraphin. decis. 476. num. 4. Sicque ipsi Canonici, seu Capitulum per Episcopum ad Synodum diocæsanam inuitari debent, cap. ult. vbi Abb. num. 4. de his, quæ sunt à Præl. Bott. part. 2. num. 23. Et hoc casu fidem Canonici intersunt vel per seipsos capitulariter, vel per aliquos deputatos ex suo gremio, vt declarauit Sac. Congregatio super Episcopis in Vercellensi 10. Aprilis 1594. Sufficit enim, quod aliqui interessentes decreta, & constitutiones synodales audiant, & alijs referant, vt de Episcopis in Synodo prouinciali, qui pariter decreta, & Constitutiones audiant, & in Synodo diocæsanâ referunt, tradit Bott. part. 1. num. 70. & d. par. 2. nu. 18. & 21. & ea par. 3. num. 36. refellen Pauinum aliter sentientem, ac Massobr. loc. alleg. cap. 3. dub. 3. num. 3. & 4.

8. Neque tertio possunt iure proprio interesse, vt singuli. Tum quia ij, qui iure proprio, vti singuli in Synodo diocæsanâ interesse possunt, nempe Abbates, Parochi, & ceteri generis eiusdem recensentur à d. cap. quod super his de maior. & obed. à Bott. decis. p. 2. num. 1. ac pluribus seqq. & à Massobr. decis. cap. 3. dub. 2. per rat. & aliqui nominantur à Trident. sess. 24. cap. 22. de reform. Atque inter

eos non connumerantur beneficiati Cathedralis Ecclesiæ, ac proinde exclusi censentur, vt de Vicario generali arguit Marefcot. *variar. lib. 1. cap. 69. num. 3. & 4.* quem refert Massobr. cap. 4. dub. 6. num. 41. & seqq. Vnde si spectetur ius commune, præsertim in dict. cap. quod super his, interesse possunt Abbates, & Sacerdotes subiecti Episcopo lege diocæsanâ, quam Glossa ibi interpretatur de habentibus animarum curam, qui ratione suarum Ecclesiarum tenentur ad Cathedralicum, & ad quartam decimarum, ideoque illum textum non comprehendere Clericos habentes simplicia beneficia, firmat ibidem Cardinal. Zabarel. in 3. oppos. Tum etiam quia non omnes Sacerdotes Ecclesiæ Cathedralis, vel diocæsis ad Synodum diocæsanam, vti singuli admitti debent, sed qui sunt idonei, quos nemo melius iudicare potest, quàm Episcopus, vt post alios firmat Massobr. dub. 2. num. 17. cap. 3. quo in casu interesse ij debent personaliter, non autem per procuratorem. Tum quia hic modus non adaptatur, nisi vniuersitati, & Collegio, quibus permittitur, vt mittant Procuratorem, quoniam omnes interesse nequeunt. In singulis autem non est opus constitutione Procuratoris, quia vocantur, vt doceant, vel doceantur iuxta cap. non oportet 18. d. Tum quia per Episcopum eorum persona, & industria, siue habilitas electa censetur, atque ad eò non potest huiusmodi actus per alium exerceri, Rom. cons. 330. num. 4. Alex. cons. 218. num. 8. lib. 2. Tum etiam quia ij, qui in Synodo interesse debent tutius est, quod personaliter intersint, Bott. decis. par. 2. num. 40. & Massobr. decis. cap. 3. dub. 6.

Non obstat, quod quando in Synodo diocæsanâ agi debet de correctione morum, ac similibus, conuocari possint per Episcopum omnes beneficiati, & Clerici suæ diocæsis. Nam id est intelligendum de ijs, qui iure proprio interesse possunt, non autem de ijs, quos Episcopus arbitrio suo admittere potest. Sic etiam laici aliquando per Episcopum ad Synodum admittuntur iuxta cap. fin. 18. d. & tradita per Bott. decis. par. 2. num. 33. Massobr. eod. cap. 3. dub. 3. num. 2. Et tamen certum est, quod laici inter eos, qui in Synodo diocæsanâ interesse debent, non connumerantur in dict. cap. quod super his, neque per Bott. decis. par. 2. per tot.

Neque obstat cap. propter 18. d. quia loquitur de Concilijs prouincialibus, vt ibi Gloss. v. *Concilia*, debetque intelligi de accedentibus ad ea, vt deducant querimonias suas contra Episcopos, sicut animaduertit Gloss. v. *Et omnes*, & sic implicite isti possunt dici vocati. Neque can. *Decernimus eadem d.* facit ad rem, quia non loquitur de Concilio diocæsanâ, sed de denunciatione ordinationum editarum in Concilio prouinciali, facienda per quemlibet Episcopum suis subditis, ac etiam plebi, vt legere est.

Et ita etiam censuit, ac declarauit S. Congregatio Concilij in Vicen. Synodi 5. Nouembris 1644. ad dict. cap. 2. sess. 24. scilicet, Beneficiatos huiusmodi posse Synodo diocæsanâ interesse, tanquam singulos, & vocatos ab Episcopo, atque in loco iuxta præscriptum Pontificalis.

CONSULTATIO IV.

An, negligente Capitulo in constituendo Vicario Capitulari intra octo dies post mortem Episcopi, possit Metropolitanus constituere Vicarium Parochum exterum, sed propinquiorem? Vbi multa de residentia Parochorum?

NEGatiuè resoluendum est. Primò, quia dictus Parochus non est de diocæsi, neque de gregem Capituli, sed extraneus. Quamuis enim S. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 16. de res. præcisè non arctet ad eligendam personam in Vicarium, quæ sit de gremio ipsius Capituli, quoties tamen cumque adest idoneus, cæteris paribus, illum esse præferendum, referunt pluries decisum à Sac. Congregatione Concilij Quarant. in summ. Bullar. v. *Capitulum sede vacante, ver. sexto dubitatur*, Ricc. var. resol. 505. num. 4. Barbol. de vniu. iur. Eccl. lib. 1. cap. 32. num. 37. tom. 1. & de canon. & dignit. cap. 42. num. 37. & Apostol. dec. 716. num. 5. & ad d. locum Concilij num. etiam 5. Gauant. in manual. Episcop. v. *Capitulum sede vacante num. 13.* & à Sac. Congregatione super Episcopis, vt in Tranensi 22. Februarij 1593. in Nepefina 10. Junij 1602. ac alibi sepe,

- pè, vt tradunt Ricc. in prax. & Dian. par. 8. tracl. 4. re-
sol. 57.
- 2 Quinimò ex necessitate, quando in Capitulo adsunt
Doctores in publica Vniuersitate laureati, Capitulum te-
neri vnum ex illis eligere in Vicarium, alioquin electio-
nem dici nullam, pariter fuisse decifum per eandem S. Con-
gregationem Concilij, testatur Garz. de benef. p. 5. c. 7. n. 12.
his verbis: *S. Congregatio Concilij censuit, existentibus Do-
ctoribus in Capitulo, necessario vnum ex illis in Vicarium esse
eligendum.* Idem testatur Barbofa ad eundem locum Con-
cilij num. 28. & declarauit quoque eadem S. Congregatio
super Episcopis in d. Tranensi 25. Februarij 1597. per hæc
verba: *Vicarius Capitularis eligi debet Doctor, si adsit,
alioquin electio est nulla.*
- 3 Secundò, quia est Parochus. Cùm enim ratione curæ
animarum teneatur de iure diuino, atque canonico resi-
dere, vt per Tridentinum *sess. 23. cap. 1. de reform.* & Do-
ctores communiter, quos alibi adduxi, nominatim Les-
sium *lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 29. num. 153.* Lotther. *de re
benef. quest. 27. num. 37.* super quo Episcopus non potest dis-
pensare, vt declarauit Sac. Congregatio Concilij in Egi-
natensi, nec ipse acceptando tale officium debet esse im-
memor oneris sibi iniuncti, cum detrimento suarum
ouium, quas ipse pascere debet, non autem mercenarijs
ministris committere, neque Episcopus illum in Vicari-
um Capitularem deputare contra dispositionem Sacro-
rum Canonum, & cum graui præiudicio totius diocesis,
ac præsertim Capituli, vt ex mente eiusdem Sac. Con-
gregationis Concilij decidunt Riccius *decif. 319. num. 1. &
segg. part. 4.* Barbof. *Apostol. decif. 713. num. 3.* & Ven-
trigl. *in prax. Eccles. de resid. Paroch. annot. 20. §. 2. num.
36.* qui cum Gonzalez, & Garzia inuehitur contra
Nauar. *conf. 15. de cler. non resid. & conf. 5. de at. & qualit.
excusantem Parochum à residentia pro exercendo officio
Vicarij.*
- 4 Quod aded verum est, vt ne ipse quidem Episcopus
absque dispensatione Apostolica potest habere in sui serui-
tium Parochum, nec item potest illum occupare in ser-
uitio Ecclesiæ Cathedralis, vt nempè sit Vicarius, Visitator,
Secretarius, Fiscalis, & huiusmodi alia exercere
officia, vt per Armendar. *in addit. ad recopil. Leg. Nauar.
l. 2. tit. 22. l. 2. §. 2. de resid. vel abs. Paroch. num. 166.
& binis seqq.* Gonzal. *ad d. regul. 8. glos. 6. num. 258.* Bar-
bof. *de offic. Episcop. p. 3. alleg. 53. num. 85.* Zerol. *in prax.
Episcop. p. 2. cap. 3. num. 27.* Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num.
42.* Sà v. *residentia num. 1.* vbi ait, Parochum, ne resideat,
nulla excusat consuetudo, nec secundum S. Congregationem
Concilij excusat seruitium Episcopi, aut Cathedralis,
aut officij Sacræ Inquisitionis, aut paucitas ouium, aut de-
fectus domus propriæ, potest enim conducere alienam,
nec secundum Caiet. 2. 2. *quest. 185. art. 5.* esse Auditorem
Rotæ, aut Secretarium Sedis Apostolicæ, aut secundum
Sotum, esse Cardinalem, Quarant. *in summ. Bull. d. v.
Residentia.* Possuin. *de offic. Curat. cap. 1. num. 12.* & di-
cunt S. Congregationem hoc declarasse, nempè *Episcopum
non posse vti opera Parochi in visitatione, vel in alio seruitio
sua Diocesis, nisi pro tempore permisso duorum mensium, &
tunc pro eo tempore idoneus Vicarius debet deputari.* Imò
neque de iure communi conceditur Episcopo, posse habe-
re in sui seruitium Parochum, vt notat Gonzal. *num. 260.*
cùm textus in *cap. de cetero, & in cap. ad audientiam de
Cleric. non resid.* loquantur solum de Canonicis, quamuis
putet Gratian. *discept. 166. num. 20. tom. 1.* hodie non
posse Episcopum assumere Canonicos in sui seruitium,
licet non sint Curati, cùm multi hoc tempore reperiantur
viri docti, & Episcopi habeant redditus satis amplos, vt
aliundè possint sibi prouidere. Et quidem dum Parochi in
huiusmodi sunt seruitio, à suis Ecclesijs abesse censentur, vt
resolutum ait idem Barbof. *loc. alleg. num. 83.* & ad Con-
cil. *d. sess. 23. cap. 1. num. 52. & de offic. Paroch. p. 1. cap. 8.
num. 23.* vbi monet, residentiam Parochi esse aded præci-
sam, vt ille ab illa excusari non valeat etiam ex ijs causis,
ob quas Canonici residere non coguntur, idè què minime
posse Episcopum vti seruitio Parochorum, licet aliàs
vri possit seruitio Canonicorum. Quod etiam firmat Gonzal.
vbi supra num. 255. & seqq. Ratio autem esse videtur,
quia non est tanta communio inter Episcopum, & Clericos
inferiores, quanta est inter ipsum, & Canonicos, qui
sunt membra eius corporis.

Et quamuis contrarium videatur suaderi, quando con-
currit necessitas Ecclesiæ iuxta distinctionem Abbat. *in
d. cap. ad audientiam de Cler. non resid. in 6.* attamen in
hoc casu, præterquam quod requireretur dispensatio ad
tradita per Lotther. *d. lib. 3. quest. 27. num. 40. & seqq.* ac
Sbroz. *de offic. Vicar. in addit. quest. 43.* nulla potest confi-
derari vrgens necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ, cùm veri-
simile non sit, alios non reperiri æquè idoneos in tota
diocesi, & præcipuè in Capitulo Cathedralis Ecclesiæ,
cuius Canonicos iura præsumunt esse peritos, ac consilio
maturos, vt annotat D. Fagnanus *in cap. super inordinata
num. 12. de præb.* neque sufficiat in hac materia vtilitas to-
tius Episcopatus in genere, sed requiritur vtilitas Ecclesiæ
in specie, vt tradit Io. Andr. *in cap. 1. sub n. 3. de Cler. non
resid. in 6.* Et, quando etiam aliqua considerari possit vrgens
necessitas, vel vtilitas, adhuc non posset Episcopus
vri opera, atque seruitio Parochi vltra duos menses il-
li permittit à Tridentino, vt ex mente eius Sac. Congre-
gationis resoluit Barbof. *Apostol. decif. 302. num. 2. & de
offic. Episc. cit. alleg. 53. num. 86. & de offic. Paroch. p. 1. cap.
8. num. 23.*

Neque his aduersantur declarationes aliqua S. Congre-
gationis super Episcopis, quæ interrogata, an Sede Episco-
pali vacante Canonici eligere valeant in Vicarium Capitu-
larem Canonicum eiusdem Ecclesiæ, qui in eadem Ciuitate,
& Ecclesiæ curam quoque gerit animarum, ipsa af-
firmatiuè respondit, & generatim, quod Parochus Urbanus
tam Episcopi, quam Capituli Vicarius deputari possit,
si habeat alia requisita, declarauit in Auriensi 19. Martij
1610. & 19. Iulij eiusdem anni, traditque Barbof. *de Ca-
non. & dignit. cap. 42. num. 37.* Nam omisso, quod salua
reuerentia tanti Tribunalis contraria opinio magis placet
Riccio *decif. 319. num. 5. p. 4.* responderetur in eisdem decla-
rationibus expressè declaratum etiam fuisse, illas tantum
procedere in Parochi, habente curam animarum in eadem
Ecclesiæ, & Ciuitate, non autem in Parochi extero, vel
diocesanano, vt per Barbof. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 32. num.
38. tom. 1. & de Canon. & dignit. d. num. 37. & seq. & Apo-
stol. dec. 125. num. 22. & ad Concil. d. cap. 16. sess. 24. n. 7. &
sess. 23. c. 1. n. 53.* Ratio autem diuersitatis est in promptu.
Quia cùm Parochia dicatur officium Curatum, quod resi-
dentiam requirit causa administrandi Sacramenta, & talis
ratio cesset in casu, quo Parochus habet curam animarum
in eadem Cathedrali, & Ciuitate, in qua potest quacumque
hora residere, vti que nil mirum, quod ipse possit exercere
officium Vicariatus, ex quo cessat transgressio legis, & con-
sequenter eius dispositio, non autem Parochus exterus,
vel diocesanus, vt rectè ratiocinatur Ricc. *d. decif. 319.
num. 5.* Sicut alias neminem retinere posse duas dignitates,
vel duos Canonicatus, & duo officia, licet sint in eadem
Ciuitate, obseruat Iurisconsultissimus Spada *conf. 49. num.
4. lib. 3.* quia licet non impediant residentiam, impediunt
tamen interessentiam in diuinis, ac seruitium in Eccle-
sia, & hac ratione dicuntur incompatibiles, non autem
ratione residentia. Hinc generaliter esse Parochum, &
Vicarium sunt officia malè compatibilia in eadem perso-
na ex Sac. Congregatione super Episcopis 19. Iunij 1603.
Ex eo quod, vt quis benè exerceat alterum ex dictis offi-
cijs, alteri necessario deesse cogitur, ex eadem in Sutrina
16. Nouembris 1640.

Parochus autem exterus, vel diocesanus nequit haberi
pro residente, si inhabitet in Ciuitate, à qua distet sua
parochialis duobus, aut tribus milliarijs. Quod procedit,
etiam si Dominicis, alijsque festis diebus ad Eccle-
siam suam accedat, sicuti declaratum fuisse à Sac. Congre-
gatione Concilij contestantur Garz. *de benef. par. 3. cap. 2.
num. 179.* Barbof. *de offic. Episcop. d. alleg. 53. num. 74. &
de offic. Paroch. p. 1. cap. 8. num. 39. & seq.* vbi addit hoc ip-
sum procedere, etsi populo per alium æquè faciliè, ac fortassè
melius seruiatur, quia Concilium *d. sess. 23. cap. 1.* requirit
industriam personæ, quæ per alium non potest suppleri,
subditque amplius, Parochum residentem quidem, sed non
exercentem officium suum, minime satisfacere præcepto
residentia, ex quo nihil prodest Parochi præsentia, mini-
sterio destituta, sed potius offendat.

Et quidem residentia, ad quam tenentur Parochi non
est residentia materialis, hoc est habitatio in Parochia,
sed est residentia formalis, hoc est exercitium muneris pa-
storalis, vt docent communiter Syluest. *v. Residere num. 1.*
An-

Angel. Tabien. Nald. *ead. v. Zerol. p.1. prax. v. Parochus*, §.4. Garz. *de benef. p.2. cap.2. num. 179.* referens declarationem S. Congregationis, Barbof. *de potest. Episc. alleg. 71. num.3.* qui plures alios refert, & constat ex Concilio Trid. *cap.1. de ref. sess.23.* dum inculcans debitum pastoralis curæ inculcat residentiam, qua pascat, & regat. Nam residentia formalis dicit præsentiam cum exercitio muneris pastoralis; est enim illa, ad quam obligat munus pastorale; non obligat autem ad solam præsentiam, sed ad exercitium curæ pastoralis, & idè importat præsentiam cum exercitio talis muneris.

8 Hinc est, quod ad effectum, ut Parochus possit per seipsum satisfacere officio suo, ac promptius animarum periculis occurrere, tenetur habitare in domo ipsius Parochialis, nec potest in alia, nisi in defectum, & tunc non nisi intra limites Parochiæ, Rot. *decis. 354. num.1.* coram Buratto, & Barbof. *de Paroch. dist. cap.8. num.38.* D. Fagnan. *in cap. extirpanda*, §. *qui vero num.12. de prab.* Vel propè illam in modica distantia, ut ex S. Congregatione refert Diap. *p.3. tract.4. resolut. 156. in fin. & Bonac. tom.1. de oblig. resid. punct.1.* Ex qua necessitate habitandi in domo Parochiali alia profectò insurgit incompatibilitas, ne Parochus possit eligi in Vicarium, quia iste tenetur habitare in Episcopo, ut ex mente Sac. Congregationis super Episcopis, resoluit Ricc. *resolut. 116. num.1. & 2.* ubi aduertit, nihil obstarè, quod Episcopus in quacumque parte suæ diocesis sibi beneuolus possit pro Tribunali sedere, quia in his, & similibus Vicarius non æquiparatur Episcopo, cui maior, & liberior facultas concessa est.

9 Neque suffragatur, si huiusmodi Parochus iam extiterit Vicarius defuncti Episcopi, atque aded quod validè eligi deinde possit à Metropolitanò, vel à Capitulo iuxta Tridentinum *d. cap.16.* verbis illis: *Item Officialem, seu Vicarium intra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omninò teneatur.* Quoniam id locum habere potest, quando contra ipsum non militarent prædictæ exceptiones, & alias idoneus esset, prout requirit idem Concilium, & expressè inferitur, teste Garzia *de benef. par.5. cap.7. num.10.* ex sententia Sac. Congregationis Concilij, quæ in Macarenfi declarauit, posse Capitulum, vel Metropolitanum, vel Episcopum propinquiorum in Ecclesia exempta confirmare Vicarium existentem, dummodò habeat qualitates in præsentì decreto requisitas, aliàs electio sit nulla. Quod aded verum est, ut patiter declarauerit in eadem Macarenfi, quod si Episcopus demortuus reliquit Vicarium, quem elegerat, cum non esset Doctor, Capitulum non debet eum confirmare, sed alium, qui sit Doctor eligere, referente id etiam Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.1. cap. 32. num.50. tom.1. de Canon. & dignit. cap.42. num.50. & de offic. Episcop. dist. part.3. allegat. 34. num.168. & ad d. cap.16. Trid. num.26. in fine.* Eòque magis, quando in diocesi, & in Capitulo adfunt Doctores, non solum moribus, & ætate, sed etiam scientia idonei, ita ut non versetur in altera parte dispositionis conciliaris, ibi: *vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus.* Et quatenus in ea versetur, adhuc puto validè non posse eligi Parochum in Vicarium, ex quo ipse in similibus terminis non excusetur à residentia, si doceat grammaticam in Ciuitate, per duo milliaria distante à Parochiali, quamuis singulis diebus vellet ad eam accedere, & quamuis non inueniretur alius idoneus in Ciuitate ad docendum, ut ex declarationibus Sac. Congregationis firmat Barbof. *de offic. Paroch. p.1. d. cap.8. num.39. & de offic. Episcop. d. p.3. allegat. 53. num.75.*

10 Et prosequendo hanc materiam residentia parochialis, quæ frequens est, atque utilis, iuxta Sac. Concilium Tridentinum *sess.6. cap.2. & sess.23. cap.1. de reform. Episcopis inferiores, queuis beneficia Ecclesiastica personalem residentiam de iure, siue consuetudine exigentia, in titulum, siue commendam obtinentes, ab eorum Ordinarijs, quemadmodum eis, &c. expediens videbitur, opportunis iuris remedijs residere cogantur.* Non dixit interessentiam, quia illa propriè cadit in dignitatibus, & Canonicatibus Cathedralium, vel Collegiarum, in quibus amittuntur distributiones. *De iure, vel consuetudine.* Benè hæc duo simul sunt posita, quia, etsi omnia beneficia etiam simplicia de iure residentiam requirant, *cap. Quia nonnulli, de Cle-*
Tom. VII.

ric. non resid. & cap. præterea de prab. tamen generali consuetudine illam non exigunt, ut per Lap. *alleg. 36.* & nos alibi. Et in eis, sicut in altaribus potest quis per alium deferuire pro Missis, & alijs diuinis Officijs, Calder. *in cap. super inordinata de prab.* Lap. *alleg. 5. num.8. alleg. 35. num. 2. & alleg. 116. num.2.* Nisi in fundatione expressè electa sit industria personæ, ut per eundem Lap. *ibidem.* Et quod hic dicitur de consuetudine, ad ea beneficia referri potest, quæ, licet de sui natura residentiam non requirant; nihilominus consuetudine inductum est, ut requirant, iuxta Glof. *in cap. Cum satis, v. Consuetudinis, de offic. Archid.* Quando autem ex qualitate beneficii propter conditionem in fundatione appositam, vel de iure, aut consuetudine, vel statuto teneatur quis residere, vide traditum per Lap. *dist. alleg. 116.* Item quæ requirantur ad hoc, ut Ecclesia sit curata, Gomez *in regul. de idiom. quest. 11. In titulum,* puta si habeat titulum alicuius Sancti, sub cuius inuocatione denominetur, qui titulus per se non cogit ad residentiam, nisi aliàs habeat Ecclesia illa causas ad residendum: *Siue commendam,* intellige siue perpetuam, siue temporalem, siue habeat naturam depositi, vel tituli veri, ut *sess.7. cap.2. Ab eorum Ordinarijs.* Qui sint isti Ordinarij, dixi aliàs. Secundum autem subiectam materiam veniunt appellatione Episcoporum, etiam ex decretis Concilij, ut *sess.5. cap.1. & 2. sess.6. cap.2. & 3. sess.7. c.5. 6. 7. 8. 14. & 15. sess.14. c.1. 4. & 5. sess.21. c.9. sess. 22. c.1. 2. 5. 9. 11. sess.23. c.1. 8. 17. sess.24. de reform. matrim. c.1. 2. 7. 8. sess.25. de Regul. c.4. eadem sess.25. de reform. cap.9. & 16. quemadmodum eis, &c.* Per hæc verba videbatur relictum arbitrio Ordinarij, quomodo, vel quando quis residere debeat. *Sess. vero 23. c.1. v. Eadem omnino,* præscriptæ sunt causæ ad non residendum, & tempus, necnon pœnæ certæ statuta sunt, contra quas non potest Ordinarij dispensare, sed benè potest suo arbitrio pœnas imponere, cogendo Curatos ad residendum; ut in Constitutione Pij IV. *incip. Inter premia* sub anno 1564. & B. Pij V. *incip. Cupientes* 1568. *Residere cogantur,* in proprio loco, ubi Parochia sita est, si ibi sit domus ad habitandum. Quod si Parochia domum non habeat, tunc in alia Domo, quæ sit intra limites Parochiæ, aut saltem ita vicina Ecclesiæ Parochiali habitetur, ut inde commodè possit per seipsum inseruire: Quod intelligendum est, dummodò actu habeat parochianos, *cap. licet canon de elect. in 6.* quia tunc dicitur propriè Curatus, *Staffil. de qual. & stat. benef. Rebuff. in prax. tit. de non prom. infr. ann. num.35.* Tenentur autem residere per se ipsos, nec possunt deferuire per substitutos, *cap.2. de Cler. non resid. cum cap. fin. de prab. §. præterea.* Cum electa sit industria personæ, *argum. cap. Cum sit de atat. & qualit. & cap. fin. de offic. deleg.*

Notandumque, quod exercitium muneris pastoralis formaliter non consistit in materiali executione eorum, quæ pertinet ad munus pastorale, ut aduertit etiam Hurtad. *tom.1. Moral. resolut. tract.2. cap.3. resolut. 6. num.55.* sed in formali regimine, & directione suarum ouium. Consistit autem hoc regimen, & directio, quod ipse disponat, quæ pertinent ad curam animarum in omnibus, & singulis occasionibus, ordinando quæ necessaria sunt, & disponendo pro cuiusque necessitate. Quod ex eo constat, quia si Parochus ratione numerosæ plebis non possit omnibus assistere, sed adiungat sibi alios Sacerdotes, quibus certam partem Parochiæ committat, Parochus dicitur residere, etiam quoad eam partem; sicut etiam quando adfunt Vicarij, quibus incumbit cura ministrandi Sacramenta. Quod indicat etiam Concilium Trid. *d. sess. 23. cap.1.* dum opponit mercenariorum more deferere gregem, & incumbere in munera pastoralia, atque inuigilare, & assistere gregi. Ex quo fit, quod si quis præsens disponeret, quæ pertinent ad curam animarum, quemuis per seipsum non mandaret executioni, diceretur formaliter residere; quia verificaretur, quod incumberet in munera pastoralia, ea disponendo, & ordinando, atque quod gregi suo inuigilaret, atque assisteret. Sic enim Christus dicitur in deserto pauisse turbas, quamuis ministerio discipulorum distribuerit cibum.

Persequitur Concilium. *Nullique privilegia, seu indulgentia perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis, suffragentur. Indulgentijs vero, & dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis tan-*
A 4 tum

sum concessis, & coram Ordinario legitime probandis, in suo robore permansuris. Quibus casibus nihilominus officium sit Episcoporum tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatorum prouidere, vt per deputationem Vicariorum, & congruæ portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini quoad hoc priuilegio, seu exemptione quacumque suffragante. Nullique priuilegia, &c. Quia Pontifex non dat licentiam perpetuam ad non residendum, Pavin. in trakt. de visit. Si quæ autem licentia data reperiatur, censetur reuocata per hunc textum. Sic neque profunt in hoc casu sua priuilegia Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, vt eo nomine non teneantur residere, quia ijs non obstantibus ad residendum sunt cogendi. Aut de fructibus in absentia percipiendis, vt sess. 23. cap. 1. non faciunt fructus suos in vitroque foro, nec possunt Canonici inuicem, sibi hanc pœnam remittere, aut aliter dispensare, sed fructus debentur fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, prout notat Gemin. in cap. 1. de Cler. non resid. in 6. Et congruæ portionis. Sicut Vicarij deputatio, ita & congruæ portionis assignatio ad Episcopum pertinet, vt Sedis Apostolicæ delegatum ex hoc textu.

Quanta autem portio esse debeat, habetur ex Constitutione B. Pij V. & legitur in Concilio Moguntino cap. 70. & S. Congregatio super Episcopis declarauit, hanc portionem remitti arbitrio Episcopi, pensata qualitate beneficij, ac Vicarij deputandi, & ex fructibus Ecclesiæ sumendam esse, nisi sint aliquæ personæ obligatæ ad supplementum aliud, vt in Tridentina, & in Vercellensi 25. Ianuarij 1593. eadem Sac. Congregatio, cuius sententia fuit à Summo Pontifice approbata, & Thesaurario Camera Apostolicæ inuicem, & Episcopo pariter, atque alijs significata, & commissa est, che la portione da assignarsi da Vesconi a Vicarij nelle Parochiali vacanti dee essere à ragione di cinquanta insino à cento scudi, secondo la qualità de' beneficij Cura animarum. Ex his patet, totum hunc textum restringi ad curam animarum. Nec placuit opinio eorum, qui asserbant, loqui etiam de residentia Dignitatum, & Canonatum; quia in eis non obseruatur præscripta forma ad licentias obtinendas, nec deputatur Vicarios in ipsorum absentia, & tantum amittunt absentes distributiones quotidianas, quæ non militat in Curatis. Præterea textus iste conformatur se cap. 1. §. eadem omnino sess. 23. vbi tantum agitur de beneficijs curatis; Et ita intellexit Nauar. in sum. cap. 25. num. 121.

13 Quare per hoc decretum Episcopus potest compellere ad residendum Parochum, non obstante consuetudine residendi in loco distant à Parochia per sex milliaria, vt declarauit S. Congregatio Concilij in Conchenfi. Per hoc ipsum decretum non datur facultas Ordinarijs dispensandi à residentia ex quavis ratione, vt in Pistoriensi. Prouisus autem à Collatore inferiori de beneficio residentiam personalem requirente compellendus est ab Ordinario ad residendum, vt in Mutinensi; nullique adijciendum est onus extra fundationem beneficij, aut consuetudinem, vt in Surrentina. Priores verò Commendarum Ordinij S. Benedicti non tenentur residere, si monasteria omni protus carent conuentu, & cura, vt in Catanensi monitio de nominando alio Rectore potest fieri Procuratoribus illius Religionis, cui subest Parochialis. Potest etiam per decretum in visitatione fieri, vt intra terminum competentem sibi præsentetur alius idoneus, & interim iuxta Constitutionem B. Pij V. ponendus est Coadiutor, assignata ei congrua portio. Coadiutores verò possunt esse Seculares, & Regulares amouibiles, & si erunt Religionis Hierosolymitanæ, gaudebunt suis priuilegijs, vt in Casaraugustana. Episcopus verò non potest sub pœna excommunicationis, vel suspensionis mandare Parochis, Canonicis, & alijs, residere tenentibus, ne sine eius licentia ultra duos, vel tres dies abesse possint, sed tollenda pœna excommunicationis, exceptis diebus dominicis, & festis solemnibus, in quibus licebit vti tali pœna ex dict. sess. 23. cap. 1. v. Quoniam autem in fine.

14 Parochi tempore pestis residere tenentur, & obligati sunt huiusmodi morbo infectis Sacramenta ministrare, nempe baptismatis, & pœnitentiæ per se ipsos, aut alium idoneum, D. Antonin. in Summ. sue histor. p. 3. tit. 22. cap. 12. §. Interea. Quod si Parochi huiusmodi resolu-

tioni obedire recusabunt, aut negligenter se gesserint, tunc poterit Episcopus in eos iuxta Sacrorum Canonum dispositionem animaduertere, etiam per priuationem beneficiorum. Et hoc procedit ex consequentia necessaria: & ita fuit resolutum à Gregorio XIII. in Consistorio. Quae de re nos alibi.

15 Sacra Congregatio super Episcopis in Nucerina 7. Aprilis 1574. Pare alla Congregazione, che in ogni modo si debbano constringere i Parochi à prouederse di casa, & habitatione ne' luoghi, doue hanno le Parochiali, e non potendo cio fare soli per la tenuità delle rendute de' beneficij, senza modo, che i Parochiani gli souengano, & aiutino, e se non potranno de' danari, per esser' anche essi poueri, di opere, legnami, o sassi, che per auuentura potranno hauere su'l loro senza comprargli, non si potendo in alcun modo tollerare l' assenza de' Parochi dell' anime sottoposte alla loro cura per cagione del gran danno, che manifestamente ne sequita, constringendo onninamente i medesimi Parochi fratanto, che si prouedano d' habitatione, ad andarui ogni giorno, e starui, non ostante che sieno Canonici, conforme alla Bolla di Pio V.

16 Eadem S. Congregatio in Ariminensi, Episcopo, Visitatori Apostolico. V. S. facciarifedere i Curati, che non hanno casa parochiale, in altra casa, che sia dentro i limiti della Parochia, e piu vicino alla Chiesa, che si potrà. I Curati sotto pretesto d' inimicitia non ponno assentarsi dalla cura con licenza del Vescono, ma deono domandarla al Pontefice, o alla Congregazione, la qual suole molto bene esaminare le circostanze, e specialmente per qual causa sono contratte le inimicitie, se vi è stata colpa del Curato, & altre diligenze. E quando pure si concede, si fa per breue tempo, e tra l' altre conditioni particolari, che stia piu vicino, che può sicuramente alla Cura. Die 7. Ianuarij 1578. Soletque concedere Parochi, qui in sua Parochia post illam adeptam graues contraxit inimicitias, maxime sine culpa, vt possit abesse per sex menses, modò interim aut inimicitias componat, aut beneficium dimittat, relicto tamen idoneo substituto, vt in Parmensi 20. Octobris 1579. Imolensi 10. Febr. 1604. & 6. Augusti 1601. in Salernitana 17. Augusti 1640. in Aretina 7. Nouembris 1642.

17 Eademque S. Congregatio Concilij censuit, si inimicitia veræ sint post obtentam parochialem, ac sine culpa Parochi ortæ, posse ab Ordinario dari dilationem Parochi, vt in alio loco viciniore, ac tutiori maneat durantibus ipsis inimicitijs, item non ultra annum durent. Interea autem idoneum Vicarium in Parochiali ab ipso Ordinario ponendum, eique congruam portionem assignandam ex redditibus ipsius Parochialis. Si tamen Parochus absit per octo menses, & postea hoc non expresse obtineat licentiam absentia per tres menses, huiusmodi licentia est subreptitia, & nulla, 11. Augusti 1617.

18 Tolerari tamen potest, quod Parochus Parochiæ tenuis paucarum animarum non resideat in Parochia, quouique per vnionem alicuius simplicis beneficij, vel alio modo suppleatur eius congrua, dummodò accedat illuc ad celebrandum festis diebus, & quando vocabitur pro Sacramento rum administratione, Sacra Congregatio super Episcop. 10. Ianuarij 1579. Si tamen id Episcopus nolit tolerare, Parochus tenebitur obedire, vt patet ex sequenti decreto: Cum Episcopus Calliensis nuper edixerit, vt Parochialium Ecclesiarum Rectores in suis Ecclesijs resideant, petit Angelus, Curatus Parochialis Ecclesia S. Angeli, an & ipse teneatur residere, cum redditus Ecclesia sint tenuissimi, eius antecessores, super hominum memoriam nunquam resederint, Ecclesia ipsa circiter duobus millibus passuum dumtaxat à Ciuitate distet, & sex vel septem familias tantum habeat, neque ipsi Parochiani quicquam curent de residentia Pastoris. Sacra Congregatio Concilij censuit, Oratorem non excusari à residentia ob causas superius expressas; ideoque oportere ipsum parere edicto Episcopi hæc de re edito.

19 Habens verò duas Parochiales vnitas, Rector potest in qua maluerit residere, dummodò vna non sit dignior altera, S. Congregatio Concilij in Abulensi.

20 Etiam perpetui Coadiutores residere tenentur, sicut verè curati, etiam si in alijs beneficijs seruiant, etiam in Cathedrali, eadem in Brixienfi.

21 Non excusat à residentia officium subcollectoris Apostolici, neque etiam lis super eadem Parochiali, nec

mi-

- minùs excusant officium Inquisitoris, eadem in Tarconensi.
- 23 Negotia Cleri excusant à residentia ad tempus, si legitime sint demandata, eadem in Rossanensi.
- 24 Parochi non possunt ex Decreto Concilij in cap. 1. sess. 23. de ref. annis singulis per aliquod tempus à suis Parochialibus abesse, nisi causa cognita, & licentia ab Episcopo in scriptis obtrata; eadem in Toletana. Ad quod faciunt notata per Paris. de Put. de syndicat. in cap. licentiam num. 1. vol. 2. Et quamvis dictis Parochis abesse licet per bimestre, tamen hanc autoritatem sibi arrogare non possunt, sed licentiam, ut supra ab Episcopo obtinere debent, eadem in dicta Toletana.
- 25 Fructus Ecclesiæ, cuius Rector non residet, pro rata temporis debet Ordinarius applicare fabricæ Ecclesiæ Parochialis, etiam si non egeat, quia poterit in dies indigere, eadem in Rauennateni. Item Parochi deferuientes in diuinis suæ Parochiali, quamvis non resideant in ædibus Parochialibus, vel intra Ciuitates, non tenentur ad restitutionem fructuum, debent tamen cogi ad habitandum in dictis domibus, seu intra limites. Item Parochi, quibus propter inhabilitatem fuit datus Coadiutor, non possunt extra suam Parochiam habitare, etiam relicto ibi Coadiutore, eadem in eadem.
- 26 Verba Concilij in d. c. 1. sess. 23. usque ad priuationem, intelliguntur inclusiue, dum tamen præcesserint tria edicta publica, & elapsi sint sex menses, iuxta cap. Ex tua de cler. non resid. dictumque caput habet locum in ijs tantum, qui parochialem obtinent, & non in beneficijs simplicibus. Idem in Bulla B. Pij V. Eadem S. Congregatio Concilij in Tridentina 24. Iulij 1576.
- 27 Episcopus, modò in Episcopatu resideat, solutus est à residentia decanatus, vel Canoniciatus, & cæterorum beneficiorum, illaque retinere potest, & fructus percipere, exceptis in Diaconatu, & Canoniatu, distributionibus quotidianis, & alijs, si quæ fortè sint, quæ absentes iusta de causa non perciperent, ead. 5. Kal. Augusti 1565. in Crentensi.
- 28 Licet Ecclesia Parochialis sit in eo loco, ubi minor pars Parochianorum habitat, & maior pars habitat extra Ciuitatem in alijs oppidis, nihilominùs Parochus residere debet in loco, ubi sita est Ecclesia, & Parochianis, qui longè absunt ab Ecclesia, & propter locorum distantiam patiuntur incommoda in percipiendis Sacramentis, & diuinis officijs audiendis, succuratur remedio cap. 4. sess. 21. & cap. Ad audientiam de eccles. adif. eadem in Aquilana sub die 22. Martij 1569.
- 29 Per morum proprium B. Pij V. publicatum 25. Iulij 1568. super residentia Canoniorum habentium Parochialem, non censetur abdicata, & ablata facultas Ordinario concedendi licentiam recedendi à Parochiali per aliquod tempus, dummodò ea utatur intra limites præscriptos à Concilio in dicto decreto cap. 1. sess. 23. eadem in Barchinonensi idibus Septembris 1569.
- 30 Episcopus pro visitatione suæ diocesis uti potest opera Parochi per quatrimestre singulis annis, modò interim in Ecclesia Vicarium deputet, eadem in Eginateni die 4. Nouembris 1570.
- 31 Parochus ob infirmitatem, & aeris intemperiem à residentia non excusatur, sed si infirmitas sit curabilis, & in loco Parochialis non adsit copia medicorum, medicinarumque, poterit Ordinarius eidem dilationem concedere trium, aut quatuor mensium, ut curari possit in locis vicinioribus commodioribus. Interim tamen Ecclesiæ deputet Vicarium pro cura animarum, eadem in Ausculana die 8. Decembris 1571.
- 32 Qui Canoniatum, & Parochialem obtinet, si residet in Parochiali ex præscripto Bullæ B. Pij V. distributiones quotidianas lucrabitur, si Canoniciatus constat solum distributionibus non habentibus præbendam, eadem in Urbinatei 16. Ianuarii 1576.
- 33 Dignitates, quæ vnitas habent Parochiales Ecclesias, requirunt, quod illas obtinentes resideant in dignitate iuxta cap. Exrumpanda, de præbend. eadem in Feltrensi die 6. Maij 1586.
- 34 In Laudensi, Episcopo. *Nel particolare delle distributioni quotidiane hanno risoluto le Signorie loro Illustrissime, che i due Canonici, i quali hanno seruito V. S. nelle visite non possano godere quelle distributioni, le quali sono assignate*

giornalmente per ciaschedun' hora, ma se ve ne fussero altre, che sogliono chiamarsi Massa grossa, le quali si deono in vna, o piu volte fra l'anno, di queste potranno partecipare. Et intorno alle Capellanie, alle quali deono essere presentati per loro fondatione Sacerdoti, si è risoluto, che si è lecito à Capellani farui celebrare per sostituto, die 19. Iulij 1588. Sed hoc est extra rem.

Presupposto, che da tempo immemorabile la Chiesa della Pieve attualmente si stata, e sia al presente senza popolo, senza cura Sacramentale, e giuridictionale, e del tutto senza amministrazione alcuna di Sacramenti, sente la Congregazione, che indubitatamente debba tenerfi, che habbia mutato natura, e di curata sia ridotta à beneficio semplice, e così tiene, e pratica la Cancellaria Apostolica, e percioche non possa il Pienano essere astretto à residenza tampoco in altra Chiesa, della quale egli non habbia il titolo, ma non percio sia esente da farui almeno celebrare Messa ne giorni di Festa, però sodisfarà in questo all' obligo suo, eadem in Aiacensi 25. Ottobre 1588.

Congregatio Concilij censuit, Parocho causa studiorum non esse dandam licentiam, cum hodie per Concilium non admittantur, nisi per concursum, qui magis idonei fuerint iudicati, die 22. Februarii 1590.

Et in Urbinatei die 21. Martij eiusdem anni eadem censuit, che l' edito fatto dal Vicario sopra la residenza, non dee contenere maggior rigore di quello, che dà il Concilio, percio lo moderasse, riducendolo ad terminos Concilij.

Reliqua vide apud citatos Auctores.

CONSULTATIO V.

An assensus præscriptus in decretis de celebratione Missarum à S. Congregatione Concilij, iussu Urbani VIII. editis, in susceptione onerum perpetuorum, requiratur duntaxat, ut Ordinarius exquirat, bona assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus adiungendis, an ut subrogetur in locum beneplaciti Apostolici respectu bonorum propriorum, ita ut huiusmodi bona propria locorum piorum valeant obligari pro adimplendis oneribus suscipiendis, interueniente dicto solo assensu Ordinarij, & in casu non adimpleti subhastari sine alio beneplacito Apostolico, vel potius beneplacitum Apostolicum debeat precedere subhastationem?

Quoad hoc dubium ponderandum est, quod S. Congregatio nullam facit mentionem bonorum propriorum Ecclesiæ, vel loci pii, sed tantum requirit licentiam Ordinarij, vel eius Vicarij, ut inquirat, bona assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus iniungendis, ut patet ex illis verbis: *Præcipuamque rationem habeant, ut redditis, qui Ecclesijs, & locis pijs relinquuntur, omnino respondeant oneribus adiunctis.* Et sic ad magis consulendum indemnitati Ecclesiarum, ac locorum piorum. Vnde frustra prætenditur, quod, si Ordinarius, vel eius Vicarius defecerit in munere iniuncto respectu bonorum inquirendorum, ita ut non sint fructifera, vel fructus non respondeant oneribus iniunctis, S. Congregatio voluerit pro his adimplendis alienari bona propria locorum piorum absque solemnitatibus *Extrauagantis Ambrosia, de reb. Eccles. non alien.* cuius dispositionem esse vsu receptam, ac religiosè obseruari, testantur Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 21. num. 15. & resol. 38. num. 10. & resol. 50. num. 28. Redoan. de reb. Eccles. non al. q. 58. nu. 25. Gutier. can. quest. lib. 1. cap. 8. Garz. de benef. p. 2. cap. 1. num. 41. & seq. Quarant. in sum. Bull. v. alienatio num. 4. Filiuc. tr. 44. cap. 1. num. 8. ubi ait, quod praxis Datarie ita se habet, & iuxta illam se regulat in expediendis Breuib. si in euidenti, Barbof. cum alijs de potest. Episc. par. 3. alleg. 95. num. 49. & Rot. in recent. decis. 30. num. 5. par. 1.

Etenim non solum id esset ex diametro contra mentem S. Congregationis, dum voluit bona tunc assignanda esse fructifera, & correspondentia oneribus adiungendis, verum etiam omisso, an S. Congregatio id facere possit, cum habeat facultatem tantum declarandi, non autem derogandi Constitutionibus Pontificijs, ut per Baun. tom. 1. tr. 4.

tr. 4. q. 33. dist. 1. certum est, quod si voluisset, posse alienari bona propria in casu, quo non sufficerent bona assignata sine beneplacito Apostolico, subrogando in eius locum licentiam Ordinarij, vel Vicarij, id expressisset, & in specie derogasset d. *Extravag. Ambitiosa*, cum alijs non facta huiusmodi bonorum propriorum mentione, & specifica, atque indiuidua derogatione d. *Extravagantis*, ne summus quidem Pontifex censeatur voluisse ei derogare, ex traditis à Marant. resp. 7. num. 29. par. 3. cum alijs à Gratiano deductis discept. 50. n. 15.

3 Vnde dum facultas data Ordinario à dictis decretis est limitata, nempe ad effectum inquirendi, an redditus, qui assignantur, respondeant oneribus, nullo modo potest extendi ad actum obligandi ad text. in l. cum seruo 63. ibique Bald. ff. de contrah. empr. Idèdque nec suffragatur pro alienandis bonis Ecclesiarum, vel locorum piorum. Quia si Ordinarius prohibetur in specie obligare, multò magis impeditur alienare per text. in auth. multo magis, C. de Sacros. Eccles.

4 Et licet in dicta Extravaganti non prohibeatur hypotheca generalis, & Ordinarius possit validè sub illa subiicere bona Ecclesie absque beneplacito Apostolico ex adductis à Lezan. in sum. v. alienare tom. 3. Redoan. loc. cit. q. 2. cap. 6. Delbene de immuni. c. 17. dub. 1. nu. 30. contra Vasquez, Rodriquez, & alios; attamen quando vigore talis hypothecæ proceditur ad subhastationem bonorum, non potest id fieri sine beneplacito Apostolico, cum tunc sit casus, à quo incipi non potest sine licentia Sedis Apostolicæ, vt articulo maturè discusso, & reiectis omnibus contrarijs, firmavit Rota in Amerina bonorum 2. Iunii 1645. coram Royas inter eius impressas decis. 261. repetita post Merlin. de pignor. decis. 97. & in Romana census 19. Aprilis 1652. §. Gratis, coram Bichio, & in Neapolitana pecuniaria 19. Iunii 1656. §. maxime coram Zarata, & respondit S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus in Vrbeuetana 28. Aprilis 1648.

5 Deficiente itaque subrogatione, obligatio Ecclesiarum, & locorum piorum remanet sub dispositione dictæ Extravag. Et proinde cum ab initio contractus non interuenerit beneplacitum Apostolicum, debet saltem subsequi, & præcedere subhastationem, ac deliberationem, etiam si agatur de alienatione necessaria vigore mandati iudicialiter relaxati; alijs enim daretur casus alienationis bonorum Ecclesiasticorum nullo modo permissus, vt re discussa respondit Rot. in d. Amerina bonorum ex num. 6.

6 Non obstat, quod beneplacitum Apostolicum requiratur in alienatione voluntaria, secus autem si alienatio esset necessaria, prout dicitur illa, quæ fit per Iudicem. Quoniam hæc conclusio procederet, si Iudex deueniret ad alienationem vigore obligationis contractæ cum beneplacito Apostolico, non autem quando dictum beneplacitum non interuenit in obligatione. Nam idèd Iudex potest deuenire ad alienationem, quia solemnitas interposita in ortu obligationis, cum producat suum effectum tempore alienationis, dicitur interposita super eadem alienatione iuxta doctrinam Bald. in l. S. pupillorum, §. Si pupillus, ff. de reb. eor. qui sub tut. vel cur. sunt, & in specie respondit Rota in cit. Amerina bonorum num. 11.

7 Quod maxime procedit in casu, quo bona executi subiiciuntur alijs oneribus perpetuis, & pro illis adimplendis debeant perpetuò manere, nec possunt alienari, nisi cum assensu Apostolico, & ad effectum reinuestiendi pretium in alijs bonis magis fructiferis pro adimplendis eisdem oneribus annexis, & non alijs, vt expressè disponitur in dictis decretis §. Præterea.

8 Minus obstat, quod possit fieri alienatio huiusmodi bonorum cum conditione adimplendi prius onera illis adiuncta, & deinde alia onera. Nam non solum erit alienatio, sed tollerentur onera Ecclesijs, & locis pijs à fidelibus relicta, & conuerterentur in alios vsus, & sic commutaretur eorum voluntas è persona in personam, illique derogaretur. Quod absque beneplacito Apostolico fieri nequit, Mart. de iurisd. p. 2. cap. 10. nu. 34. Buratt. decis. 560. nu. 2. ibique Add. lit. A.

9 Neque releuat, quod, si Ecclesia, vel locus pius non potest adimplere onera, restituat accepta in donatione. Quia præter quod bona donata transeunt in patrimonium Ecclesie, atque aded non possunt restitui sine dicto beneplacito, vt in terminis respondit Aldobr. conf. 10. num. 16.

vol. 2. & Rot. decis. 42. num. 15. p. 8. rec. Speciale est in Ecclesia, quod ob non adimplementum oneris non teneatur restituere bona elargita, sed tantum possit cogi ad adimplendum, quatenus bonorum donatorum vires suppetant, vt per textum ex cap. Verum 4. de condit. appof. & Dian. resol. mor. 42. & 124. p. 6. tr. 6. probat Christ. Cresp. de Valdaur. obser. 37. p. 3. num. 55. Et idèd bona donata quænam onera supportare possint, erit discutiendum.

Atque ex his sequitur, non posse subhastari bona immobilia Ecclesie, vel loci pii, dum in contractu obligationis non fuit adhibuit beneplacitum Apostolicum, sine quo nullo iure reperitur, posse procedi ad iudicalem distractionem bonorum Ecclesiasticorum ex supra deductis, præsertim ex Rota post Merlin. de pignor. d. decis. 97. num. 14.

Verum quia hic agitur de interpretatione dictorum decretorum, idèd in his, atque huiusmodi casibus consule S. Congregationem Concilii, ad quam priuatiuè quoad alios spectat illa interpretari ex Constitutione 73. §. 5. cum seqq. Pii IV. & Constit. 74. Sixti V. & annotat D. Fagnan. in cap. Quoniam de constit. à num. 6. vbi num. 38. testatur de stylo etiam S. Rotæ, fuitque obseruatum à S. Congregatione super Episcopis in d. Vrbeuetana.

CONSULTATIO VI.

An adiuncti, siue Coniudices Capitulares teneantur iurare, quando, & in cuius manibus?

Respondeo. Quamuis in S. Concilio Tridentino cap. 16. sess. 25. de reform. nihil disponatur circa iuramentum per Adiunctos præstandum, vnde, si nunquam de consuetudine fuit ab Adiunctis præstitum, non tenentur illud præstare, cum ex hac interpretatiua obseruatione declaratur à Concilio, illud non requiri, neque esse præstandum, vt in specie iuramenti arguit Menoch. conf. 748. nu. 17. & seqq. cum tamen ipsi iurisdictionem habeant vna cum Episcopo, & re ipsa coniudices vocentur, ac sint, vt in terminis plenè probat, ac tuetur Sarau. de iurisd. Adiunct. q. 3. vbi testatur, hanc opinionem esse veriorem, respondens obiectionibus, idèd tenentur iurare de ritè ac rectè exercendo suum officium, ac de obseruando statuta suæ Ecclesie, iuxta tradita à Io. Andr. in cap. 1. de his, que sunt à mai. par. Cap. Gratian. discept. 564. num. 28. & iuxta regulam textus in l. rem non nouam 12. C. de iudic. cum declaratione tamen, quod præstatio talis iuramenti non sic substantialis pro validitate processus, ac sententiæ, ita vt, illo omisso, adhuc sententia sustineatur, vt per Bald. ibid. num. 6.

Et licet hoc iuramentum regulariter præstandum si tempore acceptationis, vel in principio electionis quæ fit à Capitulo, quemadmodum cæteri Iudices initio sui officij, vt notatur in auth. Vt iusurandum, ac tradit. Grat. conf. 122. num. 9. lib. 1. Seraph. priuil. iuram. 149. num. 2. Ex quo acceptatio est pars electionis, si tamen tempore acceptationis id facere neglexerint, non idcirco amitterent iurisdictionem sibi concessam, sed tantummodo illius exercitium, sicut nec Capitulum amittit ius eligendi coniudices, si in exordio anni illos non elegerit ad tradita per Barbof. in collect. ad d. locum Concilii num. 5. Hinc si contigerit tempore electionis non iurasse, adhuc videretur, non posse tunc Episcopum per se solum procedere, sicuti nequit, quando Capitulum in principio anni Coniudices non elegit, nisi præuia monitione, vt censuit S. Congregatio Concilii, teste Sarauia q. 13. Par enim est ratio de non electione, & de non iuramento præstito, idèdque idem ius est seruandum, ex vulg. l. illud, ff. ad l. Aquil. Eueratd. loc. 35. à ratione legis cum alijs per Sur. decis. 286. num. 8.

Recipi autem debet à Capitulo, & in eius præstari manibus, siue in manibus personæ deputatæ à Capitulo. Si quidem electio Adiunctorum spectat ad Capitulum iuxta dispositionem Concilii d. cap. 6. ibi: Vt Capitulum initio cuiuslibet anni eligat ex capitulo duos. Præstatio autem iuramenti fieri debet in manibus eligentis, vel personæ ab eo deputatæ ad textum in Clem. vn. de iureiur. §. Porro, ibi: In manibus dilecti filij Ioannis, &c. Capellani nostri adhuc specialiter per nos missi, nostro & præfate Ecclesie nomine recipientis. Maxime quod Adiuncti in iudicando representant

sentant Capitulum. Nam de iure antiquo Capitulum erat Iudex competens in causis arduis, & criminalibus Capitularium, Rota apud Mohed. *decis. 2. de for. comper.* ubi subdit, quod neque allegari poterat suspectum, & connotant Canones relati à Lotter. *lib. 1. quest. 25. num. 60. & seq. Barbof. de Canon. quest. 28. num. 1. & Cardinal. de Lugo lib. 5. respons. moral. dub. 25. num. 11.* Et ex hoc antiquo Canonico iure proflixit deputatio Adiunctorum à Concilio ordinata, sicuti annotavit Lotther. *loc. cit. num. 62.* & propterea per hanc Adiunctorum deputationem, quoad minus fieri potest, iure antiquo derogatum esse intelligi debet.

4 Neque videtur hæsitandum de facultate Capituli circa delationem iuramenti. Primò, quia in Capitulo præsidet vel Episcopus, vel eius Vicarius generalis, qui habet facultatem deferendi iuramentum. Secundò, quia cum agatur de Coniudicibus, siue Adiunctis deputandis per Capitulum, censetur sibi data facultas deferendi iuramentum dictis Coniudicibus de exequendo omnia necessaria pro consecutione electionis Coniudicum. Tertiò, quia Capitulum in omnibus actibus Capitularibus, in Capitulo explicandis, prout sunt officiales Capituli, potest illis deferre iuramentum.

5 Neque obstare videtur, quod Episcopus sit Caput Capituli, & quod iuramentum debeat fieri in manibus Episcopi Superioris. Quia cum deputatio Coniudicum spectet ad Capitulum, & in hac parte Capitulum habeat æqualem iurisdictionem cum Episcopo, iuramentum debet præstari in manibus Capituli, in quo, ut dixi, interuenit Episcopus, vel eius Vicarius, qui præsidet Capitulo loco Episcopi, quæ præsentia sufficit, ex quo agitur de interesse solius Episcopi Capituli, nec Episcopus videtur habere maiorem iurisdictionem, quam habet Capitulum, & in omnem casum iurisdictione Episcopi in hac parte non potest separari à Capitulo, cum deputatio, seu electio Coniudicum sit facienda in Capitulo, & consequenter ibi perficienda, cum sit accessoria ad electionem, & accessorium sequitur naturam principalis dispositionis ad *l. 2. ff. de iurisd. omn. iud.*

6 Imò neque Episcopus in tali iuramenti receptione ingerere potest, dum ipse in electione Adiunctorum nullum habet suffragium, sed Capitulum seorsim ab Episcopo eligit, & deputat. Solum enim in communibus Episcopo, & Capitulo, vtrique iuramentum præstari debet, sed in segregatis ac diuisis inter eos, iurans vni, non tenetur alteri iurare, sicuti distinguendo firmavit Innoc. in *cap. Cum Clericis 19. num. 2. de verb. signif.* quem sequitur Bellam. *conf. 31. num. 24.* Eoque minus Adiuncti iurare debent in manibus Episcopi, dum vnà cum illo cœqualem iurisdictionem exercent, & ab illius opinione ac sententia discedere possunt adeò, ut in casu discordiæ eligi debeat Tertius ad præscriptum *d. cap. 6. Tridentini.*

7 Vel dicendum, supposito quod Adiunctorum iurisdictione censetur simultanea, siue aggregatiua, quatenus simul Episcopus, & Adiuncti iustitiam administrant in hisce causis criminalibus per ea, quæ tradit Scacc. *de indic. cap. 66. num. 4. lib. 1. & Bald. in auct. habita sub num. 32. C. ne fil. pro patr.* quos ad hanc rem adducit Sarau. *quest. 4. præcipue num. 8. & seqq.* non idcirco tenentur accedere ad Palatium Episcopi, & in eius manibus iurare, sed in aula Capitulari, & coram Capitulo, eos eligente ex regula: par in parem non habet imperium, *l. nam Magistratus, ff. de Urb. Dec. conf. 118. num. 16. & diffuse Tusch. concl. 89. v. Par, tom. 6.*

8 Quod facillè admittendum est, etiam si Episcopus sit in maiori dignitate constitutus. Quia ad hunc effectum oportet, quod vnus habeat maiorem iurisdictionem altero Coniudice, *Surd. conf. 47. num. 9. Capyc. decis. 27. num. 10. & seq. Franc. Marc. decis. 52. num. 2. lib. 1.* In hac autem materia Episcopus non existimatur maior, siue superior, sed par, ex Mantica *decis. 180. num. 1. & 2.*

9 Comprobatur ex verbis Concilii eo *cap. 6. ibi: Coram Notario tamen ipsius Episcopi, & in eius domo, aut consueto Tribunali.* Statuendo enim locum in fabricatione processus, & in alijs actibus causæ, in cæteris videtur sensisse, ut fiant in Capitulo, seu aula Capitulari, eo magis cum ibi præsideat Vicarius Capitularis, qui Episcopum repræsentat, & eius locum tenet ad *conf. 302. num. 1. Feder. de sen. & cap. 20. num. 4. lib. 3. var. resol. Couarruuiæ.*

Accedit, quod quando contingit dubitari de loco, in quo actus Ecclesiasticus fieri debeat, vel attenditur consuetudo, si adest, vel, ea deficiente, celebrandus est in Ecclesia, ut obseruant Doctores in *cap. Cum terra*, speciatim *Butt. nu. 18. de elect.* sufficitque locus honestus, ut ibidem iidem aduertunt. Atque ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in Maioricensis die 16. Martij 1652. ad *d. cap. 6. sess. 25. de ref.* nempe S. Congregatio censuit, Adiunctos à Capitulo electos teneri iurare, nisi adsit legitima consuetudo in contrarium, in loco Capitulari, statim sequuta electione.

CONSULTATIO VII.

An Episcopus in Ecclesijs parochialibus exemptis tempore visitationis possit etiam inuitis Regularibus conferre Sacros Ordines, ac chrisma, aliaque Pontificalia exercere?

Negatiuè respondendum videtur. Ratio vna, eaque præcipua est, quia Ecclesiæ Regularium sunt exemptæ, ut alibi ostendimus, solùmque hæc exemptio reuocata est per S. Concilium Tridentinum *sess. 25. de Regul. cap. 11.* & per Constit. Gregorij XV. *de exempt. priuileg.* in his, quæ ad curam animarum, & actualem Sacramentorum administrationem pertinent, ut in declarationibus adiectis post *d. cap. 11.* videre est. Collatio autem Sacrorum Ordinum, ac Chrismatis in Ecclesia parochiali Regularium longè excedit facultatem à Tridentino Episcopis concessam; nam est actus iurisdictionis à visitatione Episcopali quoad Curam animarum distinctus. Et licet ex præscripto eiusdem S. Concilij *sess. 23. cap. 8. de reform.* Sacri Ordines conferri possint, nedum in Cathedrali Ecclesia, sed etiam in alio diocesis loco, at tamen locus, & Ecclesia huiusmodi debet esse diocesis dictæ Cathedralis; locus autem exemptus, licet sit in diocesi, non tamen est de diocesi, *Rot. dec. 207. num. 2. & 4. p. 2. diu. & dec. 324. nu. 3. p. 1. recent.*

Quinimò quoad effectum, ut diocesanus possit in illo iurisdictionalia exercere, reputatur tanquam extra territorium diocesanum. Exempti enim non dicuntur de diocesi, à qua per exemptionem sunt exempti, *Cochier. de iurisd. Ordin. in exempt. p. 4. q. 29.* Proindeque locus exemptus iudicatur à pari cum loco extra diocesim, *Martin. Laud. tr. de priuileg. q. 60.* quem sequitur *Cochier. loc. cit. p. 2. q. 1. num. 60. & plenius d. p. 4. q. 54. num. 2.* ubi quod locus exemptus non censetur esse de territorio, seu de diocesi Episcopi, & quod comparari soleat loco extra territorium, ac non posse Ordinarios in his locis exemptis licet sitis in suis diocesis, iurisdictionem exercere eo modo, quo illam exercere non possunt in alia diocesi, *Cochier. p. 5. q. 84. n. 1.*

Quamobrem sicut Ordinarius confirmare, ac ordinare non potest suos subditos in diocesi aliena ex *Trid. sess. 6. c. 5. de reform.* ubi habetur, quod nulli Episcoporum liceat cuiusvis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personis eidem Ordinario subiectas tantum, si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & ab eo ordinati ab executione ordinum sint ipso iure suspensi, illoque in dicta aliena diocesi confirmando peccat mortaliter, & incurrit suspensionem ab exercitio Pontificalium, ut per *Castropal. tom. 3. tract. 20. disp. vn. pun. 9. num. 8.* & sicut etiam Archiepiscopo non licet in diocesi suorum Suffraganeorum abique eorum licentia confirmare, *Quintanaduegn. de septem Eccles. Sacram. tr. 2. sign. 13.* Ita neque ea facere potest in locis exemptis.

Et in specie, quod Episcopi non possunt in locis exemptis Ordinationes Sacras celebrare, nec Confirmationis Sacramentum administrare, plenè probat *Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 15. num. 10.* ea ex antiquioribus Canonistis adducta ratione, quod dictæ Confirmationis ministerium habet mixturam iurisdictionis, *Peyrin. de priuileg. Minim. tom. 1. Constit. 26. Leonis X. §. 247. n. 45. & Dian. resol. mor. 109. p. 3. tr. 2.*

Ac notandum, quod Pontificalium nomine, veniunt actiones propriæ Ordinis Episcopalis, ut collatio Ordinum, consecrationes vasorum, Ecclesiarum, Virginum, & Chrismatis confirmatio, & benedictio vestium, & corpora-

- poralium, Sanch. *consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 50.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 16. num. 29.* Barbof. *de potest. Episc. alleg. 6. num. 5.* Item omnes actus Sacerdotes, quatenus exercentur cum apparatu Pontificali, idest Mitra, & Baculo, Sayr. & Barbof. *ibid.* Et aiunt Doctores, incurrere Episcopum in pœnam Tridentini, etiam conferendo primam tonsuram; quia, inquit, venit nomine Pontificalium, Sayr. *d. cap. 16. num. 29.* Salzed. *ad Diaz cap. 26. lit. A.* Sanch. *d. cap. 1. dub. 50. num. 2.* cum alijs, estque communis, quamuis aliqui contrarium teneant, vt Henriquez *lib. 3. cap. 6. num. 3.* eamque sententiam probabilem ait Bonacin. *tract. de suspens. in practic. quest. 1. punct. 12. num. 2.* sed improbabilem ait Sanchez *loco allegato.*
- 6 Quoad vsum verò Pontificalium in ordine ad cœronialia suprascripta visitationis à Cœroniali Episcoporum præscripta, non denegatur, quin illa ad solum visitationis effectum exercere valeat. At quoad illorum vsum in signum auctoritatis, & per modum habentem mixturam iurisdictionis non videtur concedendum, cum de iure prohibeatur, Gratian. *in addit. ad decis. March. 113. num. 11. & discept. 467. num. 27. & seqq.* Et quando adesse speciale priuilegium exemptionis, non posse Ordinarios in locis exemptis Pontificalia exercere, admittit Rot. *dec. 238. nu. 3. par. 2. recent.* & firmat Cochier. *p. 5. quest. 21. num. 4.* qui etiam *p. 2. cap. 1. num. 7.* pluribus citatis ait, quod Episcopi in locis exemptis, nisi inuitati mitra vti non possunt, nec generaliter Pontificalia exercere ex ipso Tridentino *sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 2. de reform.* Vnde S. Congregatio super Episcopis 26. Nouembris 1602. declarauit, quod Episcopus in Ecclesijs exemptis se non debet in aliudingere, nisi in approbandis Sacerdotibus ad curam animarum. Et in nullius Putineani 20. Augusti, ac 1. Octobris 1601. quod Episcopus, cui conceditur facultas ordinandi, vel dandi dimissorias exemptis, non idè potest exercere Pontificalia in eorum locis exemptis, nisi ab ipsis inuita us, nec ibi affigere edictum Ordinationum, nisi de ipsorum consensu.
- 7 Quæ eò facilius admittenda videntur, si hæc nouitas ab Episcopis introducatur, cui cum sæpè sit causa discordiæ, Sacri Canones resistunt, *cap. Cum consuetudinis, de consuet. cap. quod dilectio, in fin. de consangu. & affin. Iaf. in l. In rebus, num. 2. de constit. Princip. Rebus. in repet. rubr. de rescript. num. 25. vers. Item in rebus omnis nouitas præsumitur mala, Iaf. vbi supra num. 5.* etiam inuitis, & contradicentibus ipsis exemptis, qui tenentur suas exemptiones defendere etiam in foro conscientiæ, vt ex Nauar. *cons. 15. num. 6. de præb.* tradit Cochier. *d. par. 5. quest. 89.*
- 8 At nihilominus affirmatiuè respondeo. Pro quo aduertendum est, locum exemptum ab Episcopi iurisdictione posse trisariam dici. Primò impropiè, & per accidens, cum ratione tantum personarum exemptarum dicitur exemptus, vt ferè omnia monasteria Regularium. Verè enim loca illa sunt in, & de diœcesi Episcopi, & Prælatus regularis habet iurisdictionem in personas sine territorio, Rodriq. *quest. regul. 59. ar. 1. tom. 2.* Suarez *de censur. disp. 5. sect. 4. num. 6.* Filiucius *tract. 11. num. 149.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 6. num. 85.* In multis tamen casibus, etiam in Regulares exemptos iurisdictionem habet, vt Henriquez *lib. 7. c. 24. num. 2.* Barbof. *de potest. Episcop. alleg. 74.* cum pluribus *seqq.*
- 9 Secundò modo dicitur locus propriè exemptus, quando Prælatus Episcopo inferior habet in eo loco plenam iurisdictionem Episcopalem, vt plurimum cum temporali coniunctam, sed est intra fines Episcopatus alicuius, seu diœcesis, Rot. *p. 1. rec. dec. 683.* Episcopus tamen habet etiam ibi iurisdictionem in multis casibus, vt per Seraph. *dec. 311. Rot. diu. par. 1. dec. 744.* Gonzal. *glos. 43. n. 190.*
- 10 In loco igitur exempto siue primo, siue secundo modo Episcopus dicitur esse, vt in propria diœcesi, & residens in diœcesi sua, Gonzal. *d. Gloss. 43. num. 187.* & potest ibi exercere Pontificalia, & Cathedram habere, iuxta tamen *Clem. 2. de priuileg.* Cathedram tamen ad modicum tantum tempus ibi habere debet, quia non debet mutari sine causa, *c. placuit vt nemini 7. q. 1. Gemin. & Franch. in cap. Cum Episcopus, de offic. Ordin. in 6. Gonzal. n. 192.*
- 11 Non potest autem Episcopus in loco exempto secundo modo exercere iurisdictionem contentiosam, seu tribunal erigere per *cap. Cum Episcopus, de offic. ord. in 6. Rot. diu. dec. 145. num. 1. par. 2. tom. 1.* secus in loco exempto primo modo, vt per Rodriq. *vbi supra*, Salas, & Filiucius *ibid.* & communem ait Suarez *loco citato.*
- Tertio tandem modo dicitur locus nullius diœcesis, 12 quando scilicet Prælatus loci habet Episcopalem iurisdictionem in subditos Clericos, & Laicos loci, & locus non est intra fines alicuius diœcesis, sed inter diuersas diœceses, vel in extremo, verbi gratia ad litus maris, & dicitur habere propriam, seu particularem diœcesim, vt declarat Rot. *dec. 683. per tot.* Et quidem in fauorabilibus venit nomine diœcesis, & Prælatus continetur nomine diœcesani, at in odiosis non venit, sed venit nomine Ordinarij loci, Cochier *lib. 1. quest. 1. num. 7. & seqq.* Episcopus ergo in hoc territorio nullam habet iurisdictionem, nisi in tribus casibus, scilicet quoad visitationem; nam visitatur talis locus à viciniore Episcopo, Trident. *sess. 25. cap. 9. de reform.* Et quoad licentiam, & cognitionem super causa extractionis reorum è loco Sacro ex Constitutione Gregorij XIV. Et tertio in casu præscriptæ iurisdictionis, vel priuilegij, Rot. *diu. par. 2. tom. 1. dec. 207. num. 5.*
- Ex quibus apparet, quod Episcopus, si se ingerat contra 13 iura in loco nullius, primò incidit in suspensionem latam à Tridentino contra exercentem Pontificalia in aliena diœcesi, & in excommunicationes latas in Concilio Lateranensi, in Bulla Cœnæ Domini, & Tridentino, ac ita in terminis de suspensione tenet Cochier *lib. 2. qu. 1. num. 7.*
- Si autem se ingerat in loco exempto primo, vel secundo 14 modo contra iura, tunc secundo incurrit in excommunicationem latam in Tridentino, & in Bulla Cœnæ contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiarum. Si tamen se ingerat, non vt ad illum actum tantum, sed animo acquirendæ, vel prætendendæ iurisdictionis talis in genere, seu ad vniuersitatem causarum, nullam suspensionem incurrit exercendo Pontificalia in illis locis, imò licitè potest exercere.
- Ratio autem huius resolutionis desumitur ex argumen- 15 to *cap. Responso 43. de sent. excomm.* Vbi ex concessione baptismi tempore interdicti Pontifex interpretatus est intelligi, concessum esse chrisma, quod ex Glossa est quasi quoddam complementum baptismi. Ergo sicut Episcopus tanquam primus Parochus potest proculdubio baptizare in Ecclesijs parochialibus Regularium, ita etiam & confirmare, ac chrisma conficere, *arg. cap. quoniam 19. eod. tit. in 6.* Atque ita declarauit S. Congregatio Concilij. Cum enim quæsitum fuisset primò, *an Eminentissimus Episcopus Brixienfis in Ecclesia parochiali Monachorum exemptorum possit administrare Sacramentum Confirmationis, inuitis ipsis Regularibus? Secundo, & quatenus possit, an contra eosdem Regulares impediens dictam administrationem valeat censuris procedere?*
- Sacra Congregatio, re pluries proposita, & mature examinata, vtraque parte informante, affirmatiuè ad vtramque dubitationem respondit 9. Iunij 1657.* 16
- Eadem videtur esse ratio quoad Ordinationes. Nam 17 cum Episcopus tanquam vniuersalis Parochus suæ diœcesis possit suo gregi Sacramenta ministrare, poterit quoque ordines conferre in Ecclesia parochiali Regularium, quæ ratione administrationis Sacramentorum, ac populi illi subiecta est, saltem in ordine ad Sacramenta.
- Non obstant in contrarium adducta, quia fortè locum 18 habent in Ecclesijs Regularium, quæ non sunt parochiales, de quibus alio in loco à nobis dictum est. Et quidem cum Episcopi sapissimè conquerantur aduersus nonnullos Regulares, qui vel in concernentibus curam animarum, quam ipsi in seculares personas exercent, illorum iurisdictionem studiosè declinare satagunt, aliquas eorum querimonias infra scriptis dubitationibus, ac resolutionibus concludere non ab re esse putauit.
- Et primò. *An Episcopus, seu Visitator ab ipso deputatus, 19 possit visitare Parochos, etiam regulares Monasteriorum, etiam Ordinis Cisterciensis S. Benedicti, Carthusianorum, etiam quantumuis exemptorum, qui exercent curam animarum personarum secularium in parochijs in sua diœcesi existentibus, licet illa Monasterijs exemptis sint annexa, incorporata, aut de iure patronatus, non obstantibus priuilegijs dictorum Monasteriorum, & ab illis procuratorem habere?*
- Secundò. *An Monachi prædictorum Monasteriorum, 20 quantumuis exemptorum intra limites Diœcesis ad Curam animarum personarum secularium expositi, subesse debeant iurisdictioni, visitationi, & correctioni diœcesani Epi-*

Episcopi quoad dictam curam, & excessus extra claustra commissos?

- 21 Tertiò. An Parochi prædicti, etiam Regulares Monasteriorum, ut supra, quantumvis exemptorum, possint curam animarum exercere in dictis Parochiis sine approbatione ipsius Episcopi?
- 22 Quartò. An sub nomine Episcopi præcisè veniant Abbates, prout ipsi se iactant, vel etiam sub nomine Ordinarij in Bullis nominatis in subiecta materia?
- 23 Quintò. An prædicti Parochi, etiam Religiosi Monasteriorum exemptorum, ut supra, vocati ad Synodum teneantur venire, & mandata Episcopalia accipere circa ea, quæ pertinent ad dictam curam, pariterque festa propria diocesis populo denunciare, & celebrare, iubileæ, & alia mandata Apostolica ab ipsa diocesana Episcopo accipere?
- 24 Sextò. An prædicti, ut supra teneantur Sacrum Chrismæ, & olea accipere ab Episcopo diocesano, cui possit constare nouis, an veteribus, vel nullis, nisi ordinarijs, vel communibus utantur?
- 25 Septimò. An prædicti, ut supra, teneantur Cathedralicum quotannis iuxta usum diocesis, pariterque iura Episcopalia, quoties res feret, portionesque pro Seminario iam erecto debitas ex dictis Parochijs, licet Monasterijs exemptis unitis?
- 26 Octauo. An Abbates, & alij Prælati regulares in Parochijs, ubi habent in patronatus acquisitum, vel cessum à Laicis, quibus in hoc succedunt, teneantur Episcopo diocesano præsentare Sacerdotes seculares, ut antea laici tenebantur, an verò possint substituere Monachos, eosque pro libitu, non salutato D. Ordinario, remouere, & sic Episcopis iurisdictionem, & reliqua iura subtrahere?
- 27 Nonò. An Episcopus, siue eius officialis possit Religiosos prædictos exemptorum monasteriorum, ut supra, per censuras Ecclesiasticas ad obedientiam in præmissis compellere?
- 28 Sacra Congregatio Concilij in Passauiensi iurisdictionis die prima Octobris 1661. ita respondendum censuit.
- 29 Ad 1. Affirmatiuè quoad primam partem. Et quoad secundam etiam affirmatiuè, nisi adsit speciale priuilegium.
- 30 Ad 2. Affirmatiuè, Et quoad excessus seruetur Concilium c. 14. de regular.
- 31 Ad 3. Negatiuè.
- 32 Ad 4. Abbates non venire sub nomine Episcopi.
- 33 Ad 5. Affirmatiuè in omnibus.
- 34 Ad 6. Affirmatiuè.
- 35 Ad 7. Etiam affirmatiuè.
- 36 Ad 8. Item affirmatiuè.
- 37 Ad 9. Affirmatiuè in omnibus quibus subiiciuntur ob curam animarum, nisi habeant speciale priuilegium.

CONSULTATIO VIII.

- 1 An in Ecclesijs Monasteriorum Regularium secularizatis, in quibus exercebatur per Monachos cura Animarum, sicuti etiam nunc exercetur per Sacerdotes seculares, spectet apponere æconomum, occurrente illarum vacatione, ad Episcopos, an ad Abbatem, cui subiiciuntur cum eisdem priuilegijs, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrarijs Sacris Canonibus, Sacri Concilij Tridentini Decretis, & Apostolicis Constitutionibus, & coram quo sit faciendus concursus?
- 2 An Episcopus possit corrigere, ac punire Curatos, ac Monachos secularizatos, aliosque Clericos possidentes beneficia in supradictis Ecclesijs ob delicta ab eisdem commissa, & præcipuè in his, quæ pertinent ad curam Animarum, & Sacramentorum administrationem?
- 3 An Curati præfatarum Ecclesiarum teneantur accedere ad Synodum Diocesanam Episcopi, vel potius ad Synodum dicti Abbatis?
- 4 An Rectores, seu Capellani dictarum Ecclesiarum possint audire confessiones secularium, etiam de casibus Episcopo reseruatibus absque eius licentia?

- 5 An ad Episcopum pertineat concedere dimissiones pro ordinandis Clericis dictarum Ecclesiarum?
- 6 An Episcopus possit visitare clausuram Monialium existentium in supradictis Monasterijs, vel in eis saltem exercere iurisdictionem vti Delegatus Apostolicus, ac etiam Confraternitates Laicorum, quæ habent altare in præfatis Ecclesijs?
- 7 An Episcopus possit visitare dictas Ecclesias, & in eis exercere pontificalia, & præcipuè Sacramentum Confirmationis administrare?
- 8 An ad Episcopum spectet cognitio causarum validitatis iurispatronatus Laicalis, & honestatis personarum presentatarum ad beneficia in dictis Ecclesijs existentia? In quibus resoluendis plura in explicationem Tridentini obiter adducuntur.

Resolutio horum, ac huiusmodi dubiorum maximè pendet à duobus. Primò, an probetur, quod Ecclesiæ, de quibus agitur, existant intra fines Episcopatus. Secundò, an ex literis suppressionis, & secularizationis eadem Ecclesiæ effectæ fuerint proprium territorium, adeò, ut amplius non sint, neque in diocesi, neque de diocesi. Addi potest tertium, an per secularizationem exemptiones, quæ antea concessæ fuerant Regularibus, adhaerent quoad Clericos seculares subrogatos in Ecclesijs, olim subiectis eisdem Regularibus.

Quod attinet ad primum, earum existentia intra fines satis probari poterit ex actibus iurisdictionalibus per Episcopum gestis, visitando, mittendo prædicatores, instituendo in beneficijs, aliaue plura exercendo, quæ certè concludunt ad hunc effectum, ut in decisionibus coram Pegna, & Attrebatensi, quas sequitur Rota dec. 310. præsertim ante num. 3. in congestis ad tractatum Postij de manu. & alijs sæpè. Item probatur ex enuntiatiua Summi Pontificis, ut in simili probari existentiam monasterij sub diocesi Episcopi, dixit Rota in Beneuentana iurisdictionis 13. Maij 1652. §. 1. & 27. Ianuarij 1653. in princ. coram Zarate, & Montis Casinensis iurisdictionis. 27. Martij 1651. §. ex quibus coram Bichio.

Quod ad secundum. Ex quo quælibet Ecclesia præsumitur esse in aliqua diocesi, Rot. dec. 324. num. 2. & dec. 681. num. 1. in fin. par. 1. rec. ac passim alibi, & fortius quando alius Episcopus in eadem iurisdictionem non præterdit, contendens contrarium tenetur quidem probare, vel loca esse nullius, vel fuisse constitutum territorium separatum iuxta plenam decisionem Buratti 188. num. 1. cum binis sequentibus. Vnde si præfata Ecclesiæ sunt in diocesi, dicuntur esse illius, non autem nullius, & sic in illis Episcopus habet assistentiam iuris, ut per Rot. dec. 683. num. 1. par. 1. & dec. 41. num. 1. par. 5. rec. & in Brixien. iurisdictionis 11. Aprilis 1639. coram Carillo. Etenim quæ sunt nullius, non sunt diocesi, nec de diocesi, quia hæc aliàs implicat, ut declarat Rot. dec. 207. num. 2. par. 2. diu. & latius dec. 324. num. 1. circa fin. p. 1. recent. Et ad hoc ut efficiantur proprium, ac separatum territorium, probandum est, quod omnis iurisdictione, quæ Episcopo in dictis locis competebar, fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Abbatem, siue Commendatarium translata iuxta Glof. in Clem. 1. §. volumus, v. diocesani, de for. comp. cum pluribus alleg. in dec. 54. Martin. Andree sub nu. 4. Hæc autem probatio non potest elici ex literis suppressionis status Regularis, si non contineant expressè huiusmodi abdicacionem, & translationem. Nam tacitè, ac virtualiter ex verbis supponimus, & subiicimus, & earum futuros Priores, Canonicos, Clericos, & alios, eisdem inseruientes visitationi, correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Commendatarij pro tempore existentis, deduci non potest.

Tum quia licet Monasterium mutet statum de regulari ad secularem, non idcirco mutat subiectionem, cum remaneat Ecclesia subiecta illi, cui antea subiiciebatur, licet in alijs mutet mores, ut inquit Abb. in cap. dilectus num. 9. de Capel. Monach. vbi testatur de communi, & ait, esse valdè notandum. Quare verba illa tribuendo ius visitandi, corrigendi, ne sint otiosa, aut debent intelligi de subiectione, & correctione quoad ea, quæ præcisè concernunt curam animarum, aut non sunt priuariuè ad Episcopum.

Quia

Quia ad hunc effectum opus esset, ut in suppressione, & erectione cautum fuisset, quod Episcopus non posset visitare, stante quod ius visitandi potest competere cumulatiue, nec intelligitur datum priuatiue, Greg. XV. *dec. 4. num. 5. & seqq. & dec. 8.* ubi ad rem allegantur declarationes S. Congregationis Concilij. Vnde semper cenferi debet concessum cumulatiue tantum, ut minus lædatur auctoritas Episcopi, & recedatur à S. Concilio, Seraph. *dec. 1067. num. 3.* Et gratia non sit intelligenda, ut deroget iurisdictioni alterius, sed ut cumulet, Bero *conf. 22. num. 25. & 29. ac seqq. lib. 1.* estque regula desumpta *ex l. 1. C. de offic. Pref. Urb.* quam latè explanat *Surd. conf. 56. num. 19. ac per tot.*

5 Atque hinc est, quod Urbanus VIII. postquam concesserat exemptionem cum eorundem verborum forma sub anno 1632. monasterio S. Mariæ de Rambona nullius siue S. Seuerini diœcesis, cuius Episcopus contendeat sibi monasterium subiectum esse, ut eius plenæ libertati consulere, cognoscens ex verbis illis satis prouisum non fuisse, iussit expediri alias Literas sub anno 1641. in quibus Commendatori, eiusque successoribus præuia narratiua, & confirmatione exemptionis eiusdem monasterij, personis, bonis, Ecclesijs à se, ac suis Prædecessoribus tributa, à quacumque Ordinarij loci iurisdictione, de extinctione litis post hac excitatæ per Episcopum S. Seuerini, prætendentem se, nisi ordinaria, saltem delegata auctoritate à S. Concilio Tridentino sibi concessa, posse monasteria quæcumque exempta visitare, motu proprio, & ex certa scientia Cardinali Abbati, & perpetuis Commendatarijs iurisdictionem Ecclesiasticam in monasterijs prædictis, ac in bona, personas, Ecclesias &c. priuatiue, quoad Episcopum S. Seuerini & quemuis alium loci Ordinarium etiam uti Sedis Apostolicæ delegatum vigore decretorum dicti S. Concilij Tridentini ita, ut nullam omnino iurisdictionem, seu actum iurisdictionis in monasteria, bona, personas, & Ecclesias &c. quacumque de causâ vnquam exercere, seu prætereundere possit, concessit, & imperitus fuit. Ex cuius indulti contextu Rota in dicta nullius, seu S. Seuerini parochialis dixit Monasteria, & loca exempta cum suis membris, & Ecclesijs, licet essent de diœcesi Episcopatus S. Seuerini, per illud tamen fuerant ab eo subtracta, & translata in Abbatem Commendatarium, & effecta territorium separatum, ut legere est in decisione coram Beuilaqua 12. Ianuarij 1660.

6 Sed demus aliquando, quod sub prædictorum verborum forma, atque exemptione veniant omnes illi, qui in eis numerantur, non tamen venit populus; qui in dictis Ecclesijs recipit Sacramenta, & qui non viuunt intra earundem Ecclesiarum ambitum, sed in Oppidis, & Castris diœcesis, quæ nullibi constat Summum Pontificem voluisse à diœcesi Episcopi dimembrare, & alteri tribuere. Certa enim iuris propositio est, quod per exemptionem Ecclesiæ, non dicitur exemptus populus quoad curam animarum per textum expressum *in cap. per exemptionem de priuil. in 6.* ad quem omnes Canonistæ, & tradit *dec. 324. p. 1. rec. & in Tullensi matrimonij 26. Iunij 1648. coram Ghislerio, & dec. 218. coram Royas, & in Toletana coram Beuilaqua 27. Ianuarij 1662.* Atque adeo remanet sub iurisdictione Episcopi. Quia omnia, quæ per priuilegia iurisdictionis Episcopo expressè non adimuntur, illi censentur reseruatæ, & remanent sub eius iurisdictione, Rot. *dec. 324. num. 4. p. 1. rec.*

7 Cum itaque exemptio sit restricta ad Ecclesias, Clericos, & Clerum &c. non potest extendi ad populum, & consequenter non potest constituere territorium separatum, ac nullius, ut in terminis exemptionis, quæ respicit Ecclesiam, & Clerum, quod non comprehendat curam animarum, & populum, sed solum liberat à lege diœcesana, quæ consistit in recipiendo cathedraticum, decimas, ac similia, non autem à lege iurisdictionis circa administrationem Sacramentorum, firmavit Rota in d. Tullensi matrimonij 15. Ianuarij 1653. coram Albergato §. *minus officit;* & in specie exemptionis monasterij à iurisdictione Episcopi, quod non importat exemptionem populi, nisi sit specialiter dictum, resoluit Rota *dec. 28. n. 15. p. 9. rec.*

8 Et quamuis Pontifex videatur extirpare à iurisdictione Ordinaria Episcopi, & ex hoc Abbas, vel Commendatarius dici posset Ordinarius exemptorum; quia tamen non soluitur territorium à iurisdictione Episcopi, hic remanet

Ordinarius de iure singulari, & nunquam Abbas, vel Commendatarius appellatione Ordinarii veniet, nisi in materia ipsis adaptabili, ac sine Episcopi præiudicio, ut per Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 24. n. 100. cum seqq. & q. 115. nu. 11.* ubi firmat, quod adhibenda est distinctio inter exemptionem simplicem sine populo, & plenam cum populo. Nam in primo casu, nihil per eam censetur detractum iurisdictioni Episcopali, etiamsi aliàs Ecclesiæ pertinerent ad præsentationem Regularium, tamen præsentatur Rector Episcopo, ut ab eo, tanquam vniuersali Parocho suæ diœcesis recipiat curam, & institutionem auctoritatiuam, sine qua impossibile est curam in hoc casu exercere.

Sicque stat simul Ecclesias huiusmodi esse amplissimè exemptas ita, ut improprie dici possint nullius quoad liberam collationem beneficiorum, visitationem, & alia in litteris exemptionis expressa, populum tamen remanere subiectum Episcopo, ac dici de ouibus ipsius, non autem Prælati Ecclesiæ possidentis. Forma etenim præscripta per Concilium Tridentinum, & per Constitutionem B. Pii V. circa prouisiones parochialium non spectat prouisionem Ecclesiæ materialis, sed regimen, & administrationem populi; idèdque ad Episcopum, cui oues incumbunt, pertinere debet inquisitio de subordinato pastore, à quo oues eius regendæ sunt, an scilicet ab eo bene, anue male spiritualia pascua eis præbeantur. Quæ ratio est infallibilis, per quam, non data omnimoda separatione totius territorij, in quo populus viuunt, est impossibile euitare Episcopi iurisdictionem, ac superioritatem.

Edque magis quando Pontifex procedit per modum secularizationis, & translationis. Secularizatio enim, & translatio nihil aliud importat, nisi surrogationem in locum Ordinis regularis absque vlla profus mutatione in reliquis, retenta exemptione eodem modo, quo prius aderat, ut declarat Abb. *in cap. 2. n. 9. ibique Innoc. num. 4. de Capel. Monach. ac fusè Ripa resp. 3. num. 22. de elect.* Surrogatus autem sapit in omnibus naturam eius, in cuius locum est surrogatus, ut ad hanc rem dixit Rota *decif. 225. nu. 2. cum seqq. p. 5. rec.* addens, quod per secularizationem Pontifex nihil aliud præter qualitatem regularitatis censetur mutasse. Quod confirmauit coram Merlino *dec. 547. n. 5. & in Barchinonen. administrationis 6. Iunij 1640. coram Em. Cerro.*

Imò licet per litteras exemptionis separatum fuerit territorium à diœcesi Episcopi, & constitutum denuò in statu nullius, adhuc tamen locum haberet dispositio S. Concilij Trid. *sess. 24. c. 9. de ref.* Quod expressè loquitur non solum de locis exemptis, verum etiam de ijs, qui nullius diœcesis esse dicuntur. Et ita pluries declarasse S. Congregationem Concilij refert Barbosa ad d. locum Concilij, ac dixit Rota *dec. 207. n. 3. p. 2. diu. & dec. 396. n. 1. & 3. p. 1. rec. & dec. 501. n. 1. & 5. p. 2. recent.* in citata Beneuentana iurisdictionis 13. Maii 1652. §. *Vnde coram Zarate.*

Quod casu nulli dubium est, quo Episcopus saltem uti Sedis Apostolicæ delegatus in vim S. Concilij Trident. *sess. 7. & 21. utrobique cap. 8. & sess. 24. cap. 9. de ref.* possit prædictas Ecclesias visitare, ibique alios actus iurisdictionales curam animarum concernentes exercere, non obstantibus quibuscumque priuilegijs, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, ut sæpè dixit Rota, præcipuè *dec. 207. num. 3. p. 2. diu.* cum alijs congestis per Add. ad Buratum *dec. 578. num. 18.* Potest enim esse simul, quod Episcopus non possit tanquam Ordinarius iurisdictionem exercere, obstante exemptione, at nihilominus habeat locum dispositio S. Concilij, quod in locis quomodolibet exemptis etiam nullius procedat tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. Cum igitur in his Ecclesijs deficiant requisita essentialia, nempe proprium territorium segregatum, & extra alienam diœcesim, ac iurisdictionem in Parochianos, & homines loci, & idèd subiacent Episcopo, Rot. *d. dec. 207. n. 2. Gratian. discept. 112. nu. 28. & per tot. Cochier. de iurisd. Ordin. in exempt. quæst. 44. num. 3. & 4. p. 5.*

Neque obstat decisio 234. p. 4. rec. quia ibi omne ius fuerat abdicatum ab Episcopo Squillacensi, tam in temporalibus, quam in spiritualibus. Neque decisio 203. p. 7. rec. cum ibi fuerit comprobatum territorium S. Gulielmi membrum Abbatis Generalis Montis Virginis esse segregatum à diœcesi Episcopi, ex quo Abbas exercebat in eo omnimodam

modam iurisdictionem, etiam contra subditos, & sic fuit dictum, territorium S. Gulielmi haberi extra diocesim Episcopi.

- 14 Et quod ad tertium negativè resoluendum videtur, ut in specie firmat Vuamez de iur. Pontif. conf. 62. num. 2. & seqq. ex pluribus regulis, & præcipuè quod ea, quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, l. de atate, §. ex causis, ff. de interrog. act. & propter temporum varietatem variant humanæ constitutiones, cap. sciendum d. 29. cap. non debet de consangu. & affin. Neque debent exemptiones extendi ultra suos limites, cap. 1. de priuil. in 6. Neque aliter intelligi. aut accipi, quàm rebus sic stantibus, l. quod seruus, & ibi Doctores, ff. de condic. caus. dat. Et qualitas superueniens rei, vel personæ efficit, ut dispositio antiqua cesset in illa re, vel persona, l. Cum quis, ibique Caltr. ff. de solut. Nec priuilegium extendi potest ad personam, de qua tempore priuilegij non fuit cogitatum, cap. Cum persona, de priuil. in 6. Adde textum in cap. Abbate 25. ad fin. de verb. signif. ibi tandiù priuilegium datum Monasterio locum habet, tandiù ubi viget obseruatio regularis, ut ibi notant Innoc. alijque Canonistæ, ac in nostris terminis hunc, atque alios textus adducit Rebuff. conf. 105. n. 2. & seq.
- 15 Confirmatur hoc idem ex ipsa secularizatione, in qua contineri solet clausula cum ipsdem priuilegijs, & exemptionibus tamen consuetis, & non contrarijs Sacris Canonibus, sacrique Concilij Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus. Ergo voluit Pontifex concedere omnia priuilegia, & exemptiones, non tamen à potestate Ordinariarum. Quia quoad istam pugnat manifestè cum S. Concilio Constantiensi sub Martino V. sess. 43. in quo prohibita fuit concessio exemptionum, & cum Lateranensi sub Leone X. sess. 10. §. Exemptiones autem, ac cum Tridentino, ut mox apparebit. Vndè non fuit præiudicatum Episcopo in iuribus sibi, S. Concilio, ac Constitutionibus competentibus. Quia hic est effectus huiusmodi clausularum, ut nihil inducant, sed præseruent in suo primæuo esse, sicuti ponderat Gemin. conf. 108. post princ. num. 1. & 2. Cassador. dec. 2. num. 3. de reseruat. Pegna dec. 554. n. 7.
- 16 His prælibatis, ad primum respondetur, appositionem Oeconomii in hisce Ecclesijs curatis, dum vacant, spectare ad Episcopum, tam inspecto iure communi, Burr. in cap. Cum vos n. 7. de offic. Ordin. Innoc. in cap. in §. Eccles. benef. sin. aliq. dimin. confer. Mantica. dec. 107. num. 6. quàm vigore Concilij Tridentini sess. 24. cap. 18. de reform. ac ibi, non obstante quacunque exemptione. Et censuit Sacra Congregatio Concilij in Aquileiensi 14. Iunii 1569. ac in Taruina his verbis: Cum vacauerint beneficia curata ad Abbatis provisionem spectantia, Episcopus Ordinarius loci edita concursus proponere debet, & Abbas collationem facere approbato ab eodem Episcopo, & examinatore Ordinarij. Idemque obseruandum si Patriarchæ, seu alij habeant collationem parochialium existentium in aliena diocesi. Et in hoc casu deputatio Vicarij, donec provideatur parochialis de Rectore, ad Episcopum, in cuius diocesi parochialis est, cum congrua arbitrio suo fructuum portionis assignatione spectabit.
- 17 Et quoad secundam partem dubij constat ex eodem Tridentini decreto, concursum fuisse Episcopis, ac eorum Vicarijs commissum, illumque esse de iurisdictione ordinaria, firmavit Rot. decis. 41. sub num. 9. par. 5. recent. ita ut non possit ab inferiori fieri, nisi concurrant illa tria requisita, de quibus Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 2. num. 121. & seqq. ac Mantica decis. 228. num. 5. & eadem Sacra Congregatio in Legionen. nempe si Monasterium verè sit nullius diocesis, Abbas habeat ius congregandi Synodum diocesanam, & solitus sit eam congregare, poterit facere ea, quæ continentur in dict. cap. 18. sess. 24. Vndè eius Sacra Congregatio in Firmana, & Montis Alti sub die 17. Ianuarij 1643. dum oretenus fuit petitum suum votum à Commendatario, dubitauit de validitate præteritorum concursuum, idèque consuluit, facto verbo cum Sanctissimo, eos conualidari, & in futurum deputari Examinatores, donec lis terminetur.
- 18 Ad secundum ex dictis sequitur, correctionem, & punitionem Parochorum, quoties delinquant in concernentibus curam Animarum, & Sacramentorum administra-

tionem spectare ad Episcopum, & eius Vicarium, nedum ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 4. de reform. ac sess. 25. cap. 11. de Regular. ubi expressè decernitur; In Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum secularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia, persona tam regulares, quàm seculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diocesi sunt sita. Sed etiam ex cap. Licet, & cap. irrefragabili, de offic. Ordin. cap. de persona 11. quest. 3. & reatsumit Lopez ad Diaz in prax. crimin. cap. 2. vers. punire, Barbof. de offic. Episcop. p. 2. alleg. 127. num. 29. ac etiam ex Constitut. Gregorij XV. Inscrutabili, & ex Constitutione Pij IV. §. 5. quæ est 10. in Bullatio Cherubini, ampliatis iurisdictionem Episcopi residentis etiam contra Regulares extra Monasterium degentes. Et constat etiam ex sequentibus declarationibus ad dict. cap. 11. sess. 25.

In Tergestensi. In Monasterijs virorum, seu mulierum, in quibus male spiritualia administrantur, Episcopi ultra admonitiones, alia etiam remedia adhibere possunt.

In Puntin. Parochiales Ecclesie unitæ Monasterijs, quæ sunt capita Ordinum, sed sunt extra dicta Monasteria, possunt ab Episcopis visitari.

In Laudensi. Episcopus nullam iurisdictionem habet etiam in secularibus Sacerdotes, curam animarum exercentes in ijs Monasterijs, in quibus eorum Generales Sedem Ordinariam habent.

In Legionensi. Episcopus potest visitare Ecclesias curatas quibuscumque Regularibus Monasterijs unitas, præterquam in casibus exceptis in hoc decreto. In Ecclesijs verò unitis Religioni Ierosolymitana seruande sunt Bulle Pij V.

Squillacensi. Ecclesia, in quibus Abbates habent iurisdictionem Episcopalem, ab Ordinarijs visitari non possunt. Si autem Abbates hanc iurisdictionem non habent, possunt ab Ordinarijs visitari persona, ibi curam animarum exercentes, ac etiam ipsa parochiales Ecclesie, quas ipsi Abbates possident.

Cæsaraugustana. Quid possit Archiepiscopus in Ecclesijs curatis unitis Religioni Ierosolymitana liquet ex cap. 8. sess. 21.

Sarzanensi, Lunensi. Parochiales Ecclesias unitas Monasterijs, quæ habent iurisdictionem, & personas ibi curam exercentes possunt Ordinarij quoad ea, quæ ad curam pertinent animarum, visitare, in hisque Parochialibus possunt à Superioribus regularibus Capellani ad nutum amouibiles deputari, dummodo ab Episcopo approbentur.

Portugallia. Hoc decretum habet locum etiam in Monasterijs, quibus animarum cura imminet, licet sint subiecta Militiæ Regni Portugallia.

Regulares, curam animarum exercentes in Monasterijs possunt ab Ordinarijs visitari, non autem ipsa Monasteria, præter ea loca, & res, quæ pertinent ad curam animarum.

Dum loquiter de visitatione personarum, quæ curam animarum exercent, debet intelligi etiam de punitione eorum si delinquant in rebus, quæ pertinent ad curam animarum.

Ad 3. Respondetur, Curatos præfatarum Ecclesiarum teneri accedere ad Synodum diocesanam Episcopi, ex S. Concilio Trident. sess. 24. cap. 2. de reform. etiam si Parochiales possent dici exemptæ. Nam Synodus Episcoporum dicitur de iure diuino instituta, & in ea Curati rationem sui officij reddere debent, ut fusè prosequitur Rebuff. conf. 164. à num. 6. & seqq. Vgolin. de offic. Episcop. cap. 48. §. 1. & Tambur. de iur. Abbat. lib. 1. disp. 24. quest. 4. num. 4. & 5. ubi etiam ampliatur in Abbatijs, & Parochialibus nullius Diocesis.

Ad 4. Respondetur, quod quando loca sunt in diocesi, Episcopus habet intentionem fundatam, quod nemo admitti possit ad confessiones secularium audiendis, nisi præuia approbatione à se facienda, ut ex Tridentin. sess. 23. cap. 15. de reform. & ex Clem. Dudum, §. ac inde, ubi alij, de sepult. ac Rot. decis. 655. præcipuè num. 2. p. 4. recent. confirmata coram Cardin. Panzirolo, ac proindè requiritur licentia ad absolendum à casibus reseruat-

tis ex copiosè traditis ab Vgolino loc. cit. cap. 36. §. 1. & seqq. ac patet ex sequentibus declarationibus ad d. cap. 15. Concilij, etiam quoad Regulares, vbi quoque obiter alia.

Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 21. prohibuit Regularibus audire confessiones, nisi fuerint approbati ab Episcopis, cuius subditos absoluerent. Eadem iurisdictione super Regulares etiam in locis exemptis existentes competit Episcopis, etiam quoad Olea Sacra illis distribuenda.

- 31 Congregatio super Episcopis, & Concilij censuit. Regulares ad audiendum in Civitate, & diocesi secularium confessiones, semel ab Episcopo praevio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Ceterum à Successore posse utque examinari iuxta Constitutionem Pij V. datam 8. idus Augusti anno 6. quae à Gregorio XIII. non est reuocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concilij Tridentini. Quod extenditur ad Sacerdotes seculares.
- 32 In Forosempronienfi. Monachi exempti in Monasterijs, & locis, in quibus iurisdictionem temporalem, & spiritualement habent, confessarios, & concionatores eligere non possunt sine approbatione, vel examine ab Episcopo intra cuius diocesis fines loca sita sunt.
- 33 In Toletana. Hoc decretum habet locum etiam in presbyteris secularibus subiectis Pralatis etiam exemptis, dummodo sint in diocesi. Item Sacerdotes Hierosolymitanae Militiae, si non sunt Parochi, non possunt audire confessiones, nec alia Sacramenta administrare, nisi ab Episcopo sint approbati.
- 34 In Materana. Commendatarij Abbatiarum in ijs, quae spectant ad approbandum Sacrae confessionis ministros se interponere non debent, sed hanc cognitionem, & curam Episcopo, uti Ordinario, cui huiusmodi data est facultas ex hoc Concilij decreto relinquere. Die 22. Ianuarij 1569.
- 35 In Reatina Vicario Apostolico. Quod Confessarij Regulares, qui confessiones audiunt Regularium tam mulierum, quam fratrum, non possunt ab Episcopis cogi ad examen ex hoc decreto, si tamen ad tales confessiones audiendas deputati fuerint à superioribus Regularibus, die 29. Ianuarij 1574. ex S. Congregatione super Episcopis.
- 36 Eadem S. Congregatio. D'ordine di Papa Gregorio XIII. comando à tutti i superiori di Regulari di Roma, che scriuesero per tutti li Conuenti, e Monasteri, che si leuasse l'abuso d'ascoltare le confessioni nelle celle de' Conuenti, e Monasteri, etiam dico che le celle hauessero le crati, che rispondero in Chiesa, e'l Confessore stesse di dentro, die 25. Augusti 1575.
- 37 In Cremenfi. In risposta quanto al decreto, che niun Confessore, etiam dico approuato dall' Ordinario, possa nel tempo Pasquale vdir le confessioni d'alcuno senza licenza del proprio Curato, vi si dice che non si dee offeruare in modo alcuno, poiche assai sodisfa all' obbligo suo il penitente, portando al Parocho la feae d'esser si confessato da persona approuata. E questo basta in tutti gli altri luoghi. Facendoui anche sapere, che se alcuno costi hauesse opinione, che le confessioni fatte ad un Regulari approuato fussero nulle, o i confessori fossero sospetti, caderà nell'errore contenuto nell' Estrauagante di Giouanni XXII. che comincia Vas electionis. Eadem S. Congregatio super Episcopis die 3. Aprilis 1584.
- 38 In Camertina Vicario. Si è riferito à questi miei Signori Illustrissimi, quanto scriucte circa i Frati Mendicanti, & in risposta vi si dice, che quando essi non sono atti ad esser approuati assolutamente per vdir le confessioni, non si debbono in modo alcuno ammettere ad tempus. Perche oltre non si debbono ammettere a carico di tanta importanza persone ignoranti, si dà loro occasione di esercitarsi più negli studi; e se vi sono poi di quelli, che sono atti, e riescono nell'esame, dee concedersi loro licenza di confessare non determinata, ma assoluta, e generale, che così comanda il decreto del Concilio. E se bene si ha da caricar la coscienza degli esaminatori nell'esame, tuttavia è ufficio del Vicario vedere bene, che non si faccia torto agli esaminati, nè meno si approuino ignoranti; poiche dall' uno patiscono danno, e dishonore le Religioni, e dall' altro si caua detrimento all'anime. E piaciuta poi la diligenza, che quando i Regulari confessano infermi debbano auisare i Curati, accioche possino prouedere all'anime di quanto far à loro bisogno. Die 7. Martij 1585.
- 39 Vbi non adest copia Confessariorum peritorum potest Ordinarius approbare ad tempus, sed absolute. Vbi vero adest

copia debent approbari. Congregatio Episcop. Patriarcha Veneto die 15. Martij 1594.

In Lucana, Episcopo, quod mandet omnibus Confessarijs tam Regularibus, quam Secularibus, quod intra unum, aut plures dies postquam Confessiones agrotorum audierint, in scriptis faciant fidem Curato de tali confessione 4. Februarij 1586. Congreg. Episcop. & pro Minoribus Obser. 17. Iunij 1602. & pro Conuentualibus 1. Iulij 1606. & in Senogallien. 26. Augusti 1616. & pro omnibus Regularibus 13. Septembris 1641. & 22. Septembris 1645. ac 8. Octobris 1649. & 7. Ianuarij 1650. Quod Romae praecipitur sub poena suspensionis ipso facto audiendi confessiones sine nouo examine, & approbatione ex decreto Visitationis Apostolicae.

In Gerundenfi. Quod pro licentijs exercendi curam animarum, confessiones audiendi, & earum reuocatione nihil prorsus soluatur, eadem Congregatio super Episcopis anno 1588.

Congregatio Concilij censuit, confessionem eius esse nullam, qui omnia Sacerdoti non approbato ab Ordinario confessus est peccata sua, ignorans eum non esse approbatum. Et licet verè coram Deo sit absolutus, attenda eius bona fide, tamen cum scuerit eum Confessarium non esse approbatum, teneri confessionem reterare.

Congregatio super Episcopis. V. S. non permetta in modo alcuno, che i Tertiarij si confessino, se non à quelle persone, che sono state ammesse alle confessioni da lei, etiam dico che sino Frati, perche niuno dee confessare senza l'approbatione dell' Ordinario. Facendo intendere in oltre a Tertiarij, che habitano nelle case loro, che s'ingannano pensando, che tutti quelli, che hanno l'habito di Tertiario, si debbano senz'altro, quando muoiono, sepellire nella Chiesa de' Frati, se essi non si sono eletta quella sepoltura, egli faccia capaci, che non hanno tanti priuilegi, quanti forse si persuadono, come si può vedere nel Concilio Lateranense ultimo nella sessione undecima. Nè meno è vero, che ogn'uno che lascia morendo d'esser vestito con l'habito di Tertiario, o di Frate, perciò debba esser sepellito nella Chiesa de' Frati, se non hanno mostrato più che chiaramente la loro volontà circa la electione della sepoltura, ma douanno esser portati doue di ragione sarebbono andati senza quell'habito, die 23. Nouembris 1582.

Pralati regulares, seu alij Religiosi confessarij non possunt audire confessiones secularium, qui sunt de familia, aut deseruiunt ipsorum Monasterijs absque approbatione, vel licentia Episcopi, Congregatio super Episcopis die 14. Augusti 1568.

Ratio autem est, quia non omnis Sacerdos est sufficiens Minister Sacramenti poenitentiae. Est de fide definitum in Concilio Trident. sess. 14. cap. 3. & cap. 10. de poenitent. & traditur communiter cum D. Thoma in 4. d. 19. quest. 2. art. 3. & probatur, quia Sacramentum poenitentiae est per modum iudicij, in quo iudicatur conscientia poenitentis. Ergo requirit, quod poenitens sit subditus Sacerdoti; quia iudicium non potest exerceri, nisi in subditos. Ergo Sacerdos, qui non habet subditos non potest ministrare validè hoc Sacramentum. Hinc absolutio non potest conferrì, nisi subditis, aliàs est inualida ex Tridentino d. sess. 14. cap. 7.

Itaque approbatio Confessariorum pro locis exemptis pertinet ad Episcopum, intra cuius diocesim existunt loca exempta, non autem ad Praelatum loci ex adductis, quibus addo Constit. 18. Gregorij XV. Inscrutabili, iuncta declaratione S. Congregationis. Imò Urbanus VIII. constit. 12. quae incipit: Cum sicut accepimus, reuocauit omnia priuilegia quibuscumque concessa, confessiones secularium audiendi absque examinatione, & approbatione Ordinarij. Vnde reuocatum remanet priuilegium concessum à Sixto V. Congregationi presbyterorum secularium S. Mariae de Vallicella Urbis, atque aliis, siue principaliter, siue per communionem, quod approbati semel in Vrbe, non indigeant iterum ab Ordinarijs approbari, sed sufficiat se coram eis praesentare, Dian. par. 3. tract. 2. resol. 123. & à Gregorio XIII. religiosis Societatis Iesu, vt semel approbati, & à Superioribus expositi possint excipere confessiones fidelium, dum per alias dioceses pertranseunt. Et die 8. Maii 1610. omnes Cardinales Sac. Congregationis Concilij eius fuerunt sententiae, vt Confessarij extraordinarij ab Episcopo approbati ad Confessiones audiendas, siue sint regulares, siue seculares, nullo pacto eas

40 eas audire possint extra diocesim Episcopi approbantis, quamvis confitentes sint eidem Episcopo subiecti. Quod etiam procedit in Parochis, præcisa consuetudine. Vnde cum Episcopus Ciuitatis Plebis supplicasset per Sac. Congregationem Concilij declarari, an Parochus alienæ diocesis possit absque eiusdem Episcopi licentia in diocesi Ciuitatis Plebis confessiones audire? Eadem Sac. Congregatio 19. Ianuarij 1641. respondit, non posse; estque contra Suarez *disp. 28. de pœnit. sect. 4. num. 28.*

41 47 Quod verò ad casus reseruatos probatur. Quia peccatum reseruatum extrahit pœnitentem omninò à iurisdictione confessarij inferioris. Vndè ex Tridentino *d. sess. 14. cap. 7.* Sacerdos inferior extra mortis articulum nihil potest in casibus reseruatis. Et liquet ex sequentibus declarationibus.

42 48 In Neapolitana. *Cardinali Archiepiscopo. Cum à Sac. Congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilij Tridentini interpretandis Illustrissima Amplitudo tua quesuerit, an Regularibus ex priuilegijs à Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod Mare magnum vocant, possint in ijs casibus, quos sibi Episcopus reseruauerit, absoluerè confitentes. Sanctissimus Dominus Noster de sententia Congregationis censuit ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliaque priuilegia Regularibus concessa, datam non esse eis potestatem absoluedi in casibus Episcopo reseruatis. Neque etiam id possunt vigore cuiuscumque Societatis, seu Confratriæ quomodocumque hæctenus priuilegiatæ, nisi post Concilium Tridentinum confirmatio in specie super absoluteione casuum, ac censurarum facta fuerit, aut nominatim alicui Societati talis facultas data sit à Sede Apostolica post Concilium.*

43 49 In Olsen. Taruisien. & Veronen. Neque Mendicantes, neque Iesuite, neque alij vigore Maris magni possunt absoluerè à casibus reseruatis.

44 50 In Cremonensi. Præpositus exemptus debet abstinere à casuum reseruatorum absoluteione tam quoad Laicos, quam quoad Clericos.

45 51 In Mediolanensi. Confessarij habentes ex priuilegio Sedis Apostolicæ facultatem absoluedi à nonnullis maioribus casibus Sanctissimo reseruatis, non possunt absoluerè à casibus, quos Episcopus sibi reseruauit.

In Veronensi. Pœnitentiarius non potest absoluerè à casibus reseruatis, nisi de licentia Episcopi.

52 Regulares absoluedes Laicos excommunicatos à canone, aut à sententijs Synodalibus, incurrunt ipso iure excommunicationem Romano Pontifici reseruata, *Clem. Religiosi, de priuileg.*

53 Qui absoluedunt à casibus reseruatis in Bulla Cœnæ, incurrunt eandem sententiam excommunicationis, & alias pœnas, prout in dicta Bulla.

54 Alia apud alios. Vide Thesaurum de potestate absoluedi à casibus, &c. & censuris, &c. & Constitutionem Clementis X.

55 Ad 5. Affirmatiuè ex decreto S. Concilij Trident. *sess. 23. cap. 10.* & constat ex his declarationibus.

In Maricana. *Dare litteras dimissorias ad Ordines Clericis nullius diocesis, illosque ordinare, non ad Abbatem eorum Superiorem, quamuis Abbatialis iurisdictionis intra fines plurius diocesum existat, sed ad Episcopum, intra cuius diocesis fines sunt ordinandi. Quod si non constat, tunc dare litteras spectat ad Episcopum viciniorem, aliter promoti sunt suspensi, & ministrantes irregularitatem incurrunt, & pœnas Constitutionis Sixti V.*

56 In Farfensi. Commendatarius Abbatie habens iura Episcopalia, non potest concedere litteras dimissorias.

57 Clarissimè autem ex sequenti decreto. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit, Priorem, Abbatem, aliumue Episcopo inferiori, etiam si iurisdictionem ordinariam quasi Episcopalem habeat, non posse litteras dimissorias suis subditis secularibus concedere, sed id pertinere ad Episcopum, intra cuius diocesis fines consistunt, vel si nullius diocesis fuerint, ad viciniorem Episcopum, ad eumque spectare eisdem personis ordines conferre, atque ad hanc Ordinem collationem, ubi promouendos qualitatibus requisitis idoneos esse compererit, deuenire posse, etiam absque testimonio, & fide eorum superioris. Quod si Episcopus maluerit ipsius Superioris*

testimonium, & fidem ante collationem ordinum requirere, debere utique eas dare Episcopo requirenti. Ad dignoscendum verò, quis sit vicinior Episcopus, attendendum esse vicinitatem Cathedralis Ecclesie, atque Abbatie, Prioratus, alteriusue non autem territorij. Planè nulli Episcopo licere in locis Abbatie, Prioratus, alteriusue loci nullius rite aliquos ordinare sibi subiectos, vel alios, litteras dimissorias suorum Ordinariorum habentes, nisi de licentia Abbatis, vel Prioris, quasi Episcopalem iurisdictionem habentis.

58 Et quidem ex *d. cap. 10. sess. 23.* Abbates, & alij Prælati, quantumuis exempti, intra fines alicuius diocesis consistentes, etiam si dicantur nullius diocesis, item Collegia, & Capitula, quæcunque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, Litteras dimissorias Clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur, concedere non possunt, sed hæc omnia facere, vel concedere pertinet ad Episcopos, intra quorum diocesis fines existunt, non obstantibus priuilegijs, præscriptionibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Alijs promoti vigore talium dimissorias incurrunt in pœnas latas ab eodem Tridentino *sess. 7. cap. 10. de reformat.* idest, vt in minoribus ordinati non gaudeant priuilegio clericali; in sacris autem ordinati sint eo ipso suspensi ab executione Ordinum ad beneplacitum proprij Episcopi suprascripti. Concedentes autem tales dimissorias contra formam huius decreti, ab officio, & beneficio per annum sunt ipso iure suspensi. Adde quod ordinans vigore talium dimissorias prohibitarum incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum, quia ordinat alienum subditum sine licentia proprij Episcopi, vt ex *cap. Episcopus 7. quest. 1. vbi Turrecrem. cap. eos, qui de tempor. ordin. in 6. cap. fin. eod. tit. pariter in 6. ex Trident. sess. 23. cap. 8.* Quæ censura non requirit præsumptionem, sed sufficit ignorantia crassa, vel supina. An autem procedat contra conferentes minores ordines, an tantum Sacros, lege Dian. *resolut. 194. tract. 4. tom. 2.*

59 Quod autem dicitur de Capitulis, intelligitur, Sede non vacante, quando ex priuilegio, vel consuetudine, aut præscriptione prætendunt dimissorias posse concedere. Vel quando habent territorium, & iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum, vt declarauit Sac. Congregatio, & pœnæ contra concedentes dimissorias hic intelliguntur extensæ, non solum ad Capitula, & Collegia, sed etiam ad Abbates, & Prælatos suprascriptos, vt *Tolet. lib. 1. cap. 49. §. quinta, Sayr. lib. 4. cap. 13. num. 5. de censur.* Intelligitur autem illa pœna suspensionis ab officio, & beneficio procedere contra Prælatos, & singulares personas, concedentes dimissorias huiusmodi. At Capitula, & Collegia incurrunt interdictum ex *Trident. sess. 7. cap. 10.*

60 Imò etiam de iure communi ex *cap. Cum nullus de 60 tempor. ordin. in 6.* Prælati existentes intra fines alicuius diocesis, non possunt concedere dimissorias, nisi ex priuilegio Papæ speciali. Verùm si Prælati aliquis habet propriam diocesim cum iurisdictione, scilicet Episcopali, poterit etiam hodie dimissorias concedere, non obstante decreto Tridentino, quod non intrat in tali casu. Ita *Campanil. rubr. 9. cap. 8. num. 4. Sanchez opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 21. num. 6. & infra, ac alibi.* Vndè quoties Prælati esset ordinarius priuatiuè ad Episcopum, habens ius visitandi, & congregandi Synodum, tunc poterit concedere dimissorias, vt *Barbos. alleg. 7. num. 8.* cum alijs præallegatis, qua de re nos alibi fusè.

61 Ad 6. Pariter affirmatiuè ex *cap. 8. sess. 22. Concilij Tridentini vbi loquitur etiam de locis pijs priuilegio munitis, traditque Barbos. de potest. Episcop. part. 3. alleg. 102. num. 5. & 6.*

62 Ad 7. Affirmatiuè quoque quoad primam partem respondendum est ex eodem Trident. *sess. 21. cap. 8. & sess. 24. cap. 9. de reformat.* quæ decreta loquuntur etiam de Ecclesijs exemptis, statuitque quod eadem etiam in ijs Ecclesijs secularibus obseruentur, quæ in nullius diocesi esse dicuntur, vt ab Episcopo, cuius cathedralis Ecclesia est proximior, si id constet; alioquin ab eo, qui semel in Concilio Prouinciali à Prælato loci illius electus fuerit, tanquam Sedis Apostolicæ delegato visitentur, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus. An etiam loquantur de Regularibus? Dic quod monasteria

- ria. etiam regularia visitat Episcopus, si sint commendata dummodò in eis non vigeat regularis obseruantia iuxta cap. 8. sess. 21. Si verò vigeat obseruantia regularis, & tunc quoad principalia loca monebit iuxta illum textum; quo verò ad membra sæcularia per Clericos sæculares regi solita, quæ subsunt dicto capiti regulari, visitabit Episcopus. Ita pluries fuit dictum, nisi dicta membra pendeant immediatè à capite, & sint eiusdem regulæ iuxta notata in cap. 11. sess. 25. de Regul. & licèt alij codices conciliares legant, si id possit, vera tamen lectio est, si id constet, & ita Sacra Congregatio censuit in Conuersanenfi 16. Ianuarij 1570.
- 63 Sacra Congregatio decreuit, quod Collegiata nullius diocesis debet visitari à viciniori Episcopo, tanquam Apostolica Sedis delegato. Sic de alijs beneficijs nullius diocesis statuendum est, vt visitentur à viciniori Episcopo. Id tamen ab eodem faciendum est solùm in capite, & non in membris ex Congregationis sententia, licèt contrarium reperiatur decisum in vna Feltrensi.
- 64 Sanè olim regulariter omnis Ecclesia in diocesi subiecta erat Cathedrali, Lap. allegat. 68. ad fin. nisi speciali priuilegio ab eius iurisdictione eximeretur, Gloss. in cap. omnes Basilica 16. quest. 7. Hodie autem in casu huius textus Concilij non prodest exemptio, vel si sint nullius diocesis vide cap. 3. sess. 6. & cap. 14. sess. 7. cuius decretum comprehendit etiam Regulares militiarum Regni Portugalliæ, qui de licentia Magni Magistrj extra Monasterium degunt, quamuis sint exempti, ac permittit, quod Præpositus exemptus possit conueniri pro causis ciuilibus coram Ordinario loci, si in Bulla exemptionis, aut in alijs litteris Apostolicis non reperitur delegatus aliquis Iudex in partibus. Vide etiam cap. 4. sess. 14. de reform. in quibus exemptiones tolluntur. Equites tamen Hierosolymitani, quatenus beneficia curata non obtineant, non possunt ab Ordinario visitari, vt censuit Sac. Congregatio per Bullam B. Pij Quinti.
- 65 Visitator verò eligendus est à Prælato illius loci, qui visitandus est, non autem ab alio. Et licèt disponatur de visitatione, idem tamen non procedit in vocatione ad Synodum. Quia Rector nullius non potest cogi inuitus venire ad Synodum proximioris Episcopi, prout consuluit Nauar. consil. 11. part. 1. lib. 1. de offic. ordin. Archipresbyteratus tamen, qui est nullius diocesis debet visitari à viciniori Episcopo, & si habeat Ecclesias inferiores sibi subiectas pari ratione visitabuntur ab eodem Episcopo, vt aliàs fuit resolutum per dictum textum Concilij cap. 9. sess. 24.
- 66 An autem hæc exemptio comprehendat Episcopos, qui ordinario iure obtinent Ecclesias in aliena diocesi, quas ab immemorabili tempore possident, Sac. Congregatio valde dubitauit pro affirmatiua, si appareat titulus Ecclesiæ exemptæ, secus si sit pars Episcopatus. In Ecclesijs verò sæcularibus, quæ nullius diocesis esse dicuntur, & de Episcopo viciniori non constat, eligi debet visitator in Concilio Prouinciali à Prælato illius loci, qui est visitandus. Ecclesia autem sæcularis exempta nullius diocesis ab Ordinario viciniori visitanda est 11. kal. Martij 1566. in Senensi. Et electio facta à Prælatis nullius diocesis pro visitationibus ligat successores 25. Aprilis 1572. in Mediolanensi. Episcopus autem vicinior Ecclesijs exemptis, quæ regulares sunt, visitare non potest, cum Concilium in citato loco de sæcularibus tantum expresserit, vt in Britenorien. 7. Nouembris 1573. Sæculares tamen, quarum collatio ad Abbates spectat, visitare poterit, 11. Ianuarij 1574. Episcopusque vicinior habens facultatem visitandi ex eodem decreto Trident. cap. 9. Ecclesiam parochialem sæculare nullius diocesis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capite, quam in membris ex quauis causa, vt in Sarsinatenfi, & testatur Franc. Leo in thes. for. Eccles. part. 2. cap. 2. num. 74.
- 67 Et quatenus etiam huiusmodi Abbas posset habere territorio separatim à diocesi Episcopi ex priuilegio, & per consequens dictæ Ecclesiæ dici nullius, tamen Ecclesiæ etiam nullius possunt visitari ab Ordinario minori, aut ab illo, in cuius diocesi reperiuntur, & non obstantibus quibuscumque priuilegijs, & consuetudinibus iuxta dispositionem Concilij d. sess. 24. cap. 9. Barbof. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 74. a num. 5. & Rot. decis. 501. num. 1. ac 5. part. 2. recent. vbi testatur ita fuisse resolutum à Sacra Congregatione Concilij, ac nos supra. Quod verò ad secundam partem alibi ad disquisitionem vocauimus.
- Ad 8. Etiam affirmatiuè ex dispositione eiusdem Sac. Concilij Tridentini sess. 14. cap. 12. & 13. quod procedit, etiam si institutio spectaret ad Abbatem, cum semper cognitio validitatis, seu inualiditatis iurispatronatus spectet ad Episcopos, vt in declarationibus expressis ad cap. 9. sess. 25. de reformat. notandumque, quod decretum dicti cap. 13. loquitur dumtaxat de examine faciendi ab Ordinario de persona presentati secundum cap. 13. sess. 7. Et idèò salua remanet institutio pertinens ad inferiores, vt in cap. 9. sess. 25. Et talis presentatio ad effectum examinis prædicti, virtute huius decreti ita necessariò facienda est ab Episcopo, quod contraria consuetudo, etiam immemorabilis non valeat. Item dictum decretum habet locum in iurispatronatibus acquisitis ante Concilium, sed legitimè, & idèò eorum tituli ostendendi sunt Ordinario, vt videat, an ritè, ac rectè concessi fuerint. Quod si statuto Ecclesiæ, vel in fundatione cautum sit, quod nullus presentetur, vel nulli conferatur, nisi talis ætatis sit, vel presbyter, tunc nullus poterit derogare illis statutis, nisi Papa; sed hoc cessat quando patronorum accedit voluntas, Abb. in cap. Cum accessissent, num. 5. de constitut. Rebus. part. 3. sign. n. 44. cum seq. Idemque decretum in cit. cap. 13. sess. 14. loquens de examinandis, & approbandis omnibus beneficijs, habet locum etiam in illis personis, quæ admittuntur in Ecclesijs receptitijs, vt ex S. Congregatione in Calaguritana.
- Ex d. autem cap. 9. sess. 25. Sacra Congregatio in Laudensi, Bergomensi, ac alibi censuit, quod decretum procedit, & qualitates requisitæ attendendæ sunt, etiam si ageretur in possessorio.
- Et in Nouariensi. Beneficia iurispatronatus non possunt conferri consanguineis, & alijs personis prohibitis in constitutione B. Pii V. sub die prima Aprilis 1568.
- In Lucana. Cognoscere de iuribus iurispatronatus spectat ad Episcopum, quamuis institutio pertineat ad Capitulum.
- In Feretrana, Lauden. &c. Hoc decretum habet locum tam in petitorio, quam in possessorio; vnde admittenda non est presentatio, nec facienda institutio, nisi verificato patronatu. Si autem Ordinarius post Concilium cognouit de iurispatronatu, & admisit, non potest patronus repelli, secus si absque causa cognitione admissus esset, & si constat iurispatronatus non habere qualitates requisitas, abrogandum est.
- In Vercellensi. Iurispatronatus acquisitum per augmentum tertie partis dotis ante quadraginta annos à die confirmationis Concilij numerandos validum est. Si vero est acquisitum intra quadraginta annos, Episcopus, vti Sedis Apostolicae delegatus, illud examinare debet, & quod non in euidentem factum inuenerit, reuocabit, restitui tamen debet patronis id, quod hoc nomine ab eis datum fuit, prout in fine huius decreti statutum est.
- In Vulterana, Placentina, & alibi. Ad probandum iurispatronatus non requiritur, vt simul probetur dotatio, vel fundatio, ac immemorabilis, sed alterutrum sufficit.
- In Tudertina. Iurispatronatus probatum solo documento foundationis sine aliqua presentatione, non tollitur à Concilio, nisi tantum temporis præterisset, quantum de iure requiritur ad præscribendam Ecclesiæ libertatem.
- In Placentina. Presentationes factæ à patronis in beneficijs ante Concilium, fuerunt validæ, siue ex consuetudine, siue ex priuilegio, secus si post Concilium; quandoquidem in hoc decreto sustulit priuilegium, non autem fundationem.
- In Tudertina. Iurispatronatus ex solis presentationibus continuis ultra hominem memoriam probatur, licèt in eis nulla mentio facta fuerit de fundatione, aut dotatione.
- In eadem. Due presentationes factæ post Concilium à præsentis patronis habent locum in possessorio, non autem in petitorio.
- In eadem. Illa verba: antiquissimum temporis cursum intelliguntur prout de iure.
- In Tarentina. Ad conficiendum tempus immemorabile

- le concurrunt anni elapsi usque ad terminum controuersia mota. Itemque censendum est de spatio quinquaginta annorum, quorum unum requirit Concilium ad probandum in patronatus.
- 81 In Taruifina, Cremonen. &c. Omnes presentati ab Episcopo sunt examinandi, etiam quod institutio ad inferiores pertineant. Nam Episcopus prebare debet, an sint etate, litteris, & sufficientia idonei, licet essent aliena diocesis, ut d. cap. 13. sess. 14.
- 82 Pœnnen. Cremonen. Etiam si isti inferiores institutores essent Monachi, vel Capitulum, examen presentatorum ad omnia beneficia in patronatus ad Episcopum pertinet.
- 83 In eadem. In beneficijs autem simplicibus, qua non sunt de iure patronatus, sed sunt ad collationem inferiorum, examen non est necessarium.
- 84 Iacen. Mediolanen. Cremonen. Adeo verum est, quod in beneficijs iurispatronatus examen est necessarium ab Episcopo fieri, quod procedit etiam si Capitulum, vel inferiores institutores habent iurisdictionem Ordinariam in Clericos, ad illa beneficia presentatos.
- 85 In Camerinen. Illi quadraginta anni numerandi sunt à die confirmationis Concilij. Nam licet à die, quo vellet Ordinarius inquirere super validitate iurispatronatus, essent transacti quadraginta anni, hoc nihil obstat examini. Interea tamen dum fit examen, nullus est in sua quasi possessione turbandus.
- 86 In Bononiensi. Licet Episcopus possit renidere uniones à quadraginta annis citra factas, ut in decreto, tanquam Sedis Apostolica delegatus, non impeditur tamen, quominus possit id facere, prout iuris fuerit.
- 87 In eadem Camerinen. In patronatus minus legitime constitutum Episcopi renouent, soluto tamen patronis quicquid Ecclesijs ratione augenda dotis datum fuerit.
- 88 Verum quando non agitur de Ecclesijs exemptis, vel simplicis nullius, sed pleno iure spectantibus ad aliquam Abbatiam, quæ in nullo Episcopatu consistit, tunc illæ sub nullo Episcopo sunt, & in nullius Episcopi territorio, sed in speciali Prouincia Papæ, ut annotarunt Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de priuileg. & in cap. Cum contingat, num. 4. ac Butr. num. 11. col. 3. prop. fin. de for. comp. certumque est, habere proprium territorium, ac forum, & ius conuocandi synodum speciali Sedis Apostolica priuilegio fulcitum, sicut in d. c. cum contingat, exemplificat Host. num. 10. Ioan. Andr. num. 4. Butr. num. 11. Bellam. num. 15. & Abb. num. 18. Henrich. Boich. in cap. si diligenti, nu. 12. in fin. de prescript. & in cap. 1. n. 5. de rapr. Mantica. decis. 361. num. 1. & infra.
- 89 Nec dubitari potest de clara earundem Ecclesiarum comprehensione sub territorio proprio, iure Synodi, cæterisque alijs, si in priuilegio legantur hæc verba: Nullus autem Episcopus, Ecclesias Monasterio vestro utroque iure subiectas presumat interdicerè, seu Monachum, vel Clericum eiusdem Monasterij synodare, vel excommunicare audeat, sed per Abbatem eiusdem loci cui opus fuerit regulariter corrigatur. Quæ verba demonstrant Ecclesias eiusmodi pleno iure Abbati subiectas esse, tam scilicet in spiritualibus, quam in temporalibus iuxta expositionem Glossæ in cap. quoniam 21. v. utroque iure de priuileg. & sic quoad vtramque legem diocesanam, nempe & iurisdictionem, sicut in præcitato cap. quoniam, notant Innocent. vers. Vel quia, Butr. num. 5. ac cæteri scribentes, probantque manifestè, quod dictus Abbas in Monachos, & Clericos ipsi subiectos quoad omnia gerat vices Episcoporum secundum Gloss. in cap. 1. v. proprij, de reb. Eccles. non alienan. quam singularem appellat Nauar. consil. 5. num. 4. de sponsal. Item si & ista: Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes Monachorum, & Clericorum vestrorum, &c. à quocumque volueritis Episcopo, &c. gratis, &c. recipiatis. Quæ arguunt omnimodam liberationem à diocesanijs, etiam quoad ordines, ut in specie inquit Innocent. in rubr. de cler. peregr. num. 2. in fin. subdens, hoc rarissimè concedi.
- 90 Quæ simul iuncta euincunt, Abbatem huiusmodi in Ecclesijs sibi utroque iure subiectis habere iurisdictionem quasi Episcopalem cum iure agendi synodum, corrigendi Clericos, concedendi dimissorias, vt ordinentur, & de hoc alijs, faciendi administrare sacramentum Confirmationis, & alia per quemcumque Antistitem,
- ei beneuifum, & consequenter illas, quoad Episcopum, esse in, ac de territorio ipsius Abbatis distincto, & separato à diocesi, quamuis circumdantur ex notatis per Gloss. in Clem. 1. §. volumus, v. diocesani, vbi Ciarlin. n. 8. Abb. n. 15. Vitalin. nu. 4. Imol. num. 8. de for. comp. & traditis à Franch. in cap. 2. §. statuto nu. 12. de constit. in 6. Gemin. in cap. Cum Episcopus nu. 4. de offic. ordin. in 6. Balb. de prescript. part. 5. princ. q. 11. nu. 7. Gratian. discept. 212. nu. 33. & seqq. ac Rot. coram Clemente VIII. in Salamantina iurisdictionis 9. Martij 1580. coram Brauo dec. 207. num. 5. part. 2. diuers. coram Bubalo in nullius iurisdictionis 19. Martij 1586. coram Seraph. decis. 1278. num. 4. coram Gypfio decis. 619. & 798. part. 4. diuers. coram Orano decis. 100. præsertim num. 3. & decis. 105. num. 2. post 2. vol. consil. Farinac. coram Mantica decis. 361. n. 2. & decis. 362. coram Ottembergo decis. 48. num. 7. & decis. 54. nu. 4. cum seqq. & decis. 55. num. 1. & 2. post 3. tom. Tambur. de iur. Abbat. coram Vbald. sen. decis. 65. num. 7. post eundem Tambur. ac in nullius iurisdictionis 13. Nouembris 1614. coram Martino Andrea decis. 54. num. 8. coram Coccino decis. 70. num. 2. post sæpè citatum Tambur. coram Merlino in Pampilonen. iurisdictionis 15. Decembris 1623. coram Pirouano in S. Angeli Lombardorum iurisdictionis 6. Martij 1637. sub §. secundo principaliter, coram Peutingero 10. Februarij 1640. sub §. Præbuit, cum §. que omnia, eum seqq. coram Panzirolo 1. Iulij 1641. §. Cum ergo, coram Dunozetto Decano 14. Martij 1642. in fin. & coram Eminentiss. Otthobono in Auellina iurisdictionis 4. Iulij 1646. §. quia in casu, post med.
- Ex quibus ad 1. respondetur, vtrumque spectare ad Abbatem, vti habentem in eis territorium proprium, & ius cum solito conuocandi synodum iuxta declarationes Sac. Congregationis, editas super decreto Concilij Tridentini sess. 24. de reform. cap. 14. quas referunt, & ad hoc ponderant Garz. de benef. part. 9. cap. 2. §. 1. à num. 129. & seqq. Ricc. in prax. resol. 361. edit. 2. Tambur. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 9. quest. 20. num. 2. cum duobus seqq. Massobr. in prax. habi. concurs. requis. 1. dub. 8. à num. 25. & tradunt Paris. de resign. lib. 8. q. 9. num. 97. & 98. Anast. Germon. de indul. Cardin. §. quibusuis num. 18. Ioan. Franc. Leo in thesaur. for. Eccl. part. 2. cap. 3. num. 54. Aldan. in comp. canon. resol. lib. 3. tit. 9. n. 27. 28. & 30. Barbof. de offic. & potest. Paroch. cap. 2. num. 39. in vlt. edit. & in collect. Bullar. ver. Abbatia in fin. & in collect. ad Concil. d. c. 18. n. 32. & 46. in princ. cum seqq. ac Ciarlin. contr. for. lib. 2. cap. 220. à n. 122.
- Ad 2. negatiuè. Quia dispositio Concilij sess. 25. de regul. cap. 11. loquitur de exemptis, qui sunt in diocesi Episcopi, nec idèò locum habere potest in Curatis Ecclesiarum, quæ iuxta superius dicta, sunt de territorio Abbatis, ex hoc in eos habentis iurisdictionem Episcopalem, vt censuit Rot. in Legionen. S. Facundi 13. Martij 1590. ac in Nullius 21. Februarij 1594. coram Pamphilio, eiusque relatis annotat Barbof. in collect. ad dict. cap. 11. num. 27. negans dictum decretum locum habere in Monasterijs, in quibus Abbates habent vtrumque iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos. Quare Aldan. d. comp. tit. 8. num. 40. Barbof. ad d. cap. 11. num. 6. referunt à S. Congregatione decisum fuisse in Theatina 7. Nouembris 1620. & in alia 17. Iunij 1617. non posse Episcopum vigore dicti decreti visitare Abbatiam, & loca ei subiecta, si penes ea sit vtraque iurisdictionis temporalis, & spiritualis.
- Nec quicquam refert, quod situs Ecclesiarum vnde cumque circumdetur finibus Episcopatus, cum satis superque sit eas quoad vtramque legem subiectas esse Abbati, atque adèò illarum Curati subiaceant correctioni, & punitioni solius Abbatis, vt proprijs diocesani in delictis, etiam concernentibus curam animarum, vt de Ecclesia, quam Episcopus habet intra Ciuitatem Florentiæ notant Abb. in cap. super eo, in 6. de Paroch. Gemin. in cap. statutum §. Cum vero sub num. 3. de prescript. in 6. Rot. coram Brauo d. decis. 207. num. 4. & 5. part. 2. diu. Ottemberg. d. decis. 48. n. 7. & Martin. Andr. d. decis. 54. num. 9.
- Ad 2. etiam negatiuè ex eo, quod accedere ad Synodum Episcopi est signum subiectionis, cap. fin. de caus. possess. & propriet. qua prorsus erga Episcopum carent inferuentis curæ animarum in dictis Ecclesijs, quæ sunt in alieno territorio. Quin neque exempti habent

res populū non exemptum tenentur accedere ad synodum Episcopi, si habeant priuilegium, ne valeant synodari, cap. nimis praua, de excess. Pralat. cap. quoniam, de priuileg. cum similibus relatis à Cochier. de iurisdic. in exempt. part. 4. quest. 19. num. 5. Massobr. de synod. cap. 3. dub. 2. num. 3. Tamburin. de iur. Abbatiss. tom. 1. disp. 24. quest. 4. num. 6. vel sunt in quasi possessione, ac consuetudine non accedendi, Massobr. d. dub. 2. num. 4. Tamburin. d. num. 6. Contra autem tenentur accedere ad Synodum diocesanam ipsius Abbatis, qui proculdubio, uti habens populū, ac territorium distinctum de iure potest, & solet eam congregare, ut late probant Tamburin. d. disp. 24. quest. 7. num. 2. ac infra & Ciarlin. contr. for. lib. 2. cap. 220. à num. 125.

95 Ad 4. Videtur affirmatiuè respondendum, si fuerint per Abbatem approbati. Nam cum sit nullius diocesis, & quasi Episcopalem iurisdictionem habeat in dictis Ecclesijs, utique sub decreto Concilij sess. 23. de reformat. cap. 15. venit appellatione Episcopi, sicut in specie tradunt Suar. tom. 4. part. 3. disput. 28. sect. 5. num. 3. Reginald. in prax. for. pœnit. lib. 1. num. 182. Fagund. in 5. precept. Eccles. tom. 2. lib. 7. cap. 2. num. 55. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 7. de pœnit. cap. 14. num. 61. Campanil. in diuers. iur. can. rubr. 12. cap. 13. num. 76. Ricc. part. 4. decis. 22. num. 4. & in prax. resolut. 301. in 2. edit. Steph. Daluit. de potest. Episcop. & Abbat. cap. 20. num. 5. & infra, Boss. de triplic. Jubil. priuileg. sect. 3. cas. 2. num. 62. & seqq. Mar. Nouar. singul. iur. can. conclus. 68. num. 4. Tambur. de iur. Abbatiss. tom. 2. disp. 2. quest. 11. num. 1. & 2. Barbof. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 35. num. 5. & latius in collect. ad Concil. d. cap. 15. num. 28. Ea verò, quæ fuerunt in contrarium deducta per Rot. in Calaguritana iurisdictionis coram Pegna, Ottembergo, & Vbaldo sen. decis. 45. 64. 49. & 50. procedunt in Abbate, qui nititur simplici exemptione, non autem in eo, qui est nullius diocesis, & habet territorium proprium, ut S. Congregatio Concilij supposuit in declaratione relata d. decis. 45. num. 1. ac censuit in Nullius 20. Augusti 1630. & 24. Ianuarij in Neocast. n. 1595.

96 Ad 5. Negatiua suadet. Quia dispositio Concilij sess. 23. de reformat. cap. 10. quod Abbates, & alij exempti non concedant litteras dimissorias Clericis secularibus; ut ab alijs ordinentur, loquitur de consistentibus intra fines alicuius diocesis, non autem de habitibus territorium separatū cum plena iurisdictione, ac iure visitandi, & congregandi synodum. Hi enim sunt Ordinarij priuatiuè ad Episcopos; ideoque possunt dimissorias concedere etiam Clericis sibi subiectis. Nec quia loquitur de exemptis trahendum est ad Clericos earum Ecclesiarum, quæ habent proprios Prælatos cum iurisdictione ordinaria, Gratian. discept. 212. num. 25. cum tribus seqq. ac num. 48. & 49. Campanil. rubr. 9. cap. 8. num. 4. Grilenzon. conf. 142. num. 8. & 30. Genuen. in prax. cap. 83. num. 9. in prima edit. Tambur. de iur. Abbatiss. tom. 2. disput. 2. quest. 26. num. 2. & 3. Ciarlin. lib. 2. dict. cap. 220. num. 99. cum pluribus seqq. Barbof. de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg. 7. num. 8. & de iur. Eccles. lib. 1. cap. 17. nu. 95. & in collect. ad dictum cap. 10. num. 14. Rot. coram Seraphin. in Salmaticen. iurisdictionis 9. Maij 1594. post Tambur. tom. 3. decis. 117. num. 4. Quod etiam admisit S. Congregatio reuocando die 18. Iunij 1632. prohibitionem, quam prius die 21. Februarij 1631. in vim præfati decreti fecerat Priori Monasterij S. Stephani de Bosco Ordinis Carthusiani, ne subditis proprijs secularibus concederet litteras dimissorias ad ordines, quia per decisionem, & sententias Rotales constiterat dictum monasterium habere proprium territorium, & omnimodam iurisdictionem exercere in suos subditos, ut referunt Tamburin. d. quest. 26. num. 3. & Barbof. in collect. Bullar. v. Abbas, & resoluerat antea S. Congregatio in Neapolitana 16. Iulij 1601. Verum de hac re vide Consultationem nostram, in qua contrarium propugnauimus ex novis rationibus, & auctoritate etiam S. Congregationis Concilij.

97 Ad 6. Negatiuè in utroque dubio. Nam quoad clausuram Monialium obstat, quod neque licet Episcopo in moniales exemptas, cum Bonifacius Octauus in cap. vn. §. fin. de stat. Regular. in 6. id mandauerit suis Prælati, & Concilium Trident. sess. 25. de Regular. cap. 5. innouet, non immutet dictam constitutionem Bonifacij, ut in-

quint Sanch. in precept. decal. tom. 2. lib. 6. cap. 15. nu. 21. Mirand. de Sacram. Monial. quest. 2. art. 14. num. 3. Bonac. de Clausur. quest. 1. punct. 6. Tambur. de iur. Abbat. disp. 24. quest. 9. num. 5. Barbof. in collect. ad Concil. d. cap. 5. num. 18. Ideoque existimantes Episcopum non posse ad clausuram cogere Moniales ab eis exemptas, neque eis licere ingredi huiusmodi monasteria exempta, & alijs Prælati subiecta, etiam prætextu videndi, an violata ibi fuerit clausura. Verum hæc ratio nullius est momenti, ut alias docuimus. Ratio igitur ea est, quia Concilium loco allegato non obtinet in Monasterijs Abbatæ, quæ sunt in eius peculiari territorio, non autem in diocesi Episcopi, in quibus terminis solum vrgere possunt dicta per Gallet. in Margar. cas. consc. v. Moniales 4. Gauant. in man. Episcop. v. Monialium clausura num. 58.

98 Quod verò ad Confraternitates Laicorum ratio defumitur ex ipso decreto Concilij sess. 22. de reformat. cap. 8. dum loquitur de munitis priuilegio exemptionis. Quare resolutiones Sac. Congregationis præpositæ negotijs Episcoporum, & Regularium adductæ per Ciarlin. controu. forens. lib. 1. cap. 65. sub num. 5. & seq. ac Barbof. in collect. ad d. cap. 8. num. 24. loquuntur de Confraternitatibus Laicorum erectis in Ecclesijs Regularium, sitis quidem in diocesi Episcopi, sed exemptis. Inde enim liquet, quod sicut verba Concilij non conueniunt erectis in dictis Ecclesijs, circa quas sunt fines diocesis Episcopi, non tamen intus eam existunt, sed in territorio proprio Abbatæ, neque ideo nituntur priuilegio exemptionis, sed iure peculiaris territorij contradistincti, ac penitus separati à finibus diocesium circumstantium, ita neque includuntur sub dicta Conciliari dispositione, ut pluribus congestis rectè arguit Ciarlin. d. cap. 220. n. 110. cum seqq. inferens ad visitationem num. 112. Hinc Flor. de Mena var. quest. lib. 3. quest. 24. num. 22. Ricc. in prax. resolut. 303. in 2. edit. & Barbof. in dict. cap. 8. num. 16. dixerunt, Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem posse in vim prædicti decreti Conciliaris visitare collegia pia, fraternitates, & confraternitates. Tum ex identitate rationis in eis vigentis quoad proprium territorium. Tum quia nomen Episcopi eisdem congruere videtur, dum curam Episcopalem ibi gerunt.

99 Ad 7. Si loquimur de visitatione, dicitur primò, verba Concilij sess. 7. de reformat. cap. 7. quod locorum Ordinarij Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, verificari etiam in inferioribus habentibus iura Episcopalia ex Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 18. quest. 6. cuius etiam meminit Barbof. in collect. Concil. sess. 21. de reformat. cap. 8. num. 5. ac sententia Rotæ coram Gypso decis. 298. part. 4. diuers. quod ab ea reperunt Ricc. in pr. resolut. 238. num. 3. in 2. edit. & Barbof. ad d. sess. 7. cap. 8. num. 24. quare eadem Rota in præcitata Salmaticen. iurisdictionis coram Seraph. decis. 117. apud Tambur. respondit, hoc decretum non obstat Abbati exercenti iurisdictionem in aliquo territorio ex consuetudine immemorabili confirmata per Sedem Apostolicam, quin possit Ecclesiam visitare, cuius etiam mentionem fecit Barbof. d. num. 25. & in collect. Bullar. v. Abbas 1.

100 Neque refert, quod sess. 24. de reformat. cap. 9. sancitum sit, constituta in visitatione exemptorum obseruanda esse etiam in ijs Ecclesijs secularibus, quæ in nullius diocesi dicuntur. Nam respondetur cum Flore de Mena d. quest. 24. num. 24. relato etiam à Barbof. in collect. ad d. cap. 9. num. 7. non procedere in Ecclesijs, pleno iure subiectis Abbati, in eas habenti iurisdictionem Episcopalem, & temporalem ad textum eiusdem Concilij sess. 25. de Regul. cap. 11. propè fin. quod ibidem Flores subdit prædicari in Curia Romana, ac decreuisse Auditores Rotæ. Quare Ciarlin. in citato cap. 120. num. 112. & seqq. negauit, Episcopum viciniorum posse vigore dicti cap. 9. visitare Ecclesias subiectas Prælato in eis habenti iura Episcopalia. Quia non solum dicuntur esse extra diocesim cuiuscumque Episcopi, sed ipsum in eis tanquam suo peculiari territorio habere ius visitandi priuatiuè quoad alios.

101 Si verò ad exercitium Pontificalium dicitur, Episcopum viciniorum non posse Pontificalia exercere in Ecclesijs, ac locis Abbatæ, quæ sit nullius diocesis sine expressa licentia Abbatis, in cuius facultate est vocare,

re, quem maluerit Antistitem Catholicum, quemadmodum à Sac. Congregatione decisum fuisse referunt Aldan. in comp. Can. resolut. tit. 8. sub num. 11. & Barbof. in collect. ad Concil. sess. 6. de reformat. cap. 5. num. 16.

102 Si demùm de administratione Sacramenti confirmationis admittitur, quidem illius Ordinarium ministrum esse solum Episcopum iuxta Can. 3. de reformat. sess. 7. dicti Concilij. At si locus sit nullius diocesis, dicitur, inferiorem ab Episcopo, cui ille subest absque licentia vicinioris posse vocare, quem maluerit pro dicto Sacramento Confirmationis administrando, prout inquit resolutum fuisse Aldanus, & Barbofa vbi supra, iterumque post Armendariz in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. num. 68. testatur idem Barbof. in collect. ad Concil. sess. 7. de confirm. dict. Can. 3. num. 11. & in collect. ad Bullar. ver. Confirmationis Sacramentum. Et ratio videtur clara, quia ad collationem dicti Sacramenti requiritur iurisdicção. Et ideo Episcopus non debet confirmare, nisi spiritaliter sibi subditos.

103 Postremò ad 8. respondetur, quod S. Congregatio eam non abnegavit inferioribus Episcopo, si habuerint iurisdiccionem ordinariam in loco, cuius verba refert Garz. de benef. part. 2. cap. 3. num. 19. prope fin. à quo idem mutuatus refert Barbof. in collect. ad dict. cap. 9. Concilij num. 77.

104 Nec replicetur dictas Ecclesias hodie non esse regulares, sed vnà cum Monachis redactas fuisse ad statum sæcularem. Nam respondetur, quod ex regulis iuris communis non mutant subiectionem ex Abbate in Episcopum, neque illam amittunt, sed illas, ac integras retinent omnes priores libertates, & privilegia ex annotatis ab Innocent. in cap. 2. nu. 4. Ioan. Andr. col. 4. in princip. Abb. num. 9. Imol. num. 4. & alijs, de capel. monach. iterumque in cap. Abbate 25. num. 4. de verb. signific. vbi etiam Butr. num. 22. & Abb. num. 16. traditque Prob. ad Monach. in cap. cum de beneficijs 5. num. 46. de prab. in 6. Oldrad. consil. 267. num. 1. Gemin. consil. 125. num. 12. Rip. resp. 3. ad cap. 2. de rescript. num. 12. ac fusè Tambur. de iur. Abbat. s. tom. 1. disput. 15. quest. 11. à num. 4. Rota in Taraconen. Sacristiæ 29. Maij 1601. coram Iusto apud Garz. de benef. part. 7. cap. 15. num. 8. & in Aquilana iurisdiccionis 30. Martij 1607. coram Innocentio X. & coram Coccino decis. 452. num. 8. & decis. 59. num. 3. cum seqq. post tom. 3. Tamburini.

CONSULTATIO IX.

An Archihospitale S. Spiritus cogi possit ad contribuendum Seminario pro rata suorum Prioratum ex decreto S. Concilij Tridentini sess. 23. cap. 18.

1 Negatiuè respondendum videtur. Primò, quia fructus, ac redditus, qui colliguntur ex bonis huiusmodi Prioratum spectant ad Archihospitale, & sunt destinati pro infirmis, ac pauperibus ab ipso alendis, qui propterea sunt à qualibet etiam canonica contributione immunes ex priuilegijs Cælestini III. Cælestini V. Eugenij IV. & Sixti IV. ipsi concessis, ibi: *Vt de bonis intuitu pietatis à Christi fidelibus vobis, & Hospitalibus membrorum, seu domorum Hospitali nostro S. Spiritus subiectorum ad sustentationem pauperum hospitalium predictorum nulli canonicam institiam, seu portionem teneamini soluere, & ad id à quoquam coarctari aliquatenus non possitis auctoritate Apostolica nobis presentium tenore indulgemus.* Et mox: *Concedentes insuper motu, scientia, & auctoritate similibus tam hospitalis predicti, quam omnium aliorum eius membrorum, & locorum in obedientia, subiectione, correctione, & omnimoda dispositione Preceptoris dicti nostri Archihospitalis S. Spiritus in Saxia de Vrbe solum, & dumtaxat existentium, ab eodem dependentium Preceptoribus, Prioribus, seu Rectoribus pro tempore existentibus, quod de relictis, & obuentijs ex nomine dictarum Preceptoriarum, membrorum, & locorum factorum ad soluendum aliquam quartam Episcopalem, seu parochialem, neque aliquam gabellam, passum, seu impositionem, & quoduis aliud onus, etiam occasione rerum, bonorum, fru-*

Tom. VII.

Etium, & animalium dicti Hospitalis nostri S. Spiritus de Vrbe, in quibus locis deinceps prateritis futuris temporibus non teneantur, nec ad id à quoquam inuiti compelli, seu coarctari possint, aut valeant.

Secundò. Quia redditus dictorum Prioratum sunt destinati pro auxilio Mendicantium, qui idcirco sunt immunes ab eiusmodi contributione, etiam ex decreto Concilij, ibi: *Et omnium Monasteriorum, non tamen mendicantium.* Appellatione autem mendicantium venit Hospitale pauperum infirmorum, quia pauperes infirmi sunt verè mendicantes.

Tertiò. Quia Archihospitale S. Spiritus est Ordinis Eremitarum S. Augustini, quod propterea gaudet priuilegio Mendicantium, vt per Rodriq. tom. 1. quest. 2. art. 1. cum seqq. & quest. 4. art. 1. tom. 3. quest. 49. art. 1. & 4. Ricc. decis. 196. num. 9. vers. Item Collegia, Monasteria mendicantium à contributione Seminarij immunia sunt. Et quia in dicto Archihospitali constructum est Monasterium monialium pauperum proiectarum, quibus administrat omnia ad victum necessaria. Vndè est locus pius, ac opus mendicantium, quod pariter videtur immune à contributione Seminarij ex verbis decreti Tridentini, ibi: *Non tamen mendicantium.*

Quartò, quia gaudet omnibus priuilegijs Monachorum Casinensium, vt patet ex Constitutione 22. Sixti Quarti, quæ incipit: *Religionis zelus*, vbi Pontifex pro maiori fauore, & quiete Archihospitalis, ac illius membrorum, ac Preceptoriarum motu proprio concessit, & communicauit Archihospitali omnes, & singulas prerogatiuas, exemptiones, immunitates, libertates, priuilegia, & indulta quæcumque, aliàs concessa Congregationi S. Iustinae, & in futurum concedenda tam in genere, quam in specie, ac omnibus Monasterijs, locis, membris, ac personis dictæ Congregationis cum clausula: *Quorum tenores &c. ac si de verbo ad verbum presentibus insererentur*, habere voluit pro sufficienter expressis cum clausula, *perinde ac si*, Archihospitali, & eius membris concessa fuissent &c. communicatio cum sit generalis, & Congregatio Casinensis sit prorsus immunis quoad omnia eius membra à contributione Seminarij, vt constat ex indulto Pij Quinti sub anno 1570. decimo Kal. Aprilis, de quo in Bullario Casinensi in ordine 182. num. 2. sequitur, quod priuilegium præfatum, licet fuerit concessum post dictam communicationem, suffragetur Archihospitali, ac omnibus illius membris propter communionem generalissimam, quæ comprehendit etiam futura, & operatur, ac si priuilegium Pij V. concessum Casinensibus fuisset concessum Archihospitali ex vi communicationis, Oldrad. consil. 300. & Rot. decis. 40. num. 1. part. 4. recent. & coram Crescentio decis. 5. priuileg. part. 2. diuers. decis. 8. num. 5. cum alijs plena manu congestis à Tambur. de iur. Abbat. disput. 17. quest. 1. num. 17. vbi sub nu. 19. firmat, quod per dictum priuilegium Pij V. communicans Casinensibus omnia priuilegia Mendicantium, omnia quoque priuilegia Mendicantium censentur communicata Basilianis ob communicationem priuilegiorum Casinensium ad fauorem Basilianorum, factam à Gregorio XIII.

Neque obstat, quod ex huiusmodi communicatione lædatur ius Seminarijs, vndè priuilegia non sunt amplianda, & quia communicatio priuilegiorum est potius odiosa, ex quo agitur de subtractione iuris tertij, quo casu clausula generalis non videtur suffragari ad effectum derogandi priuilegio contributionis concessio Seminarijs ex decreto Concilij. Nam respondetur communicationem huiusmodi priuilegiorum emanasse pro fauore, ac quiete Archihospitalis, quo in casu communicatio dicitur fauorabilis, præcipuè quia emanauit motu proprio, atque ex certa scientia, & cum clausula, perinde ac si priuilegia Casinensium essent concessa Archihospitali. Quare communicatio detegitur fauorabilis, atque adeò comprehendit omnia priuilegia concessa Casinensibus, ac stante dictione *perinde*, quæ importat omnimodam qualitatem, ac refertur ad omnes qualitates expressas in priuilegijs communicatis, vt per Barbof. in dicta dictione num. 3. & 4. Et quia communicatio priuilegij immunitatis à contributione Seminarij est conformis priuilegijs Archihospitalis supra relatis, & attentio Concilij decreto, quod loca Archihospitalis sunt loca Mendicantium.

B 3 Præ-

- 6 Præterea non applicantur conclusio, quia communicatio à Sixto Quarto facta fuit tempore, quo ius hoc Seminario non erat quaesitum. Vnde videtur cessare obiectum, cum priuilegium Pontificis, & si non tollat ius quaesitum, bene tamen potest tollere ius quaerendum, Dec. consil. 269. num. 10. Crauet. consil. 135. num. 7. Ruin. consil. 108. num. 6. volum. 2. & consil. 160. num. 8. volum. 4. Accedente præsertim obseruantia immunitatis, quæ tanquam interpretatiua vel dictæ communicationis priuilegiorum, vel qualitatis superius expressæ bonorum Prioratum Archihospitalis, tollendo omnem difficultatem, quæ circa illa oriri posset, tueatur ius Archihospitalis, cum tanta sit vis interpretationis resultantis ex obseruantia, vt præualeat interpretationi iuris, etiam si verior esset, Rot. coram Buratto decis. 944. num. 6. & part. 6. recent. decis. 16. num. 10.
- 7 Demum quia in his Prioratibus non habet locum decretum Trident. dict. cap. 18. sess. 23. Nam in eo decernitur, quod Seminario applicentur fructus mensæ Episcopalis, & Capituli, ac Dignitatum, Personatum, officiorum, præbendarum, Abbatiarum, & Prioratum cuiuscumque Ordinis, & Hospitalium, quæ dantur in titulum, vel in administrationem perpetuam. Prioratus autem Ordinis S. Spiritus non dantur in titulum, neque in administrationem perpetuam, vetante id Constitutione Sixti Quarti, incipien. Et si vniuersis sub anno 1470. Septimo Kal. Februarij, ibi: Hospitalia, Præceptorie, membra, loca Ordinis S. Spiritus in Saxia non conferantur, nisi fratribus dicti Ordinis expressè professis ad nutum Præceptoris pro tempore, nec in titulum, vel commendam conferri possint, nec in administrationem. Quinimò iuxta Constitutionem 7. Innocentij III. sub §. 2. nunquam fuit à sua erectione datum in titulum, seu administrationem, sicuti iuxta Constitutionem Concilij Viennensis, quæ est inter Clementinas in cap. 2. de relig. domib. requirit Concilium Tridentinum d. cap. 18. de reform. Prælati ad eius curam destinatus, illud non habet neque in titulum, neque in administrationem, sed duntaxat tanquam Magni Præceptor Ordinis designatus à Summo Pontifice præest, vt caput Regularium eius regimini.
- 8 Adde, quod bona horum Prioratum, tanquam donata à Sede Apostolica Archihospitali subeundi hospitalitatis oneribus, licet deinde assignata fuerint singulis Fratribus dicti Ordinis S. Spiritus, vt Præceptoribus, non tamen dicendum est, quod fuerint separata à dote, seu mensa Archihospitalis, & dictis Fratribus assignata pro eorum portionibus, vt in puncto firmat Corn. omnino videndus conf. 225. num. 1. vol. 1.
- 9 Maximè quia cum huiusmodi bona sic diuisa non eriguntur in beneficia separata à tota mensa Archihospitalis, non debent considerari tanquam beneficia Ecclesiastica, neque etiam vt manualia, cum remaneant tanquam bona prædialia, & temporalia dicti Archihospitalis, licet singulis assignata quoad solam fructuum administrationem, commodioris seruitij causa in præstanda pauperibus hospitalitate, vt subdit Corn. dict. consil. 255. n. 4. Est autem generale, quod officia etiam in administrationem concessa Regularibus, nullatenus dici possint beneficia Ecclesiastica ex traditis à Lotter. de re benef. lib. 1. q. 3. num. 23. quia verè tunc non continent administrationem iurisdictionalem beneficij, sed duntaxat nudam administrationem fructuum partis bonorum Monasterij, vt in specie Prioratum Archihospitalis S. Spiritus dixit Rot. in Troiana pensionis coram Pirouano, quæ est decisio 302. num. 1. ac 2. part. recent. quam repetit Lezan. in Mare magno Eremit. S. Augustini §. 6. num. 15.
- 10 Ex quibus sequitur, huiusmodi bona non teneri ad contributionem Seminarij diæcesis, in qua situm non est Archihospitale, licet in dictis bonis erecta fuisset Ecclesia, & vulgare id esse colligitur ex adductis à Barbof. ad d. cap. 18. Concilij num. 15.
- 11 Vnde non obstat, quod hospitalia teneantur pro beneficijs annexis contribuere Seminario diæcesis, in qua sita sunt beneficia, licet illa sint extra ipsam. Quia Prioratus, & Præceptorie S. Spiritus non sunt beneficia annexa, atque adeo non versantur in casu Concilij, quod sanè probandum est à Seminario tanquam fundamentum suæ intentionis, l. circa eum, ff. de probat. sed sunt officia administrandi ea bona, quæ nunquam fuerunt sub do-
- minio alicuius beneficij Archihospitali annexi, sed semper sub dominio Archihospitalis, distributa tamen per eius Administratores in singulas Præceptorias non annexas sed erectas.
- At nihilominus censeo, huiusmodi Prioratus comprehendi in decreto S. Concilij Tridentini d. cap. 18. sess. 23. de reform. atque adeo teneri ad Seminarij contributionem. Nam Concilium ad illud Hospitalium genus se restringit, quæ dantur in titulum, seu administrationem, & vel ratione reddituum, vel personarum dicuntur Ecclesiastica, Clemen. quia contingit, ibique Anchar. num. 8. Tob. Nonn. conf. 61. num. 7. & 8. Zerol. in prax. Episcop. part. 1. v. Hospitalia vers. 10. dub. 7. Barbof. de potest. Episc. alleg. 77. non autem ad Hospitalia, quæ administrantur à Laicis, & in quibus sunt bona Laicorum, vt in Gloss. d. Clem. ver. Altare, de relig. dom. Armiadar. in addit. ad recopil. l. Nouar. lib. 1. §. 2. de Hospital. nu. 3. 13. & 15. Barbof. d. alleg. 77. Tob. Nonn. d. conf. 61. num. 9.
- Dubitari autem nequit, quin Hospitalia, siue Prioratus S. Spiritus sint Ecclesiastica ex eo præcipue, quod publicam habeant annexam Ecclesiam, & auctoritate Summi Pontificis sint fundata per text. in cap. de Xerodochijs, & cap. Ad hoc, de relig. dom. ac in l. priuilegia, Cod. de Sacros. Eccles. Cardin. in d. Clem. quia contingit, in 4. notab. & annotat Innocent. in cap. Inter delectos, de donat.
- Minusue inter exceptos ab eodem Concilio Tridentino, ibi: non tamen Mendicantium, connumerari valent. Quia Concilium excipit Mendicantes, de quibus in cap. 1. §. sane, de relig. domib. in 6. & in cap. quia ex eo, in princip. iuncta Gloss. ver. alij Mendicantes, de pact. ij autem dicuntur Mendicantes, quibus regula, vel constitutio interdicit possessiones, siue redditus ad propriam sustentationem, & incerta mendicitas eis præbet victum per publicum quaesitum, d. cap. 1. §. Confirmatos, de relig. dom. in 6. Gloss. in cap. quorundam, ver. Mendicantium, vbi Archid. & Joan. Andr. de elect. eodem lib. & in cap. vn. ver. Mendicantes, de excess. Prælat. pariter in 6. Feder. de Sen. conf. 12. num. 1. Bald. consil. 438. num. 21. lib. 2. Anchar. consil. 109. num. 2. traduntque Aretin. in l. 1. num. 6. ff. de testament. Rebuff. super concord. tit. de Regia ad Prælat. nom. fac. §. 1. ver. Mendicantes. Atqui talis definitio non adaptatur Hospitalibus, seu Prioratibus huiusmodi. Quia multa bona, ac redditus possident, qui licet in pauperum, ac miserabilium personarum subsidium erogentur, libera tamen eorum possessio, & administratio est penes ipsum Hospitalium, Felin. in cap. querelam num. 7. de iureiur. Bartol. in l. si quis seruo in 2. notab. de furt. & Gratian. discept. 291. num. 11.
- Quod autem Archihospitale S. Spiritus, cuius membra afferuntur esse Prioratus, sit Ordinis S. Augustini, ac propterea inter Mendicantes relatus in dict. cap. 1. de relig. dom. nullatenus probatur, nec in ipsius fundatione, de qua in diplomate Innocentij Tertij in Bullar. tom. 1. constituit. 7. id habetur. Neque simplex enunciatiua in privilegio Sixti Quarti emissa aliquid probat ex traditis à Bald. in l. ad probationem, in fin. Cod. locati, Abb. consil. 33. volum. 2. Alexand. consil. 36. colum. fin. & obseruant Doctores in l. optimum, Cod. de contrab. & commit. stipul. Præter quod non nisi ex vi priuilegij, seu communicationis inter Mendicantes, de quibus in dict. cap. 1. de relig. dom. adscribi valet, & Concilium excipiendo Mendicantes, intelligendum est de Mendicantibus in iure expressis, prout omnis dispositio intelligi debet, cap. Cum dilectus, de consuet. cap. causam de rescript. l. 1. Cod. de noxal. Extatque constitutio B. Pii Quinti sub anno 1570. die vltima Iunij, Pontificatus sui anno 5. in qua reuocantur omnia priuilegia, quæ temporalitatem concernunt, concessa quatuor Ordinibus Mendicantium, quæ deinde fuerant communicata Canonicis regularibus S. Augustini Congregationis Lateranensis, S. Saluatoris, S. Crucis Columbiensis, ad Monachis S. Benedicti Cassinensis, Montis Oliueti, Vallis Umbrosæ, nec non Congregationis Cisterciensis, & Carthusianæ, ac S. Hieronymi Hispaniarum, & Camaldulensis, ac fratrum militiæ Iesu Christi reformatorum, atque alijs quibuscumque Ordinibus, afferente Pontifice, absur-

absurdum esse, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non sunt, sub Mendicantium huiusmodi colore à solutionibus eximi. Et apparet, Canonicos Regulares, qui sunt Ordinis S. Augustini, & pro talibus appellantur in dicta Constitutione non posse ex hoc pre-textu euitare contributionem Seminarijs debitam vigore quorumcumque priuilegiorum etiam Mendicantium ipsis communicatorum. Verba Pontificis summi sunt ista: *Pius Papa Quintus, &c. Romani Pontificis, &c. sane, licet alias nos cupientes Mendicantium Ordines, &c. diuersa Concilij Tridentini decreta, qua ipsis contraria videbantur esse, declarauerimus, variaque priuilegia concesserimus, deinde verò illa omnia ad Canonicos Regulares Ordinis S. Augustini, &c. ac etiam Monachos S. Benedicti Congregationis, & Ordinis Casinensium, &c. extenderimus, &c. ita tamen, ut ipsi à contributione Seminariorum pauperum Clericorum iuxta ordinationem Concilij Tridentini erigendorum, &c. minimè exempti essent, &c. Attendentes nihilominus tam ex communicatione, & concessione huiusmodi locorum Ordinarijs, Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, alijsque beneficiatis, & personis diuersa inferri præiudicia, quod intentionis nostræ nunquam extitisse, nec esse, quatuor Ordinum Mendicantium priuilegia, quæ temporalitatem concernunt eis communicare, &c. cum absurdum sit, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordinibus non sunt, sub Mendicantium huiusmodi colore à solutionibus eximi, motu proprio omnia, & singula priuilegia, exemptiones, & alia præmissa, quæ temporalitatem, etiam si sit solutio decimarum, primitiarum, quarta, medietatis, vel alia funerum, & oblationum pars, concernunt, præter, & contra mentem nostram emanasse declaramus.*

15 Constitutione verò Cælestini, ac Sixti, quarum vigore prætenditur immunitas à contributione Seminarij, ultra quod per subsecutum Concilium Tridentinum *diel. cap. 18.* fuerunt abrogatæ per ea, quæ diffusè tradit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. num. 25.* attentæ præsertim clausula, non obstantibus quibuscumque priuilegijs, *Clement. 1. in fin. de sepult. Ioan. Andr. in cap. 1. num. 4. de excess. Prælat. in 6. Bartol. in extr. ad reprimendum sub n. 11. Ruin. consil. 163. num. 17. & seq. lib. 1.* Cum in illis non sit facta specifica mentio Seminarij, ac expressè derogatum huic dispositioni Conciliari, nihil suffragatur, Archidiacon. *in cap. 1. num. 2. de constitut. Coccin. decis. 219. num. 6. & decis. 341. num. 2. part. 1. recent. Cauat. decis. 247. num. 10. & fuit dictum in Hispalen. decimarum 27. Iunij 1644. coram Corrado.*

16 Neque releuat communicatio concessa, etiam quoad futura ab eodem Sixto Quarto, Archihospitali S. Spiritus priuilegiorum Congregationis S. Iustinae, cui postea B. Pius Quintus concessit expressè immunitatem à taxa Seminarij, & consequenter eadem immunitate frui debeat Archihospitale ad text. *in leg. asse totæ, ff. de hered. institut. leg. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstrat. Oldrad. consil. 300. num. 8. Paris. consil. 22. num. 8. lib. 4.*

17 Quia responderetur primò, quod idem B. Pius Quintus declarauit, reuocauitque præfata priuilegia, quæ temporalitatem concernunt, ut dictum est. Secundò, quia cum hæc immunitas sit exorbitans à iure, & præiudicialis Seminario, communicatio priuilegiorum ad hæc minimè extendi potest, *Rot. decis. 214. num. 4. part. 2. & decis. 40. num. 8. part. 4. recent.* quia est in genere, ac perinde non recipit extensionem, ut comprehendere valeat immunitatem à solutione taxæ, quæ tanquam tertio præiudicialis sub generalitate verborum comprehendendi non potest, sed speciali nota digna est, prout in simili de exemptione à solutione decimarum dixit Rota cum alijs relatis in Cæsaraugustana decimarum 12. Decembris 1650. coram Meltio, §. quod autem, vbi, quod in communicatione priuilegiorum non veniunt ea quæ facillè concedi non solent, nisi de ijs in ipsa communicatione fiat specialis mentio, quæ in hoc casu non extat. Tertio, quia cum Casinenses, & aliæ vndecim Congregationes hanc immunitatem obtinuerint titulo oneroso, soluta scilicet Camera Apostolicæ ingenti pecuniarum summa, ex sola vi communicationis ad æqualitatem seruandam

Tom. VII.

dici nequit immune Archihospitale, quod nihil omnino soluit.

18 Neque difficultatem facit, quod Sixtus Quartus prohibuerit, Prioratus huiusmodi conferri in titulum, seu administrationem, ac proinde versetur in casu excepto à Concilio Tridentino; quodque eorum redditus erogentur in curandis infirmis, ac sustentatione proiectorum, atque aded contributioni Seminariorum obnoxios non esse, cum ex ijs, deductis expensis, nihil ad commodum Priorum superfit.

19 Nam quoad primum dicimus in Ordine S. Spiritus, præter hospitalia adesse domos, Prioratus, & beneficia, ut apertè dignoscitur ex citata Constitutione Sixti Quarti, ibi: *omnia, & singula Hospitalia, domos, Præceptorias, Oratoria, Prioratus, Ecclesias, Capella, membra, seu beneficia dicti Hospitalis, & aduertit Rota in Aquilana Prioratus decis. 772. part. 1. diuers. Hi autem Prioratus, tanquam Regulares, non nisi eisdem Sancti Spiritus fratribus conferri possunt, cap. Cum singula, de præb. in 6. Clemen. 1. de supplen. negligent. Prælat. & quod Prioratus Sancti Spiritus conferantur in titulum, seu administrationem eisdem fratribus, sumpto argumento à sensu contrario ex eadem Sixti Constitutione perspicuè liquet, cum prohibeat illos quidem conferri in titulum, seu administrationem alijs, quam fratribus, argum. cap. Cum Apostolica de ijs, quæ sunt à Prælat. sine consens. Capit. & cap. Cum virum, de regular. Neque hoc repugnat voto paupertatis. Quia cum sint ad nutum Superioris amouibiles, & semper ad dimitendum parati, non dicuntur proprium aliquid possidere, quamvis durante administratione de fructibus suorum Prioratum ad libitum disponere possint, Cardinal. in Clement. 2. §. sed & tales, de vit. & honestat. Cleric. & in Clement. Gratia, colum. penult. ad fin. de rescript. Et ita in terminis Prioratus Sancti Spiritus, quod fratribus conferantur in titulum, seu administrationem absque eo, quod lædatur votum paupertatis, firmavit Rota in dicta Aquilana Prioratus, omnino videntia, præcipuè num. 8. vbi quod non repugnat, quod isti Prioratus conferantur in titulum, & tamen sint ad nutum amouibiles.*

20 Ex quibus tollitur secundum. Quia Priores non in hunc solum, sed etiam in proprios vsus possunt illorum redditus conuertere, ut prædiximus.

21 Verum Prioratus S. Spiritus esse exemptos à contributione Seminariorum per priuilegium speciale, declarauit Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus in Reatina 6. Septembris 1603. Idèd parendum est Sacræ Congregationi, dummodò constet authenticè ita declarasse.

CONSULTATIO X.

- 1 An Episcopus possit publicè denunciare excommunicatum Regularem exemptum, qui ob delictum notorium incidit in excommunicationem latam à iure, vel ab homine saltem, ut ab alijs eutetur.
- 2 An Superior regularis Nuncium Apostolicum in Iudicem Synodalem, & à diocesi Episcopi denunciantis ultra duas dietas distantem, possit in Conseruatorem eligere.

AD primum, quod attinet, affirmo per textum in Clementin. vnic. §. Præcipientes, de consanguinit. & affinit. Clement. 1. de priuileg. vbi Canonistæ cap. 1. de penitent. in 6. tradente etiam Gloss. in cap. Cum voluntate, §. final. de sentent. excommunic. & in Extranaug. vnic. de priuileg. ibique Doctores, quibus ad stipulantur Felin. in cap. non potest, num. 3. de sentent. & re iudic. Abb. in cap. nimis graue num. 4. & 5. de excess. Prælat. Gloss. in cap. 2. §. ad hæc de penitent. & remis. v. puniri, dicens: quandoque Episcopus non punit, sed penam iuris publicat. Et hanc conclusionem quamplurimis autoritatibus firmat Gambar. de potest. legat. in Regular. num. 1. & 2. Henriquez lib. 7. sum. de Indulg. num. 25. §. 7. Quarant. in sum. Bul-lar. v. monasteria monialium, vers. Hic tangenda, Lancel.

B 4 de

de ardent. part. 2. cap. 4. limit. 21. num. 7. Gabr. com. conclus. lib. 6. cap. de regul. iur. conclus. 3. num. 43. Truiif. decis. 36. num. 2. Coch. de iurisd. in exempt. part. 2. quest. 44. num. 39. & 40. Rodriq. tom. 2. quest. regul. 63. art. 11. Diana part. 3. tract. 2. de dub. Regular. resol. 35. Ricc. resol. 110. in fin. part. 2. Barbof. de potest. Episcop. allegat. 105. num. 73. & ad Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. num. 11. qui plures declarationes Sacr. Congregationis adducit, ac nos alibi.

2 Non obstat pretextus exemptionis vigore priuilegiorum à iurisdictione Episcopi. Tum quia agitur solum de denunciatione excommunicationis. Episcopo autem per priuilegia Regularium non est interdicta facultas denunciandi; nam ea tantum sublata sunt, quæ expressè eximuntur, Franch. in cap. 2. num. 10. de constitut. in 6. Gratian. discept. 918. num. 11. Rot. decis. 324. num. 15. & 16. part. 1. recent. dictaque priuilegia interpretari debemus eo modo, quo minus lædant ius commune, cuius dispositione Episcopus habet iurisdictionem in Abbates, & Regulares, tam in criminalibus, quam in ciuilibus, vt per Canonistas in cap. quoniam, de offic. ordinan. Capel. Tholos. decis. 308. Guid. Pap. decis. 599. Rot. decis. 78. num. 1. cum sequen. part. 1. diuersor. Præsertim quando ex delicto oritur scandalum, & Superiores regularium non solum essent negligentes in corrigendis suis subditis, sed porius (quod absit) eorum culpas approbarent, iuberentque: quo in casu intrat dispositio Constitutionis Beati Pii Quinti super confirmatione, & noua concessione priuilegiorum Ordinum mendicantium, §. quoniam vero, in qua disponitur, tali casu posse Episcopum exercere omnem iurisdictionem contra Regulares, vt videre est apud Quarant. fol. mihi 524. Ac præsertim quando agitur de læsione immunitatis Ecclesiasticæ, vt latè Bellet. disquis. cleric. part. 1. §. 5. num. 20. cum sequen. Abb. in cap. Cum iuris sententia, num. 11. & ibi Felin. num. 7. de iudic. quoniam, sicuti permissum est Conseruatoribus Regularium eos defendere à violentijs illatis in eorum bona, ita quoque permittitur Episcopis pro defensione bonorum suæ Ecclesiæ, Doctores in cap. 1. de penitent. in 6. Ergo multò magis, quando Episcopus nihil de nouo facit, sed iam factum aperit. Quippè qui declarat, nihil addit, leg. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rer. dom. ac fusè Gabr. tit. 6. de regul. iur. concl. 3. num. 1.

3 Limitant nonnulli hanc conclusionem ita, vt id fieri nequeat, nisi seruata forma cap. 14. sess. 25. de Regular. & in terminis declaratorie censurarum, in quas ipso iure Regularis incidit, tradit Sorb. in comp. priuileg. minor. ver. exemptio, Rodriquez tom. 2. quest. regul. 63. artic. 7. Ac nisi Regulares habeant priuilegia specialia, quod in ipsos ab Ordinarijs sententiæ excommunicationis non possint promulgari. Quo casu cum exemptio sit personalis, vbicumque delictum committatur, nequeunt denunciari excommunicati, quamuis excommunicatio incuratur ipso iure, vt per eundem Sorb. loc. citat. Henriquez ubi supra cap. 25. Lezan. in summ. tom. 1. cap. 11. num. 15. Peyrin. de priuileg. Minim. tom. 1. constitut. 2. Sixti Quarti §. 10. num. 13. & num. 14. Tamburin. de iur. Abbatiss. tom. 2. disput. 14. quest. 5. nu. 7. Zerol. in prax. Episcop. part. 1. ver. Excommunicatio in fine. Vel nisi delictum sit notorium, & nulla tergiversatione celari possit, Felin. in cap. non potest num. 3. de sentent. excommunic. & re iudic. Rodriquez dict. quest. 63. artic. 11. Barbof. de potest. Episcop. allegat. 105. num. 73. & in collect. Bullar. ver. Regulares in fin. Vgolin. eodem tract. de potest. Episcop. cap. 20. §. 10. num. 1. Quia, si delictum non est notorium, requiritur declaratoria, quæ per Iudicem suum, qualis non est Episcopus, promulgari debet, cum sit actus iurisdictionalis. Si vero est notorium, neque declaratoria, neque vlla cause cognitio requiritur. Et ita cum Episcopus nullum iurisdictionis actum exerceat, nil mirum, si hoc casu id ei permittatur, Franch. in cap. 1. num. 5. de priuileg. in 6. Navar. consil. 2. num. 2. lib. 5. de sentent. excommunic. Sanchez consil. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. num. 29. Dian. resolut. 35. in fin. part. 3. tract. 2. Tamburin. de iur. Abbatiss. d. num. 7. Itaque debet constare de delicto per euentiam facti, vel per rem iudicatam, aut per confessionem iudicalem ipsius

delinquentis, Vgolin. de irregul. cap. 47. §. 1. in princip. Hinc cum olim quidam eques Hierosolymitanus suum Parochum publicè alapa percussisset, & citatus ab Ordinario sua priuilegia opposuisset, & quamuis ipso iure esset excommunicatus, cum omnibus tamen conuersaretur, re ad Congregationem Concilij delata, Sacra Congregatio censuit, non posse Ordinarium exercere in eum vllam iurisdictionem, neque excommunicando, neque declarando excommunicatum, quia ex priuilegio exemptus est, vt cap. 11. sess. 24. Concilij Tridentini. Tamen ex quo ipse ob talem percussorem incidit in excommunicationem can. Si quis suadente, posse Episcopum præcipere omnibus Parochis, & Canonicis, & alijs Sacerdotibus, ne eum admittant intra Ecclesias eidem Episcopo subiectas. Atque idem postea respondit Sacra Congregatio annis præteritis ab Archiepiscopo Salernitano consulta. Quæ quidem declaratio in ea parte, in qua dicit, Episcopus non posse exercere vllam iurisdictionem in exemptum, etiam declarando eum excommunicatum, eam habet rationem, quia huiusmodi declaratio requirit partis citationem, Glos. in Clemen. present. ver. Constituerit de censur. & in Clemen. 2. eodem ver. de penitent. Felin. in cap. Rodolphus num. 41. de rescript. & Card. consil. 132. num. 4. Aut certe requiritur citatio partis in discussione causæ, & verificatione facti, propter quod fertur declaratoria, licet in declaratoria ipsa non requiratur. Citatio autem cum sit actus iurisdictionis, non potest decerni ab Episcopo contra exemptum, cuius non est Iudex competens, can. de illicita 24. quest. 3. cap. ex parte ver. auctoritate Iudicij citatus de rescript. & tradit Vant. de nullitat. ex defectu citationis num. 27. & num. 35. Est enim citatio decretum interlocutorium, vt probatur, in l. cum Clericis; ibi: sententiarum tuarum auctoritate pulsantur, atque ibi tradit Glossa, & Bald. C. de Episc. & Cler.

Ac præterea speciale est, vt Religiosi Sacramenta administrantes sine Parochorum licentia possint à locorum Ordinarijs denunciari excommunicati, Clemen. Religiosi de priuileg. Ergo in contrarium est ius commune, l. ius singulare, & l. quod vero ff. de legib. Quod satis innuit in d. Clementina, Imol. sub num. 3. suis verbis: Nota bene tales excommunicatos posse per Ordinarios denunciari non obstante priuilegio exemptionis. Ex quo nota argumentum in contrarium, quod aliàs extra casum istum Religiosus exemptus excommunicatus non potest denunciari excommunicatus per Ordinarium.

Verùm hæc possunt procedere, si delictum sit simpliciter publicum, vt in casu illius Equitis, qui proprio Parocho publicè alapam impexit. Nam cum eo casu requiratur partis citatio, quæ non potest committi in non subditum, verissimum est, Episcopum non posse vllam iurisdictionem exercere in exemptum, etiam declarando eum excommunicatum. Et hoc modo intelligitur declaratio Sacræ Congregationis superius relata. At verò, si delictum sit notorium, tunc veriùs videtur, Episcopum posse denunciare exemptos excommunicatos, vt ab alijs euententur.

Quia denunciatio ex se, circumscripta citatione, non est actus iurisdictionis; ideòque qui non potest iudicare, potest tamen declarare secundum Cardinal. in Clemen. final. in 6. quest. de penitent. & remis. Felin. in dict. cap. non potest num. 3. & similiter, quamuis sententia excommunicationis lata post appellationem sit nulla, cap. Cum contingat de offic. deleg. & cap. per tuas de sentent. excommun. tamen denunciatio, siue declaratio est valida, cap. pastoralis in fin. de appellat. Roman. consil. 482. propè fin. Et denunciatio fieri potest ab Ordinario etiam in causa, in qua iurisdictionem non habet, vt tradit Imol. in Clemen. 1. num. 19. de sequen. pos. & fruct. Estque ad id Glos. in Can. Si Papa ver. nemine num. 40. distinct. quæ in vltima solutione vult, vt qui dicit, alium posse actus facere, non censetur alium iudicare. Atque ex illa Glossa in hac specie post Gemin. colligit Præpositus num. 12. Episcopum posse declarare excommunicatos exemptos, qui ex facto suo notorio excommunicationem incurunt, nec per hoc censerentur eos iudicare. Idemque tradit Guil. in Clemen. fin. in fin. de penit. & remis. & Gemin.

in cap. *Episcoporum*, de priuil. in 6. vbi si delictum, inquit, exemptorum esset notorium, & ex tali delicto ipso facto incurrerent excommunicationem ex juris dispositione, tunc Ordinarij locorum possent denunciare excommunicatos, vt per suos subditos euitentur. Nec potest dici, quod tunc imponant eis pœnam, quia illa est à jure inducta, nec denunciatio aliquid addit, Franch. in d. cap. *Episcoporum*, vers. *Si tamen ex delicto*, Socin. in cap. *accepimus*, col. 11. de priuil. & Felin. in d. cap. *non potest*, nu. 3. qui ait, de hoc esse textum satis apertum in d. *Clem. 1. post initium de priuil.* ibi: *locorum Ordinarij excommunicatos faciant publice denunciari.*

7 Nec obstat hoc casu, quod dictum est de citatione, quæ non potest decerni in non subditum. Quia responderetur, in declaratione excommunicationis à jure inflictæ non requiri citationem iuxta opinionem, quæ verissima est, cuius rationes alibi adduxi.

8 Ad 2. negatiuè ex verbis Constitutionis Gregorij XV. de *Conseruat.* §. 2. & 3. quæ ita se habent: *In futurum vero Sanctitas sua hac generali, & perpetuo valitura Constitutione statuit, & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi siue principales, siue subrogati eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi habeant nedum qualitates requisitas in Constitutione simili felic. record. Bonifacij Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, quæ incipit, Statutum*, ita vt vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici extiterint, sed etiam in Concilijs prouincialibus, vel diocesanis iuxta decretum Concilij Tridentini Iudices electi, seu designati sint, quodque deinceps litteræ Apostolicæ per Sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantum dirigantur, & si quæ litteræ aliter expedirentur, illæ ad deputationes huiusmodi nullius sunt roboris, vel iuramenti.

9 Excipe, nisi Regulares Nuncium Apostolicum in suum Conseruatorem ex speciali indulto a Summo Pontifice sibi concessio eligere possint, quod uti posterius derogat Constitutioni Gregorianæ, Rota *decis.* 466. numer. 5. apud Cenc. de censibus, *decis.* 205. numer. 13. & *decis.* 288. numer. 23. par. 6. recent. licet illius specialis mentio facta non fuerit; clausula enim non obstantibus quibuscumque Constitutionibus Apostolicis in Indulto apposita, operatur ac si speciatim omnia fuissent expressa, Alter. de censur. tom. 1. *disput.* 22. lib. 5. cap. 6. col. 7. legesque contrarias abrogat, Monet. de *commut. ultim. volunt.* cap. 7. *quæst.* 3. numer. 165. Cumque Constitutio Gregoriana non habeat clausulas derogatorias ad futura, sine dubio non comprehendit electiones cum licentia Pontificis faciendas, cum decreta irritantia Pontificem non ligent, neque actus ab eo approbatos annullent, nisi adsit derogatoria ad futura, vel clausula *etiam per Nos*, &c. Mohed. *decis.* 21. de *præben.* Rota *decis.* 106. numer. 3. part. 1. *diuers.* & in Ferrarien. parochialis 4. Iulij 1642. coram Eminentiſſ. Cerro. Temerariumque videtur, velle pœnam adstringere habentem approbationem Pontificis, cum pœna sine dolo non incurratur, & omnem doli suspicionem tollat licentia Superioris, imò sola permissio, vel tolerantia, vt latissimè firmat Giouagnon. *conf.* 58. numer. 11. & *seqq.* lib. 1.

10 In quo casu Episcopus, qui actum iurisdictionalem in Regulares exercet, dum illos præcedente declaratoria excommunicatos denunciat, nulliter ac de facto procedit. Conseruator enim est Iudex priuatiuè quoad Ordinarium, Sanchez *conf. moral.* lib. 6. cap. 9. dub. 5. numer. 4. & declaratoria, vt lata à non habente iurisdictionem, neutro foro est timenda, idem Sanchez *loc. citat. dub.* 1. numer. 28. Rodriq. tom. 2. *quæst. regul.* 79. artic. 5. in *princip.* Franc. Leo in *thesaur. for. eccles. de excomm.* par. 3. cap. 7. numer. 5.

11 Et quatenus etiam de conseruatoris iurisdictione dubitari possit, donec tamen per arbitros id terminetur, Episcopus censurarum gladium arripere non debet, prout disponitur in Concilio Tridentino *sess.* 14. cap. 5. de *reform.* & in dicta Constitutione Gregoriana §. 10. firmantque in specie Lezzan. tom. 2. *summ.* cap. 10. numer. 69. Ventrigl. in *prax. Eccles. de conseruat.* annotat. 27. numer. 4. & ideo, si huiusmodi Indulto non seruato, & contra formam à Sacro Concilio, & dicta Constitutione præscriptam, declaratoria promulgetur, nullitatis vitio subiacebit, Couar-

ruu. in cap. *Alma mater*, par. 1. §. 7. nu. 5. in *princip.* de *sentent. excomm.* in 6. Non enim decidendum est ab Ordinario, an exceptio suffragetur, Rodriq. d. *quæst.* 63. art. 7. Peyrin. tom. 1. de *priuil.* Minim. in *Constit.* 2. Sixti IV. §. 10. numer. 15. sed cognoscendum est in Curia, Rota *decis.* 319. numer. 31. par. 6. recent.

Insuper Episcopus, etiam si Conseruator haud ritè fuerit electus, Regulares in Claustro degentes ob delictum extra claustra patratum punire non potest, nisi in subsidium, & quatenus superior regularis intra terminum ab eo præfixum, & postquam de delicto per litteras certior reddatur, punire neglexerit, vt habetur in Concilio Tridentino dicta *sess.* 25. cap. 4. de *Regular.* & tradit Barbosa. de *potest. Episc.* alleg. 105. numer. 18. & *seqq.* Ciartin. *contr.* 50. numer. 1. 2. & 10. Tambur. de *iure Abb.* tom. 7. *disput.* 5. *quæst.* 11. numer. 62. Dian. d. par. 3. *tract.* 2. de *dub. Regular. resol.* 132. qui ita in praxi obseruari testantur, de quo etiam nos alibi plura.

CONSULTATIO XI.

An decretum S. Concilij Tridentini cap. 11. *sess.* 22. de *ref. & can.* 17. Bulla in *cena Domini* habeant locum, quando dubitatur, an res in proprios vsus conuersæ, ac *vsurpatæ* sint Ecclesie? Vbi alia ad rem quidem.

Contra occupantes bona Ecclesiastica, & piorum locorum diuersæ pœnæ diuersis temporibus in diuersis Concilijs sancitæ sunt. In Turonensi 2. c. 25. & 26. in Parisiensi 1. c. 2. in Aurelianensi 5. c. 13. & 16. in *can. quicumq.* 12. q. 2. cum *seqq.* ac passim in tota *quæst.* sed grauius in Concilio Lateranensi ultimo sub Leone X. *sess.* 10. *constit.* 2. & in Trident. *loc. cit.* In casu autem proposito.

Negandum cenſeo, quia Concilium loquitur de rebus Ecclesiæ, ac prouidè requiritur, vt hoc sit certum, & clarum ad hoc, vt adsit dolus possidentis, sicuti firmat Ricci. *decis.* 51. per *rot.* p. 4. Caiet. in *sum. v. excommunicatio* cap. 27. in 2. *condit.* vbi requirit, quod res Ecclesiæ, vel eius fructus *vsurpentur*, vt res Ecclesiæ; quoniam verba formaliter sunt intelligenda, idèque aperte vult, non comprehendit eum, qui accepit rem, quam propriam esse prætendit, eumque sequitur Navarr. in *man. cap.* 27. nu. 71. in 2. *requis.* Et verbum, *Vsurpare*, quo vitur Concilium, significat, quod quis vendicat sibi res, quæ suæ non sunt, Quarant. in *sum. Bull. v. bona Ecclesiæ vsurpantes*, §. *verum*, Card. Bellar. in *not. ad d. cap. Concilij fol.* 274. vbi addit, Ecclesiam probare debere, bona occupata possidisse, alias non intrare illam excommunicationem.

Et in fortioribus habemus, quod si Clericus velit laicum conuenire, tanquam *vsurpatorem* rei Ecclesiæ, vel personæ Ecclesiasticæ, conuenire illum possit coram Iudice Ecclesiastico ratione illius rei, & ab Ecclesiastico Iudice possit coerceri, ex cap. *Si Clericus, de for. comp.* & ibi Canonistæ communiter, & de magis communi testatur Otsch. *decis.* 31. numer. 6. si tamen non constet, rem illam esse Ecclesiæ, seu Clerici, vel à reo probabiliter non negetur, vt ex eo textu annotat Felin. ibi in *princip.* & alij Doctores, quos recenset Barbosa *ibid.* numer. 2. non potest coram *cap. Si Clericus, de for. comp.* & nisi notorium sit, rem esse Ecclesiæ, vel statim probetur, remitti debet causa ad laicum, Sperell. *dec.* 48. numer. 44. & *seqq.*

Vtutur etiam Concilium illo verbo, *presumpserit*, ex quo probatur non intrare eius dispositionem sine dolo, Dec. *conf.* 37. numer. 8. Rimin. iun. *conf.* 635. numer. 43. Menoch. *conf.* 767. numer. 10. Alter. de *censur. lib.* 5. *disp.* 22. cap. 2. *vers. quantum spectat*; idèque quilibet ignorans excusatur, cum *presumptio* dolum importet, idem Alter. tom. 2. de *suspens. disp.* 11. cap. 5. col. 6. Vbi enim lex, vel aliqua dispositio vitur hoc verbo, *presumpserit*, non habet locum in eo, qui non in contemptum, sed per ignorantiam contrauenit, sed solum denotat dolum, vel temeritatem, ut singulariter aduertit Card. in *Clem. 1. in princ.* q. 39. de *priuil.* dicens, ita se consuluisse in casu illius Clementinæ. Idemque vult Calder. *conf.* 4. de *excomm.* ubi scribit ad excusationem eiusdem simplicis sacerdotis, qui erat in casu, cap. *Episcoporum, de priuil.* in 6. ac sequitur Felin. in *rubr. de presump.* & *vsurpatio* aliud non significat,

eat, nisi scienter rem alienam sibi adscribere, Alter. tom. 1. *disput.* 18. de *excomm. Bull. cen. cap. 1. col. 4.* Vnde decretum Concilij non solum procedit contra occupantes, vel impediens perceptionem bonorum Ecclesie per usurpationem proprie dictam, idest non quasi furtive, aut manifesta rapina, sed etiam tanquam ex iure ad illa, seu quasi ea bona ad ipsum pertineant, scilicet usurpando etiam ius, & potestatem ea percipiendi, seu dominium, vel quasi dominium, vt per Vgolin. *super cap. 17. Bulla Cæna in princ. num. 4. & §. 2. num. 2.* ac etiam contra occupantes sine usurpatione, sed iniuste, vt vi, aut clam, dummodo sciant, ea bona esse Ecclesiarum, seu piorum locorum, ita Bonac. de *cenfur. in part. disput. 1. quest. 18. punct. 4. num. 3.* Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 38. qu. 16. Franc. Leo thes. for. Eccles. par. 1. cap. 15. nu. 53. Filiuc. tract. 15. num. 117. & tract. 16. num. 223. & ita esse declaratum à Sac. Congregatione Concilij, referunt Azorius, Bonacina, & Leo locis citatis. Non verò in d. decreto Concilij comprehenduntur Regulares; quia loquitur tantum de Clericis, & laicis, Regulares autem in odiosis, & dum agitur de censuris non veniunt Clericorum appellatione, Alter. de *cenfur. tom. 2. disput. 17. de susp. c. 2. in princ. Notuar. in lucer. Regular. v. Excommunicatio, num. 7.* Rodriq. tom. 1. *quest. 49. art. 7.* Bonac. de *cenfur. disp. 5. pun. 1. num. 21.* etiam si sint Conuersi, Maiol. de *irregular. lib. 3. c. 20. num. 6.* Tambur. de *iur. Abb. tom. 2. disp. 2. qu. 15. num. 7. & disp. 16. quest. 2. num. 1.* Minusque appellatione laicorum, Honded. *conf. 94. num. 6. lib. 1.*

4 An autem procedat contra Prælatum, seu Rectorem beneficii destruentem bona Ecclesie, vt cadentem arbores fructiferas, &c. Affirmat Bonacin. de *alien. punct. 2. num. 7.* quia hanc etiam ait, esse usurpationem, seu occupationem illicitam, & in eo decreto prohibitam, vel esse impediendum, ne percipiantur eæ, earumque fructibus ab ijs, ad quos pertineat.

5 Sed contra Azorius loco allegato; procedere verò ait contra extraneum vi, aut clam arbores beneficii cadentem, & occupantem. Idem tenet Filiucius ibidem, ac declarauit S. Congregatio Concilij in Feretana his verbis: *hoc decretum non habet locum, quando dominus beneficii cadit arbores fructiferas, & illas ad commodum proprium conuertit; sed procedit in cadentes arbores animo furandi.*

6 Porro eadem Sacra Congregatio in Valentina censuit, quod laici absque speciali Sedis Apostolica facultate, Ecclesias, aut bona Ecclesiastica possidere non possunt, etiamsi essent de iure patronatus proprii, non obstante etiam quacumque possessione.

7 Et in Perusina, quod Communitates, & laici in patronatus validum habentes, si eos constiterit possidere Ecclesias, seu bona ad dictas Ecclesias iurispatronatus spectantia, vel fructus, redditus &c. in pœnas relatas in cap. 11. sess. 25. v. patroni, incidunt. Si autem non constiterit eos legitime in patronatus non habere, & Ecclesias & bona, vt supra possiderant, pœnas in hoc decreto cap. 11. sess. 22. relatas incurrunt.

8 Ac in Mediolanensi. Quacumque usurpatione bonorum, iuriumve cuiuscumque beneficii, vel loci pij usurpans, anathematizatur, & alijs pœnis in eadem decreto apposis subijcitur. 25. Junij 1573.

Ex Sacra Congregatione Concilij non comprehenditur Universitas. Quacumque verò usurpatione bonorum, iuriumque beneficii, vel loci pij subijcit usurpantem anathemati, & alijs pœnis in allegato decreto apposis, & dispositio procedit etiam in ijs, qui cum sint confines bonis Ecclesie, transgrediuntur proprios terminos, & partem bonorum Ecclesie suis copulant agris. Afficitque etiam illos, qui scienter bona spectare ad Ecclesiam, illa usurpant, occupant, ac detinent quouis quæsito colore, etiam si mutant sibi titulum, veluti si qui possidebant ex conductione, incipiant possidere pro suo, quia cum non habeat hæc mutatio tituli fundamentum, seu iuris subsistentiam videtur color quæsitus.

Hinc fuit declaratum non incidisse in hoc decretum Clericum, qui promisit agrum Ecclesie tradere alteri tanquam proprium, licet deberet scripto declarare, se agrum huiusmodi, eo quod ad ipsum spectet ad præscriptum promissionis non traditurum. Beneficiatos verò, & Rectores bona Ecclesie male alienantes, aut dissipantes, contra quos sunt statuta pœnæ de iure communi, non com-

prehendit hoc decretum.

Cum occupantibus præcipiatur occupata restitui, quæritur, an qui detinent bona, quæ ad Ecclesiam pertinent, & ita fuit declaratum per sententiam, incidere in huius decreti censuram, nisi forte usurpatione effecta sit notoria, per sententiam, quæ transierit in rem iudicatam, aut alio legitimo modo; S. Congregatio dixit, non incidisse, sicut nec Clericus intrusus in beneficio prætextu præsentationis litigiosæ absque institutione Ordinarij.

Quin etiam ex can. 17. Bulla in Cæna Domini, necesse est ad contrahendam censuram non ignorari, quod fructus usurpati sint Ecclesiastici. Non enim adesse potest formalis malitia sacrilegij consistens in usurpatione rei Ecclesiasticæ, si ignoretur, rem esse Ecclesiasticam. Non tamen est necessarium, quod eo animo, seu sub ea consideratione usurpentur, quatenus sunt res Ecclesiasticæ, seu quia Ecclesie sunt, vt tenuit Caietanus in d. *sum. v. excommunicatio c. 27.* quem videntur sequuti Alter. cap. 1. col. 4. tom. 1. Nauar. in *man. c. 27. v. 71.* Reginald. in *prax. tom. 1. lib. 9. cap. 25. num. 372.* & Scortia in *Bull. select. theorem. 426. col. 3.* quos refellit Bonac. de *cenfur. in part. disp. 7. qu. 18. punct. 1. num. 7.* & Sayr. lib. 3. thes. cap. 21. num. 4. Quia Canon indistinctè loquitur, nec ostendit in verbis formalitatem illam, quam ait Caietanus, cuius tandem sententia ita à pluribus declaratur, vt eiusmodi formalitas non cadat in motuum usurpationis, sed in modum, seu titulum usurpandi. Idest non sit necesse, quod usurpans accipiat, quia ad Ecclesiam pertinent, sed quod eo modo, quoad Ecclesiam pertinent, velit ad se pertinere. Sic Duardus ad d. can. 17. qu. 11. reprehendens Sayrum, sed perperam, quia sic intellectam Caietani sententiam non rejiceret Toletus lib. 1. c. 28. num. 7. Vgolin. in d. Bull. Cæn. p. 2. c. 7. §. 2. & Suar. de *cenfur. disp. 21. sect. 2. num. 62.* vbi dicit etiam probabile, fures innodari, si sciant fructus pertinere ad personas Ecclesiasticas, quod etiam tradit Toletus, Sayrus, Scortia locis citatis, & Graff. lib. 4. dec. cap. 18. num. 140. qui solus expressè dicit actionem debere fieri auctoritate iudiciali. At hanc censuram c. 17. Bulla procedere contra usurpantes usurpatione proprie dicta, id est quasi ex iure ad dictos fructus, seu proventus, non autem contra fures, aut raptos, ait communis sententia interpretum huius Canonis, nempe Caietani, Nauarri, Alterij, Toleti, Duardi, eiusdem Suarez, Vgolini, Filiucij, Soufæ, Reginaldi, ac Pueroni, & sequuntur Quarant. d. v. bona Ecclesie usurpantes, & Ricc. resol. 415. num. 4. ac censuit S. Congregatio Concilij 27. Februarij 1596. in Sorana, in quibus: *fures surripientes res Ecclesie, vel locorum piorum non incurrere excommunicationem Bulla Cæna, neque Concilij. Neque qui debita non solvunt, licet possint, eadem S. Congregatio in Caietana 15. Nouembris 1659. Qui verò usurpant iurisdictionem Ecclesie etiam sæcularem, & ex feudo competentem, est excommunicatus, etiam in Bulla Cænæ, eadem S. Congregatio in Compostellana 1. Februarij 1607. & secundum veriore procedit contra omnes usurpantes, siue publica, siue priuata potestate, siue laici, siue Ecclesiastici sint, vt Vgolin. c. 17. §. 1. Sayr. d. c. 21. nu. 4. Souf. in Bull. Cæn. disp. 89. nu. 1. Filiuc. tract. 15. nu. 212. Duar. lib. 2. in d. Bull. c. 17. q. 2. nu. 1. & alij contra Nauar. d. c. 27. nu. 71. qui putat in eo canone solum agi de usurpantibus publica laicali potestate. Illi igitur excusandi sunt ab hac censura, qui iustum aliquem titulum tollendi huiusmodi fructus habent. Non dicuntur enim usurpare, sed potius usurpata vendicare.*

Quando autem titulus dubius est, distinguendum puto. Vel enim ipse usurpans dubius est, nec habet rationem sufficienter probabilem, ex qua inclinetur in eam partem, vt prudenter existimarit, titulum esse iustum, quod dicitur practicè deponere dubietatem, & tunc incurrit, si accidat, titulum re ipsa reperiri iniustum, secus si reperiat iustus. In primo enim casu, & temerè agit, & effectus usurpationis verè intercedit, qui effectus deest in secundo casu, vbi solus affectus, & temeritas non punitur. Vel usurpans rationabiliter, & prudenter existimat, se id posse, & tunc in foro conscientie non est iudicandus incidisse, etiamsi titulus reperiretur iniustus; quia nulla adest formalis temeritas, aut præsumptio. In foro autem externo, reperta iniustitia tituli, præsumitur incidisse, quia in dubijs præsumptio stat pro possessore, & in presenti pro Ecclesia, ad quam fructus censentur pertinere. Imò hac de causa

causa praesumi poterit incidisse, etiam antequam de iustitia tituli cognoscatur.

II Licitum tamen est Iudici Ecclesiastico concedere licentiam eiusmodi bona sequestrandam iusta ex causa, cumque illius expressione, nec sufficit generalis illa clausula, *certis ex causis animum nostrum mouentibus*, vt declarauit Sac. Congregatio super Episcopis 23. Augusti 1583. Causae vero sunt multae ad puniendum contumaciam, *cap. 2. de docto, & contum.* Dum constat, fructus dilapidari, vel timeatur, ne recuperatio fructuum commodè fieri possit, *cap. 2. & fin. de sequestr. possess. & fruct.* cum beneficium vacat, *cap. Cum vos, de offic. Ordin.* vel est litigiosum. Beneficij tamen impetrati certo modo non fit sequestratio, durante lite, eadem S. Congregatio super Episcop. 25. Octobris 1602. in Melitensi. Et quando fit, non comprehendit partem colonicam, eadem Sac. Congregatio in Papiensi 4. Septembris 1602. Cum possessio est attentata, quia capta lite pendente; tunc enim sequestratio conceditur ante sententiam, Caputque *dec. 151. & 157. par. 3.* Cum duo litigant de possessione alicuius rei, & neuter probauit possessionem; tunc enim sequestratur res vsque ad sententiam in iudicio petitorio ferendum, *l. aequissimum, ff. de usufr.* Pro Vicarij prouisionibus datur licentia sequestrandam fructus mensae, eadem S. Congregatio in Alatrina 3. Septembris 1597. Pro restauratione Ecclesiae sequestrantur fructus ad id necessarij, dum Rector ei non prouideret, eadem S. Congregatio in Sorana 5. Februarij, & 2. Iulij 1602. Similiter pro paramentis eadem in Iuuenacensi 18. Decembris 1600. Item pro mercede Capellani, siue substituti, eadem in Castridurantis 11. Septembris 1612. Cum Episcopus vel beneficiarius obligatus ad residentiam abest sine iusta causa, eadem Sacra Congregatio super Episcop. in Mineruina 15. Iunij 1603. & in Mediolanen. 4. Ianuarij 1591. Pro qualibet demum causa, quae Iudici iusta videtur. Tunc enim etiam ex officio sequestrationem apponere potest, vt per Lancellot. *de attent. p. 2. cap. 12. limit. 12. & p. 3. cap. 29. nu. 148. Gonzal. ad regul. 8. §. 7. proæm. num. 20. & seqq. Caroc. par. 2. in prax. de sequestr. Franc. Curt. eod. tract. quest. 1. Monet. de distrib. par. 1. quest. 9. num. 5. & seqq.*

CONSULTATIO XII.

An Regulares possint cum expressa licentia S. Congregationis Concilij iuxta eius decretum sub die 7. Septembris 1624. & 19. eiusdem 1643. de quo nos alibi, imponere censum vitalitium, etiam sine pecunia numerata, illumque postea sine dicta licentia cassare, ac eius pecuniam in mutuum accipere?

Quod attinet ad primam partem, affirmatiuè respondendum est. Etenim dubitari non potest de validitate census vitalitij tam ex communi Canonistarum, quam Theologorum sententia, vt per Rot. post Cenc. *de censib. dec. 514. num. 2. & 3.* Idque, etiamsi non interueniat actualis numeratio pecuniae. Nam hoc requiritur in alijs censibus perpetuis comprehensis in Constitutione Pij V. non autem in censu vitalitio, qui in illa non comprehenditur, vt late probat Altograd. *conf. 18. num. 19. lib. 1. Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 7. num. 5. Rebel. de obligat. inst. p. 2. lib. 10. cap. ult. num. 11. Duard. de censib. quest. ult. proæm. num. 77. & 113. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 22. dub. 12. nu. 96. Filiuc. quest. moral. tract. 35. p. 2. cap. 212. 283. & seqq. ac Rot. d. decis. 514. num. 4. & 5. & in specie quod non requiratur pecunia numerata, sed sufficiat aliud æquipollens, vel simplex creditum, tradunt Altograd. *conf. 19. num. 2. lib. 1. & Garz. de contract. cap. 29. num. 6. Salazar. de usu & consuet. cap. 8. num. 45. Belon. iun. conf. 92. per tot. Nuguerol. alleg. 32. à num. 33. Sicuti potest etiam constitui habita fide de pretio, ac pro pecunia soluenda, quia id non repugnat illius naturae, nec iuris communis dispositioni, sed tantum Constitutioni Pianæ, quae in censibus vitalitij, vt dicebam, non habet locum, Filiuc. *d. tract. 35. cap. 3. num. 306. Cardin. de Lugo de iust. & iur. tit. de censib. sect. 5. num. 80. & Bursatt. conf. 219. num. 14. Quare seclusa Constitutione Pij V. census valet sine actuali numeratione pecuniae, tam attentata dispositione iuris communis, quam constitutione***

Callisti, & Martini V. vt pluribus adductis firmat Duard. *loco cit. §. 2. quest. 2. per tot. & praecipue num. 16. Nuguerol. d. alleg. 32. nu. 41. & 42. cum seqq. ac Rot. decis. 286. nu. 1. & dec. 328. in princ. p. 4. diuers.*

Atque adeo, vt non obstet, etiam si licentia Sac. Congregationis habeat conditionem, quod pecunia eodem contextu in extinctionem debitorum conuertatur. Primum quia haec conditio non respicit, neque impedit perfectionem contractus quoad obligationem, & irreuocabilitatem, sed solum quoad acquisitionem dominij census ex parte emptoris. Triplex enim perfectio consideratur in contractu emptionis, & venditionis. Altera respiciens obligationem, & irreuocabilitatem contractus, & haec inducitur solo consensu contrahentium. Altera quoad periculum, & haec statim inducitur, si contractus est purus, & post purificatam conditionem, si est conditionalis. Tertia quoad acquisitionem dominij, & haec requirit solutionem pretij, ac executionem pactorum, vt egregie declarat Decian. *respons. 64. num. 32. & seq. lib. 3. Surd. conf. 38. num. 11. & seq. & conf. 52. num. 56. ac seqq. Afflict. decis. 280. num. 4. Quare licet non soluat pretium, attamen contractus remanet perfectus quoad obligationem, & irreuocabilitatem, vt firmant citati Doctores, ac ita, vt ad solutionem pretij cogi possit, licet antequam soluat, in emptorem dominium census non transferatur iuxta theoreticam Bald. *in l. fin. num. 3. C. vbi caus. fisc. & in l. in ciuile in fin. C. de rei vindic. vbi quod contractus teneat, Peregr. de iur. fisc. lib. 6. titul. 4. sub num. 9. concludens ex communi, ac Rota decis. 96. num. 3. p. 2. rec. Quod enim Praelatus non possit habere fidem de pretio, & alienare sine solemnitatibus, procedit respectu translationis dominij, non respectu obligationis, & irreuocabilitatis, quae ex solo consensu inducuntur, vt scitè distinguendo tradit Felin. *in cap. Cum olim 32. nu. 5. de offic. deleg. & cum alijs Altograd. conf. 26. nu. 58. lib. 1.***

Secundò, quia licentia Sacrae Congregationis in hoc casu non est necessaria, quoniam census vitalitij non est de illis contractibus, in quibus sunt necessariae solemnitates, sed sine illis fieri potest, Gratian. *disceptat. 756. per totam, Duard. de censib. §. 1. qu. 20. nu. 13. Cyriac. controu. 1. nu. 36. & Cenc. de cens. qu. 10. num. 5.*

Idèò, quicquid sit de conditionibus appositis in licentia, contractus non corrumpitur defectum. Nam licentia in casibus, in quibus non est necessaria, non vitiat, si non impetretur, quamuis fuerit reseruata, neque si impetrata, eius conditiones non seruentur, dum sine ea potest actus valere, Rota coram Card. Seraph. *dec. 1027. num. 7. & 1319. num. 2. & inter diuers. decis. 519. num. 3. §. minus facit, p. 1. & in rec. dec. 404. num. 6. p. 2.*

Ex his sequitur responsio ad secundam dubij partem, non posse scilicet Regulares ab hoc censu recedere, illumque conuerrere in purum mutuum, quoad censum. Quia cum ex dictis appareat, quod acquiratur Monasterio ius irrevocabile, & agatur de censu vitalitio, cuius pretium numquam repeti potest, Cenc. *d. qu. 10. nu. 26. Rot. post eum dec. 9. nu. 12. & Leonard. de usur. qu. 43. nu. 7. non possunt sine beneplacito Apostolico illum cassare, & praedictum inferre Monasterio, dum non agitur de iure quaerendo, sed de iam quaesito, vt in terminis census Ricc. *dec. 134. p. 1. Donat. Ant. de Marin. resol. lib. 1. cap. 6. nu. 10. Squillant. de oblig. Cler. p. 2. cap. 1. nu. 5. Donat. rer. regul. p. 2. tract. 4. qu. 58. in princ. & generaliter quod vbi agitur de iure quaesito, exigatur beneplacitum Apostolicum, firmat idem Donat. *qu. 59. nu. 15. & Rot. in Romana fideicommissi 21. Iunij 1562. coram Eminentiss. Cerro §. non obstat.***

Et quoad mutuum certum est, quod vigore mutui contracti à Regularibus, bona Ecclesiae non possunt alienari sine beneplacito Apostolico, etiamsi praetendatur, mutuum fuisse conuersum in eorum vtilitatem. Quoniam hoc supplet defectum causae, non autem solemnitatis, quae copulatiuè requiritur pro alienanda proprietate bonorum adeo, vt non sufficiat causa sine beneplacito, neque beneplacitum sine causa, Rot. coram Merlino *dec. 764. nu. 9. & 16. & dec. 223. num. 2. & 3. p. 6. rec. ac dec. 6. nu. 3. & 36. num. 5. & dec. 243. nu. 12. & dec. 252. nu. 9. p. 7. & in Leodien. dominiorum 25. Iunij 1649. coram Card. Corrado §. quoniam alienatio, & in hac specie firmavit in Romana census 15. Aprilis 1652. coram Bichio §. fin.*

Neque obstat, quod, subsistente causa, bona possint gene-

generaliter obligari absque beneplacito Apostolico. Nam præter quod contrarium decreuit S. Congregatio Concilij decreto suo, cuius summa est huiusmodi. *Sacra Congregatio &c. Speciali Sanctiss. D. N. inssu Generalibus, & Provincialibus &c. & quibuscumque alijs Superioribus regularibus &c. omnium rerum &c. alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transferatur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecas &c. fieri perpetuo prohibet, atque interdicit absque ipsius Congregationis Concilij expressa licentia &c. alienationes vero, pacta, census, hypothecas &c. Sanctitatis sua auctoritate ipso iure nullas, atque irritas decreuit &c. hac die 7. Septembris 1624. Cumque post editum decretum de rebus Regularium non alienandis compertum sit, Regulares, qui eodem decreto prohibentur census imponere &c. loco censuum, & contractuum huiusmodi pecunias accipere mutuo etiam sine alicuius lucri solutione &c. cum obligatione, seu hypotheca bonorum &c. Cumque ex huiusmodi contractibus eludatur mens S. Congregationis, S. D. N. approbante, decreuit, & declarauit, non licere Regularibus pecunias, ut supra proponitur, accipere, & si acceperint, in ipsius decreti poenas ipso facto incidere, &c. die 21. Martij 1626. quod innouatur hac die 19. Septembris 1643. Præter id, inquam, cessat difficultas, quia hoc intelligitur ad effectum euitandi penas extrauag. *Ambitiose*: at quando postea deueniendum est ad alienationem, necesse est, vt beneplacitum adhibeatur, cum tunc res deueniat ad casum, à quo incipere non potest sine beneplacito Apostolico, ita Bero. in cap. nulli, nu. 15. de reb. Eccles. non alien. Redoan. eod. tr. q. 2. cap. 6. n. 16. & articulo plenè discussio ex mandato Sanctissimi, resoluit Rota in Amerina bonorum 2. Iunij 1645. coram Royas, & in Neapolitana pecuniaria 19. Iunij 1656. coram Zarate, cuius hæc sunt verba.*

8 De iustitia verò sententiæ A. C. maximè cum in dicta emptione defuisset beneplacitum Apostolicum, quo deficiente, quamuis bona Ecclesiæ hypothecari, & obligari generaliter possint, non obstante prohibitio d. Extrauag. *Ambitiosa*, vt tenent plures relatis à Barbof. in d. cap. nulli, nu. 5. & firmauit Rot. penes modernum Foroliuensem. de pignor. decis. 97. nu. 1. nihilominus ex præfata hypotheca, & obligatione generali deueniri non potest ad distractionem, & subhastationem bonorum Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico, vt resoluit modernus Carpenfis contr. 105. num. 16. & controu. 183. à num. 115. lib. 2. quia sic daretur casus contra dispositionem dictæ extrauagantis *Ambitiosa*, prohibentis distrahi bona Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico, vt considerauit Rot. in d. decis. 97. num. 7. post modernum Foroliuensem de pignor. vbi contrarijs omninò satisficit, quod quidem beneplacitum saltem semel debet interuenire, vel initio obligationis, vel tempore distractionis ex allegatis nouissime per modernum Hispanum in labyrint. credit. p. 1. c. 1. §. 2. nu. 17. cum seqq. & p. 3. cap. 4. nu. 5. cum seqq. Rot. in d. dec. 97. nu. 13.

Ex quo etiam deducitur læsio ex parte Monasterij, quæ, licet esset intra dimidium, Ecclesiæ suffragaretur, vt tradit Abb. d. cap. Cum dilecti, vers. Item satis est, de empt. & vendit. Franch. dec. 248. nu. 6. & licet regulariter, tanquam requirens altiore indagine non retardaret executionem, Rot. apud s. m. Greg. XV. dec. 120. nu. 17. & dec. 70. nu. 16. dec. 139. nu. 14. penes Zacch. de oblig. Camer. at tamen non obijcitur ad effectum rescindendi actum validum, sed ad effectum ostendendi nullitatem ex defectu beneplaciti Apostolici, vt potè contrahentium, qui Monachos successores, nec etiam obligare poterant absque debitis solemnitatibus, vt respondit Rot. post moder. Forolium. de pignor. d. decis. 97. num. 9. cum seqq.

9 Quapropter executio super fructibus, qui possunt obligari, prætendi nequit, cum id procederet casu, quo possessores ritulares perpetuò existerent, qui possent de fructibus in sui præiudicium quomodolibet disponere, secus verò dicendum de Monachis claustralibus, & commendatarijs, qui fructus futuros in præiudicium successorum obligare non valent, Gemin. conf. 17. n. 4. Alex. conf. 14. n. 3. & seqq. lib. 1. Rot. dec. 805. n. 3. & 4. p. 1. diu. & dec. 707. nu. 20. p. 1. & dec. 788. nu. etiam 20. p. 2. recen. Hactenus Rota.

10 Vnde neque etiam super fructibus agi potest. Quia licet Rota in d. Amerina bonorum dixerit, quod possunt sequestrari fructus, & ex illis satisfieri creditor, attamen hanc conclusionem postea declarauit in adducta Neapolitana, nempe quod illa procedit in beneficiato, & commen-

datario perpetuo, qui potest obligare fructus beneficij, sua vita durante, non autem in Prælati, & alijs superioribus regularibus, habentibus officium ad tempus. Quia isti possunt quidem obligare fructus in suum præiudicium, durante officio, secus autem in præiudicium successoris, & Religiosorum, qui ex eisdem fructibus ali debent iuxta doctrinam Geminiani ibi relatam, & Rot. d. dec. 805. nu. 3. & 4. p. 1. diu. vbi quod successor non tenetur, quando non interuenit causa, & solemnitas, hoc est beneplacitum Apostolicum, & dec. 705. num. 2. p. 1. & dec. 778. num. 2. p. 2.

Imputet ergo sibi emptor eiusmodi census, qui debebat cautiùs rem suam agere, cumq; tam ipse, quam Ecclesiæ agat de damno vitando, potior debet esse causa Ecclesiæ, quam emptoris, qui non adhibendo solemnitates requisitas à iure, dicitur in mala fide, l. qui contra, extr. de reg. iur. Surd. conf. 28. nu. 72. & 73. & conf. 115. nu. 11. cum seqq.

CONSULTATIO XIII.

An Canonicus pœnitentiarius possit eligi in confessorum Monialium?

Negatiuè regulariter respondendum cenfeo. Quia, licet remittatur arbitrio Episcopi, quo tempore interesse debeat fidelium confessionibus excipiendis, vt tradit Vgolin. de off. Episc. c. 33. n. 6. Garz. de benef. p. 5. c. 4. n. 117. cum alijs, attamen controuerti non potest, quod audiendo Monialium confessiones diebus festis solemnioribus admodum difficile, ac forsan impossibile est, posse eodem tempore confessiones audire in Ecclesiâ Cathedrali, dum ad illam populi multitudo confluit hora missarum, & diuini officij, sicut ex suo munere tenetur, vt per Garz. d. cap. 4. n. 122. vbi refert declarationem S. Congregationis Concilij, & Barbof. de canon. & dignit. cap. 26. nu. 19. & in collect. ad Concl. cap. 8. nu. 33. sess. 24. de reform.

Ideoque, licet Episcopus pro suo seruitio vt possit operari duorum Canonicorum, nequit tamen ad id assumere Canonicum pœnitentiarium, qui non potest à Capitulo occupari in missionibus vel alijs, per quæ distrahatur à confessionibus in Ecclesiâ audiendis saltem Dominicis, & festis diebus, ex declaratione S. Congregationis super Episcopis in Guardien. 19. Augusti 1598. & in Montisfalsci 23. Augusti 1652. Vnde cogi non potest ad exercendam Oeconomiam Cathedralis ex eadem S. Congregatione in Anagnina 2. Decembris 1625. sicut neque Theologum, licet Regularem in eius locum substituere velit, ex eadem in Vulturariensi 20. Martij 1601. Nam Pœnitentiarius debet residere, & ad residentiam cogi, eadem in Spoletana 12. Decembris 1600. Non tamen tenetur ad maiorem residentiam, quam alij Canonici quoad Chorum. Quod verò ad confessiones audiendas abesse non debet eo tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, vt diebus festis solemnibus, & tempore ieiunij quatuor Temporum, Quadragesimæ, Aduentus, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis B. Mariæ, Omnium Sanctorum, Natiuitatis Domini, &c. ex S. Congregatione Concilij in Segobienfi, & in Forosempreniensi 7. Iunij 1618. Eo tamen tempore, quo cognouerit, pœnitentes non adesse, qui eius opera vt velint, ad interendum cogi minimè debet, S. Congregatio super Episcopis in Fossanensi 18. Septembris 1637. Imò dum pœnitentiarius abest, vel est infirmitate detentus, Episcopus subrogare debet alium Canonicum, qui dum confessiones in Ecclesiâ audit, distributiones lucretur, eadem S. Congregatio in Theatina 18. Aprilis 1643. Alias si Theologus, aut alius Canonicus audiat confessiones in Ecclesiâ tempore diuinorum officiorum absque tali subrogatione, non lucretur distributiones, quia hoc est priuilegium pœnitentiarij, eadem S. Congregatio in Lucensi 28. Iunij 1583. Quod eò libentius accipiendum est, si agatur de Ciuitate hominibus exteris referta, quorum confessionibus excipiendis non est incongruum plures pœnitentiarjos in Cathedrali Ecclesiâ deputari, vt in simili de Ecclesiâ Archiepiscopali Neapolitana respondit Rot. decis. 743. nu. 15. cum pluribus seqq. coram Merlino.

Idipsum extendendum videtur ad alios Canonicos, qui ad curam animarum deputati sunt. Tum quia munus curæ parochialis, & officium Confessarij Monialium aded inter se sunt æqualia, vt impossibile ferè videat-

videatur per vnicam personam obligationibus vtriusque cōgruè satisfieri, & propterea in fortioribus terminis Parocho interdici permanere in seruitio Episcopi, aut Ecclesiarum Cāthedralium, Gonzalez ad regul. 8. gloss. 6. num. 258. Garz. de benef. par. 4. cap. 2. nu. 42. Possenin. de offic. Cur. cap. 1. num. 12. Piafec. in prax. Episc. part. 2. cap. 3. num. 27. Tum etiam, quia licet Parochus non ardeat residentia ad eam assidua, vt ab ea aliquando recedere non possit, attamen, vt docet experientia, quando adsunt intra fines Parochiæ morbo grauius laborantes, illos vagari non licet, sed debent propriæ domi se continere propter periculum, ne decedant absque Sacramentis, vt post Possenin. d. cap. 1. nu. 6. aduertit Barbof. de off. & pot. Paroch. p. 1. cap. 8. Hinc Tambur. de iur. Abbatif. disp. 16. quest. 3. nu. 5. & idem Barbof. lib. 10. de iur. Eccles. cap. 44. nu. 127. Gauant. in man. v. Monialium cura spiritualis num. 10. inquit, non posse deputari Parochos in Confessarios Ordinarios Monialium, nisi in casu necessitatis, idque ex declaratione S. Congregationis super Episcopis, quæ est huiusmodi: *Al Patriarcha di Venetia. I Pieuani di cotesa Città hanno supplicato si conceda loro di poter, come pel passato, attendere alla cura de' Monasterij di Monache, massime doue ponno farlo senza pregiudicio dell' anime, e delle loro Parochiali, considando questi Signori miei Illustrissimi della prudenza di V. S. non hanno voluto in ciò risolvere altro, eccetto che io le faccia sapere, come si rimette il tutto al suo arbitrio, poiche non si può dare in questo regola generale. A 22. di Febraio del 1593. Quod etiam voluit Pelliz. de gubern. Monial. cap. 10. sect. 3. subsect. 1. num. 171.*

- 4 Dixi, regulariter non posse eligi, secus autem si Episcopus aliter iudicauerit. Nam re vera Canonicus penitentiarius nullam habet prohibitionem à iure subeundi munus Confessarij Monialium, & propterea id solum considerandum est, an valeat vtrique muneri satisfacere. Si enim poterit vtrique munus implere, non videtur prohibendus, sed commendandus. Præsertim quia, vt dictum est, non appareat definitum tempus, quo debeat incumbere confessionibus audiendis, sed committatur arbitrio Episcopi iuxta decreta S. Congregationis Concilij, relata à Barbof. in collect. ad Concil. d. c. 8. sess. 24. de ref. nu. 24. & in collect. dec. Apostol. collect. 581. nu. 19. Quare eadem S. Congregatio Concilij in Ianuensi II. Septembris 1666. censuit in hoc casu non esse prohibendum.
- 5 Cæterum adijciamus nostra parerga ad d. cap. 8. Trident. sess. 24. Penitentiarius non potest absoluerè à casibus referuatis, nisi de licentia Episcopi S. Congreg. Concilij in Veronensi.
- 6 Præbenda pro penitentiario à Capitulo sede vacante assignari non potest, sed hoc ab Episcopo præstandum est, c. 2. ne sed. vac. eadem S. Congreg. in Seguntina.
- 7 Præbenda in mensibus Sedi Apnstolicæ referuatis vacans non potest erigi in penitentiariam, eadem in Placentina.
- 8 Portio, quæ est in Ecclesia, non potest erigi in penitentialem præbendam, eadem S. Congregatio in Paren.
- 9 In Ecclesijs, in quibus ex consuetudine optatur præbenda, si ea, quæ post Concilium primò vacauit, non fuit in penitentialem erecta, potest optari postea vacans, sed si ante optionem Episcopus exerxit, præualeat erectio, etiamsi postea optaretur, eadem in Mediolanensi. Reliqua apud alios passim.

CONSULTATIO XIV.

An, & quatenus debeantur distributiones Canonico absenti prætextu inimicitia?

1 Licet inimicitia sit iusta causa dandi licentiam absentia ad effectum lucrandi distributiones, non tamen sufficit antequam licentia impetretur à Superiore, ad quem spectat cognoscere de iustitia, & veritate causæ, cap. Relatum 4. de Cler. non resid. vbi Doctores, Add. ad Gregor. dec. 154. nu. 8. Rot. dec. 608. nu. 3. p. 1. & dec. 353. n. 15. p. 3. recent. Seraph. dec. 1131. nu. 6. & resoluit S. Congregatio apud Monet. de distrib. p. 2. q. 5. sub n. 72. Garz. de benef. p. 3. c. 2. n. 351. Bonac. de ijs, que ad diuin. offic. & c. disp. 2. qu. 5. punct. 2. n. 8. & Macign. de hor. can. cap. 71. nu. 63. Quippe licentia debet esse legitima, Gloss. notab. in cap. Inter qua-

tuor, de Cler. non resid. & legitima causa ea dicitur, quæ datur ab eo, ad quem de iure competit ex causa arbitrio boni viri, Nauar. in man. cap. 25. nu. 120. Salzed. ad Diaz. in prax. crim. cap. 54. §. septimus. Nam inimicitia regulariter non excusant à residentia Cathedralis, vt censuit Sac. Congreg. super Episc. 6. Augusti 1601.

Deindè oportet, quod absentia non sit longa. Quia Sacra Congregatio Concilij non concedit licentiam Canonicis non residendi ratione inimicitia, nisi ad annum, vt in eius declaratione apud Monetam, Garziam, & Bonacinam in locis allegatis, & post annum mandat vel resignari, vel permutari, vt in resolutione, quam refert Barbof. de Canon. cap. 24. num. 38.

Postremò, quod accipere debeat oblatam reconciliationem, inimicitias, vel similitates deponere, pacem curare, cum eatenus causa inimicitia non residentem excuset, quatenus reconciliationem non valeat obrinere, Castropal. tom. 2. de orat. publ. in chor. disp. 3. punct. 9. §. 2. num. 2. Bonacin. loc. cit. nu. 8. vbi, quod teneatur acceptare reconciliationem, etiam cum dedecore, dummodò non sit graue, cum gloria Sacerdotis sit ignoscere, non vlcisci, vt dixerunt Archadius, & Honorius Augusti in l. Si quis in hoc, C. de Episc. & Cler. quamuis non satisfaciat inimicus; vt inquit Gloss. in c. si quis constitutus, v. satisfaciens, d. 90. Valer. de differ. vtriusque for. v. Remissio, diff. 2. nu. 2.

Denique si non extet in Ecclesia consuetudo, quod absentia ratione inimicitia non suffragetur, quæ seruanda est, quia est rationabilis, ne scilicet diuinus cultus diminuat, Oied. de incompat. benef. quest. 17. num. 19. Monet. de distrib. par. 2. qu. 12. nu. 40. Macign. de hor. can. cap. 71. nu. 30. Garz. de benef. d. par. 3. cap. 2. num. 360. vbi sic declaratum refert à Sacra Congregatione, Castropal. loc. cit. disp. 3. punct. 9. §. 12. num. 19. in fine.

CONSULTATIO XV.

An administratores tam Ecclesiastici, quam Laici fabricæ cuiusvis Ecclesiæ, etiam Cathedralis, & quorumcumque prorum locorum deputati ab Vniuersitatibus, teneantur reddere rationem administrationis soli Ordinario? Vbi ad rem alia.

1 Affirmo, nisi tamen ex consuetudine, aut priuilegio, aut ex Constitutione aliqua loci alij ad id deputatis ratio reddenda esset. Tunc enim cum ijs adhibendus etiam est Ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minimè suffragantur. Idem decernit Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 9. de reform. & decidit Rota in Lucana redditionis computorum 17. Iunij 1630. coram Merlino 473.

Non obstat, quod isti deputati non sunt principales administratores, sed potius quidam nudi procuratores, ac subadministratores, qui proindè teneantur reddere rationem Vniuersitati, tanquam principali administratrici; & ita non videtur intrare consuetudo præseruata à S. Concilio, disponente tantum de administratore principali, qui est solitus reddere rationem alijs, quam Episcopo iuxta limitationem aliàs adductam à Rota decis. 355. 402. & 440. par. 1. recent.

Nam hæc limitatio non habet locum in casu, quo deputati per Vniuersitatem non sunt simplices factores, vel administrati per voluntariam deputationem, dependentes ab autoritate Vniuersitatis, tanquam veræ administratricis, sed potius deputantur ab Vniuersitate principales administratores cum consueto onere reddendi rationem eidem Vniuersitati. Vndè Vniuersitas, nisi foret in culpa, in qua tamen vt constituta dicatur, est necessaria monitio, l. 1. §. Magistratibus, ff. de Magistr. conuent. ad nullam tenetur rationis redditionem, & sic subintrat relata limitatio S. Concilij, nempe quod Episcopus solum possit interesse vnà cum Vniuersitate in reddenda ratione ab Administratoribus per eandem Vniuersitatem deputatis, Barbof. de potest. Episcop. alleg. 81. num. 32. & admisit Rota d. dec. 355. nu. 4. & dec. 402. nu. 3. & 440. nu. 8. & in specie firmavit in d. Lucana §. quoniam responsum fuit. Ac proindè decisiones aduersæ, indulgentes facultatem soli Episcopo reddendi rationem, non aptè applicantur. Nam in illo casu constabat, Capitulum esse principalem administratorem,

at in hoc casu nihil geritur ab Vniuersitate respectu administrationis, sed solum deputantur Oeconomi, qui principaliter administrant, & singulis annis reddunt rationem suae administrationis Deputatis ab eadem Vniuersitate; idcirco potius inerat alia distinctio Rotae in d. dec. 402. nu. 3. quod scilicet non vestiamur in administratore, qui deputat subadministratorem suo principali nomine, sed in ijs, qui deputant ratione officij, & Magistratus. Isti enim regulariter non tenentur de administratis per officiales ab ipsis deputatos, atque non possunt ab eis exigi rationes, Rota d. dec. 402. nu. 3. Et magis praecise quod similes Vniuersitates Laicorum nequeant in his terminis dici principales Administratores, resoluit Rot. in d. Lucana §. cit.

Item nisi secus forte in institutione, & ordinatione talis Ecclesiae, seu fabricae expressè cautum esset, vt ex eodem Trid. loc. alleg. Quare licet Episcopus habeat ius visitandi pia loca omnia, quomocumque nuncupentur, quantumuis exempta, & reuicendi rationes computorum, non tamen hoc ipsi conceditur si in dictorum locorum fundatione expressè aliter cautum sit. Quod procedit etiam quoad visitationem ex sequentibus declarationibus.

5 In Licien. 11. Maij 1604. *Sacra &c. auditis partibus censuit huiusmodi hospitale ex privilegio Sedis Apostolicae in Limine fundationis exemptum ab Ordinario iurisdictione, nequaquam posse à diocesano Episcopo visitari.*

6 In eadem Licien. 12. Augusti eiusdem anni. *Sacra &c. censuit privilegium in Limine fundationis Hospitali concessum, vt ab Ordinario visitari non possit, nequaquam esse derogatum per cap. 8. sess. 22. de reform.*

7 In Abulen. 6. Aprilis 1606. *Sacra &c. inhaerens decisioni à se alijs edita, quod Concilium decreto cap. 8. sess. 22. tribuit Episcopis facultatem visitandi hospitale, & alia loca pia, non sustulit fundationes excludentes Episcopum à iurisdictione visitandi.*

8 Quae declarationes fundantur in iure communi. *Clem. quia contingit, de relig. domib. vbi statuitur, quod ij, ad quos pertinet ex fundatione, privilegio &c. reforment loca pia, tollentes abusus, & solum in casu negligentiae subirent Episcopi quoad loca pia exempta, vt delegati Apostolici.*

9 Non autem habent Episcopi quod possint visitare, vt delegati, nisi à Concilio; Concilium autem non derogat exemptioni concessae in fundatione, atque adeo nec Episcopus erit constitutus delegatus respectu ipsorum, cum talis delegatio sit derogatio exemptionis.

10 Parerga. Mediolanen. *Ordinarius non habent auctoritatem visitandi hospitalia, neque Confraternitates, quae à Laicis reguntur, nisi in casibus à iure expressis. Et hoc decretum loquitur, & habet locum solummodo in casibus à iure communi permissis. Licet tamen à praedictis Hospitalibus, & Confraternitatibus rationem administrationis exigere, nulla habita ratione iuris communis; sed seruata tantum dispositione cap. 8. & 9. Conc. Trid. de refor. 7. Februarij 1575.*

11 Lunensi, Sarzanensi. *Ordinarius interesse potest redditioni computorum hospitalis perpetuo vniti fabrica, seu Cathedrali Ecclesia, & alterius etiam non vniti cum eadem auctoritate, sicuti alij deputati, scilicet vt habeat vnicum votum in illo actu absoluenti, & condemnandi, sicut alij, quibus hac ratio reddenda est. Item antiani, seu operarij coguntur ferre librum rationum administrationis sub poena excommunicationis, & in domo Episcopi rationem reddere. Item votum Episcopi sic est accipiendum, vt connumerari debeat cum alijs ita vt maior pars votorum absoluat, aut condemnet.*

12 Mediolanen. *Regulariter de omnibus locis pijs, Episcopo ratio est reddenda ab administratoribus, siue ea sint publica, vel priuata, Ecclesiastica, vel Laicalia. Hac enim loca pia Vniuersitatum sunt huic redditioni rationum Ordinario obnoxia.*

13 Rubeni, *Episcopus debet Confraternitatibus visitationem intimare, & exactiorem rationem iuxta haec duo decreta, & vtrumque exequi. Si vero Confraternitates, vel alij excipiant de privilegijs, aut alia de re, propter quam visitare se non posse ab Ordinario pretenderent, tunc earum allegationes in facto, & in iure transmittant ad Congregationem, & interim superfedeat.*

14 Ea quidem ratione, quia ad Sedem Apostolicam pertinet iudicare de exemptione, quam aut lege, aut privilegio concedit, Generale enim iuris dogma habemus, eius esse cognoscere, & interpretari privilegia, cuius est ea largiri,

arg. l. 6. C. de Sacros. Eccles. cap. 12. & ibi Gloss. Abb. & Canonistae de iudic. Bald. in l. final. C. de legib. & in pralud. feud. nu. 18. Afflict. in cap. vn. 2. F. 56. nu. 76. Rota Romana dec. 83. nu. 3. & seq. par. 2. in nouis. Caualean. in repert. dec. par. 1. titul. 1. v. Iudex nullus inferior, Lancellot. in templ. omn. Iud. par. 289. nu. 3. Io. Vinc. de Ann. sing. 644. Bursat. conf. 156. nu. 2. Valsq. illustr. controu. 46. nu. 7. & 8. Solla in constit. Sabaud. de claus. mand. Princip. glos. 1. nu. 3. 8. & seq. Franc. de Claper dec. 23. num. 11. vbi dicit, ad Principem pertinere de priuilegijs ab eo concessis decernere, & pronunciare per allegata ibidem, Andr. Ratchbar. lib. 2. q. 11. nu. 145. Et quod Princeps, si de mente, vel sensu priuilegij inter subditos contentio oritur, eiusdem controuersia iudex, & priuilegiorum suorum, sicut & antecessorum suorum interpres sit, probatur per textum l. ex facto 43. in princ. ibi: *beneficia quidem principalia ipsi Principes solent interpretari,* & ibi Rip. nu. 6. ac Doctores de vulg. & pupil. subst. & ex l. Neratius 181. ibi: *quem tamen modum beneficij sui esse vellet,* de reg. iur. l. fin. & ibi Bald. C. de legib. Item ex cap. Ordinarij, de off. ordin. in 6. cap. fin. de concess. prab. cap. sicut, nu. 11. q. 1. cap. Inter alia, §. vt igitur. Vnde ius prodit, interpretatio quoque procedat, extr. de sent. excom. Ruin. conf. 208. vol. 1. Menoch. conf. 202. n. 173. vol. 3. & Scradet. in repert. l. admon. nu. 35. de iure iur. Quod est contra Maceraten. lib. 1. resol. 66. nu. 4. vbi asserit, in tali casu non debere Episcopum superfedere, sed deuenire ad effectualem visitationem, saltem vt delegatum Sedis Apostolicae, saluis iuribus partium. Quod etiam tenet Zerolin. in praxi v. Hospitalia, loquens de reuisione computorum, & adducit Aretin. in §. Oeconomos, in fin. auth. de Sacros. Episc. Maran. p. 3. tit. de appel. nu. 198. & postea extendit etiam ad visitationem, quando suffraganeus visitat, & appellatur ad Metropolitanum, quia appellatio deuoluit, non autem suspendit, ac testatur ita in vtroque casu declaratum fuisse à S. Congregatione.

Quod confirmari potest. Quia in tantum non possent 15 cognoscere, in quantum nemo potest esse Iudex in causa propria, vt habetur in tit. C. Vt nemo in sua causa. At si iudicat, an sibi, non obstante exemptione allegata, iurisdictioni competat, non iudicat in propria causa, sed in causa Magistratus, quae non est propria ac priuata ipsius, sed publica. Nam, vt ait Cuiacius in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. non sibi ius dicit, sed tuetur auctoritatem, & maiestatem publicam, quam tenetur tueri; vnde etiam iniuriam sibi illatam vindicat, quasi factam dignitati, quam gerit. Quod praesertim verum est, quia causa priuata distinguitur ab ea, quae est causa Reipublicae, l. Reipublica, & l. non vere, ff. ex quib. caus. ma. In hoc autem casu cum agatur de iurisdictione, quae non est quid priuatum, sed quid Reipublicae, causa non est priuata, sed Reipublicae. Damnum enim, & emolumentum non pertinet ad ipsum Iudicem, sed ad Rempublicam. Omnis autem causa illius est, ad quem spectat damnum, vel emolumentum, l. 1. §. In propria, ff. quando appel. sit. Estque textus, in quo dicitur, quod in ius vocatus, venire debet, quia pertinet ad Iudicem iudicare, an sua sit iurisdictione. Ita in l. si quis ex aliena, ff. de iudic. ibi: *Si quis ex aliena iurisdictione ad Pratorem vocetur, debet venire, vt & Pomponius, & Vindius scripserunt. Pratoris est enim astimare, an sua sit iurisdictione, vocati autem non continentur auctoritatem Pratoris. Nam & Legati, caterique qui reuocandi domum ius habent, in ea sunt causa, & in ius vocati, veniant priuilegia sua allegaturi. Et in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. ibi: *Ex quacumque causa ad Pratorem, vel alios, qui iurisdictioni praesunt, in ius vocatus venire debet, vt hoc ipsum sciatur, an iurisdictione eius sit.**

His tamen minime obstantibus à communi sententia 16 non est recedendum, sed tenendum, quod allegatio priuilegio exemptionis, non potest Iudex inferior al. plius procedere, nec iudicare, an sua, vel non sua sit iurisdictione, sed stante dubio recurrere debet ad superiorem, à quo concessum est priuilegium exemptionis. Ita decernitur in cap. Cum venissent de iudic. ibi: *Cum super priuilegijs Sedis Apostolicae causa vertatur, notumus de ipsis per alios iudicari.* Et desumitur ex generali regula supra relata, quod illius est declarare, cuius est concedere, vt habetur ex l. fin. C. de legib. & ex cap. Inter alia, de sentent. excommunicat. & cap. sicut, §. Ex his 11. quaest. 1. Quia cum talis declaratio debeat praebere auctoritatem priuilegio

gio
bent
sum
tion
de h
emp
17
cum
nam
Etus
aliqu
de g
ris,
ipfi
igitu
tete
ptos
ri,
nem
dauc
Pan
18
tern
se vi
pus
alleg
Sacra
Fran
habe
larm
Episc
mar
tati
&c.
legat
deat
19
Q
tem
pi d
clara
ptio
Apo
ption
in h
tatie
ex st
20
N
hosp
visita
refer
5. A
visita
Tri
lib. 1
23
Q
med
iudic
cern
priu
subij
ad S
24
A
hibita
hibita
ta,
& ca
ditqu
5. F
num.
part.
25
C
dent
da ab
gula
tion
ctum
agit
sess.
& lo

gio, ac eius terminos præscribere, debet hoc fieri ab habente æqualem auctoritatem cum eo, à quo est concessum. Vndè quando agitur, an stante priuilegio exemptionis competat iurisdictioni Iudici inferiori, non potest ipse de hoc iudicare, quia iudicando præscriberet terminos exemptioni. Quod fieri non potest.

17 Nam inferior non potest iudicare causas sui Superioris, cum ad iudicandum requiratur iurisdictionis supra personam, cuius causa est iudicanda; iudicare namque est actus iurisdictionis. Quando autem est iudicandum circa aliquorum exemptionem, est iudicandum non solum de gratia concessa à Superiore, sed etiam de iure Superioris, quia exempti sunt immediatè de iure, ac proprietate ipsius, *cap. Cum tempore de arb. & cap. Cum olim, §. nos igitur, de priuileg.* Vndè docent communiter, quod interest Romani Pontificis subditos suos, nempe exemptos, & immediatè ipsi subiectos ab alio non iudicari, ac proindè neque etiam eorumdem exemptionem, vt per Doctores, quos sequitur Rota in Gandauenfi monasterij 29. Aprilis 1641. coram Cardinali Panzirolo.

18 Quare tenendum est, quod si hospitale, aut Confraternitas, aut alius locus pius, seu Congregatio prætendat se virtute priuilegiorum non posse visitari, debeat Episcopus superfedere, ac mittere ad Sacram Congregationem allegationes facti, & iuris. Atque ita asserit declarasse Sacram Congregationem in Ruben. & in Mediolan. Ioan. Franc. Leo in thes. for. Eccles. part. 2. cap. 14. numer. 13. habeturque similis declaratio ex biblioth. Cardinalis Belarmini ad sess. 22. Concilij Tridentini cap. 9. his verbis: *Episcopus secundum hoc, & præcedens decretum debet intimare visitationem, & exactionem rationum à Confraternitatibus, & si excipiunt, se non visitandos ex priuilegio, &c. tamen transmittantur ad Congregationem alias allegationes de facto, & de iure, & interim superfedeat.*

19 Quia si priuilegia sunt clara ita, vt nullam difficultatem patiantur, cessat ex notificatione præsentio Episcopi de visitando, cum non possit ire contra priuilegia clara Summi Pontificis. Si verò sint dubia, aut exemptio difficultatem patiat, pertinet iudicium ad Sedem Apostolicam, quia ad ipsam pertinet iudicare de exemptione, quam aut lege, aut priuilegio concedit, quia in hoc est necessaria aut legis, aut priuilegij interpretatio. Illius autem est interpretari, cuius est condere ex superius relatis.

20 Neque obstat, quod Episcopus debeat cognoscere, an hospitalia sint sub immediata protectione Regum, si ipsi visitare volenti hæc exceptio opponatur, vt docent, ac referunt decisum Martha de iurisdic. part. 2. cap. 18. numer. 5. Armendar. in addit. ad recopil. leg. Nauar. titul. 6. de visit. numer. 62. Stephanus Vuciors ad 24. Constitut. per Tridentinum innotatas, Constitut. 16. numer. 16. Ciarlin. lib. 1. contr. cap. 65. numer. 4.

23 Quoniam in hoc casu agitur solum de cognitione immediatæ protectionis, quæ cum sit quid laicale, est sub iudicio Episcopi vt superioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia. At quando agitur de exemptione, ac priuilegijs, agitur de eo, secundum quod loca pia non subijciuntur Ordinario. Et idè iudicium de ipsis pertinet ad Sedem Apostolicam.

24 Atque id à fortiori valet, si Episcopo à Superioribus inhibitorium fuerit, ac procedat ad visitationem; quia inhibito facit, quod deindè gesta sint attentata, & irrita, & proindè reuocanda per textum in *cap. non solum, & cap. Romana, §. Quod si obijciatur, de appell. in 6.* traditque Dec. conf. 103. sub initio, Olasch. decis. 5. numer. 5. Federic. de Sen. conf. 300. numer. 1. Menoch. conf. 557. numer. 13. & fuse Lancellot. de attent. cap. 20. numer. 226. part. 2.

25 Constatque etiam ex eo, quod Sacrum Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 8. de ref. agens de visitatione faciendâ ab Episcopo quoad Monasteria, in quibus non viget regularis obseruantia, & quoad beneficia excludit appellationes, & inhibitiones, quas nullum vult habere effectum. Easque similiter excludit sess. 7. cap. 8. de ref. vbi agit de visitatione Ecclesiarum exemptarum. Cum ergo sess. 22. cap. 8. de refor. agens de visitatione hospitalium, & locorum piorum non excludat appellationes, & inhi-

bitiones, dicendum est, quod possint interponi. Quia si voluisset non habere locum, expressisset, *leg. unica, §. Sin autem, C. de caduc. tollen. & leg. si feruus, §. Prator ait, ff. de acquir. hered. & cap. ad audientiam 2. de decim. & cap. 2. de transact. Pral. Surdus decis. 88. numer. 4. & conf. 245. numer. 4.* Præsertim cum faciliè potuissent exprimere; vt aiunt Menoch. conf. 30. numer. 8. Armendar. in loco alleg. in procem. numer. 150. ac etiam sit solitum exprimere, vt in locis allegatis.

Minus obstat, *cap. Cum persona, de priuileg. in 6.* Nam ibi solum statuitur, quod ad tollenda subterfugia, quibus aliqui prætextu exemptionis declinabant forum, & correctiones, atque ordinationes Ordinariorum, teneantur, qui tale priuilegium exemptionis prætendunt, illud ostendere vel Ordinario, vel deputatis ab ipso, in loco tuto, & illud exhibere integraliter legendum, & transcriptum tradere de articulis, de quibus est controuersia. Non autem tribuitur Ordinario facultas aliqua iudicandi circa priuilegium exemptionis, aut, an illo non obstante, iurisdictioni illi competat. Quod clarum est ex ipsius verbis, quæ sic se habent: *Nos volentes super hoc de salubri remedio providere, statuimus, vt hi, qui se asserunt per priuilegia, seu indulgentias Apostolica Sedis exemptos, à locorum Ordinarijs requisitis huiusmodi priuilegia, vel indulgentias, quibus se dicunt fore munitos, ipsis Ordinarijs in loco congruo, & securo, aut aliquibus prudentibus viris omni suspitione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios deputatis, infra terminum competentem pro facti qualitate ipsorum Ordinarij, vel delegatorum suorum arbitrio moderandam in isto impedimento cessante, ostendere, ac ad legendum integraliter exhibere, necnon de articulis, de quibus controuersia fuerit, transcriptum tradere teneantur.* Ex quibus constat, quod solum ostendenda sunt priuilegia exemptionis ad excludendas exemptiones commentitias, & sine fundamento, non autem, vt, stante vera exemptione, Iudex inferior iudicet, an iurisdictioni sua sit.

Ex quibus corruunt, quæ in oppositum deduxi. Nam ratio, cur non possit in hoc casu Iudex inferior iudicare, an sua sit iurisdictionis, non est quia iudicaret in causa propria, sed quia iudicaret in causa sui superioris; quod nequit facere. Cum enim causa illius sit, ad quem spectat damnum, & emolumentum, vt rectè ibi dicebatur, & damnum circa exemptionem, vel emolumentum pertineat ad Superiorem, vt constat ex dictis, causa exemptionis est causa propria illius.

Denique non vrget textus in *l. Si quis ex aliena, ff. de indic. Nam, vt ex citatis verbis illius constat, in prima parte solum habetur, quod quando quis non exemptus vocatur in iudicio ex aliena iurisdictione, debet accedere, quia pertinet ad Prætorem iurisdictionis, quando scilicet sumus in concursu iurisdictionis ipsius Prætoris, & alterius Iudicis inferioris, non autem quando sumus in concursu Iudicis inferioris, & Superioris ratione exemptionis. Nam tunc, vt habetur in secunda parte textus, vocatus in iudicium debet solum allegare suam exemptionem, & priuilegium, non autem debet Iudex iudicare, an sua sit iurisdictionis. In lege autem 2. ff. Si quis in ius voc. non ier. solum decernitur, quod citatus debeat comparere, vt Iudex sciat, an causa sit de sua iurisdictione; quia nimirum exemptus debet coram ipso allegare suam exemptionem, vt hoc pacto Iudex sciat, quod non sit de sua iurisdictione, non autem quia stante dubio de exemptione debeat cognoscere, an sua sit iurisdictionis.*

Mediolan. *Ab Ordinarijs potest ordinari, quod administratores singulis annis rationem reddere teneantur. Item administratores locorum piorum priuatorum, qui secundum iuris communis dispositionem visitari non possunt, ad redditionem rationis per Ordinarium iuxta terminos d. cap. 9. quod loquitur absolute, & absolute debet intelligi, cogi possunt, nulla habita ratione iuris communis; die 9. Augusti 1569.*

Grauinensi. *Hoc decretum c. 9. intelligitur generaliter, etiam in casibus à iure iam non concessis; eadem die, ac anno.*

Mediolanensi. *Administratores piorum Locorum etiam exemptorum nullam rationem reddentes, Episcopo posthac eam reddere teneantur. Quod si alius eam reddere consueverunt, cum illis adhibendus erit etiam Episcopus principaliter, & non solum in ratione reddenda adhibendus est Episcopus, verum etiam in deliberatione faciendâ, nec satis erit deliberatio faciendâ à deputatis; die 23. Augusti 1576.*

- 32 *Athena* Episcopo. *Questimici Illustrissimi Signori hanno ordinato, ch'io scriva à V. S. che douera bastarle, che le Confraternità di coteste Compagnie distribuiscano le limosine secondo la mente di quelli, che l'hanno ordinate, pur che à lei ne rendano buon conto sempre, quando vuole per emendare in caso, che vi fosse errore, lasciandone nel restante la cura ad essi.* 26. Aprilis 1583.
- 33 Anno 1588. Sixtus Papa V. transmittere fecit copiam infrascriptorum decretorum factorum in Congregatione Concilij ad Nuncium Neapolitanum cum mandato, quod de eis similiter copiam transmitteret omnibus Praelatis Regni ad hoc, vt iuxta eorum dispositionem executioni demandarentur.
- 34 In Congregatione Concilij fuit dubitatum, an in exceptione cap. 7. sess. 22. de reform. qua excipiuntur hospitalia, quæ sunt sub Regum immediata protectione, vt sine eorum licentia non possint ab Episcopis visitari, comprehendantur omnia hospitalia, quæ sunt in eorum ditionibus, & Regnis?
- 35 Respondit Congregatio, non comprehendi, nisi hospitalia, quæ expressè reperiuntur esse sub Regum protectione.
- 36 Item Congregatio censuit, Episcopum posse visitare omnia hospitalia, & pia loca quomodocumque nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in casibus à iure concessis, nempe ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, utque voluntas testatoris seruetur iuxta d. cap. 8.
- 37 Item Congregatio censuit, caput nonum eiusdem sessionis habere locum etiam extra visitationem, & in casibus à iure non expressis, & licere Episcopis exigere rationem ab Administratoribus etiam locorum mere laicorum, & priuatorum generaliter sine ulla distinctione, & quando ex privilegio, vel consuetudine, vel aliqua alia constitutione alijs reddenda esset ratio, eiusdem reddendam esse adhibito cum illis Ordinario, nisi in fundatione aliter cautum esset, nempe quod rationes nec Ordinario reddenda essent.
- 38 Item Congregatio censuit, Episcopum habere votum absoluedi, & condemnandi cum ceteris deputatis, & illius votum connumerari debere cum voto ceterorum, quorum maior pars condemnat, vel absoluit.
- 39 Item Congregatio censuit, Ordinarium ex dict. cap. 9. posse ab administratoribus hospitalium, aliorumque piorum locorum rationem administrationis exigere, donec coram Ordinario doctum fuerit de institutione, in qua secus expresse cautum sit.
- 40 Item Congregatio censuit, executionem aduersus administratores condemnatos iuxta dictum cap. 9. siue soli Ordinario reddita fuerit ratio, siue vnà cum alijs deputatis, ad ipsummet Ordinarium spectare.
- 41 Item Congregatio censuit, si Episcopo hospitale visitare volenti iuxta d. cap. 8. opponatur exceptio, quod sub immediata Regum protectione existat, utique non ad Secularem Iudicem, sed ad ipsummet Episcopum talis exceptionis cognitionem, & definitionem pertinere.
- 42 Id quod etiam docent, ac decisum referunt Martha, Armendar. Stephan. Vuemers, & Ciarlin. locis allegatis. Quia vt superius diximus, cum in hoc casu agatur de recognitione immediate protectionis, quæ est quid laicale, est sub iudicio Episcopi, vt Superioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia.
- 43 Firmiana, Archiepiscopo. *Che non douena sforzare gli amministratori dell'Ospitale di Montenuouo à portare i libri de' conti alla Città in Vescouato per rendergli conto, mà che questo douena farlo nel luogo in visita, o fuori di essa; die 26. Septembr. 1589.*

CONSULTATIO XVI.

An in generali exemptione à iurisdictione Ordinarij includatur exemptio à visitatione?

Negatiuè respondendum censeo. Primò, quia in generali concessione exemptionis non venit immunitas à visitatione, cap. Cum venerabilis, de censib. & tradunt Achil. de Graff. dec. 2. de exempt. Gratian. discept. 870. nu. 7. Ciarlin. lib. 1. contr. for. cap. 65. num. 5. Ricc. collect. 1228. Rot. dec. 2. de censib. in antiq. & dec. 186. p. 1. diuers. Cum enim visitatio, tamquam inducta in fauorem animæ, & in honorem Dei, sit priuilegiata, vt annotant Pa-

uin. de visit. q. 1. n. 6. & q. 10. n. 1. Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 109. nu. 5. non censetur illi derogatum per verba generalia, nisi de ipsa fiat expressa mentio.

Secundò, quia hi sunt exempti à iurisdictione ordinaria, non delegata. Visitatio autem exemptorum, non fit auctoritate ordinaria, sed delegata, vt per Concilium Trid. sess. 14. cap. 4. de reform. his verbis: *Omnes Ecclesiarum Praelati, qui ad corrigendum subditorum excessus diligenter intendere debent, & à quibus nullus Clericus per huius Sanctæ Synodi statuta cuiusuis priuilegij pretextu tutus censetur, quominus iuxta Canonicas Sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, si in Ecclesijs resederint, quoscumque seculares Clericos, qualitercumque exemptos, qui alias sue iurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus, & delictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, tanquam ad hoc Apostolica Sedis delegati corrigendi, & castigandi facultatem habeant, quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs, qua tantum suos obligent auctores, ipsis Clericis, ac eorum Conianguineis, Capellanis, Familiaribus, Procuratoribus, & alijs quibuslibet ipsorum exemptorum contemplatione, & intuitu minime suffragantibus.*

Hinc potest Episcopus ex dispositione Sac. Concilij Tridentini cap. 8. de ref. sess. 22. tanquam Sedis Apostolicæ delegatus legatarios cogere ad soluendum legata relicta à testatoribus iuxta formam d. cap. 8. etiamsi sint officiales S. Inquisitionis, & ob id exempti à iurisdictione Ordinariorum, vel professores in aliqua Vniuersitate ratione litterarum, conferuatoriarum, quæ eximunt à iurisdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apostolica, vt per Sacram Congregationem Concilij fuit decisum super eodem cap. 8. in Pacen. siue Patauina per hæc verba: *Legatarij possunt cogi ab Episcopo ad soluendum legata relicta à testatoribus iuxta hoc decretum, etiamsi sint Officiales S. Inquisitionis, & ob id exempti à iurisdictione Ordinarij, & testatur Franc. Leo in thes. for. Eccles. p. 2. c. 2. n. 82.*

Non obstat consuetudo in contrarium. Tum quia est in specie abrogata à iure communi in cap. irrefragabili, de off. iud. ordin. & à Tridentino loco citato. Tum etiam quia quodlibet caput ipsius Concilij dicitur, continere decretum irritans exclusiuum cuiuscumque consuetudinis, vt firmiter Rota in Seguntina 1. Iunij 1593. coram Blanchetto, & Gonzal. ad reg. 8. gloss. 15. nu. 37. cum alijs.

Hac distinctione corruunt, quæ in contrarium adduci possunt, & explicantur resolutiones aliquæ S. Congregationum, quæ ob stare videntur, cum loquantur de exemptione à iurisdictione ordinaria tantum.

Solum tamen difficultatem facit resolutio eiusdem Sac. Congregationis S. Officij scribentis Inquisitori Melitæ sub anno 1635. vt seruet solitum circa exemptionem familiarium, & aliorum inseruientium S. Officio à iurisdictione Ordinarij. Vnde si ex immemorabili Episcopus non visitauit huiusmodi exemptos, certum est non visitasse tanquam delegatus Apostolicus, nam non habet, quod possit eos visitare ex Tridentino, nisi vt delegatus. Quare si resolutio S. Inquisitionis derogat iurisdictioni, Episcopo delegatæ, non potest Episcopus tanquam delegatus eos visitare, ac proinde seruandum est solitum. Si enim, ait Paulus Iuriconsultus, de interpretatione legis queratur, in primis inspiciendum est, quo iure Ciuitas retrò in eiusmodi casibus fuisset. Optima enim est legum interpretis consuetudo, l. si de interpretatione, ff. de legib.

Adest nihilominus temperamentum, vt nimirum hæc visitatio, quæ iuxta Canonicas sanctiones ex dict. cap. sess. 14. facienda est, intelligatur iuxta dispositionem iuris communis citra punitionem, & priuationem, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij in decreto cap. 4. sess. 6. de reform. teste Rota decis. 228. par. 2. diuers. quod tamen decretum loquitur de visitatione personarum Capitularium, etiam exemptarum.

Limitanda verum est hæc doctrina ita, vt non habeat locum, quando in generali concessione exemptionis adesset particula, *omnino*, aut aliqua alia dictio, quæ significaret absolutam, & totalem exemptionem. Dictio enim *omnino*, indistinctè comprehendit omnes casus, vt tradunt Roland. conf. 84. nu. 24. vol. 1. Decian. conf. 182. num. 2. & proinde nullam recipit restrictionem, vt obseruat Menoch. conf. 2. nu. 256. Importat enim quandam totalitatem, quæ saluari non potest, nisi includat quicquid in

in tali genere, aut ordine complectitur, Rota in Calagurritana Canonicatus 20. Iunij 1605. coram Lancellotto, vbi dicitur, quod complectitur omnes species eius, cui annexitur; quia nimirum non solum includit substantiam rei, sed etiam quemcumque modum ipsius, vtque adeo falsa redderetur oratio, si exciperetur aliquid de re, cui adiungitur.

CONSULTATIO XVII.

An, & quo pacto contra Vniuersitates deueniri possit ad interdictum Ecclesiasticum? Vbi ad rem alia.

1 Non potest etiam ex causa, aliàs legitima, ad censurarum fulminationem, siue publicationem procedi, quarum appellatione venit quoque interdictum cap. quarenti, & ibi Doctores de verbor. signific. Calder. de interdic. part. 1. num. 3. tract. tom. 14. nisi præcedentibus saltem tribus monitionibus, & deinde citatione personali canonicè exequuta, vulg. cap. Sacro 48. de sent. excommunic. Felin. in cap. Cum sit Romana de appellat. Couarr. in cap. Alma, §. 9. num. 4. eod. tit. Rota decis. 13. num. 12. in fin. de sent. excommunic. in antiq. & decis. 5. num. 14. coram Virgellen. & decis. 1309. part. 2. coram Pegna, & decis. 1296. num. 1. coram Seraphino. In hoc enim æquiparatur excommunicationi, præsertim quando apponitur ob præsentam contumaciam, Felin. in d. cap. Cum sit Romana num. 18. Abb. in cap. Ad hæc 4. de appell. & in cap. reprehensibilis n. 4. eod. tit.

2 Quæ dispositio locum habet etiam, vbi agitur contra Vniuersitates, §. Quod si nemo, ibi: admoniti non excitentur ad sui defensionem, ff. quod cuiusque vniu. Angel. conf. 196. num. 2. Add. ad Buratt. decis. 916. lit. A. Nam & istæ personaliter debent citari per executionem citationis exhibitæ repræsentantibus Vniuersitatem, legitime congregatis in collegio, vel loco solito iuxta doctrinam Bald. in d. §. Quod si, num. 2. quàm in his terminis amplexa est Rota decis. 254. numer. 3. part. 6. recent. & decis. 310. num. 2. coram Caua. & decis. 359. num. 1. coram Pegna, & decis. 1028. num. 2. coram Seraph. Ac ita, vt ad hunc effectum non suffragetur denunciatio Parochi in Ecclesia, cum ex ea inferri non possit scientia in Administratoribus, & multò minus in Vniuersitate, quæ scientia debet esse indubitata, & necessaria, vt in puncto Rota decis. 90. num. 2. part. 1. recent.

3 Quinimò esto etiam, quod ad singulos de Vniuersitate inde possit talis scientia deuenire, adhuc etiam non esset sufficiens ad hunc effectum. Quia scientia singulorum de Vniuersitate, maximè in præiudicialibus, non afficit Vniuersitatem, nisi illa fuerit legitime conuenta, Gratian. cap. 601. num. vlt. Surd. conf. 28. num. 107. Cancr. var. part. 3. cap. 4. num. 102. Imò ne personaliter quidem executæ citationes contra singulares afficiunt Vniuersitatem ipsam iuxta Glossam, communiter receptam in cap. si capitulo, v. factam, de concess. præb. in 6. Rota decis. vlt. num. 2. & ibi Addit. qui plures alias adducit num. 6. coram Gregorio XV. & decis. 1116. num. 5. coram Seraph. Etiam si isti singulares personaliter citati forent eiusdem Vniuersitatis Officiales, idem Seraph. decis. 1046. num. 5. Itaut, etiam si in aliquibus casibus sufficiat citare Rectores, & Officiales Vniuersitatum, adhuc huiusmodi citatio non potest reddere contumaces, nisi fictè, vt per Vbert. de citat. lib. 1. cap. 7. n. 144. in fin. Contumacia autem ficta non sufficit ad incursum censuratum ex vulgaribus.

4 Porro in d. cap. Sacro, de sent. excommunic. prohibetur, ne quis aliquem excommunicationis sententiam promulgare præsumat, nisi competenti admonitione præmissa, & præsentibus personis idoneis, per quas, si necessè fuerit, possit probari monitio. Quod si contra præsumpserit quisquam, etiam si aliàs iusta sit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit interdictum; alia nihilominus pœna multandus, si visum fuerit expediri. Eum textum latè explicat Menoch. de arbitr. cas. 541. per tot. Nauarr. cap. 27. num. 11. Sayr. lib. 1. cap. 12. numer. 6. Sanchez lib. 6. de matr. disp. 32. num. 13. 17. & 21. Suar. de censur. disput. 3. sect. 8. Coninch. disput. 13. dub. 9. Laym. lib. 1. tract. de censur. cap. 6. num. 5.

Tom. VII.

Declaraturque primò ex cap. Romana, de sent. excomm. in 6. quod nec in specie, neque in genere pro culpæ præteritis, vel præsentibus Iudices Ecclesiastici ferre debeant censuras sine competenti monitione, aliàs sententia est iniusta.

Secundò, quod dicitur in d. cap. Sacro, de modo ferendi sententiam excommunicationis, idem etiam in alijs censuris, scilicet suspensionis, & interdicti, obseruandum, vt non ferantur sine monitione, vt ex supra deductis, quibus adde cap. reprehensibilis, de appell. cap. statutum, de sentent. excommunic. in 6. Sayr. d. cap. 12. Suar. disp. 3. sect. 12. n. 4. Coninch. disput. 3. dub. 9. Laym. cap. 5. num. 4. Pœna verò, de qua in d. cap. Sacro, scilicet interdicti ab ingressu Ecclesiæ non incurritur, nisi in illo casu, quando fertur censura excommunicationis, non seruata dicta forma præuia, & non procedit contra ferentem sententiam suspensionis, vel interdicti, Suar. disp. 37. sect. 1. num. 3. Bonac. de censur. quest. 5. punct. 1. §. 1. num. 2. Tolet. lib. 1. cap. 48. §. Octaua, quamuis alij contra teneant apud Bonacinam, nimirum Felinus, Henriquez, & Alterius.

Tertiò, quod illa monitio debeat esse canonica, seu competens, idest trina, vel vna pro tribus, ad hoc vt censura sit iusta, cap. Constitutionem, de sent. excomm. in 6. ibique Doctores, ad Menoch. loc. cit. num. 5. si tamen vna interuenerit, valida est sententia, aliàs minimè, Barbof. in d. cap. Romana num. 21. cum ibi allegatis, & debent assignari dies pro singulis arbitrio Iudicis, vt non minùs vna dies, & communiter duo assignentur, Menoch. videndus cas. 545. num. vlt.

Quartò, quod interdictum illud, seu pœna, de qua in d. cap. Sacro, non procedit contra Episcopos, quia de illis non est facta mentio, cap. quia periculosum, de sentent. excommunic. in 6. Sayr. d. lib. 1. cap. 13. num. 15. Suar. disput. 37. sect. 1. num. 3.

Quintò, quod non prærequiruntur monitiones, quando fertur præceptum sub censura ipso facto incurrendum in casum contrauentionis, d. cap. reprehensibilis, de appell. Laym. num. 5. vbi supra, Suar. disp. 3. sect. 8. numer. 5. Sanch. lib. 6. in decal. cap. 4. num. 50. qui dicunt procedere, siue illud præceptum sit speciale ab homine extra iudiciale, siue generale à iure, quia illud præceptum satis monet. Sed neque requiritur monitio ad sententiam declaratoriam censuræ incursum, sed requiritur tantum vna citatio ad dicendum causam, quare non debeat declarari, vtque non feratur in inauditum, nisi in contumaciam, Glos. in d. cap. Sacro, v. constiterit, & in Clem. præsentis, eod. v. de cens. Genuen. in prax. cap. 20. n. 16.

Præterea in cap. 1. de sent. excommunicat. in 6. habetur: 10 quisquis excommunicat, excommunicationem in scriptis proferrat, & causam excommunicationis conscribat, exemplumque huius scripturæ teneatur tradere excommunicato infra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fiat publicum instrumentum, vel littera testimoniales conficiantur sigillo authentico. Si quis autem Iudicum huius constitutionis temerarius extiterit violator per mensem vnum ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officijs nouerit se suspensum. Superior verò, ad quem recurrit, sententiam in tali casu relaxet, & Latorem, seu Iudicem, qui talem sententiam protulit, condemnet in expensis, & interesse, & aliter arbitrio puniat. Et hæc etiam in suspensionis, & interdicti sententia mandat obseruari. Et declarat, quod si quis in dictis censuris diuina officia fuerit executus, fiet irregularis, à solo Papa dispensabilis. Quod etiam explicat Menoch. de arbitr. d. c. 541. n. 14.

Et declaratur primò, quod hæc censura suspensionis ab ingressu Ecclesiæ est propriè loquendo interdictum. Suspendio enim à diuinis officijs est interdictum ab vsu actiuo, & passiuo diuinorum, Suar. de cens. disput. 37. sect. 1. num. 1. Bonac. de cens. in com. disp. 3. qu. 5. punct. 1. §. 2. num. 17. Secundò Episcopos non incurere in pœnam interdicti, seu suspensionis, quia illorum non est facta mentio per d. cap. quia periculosum, & Genuen. cap. 24. num. 5. Tertiò, quod ad incurrendam hanc pœnam requiritur temeritas, Suar. n. 2. quare aliqui dicunt, requiri scientiam. Ita Suar. & Card. in Clem. 1. §. porro, de sum. Trin. & in Clem. 1. §. Si quis, de stat. Monach. sed communior sententia ait, sufficere culpam latam, seu ignorantiam crassam, Glos. in d. cap. 1. v. temerarius, quam ibi sequuntur Doctores communiter, & Genuen. d. cap. 24. num. 1. quia temeritas non dicit dolus, sed fatuitatem, & imprudentiam, Io. Andr. in d. cap. 1.

C

An-

Angel. in l. eum, quem temere, ff. de iudic. D. Thom. 2. 2. qu. 35. art. 2. 5. dicens, temeritatem esse defectum Consilij, & speciem imprudentiæ, facitque textus in l. Iulianus, §. Item qui furem in fin. ff. de act. empt. Quarto, vt non procedat, quando censura fertur per modum legis, vel edicti generalis, Menoch. loc. alleg. num. 6. Genuen. d. c. 2. 4. n. 4. Item secundum aliquos neque procedit, quando ferretur censura per modum præcepti specialis pœnalis extraiudicialiter facti, Coninch. disp. 1. 3. num. 85. Tolet. lib. 1. cap. 9. num. 6, sed contraria est communis, vt Genuen. ibid. num. 1. Quinto, quod secundum aliquos non procedit hæc constitutio in Prælati Regularium, Tolet. n. 3. Genuen. n. 5. sed communis affirmat Nauar. c. 27. n. 8. Vgolin. tab. 1. c. 14. §. 6. n. 2. & Canonistæ in d. c. 1. communiter.

CONSULTATIO XVIII.

De infordeſcentibus in cenſuris aliqua notata non indigna.

Multa & varia de hac re scripserunt Authores, sed an consentanea, tu videris. Interim hæc accipe. Ille solum intelligitur infordeſcens, qui animo pertinaci, & indurato, seu in contemptum clauium, quia scilicet noluit obedire, seu se subijcere clauibus, perseverat in censura per annum, cap. cum bona, de atat. & qualit. Rota decis. 196. n. 2. apud Farin. in collect. decis. crim. Secus autem si ex alia causa, etiam irrationabili distulit petere absolutionem, seu parere, Rota ibi n. 3. cum Glof. in c. Metropolitanum 2. qu. 7. & alijs iuribus. Vel si fecit instantiam pro absolutione, sed non potuit obtinere, Rota ibid. n. 4. Vel si fuit absolutus medio tempore, etiam si ad reincidentiam, Rota eo loco n. 5. & Seraph. decis. 1285. n. 4. & 5.

2 Et quidem infordeſcentia annalis in censura excommunicationis lata pro quacumque causa, etiam civili extra causam hæresis, reddit infordeſcentem suspectum de hæresi ita, vt contra eum ab Inquisitore procedi possit per textum in cap. Cum contumacia, de heret. in 6. qui licet loquatur præsertim in persistente in excommunicatione ex causa fidei, idem tamen procedit in reliquis excommunicatis, vt denotat verbum illud præsertim, cuius virtus est, vt exprimat casum minus dubitabilem, includendo casum magis dubitabilem, Dec. in l. qui se patris, num. 60. C. Vnde liber. Soccin. iun. conf. 30. num. 41. lib. 1. & in specie quod textus in d. cap. cum contumacia procedat in quocumque excommunicato, scribit Menoch. cas. 416. num. 19. & declarat Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. in fin. de reform. ibi: excommunicatus quicumque si post legitimas monitiones, &c. indurato animo censuris annexus, in illis infordeſcit, &c. Comprehendit igitur Concilium quolibet excommunicatum, tam ex causa civili, quam criminali. Idque tradunt Salzed. ad Diaz. in prax. cap. 116. in fin. Abb. in cap. grauem, de pœn. numer. 3. & in cap. excommunicamus 1. de heret. numer. 6. Albertin. de heret. in 6. Direct. Inquis. part. 2. quest. 47. num. 6. & 7. Pegna ibid. com. 72. litt. C. Zecch. in sum. part. 1. tit. de fid. rubr. de her. cap. 15. numer. 13. Royas sing. 62. num. 2. Fulc. de visit. lib. 1. cap. 29. numer. 2. Azeved. lib. 8. tit. 5. leg. 1. num. 213. Perez. lib. 8. tit. 19. leg. 9. Rebuff. in prax. tit. forma, & declaratio nou. prax. §. teque absolventes num. 19. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 14. §. 3. num. 3. Lopez in instruat. part. 2. tit. 2. de excomm. cap. 12. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 21. Graff. lib. 2. cap. 76. num. 8. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 10. vbi alij, Locat. in iudic. Inquis. v. Excommunicati num. 2. Paul. Ghirland. de heret. quest. 8. num. 4. Genuen. in prax. Archiepisc. cap. 84. n. 8. Scacc. de iudic. cap. 98. numer. 36. & Delben. de offic. S. Inquis. part. 2. dub. 211. sect. 6. num. 10. & ante omnes Franch. in d. cap. Cum contumacia in fine. Et pro hac sententia plures alios congerit, eosque sequitur Castropal. tom. 1. tr. 4. disp. 4. pun. 2. num. 5. Quare Campanilis in diu. iur. Can. rubr. 11. cap. 15. num. 31. ait, quod infordeſcentes ex quacumque causa possint citari ab Episcopis, siue Inquisitoribus, tamquam de fide leuiter suspecti ad respondendum, quid sentiant de fide.

3 Ratio autem est, quia permanens in excommunicatione per annum extra causam hæresis, præsumitur ob contemptum clauium Ecclesiæ ex obstinata perseverantia male sentire de fide, & de potestate Ecclesiæ, qui contemptus, & contumaciæ ratio in quocumque excommunica-

to, in excommunicatione perseverante, eodem modo militat. Imò maior videtur in causa civili, & maior apparet clauium contemptus, cum hæc causa, vt potè leuior, minus illum retardare debeat ad comparandum coram Iudice, vt rectè obseruant Salzed. ad Diaz. loc. sapius allegato cap. 116. num. 12. Ricciul. de iur. person. lib. 4. cap. 7. num. 18. & Castropal. vbi supra. Atque adeo poterint Inquisitores contra eum procedere, & inquirere, quid de fide, & potestate Ecclesiæ sentiat, ex eo enim, quod contemnere videtur claues, seu potestatem Ecclesiæ, non caret scrupolo hæreticæ prauitatis, vt in cap. fin. de pœn. habetur, firmatque Couar. in cap. Alma part. 1. §. 7. num. 10. Guttier. lib. 1. qu. can. cap. 12. num. 20. Salzed. ad Diaz. d. num. 12. Vgolin. loc. cit. numer. 4. Aufred. decis. 365. & vol. 1. com. opin. cap. 3. Simanch. de cathol. institut. Suarez de censur. disput. 17. sect. 1. num. 6. & Auil. eod. tract. part. 2. cap. 6. quest. 9. dub. vltim. Hinc Clericus infordeſcens per annum in excommunicatione potest omnibus beneficijs priuari can. rursus, & can. quicumque 11. quest. 3. Gloss. in cap. Cum contumacia de heret. Quidquid dixerit Glossa singularis in cap. contingit de dol. & contum. ibique Butr. ac Roman. singul. 303. id habere locum, quando fuit excommunicatus pro causa criminali, secus pro civili. Tunc enim, inquit, non potest beneficijs priuari, etiam si mille annis sic steterit in excommunicatione. Quod ego absurdum cenſeo. At de hoc infra.

Non potest tamen condemnari, vt hæreticus; sed cogi debet ad se purgandum, vt suspectus de leui, Sayr. lib. 2. cap. 10. num. 10. Vgolin. n. 3. Rubeus in repet. cap. per vestras in princ. §. 18. n. 24. de donat. inter vir. & vxor. Gonzal. in regul. Cancel. glos. 15. num. 108. qui ita intelligi ait Tridentinum loco allegato, quod si purgare se noluerit, & pertinaciter perseverauerit in excommunicatione, sit suspectus vehementer; & si in eo statu persistat alio anno, declarandus erit hæreticus, tamquam ex violenta præsumptione, Pegn. p. 1. direct. 9. 47. n. 7. & 8.

Infordeſcens verò in censura lata in causa hæresis, ipso iure habendus est, vt hæreticus, auth. Gazaros, C. de heret. cap. excommunicamus 1. de heret. vbi Gloss. v. condemnatur, Hostien. num. 7. & 8. Abb. num. 11. Soccin. num. 14. Butr. num. 17. Ioan. And. num. 4. Anchar. v. item 4. Anan. numer. 6. traduntque idem Soccin. in cap. per tuas, de sent. excomm. num. 30. Ifern. de feud. tit. stat. & consuet. contra libert. Eccles. num. 10. Couar. in d. cap. Alma part. 1. §. 7. numer. 11. Claf. in §. hæresis numer. 21. Pegna part. 3. direct. com. 49. §. quod si is, Royas singul. 60. num. 3. Vgolin. d. tab. 1. cap. 14. §. 3. numer. 2. Menoch. de arb. cas. 416. num. 6. Villadieg. de heret. quest. 9. sub init. Scacc. lib. 1. de iudic. cap. 98. num. 36. Salzed. ad Diaz. cap. 116. num. 12. Simanch. de Cath. institut. tit. 2. num. 9. & tit. 24. num. 2. Graff. decis. lib. 4. cap. 14. num. 4. & Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 11. Nam sufficiens est probatio, eum esse hæreticum, tum ex ipsa causa hæresis, ob quam expressim ab Inquisitoribus ad iudicium vocatus est, tum ex fuga, & declinatione iudicii, arg. cap. Nullus, de præsumpt. tum ex animo rebelli persistendi in censura per annum; in quo casus satis est, quod expressim vocatus fuerit, vt de rebus fidei responderet. Et sufficit, quod in genere crimen hæresis in hoc edicto exponatur, nec requiritur in specie hæresim exprimere ex Couar. d. num. 11. Franch. d. cap. Cum contumacia, de heret. lib. 6. & Henric. in d. cap. Excommunicamus 1. de heret. Et hæc quidem de iure.

Verum de consuetudine Sac. Congregatio Inquisitionis non solet procedere contra excommunicatos infordeſcentes, nisi constet de contemptu censurarum, vel excommunicatio sit lata ex causa fidei. Ita scriptum fuit Episcopo Adiacensi sub die 22. Februarii 1591. & 22. Aprilis 1615. & 4. Maij 1622. & alibi sæpè. Vnde contra infordeſcentes in sententia excommunicationis, & alijs censuris ecclesiasticis Auditor Cameræ Apostolicæ procedere debet, tamquam contra delinquentes, prout de iure, non citando eos ad respondendum de fide, vel tamquam suspectos de fide. Quod si verè suspicionem aliquam inuenerit, remittere eos debet ad S. Inquisitionem, vt declaratum 12. Octobris 1588. Aliquando tamen fuit iniunctum Inquisitoribus, vt procederent contra infordeſcentes, vt Inquisitori Veneto 10. Ianuarij 1598. Et quidam propter infordeſcentiam cogitur comparere in S. Officio ad respondendum, quid sentiat de fide sub 9. Augusti.

sti 1596. Et contra declaratum infordefcentem per sententiam Auditoris Cameræ processit, probato tamen, quod habuerit notitiam dictæ sententiæ, vt 20. Septembris 1596. 20. Iulij 1617. 22. Aprilis 1615. 21. Ianuarij 1602. 11. Februarij 1604. 4. Augusti eiusdem anni, & 31. Ianuarij 1607. Et sub die 17. Iunij 1598. decretum, quod excommunicati propter occupationem bonorum Ecclesiasticorum, non procurantes absolutiones per tres, aut quatuor annos, possunt citari ad respondendum, quid sentiant de fide per *cap. fin. de pœn.* & Concil. Trident. *sess. 25. cap. 3. de reform.*

7 Itaque apud S. Officium non sufficit ad infordefcentiam perseuerantia in excommunicatione per annum, etiam completum, & continuum, sed requiritur contemptus clauium, vt notauit Pagn. *com. 72. part. 2. Scacc. de indic. lib. 1. cap. 89. Zanch. in sum. part. 1. rubr. de fid. cap. 11. Acugna. de confess. sollicit. qu. 24. num. 65. Soula in aphor. lib. 1. cap. 27. num. 8. & Caren. tit. 8. §. 4. alijque, quos laudat Diana. part. 4. tr. 7. resolut. 18. Aut quod infordefcentia proueniat ex inobedientia excommunicationis impostæ ab ipso S. Officio in suspectum de hæresi, vt rescriptum fuisse Episcopo Placentino 7. Septembris 1606. asserit Lazar. *de monit. sect. 4. qu. 8. num. 20. & 21. iussimque, non esse procedendum nomine S. Officij contra aliquem ob infordefcentiam ex eo, quod non paruit excommunicationi, & censuris Rotæ Romanæ, & similibus, sed tantum super infordefcentia proueniente ex inobedientia excommunicationis, & censurarum ab ipso S. Inquisitionis Officio impostarum. Idemque antea scriptum Episcopo Ferrariensi sub anno 1585. in suspectum de hæresi, qui vocatus à S. Officio iudicium subterfugit, nolens comparere, & idcirco ob contumaciam declaratus excommunicatus per d. text. in *cap. Cum contumacia, de heret. in 6. vbi Glos. v. vehementem* aduertit, quod vbi suspicio hæresis est contra aliquem, si citatus sit contumax, suspicio incipit esse vehemens. Et ita etiam sub anno 1627. rescriptum Inquisitori Cremonæ, vt testatur Carena loco citato, additumque, ne contra huiusmodi infordefcentes procederet, nisi prius consulto Supremo Romanæ Inquisitionis Senatu in omnibus casibus particularibus. Sicque etiam decisum fuisse à Rota Romana in Segobienfi infordefcentiæ 5. Iunij 1598. asserit Gonzal. *in reg. 8. Cancell. glos. 15. num. 106.* Si verò talis contumax excommunicatus in excommunicatione perseueret per annum, præsumptio, quæ erat vehemens, transit in violentam, quæ est sufficiens ad condemnationem. Et habetur *in d. cap. Excommunicamus 1. de heret. in 6. vbi Hostien. num. 2. & 3. tradit ex hac perseuerantia in excommunicatione oriri præsumptionem iuris ac de iure, per quam hæresis crimen sufficienter probatur, confirmante Butr. ibi num. 7. & 12. Anania n. 6. Anchar. n. 4. & Io. Andr. n. 3. Pegna part. 3. com. 46. Scacc. de indic. cap. 98. Farinac. de heres. q. 192. Alter. de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 8. c. 3. Sanctarel. de heres. c. 4. dub. 5. concl. 1. & alijs.***

8 Ad hoc tamen, vt talis, tamquam hæreticus condemnatur, debet antea citari, vt se purget à suspicione ante annum, imò & post annum, antequam hæreticus declaratur debet ad iudicium admitti, vt iudem tradunt. Imò etiam post declarationem, & statuum eius combustam, vt notauit Pagn. *ibidem com. 46. vers. adueniente, Chartat. de execut. sent. cap. 1. n. 278. & Sanctarel. cum alijs loco citato.* Nec verè dicendus est ille hæreticus, sed veluti hæreticus. Dicitio namque *veluti* non identitatem, sed similitudinem importat ex Pegna, & Farinacio *suprà.*

9 Ad probandum autem infordefcentiam non sufficit probare solam perseuerantiam in censura, sed est etiam necesse probare animum induratum in contemptum clauium, *d. cap. Cum bone de et. & qual. d. cap. Cum contumacia, de heret. in 6. & Rota apud Farinac. part. 1. decis. 132. num. 7.* Excommunicatus tamen post annum à declaratione citari potest, vt suspectus absque alia monitione ex Sac. Congregatione Concilij 22. Maij 1586.

10 Infordefcens verò in excommunicatione in causa criminali lata, habetur pro conuicto de eo crimine, Farinac. *lib. 1. qu. 18. n. 39. Gonzal. d. n. 106. & 108. cum ibi allegatis, secus in causa ciuili secundum veriore, vt Gonzal. loc. cit. quamuis alij contrarium teneant, vt Salzed. ad Diaz c. 110. n. 4. vel c. 118. n. 4. in noua editione.*

11 Infordefcens item in censura excommunicationis, vel suspensionis, vel interdicti per annum, vel ultra secun-

dum aliquos Doctores est priuatus ipso iure beneficijs. Ita Menoch. *de arbitr. d. cas. 416. num. 52.* Sed hoc alij dicunt, verum esse, si erat excommunicatus ob crimen priuatione dignum, aliàs non, sic Salzed. *ad d. cap. 118. numer. 5.* Verum communis sententia tenet, non induci per infordefcentiam priuationem ipso iure, nisi sit excommunicatus ob causam, cui ipso iure sit annexa priuatio, & tunc requiri sententiam declaratoriam, vt per Gonzal. *n. 104. glos. 15. & Seraph. decis. 1285.* quod si erat crimen, ob quod de iure venit priuandus, tunc ob infordefcentiam posse per sententiam priuari, ait Seraphin. *ibidem n. 1.* Si autem non erat crimen priuatione dignum, sed ipse post annum ob infordefcentiam citatus à S. Officio, vt suspectus de hæresi, fuit contumax, tunc priuandum esse per sententiam, vt hæreticum præsumptum, Seraph. *eo loco n. 3.* Videndus Ricciul. *de iur. person. lib. 4. cap. 7. & 8. ac Delben. de offic. S. Inquis. d. p. 2. dub. 211. sect. 1. per tot.*

Infordefcenti quoque in censura sæpè aggrauatur eadem censura. Primus casus. Excommunicatus à delegato Papæ, finita delegatione, potest absolui ab eodem delegato intra annum, finita delegatione, post annum autem à solo Papa delegante potest absolui, *cap. querenti de offic. deleg. ibique Barbosa cum alijs n. 2. Secundus casus est de vexante ob censurarum sententias, vt post duos menses censura sit reseruata Papæ, de quo Suar. de censur. disput. 22. sect. 3. n. 6. & 7. Sayr. eod. arg. lib. 3. c. 8. n. 23. & cap. 29. num. item 23. & Io. Monach. in cap. quicumque 12. de sent. excomm. in 6. vbi etiam Franch. & Archid. Et nonnumquam infordefcenti ita aggrauatur censura, vt aliam ipso facto incurrat grauiorem, vt in *cap. 1. de usur. & in extrau. Ambitiose, de reb. eccles. non alien.**

Infordefcenti denique in excommunicatione per annum, etiam si in articulo mortis fuerit absolutus, potest ecclesiastica sepultura denegari, & sepeliri in loco profano, Genuen. *in prax. c. 7. in addit.*

Ceterum ex regula Cancellariæ 66. *de infordefcentibus* decernitur, vt generalis absolutio à censuris in litteris Apostolicis apponi solita, ad earum effectum non suffragetur, primò non parentibus rei iudicatæ. Secundò, incendiarijs. Tertio, violatoribus Ecclesiarum. Quarto, falsarijs litterarum, vel signaturarum Apostolicarum, & eis ventibus, & fautoribus, & receptoribus eorum. Quintò, res vetitas ad infideles deferentibus. Sextò, violatoribus Ecclesiasticæ libertatis. Septimò, via facti Apostolicis mandatis temerè non obtemperantibus, vel executionem eorumdem impediuntibus, si propter præmissa septem capita, aut aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor menses scienter huiusmodi sententiam excommunicationis sustinuerint.

Contra verò excommunicatos, non curantes absolutionem, & non obstante excommunicatione celebrantes, procedit Ordinarius resolutum 26. Maij 1609. & 1631. & 1632. Quandoque tamen S. Officium commisit informationes, vt in litteris Patriarchæ Aquileiæ sub 15. Iunij 1591. Excommunicatus ob violationem libertatis Ecclesiasticæ, & ita declaratus contemnens censuras, non potest citari, vt leuiter suspectus de fide, vt sub die 3. Nouembris 1621. Neque contra obloquentes de excommunicatione solet procedi in S. Officio, nisi alia concurrant. Qua de re alibi.

Constituatur igitur hæc regula. Si quis per annum integrum sciens, & volens in excommunicatione, vel censura lata ob causam hæresis infordefcit, sit de hæresi vehementer suspectus. Quod si citatus ab Inquisitore non compareat, dicta suspicio transit in violentam, & sic infordefcens habendus est vt hæreticus, iniuncta ei abiuratione de vehementi. Si verò infordefcat in censura ob aliam causam, etiam Ciuilem, probabiliter redditur de iure leuiter suspectus malæ credulitatis, & de leui abiurare debet, secus de consuetudine, nisi tamen, transacto anno, fuisset per sententiam Ordinarij condemnatus, vt infordefcens, ex tunc enim, si non obediret, iurisdictioni Inquisitoris subesse incipit.

CONSULTATIO XIX.

An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia tortura diluit, durante nihilominus communi existimatione populi, illum pro homicida reputantis, censendus sit irregularis ita, ut ad sacros Ordines promoueri nequeat?

ET affirmatiuè respondendum cenfeo cum Sac. Congregatione Concilij in Nouarien. dimissoriarum ad ordines die prima Octobris 1661. Quoniam obstat irregularitas ratione generalis infamiae, confurgens ex notorio delicto homicidij. Et, cum versemur in Clerico promouendo, non exiguntur exactae probationes, sed sola diffamatio ad effectum praedictum censetur causa sufficiens pro denegatione Sacrorum Ordinum, quod speciale est in homicidio, in quo etiam in dubio quis se gerere debet pro irregulari ob maximam indecentiam criminis cruenti cum incremento sacrificio, vt per Sperell. *decif. 175, numer. 50. & 100. tom. 2. cap. tabernaculum, de consecrat. dist. 1.* licet enim esset Dauid ex stirpe sacerdotali, at tamen propter homicidium exclusus fuit ab aedificando Dei Templo, & ab altaris ministerio *1. Paralip. cap. 28. v. 3. Deus autem dixit mihi: Non aedificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fundens.* Ideoq; tam in veteri, quam in nouo testamento secundum suam originem irregularitas est de iure diuino positiuo, Nauar. *in sum. de censur. cap. 23. numer. 191. Tabien. v. Irregularitas numer. 2.* licet quoad modernam obseruantiam sit de iure canonico positiuo, vt bene aduertunt Archid. *in cap. omnes 17. quest. 4. numer. 2. Innoc. in cap. nisi cum pridem 10. num. 8. de renunc.* Quia nulla est inducenda irregularitas, quae non sit in iure canonico expressa, *cap. is, qui 18. de sent. excomm. in 6.* Praecipue quando homicidium ortum habuit à causa illicita, & facto culpabili, *cap. Suscepimus 8. de homicid. volunt.*

Refert Paris de Put. *de syndicat. fol. 32.* quem allegat Felin. *in cap. si quando de rescript. col. 2.* casum, qui euenit Romae Ioanni Papae XIII. Iussit Pontifex quemdam Romanum capite plecti, at ille cum aded clamasset, quod ob id Papa esset irregularis, vt populus de irregularitate Pontificis scandalizaretur, fuit iussu Papae liberatus. Simile contigit Ostiensi, qui, cum esset Legatus Bononiae, quidam reus poena capitali condemnatus, petijt, vt prius sibi permitteretur alloqui Legatum de re ardua: Quod cum obtinuisset, & nihil arduum dixisset, turbatus Legatus dixit: suspendio necatur. Illo autem clamante: vultis esse irregularis? Respondit Legatus: maledictus qui te docuit; Eumque remissum ad carceres postea liberauit, vt tradit Felin. vbi supra post Ioan. de Lignano *in cap. sententiam in fin. ne cler. vel monach. dicentem ibi se audiuisset à Domino Paulo, dum legebat.* Fundamentum colligitur ex *cap. Ex litteris de excess. Pralat.* vbi dicitur, quod Praelati non debent imponere proprio ore sententiam sanguinis, dicitque Baldus post Innoc. *in cap. 2. de maior. & obed.* quod licet Papa possit statuendo imponere poenam mortis, non tamen potest exequendo. Ex quo infert, quod si Papa proprijs manibus occiderit aliquem, statim esset irregularis. Quod dictum posset sustineri sequendo opinionem illorum, qui volunt, quod irregularitas ex homicidio voluntario est de iure diuino, vt tenent multi *in cap. ad audientiam de homicid.* Sed sequendo illos, qui dicunt, quod est de iure positiuo, dictum Baldi non careret dubio iuxta Felin. *in d. cap. de maior. & obed.* cum Papa sit supra ius positiuum *cap. proposuit de concess. praeb.* vbi concludit inueniri in locis per ipsum allegatis, quod quamuis irregularitas ex homicidio voluntario habeat in se rationem, ac mentem iuris diuini per textum *in can. 1. de consecrat. dist. 1.* tamen super ea potest Papa ex causa dispensare. Quod etiam voluit Ostien. *in cap. Sicut dignum de homicid.* & Innoc. *in d. cap. ad audientiam eod. tit. ac Panorm. in cap. Ego N. in fin. de iureiur.*

2 Probatum autem clarissimè nostra responsio dispositione Sacri Concilij Tridentini *sess. 4. de reformat. cap. 7.* ibi: *qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione*

publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoueri possit, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferriliceat, sed omni ordine, & beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat. Crimen enim homicidij esse de illis, quae licet occulta, & à testibus non probata, adhuc tamen irregularitatem irrogat, docet Couarr. *tit. de homicid. §. 3. part. 2. sub num. 3. & seq. tom. 2.* Et confirmatur ex alia simili dispositione eiusdem Concilij *cap. 1. cit. sess. 14.* his verbis: *Ei, cui ascensus ad Sacros Ordines à suo Praelato ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extraiudicialiter, fuerit interdictus, aut qui à suis Ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius Praelati voluntatem concessa licentia de se promoueri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, siue honores restitutio suffragetur.* Quae verba non solum praebent facultatem Episcopo, promotos ad sacros ordines suo arbitrio in omnibus his casibus suspendendi, sed eò magis promouendis ascensum ad maiores Ordines denegare, vt pluries in terminis dicti Concilij declarauit eius S. Congregatio, & habetur apud Barbosam *ad d. locum.*

Et quamquam dicta Concilij dispositio *cit. cap. 1. sess. 14.* disponat de promotore, & promouendo, notabilis tamen inter vtrumque constituitur differentia. Nam Episcopus interdicens promotore ordinum exercitium, irrogat poenam positiuam priuationis iuris, iam obtenti, ac quaesiti, at non promouendo, non irrogat poenam, sed solum denegat gratiam, quia illi non auferitur ius quaesitum, sed impedit ius quaerendum. Vnde facilius cum isto, quam cum illo procedit Concilium, & in specie quod plura impediunt ordinandum, quam ordinatum, habetur ex *Glof. in l. ambiguis, §. non est nouum, ff. de regul. iur. ac Surdus conf. 174. n. 12.*

Quidquid igitur sit de promotore, de quibus alibi quoad promouendos distinguendum est inter arctatos, & non arctatos ad Ordinum susceptionem. Illi enim, qui nullam habent arctationem ita, vt Ordines ex libera voluntate, ac deuotione suscipere cupiant, nullum habent ius recurrendi, quia dare, vel negare ordines remissum est arbitrio Episcopi aded, vt causas deducere non teneatur, neque ab eiusmodi denegatione appellare liceat: Secus autem est in arctatis, quibus ex ordinum denegatione praedictum inferri potest, atque aded tunc licitum erit appellare, ac causas denegatione discutere, vt distinguendo firmavit Rota in *Elboreñ. Ordinum 25. Iunij & 12. Nouembris 1618. coram Remboldo dist. 186. & 195.*

In hoc autem casu Clericus repellendus est ab affectuone beneficij, tamquam publice diffamatus de homicidio, pro quo inquisitus carcerem, ac torturam passus est. Non enim danda sunt ijs beneficia, qui scandalum populo sunt praebituri, *cap. Tantis 81. d. cap. Omnipotens, vbi Glof. de accusat. Abb. in cap. 1. n. 8. & cap. per inquisitionem n. 11. de elect. ac Rota in Sabineñ. coram Sacrato apud Marchef. de commiss. part. 1. & fusè in d. Calaguritana 5. Iulij 1655. & 15. Maij 1656. coram Bichio.*

Vnde non est inspiciendum, an ex huiusmodi inquisitione, ac tortura resultet infamia irregularitatem producens, & an constet sufficienter de delicto. Nam haec inspicienda essent, quando ageretur de priuatione beneficij iam affecti, ac possessi, siue de impediendo iam promotore exercitium suorum ordinum. Quia cum tunc esset formalis poena priuationis iuris quaesiti, necessaria quidem esset plena probatio delicti, seu vera infamia, quae irregularitatem inducat; secus verò, quando agitur de promouendo respectu ordinum, siue de repellendo à consecutione beneficij numquam possessi, & quod post diffamationem adipisci quis velit, quia tunc non requiritur irregularitas ex delicto, vel infamia resultans, sed sufficit simplex diffamatio, ex qua populo scandalum oriri possit. Hinc ratio denegationis huiusmodi non tantum se fundat in irregularitate, sed in offensione, siue scandalo, quo de facto populus afficeretur.

Idque locum habet, etiamsi inquisitus de delicto, vel diffamatus sententiam absolutoriam obtinuisset. Nam haec tollit punitionem, ac infamiam iuris, non autem infamiam facti, ex qua scandalum populi oritur, vt in specie inquisiti de homicidio, qui sententiam absolutoriam obti-

obtinuerat; reuolutum fuit in allegata Sabineñ. coram Sacro numero. 3. ubi distinguitur, an sententia sit declaratoria innocentiae, vel absolutoria simpliciter, quia deficiant probationes, & in terminis inquisitionis, ac diffamationis de simonia, quod sufficiat, etiam accedente sententia absolutoria, firmatum fuit in adducta Calaguritana sub anno 1655. Inter autem impedimenta, quae ex diffamationibus resultant, fortissimum est illud, quod oritur ex homicidio, in quo in dubio pro irregularitate potius respondendum est, id, quod in alijs casibus non ita facile accidit, maximè respectu promouendi, & ut ab ordinum susceptione absteat. Quia cum sit in statu libertatis, in quo aliam viam liberè eligere potest adeò, ut nulla subsit necessitas Ordines suscipiendi, tunc pars tenenda est iuxta ea, quae tradit Abb. & alij in cap. ad audientiam, de homicid. ac Sperell. decis. 77. num. 31. & 32.

8 Quod si hæc procedunt in casu, quo sine tormentis exeat sententia absolutoria, quæ idcirco ostendit delicti probationes adeò leues esse, ut nec indicium ad torturam inducere poterint, vnde facile apud populum innocentiae opinio generetur, multò magis procedere debent, ubi adeò vrgent in dicitia, ut inquisitus torturam subire coactus sit, ex qua etiam diffamatio, ac scandali causa saltem ex facto augentur.

9 Vnde, cum huiusmodi Clericus non dicatur absolutus ob non probatam ab ipso innocentiam, sed ex quo ob defectum plenae probationis torturam sustinuit, quæ sanè Clerico potius irrogat maiorem infamiam, quam auferat maculam, iam contractam ex imputatione, ac diffamatione homicidij, de quo nouis superuenientibus indicij iterum vexari poterit, ut per Farinac. in prax. tit. de inquis. qu. 4. num. 23. Caball. resolut. crim. cas. 93. num. 3. & 11. Chartar. decis. crim. 72. num. 77. & decis. 38. numer. 13. ac Rota in d. Calaguritana 5. Iulij 1655. & 18. Iulij 1657. Quinimò de commisso homicidio constare videretur ex vrgentissimis indicij, ut proinde reus tortus quantumuis absolutus potest plecti poena extraordinaria, etiam corporis afflictiua, ne delictum omninò remaneat impunitum ex traditis per Clar. quæst. 64. sub numer. 38. ibique Baiard. sub num. 116. & seq. ac præcipuè sub num. 19. semper remanent reliquæ delicti, ac periculum, ne detegatur post assumptos ordines.

10 Non suffragatur, quod sit fortè arctatus propter obtentum beneficium, si illud obtinuerit post commissum homicidium. Vnde ex hoc etiam fuit incapax beneficij ex d. cap. 7. sess. 14. de reformat. & beneficium, quod iniuste retinet, non debet ei patrocinari ad recipiendos sacros ordines.

11 Et quamuis homicidium non sit plenè probatum, ad effectum condemnandi in penas iuris, satis tamen probatum est, saltem ad effectum inducendi irregularitatem, impediendam ordinum susceptionem ex sola notorietate facti ad tradita per Butr. in cap. ex tenore, num. 5. de tempore ord. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 69. numer. 1. quæ notorietas resultat ex inspectione actorum, Gratian. discept. 638. num. 11. & 12. Mascard. de probat. concl. 1102. num. 17. & speciale est in homicidio, quod, quantumuis occultum, parit irregularitatem ex firmatis per Garz. part. 7. cap. 8. num. 68. sufficitque, quod de illo Episcopus se informauerit, etiam extrajudicialiter, Gratian. discept. 780. num. 14. Add ad Greg. decis. 224. num. 7. & Rota in recent. decis. 18. num. item 18. part. 4. Præsertim cum Episcopus ex officio inquirere potest super irregularitate cognoscenda, Cardin. in cap. ex litteris 1. num. 1. de homicid. Cum igitur Episcopo innotescat ex publica diffamatione homicidij ortum fuisse scandalum in populo, debet vtrique illum, qui homicida reputatur, ab ordinibus repellere, cum propter scandalum quis efficiatur irregularis, ac remouendus sit ab officio Sacerdotis per text. in d. cap. ex litteris de homicid. ubi Glof. fin. ibique Abb. in princ. Butr. & Host. num. 1. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 38. & Leon. in prax. cap. 40. n. 38.

12 Accedit, quod Ordo Ecclesiasticus est dignitas, l. Iubemus §. seruus, C. de Episc. & cap. Cum de tua, de corp. vit. Ergo erit inhabilis ad ipsum quicumque infamia quocumque modo laborat, l. 2. C. de dignit. & cap. Inter dilectos, de excess. Prælat. Qui enim aliquo crimine diffamatus est, tamquam indignus est repellendus à dignitate, ac

proinde non poterit ad ordines promoueri, neque in ipsis ministrare.

Neque his obstare potest textus in cap. ex tenore, & 14 cap. ad aures, de temp. ordinat. Nam licet dubitauerit Nauarr. conf. 42. lib. 1. per dictam tamen dispositionem Sacri Concilij Tridentini correctos esse dictos Canones ex declaratione Sac. Congregationis, testantur Additionator ad dictum consilium Nauarri, Riccius in prax. decis. 564. alias 486. Barbof. in collect. ad dictum cap. ex tenore, num. 3. & in collect. ad dict. cap. 1. Concilij sess. 14. de reformat. numer. 1. & censuit etiam Rota in dicta Elborensi Ordinum, ubi firmatur, quod cessante præcisa arctatione non potest Episcopus ad id cogi, neque ab eius arbitrio licet appellare. Quod secus dicendum esset, si dispositionem dictorum Canonum Concilium moderatum non fuisset.

Itaque hic Clericus promoueri non debet ratione infamiae facti, nisi ea purgata fuerit, vel nisi ex graui causa, & cessante scandalo, fuerit dispensatus, ut per Sanchez opuscul. lib. 6. cap. 2. dub. 5. in fine, cum ibi allegatis.

CONSULTATIO XX.

An decretum Concilij Tridentini cap. 7. sess. 14. de reformat. inducat nouam irregularitatem, ita ut etiam ille, qui dat operam rei licite, & omnem adhibet diligentiam, ne sequatur homicidium, si deinde sequatur, incurrat irregularitatem? ubi de homicidio cum propulsatione iniurie moderata non pauca disseruntur.

Negatiuè respondendum est. Ita declaratum fuit in Sac. Congregatione Concilij sub die prima Octobris 1588. & desumitur ex cap. Dilectus, cap. Ex litteris, & cap. fin. de homicid. Item declaratum, quod dictum Concilij decretum loquatur in eo, qui fuisset in aliqua culpa, & indigeret dispensatione, ut in Hispanen. eo anno 1588. in Auersana 13. Nouembris 1627. in Prænestina 7. Septembris 1630. & resolutum in Rota apud Farinac. tom. 1. decis. 260. & censuit Sac. Congregatio super Episcopis in Ianuensi 23. Maij 1589. cuius declarationem alibi integram adduxi. Idem declaratum à Sac. Congregatione Concilij in Lucerina sub anno 1580. & in Sebenicen. sub anno 1587. quæ etiam in Cremonen. censuit, supra dictum decretum, quod loquitur de incapacitate beneficiorum, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones, & ideò socius homicidæ obtinere, & obtentas retinere valeat pensiones.

Porro homicidium priuatum necessarium, si contingat ob defensionem vitæ, seu corporis proprii, cum moderamine scilicet inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem vllam. Hæc hodie est certa doctrina ex Clem. si furiosus, de homicid. ibique Panormit. & in cap. Sicut dignum numer. 14. de homicid. quicquid alij dixerint antiquiores. Quia est necessarium ob propriam defensionem, & committitur absque peccato, ita ut voluntas sit directa de defensione, nec sit de se peccatum, cum proprium voluntatis obiectum non sit mors alterius, sed propria defensio, atque adeò non inducit irregularitatem, quia cum sit irregularitas ex delicto, præsupponit peccatum in occidendo; hic autem nullum interuenit delictum, quia vim vi repellere licet, cap. dilecto, de sent. excommunic. in 6. cap. 2. & cap. signifi casti, de homicid. & l. sententiam, §. qui cum plures, ff. ad leg. Aquil. quam sententiam tradit D. Augustinus epist. 154. & lib. 1. de lib. arb. cap. 5. D. Thomas 2. 2. quæst. 64. art. 7. & Concilium Tridentinum d. cap. 7. docens incurri irregularitatem ob voluntarium homicidium vim vi repellendo commissum. Nam aliàs inuoluntariè admissum, nullam irregularitatem incurrit iuxta d. Clem. de homicid. Videndusque Less. lib. 2. cap. 9. num. 41. Sayr. in clan. Reg. lib. 1. cap. 6. num. 6. & Tolet. lib. 1. cap. 82. §. Primum. Et ubi non est delictum, neque debet esse poena, cum poena præsupponat culpam, D. Thom. 2. 2. quæst. 108. artic. 4. in solut. Sot. de iust. lib. 1. qu. 6. art. 5. Couar. var. lib. 2. cap. 8. in princ.

An verò teneatur inuasus consulere saluti inuasoris, si 3 peri-

periculum damnationis aeternae subit, amittendo vitam corporalem suam, respondeo non teneri, cum nulla hic extrema necessitas subit; propria enim malitia se inuasor in tale periculum conijcit, à quo sola voluntatis mutatione se ipsum eximere potest. Si tamen inuasoris persona Reipublicae admodum necessaria foret, magnae charitatis opus esset, vitam propriam negligere pro conseruatione vitae illius.

4 Si verò sit commissum ob defensionem necessariam vitae alterius innocentis, aut Reipublicae cum moderatione inculpatae tutelae, quando scilicet lege naturali, vel diuina obligatur quis ad talem defensionem innocentis, probabilius est non inducere irregularitatem iuxta Syluestr. v. *Bellum*, qu. 2. §. Adde. Couarr. in d. *Clem. si furiosus* part. 3. §. vn. num. 5. Molin. tom. 1. disput. 109. Auil. part. 7. disput. 5. sect. 3. dub. 5. Genuens. cap. 34. prax. numer. 16. Laym. l. 3. tract. de homicid. cap. 9. numer. 2. Maior. in 4. distinct. 15. quest. 20. Petr. Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 419. Vinald. de irregul. numer. 22. idem Sayr. de censur. lib. 6. cap. 17. numer. 21. Fortun. ad l. vi vim, vers. sed aduerte, ff. de iust. & iur. Anan. in cap. petitio de homic. Imò generaliter etiam in casu, quo quis non tenetur occidere inuasorem alterius innocentis, sed tamen licite potest occidere, non induci irregularitatem est probabilior sententia, Petr. Nauarr. loc. cit. Couarr. ibid. num. 5. Less. numer. 73. Molin. disput. 72. tom. 4. Suar. disput. 46. de censur. sect. 3. num. 2. Reginal. lib. 2. cap. 5. numer. 60. Coninch. de irregul. num. 88. & multi alij recentiores. Quamuis contraria sit magis communis, scilicet, quod occidens ad defensionem necessariam alterius, vel Reipublicae licet non peccet occidendo, tamen fiat irregularis ex defectu lenitatis, vt testatur Farinac. quest. crim. 125. num. 180. Suar. sect. 3. num. 6. in fin. Angel. v. defensio num. 3. Rosel. v. homicidium 4. num. 1. D. Antonin. 3. part. tit. 29. de irregul. cap. 2. §. homicidium, Nauarr. cap. 27. man. num. 212. Maior. lib. 5. de irregul. cap. 48. num. 9. Tabien. v. Irregularitas 2. num. 25. Medin. lib. 1. in tr. confess. cap. 11. §. 10. Salon. 2. 2. quest. 64. art. 7. controu. 2. Henriq. lib. 14. cap. 11. num. 3. Philarc. lib. 4. cap. 11. §. 3. Medices part. 2. sum. tit. 9. qu. 34. §. 10. & docuerunt Glos. in d. *Clem. si furiosus*, Cardin. ibid. quest. 28. Panorm. in cap. Olim 1. num. 18. de restit. spol. Innoc. in cap. Si verò 1. num. 11. de sent. excomm. & alij, qui ided aiunt tutius esse impetrare dispensationem.

5 Hanc ego sententiam nedum communiorem, sed etiam certam cenfeo. Quia ex d. *Clem. furiosus de homicid.* irregularitatis incurfus euitatur ab homicida, qui necessarid tuetur vitam propriam: ergo non euitatur ab homicida, qui alienam vitam etiam patris, & matris defendit, licet non peccet, cap. dilecto 6. §. fin. de sent. excomm. in 6. Nam de iure communi irregularis est quilibet homicida, vt cap. Si quis viduam 50. dist. & Doctores communiter tenent. Hodie autem limitatur ius per dictam Clementinam, & in limitatione solum fit mentio de necessarid defendente propriam vitam. Igitur quoad alios ius commune remanet in suo robore, Glos. in d. *Clem. v. suum*, quam sequuntur Panorm. & alij in d. cap. Si verò 3. numer. 11. propè fin. de sent. excommunic. Couar. in d. *Clem. part. 3. relect. §. vn. num. 5.* Atque multò minùs euitatur ab eo, qui occidit defendendo res proprias, cap. *Suscipimus*, & cap. 3. de homic. Glos. in cap. 2. v. non deponatur, eod. tit. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 80. num. 13. cum alijs, quicquid dicant Sor. lib. 5. quest. 1. art. 8. Couarr. vbi supra num. 6. Castr. de leg. penal. lib. 2. cap. 14. Petr. Nauarr. lib. 2. cap. 3. numer. 418. Less. cap. 9. num. 73. Sayr. lib. 6. cap. 17. numer. 22. Suar. disput. 46. sect. 2. Tanner. tom. 2. disput. 6. quest. 10. num. 209. Coninch. disput. 18. numer. 86. & 88. Turrian. cum Vasq. lib. 9. de censur. disput. 66. dub. 3. Gaspar. Hurtad. de censur. disput. 2. de irregul. diffie. 11. num. 40. Caestlin. in comp. theol. moral. tract. 4. cap. 5. quest. 1. Dian. part. 3. tr. 5. resolut. 79. Baum. part. 2. theol. moral. tr. 11. quest. 23. dub. 11. Machad. de perfect. confess. tom. 1. lib. 2. part. 3. tr. 18. docum. 5. num. 5. Palaus part. 6. theol. moral. disput. 6. de censur. pun. 14. num. 1. Montefin. 1. 2. quest. 76. art. 4. disput. 8. quest. 12. num. 161. dum aiunt ex homicidio priuato licito non induci irregularitatem ex defectu lenitatis. Nam hac solum contrahitur ex homicidio ex publica auctoritate, & proindè solum illam contrahunt, qui tamquam administratores, & cooperatores publici ad illud concurrunt auctoritate publica, atque aded solum in ordine ad homicidium per sententiam Iudicis. Idque

ampliant multi, etiam si defendens sit Clericus, vel Religiosus, quos allegat, & sequitur Barbof. in d. cap. *Suscipimus* 10. n. 2. de homic. Sed contraria est magis communis, quod homicida fiat irregularis ex defectu lenitatis ex Suarez, & Farinac. loc. cit. & tenet Villadieg. cap. 6. in 76. Henriq. de irregul. c. 11. n. 3. lit. D. Auil. d. part. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 4. §. denique, & Nauarr. c. 27. n. 213.

Debet igitur esse ad necessariam sui defensionem, videlicet cum quis neque clamando, neque fugiendo, neque alio modo mortem euitare potest, Glos. in dist. *Clem. vn. v. non valens, de homicid.* & ibi Panormit. numer. 4. & 10. Couarr. in d. 3. part. relect. *Clem. Si furiosus, de homicid.* §. vn. num. 2. qui ait, hoc habere locum in periculo mutilationis alicuius membri. Ac propterea istud homicidium, vel mutilatio membri debet fieri in illo instanti aggressionis, non autem post illud instans, dum cessauit periculum, & aggressor se fugae dedit. Hoc enim casu non est propulsa à se iniuria, sed potius illam viciisci, cap. *Significasti* 18. de homic. Nam vim vi repellere licet in contententi, & sine interuallo, d. cap. *Si verò 3. de sent. excomm. d. l. Scientiam* 46. §. *Sed si defendendi*, vbi Glos. v. viciiscendi, & l. si ex plagis §. *Tabernarius*, ff. ad leg. Aquil. vbi Glos. v. ne data opera l. 3. §. *Cum igitur*, ibi: *sed confestim, non ex interuallo*, & l. 17. ibi: *In ipso congressu*, & ibi: *illico*, ff. de vi, & vi armat. & l. 2. §. *arietes*, ff. si quadr. pauper. sec. dic. Bartol. in l. 1. C. vnde vi, num. 9. quoniam qui ex interuallo vim infert, cogitato infert, nec tam ad defensionem, quam ad vltionem. At vltio prohibita legitur in l. 45. §. 4. ff. ad leg. Aquil. Cuiac. 5. obseruat. 18. quamuis dissentiant Bald. Iaf. Castr. & Doctores in l. 3. de iust. & iur. Schincid. in §. *Ius autem gent. institut. de iur. nat. gent. & civil.* num. 15. & Connan. 1. com. 6. quare post illatam iniuriam recurrendum est ad Iudicem, vt docent Dec. conf. 487. num. 8. Contrad. part. 3. de duel. cap. 63. & alij communiter in d. vt vim, ff. de iust. & iur.

Præterea ista defensio fieri debet cum moderamine inculpatæ tutelae, vt patet ex d. *Clem. de homicid.* Moderamen autem inculpatæ tutelae tunc est, vt notat benè Panormit. in d. cap. *Significasti* num. 5. quando quis solum id facit, quo omisso, violentia propulsari non posset. Ita Glos. in d. cap. *Significasti* v. *Moderamine* propè fin. Aded, vt si possum cum minore percussione me defendere, non debeo cum maiori illum verberare; si cum mutilatione membri, vel simplici vulnere tantum, non debeo illum occidere; si fugiendo possum euadere periculum mutilationis, vel mortis, teneor fugere etiam cum ignominia, nec debeo illi resistere, etiam si sim laicus; & hoc quoad incursum irregularitatis tantum. Pluris enim facere debeo vitam alterius, quam meam ignominiam, & honorem, Couar. in dist. 3. part. dist. §. vn. numer. 4. vbi ex Alexandro conf. 119. lib. 7. ait, quod aliàs defensio huiusmodi esset immoderata, inhumana, barbaris potius, quam viris ratione præditis, & Religionis Christianae institutis conueniens; quibus concinit Sac. Congregatio Concilii, quæ sub die 20. Decembris 1631. generaliter declarauit, eum, qui causa honoris insequitur inimicum, & occidit, incurere irregularitatem.

Postremò huiusmodi moderamen est, quando aequalibus modis, & terminis propulsatur iniuria, vt si armis inuasus sum, armis etiam inuasorem propulsare, & offendere possum. Si sine armis, & solum pugnis inuador, debeo simili modo illum expellere, nisi inuasor haberet tantum roboris, vt plus posset inermis, quam ego armatus. Tali enim casu possum contra illum armis me defendere, vt post Glos. d. v. *moderamine*, rectè aduertit Bartol. in l. 1. numer. 7. C. vnde vi, Bald. in l. 1. col. 2. C. de confess. Dec. in d. l. vt vim, 3. numer. 4. ff. de iust. & iur. Et ob eandem rationem hoc extenditur etiam ad inæqualitatem armorum. Cum enim quis inuaditur à peritiorè in tractando ense, vel alto simili armorum genere, tunc infirmior potest ad sui defensionem vti sclopo, & potentioribus armis contra huiusmodi aggressorem. Quia ista inæqualitas armorum necessarid requiritur ad infirmioris defensionem. Et quidem si quis percussorem ad se venientem gladio repulerit, non vt homicida tenetur. Quia defensor propriae salutis in nullo peccasse videtur, l. 3. C. ad leg. Corn. de sicar. Et quoniam arma non solum galeas, gladios, hastas, & similia instrumenta continent, verum etiam lapides, fustes, cul-

cultellos, pugiones, l. 3. §. 1. de vi & vi arm. l. armatos 9. ff. ad leg. Jul. de vi publ. l. 224. §. telum, de verb. signific. Gad. in l. 41. cod. tit. Ac quoniam paritas armorum numquam in iure reperitur, cum generaliter scripserit Florentinus, quod quisque ob tutelam sui corporis fecerit, iure fecisse videtur, l. ut vim, & ibi Coraf. de iust. & iur. Et ideo Georg. Obrecht. de necessar. defens. cap. 10. num. 6. vult, non requiri ad moderamen inculpatæ defensionis, quod æquo Marte, & paribus armis repellatur, licet dissentiant Bart. Castr. Iaf. & alij in l. 4. C. unde vi. Certum est, quod si aggressus sit fortior aggrediente viribus, & animo, cum facile sine armis se defendere possit, si armis percutiat, non seruabit moderamen inculpatæ tutelæ, sed transibit ad vindictam, quia non seruabit modum debitum, & plus faciet quam sit necessarium ad repellendam iniuriam ad tradita per Glof. in d. l. 1. v. moderamine C. unde vi, & Clar. in pr. §. homicidium num. 2. Abb. in d. cap. significasti num. 9. de homic. Grammat. conf. 63. n. 2. Trentacinq. pract. resolut. lib. 1. resol. 1. de defens. n. 9. Cuenc. de defens. lib. 3. quest. 2. num. 5. quod limitatur, nisi improuisa aggressionem perturbatus statim armis percuteret, quæ manibus teneret, quia tunc illa percussio esset ex instinctu naturali defensionis absque deliberatione, ac proinde absque peccato mortali, pro quo requiritur sufficiens deliberatio.

9 At si aggressus sit minus fortis, aut viribus, aut animo, si armis percutiat aggressorem inermem, non peccabit mortaliter, atque adeo neque contrahet irregularitatem. Nam cum liceat vim repellere, licet etiam æqualem vim obijcere vi illatæ, quia minor non sufficit ad repellendum, sed vt debilior succumbet. Si autem minus fortis pugnis percuteret; non obijceret æqualem vim, quia pugnis minus fortis minorem vim habet. Vnde Glof. d. v. moderamine ait: quid si pugnis vnus plusquam alterius ensis percutit? Respondeo, defendat se ense propter inæqualitatem virium. Quod sequuntur Baldus, Angelus, Salicetus & Donellus ibid. num. 7. Osuald. ad Doncl. lib. 17. cap. 2. litt. L. Trentacinq. d. resolut. 1. num. 7. Afflict. ad Const. Regn. lib. 1. rubr. 8. num. 51. Peguer. decis. crim. 78. num. 28. part. 1. & Cuenc. de sui defens. lib. 3. qu. 2. num. 6.

10 Quinimodò etiam si aggressus, & aggrediens sint æquè fortes animo, & corpore, adhuc tamen licebit se baculo defendere, & licet casu occidat, non incurret irregularitatem, dummodò tamen sistat intra terminos defensionis, neque ex industria, vel data opera tendat ad inferendum maiorem percussione, quam sit necessaria pro defensione. Quia tunc obseruatur moderatio inculpatæ tutelæ, quando illa vis aggressori obijcitur, quæ tendit ad propulsandam vim illatam, & est sufficiens pro illa propulsanda. Quod autem hoc, vel illo instrumento, hoc, vel illo genere armorum fiat, materialiter se habet, nec facit, quod excedantur termini inculpatæ defensionis; quia non exceduntur, nisi fiat aliquid, quod tendat ad vindictam. Vnde modus defensionis attenditur in eo, quod fit ob defensionem, non autem in eo, quo fit, seu instrumentis defensionis. Dum autem non exceditur terminus defensionis, non habet locum peccatum mortale, atque adeo neque irregularitas.

11 Et ex his colligitur cum Bartolo cit. loc. quod tria requiruntur ad moderamen inculpatæ tutelæ. Vt fiat in instanti cum æqualitate modi defensionis ad offensionem, & ad meram defensionem, non autem ad vlciscendum iniuriam, & propterea non licet inuaforem, si fugit, persequi, vt Glof. in d. l. 1. v. moderatione, & ibi Bart. C. unde vi, n. 10.

12 Notandumque, vt quis necessariò, & impunè se defendat cum morte, vel mutilatione aggressoris; non esse necessarium, vt expectet se ab illo percuti prius, sed sufficere terrorem, & strepitum armorum, l. 3. §. qui armati, ff. de vi & vi arm. Imò sufficit, si videat venientem, & irruentem contra se armatum euaginato gladio, vel sclopo ad explodendum in manibus parato, Anan. in cap. si perfodiens 3. de homic. Dec. in d. l. ut vim 3. ff. de iust. & iur. num. 10. vbi num. 9. in fine admonet, quod defensio dicitur, antequam quis offendatur, vt iniuria propulsetur, & offensio repellatur; quia post offensionem receptam non est defensio, sed vindicta, quod sequitur Tolet. in sum. d. cap. 80. num. 40. Nomine verò aggressoris

Tom. VII.

ille intelligitur, qui non prouocatus aggreditur, l. is, qui aggressorem 2. vbi Glof. C. ad leg. Corn. de sicar. l. 1. C. quando liceat vnicuique sine Iud. se vendic. & Dec. loc. cit. num. 9. Ac ille, qui nedum actu vim infert, sed etiam qui paratus est inferre, quando primùm commoditas tulerit, quia minæ solæ, vel terror armorum faciunt aliquem aggressorem, vt notant Bart. in d. l. 1. §. Cum arietes, ff. si quadr. paup. Florian. ibid. num. 5. Euerard. conf. 35. num. 19. vol. 1. Siquidem solus timor armorum dicitur offensa, vt notant Glof. in l. metum, C. quod metus caus. Bart. in l. de pupil. §. si quis ipsi Prætori, ff. de oper. nou. nunc. Bald. in cap. 1. quod metus caus. Et proinde quando iustè timetur, quod quis inuadat, potest iure naturalis defensionis præueniri. Quia, licet non aggrediatur, est tamen aggressor præparatus, seu est aggressor quoad animum, & præparationem aggrediendi, atque adeo vim infert iuxta doctrinam, quam tradunt Glof. in l. Si de possess. C. de vi, Iaf. in d. l. 3. num. 9. ff. de iust. & iur. Imol. conf. 103. vol. 1. Bald. in conf. schismatis posito in rubr. C. Si quis vbiq. test. prohib. Carrer. in pr. crim. tit. de homic. §. circa tertium numer. 4. Grammat. conf. 18. num. 2. Bart. in d. l. 1. C. unde vi, Ioan. Andr. in cap. Insinuante qui Cler. vel vou. Abb. ibid. & in cap. fin. not. vlt. de his, quæ vi met. caus. fiunt, Zoanet. in repet. l. 3. part. 3. num. 45. ff. de iust. & iur. Felin. in d. cap. suscepimus, de homic. Clar. lib. 5. sent. num. 32. Boss. tit. de homicid. num. 86. Dec. in d. l. ut vim num. 35. ff. de iust. & iur. Rimin. conf. 44. numer. 12. Alex. conf. 109. num. 4. lib. 1. Vvesemb. conf. 19. num. 16. vol. 1. Myling. conf. 27. num. 3. 4. & 7. decad. 3. Voltz. ad leg. Corn. de sicar. cap. 7. num. 119. Obrecht. de defens. necess. cap. 2. num. 19. Afflict. ad Constitut. Neapol. part. 1. lib. 1. rubr. 11. num. 21. Sayr. lib. 7. d. reg. cap. 10. num. 18. Beia part. 2. cas. 21. Sot. lib. 5. de iust. cap. 9. dub. 8. num. 44. & Fagund. lib. 5. in 5. precept. Decal. cap. 6. num. 2. Id, quod solum admiserim, quando nullo modo posset præcaueri damnum, quia cum sit damnum irreparabile, erit licitum præuenire homicidio. Et ideo in tantum iura concedunt inuaforem occidi, quia dum inuadit personam, potest inferre damnum irreparabile, solumque homicidium est licitum, quando est necessarium pro defensione propria vitæ, l. scientiam §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. Vnde quamuis liceat præuenire aggressorem ad auertendum damnum, quod parat, l. is, qui aggressorem, & l. si quis percussorem, C. ad leg. Corn. de sicar. & d. l. 1. C. quando liceat vnicuique sine Iud. & l. Si vt allegas, d. C. ad leg. Corn. hoc tamen solum licet eo modo præuenire, quo licet repellere, dum actu infertur iniuria.

CONSULTATIO XXI.

An & quatenus pater, ac mater possint suis filijs eligere sepulturam?

Quoad patrem indubitati iuris est, filium impuberem, incapacem sibi eligendi sepulturam sepeliri debere, vel vbi pater viuens elegerit, si super electione habeat consuetudinem loci, vel cessante tali consuetudinaria electione sepeliendum esse, vel vbi alii maiores sepulti fuere, vel in Ecclesia parochiali. Textus est expressus in cap. licet pater, de sepult. in 6. & ibi Gloss. v. vel in parochiali, & annotant ibidem Archid. numer. 1. Gemin. numer. 2. Ioan. Andr. Anchar. Butr. & alij ac Nauarr. conf. 2. de sepult. Petr. de Vbald. de can. Episc. cap. 11. num. 6. Bellet. part. 1. disq. Cler. §. 3. de Cler. debit. numer. 17. qui citat Medic. quest. 8. de sepult. Sperell. decis. 89. num. 3. & seg. Villalob. part. 2. sum. tract. 31. diff. 2. num. 1. Bonac. disp. 3. de controu. quest. 21. pun. 3. numer. 8. Genuen. in prax. cap. 61. numer. 4. ac Doctores congesti per Barbof. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 10. numer. 28. & Rota coram Gregorio decis. 276. numer. 1. Nam, vt alibi dixi, ius commune determinat sepulturam pro vnoquoque, vt nimirum debeat quisque sepeliri, aut in sepulchro maiorum suorum, aut in Ecclesia Parochiali, ac insuper concedit vnicuique, qui est capax electionis, quod possit sibi eligere sepulturam, vnde non remanet aliqua potestas eligendi præter concessam à iure, quæ cum sit personalis, & ijs tantum competat, qui sunt capaces talis electionis, non substituitur ratione incapacitatis alterius, & proinde nec pater pro filio, quando filius est incapax. Quare solum re-

C 4

stat,

- stat, quod consuetudo prævalens contra ius commune det patri facultatem eligendi pro filio impuberi.
- 2 Neque obstat, quod pater possit filio impuberi eligere sepulturam de iure ratione patriæ potestatis, ut tenet Gloss. in cap. de uxore. v. definitum, de sepult. quod tamen limitat, nisi consuetudo repugnet, Hostien. in sum. tit. de sepult. num. 5. Molin. disput. 214. de inst. & iur. vers. Pater eligere, & idem videtur sentire Rodriq. tom. 3. quest. regul. 60. art. 1. quia sicuti pater potest filio impuberi facere testamentum, Instut. de pupil. substit. §. liberis, & etiam facere substitutionem in bonis maternis, l. 1. ff. de vulg. & pupill. idque ratione patriæ potestatis, ita quoque poterit ratione eiusdem patriæ potestatis eligere sepulturam.
- 3 Nam respondeo, quod patria potestas est potestas civilis, cap. fin. de iudic. in 6. vnde se extendit ad civilia tantum, non autem ad spiritualia, quale est ius eligendi sepulturam, cap. suam, de Simon. Neque licet arguere à potestate faciendi testamentum ad potestatem eligendi sepulturam, neque ab aliis temporalibus ad spiritualia, præsertim quando iura aliter decernunt.
- 4 Quod autem ad matrem, idem prorsus dicendum est; quia, licet mater non habeat filios impuberes in potestate, ac proinde non possit eis regulariter sepulturam eligere, nisi sit spurius, sicuti post Gemin. in d. cap. licet, n. 4. de sepult. in 6. firmat Medic. de sepult. quest. 8. num. 26. & antea numer. 4. & 5. vbi de legitimis dicit spectare ad patrem, attamen cum non possint sibi eligere sepulturam, de his non prohibet ius, quominus alij ipsis illam eligant, sed convalidat consuetudinem qua pater assumit sibi ius, quod conveniret filijs, si essent capaces, & ipsis eligit sepulturam, atque adeò huiusmodi consuetudo non est contra ius, cum nullum ius prohibeat, quod quis eligat pro eo, qui non potest eligere, sed est approbata à iure, & proinde secundum ipsum ius, quatenus ab ipso admittitur, ut rationabilis. Vnde fit, quod sicuti pater ratione consuetudinis potest eligere filio impuberi sepulturam, ita possit etiam mater, quia militat etiam in ipsa ius consuetudinis, tamquam in illa, cui incumbit cura filiorum impuberum.
- 5 Non obstat, textus in d. cap. licet, de sepult. in 6. vbi habetur, quod eligere sepulturam filio impuberi convenit patri ratione consuetudinis. Hæc autem consuetudo cum sit contra ius, quod disponit vnumquemque sepeliri debere in sepulchro maiorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ut in d. cap. 1. de sepult. non debet extendi ad matrem, præsertim cum agatur de præiudicio tertij, nempe Ecclesiæ, in qua de iure filius sepeliri deberet, l. si verò, §. de viro, ff. sol. matrim. Et hanc opinionem tenent Petr. de Vbald. de can. Episc. cap. 11. num. 4. Medic. qu. 8. de sepult. Io. Afin. in l. familiaria sepulchra, ff. de Relig. & sumpt. fun. n. 50. Burfatt. conf. 226. num. 128. vol. 3. Bellett. p. 1. disq. Cler. §. 3. de Cler. debit. n. 4. Ricc. in pr. decis. 666. ac Genuen. etiam in pr. cap. 16. n. 4.
- 6 Nam consuetudo, ratione cuius pater potest filio impuberi eligere sepulturam, non est contra ius, sed declarativa iuris, aut ad minus exorbitans à iure. Consuetudo autem, ut declarativa iuris, debet sequi conditiones iuris, quarum vna est, quod extendatur ex identitate rationis. Vnde cum eadem sit ratio de patre, & matre, quia pater non eligit filio impuberi sepulturam ratione patriæ potestatis, sed consuetudinis, fundata in eo, quod ad patrem pertineat cura de filijs, ex identitate rationis hæc consuetudo extendetur etiam ad matrem. Et ut exorbitans à iure etiam extenditur ex identitate rationis, ut notat Sperell. d. decis. 89. num. 9. cum Osalch. dec. 120. num. 4. & 12. Tiraquell. de reuoc. donat. v. Libertis numer. 44. Roland. conf. 72. num. 49. lib. 1. Menoch. ad adipisc. remed. 3. num. 34. Villagut. de extens. leg. rubr. de extens. leg. exorbit. ac Farinac. in fragm. v. extensio n. 123.
- 7 Verum tradita doctrina ita intelligenda est, ut necesse sit, quod pater, vel mater eligat, viuentem iam filio. Ita Lavor. var. cap. 11. tit. 2. num. 118. & Sperell. d. decis. 89. num. 5. qui tamen nullum textum, nullamque rationem afferunt. Ratio autem est, quia electio sepulture est vltimæ voluntatis, atque adeò quando quis eligit sepulturam, refertur electio ad tempus, in quo is, pro quo eligitur, potest habere vltimam voluntatem, & facere posset talem electionem, si aliud non obstaret, vnde refertur ad tempus vitæ, non autem ad tempus post mortem. Quod præsertim verum est, quia illa electio fit nomine alterius ad supplendam impotentiam illius, vnde debet supponi filius, cuius nomine fit. Secuta autem morte, non adest amplius filius, cuius nomine fiat. Pro textu autem adduco declarationem Sac. Congregationis super Episcopis his verbis conceptas. Pro patre: *Pater potest ante mortem filio impuberi sepulturam eligere, ubicumque voluerit, etiam in Ecclesijs Regularium, post mortem vero secus.* Ita in Fulginatèn 27. Octobris 1587. in vna Seruorum 6. Decembris 1641. in vna Conuentualium, Montis Palusij 6. Iunij 1659. Nisi contrarium habeatur de consuetudine, Rota apud Ludouic. d. decis. 276. Vel nisi adfit ibi sepulchrum maiorum, d. cap. licet, de sepult. in 6. Dian. part. 5. tract. 3. resolut. 107. Pro matre autem ita: *etiam mater, cum pater non adest, potest filio impuberi sepulturam eligere, viuentem tamen filio, ut in Auellinen. 15. Septembris 1603. & ita intelligenda est resolutio Sac. Congregationis super Episcopis, quæ à Regularibus adduci solet.* Ea est: *Sacra Congregatio censuit, licere parentibus in quacumque Ecclesia voluerint etiam Regularium, eorum filijs minoribus, qui ad annos pubertatis nondum deuenierint, eligere sepulturam, nec à Parochijs locorum impediri posse, aut debere, præsertim vero si in dictis Ecclesijs Regularium sepeliri consueverint, vel in eis habeant sepulchrum maiorum.*
- 8 Quæ quidem consuetudo probanda est à Regularibus, quod si spatio quadraginta annorum præscripta, prout in specie tradit Sperell. d. decis. 89. num. 17. cum duobus seqq. ac iuncto num. 26. Adque hunc effectum non sunt attendendi deponentes, in Ecclesijs Regularium fuisse sepulchrum aliquem numerum paruulorum, cum id potuerit contingere ex eo, quod ibi adest sepultura eorum maiorum, vel quod ipsis viuentibus eorum parentes sepulturam elegerint. Ad effectum autem probandi, debent concludere de qualitate casus controuersi, quod nempe ibi sepulti fuerunt, etiam si non adest sepultura eorum maiorum, & quamuis eorum parentes electionem fecerint post eorum mortem; quia consuetudo probari debet concludenter, præcisè, & in indiuiduo casu, de quo agitur, Buratt. decis. 129. num. 6. & 383. numer. 13. vbi etiam Add. litt. A. Rota decis. 529. num. 4. tom. 2. part. 4. recent. & cum eisdem qualitatibus, de quibus in facto controuertitur, Gregor. decis. 162. num. 2. Marc. Anton. Thomat. decis. 131. n. 26.
- 9 Vnde etiam si parentes deponant, electionem sepulture factam fuisse etiam post filiorum obitum, debent tamen deponere à quanto tempore, de actuum frequentia, deque temporis diuturnitate; quæ omnia coniunctim debet testis deponere ad probandum consuetudinem; quia non potest constare de quadragenaria nisi testes deponant de præciso tempore, quod incipit à primo actu, quæ sit, ita quod verisimiliter transeat in notitiam populi, Sperell. d. decis. 89. n. 27. & consuetudo per testes non probatur, nisi deponant de temporis diuturnitate, de visu actus, cuius consuetudo allegatur, ac de illius frequentia, Cauat. decis. 125. numer. 8. Rota decis. 497. num. 2. part. 2. recent. Neque ad hoc sufficiunt fides, etiam Ciuitatis; quia consuetudo non probatur per simplices fides, sed per testes formiter examinatos, qui deponant de requisitis eiusdem consuetudinis, Duran. decis. 246. num. 1. & Merlin. decis. 225. num. 10.

CONSULTATIO XXII.

Vtrum præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint iuris naturalis, in quo Ecclesia dispensare nequeat? Vbi etiam cuius sit in matrimonij impedimentis dispensare, ac de causis dispensandi?

ET quidem iure naturali prohibetur, quod fini matrimonij repugnat, siue primario, qui est proles generatio, siue secundario, qui est liberorum educatio, adiutorium, infirmitatis solatium, aliaque coniugalia officia, quæ omnia cum in omni gradu cognationis, & affinitatis subsistere queant, sequitur, nullum gradum esse, in quo coniugium ita sit intrinsecè malum, in quo Deus

Deus auctor naturæ dispensare nequeat, scilicet etiam ut filia cum patre coeat, quod in extrema propagandi generis humani necessitate sibi licitum esse, filia Loth crediderunt, quæ ex patre liberos conceperunt. In quo licet peccarint decipiendo patrem, nec eius requirendo iudicium, attamen in eo casu non repugnare humanæ rationi constat. Vndè illas omni crimine Chysofostomus *hom. 44. in Gen. & Ambrosius lib. de Abraham c. 6.* liberant; Augustinus verò *lib. 2. contra Faustum, c. 49.* peccasse dicit, non tam ardore libidinis, quàm amore nimio posteritatis.

2 Quamuis ergo Deus in omni gradu absoluta potestate dispensare possit, attamen ex prima coniugij institutione luculenter discimus, non conuenire, ut pater filia coniugatur. Ideò enim masculum, & feminam creauit Deus, illosque matrimonio iunxit, ac de futuris reliquis matrimonijs dixit. *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ.* Quibus verbis aperte innuitur, omnia coniugia inter ascendentes, & descendentes esse veritatum propter nimiam propinquitatem, tum propter ætatis inæqualitatem.

Accedit, quod vxor viro naturaliter subijci debeat, mater verò liberis præesse, cui etiam obedientiam, reuerentiam, subiectionemque exhibere tenentur, quæ in vsu coniugij filij cum matre stare nequeunt, iuxta illud *Leuit. 18. Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies*; idest filia non cum patre, nec filius cum matre coibit. Quod præceptum ius naturæ continet, vetans coniunctionem in primo gradu in linea recta. Vndè Ambrosius *Epist. 66. Ne pater filiam suam accipiat uxorem, interdictum est natura iure, interdictum est lege, quæ est in cordibus singulorum, interdictum est inuolabili præscriptione pietatis, titulo necessitudinis.* Hinc ab huiusmodi connubijs naturaliter Gentes abhorrent, & Persæ, qui huiusmodi coniugia inter proximos admittunt, ab alijs feri & barbari habentur, quos reprehendit Tertullianus in *Apolog. cap. 9.* Chysofostomus *homil. de Pentecoste, Augustinus in Apolog. cap. 9.* Theodoretus in *lib. de legib. Quin & Aristoteles lib. 2. Polit. vxorum* communionem ex eo confutat, quod liberi parentibus miscerentur. Quod aded naturæ aduersatur, ut dicat *lib. de hist. animal. cap. 47.* camelos nolle matribus misceri. In quo consensit Plinius *lib. 8. hist. cap. 42.* Inde superiori sæculo prodigiosum Henrici VIII. cum Anna Bolena, ipsius ex adulterio filia coniugium, de quo Nicol. Sander. *de schism. Angl. fol. 64. 65. 86. & 88.*

3 Quare nullo iure homo in hoc primo gradu in linea recta dispensari potest. Similiter iure naturæ in primo gradu transuersali consanguinitatis coniugia vetita sunt, puta inter fratres, & sorores, siue ex utroque, siue ex altero parente. Nam id semper & vbique apud omnes homines recta vtentes ratione iudicatum est malum, nisi extrema cogente necessitate obligatio cessaret, ut accidit filijs Adæ, qui sorores accipere debuerunt, ut notat Augustinus *lib. 15. de Cinit. cap. 16.* Hinc talia coniugia morte puniuntur *Leuit. 20.* nec vlla Sanctorum exempla, qui in hoc gradu contraxerint, reperiuntur. Neque vnquam dispensatio in hoc gradu ab vilo Pontifice facta legitur, etiam si non defuerint, qui eam instantissimè petierint, ut de Comite Armeniaco refert Emilius in Ludouico XI. Suetonius inter Caii flagitia enumerat, quod Drusillam sororem vxoris loco habuerit.

4 Si quis obijciat, Abraham duxisse Saram, quam sororem asseruit, *Genes. 20.* Respondeo, Saram fuisse consanguineam, videlicet neptem ex fratre Abraham Aran progenitam, ut constat *ex cap. 11. Genes.* vbi Thare genuit Abraham, Nachor, & Aran. Aran verò genuit Melcham, & Iescham, quæ alio nomine Sarai vocabatur, teste Iosepho *lib. 1. antiq. cap. 14.* Hieronymo in *quest. hebraic. in cap. 11. Genes. & in lib. contra Heluid. Augustino lib. 16. de Cinit. cap. 12. 19. & lib. 22. contra Faust. cap. 35.* Et quidem illo tempore non licuisse sororem vxorem ex *c. 12. Genes. 20. & 26.* liquet, vbi Abraham, & Isaac occultare sua coniugia volentes, dixerunt, *Soror mea est,* ut Palestini audito sororis nomine vxorem non esse crederent. Quod locum non habuisset, si gentium more coniugum cum sorore licitum fuisset. Scripturæque sacræ consuetudo est patruelis, & neptes vocare fratres, & sorores, *Genes. 13.* Abraham Loth fratrem suum vocat. *Genes. 16.* Isaac Rebecam vocat foro-

rem, *Tob. 8. non luxuria causa accipio sororem meam vxorem.* Præterea quod inusitatum fuerit, ut frater sororem acciperet in vxorem, euincit historia Thamar, & Amon *2. Reg. 13.* Nec obstat, quod illa turbata dixerit: *Pete à Rege, & non negabit me tibi.* Nam illud repente illi occurrit effugium, ut impetum eius retardaret, sperans eo modo incestum euitare.

5 Patet igitur, primum consanguinitatis gradum tam in recta, quàm in transuersali linea iure naturæ vetari. Similiter primum affinitatis gradum in linea recta priuigni cum nouerca, vitrici cum priuigna, generi cum focru, atque foceri cum nuru. Ideòque contra facientes morte mulctantur *Leuit. 20.* Ruben propter agnitam Partis concubinam primogenitura caruit. Apostolus nec inter gentes audiri scribit, quod nouerca quis abutatur, *1. Cor. 1.* Hinc Antonius Caracalla notatur, quod à Iulia nouerca non abstinerit. Adonias morte punitus fuit, quia Abisag petiit in vxorem *3. Reg. 2.*

6 Cæterum primus affinitatis gradus in linea transuersa minimè iure naturæ prohibitus est. Nam lex Moysis *Deuter. 25.* permittit coniugium cum vxore fratris defuncti, sicuti & cum sorore vxoris defunctæ. Et in hoc gradu per Ecclesiam sæpius dispensatum esse legimus, ut habetur *cap. fin. de diuort.* Alexander VI. cum Catherina Arthuri Principis Vuallia coniuge dispensauit, ut defuncto marito Henricum VIII. acciperet anno 1509. Primus ergo affinitatis gradus in linea transuersa, & secundus, ac tertius quoque gradus consanguinitatis in eadem transuersa linea non iure naturæ, sed Mosayco Iudæis verabantur. Siquidem Iacob vir Sanctus duas sorores in vxores accepit, *Genes. 29.* & Iudas vxorem filii defuncti alteri suo filio tradidit, *Genes. 38.* & Amram Iochabed amitam suam vxorem habuit *Exod. 6. & Num. 26.* Hi tamen gradus postea sunt Iudæis prohibiti non sub mortis pœna, sed tantum sterilitatis, quia non iuri naturæ, sed positiuo Mosayco repugnaret in illis gradibus coniungi, *Leuit. 18. & 20.* Cum ergo hi gradus vsque ad quartum tantum iure Ecclesiastico nunc prohibeantur, ex causa in eis dispensari potest iuxta Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 5. de reform. & can. 3.*

7 In omnibus porò impedimentis matrimonij Ecclesiastico iure, vel Christiani populi more constitutis, Romanus Pontifex dispensare potest, ad cuius tribunal, & iudicium matrimoniales causæ pertinent, puta de Sacramenti partibus, de Sacerdotali benedictione, de cognationis gradibus, de diuortijs, de impedimentis contractus; nam hæc omnia ad res conscientia, ac spirituales spectant. Non enim apud Christianos contractus legitimus matrimonij à Sacramento matrimonij separatur. De Sacramentis autem, rebusque conscientia, quæ ex legibus diuinis pendent, iudicare Pastorum Ecclesiæ est, quorum Summus est Romanus Pontifex Christi Vicarius, qui diuortij, & repudij causam non ad politicum Magistratum remisit, sed ipse iudicauit, *Matth. 5. & 19.* Similiter & Apostolus de coniugijs leges tulit, *1. Cor. 7.* semperque vsu in Ecclesia recepto de causis matrimonialibus non Reges, sed Pontifices consulti sunt, ut merito Concilio Tridentino anathema dictum sit eis, qui asseruerint causas Matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos minimè pertinere, *sess. 24. can. 12.* Attamen causæ matrimoniales, merè politica, quales sunt de dotibus, de successione, de hæreditatibus politico Magistratui subsunt; mixtæ verò eidem quoque subsunt cum subordinatione tamen ad Ecclesiasticum Iudicem, ita ut si lex ciuilibus Ecclesiasticæ aduersetur, eidem cedere debeat, prout in Iustiniani lege consobrinorum permittente coniugia euenisse conspiciamus, quam D. Gregorius in *Epist. ad Augustinum* Anglorum Episcopum reiecit, vniuersa comprobante Ecclesia.

8 Quod verò ad causas dispensandi attinet, huius instituti non est disputare de impedimentis dirimentibus matrimonia, sed simpliciter exponere praxim Dataria Apostolica in concedendo dispensationes ad commoditatem eorum, qui solent committere tales dispensationes in Curia, ne cogantur, sicuti sæpè euenit, differre consecutionem dispensationum propter defectum sufficientis instructionis; qui igitur voluerit impedimentorum plenam cognitionem habere, multos & varios Authores graues consulere poterit, qui de illis scripserunt, & inter

- ter alios doctissimos Thomam Sanchez, & Poncium de Leone. Ideo supposita sufficienti notitia impedimento-
rum dirimentium, super quibus peti solet dispensatio ad
effectum contrahendi matrimonium inter personas, quæ
alias de iure prohibentur simpliciter, narrantur hic gene-
ra impedimentorum, in quibus Summus Pontifex solet
dispensare, omissis reliquis de iure diuino, aut strictiori
iure canonico inductis.
- 9 De impedimento Voti solemnisi, & Ordinis, cum sit
indispensabile ex praxi, nihil dicendum. Minus etiam de
linea ascendenti, vel descendenti tam in consanguinitate,
quàm in affinitate. Multò minus de impedimento natu-
rali.
- 10 Impedimenta igitur, de quibus hic agendum est, sunt
cognitionis carnalis, quæ dicitur consanguinitas in linea
transuersali, impedimentum affinitatis, cognitionis spi-
ritualis, siue compaternitatis, prouenientis tam ex Sa-
cramento baptismi, quàm chrismatis, siue confirmatio-
nis; impedimentum publicæ honestatis propter contra-
cta sponsalia cum sorore illius, quæ præteritur duci in
uxorem, vel è contra, aut cum matre, vel filia, im-
pedimentum criminis, siue neutro machinante, siue al-
tero tantum, aut utroque, aut propter aliquod rescri-
ptum Papæ in aliqua præcedenti dispensatione, in qua
reddidit virum, aut mulierem inhabilem ad aliud mat-
rimonium contrahendum, & hoc impedimentum venit in
Romana Curia, subscripta *clausula superueniens*, de quo
Sanchez lib. 2. disp. 1. n. 8.
- 11 Septies in eadem dispensatione occurrit multiplicatio
graduum propter diuersas prouenientias, seu varios stipi-
tes, ex quibus contrahentes proueniunt, & nonnumquam
notæ transmittuntur ad Curiam sub multis obscuritatibus,
& æquiuocis, quæ non possunt explicari, ac resolui ab
Expeditioribus, qui coguntur differre negotium vsque ad
dilucidationem expectandam de partibus, aut expedire
cum periculo grauium errorum, & expensarum notabi-
li detrimento, idè visum est opportunum monere, vt
in similibus casibus consanciantur arbores scalarum prou-
enientiarum, & transmittantur ad Curiam, vbi possint
examinari à peritis.
- 12 Dispensationes autem matrimoniales, aliæ vocantur de
maiori, & aliæ de minori. Primæ expediuntur per Can-
cellariam, & taxam soluunt Officialibus, prout materiæ
beneficiales. Secundæ expediuntur per Pœnitentiariam pu-
blicam, siue vt vocant per Officium minoris gratiæ. Di-
gnoscitur autem differentia istarum matrimonialium hoc
modo, quando in aliqua dispensatione, siue impedimen-
tum sit vnus tantum gradus, siue plurium, quotiescum-
que reperitur impedimentum aliquod in tertio gradu, si-
ue consanguinitatis, siue affinitatis, dispensationes tales
vocantur de maiori, etiam si cum tali impedimento tertii
gradus veniant alia impedimenta, siue inferiora, siue pa-
ria, siue superiora.
- 13 Dispensationes super impedimento cognitionis spiri-
tualis, siue impedimentum sit ex Baptismo, siue ex
Sacramento Confirmationis sunt dispensationes de ma-
iori.
- 14 Dispensationes in secundo gradu, aut in primo, & se-
cundo non expediuntur per Cancellariam, sed per Bre-
ue.
- 15 Super impedimentis publicæ honestatis, & criminis,
aut inhabilitatis ex rescripto, dispensationes expediuntur
per officium minoris gratiæ, nisi forsitan concurrat
aliud impedimentum, cuius dispensatio veniat expedienda
de maiori gratia, veluti si supplicantes essent in tertio
gradu coniuncti, vel affines, & vterius indigerent dis-
pensatione super impedimento publicæ honestatis, quo
in casu expeditio talis gratiæ fiet de maiori, sicuti etiam
in reliquis casibus, vt dictum est superius.
- 16 Super impedimento inhabilitatis inductæ à Summo
Pontifice in aliquo præcedenti rescripto solet dari dispen-
satio sine alicuius causæ expressione, & talis dispensatio
vocatur *clausula superueniens*, quæ expeditur de minori,
& expensæ fiunt, sicut notantur in tariffa sub *clausula su-
perueniens*.
- 17 Expensæ, quæ fiunt in expeditionibus dispensationum
maioris gratiæ variantur secundum qualitatem, & quan-
tatem impedimentorum, secundum quas taxantur Bullæ
in bancis scriptorum.

Apostolicorum, & deinde secundum dictam taxam re-
gulantur ab alijs Officialibus, participantibus de taxis.
Et quamuis multæ producantur Tariffæ, solet tamen ab
Expeditioribus formari computum, sicut in beneficiali-
bus. Quod quidem esset superfluum in expeditionibus
de maiori, quæ autoritate Illustrissimorum Regentium
Cancellariæ reperiuntur taxatæ in Tariffis publicis, &
secundum illas Procuratores minoris gratiæ exigunt ex-
pensas, quas excedere non possunt ex Constitutione B.
Pii V. super reformatione Pœnitentiariæ Apostolicæ.
Erit tamen aduertendum, quod in illis Tariffis non
comprehenditur procuratio, siue, vt aiunt, agentia,
neque expensæ litterarum cambij, & aliarum similiarum
rerum. Operæ pretium igitur erit distinguere & narra-
re causas, propter quas Summi Pontifices consueue-
runt dispensare super his impedimentis, & illarum for-
mam, si non præcisè verbis, saltem substantiam enar-
rare, prout hisce temporibus admittuntur, & limitan-
tur in dataria cum clausularum rescriptis, quas restricti-
uas vocant.

Ob angustiam. Causa ob angustiam plurimum vulga-
ris est in dispensationibus matrimonialibus, & solet alle-
gari hoc modo. Quod mulier contrahens in loco, in
quo ipsa, & vir contrahens orti sunt propter illius angu-
stiam virum sibi non consanguineum, vel affinem paris
conditionis, cui nubere possit, inuenire nequit. Si fue-
rint ex duobus locis debet asseri angustia cum clausula
etiam de vno ad alium se transferendo. Notandumque
quod verba illa *sibi non consanguineum, vel affinem* re-
ticiuntur, ubi impedimentum non est solius quarti gra-
dus, aut tertii, & quarti à communi stipite prouenien-
tis; quia cum sint plures gradus, forsitan posset reperire
virum consanguineum in inferiori gradu, quàm in alle-
gatis; verbi gratia, si impedimentum sit duplicis quarti
gradus, facile posset reperire virum consanguineum in
vno solo quarto gradu, qui tamen sibi non esset æqualis
conditionis. Aduertendum tamen, quod quando im-
pedimentum est tertij gradus, manente adhuc distantia
secundi gradus, & vt vocant in secundo, & tertio à
communi stipite, causa ob angustiam non admittitur,
nisi illi superaddatur clausula, quod si extra eorum lo-
cum, vel loca originis huiusmodi nubere cogeret,
dos, quam ipsa habet, non esset competens, aut cum
ea virum paris conditionis, cui nubere posset, inueni-
re non valeret. Si tamen in isto casu clausula huiusmodi
non placet, illius loco apponatur qualitas supplicantium,
videlicet si sint nobiles, vel saltem ex honestis familijs,
excusatur dicta clausula, & *si extra &c.* augentur tamen
expensæ, prout notatur in Tariffa. Ita tandem debet in-
telligi angustia locorum, vt non comprehendantur Ciui-
tates, quæ sunt insignitæ Episcopali dignitate, nisi ali-
quæ in Italia, & Dalmatia, quæ non excedunt 300. focu-
laria. Et quia id raro euenit, & multa requiruntur ad hoc,
vt dicta angustia admittatur à Dataria, visum fuit sufficiens,
si hoc insinuetur.

Propter dotis incompetentiam. Alia admittitur causa,
videlicet, quando mulier non habet dotem competen-
tem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere pos-
sit, inuenire nequit, & illa causa solet simpliciter admit-
ti in dispensationibus minoris gratiæ; sed in dispensatio-
nibus de maiori huiusmodi causæ superadditur, quod vir
contrahens teneatur dotare mulierem vsque ad quantita-
tem secundum dictæ mulieris qualitatem competentem.
Etsi partes insisterint, poterint etiam addi in dispen-
satione minoris gratiæ, sed ad dictum dotis augmentum
non coguntur; augmentum tamen dotis potest fieri ab alio,
quàm viro contrahente, dummodo tamen ille tertius
augens dotem, vel dotans ex integro, aliunde ad id non
sit obligatus ad dotandum mulierem, siue ex integro; siue
ex solo augmento.

Pro indotata. Causa pro indotata in omnibus gradi-
bus solet exprimi, vt sequitur: quod dum ipsa mulier
indotata existat, nec habeat actionem, vnde dotari possit,
& vir contrahens illam sic indotatam in uxorem ducere,
& illam ex integro dotare intendat, quod obseruatur in
omnibus impedimentis etiam simplicis quarti. Sed huius-
modi causa parum in vsu, quia difficilis probationis, & vt
plurimum resoluitur in causam propter dotem, quæ est ma-
gis familiaris.

- 22 *Propter etatem.* Aetas enim mulieris solet admitti pro causa, videlicet in dispensationibus minoris gratiae, si mulier sit aetatis 24. annorum, & in dispensationibus de maiori, si attigerit 25. Sed causa ista non valet, quando mulier iam alteri nupsit, & solet exprimi sub verbis, quod mulier 24. vel 25. annum agens hactenus virum parisi conditionis, cui nubere posset, non inuenit.
- 23 *Propter inimicitias.* Admittitur etiam causa ad componendas inimicitias inter parentes, vel consanguineos, aut affines contrahentium, quae sint graues, & sint aliunde ortae, quam ex causa contrahendi matrimonij inter supplicantes, & sub rescripto facta prius inimicitiarum huiusmodi compositione.
- 24 *Ad componendas lites.* Causa ad componendas lites solet exprimi, vt sequitur: quod cum inter contrahentium parentes, consanguineos, vel affines graues lites, & controuersiae super rebus magni momenti ortae sint, & de presenti vigeant, aliunde tamen, quam ex causa matrimonij inter supplicantes contrahendi prouenientes, & ante illius contractum exortae, & certum sit, quod si supplicantes inuicem matrimonio copularentur, lites huiusmodi extinguerentur, vbi Dataria rescribit, & facta prius litium compositione.
- 25 *Propter haeresim.* In multis Germaniae, & Belgij partibus, & aliquibus locis admittitur causa propter haeresim subsequenter verbis; quod cum supplicantes sint orthodoxae fidei cultores, & Deo dante sub obedientia Sanctae Romanae Ecclesiae viuunt, viuereque, & mori intendunt, & in illis partibus, in quibus multi adsunt haeretici, difficile sit singulorum animos explorare, & qui Catholicam fidem profiteantur internoscere, & ne contingat illos cum haeticis contrahere &c. & dummodo contrahentes sint orthodoxae fidei cultores, & sub obedientia S. R. E. viuunt, viuereque, & mori intendunt.
- 26 *Ad euitanda scandala.* Haec causa non admittitur, nisi etiam petatur absolutio, aut propter incestum admissum, aut propter suspicionem incestus admissi inter partes. Propter incestum videlicet, quando supplicantes, non tamen data opera, aut non sub spe facilius habendi dispensationem carnaliter se cognouerunt. Propter suspicionem incestus, quando supplicantes inuicem conuersati sunt, & ex conuersatione orta sit suspicio, quod se carnaliter cognouerint, & ideo, nisi matrimonium inter illas non contraheretur, mulier remaneret diffamata, & innupta. In gradibus vero secundo, aut primo, & tertio non sufficit simpliciter, quod orta sit suspicio, sed illa debet esse grauis, neque sufficit, quod scandala timeantur, sed illa etiam debent timeri grauia. Imò pro miserabilibus solet etiam addi, quod nisi matrimonium contraheretur, supplicantibus vitae periculum immineret. Dispensationes cum absoluteione, & cum supradicta causa petuntur, aut pro diuitibus, aut pro miserabilibus. Pro diuitibus soluitur compositio, & expensae fiunt, prout notantur in Tariffa. Pro miserabilibus vero nulla soluitur compositio, sed tantum certa regalia pro officialibus, & ideo debet venire fides subscripta ab Ordinario loci, qui sit Episcopus, vel eius officialis, aut Vicarius, aut, Sede Episcopali vacante, officialis, siue Vicarius à Capitulo deputatus, & in aliquibus locis, quae sunt nullius diocesis subscribatur ab Abbatibus, seu Prioribus, qui habent facultatem à Sede Apostolica exequendi dispensationes, & in tali fide paupertatis debet asseri, supplicantes esse pauperes, & miserabiles, illosque ex suis labore, & industria tantum viuere. In alijs vero locis nullius diocesis, quae non dependent ab Abbatibus, seu Prioribus, habentibus supradictam facultatem, talis fides paupertatis debet fieri ab Ordinario viciniore. Euenit etiam aliquando, vt incestus sit emendicatus, & consulto, siue data opera ad effectum facilius consequendi dispensationem; quo casu dispensatio conceditur cum maiori difficultate propter talem malitiam, & imponitur poenitentia grauior. Aliquando etiam euenit, vt partes ipsae ex ignorantia facti contrahant matrimonium in aliquo gradu prohibito, in quo casu duo restant consideranda, quia si partes, habita notitia talis impedimenti, matrimonium ipsum aliàs fuerit canonicè celebratum, nulla indiget absoluteione, sed simplici tantum dispensatione,

cuius expensae limitantur iuxta alias dispensationes, quae expediuntur propter angustiam, vel propter dotis incompetentiam &c. prout tales expensas fecissent, si antea contractum matrimonium supplicauerint pro tali dispensatione. Sed, si habita notitia dicti impedimenti dirimentis, nihilominus partes ipsae perstiterunt in copula carnali, iam facti sunt rei incestus, cum sit extra ignorantiam facti, & ideo petenda erit absolutio, & in hoc casu omnia regulantur sicut in dispensationibus cum absoluteione iuxta tariffam.

Item quia talis perseuerantia aliquando est omnino secreta, & partes nolunt illam deduci ad forum contentiosum, tunc solet exponere in dispensatione per Datariam, quod, habita notitia impedimenti, abstinerunt à copula, & deinde petunt remedium suum in Poenitentiarum quoad forum internum. Et ratio est, quia nemo tenetur detegere culpam suam. Nonnumquam etiam accedit, vt sponsa fuerit rapta, & quia secundum decreta S. Concilij Tridentini inter raptorem, & raptam matrimonium nullo modo consistere potest, quando rapta in raptoris potestate reperitur, in tali casu mulier debet separari, & in loco tuto, ac libero constitui, & consentire futuro matrimonio cum raptore. Et si matrimonium fuerit clandestinè contractum, omnia obseruantur, prout in adducta causa ad euitanda, nisi quod aggrauantur poenitentia, aut salutarum, aut publica.

Conceduntur etiam dispensationes sine aliqua causa expressione, quae vocantur sine causa, & fiunt expensae iuxta Tariffam, prout adnotantur, nisi tamen in gradibus primo, & secundo, vel in secundo. Aliquando etiam admittuntur aliae causae, videlicet pro conseruatione bonorum in familia, pro confirmatione pacis, aut aliae arbitrio Pontificis Summi, & porissimum in gradibus strictioribus. Sed quia nulla hucusque data est regula, & raro admittuntur, nihil ulterius de illis dicendum videtur.

Præterea aduertendum, quod nulla expediuntur dispensationes in forma pauperum, ac miserabilium, nisi quando requiritur absolutio propter incestum commissum, aut suspicionem copulae inter partes, & tunc contrahentibus imponitur poenitentia publica, quae alios deterreat à similibus committendis, vltra quam etiam solet imponi alia poenitentia, videlicet, quod vir contrahens operam suam conferat fabricae, aut in aliud seruitium alicuius Ecclesiae, vel loci pii per aliquot menses secundum impedimenti qualitatem. Et hoc obseruatur in dispensationibus in Italia, & in Hispanijs. Nonnumquam etiam contingit in dispensationibus compaternitatum, aut primi gradus publicae honestatis, & aliquando in alijs impedimentis, vt partes habeant copulam scienter, siquidem se suscepisse prolem alterius contrahentis, vel Confirmationem, sed quia existimabant exinde non prouenisse aliquod impedimentum, quominus possent matrimonialiter copulari, in isto casu erit aduertendum, quod talis existimatio vti erronea ex ignorantia iuris, illis non suffragatur, sed petenda est absolutio, & expeditio fieri debet cum causa propter scandala, & regulantur expensae iuxta Tariffam cum absoluteione.

Uterius erit notandum, quod licet S. Concilium Tridentinum, & subindè B. Pius V. in sua Constitutione, quae incipit, *Illius vicem* limitatae sint personae, ad quas extenditur impedimentum cognationis spiritualis, magna tamen sit differentia in Curia Romana inter quas personas de dicta cognatione spirituali petatur dispensatio; quia inter baptizantem, & baptizatum, seu baptizatam, aut inter leuantem, & leuatam tale impedimentum non vocatur simpliciter compaternitas, sed filiatio spiritualis, cuius causae, & expensae regulantur secundum causas, & expensas in primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis, quae, vt plurimum, pendet ex arbitrio Datariae.

In omnibus autem dispensationibus matrimonialibus quoad compositionem, vel alias expensas nulla habetur ratio super quo genere sit impedimentum, videlicet consanguinitatis, vel affinitatis, siue sit partim consanguinitatis, & partim affinitatis. In dispensationibus super impedimento cognationis spiritualis, videlicet compaternitatis debet explicari prouenientia impedimenti, videlicet

m re- 18
axis,
en ab
ciali-
ibus
tium
, &
t ex-
ne B.
ica.
on.
a.,
ilium
arra-
ueue-
for-
enar-
itan-
icti-
ulga- 19
alle-
o, in
angu-
paris
i fue-
usula
mque
m re-
i gra-
nien-
perire
a alle-
quarti
n in.
qualis
o im-
antia
rio à
itur,
in lo-
etur,
cum
ueni-
smodi
tium,
nilijs,
amen
et in-
Ciu-
si ali-
focu-
hoc,
ciens,
ausa, 20
eten-
e pos-
dmit-
satio-
od vir
ntita-
ntem.
ensa-
ntum
o alio,
ertius
d non
; siue
gradi- 21
mulier
ossit,
ncere,
tur in
huius-
, & vt
st ma-

27
28
29
30
31

delicet si vir suscepit vnum, vel plures liberos mulieris ex alio viro, vel etiam ex ipso susceptos, vel è contra de muliere, & si hoc euenit in baptismo, aut confirmatione. Similes etiam prouenientiæ declarari debent, quando impedimentum prouenit ex actu fornicario, quod impedimentum non extenditur vltra primum, & secundum gradum. Idem etiam erit obseruandum in impedimento criminis, siue mors alterius coniugati euenit neutro supplicanti machinante, siue altero, siue utroque, explicanda erit specificè, vnde proueniat impedimentum, & si altero, vel utroque machinante mors coniugis alterius supplicantis euenit, gratia erit valdè difficilis; quod si impedimentum criminis sit occultum, & partes nolint illud publicare, tunc dispensatio solet expediri per Pœnitentiarum secretam, commissæ Confessario graduato, & ab Ordinario loci approbato.

In dispensationibus super impedimento publicæ honestatis deducenda erit similiter prouenientia impedimenti quomodo euenit, ex qua ratione sponsalia, quæ induxerant impedimentum, fuerint dissoluta, aut de consensu, aut per mortem. Euenit aliquando, vt sponsalia fuerint contracta inter vnum ex supplicantes, & aliquem consanguineum, vel affinem alterius supplicantis in primo gradu, Quo casu aduertendum est, quod si illis dispensari impediabantur aliquo impedimento dirimenti, talia sponsalia contracta sine dispensatione fuerunt irrita, & idèd nullum inductum impedimentum. Si fuerit obtenta dispensatio Apostolica inter dispensatos per verba de futuro, & illa fuerit executioni demandata, & per consequens sublatum impedimentum, quo tales dispensati tenebantur, tunc sponsalia fuerunt valida, & inductum impedimentum publicæ honestatis inter supplicantes; idèdque diligenter erit aduertendum in similibus casibus, vtrum fuerit obtenta aliqua dispensatio inter dispensatos, & narretur illius status & executio affirmatiuè, vel negatiuè, ne committatur error aliquis in noua dispensatione. Præterea erit etiam necessarium aduertere, & monere quando fuerint dissoluta sponsalia, quæ præcesserunt inter vnum ex contrahentibus, & consanguineum alterius, videlicet si de consensu, aut per mortem.

32 Executio verò dispensationum Apostolicarum, nisi forsitan dispensatio sit inter Reges, aut alios Principes supremæ authoritatis, committitur Ordinario loci, idèd Episcopo, seu eius Vicario, aut Officiali, neque illas solet Papa committere officiali Capitulari, sed Ordinario viciniori, attenta vacatione Sedis Episcopalis loci. Quia tamen Dataria non est adstricta legibus communibus, aliquando se accommodat rerum & temporum qualitatibus, idèdque postremis illis temporibus habita ratione bellicorum tumultuum pluribus in locis, vbi asseritur non tutus accessus ad Ordinarium supplicantium, tales dispensationes committit Ordinario viciniori, ad quem sit liber accessus. Et licet Dataria nonnumquam solet rescribere officiali Capitulari, & ad hunc effectum, & per decretum Apostolicum registratum in quinterno Cancellariæ Apostolicæ tempore felic. rec. Urbani VIII. fuerit ordinatum Abbreniatoribus de Maiori Parco, & alijs, ad quos spectat, vt in omnibus commissionibus super executione gratiarum tam beneficialium, quam dispensationum matrimonialium rescriberetur sub his verbis: *Dilecto filio officiali, vel Vicario venerabilis fratris nostri Episcopi N.* ad exclusionem Vicarij, vel officialis Capitularis, nouissimè tamen fuit introductum per tolerantiam, vt Cancellaria rescribat simpliciter. *Dilecto filio officiali N.* omittis illis verbis venerabilis fratris nostri, cuius rescripti vigore nonnulli Officiales, seu Vicarij Capitulares procedunt ad executionem huiusmodi rescriptorum. Viderint tamen ipsi, an validè, præsertim cum magna inter Authores desuper habeatur disceptatio. Quando verò contrahentes viuunt non in sua, sed in aliena diœcesi iam ab anno, & vltra, erit liberum ipsis contrahentibus, vt eorum dispensatio committatur Ordinario diœcesis, in qua commorantur; in idèd quando sunt miserabiles ambo contrahentes, admittitur etiam fides paupertatis facta ab Ordinario, in cuius diœcesi ab anno & vltra viuunt. Si vir fuerit vnius diœcesis, & mulier alterius, dispensatio committitur Ordinario mulieris, nisi forsitan sedes vacet, aut non sit tutus accessus, vel oratrix extra suam diœcesim iam ab anno, & vltra

viuat, siue commoratur. In Insula Ericæ propter magnam distantiam à continente, & quia in ea nullus est Episcopus, executio dispensationum Apostolicarum solet committi officiali Tarraconensi in dicta Insula deputato. Possunt etiam contingere alij casus, in quibus Dataria rescribit alteri, quam proprio Ordinario, sed rarissimè.

33 Quando verò dispensationes matrimoniales reperiuntur in totum expeditæ, & commissæ suis Ordinarijs, à quibus non potest haberi executio, vel quia Sedes Episcopalis iam vacat, aut ad proprium Ordinarium tutus non patet accessus, vel quia Ordinarius, debitè requisitus, denegat executionem Bullarum, petitur per speciale rescriptum, siue per nouam Bullam committitur executio talis dispensationis Ordinario viciniori, qui ad illius executionem procedat perinde ac si à principio illi commissæ fuisset, & hic modus esset valdè tutior, quam petere executionem ab Ordinario Capitulari.

34 Licet quoque iuxta dispositionem iuris Canonici impedimenta consanguinitatis, & affinitatis computentur à gradu remotiori, nihilominus in dispensationibus matrimonialibus pro diuersis gradibus consanguinitatis, seu affinitatis ex eodem stipite prouenientibus, non solum remotioris, sed etiam propinquioris gradus expressa mentio fieri debet iuxta Constitutionem Pij IV. quæ incipit, *Santissimus*, & expressio propinquioris gradus huiusmodi vocatur distantia, quæ non est impedimentum, sed tamen iuxta eandem Extrauagantem indiget declaratoria, quæ exprimitur in singulis dispensationibus sub his verbis: *Distantiam verò tertij, vel secundi gradus huiusmodi non ob stare declares.* Excipiendus tamen primus gradus consanguinitatis, vel affinitatis, quando videlicet contrahentes sunt coniuncti, vel se attinent in primo, & secundo consanguinitatis, vel affinitatis, in quibus gradibus tam propinquior, quam proximior gradus faciunt impedimentum, & non distantiam.

35 Si verò fuerit commissus aliquis error in dispensationibus, solet corrigi ab Illustrissimo D. Regente, si talis error sit substantialis, & habeatur Bulla ipsa originalis; sed si error occurrat in nomine, vel in aliquo gradu omisso, aut alia re substantiali, si supplicatio sit registrata, & Bulla nondum registrata, solet fieri reformatio per nouam supplicationem cum insertione supplicationis primæ, cuius vigore Cancellaria expedit gratiam sub data vltimæ supplicationis, siue reformationis; si verò Bullæ sint in totum expeditæ, tunc solet expediri noua gratia *Perinde valere*, in quo Papa supplet defectum primæ gratiæ. Sed quia talis materia infinitos complectitur ferè casus, quos impossibile esset per singula capita exponere, & resolvere, satis visum fuit insinuare remedium adhibendum à perito sollicitatore.

Impedimenta autem dirimentia sunt.

36 *Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, Si sis affinis, si forte coire nequibus, Si Parochi, & duplicis desit presentia testis, Raptae sit mulier, nec parti reddita tuta. Hac socianda vetant connubia, facta retractant.*

37 Priora duodecim à pluribus Iureperitis referuntur, duo verò posteriora refert S. Concilium Tridentinum, nempe quando clandestinè, & quando vir mulierem rapuit. Ex duodecim tria correxit S. Concilium Tridentinum. Nam primò quoad impedimentum ex cognatione spiritali proueniens vltra disposita in tit. de cognat. spirit. in 6. sess. 24. cap. 2. & per Constitutionem etiam B. Pij V. corriguntur tria supraddicta, & per eam sessionem, & Constitutionem declaratur impedimentum cognationis spiritalis suscipientes, & susceptum, susceptique parentes, ac baptizantes, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem non egredi. Idem de confirmatione intelligendum; quoad impedimentum publicæ honestatis vltra c. *Sponsam*, de spons. in 6. vide S. Concilium Trid. d. sess. 24. c. 3. & Constitutionem B. Pij V. quoad impedimentum ex fornicatione proueniens, alias ad quartum, hodiè ad secundum tantum gradum extenditur ex d. sess. 24. c. 4.

38 Quod verò impedimenta dirimentia essentia matrimonij aduersentur, ad cuius veritatem liber consensus personarum legitimarum exteriori signo expressus requiritur, facillè intelliget, qui animaduertit, ignorantiam, & coactio-

tionem reddere consensum inuoluntarium, non liberum, neque deliberatum. Vnde qui circa personam errat, in eam non consentit. Similiter qui circa personam conditionem errat, non censetur liberam sui corporis potestatem ei tradere, qui vicissim liberè tradere nequit. Vnde pueri, furiosi, & amentes validè contrahere nequeant, quia vsu liberi arbitrij destituuntur. Ad coactionem pertinet vis, & metus, quæ libertatem consensus quoque impediunt. Reliqua impedimenta dirimentia ex parte contrahentium personarum sumuntur, quorum aliquam personam omninò inhabilem ad contrahendum reddunt, & sunt vel naturalia, vt frigiditas, & perpetua coeundi impotentia, siue innata, siue maleficio procurata; vel sunt voluntaria, vt solemnè vorum continentia, ordo sacer, vinculum matrimonij. Nonnulla verò impedimenta non absolutè hominem ad contrahendum matrimonium inhabilem reddunt, sed respectu solùm certæ personæ, vt crimen adulterij mixti, homicidium in ordine ad futurum matrimonium, cultus disparitas, cognatio, siue naturalis, siue spiritualis, siue legalis, qualis est affinitas.

39 Circa primum impedimentum dirimens notandum est, quod error personæ tollat consensum, non error qualitatis, an diues, pulchra, nobilis &c. nisi eadè in consensum.

40 Circa secundum seruilis conditio alteri ignota tollit consensum, non autem præcognita, c. vlt. de coniug. seruor.

41 Circa tertium votum triplicis est generis. Solemne per professionem in approbata Religione, vel per susceptionem Sacri Ordinis, vel per emissionem in Societate Iesu post biennium. Hoc impedimentum iure constat Ecclesiastico, quo matrimonium postea attentatum fit inualidum, & nullum, vt à Concilio Trid. definitum est *sess. 24. can. 9.*

42 Circa quartum sciendum est, cognationem esse triplicem, naturalem, spiritualem, & legalem. Naturalis est propinquitatis per carnalem propagationem contracta duarum personarum, quarum vna est ex altera, vel amba ex eadem promanant, & reddit hæc propinquitatis inualidum coniugium vsque ad quartum gradum inclusiuè, vt patet ex c. Non debet extr. de consang. & affin. Olim verò ante Concilium Lateranense vsque ad septimum gradum impediēbat, vt constat 35. q. 3. cap. Ad sedem. Coniuncti paterno sanguine, agnati vocantur, materno autem cognati, & hi omnes consanguinei appellantur. In eo autem consanguinitas ab affinitate distinguitur, quod consanguinitas eorum sit vinculum, qui ab vno per sanguinis participationem descendunt. Affinitas verò eorum est, qui non per propagationem, sed per vnionem duorum in carnem vniam coniunguntur. Vnde consanguinei vnus coniugis efficiuntur affines alterius, non autem consanguinei eiusdem. Et quidem affines sunt in eo gradu alteri coniugum, in quo sunt consanguinei vni. Est autem consanguinitatis gradus distantia maior, vel minor vnus personæ ab altera secundum consanguinitatis lineam. Est autem linea hæc duplex, scilicet recta inter eos, quorum vnus est ab altero mediātè, vel immediātè, & transuersalis inter eos, quorum neuter ab altero, sed vterque à tertio vel immediātè descendit, vt fratres; vel mediātè, vt patruales, & consobrini.

43 Vt autem constet, quoto gradu consanguinitatis vna persona distet ab alia, tres regulæ obseruandæ sunt. Prima est. In linea recta tot gradus numerandi sunt, quot numerantur personæ, omisso stipite. Secunda. In linea transuersali æquali, in eodem gradu consanguinei distant à se, quo eorum quilibet secundum lineam rectam distat à stipite. Itaque fratres, consanguinei sunt in linea transuersali in primo gradu, qui illorum quilibet in linea recta distat à stipite vno gradu, consobrini duobus. Tertia regula; qui sunt in linea transuersali, gradu inæquali, eo gradu inter se distant, quo remotissimus illorum secundum lineam rectam distat à stipite. Itaque patruus, & nepos distant in secundo gradu.

44 Sciendum tamen est, in linea transuersali gradus aliter numerari à iure Ciuili, aliter in iure Canonico. Ius enim ciuile personarum numerum respicit. Ius autem Canonicum distantiam à stipite, vt docet Alex. d. c. Ad Sedem q. 5. & Canonistæ ad c. Quod dilectio, de consang. & affin. & cap. fin. eod. Ratio autem Canonice supputationis est, quia personæ in ordine transuerso non coniunguntur, nisi ra-

tionem stipitis, à quo procedunt. Vnde inter se magis, aut minus distare nequeunt, quàm à stipite, cum eo gradu inter se coniungantur, vel distent, quo stipiti vniantur, vel ab eo distant. Hinc idem gradus est patris, & filij fratris, qui est duorum patruelium. Siquidem non minus distat filius patris à patruo, quam ab auo, in quo vterque coniungitur, sicuti patruales in auo suo coniunguntur, à quo distant secundo gradu.

Si quis interroget, cur graduum supputatio non se infinitum extendat, sed certo graduum numero terminetur? Respondeo, virtutem paternam in filium traductam, per quam similis ei redditur, non solum in specie, sed etiam in indiuiduo, complexionem, moribus, colore, lineamentis, ob quæ peculiaris inter consanguineos affectio nascitur, paulatim diminui, tandemque post aliquot generationes euanescere, quod post quartam generationem fieri plerumque solet. Idèd legislatores certum graduum numerum consanguinitati præfixerunt. Moyses quidem in *Leuit. 18.* duos gradus in recta linea prohibuit, coniugium scilicet patris cum filia, & cum nepte, & matris cum filio, & nepote. In transuersa verò prohibuit coniugium fratris cum sorore, siue ex vno, siue ex vtroque parente, nepotis cum amita, vel matertera; non tamen prohibuit coniugium patris, vel auunculi cum filia fratris, aut sororis.

Quod ad affinitatem verò in recto ordine prohibuit coniugium filij cum nouerca, & patris cum nuru, & cum priuigna, vel eius filia. In ordine autem transuersali prohibuit coniugium cum vxore fratris, & cum sorore vxoris viuentis, & cum vxore patris, vbi duo gradus prohibiti reperiuntur tam in consanguinitate, quàm in affinitate. Nam filia priuignæ est in secundo gradu cum Patre, & vxor patris in secundo gradu cum nepote.

Quoniam verò lex Diuina hos paucos gradus matrimonia impedire constituerit, lex tamen ciuilis, & Ecclesiastica plures addiderunt, & quidem olim vsque ad septimum gradum, nunc verò vsque ad quartum tantum prohibentur coniugia; quia enim matrimonium super contractu politico fundatur, qui secundum tempora, & hominum conditiones mutationem admittit, simulque in naturæ officium, humanæque fragilitatis remedium institutum est, idèd Christus circa materiam huius Sacramenti in genere positam, Ecclesiæ potestatem dedit prohibendi, aut admittendi plures, aut pauciores gradus consanguinitatis, & affinitatis ad validè contrahendum, prout benevolentia, amicitijque multiplicandis expedire senserit.

Quia verò nunc hominum vita breuis est, nec vltra quartam generationem vulgò protenditur, ad amicitiam veluti reuocandam prohibitio iusta ratione ad quartum gradum restricta est, cum sufficiat ad reuerentiam consanguineis exhibendam, & confederationes dilatandas. Ob quas causas certos gradus fuisse vetitos constat, vt Augustinus docet *lib. 15. de Ciuit. cap. 16. & 22. & lib. 22. contra Faust. 5. 33. Ambros. ep. 66. Gregor. lib. 12. ep. 31. & D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 9. Aristotel. lib. 2. polit. & Concil. Lateran. c. 50.*

CONSULTATIO XXIII.

De vagorum Matrimonio quoad statum liberum.

Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 7. de ref. matr.* ad vagorum matrimonium duo in Parochis requirit, nimirum diligentem inquisitionem, & licentiam Ordinarij; quia cum causa, in qua probanda est libertas horum hominum vagantium, sit valde ardua, nam, vt ait Concilium, vt improbi sunt ingenij, prima vxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa viuente, diuersis in locis ducunt; quod est in magnum præiudicium Sacramenti Matrimonij, animarum, ac Reipublicæ Christianæ, idèd cautè admodum prouidendum est; quod fieri non potest, nisi præmissa diligenti inquisitione, ac licentia eiusmodi.

Verum quoniam sæpè numero contingebat ex negligentia vel Parochorum, vel Ordinariorum in hac re minorem cautelam adhibitam fuisse, quam Concilium euitandi polygamias exposulat, idcirco S. Congregatio Inquisitionis, experientia in dies edocta, instructionem edidit, in qua præcipit, & Concilio addit, quod si con-

trahentes sint vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum esse liberos, & in alijs seruata forma Concilij Tridentini d. cap. 7. sess. 24. Id, quod olim etiam vsus obtinuerat, ne huiusmodi vagi, præsertim ignoti Matrimonio coniungerentur absque literis testimonialibus sui Ordinarij, vt refert Abb. antiq. in cap. fin. de clandest. desponsat. & ibi Io. Andr. num. 5. ad fin. Panorm. n. 7. idem Io. Andr. in c. fin. n. 2. de eo, qui duxit in matr. Greg. Lop. lib. 1. tit. 3. p. 4. Manuel. tom. 1. sum. edit. secunda c. 219. n. 3. Segur. in direct. Indic. p. 2. c. 16. n. 28. in fine.

3 Quare censeo, seruandam esse Instructionem S. Inquisitionis, prout seruandam esse in huiusmodi casibus semper rescripsit S. Congregatio Concilij, præcipue in Neapolitana 1666. in qua agebatur de Matrimonio concubinariorum forensium, in quibus minus est periculi, quam in vagis.

CONSULTATIO XXIV.

An dispensari possit cum Catholicis, eorumque familijs, vt in partibus hæreticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis hæreticis usurpatas?

1 R Espondeo, posse in hac specie cum catholicis, eorumque familijs super huiusmodi iure dispensari. Etenim, licet laici sint incapaces iuris spiritualis, non sunt tamen incapaces fructuum decimarum, qui temporales sunt. Pontifex enim est supremus dispensator horum fructuum, ac proinde potest illos applicare cuiusque voluerit, si secundum rectam, & conuenientem causam expedire iudicauerit, vt per Suarez tom. 1. de Relig. cap. 15. n. 3. In hoc autem casu iusta, atque expediens videtur causa interuenire. Nam huiusmodi decime hoc pacto deueniunt ad Catholicos cum euidenti Ecclesiæ utilitate.

2 Atque ita cum Henrico Corcagensi in Hibernia Urbanus Octauus summus Pontifex dispensauit, vt bona Ecclesiastica ab hæreticis empta tuta conscientia retinere valeat cum clausulis tamen diuersis, vt videre est sub anno 1631. & cum alio dispensauit sub anno 1633. & cum alio 1639. Et Gregorius XV. sub die 7. Iulij 1622. cum Hibernus petijisset secum dispensari, vt monasterium Ordinis Cisterciensis à Regibus Angliæ mediante nobili pecuniarum summa acquisitum, retinere possit, cum eo, ac eius successoribus dispensauit, vt illud retinere possint cum clausula durante tantum schismate in illis partibus, ac interim tam ipse, quam sui successores teneantur erogare eleemosynam Catholicis pauperibus iudicio Confessarij, meminissentque bona esse Ecclesiæ, & cum iuramento coram Ordinario promittant, se cessante schismate quoad dicta bona statutos iudicio Ecclesiæ.

3 Eadem dispensatio cum eisdem clausulis concessa fuit viro nobili, & Catholico hiberno sub die 19. Nouembris 1602. Eademque concessa nobili Bohemo, mandante Paulo V. scribi Nuncio Apostolico, vt adimpletis per dictum virum nobilem conditionibus oblati eum in foro conscientie securum reddat, sed oretenus tantum, nihil ei dando in scriptis, vt sub die 6. Octobris 1605.

4 Eleemosynæ verò huiusmodi assignandæ videntur illi Religionis, cuius erant decimæ, quemadmodum assignatæ fuerunt in vsu Religionis Cisterciensis in casibus supradictis. Vnde lecto supplici libello Procuratoris Generalis Cisterciensis, decretum, vt eleemosynæ prouenientes ex bonis Monasteriorum eiusdem Religionis in Hibernia, quæ post schisma peruenerunt ad seculares Catholicos, assignentur in vsu Religionis Cisterciensis, nec liceat cuique Confessario illas in aliquem alium vsu conuertere prætextu cuiusuis indulti Apostolici, vt sub 19. Iunij 1624.

CONSULTATIO XXV.

An nocte Sacratâ Natiuitatis Saluatoris, post primam Missam cantatam, alie duæ Missæ immediatè celebrari, & Christi fidelibus Sacra Eucharistia ministrari liceat?

Q uod ad Missas P. Suarez Theologorum nostri sæculi 1 phenix, & in materia de Sacramentis religiosissimus, in omnibus felicissimè secundum ingenium in 3. p. 9. 83. D. Th. disp. 80. sect. 4. sic ait: Quoad primam Missam indubitatam est, quod non est inchoanda ante mediam noctem; quia antea non incipit dies Natalis Domini, neque ante illam horam natus est Christus; ab illa tamen hora completo matutino, dici potest iuxta Ecclesiæ consuetudinem. Tamen de secunda, & tertia est res dubia; nam serè omnes censent, priuilegium illud esse limitatum ad primam Missam, & ideo non licere ceteras anticipare ante certam horam.

Huius autem sententiæ nullum in iure fundamentum reperire potui. Nam in can. Noctē sancta de consecr. d. 1. nec de prima Missa, nec de Missa in singulari sermo est, sed absolute dicit: Noctē sancta Natiuitatis Domini Saluatoris Missas celebrent presbyteri. Cur ergo limitabimus hoc priuilegium ad primam potius, quam ad ceteras Missas? Præsertim quia statim subditur, reliquis verò temporibus non esse Missas ante diem celebrandas. Ergo non solum vna Missa illius festiuitatis, sed absolute tempus illius noctis excipitur, vt in eo possint Missæ celebrari. Accedit, quod Platina in vita Telesphori, inquit: Statuit, vt in Natali Iesu Christi noctu tres missæ celebrentur, prima in dimidio noctis, quando Christus in Bethleem nascitur. Secunda illucescente aurora, quando à pastoribus agnitus est. Tertia eadem hora diei, qua nobis dies redemptionis, & veritatis illuxit.

Quæ distributio ab ipso Platina accomodata videtur. 3 Nam in decreto Pontificis non continetur. Vnde solum fuisse videtur ab eo statutum, vt tempore nocturno possint ille tres Missæ inchoari; quod autem necessariò debeant interrumpi, & post finitam primam Missam expectari lux diei, vt secunda inchoetur, hoc non legitur ab eo statutum, nec videtur posse colligi ex illo mysterio, seu representatione pastorum. Nam vnde constat, eos non venisse ad Christum adorandum ante lucem diei? Ex textu enim Euangelico colligi non potest. Nam Luc. 2. dicitur Angelum apparuisse pastoribus custodientibus vigilias noctis super gregem suum, & statim subditur, eos festinantes iuisse ad videndum Verbum sibi reuelatum.

Deinde neque ex officio illius secundæ Missæ colligi potest non posse dici tempore noctis. Nam introitus eius sic incipit: Lux fulgebit hodie super nos. Quæ verba propriissimè videntur posse dici tempore nocturno; quin potius etiam de tertia Missa, ait D. Thomas hic ad 2. posse ad generationem æternam accommodari, quia in ea Euangelium dicitur de æterna generatione, & hac ratione poterit dici in nocte, quia illa generatio, quantum ad nos, est occultata, & in diuina caligine; vel si referatur ad natiuitatem temporalem, quia introitus incipit: Puer natus est nobis, etiam illa noctu perfecta est. Ergo hac ratione non repugnabit etiam tertiã Missam noctu dicere.

Denique esse potest congruentia; quia tota illa nox propter Christi claritatem dies ab Ecclesia reputata est; & ideo facultatem nobis fecit, Missam ea nocte dicendi. Ergo non est, cur limitemus hoc priuilegium, sed ex quo tempore possunt ea nocte tres Missæ inchoari, censendum est iam absolute illud esse tempus legitimum ad sacrificandum, & consequenter, finita prima Missa, posse inchoari secundam sine respectu ad lucem auroræ.

Et quod in Missis priuatis id non esse sub præcepto necessarium, sed quouis tempore, in quo prima Missa legitime absoluitur posse inchoari secundam, & consequenter tertiã Missam, ita probat idem Suarez; quia neque in iure potest aliud præceptum satis ostendi, vt declaratum est, neque ex consuetudine. Nam potius regulariter ita fit sine scrupulo; neque ex ratione, quia iam illud tempus designatum est, vt legitimum ad sacrificandum, & non est admodum graues, vel necessarium in Missis priuatis seruari illam temporum distributionem, quod serè in alijs horis, vel officijs Ecclesiasticis semper ita seruatur.

Item, nam si quis fortasè non posset Missam festiuitatis 7

ea nocte dicere, posset pro sua deuotione dicere Missam de B. Virgine, eamque posset noctu dicere. Et similiter qui non posset dicere tres Missas, sed tantum unam, posset pro deuotione sua dicere tertiam, omittis prima, & secunda, eamque noctu dicere posset, quia priuilegium non est limitatum ad officium primæ Missæ. Ergo eadem ratione quamuis qui dixerit primam Missam, poterit consequenter dicere secundam, & tertiam, quamuis nox duret, quia etiam non est priuilegium limitatum ad unam tantum Missam. Unde non refert, quod in secunda, & tertia Missa dicatur: *Et diem Sacratissimum celebrantes*. Tum quia à tempore noctis computatur totus ille dies naturalis; tum etiam quia uerba non semper referuntur ad tempus, in quo dicuntur, sed ad tempus, pro quo representando, & commemorando dicuntur; sicut (& est optima confirmatio totius sententiæ) in prima etiam Missa dicitur: *Et noctem Sacratissimam celebrantes*, & nihilominus quoad Missas priuatas non est necesse semper eam Missam noctu dicere, sed absque ullo peccato dici potest in plena luce. Ergo similiter fieri potest è conuerso. Est ergo hæc sententia fati probabilis, & secunda. Ita Suarez.

8 Ego autem fateor affectum meum apud amicos. Non possum legere libros P. Suarez, quin aliquoties exosculer codicem. Et nihilominus hac in re cogor ab eo discrepare, cuius sententiam, licet admittat Gauant. in rubr. p. 4. tit. 3. n. 6. si causa adsit maioris numeri Sacerdotum, minorisque numeri altarium, & eiusmodi si minus omnes celebrare commodè possint, contrariam tamen sententiam communiorem ait cum Francolino p. 1. c. 39. n. 20. ubi alios citat. Eamque docuerunt antiquiores, nominatim Angel. de Clauas. in voce *Missæ* §. 46. Syluester ead. voce 1. §. 6. Armilla, & Tabiena eadem pariter voce, Nauarrus in *enchi-rid.* c. 25. num. 87. & in d. *can. nocte Sancta*, Duran. de ritib. *Eccles.* lib. 2. c. 7. n. 2. asserentes, quod ipsa Natiuitatis nocte primam dumtaxat licet Missam celebrare, ad eò ut reliquas duas neque publicè, neque priuatim ante auroram continuare liceat. Ratio autem deducitur ex primatia institutione huius cæremoniæ, in qua intentio Ecclesiæ fuit, ut prima Missa dicatur post mediam noctem, secunda in aurora, tertia in plena luce, ut ait idem D. Thomas loc. cit. Unde solum in prima Missa dicitur, *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*. In secunda autem, & tertia dicitur, *& diem Sacratissimum celebrantes*.

9 Et quamuis Suarez id verum esse censet, & in Missis solemnibus obseruandum, ad quas præcipue respicit institutio, & horarum distributio, non autem in Missis priuatis; quod de Missis solemnibus intelligendum esse testatur idem Durant. loc. alleg. nihilominus tamen aliter quoad utrumque dubium visum est S. Rituum Congregationi, quæ per hæc uerba decreuit. *In nocte Natiuitatis Domini post primam Missam cantantem alia due missæ immediate non celebrentur, nec Christi fidelibus sacra Eucharistia ministratur, in Pisarenfi.*

10 Item per hæc alia. *Patres S. Caroli Congregationis Clericorum Regularium petierunt responderi, an liceat in nocte Natiuitatis Domini post cantatam primam missam alias duas immediate celebrare, & communicare fideles? Et S. Congregatio respondit, nullo modo licere, sed omnino prohiberi die 20. Aprilis 1641.*

Et cum quidam Regulares id nihilominus licere prætenderint, & propterea rursus in eadem S. Congregatione audiri supplicauerint, eius Eminentissimi Patres, ipsis auditis, protulerunt hoc decretum.

11 *Cum superioribus dictis consulta hac S. Rituum Congregatione, an esset permittendum celebrari in media nocte Natalis Domini post missam decantatam successiue alias duas missas, & in eis S. Communionem exhibere fidelibus, illam deposcentibus, & respondisset, non esse permittendum, sed omnino utrumque prohiberi; nihilominus nonnulli Regulares asserentes hoc licere, supplicarunt audiri. Et S. Congregatio ipsis auditis cum procuratoribus, & aduocatis ad relationem Em. Pallotii stetit in decretis, & respondit, iterum prohibendum tam sacerdotibus celebrare uolentibus, quam confluentibus in media nocte ad Ecclesiæ, & communionem deposcentibus die 7. Decembris 1641. quorum decretorum duplicata expedita fuerunt die 9. Augusti 1653. Carolo Episcopo Ostiensi Cardinali Medices Præfecto, & Bernardino Roccio S. Rituum Congregationis secretario. Ita S. Rituum Congregatio, cuius iussa in omnibus exequamur.*

CONSULTATIO XXVI.

- 1 *An euasio mulieris sinistro fætu laborantis, ac morti proxima, quæ implorato alicuius Serui Dei auxilio fætum emisit salua, & incolumis, sit adscribenda miraculo?*
- 2 *Quid de instantanea sanatione tibijs, & cruribus impotentis, & attracti.*
- 3 *Deque sanatione strumarum etiam à Regibus facta, ac obite de titulo Christianissimi, qui olim Hispaniarum Regibus usitatus, ac debitus fuit, digressio.*
- 4 *Quid de vulneribus, carbunculis incis, & sanatis absque ullo penitus cicatricis vestigio?*
- 5 *Quid de liberatione à suppressione urinae cum emissione prægrandis calculi spinosi, & asperi? Et de calculo, siue lapide per aluum deiecto?*
- 6 *Quid de paulò ante sanatis ex miraculo, reincidentibus in eundem, aut alium morbum?*
- 7 *Quid de periculoso partu ob fætus duplicatos?*
- 8 *Quid de cæco, surdo, muto qui statim lumen, auditum, loquelam recipiunt.*

R Espondeo. Legitimè probata ueritate facti, quod scilicet factum, quod narratur ad miraculum, eo modo probetur contigisse, quo narratur, probataque qualitate miraculi, hoc est, quod factò comprobato contineatur effectus, qui naturæ vires excedat, ut propterea ad miraculum referri debeat, ac probata intercessionem Serui Dei, quod nempe talis effectus eueniret ad intercessionem illius, non autem alicuius alterius Sancti, censeo, hæc omnia, huiusmodique alia miraculo esse adscribenda.

Et quod ad primum miraculo adscriberem, si, considerato statu, in quo mulier reperiebatur desperata planè salutis fuerit. Cum enim fætum in utero haberet transuersum, imò & exanimem, eoque magis si cœperat corrumpi, & venter tumescere, neque idè possibile esset ut ullis naturæ viribus, aut artus adiutorio, nullo præsertim adhibito instrumento ad illius extractionem, eum emittere ipsa matre salua, & incolumi, utero nulla ex parte ulcerato, aut alio morbo infesto remanente, prout probari debet ex doctissimis medicorum peritissimorum allegationibus super hisce casibus consultorum, quæ exhiberi debent, quibus tanquam peritis in arte, omninò est credendum per l. 5. de ventr. inspic. cum passim alijs, ac iuxta stylum S. Rituum Congregationis ut liquet ex relatione B. Pij V. in 2. miraculo post mortem, vers. factum, ubi allegantur Doctores in c. fin. de frig. & malef. ac in relatione S. Raymundi p. 2. mirac. 16. in relatione S. Caroli mirac. 18. post mortem, & mirac. 11. v. Quarto accedit iudicium medicorum, prorsus desperata haberetur, eo quod nullis eam crederent adiuuari posse remedijs, profectò de hac muliere iudicandum esset, quod Omnipotentis Dei virtute supra naturæ vires operante, mortis imminenti periculum per admirabilem, & naturaliter impossibilem fætus emissionem incolumis euaserit.

Ac proinde hoc genus miraculi, si non ad secundum gradum miraculorum, saltem ad tertium referendum est, in quibus ea Deus operatur, quæ excedunt facultatem naturæ, saltem quoad ordinem, ac modum, ut sæpius fuit resolutum in similibus casibus mulierum, quæ in partu ad mortem laborarunt, & præter iudicium ad spem medicorum, & obstetricum mortem euaserunt, ut in relatione SS. Didaci, Raymundi, Caroli, Francisci Borgiæ, & in casu relato à Mutio Iustinopolitano in vita S. Porphyrij.

Ad 2. Cum agatur de sanatione morbi, ope naturæ insanabilis, quod constare debet ex depositione medicorum, ut potè ortum ducentis à resolutione neruorum qui sunt vehiculum nutrimenti, ut considerat Altomar. de medend. human. Corp. cap. 14. ubi ex mente etiam aliorum, sic ait: *Verum quæ à nerui diuisione oritur resolutio, Paulo teste, insanabilis est, nec minus si ex spinalis medullæ trasuersis incisionibus, seu luxatione valida. Amplius si resolutum membrum minuat, aut eius color immutetur.* Et Martinel. ex autoritate Auicennæ lib. 3. de morb. nobiliores animæ facultates obsidentibus c. 16. §. prognostica, inquit: *Que à ver-*

à vertebrarum luxatione suscitatur omnino opem medicam respuit, teste Anicenna, necessariò fatendum est, priuationem vitæ in tibijs, & cruribus ineptis ad motum propter nutritionis priuationem. Atque adeò cum hæc sanatio supponat vitam in subiecto, illa penitus orbatò, facultatum vitalium restitutio eis partibus in secundo miraculorum ordine ponenda est.

5 Idemque dicendum de sanatione strumarum, ac aliorum morborum instantanea. Potestatem eas sanandi habuerunt, ac etiamnum habent Reges Franciæ. Prisci etiam Austriæ Principes, qui ab Habsburgensibus oriundi sunt strumas, vt ferunt Ioan. Pauli in *spudopædia*, & Laur. in *theatr.* vi quadam diuina sanare poterant. Nam in Alfatia vallem aiunt Alberti dictam, quæ cum plurimos gignat struma laborantes, plurimos quoque manu Principum illorum curatos vidit. Regibus Hungariæ icteri sanandi virtutem concessam esse perhibent. Reges Hispaniarum Crucis signo dæmones depulisse, Aragoniæ strumas sanasse refert Andr. Laurent. *lib. de strum. ex Chassaneo in catal. glor.* & Carol. Tap. Vide Ant. Beuter. Eduardus Rex Angliæ gestauit annulum, cuius contactus comitali morbo salutaris erat. Hinc natum, testatur Polydorus *lib. 8. hist. Angl.* vt Reges postea Angliæ consueuerint in die Parasceues multa cæremonia facere annulos, quos qui induunt hæc in morbis omnino nunquam sunt. Idem Reges hac potestate sanandi strumas ante claruerunt, quam vllum exemplum à Galliæ Regibus editum proferri possit. Solebat, inquit idem, Rex Eduardus diuinitus solo tactu sanare strumofos. Quod quidem immortale munus, iure quasi hæreditario ad posteros Reges manauit. Nam Reges Angliæ etiam nunc tactu, ac quibusdam hymnis, non sine cæremonijs prius recitatis, strumofos sanant.

6 Et hic etiam obiter annotandum est, Titulum *Christianissimus* aliquot sæculis antequam Summi Pontifices eum Regi Galliæ concessissent, Hispaniæ Regibus vsitatum, ac debitum fuisse. *Christianissimus* namque nomen Franciæ Regi antiquæ possessionis iure vindicatur à multis, tanquam Carolo Caluo in sua coronatione datum ab Innocentio, Honorioque III. repetitum, & ante illos à Mauritio Cæsare attributum. At selsquifeculo, & amplius, antequam vllus Pontifex Maximus, aut vlla Synodus Ecclesiæ Carolum Caluum, vel quemquam Regum præcedentium *Christianissimum* nuncupasset, Reges Hispaniæ iam possessionem eius occupauerant. Non historici cuiuspiam obseuri attestatio, non epistolis inscriptio, sed integra Ecclesiæ Concilia plenissimam faciunt fidem. Nam anno quingentesimo nonagesimo octauo, hoc est centum & quinquaginta annis ante Pipini regnum, Reccaredus qui totam Gothorum gentem ad Catholicam fidem exemplo, & verbis traxerat, à Concilio Toletano æra 635. sub ipso celebrato, vocatur *Christianissimus, & Amator Dei, gloriosissimus Dominus*. Et anno sequenti statim in ingressu Concilii Barcinonensis dicitur *Christianissimus, & piissimus Dominus Reccaredus Rex*. Itaque Ioannes Biclarenfis Abbas, à S. Isidoro Hispalensi ante mille plus minus annos commendatus, Reccaredo coætaneus, à quo Gerundensi Episcopatu admotus fuit, in chronico, quod Reccaredi ætate terminauit, in qua, inquit, *Synodo memoratus Christianissimus Reccaredus &c.* Quam honorificam eius nomenclaturam ducentis annis Rodericus Sanctius Episcopus Palentinus, aliquoties imitatus est. De Sisebuto testantur, qui res Hispaniæ iam ab aliquot annorum centurijs memoriæ mandauerunt, eum à Scriptoribus antiquioribus *Christianissimum* nuncupari solitum. Hic Sisebuto *Christianissimus, per historiatores vocatur*, ait Alphonsus in *anacephaleosi* Episcopus Burgenfis. Et Rodericus Sanctius in Sisebuto: *Hic Christianissimus, & Religiosissimus appellatur*. Et à quadringentis annis ante vitrumque, Rodericus Toletanus *lib. 2.* eodem eum nomine appellat. Anno verò 638. Concilium nationale totius Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis de Chintilano Rege dicit *cap. 6. Tolet. æra 676. cap. 3. Inspiramine Summi Dei excellentissimus, & Christianissimus Princeps, ardore fidei inflammatus, Regni sui Sacerdotibus præuaricationes, & superstitiones eorum eradicare elegit funditus*. Et rursum *cap. 19. Gratias agimus Christianissimo, & Gloriosissimo Chintilano, Principi nostro, cuius studio advocati, & instantia collecti sumus*. Leo II. Papa Romanus in *Epist. ad Quiricum* Episcopum dicit, se destinasse Petrum Nota-

rium ad præcellentissimum, atque Christianissimum Regem, Eruigium videlicet, filium suum. Ecce quot annis, imò sæculis ante Carolum Caluum, Innocentium, & Honorium, imò ante Carolum Magnum, & Pipinum, omnemque Romanorum Pontificum indulgentiam, etiam tempore Mauritii Cæsaris Hispaniæ Reges *Christianissimi* titulo vtebantur.

7 Cur autem ille titulus succedentium sæculorum lapsu ab Hispaniæ Regibus præteritus sit, si eis antiquæ possessionis vsu, ac iure debeatur, causa in promptu est, quod in Catholicæ Ecclesiæ fide, & phrasibus eruditi Principes nomen *Christiani* fidelibus impositum esse scirent, vt fideles Christi à paganis, ac Iudæis, hoc est, Christi fidem omnino detrectantibus, non verò à schismaticis, atque hæreticis distingueret. Hinc etenim fit, vt quicumque se Christianum dixerit, hoc ipso quidem neque Paganus, neque Iudæus esse intelligatur, mahente tamen ambiguitate, quam sectam Christiani nominis profiteatur. Inde illa phrasid Augustini *lib. de util. cred. c. 11.* qua Christianorum plures hæreses esse scripsit. Et in *Epist. 56. Videmus nullum iam errorem se audere extollere ad congregandas sibi turbas imperitorum, qui non Christiani nominis velamenta conquirat*. Inde illud examen ex diuersis Augustini locis, quo initian di rogabantur, *Christianus es?* Cui quæstioni, inquit Augustinus *tr. 44. in Ioan. respondet, non sum, si Paganus est, aut Iudæus, &c.* vt ostenderet Christianum hoc nomine à Pagano, Iudæoque secerni. Hac ergo doctrina instituti Hispaniæ Reges, & Antistites alia nomina quæsiuerunt, quibus propriè à sectis, quas relicto Arianismo repudiauerant, hoc est ab hæreticis capitaliter sibi inuisis, & à schismaticis vnitatis Ecclesiasticæ vastatoribus disungerentur. Quare, relicta *Christianissimi* nuncupatione, cuius possessionem vacuam vltro Francorum Regibus reliquerunt; *Orthodoxi, & Catholici* appellati sunt, vt *Orthodoxi* titulus eos distingueret ab hæreticis, *Catholici* à schismaticis, vel potiùs ab vtriusque. Nullus enim hæreticus orthodoxam fidem tenet, sæpè schismaticus. Nullus hæreticus, aut schismaticus catholicus esse potest. Nam ista nomenclatura Christianum à quocumque schismatico, & hæretico euentissimè, certissimèque distinguit. Hinc illud S. Augustini de hæreticis *lib. contra Epist. fund. c. 4. Tenet me ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, vt cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino aliquid, ubi ad Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum, vel basilicam suam, vel domum eudeat ostendere*. Et ante Augustinum S. Pacianus Barcinonensis, hoc est Hispaniæ Præsul, *Ep. 1. ad Sympron. Ego forte ingressus populosam urbem hodie, cum Marcionitas, cum Appellecianos, Cataphrygas, Nouatianos, & ceteros huiusmodi comperissem, qui se Christianos vocarent; quo cognomine congregationem meam plebis agnoscerem, nisi Catholica diceretur? Quid clariùs, quàm Ecclesiam Catholicæ nomine ab omnibus hæreticorum conciliabilis discerni, à quibus tamen nomine Christianæ nulla ratione discernitur?*

Iam vidimus, quomodo non tantum ab hæreticis, sed 8 etiam à schismaticis, hoc est ab omnibus pestibus fidei, vnitatisque inimicis eadem appellatione Catholicis separatur. *Velint, nolint*, ait Augustinus *lib. 1. de ver. relig. c. 7. ipsi quoque hæretici, & schismatici alumni quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, catholicam nihil aliud, quàm Catholicam vocant. Non enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab vniuerso Orbe nuncupatur*. Et idem ille S. Pacianus eum docuisset, ingruentibus post Apostolos hæresibus, quæ Ecclesiam in partes lacerabant, opus fuisse proprio nomine, quod corrupti populi distingueret vnitatem, nulla scilicet hæresi, vel schismate diuulsam, statim subiicit *d. Ep. 1. Ne astues, frater, Christianus mihi nomen, Catholicus vero cognomen. Illud me nuncupat, hoc ostendit. Hoc prodor, inde significor*. Et S. Cyrillus *catech. 18. Ne petas, ubi sit Ecclesia, sed ubi catholica Ecclesia. Hoc enim nomen proprium est huius Sanctæ Ecclesiæ, matris omnium nostrum*. Catholicum enim propriè est nomen vnitatis, atque communionis cum Ecclesia totius Orbis, repugnans ex diametro scissioni vnitatis Ecclesiasticæ, siue per hæresim, siue per schisma diuellatur. Ex quo nascitur, vt Catholicus hoc ipso, quo Catholicus, vtraque & schismatis, & hæresis labe careat, quorum vtrouis tota Catholicæ nominis ratio prorsus perit. *Nec hæreticus*, inquit Augustinus *lib. de fid.*

fid. & symbol. cap. 10. pertinet ad Ecclesiam catholicam, qua diligit Deum, nec schismaticus, quoniam diligit proximum, de quo non est iam pluribus dicendi locus.

9 Cum hæc igitur iuxta antiquorum doctrina certa sint, ut nomen Catholicum rationem Christiani vagam, hæreticis, schismaticisque communem includat, contrahat, & à capitalibus Christianismi vitijs, hæresi, atque schismate discriminet, Hispaniarum Reges, ut Christianæ suæ fidei sinceritatem, unitatisque Ecclesiasticæ dilectionem propriissimè, potentissimèque testarentur, præclarissimo isto, & propriissimo cognomine ipsius Ecclesiæ Dei, Catholicos se nuncuparunt, & à Præsulibus, Pontificibus, Ecclesiæque Concilijs appellati sunt. Quam nominis Catholici præ Christiano præcellentiam ut Augustinus designaret, plerumque quando non quolibet modo Christianum, cuiusmodi, & hæreticus esse potest, sed Orthodoxum, unitati que sociatum Ecclesiasticæ vult exprimere lib. de hæres. Christianum Catholicum vocat, quarum (hætesion) aliquam qui tenuerit Christianus Catholicus non erit. Et præclarissimè collationis Carthaginensis Patres, quorum Augustinus choragus fuit in collat. 3. diei num. 100. Afrorum Christianorum Catholicorum hæc est: Nos uniuerso Orbi Christiano Communione coheremus; nimirum quia non sufficit esse Christianum, nisi sit in Christianæ fidei professione, in ipsaque Ecclesiastica unitate sine hæresis, sine schismatis labe, catholicus.

10 Ecce causa cur Hispaniarum Reges, cum Christianissimi titulo ab ipsis fidei suæ exordijs insignirentur, glorioso Orthodoxi, maximèque Catholici cognomine delectari, ac designati sint; quod Catholici nomen complectitur duplicem illam virtutem excellentem Christiani hominis, Orthodoxam Christi fidem, & gluten unitatis, hoc est fidem, unitatisque unitatem, quarum alterutra qui caruerit, certè ille non Catholicus, sed Christiani hominis umbra, fumus, nihil est, quamuis Christianissimus appelletur. Quamquam magno, arcanoque Dei consilio contigerit, ut amplitudinis vocabulum, quo Ecclesia Dei viui propriè Catholica cognominatur solis Hispaniarum Regibus communicatum sit. Nulla quippè ab Orbe condito Monarchia, ut fusiùs alibi dicturi sumus, potentius, constantiusque laborauit, ut Ecclesiæ gloriosissimæ istius nomenclaturæ effectu, hoc est ipsa sui ipsius per totum Orbem diffusionem potiretur, quam ea, cuius isti Reges habenas tractant. Quidni igitur Sponsa Dei solos istos Reges gloriosi sui cognominis participes afficeret, quorum fidelitate, atque strenuitate se vim nominis istius re ipsa per uniuersum Orbem impleuisse, & quotidie implere gratulatur?

11 Ad 3. Probata pariter diuisione cutis, vel incisione, sequitur necessariò probatio miraculi; quia huiusmodi cicatrices propter cutis diuisionem, aut incisionem nunquam aboleri possunt, sed semper remanet aliquod earum vestigium, ac signum visibile.

12 Ad 4. Probata similiter instantaneitate, & impossibilitate transitus huiusmodi calculi ab angusto vretre, eius liberatio miraculo est adscribenda; quia cum foramen vrinarium sit angustissimum, negant periti, non solum grandiores lapides, sed etiam exiguos calculos inde posse exire. Undè communiter docent, nulla alia ratione curari posse calculo laborantes, quam sectione, ut per Vid. lib. 10. de curat. membr. cap. 20. ubi ait, quando calculi duriores, & grandiores sunt effecti, tunc vnica spes est in eorum extractione, dissecta à perito Chyrurgo ipsa vesica. Idemque confirmat Bartolin. libel. de extrahen. lapid. vexic. cap. 22.

13 Et quidem quando calculi in vesica medicamentis vix, aut admodum difficulter frangi possint, ad chirurgiam veluti Sacram anchoram confugiendum. Minores quandoque in virga hærent, qui idoneo instrumento extrahi, aut incisa carne eximi possunt. Monet hoc eleganter Celsus lib. 7. cap. 26. Nonnumquam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde ea extenuatur (lego quæ subinde ab eo extenuatur, dum scilicet paulatim propellitur, fistulam distendens) non longè ab exitu inhaerescit. Eum, si fieri potest, oportet euellere, vel oriculario specillo, vel eo ferramento, quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema quam plurimum attrahenda, & condita glande lino vincienda est, ut calculus consistat, neque retrò remeare possit, deinde à latere, (qua maximè parte renitur, tumetque calculus, à latere autem coles carnosior, at in superna parte, quod ibi vena, & arteria subsit, incisio hæ-

morrhagiam efficeret; inferna quia exanguis est, & assiduo vrinæ fluxum excipit, non coalesceret) recta plaga coles incidendus, & calculus eximendus est, tum cutis, (quæ violentius ad tegendam glandem attracta fuerat) remittenda. Sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat, & vrina naturaliter profluat.

At multò facilius absque vlla læsione eximuntur mulieribus, quam viris, idque ob amplum, & breue vesicæ colulum. Scribit Vida lib. 3. de arte med. 6. se lapidem magnitudine nucis regalis, quem in collo vesicæ continebat religiose quædam, qui etiam vrinam omninò cohibebat cum vehementi dolore, admoto speculo matricis patefuisse, & vifella eduxisse. Refert & ibidem, se vidisse lapidem, quem obstetrix à collo vesicæ fœminæ cuiusdam vtero gerentis, iam propè partum, manibus extraxerit, magnitudinis parui oui gallinæ. Meminitque Beuerouic. de calcul. cap. 12. puellæ sex annorum, cui vrina planè suppressa nullis remedijs promoueri poterat calculum amygdali penè magnitudine ductum obstruentem, se præfente chirurgo absque vilo dolore exemptum. Hinc rectè Celsus ait: In fœminis, ubi paruus calculus est, scalpellus superuacuus est, quia eum vrina in ceruicem compellit, quæ & breuior, quam in maribus, & laxior est. Ergo & per se sæpe excidit, & si in primo, quod est angustius, inhaeret, eodem tamen vnco sine noxa educitur.

Totum hoc negotium fusè prosequitur Aetius è tetr. 3. serm. 3. cap. 5. huc afferre opere pretium est: Sæpe delati ex renibus in vesicam lapides, & præ magnitudine circa collum vesicæ detenti, in extremum periculum agrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quod vrinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet ita, ut supini situentur, & longè altiores Coxarum vertebrae habeant. Deinde multiformiter eos commouere, quo omnibus machinamentis adhibitis, lapidem ex ipso vesicæ meatu excidere faciamus. Post verò agros iubere, ut alacriter vrinam eijciant, & cieto lotio sinere. At verò ubi lapis non fuerit euacuatus, rursus mouere, atque hoc ipsum sæpe repetere. Quod si non euacuetur, catheter instrumentum prolektanda vrine aptum, quod pro agri etate congruenter sit moderatum, eoque humor educatur. Post verò per potiones lapidem in amplitudine vesicæ existentem confringere valentes, lapis ipse atteratur. Si verò ex vesica quidem excidat calculus, iuxta medium autem meatuum ipsius pudendi obfirmetur, & vulnerando exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex vrinam ducentibus plurimum exhibendum est, iubendusque ager, ut multam vrinam congreget, eamque postea emingat, ac diligentius expellat; ita enim detractus lapis celeriter excidere consuevit. Noui autem, inquit Philagrius, quemdam, in quo quidem aliàs lapis fuit progressus, non penitus autem, quam in summo pudendo fortiter obturatus, & parum absuit, quin homo periret propter vrinæ suppressionem, & maximum dolorem. Angusta igitur vifella ipsum lapidem extrahere non potuimus. Quare sensim, & quiete agitauimus perquam tenui auriculario specillo; cum verò neque hoc modo eum extrahere possemus, secare statuimus, vulnuscule superne iuxta glandis magnitudinem incusso, inferne enim secare non expedit, quandoquidem ferè semper in fistulam proficit, ac postea per ipsam fissuram vrina excernitur. Porro ubi per vrinam prodierit lapis, lac asinum melle modico mixtum praebeatur, & reliqua etiam diata commodior, veluti ad vlcera fieri consuevit, constituatur, ob vexationem scilicet in locis ex lapide factam. Inde verò præseruare hominem oportet, ne rursus renes lapide infestentur.

Prosper Alpinus alium modum eximendi calculos sine incisione, quo Aegyptii hodiè vtuntur, describit lib. 3. de Medicina Aegyptior. cap. 14. lineam cannulam accipiunt longitudine octo digitorum, & crassitie pollicis, quam colis, siue penis canali admouent, fortiter infiant, ac ne flatus ad interiora perueniat, altera manu extremum pudendi comprimunt, & constringunt. Foramen deinde cannulae claudunt, ut virgæ canalus intumescat, & amplior fiat. Quo facto minister digito in anum posito lapidem paulatim ad canalem virgæ, atque in eius extremum deducit. Vbi præputio lapidem appropinquate sentiunt, cannulam à virgæ canali subito amouent, atque hoc modo calculum ad oliuæ nuclei magnitudinem ab Arabe quoque extractum fuisse, à se visum narrat Alpinus citatus, qui & alium modum ab Arabe quodam vsurpatum ibidem recenset.

Habuit quaedam cannulas magnitudine inæquales in modum musici instrumenti, syringæ appellati, è substantiâ cartilaginea, quæ facillè dilataur, harumque graciliorem primò in virgâ canalem immisit quousque ad vesicam peruenit, ac mox ore illam inflauit quantum potuit: post hanc maiorem, & crassiolem immisit, eodemque modo inflauit; postea tertiam, & tandem quartam omnium maximam. Hoc modo dilatata virga, cum putaret viam calculo satis patulam, ægroto rectè collocato, digitoque in anum immisso, calculum ad collum vesicæ, quo maioris cannulæ extremitas peruenit, deduxit, & eum in canalem detrudere conatus est. Quo facto altero cannulæ meatu ore excepto conatus est spiritum ad se trahendo lapidem simul extrahere. Mirum verò, neminem apud nos idem experiri. Neque enim adeò difficulter os, & canalis vesicæ dilatari possunt, vt prima facie inexpertis apparet, cum multò latius in grauidis vteri corpus, & in partu os eius extendantur. Et multò expeditius hoc modo eximeretur calculus, quam vrethræ incisione, quæ callum relinquit, ac proinde meatum vrinarium duriorum, & angustiorum efficit.

17 Hactenus dictum quibus modis calculosè renibus, vteribus, vesica, vrethra minores elicere oporteat; quod si grandior lapis in vesica hæreat, in maximumque periculum, & extremum penè discrimen æger adducendus sit, omnis in sectione spes quæ dubia. Non rarò siquidem cum calculo vitam ipsam aufert. *Igitur vbi vltima experiri statutum est, ait Celsus d. lib. 7. cap. 26. ante aliquot diebus corpus præparandum est, vt modicos, vt salubres cibos, vt minime glutinosos assumat, vt aquam bibat, &c. Cum eo venit, incidit super vesicæ ceruicem iuxta anum cutis plaga lunata vsque ad ceruicem vesicæ debet, &c.*

18 Hæc est simplicissima curatio veteribus vsitata, quam vulgo minorem apparatus vocare solent, quod paucioribus instrumentis peragatur. Sed in ea Aquapendens meritò reprehendit lunatam sectionem, quia ea transuersi musculi penis amputentur, & plus intus, ac in profundo, quam par sit, incidit, ac meatus vrinarius præteriri possit. Ipse verò, vt hodiè etiam obseruatur, secundum ductum musculorum, & in medio eorum sectionem censet peragendam. Deinde, & hoc rectè monet, malè forcipes ab antiquis neglecta, & extractionem vel digitis, vel vnco solùm tentatam fuisse, quorum vtrumque parum tutum. Nam digiti non sufficiunt, per vncom verò extractio periculo non vacat, cum lapis facillè sub vnco effugere, & ab vnco vicinæ partes lædi possint.

19 Hinc alius adhuc est secandi modus, qui quod maiori instrumentorum apparatu fiat, apparatus magnus dictus. Hunc Ioannes de Romanis, Cremonensis medicus, qui circa annum Domini 1520. Romæ floruit, inuenit, & vsurpauit, eumque postea eius discipulus Maraianus Sanctus cum instrumentis necessariis peculiari libello descripsit, atque ex eo in chirurgias suas transfudere Pareus, & Gourmelinus, & in suas institutiones Sennertus.

20 Huius ratio eiusmodi est. Corpore ægri, vt in modo descripto à Celfo præparato, ipse super mensam stabilem ductis, & complicatis genibus ferè supinus ita collocabitur, vt eius calcanea ferè nates contingant, manusque poplitibus extrinsecus subijciantur. Tum verò habena duplici à ceruice dependente crura tibiarum, & pedes firmiter vinciantur, & laqueo sic constrictus æger à valentibus ministris vtrinque comprehendatur, & immobilis teneatur. Figura ægri ad sectionem hoc modo siti extat apud Pareum *lib. 16. cap. 42.* tum cathetere gibba curuaturæ parte in longum paulò latiore rima fissus, cuius figuram loco allegato videre est, oleo inunctus in vesicam immittatur. Minister verò alter, qui ægri dextrum genu tenet, dextra manu scrotum paululum in dexteram partem ita attollat, vt chirurgus sine impedimento sectionem instituere possit. Tum chirurgus inter anum, & scrotum, non quidem per medium perinæum, sed sinistrorsum, qua parte catheteris fissura conuertetur, duorum ab ano digitorum spatium, secundum fibrarum rectitudinem scalpellum adiget, eiusque aciem in catheteris, qui in collo vesicæ est, rimam demittet, atque ita sectionem instituet, vt vulneis interna longitudo pollicis transuersi latitudinem non multum excedat.

21 Mox per vulnus virgulæ argenteæ, seu ferramenta duo exigua, longa, teretia, in extremo leuiter incurua, quorum alterum in extremitate obtusum, & læue est, alterum læuiter cauatum, & bifurcatum, quæ ductores no-

minantur, quod reliquis instrumentis in vesicam immitrendis ductorum loco sint, & loco allegato apud Pareum depinguntur, in catheteris rimam primò immittantur, deinde retracto cathetere in ipsam vesicam demittuntur. Tum inter hæc duo instrumenta, quæ sinistra manu firmiter teneat, chirurgus forcipem, quæ rostrum anatinum appellatur, dextera manu in vesicam immittat, quæ calculum, si paruus sit, nullo negotio facillè extrahet. Si vero maior, quam vt per vulnus extrahi possit, vulnus ampliandum, vel diducto illo rostro anatino, vel dilatorio instrumento, ibidem depicto. Postea rursus forceps aliqua vel recta, vel incurua in vesicam demittatur, eaque calculus comprehendatur, vbi comprehensus calculus fuerit, sensim in vtrumque simul latus mouendo extrahatur. Si plaga dilatata difficulter adhuc extrahatur calculus, chirurgus sinistræ manus iunctos digitos indicem, & medium in anum immittat, & calculum ad ceruicem vesicæ simul compellat.

Cauendum autem, ne sub forcice confringatur calculus, ideòque extractus diligenter contemplandus, & si vel alius calculus adhuc restet, is simili modo extrahendus, vel si quid detritum, instrumento instar cochlearis eximendum. Si tamen calculus maior est, quàm vt per vulnus, etiam quantum potest dilatatum, extrahi possit, forcipe per medium dentata Parei, vel alia potiùs Petri Franconis confringendus, & particulatim extrahendus. Videndum tamen, ne aliqua particula fracti calculi intus remaneat, sed omnes diligenter eximendæ sunt.

In fœminis quoque ratio extrahendi calculi similis pene est. In hoc tamen differt, quod fissus catheter, qui in vesicam per meatum vrinæ demittitur, & super quem vesicæ ceruix secatur, in fœminis non incuruus, vt in viris, sed potiùs rectus est. Ad hæc si quando propter extractionis difficultatem digiti subijciendi sunt, quibus calculus ad vesicæ ceruicem compellatur, mulieri per naturalia subijci debent, virgini tamen numquam per naturalia, sed per anum, aut mari.

Tertius lithotomiæ modus, quo contra veterum sententiam non per perinæum, sed per hypogastrium, & membranofam vesicæ partem sectio instituitur, ab inuentore Franconiana quibusdam dicta est, vti prima à descriptore Celsiana, & ab eo, qui instrumentis eam illustrauit, Guidoniana, proxima ab illo, qui etiamnum viuo inuentore fusè eam descripsit, Mariana. Modus hic extrahendi calculum per membranofum vesicæ corpus, primùm vsurpatus fuit, salute iam ægri desperata, partim temeritate quadam, partim artificio chirurgi Petri Franconis, qui tamen licet ipsi feliciter successerit, posthac vti illa sectione non prohibet. Quod miratur Roussetus, & varijs exemplis probat vulneratam quoque vesicam sanari posse *lib. 3. de partu Casareo cap. 6. 7. 8. & 9.* Idem persequitur aliquot observationibus in *append. Bauhinus*. Sed audiamus primùm ipsam historiam.

Scribit Francus *cap. 33.* sibi aliquando infantem bimulum calculo vesicæ, magnitudine circiter oui gallinæ laborantem oblatum fuisse. Cum autem omnem, quam potuit diligentiam, ad calculum deorsum in collum vesicæ detrudendum adhibuisset, nihilque efficere potuisset, infans itidem à dicto calculo ita torqueretur, ac vexaretur, vt parentes illum libentiùs mortuum, quàm diutiùs in tanta miseria spiritum ducere cuperent; ipse verò interea exprobrationem sibi factam, quod calculum educere non potuerit, in malam partem interpretatus esset, tandem se calculum in inguine, & superiore ossis pubis parte, paulò è regione execturum apud se constituisset; quandoquidem calculus deorsum deduci non potuerit, se propterea eum, digitis in anum immisis, adeò in altum eleuasse, dum ministrorum alter è latere opposito ventrem comprimeret, calculumque ad locum incidendum protruderet, vt eum ibidem execuerit, infantemque, tametsi summoperè debilitatum, nihilominus tamen restitutum, vulnusque sanatum fuisse. Hoc vel contra mentem auctoris, qui stolidè se egisse fatetur, imitandum esse censet Roussetus pessimo consilio. Nam pro vno fortè seruato, non sunt innumeri occidendi. Aphorismum Hippocratis cito *lib. 6. aphor. 18. cui perfecta fuerit vesica, aut cerebrum lethale est.* Quod rarò fallit.

Quare quartus calculum secandi modus ab eodem Fran-

Francone inuentus, & probatus, authoris nomen potius præferre meretur, & Franconianus appellari, quem ipse descripsit loco citato. Corpore ægri, vt dictum, ad lithotomiam parato, factaque supra itinerarium, vt vocat, siue ductorem incisione, turandam vulnere accommodatam imponit, nihilque prætereà ea vice molitur, nisi fortè per se in vulnere compareat, tunc cum vel tenaculis instituto suo appropriatis, vel hamulis, qui hac in parte, vbi calculus æqualis, ac leuis fuerit, maximè idonei, & commodissimi sunt, extrahit. Quod si verò calculus non ad vulnus procerit, aut grandior fuerit, tum vulnus more solito obligat, ægrumque reponit, diebus aliquot post, vbi ægri melius habent, vulnusque suppuratur, nec febris adest, calculus iridem in vulnere comparat, vt plerumque contingit, tum eum, vt dictum, extrahit. Calculo verò ad vulnus non prorumpente, digitis in anum immisissis, atque compressis abdominis musculis deorsum ad vulnus protrudit, quod eo tempore absque vilo periculo fieri posse dicit; quandoquidem intumesciones, inquit, remiserunt, & vrina semper liberè effluxit, præterquam quod etiam æger eo vsque exquisitam victus rationem obseruauit, nullaque inflammatio amplius in vulnere verenda est. Reliqua apud authorem ipsum legere est.

27 Posteriores duas lithotomiæ species in vsu alicubi esse ignorat Beuerouicius loco citato, at multiplici experientia edoctus primam Celsianam secunda vt faciliorem, ita & quamuis secus nonnullis videatur, tutiorem esse iudicat. Quæ cum fustus profecutus sit Pareus in chirurgia, & absoluto tractatu de lithotomia vesicæ Fabricius Hildanus actum hic agere nolo. Atque hæc adduxi, vt pateat quam hic morbus sit truculentus, quod incipiens vix curari possit, ait Galen. *de sanit. tuend. cap. 6.* & si per annum duret, nullum curatum vidisse neque iuuenem, neque senem fateretur, quia intemperies illa sit habitualis, quæ nullo modo postea remoueri potest adeò, vt Authores ferè omnes vel confugiendum ad sectionem, tamquam ad sacram anchoram, de qua nihil certi polliceri quis potest, cum anceps satis, ac dubium sit remedium, afferant, vel, vt ego consulo, ad Dei seruos, vt eorum intercessione, post inuocatum ipsorum opem, miraculo calculus eiciatur.

28 Quare restantibus medicis, ac chirurgis impossibilitatem secundum artem extractionis huiusmodi calculorum absque sectione, non quidem dubitatiuè, vt fieri solet in morbis, quorum qualitates internæ argui non possunt, nisi ex coniecturis externis, sed assertiuè, & ad euidentiã ex quo lapidem cum suis instrumentis tetigerint, & cognouerint per experientiam eius qualitatem, ac magnitudinem non extrahendam, nisi cum scissione, ijs planè credendum est, quippè qui testantur de his, quæ pertinent ad suum exercitium ex sæpè firmatis in alijs miraculis.

29 Ad 5. Censeo, non esse contra rationem miraculi, si sanatus paulò ante reincident in eundem, vel alium morbum, vt patet de S. Petronilla, quæ à S. Petro sanata fuit, vt discumbentibus ministraret, Panuin. *in relat. S. Bonauenturae part. 2. art. 6.* Castellan. *de Canoniz. Sanct. quæst. 6. §. quæro, an sit contra rationem miraculi si sanatus.* Vbi etiam ait, nihil releuare, quod in dubio infirmitas paulò post reuerfa, præsumatur ex prima causa procedere. Quia id habet locum in sanatis secundum ordinem naturæ, non autem in sanatis miraculosè.

30 Ad 6. Licet huiusmodi partus difficultates ope remediorum possint euinci, aliquando tamen ex coniunctis accidentibus, vel ex sui natura morbus est adeò pertinax, pernicaxque, vt remedijs non frangatur, non cedat. Constat enim partus difficultatem esse difficillimæ curationis, cum ex multis causis oriri possit, quas enumerat Ægineta *lib. 3. cap. 76.* inter quas recenset, tamquam præcipuum locum tenentes eas, quæ se tenent ex parte fœtus, videlicet quotiescumque ille à naturali figura recedit, vt quo magis ab illa discedat, eo difficiliorem curationem reddat, vt docet Vid. *de curat. membr. lib. 11. cap. 34.* Adeòque periculosa est huiusmodi partus difficultas, vt Auctores periculosa prognostica passim pronuncient. Siquidem Hippocr. 9. *aphor. plura & quidem grauissima mala ex hac matrem contrahere docet, & Mercurial. de morb. mulier. lib. 2. cap. 2.* sic ominatur: *Omnis figura non naturalis mala, & periculosa.* Dicebat enim Hippocrates *lib. de natur. puer. Si fœtus exeat aliena figura, quam decet, periculum semper imminet,*

ne aut fœtus perdat, aut fœmina & fœtus. Idemque confirmat Sennert. *lib. 4. pract. p. 2. sect. 6. cap. 7. prognost. 1.*

Eòque magis, si vitium sit in obiecto, & fœtu, qui debet expelli, quod in numero, magnitudine, robore, figura, & sexu consistere potest. Si enim non vnicus, sed plures sint fœtus, & præsertim, si, vt inquit Hippocrates, vterque eodem tempore exitum quærat, si sit fœtus magnus, vel secundum vniuersum corpus, vel secundum partem aliquam, vel secundum caput potissimum, si sit imbecillis, vt membranas dirumpere non valeat, & proprium exitum sibi ipsi parare, & adiuuare; nam in partu, vt ait Galenus *lib. 5. aphor. 55.* duplex requiritur robur mulieris, & fœtus, & multò magis si mortuus sit, si sit potius fœmina, quàm mas, & si malè figuratus descendat, proculdubio propter has causas inquit Eustach. Rudius *lib. 2. cap. 61.* semper partus difficilior euadit. Fœtus autem imbecillior euadit propter febres, medicum, & alia omnia, quæ mulierem ipsam imbecillem reddunt. Malè autem figuratur fœtus multis modis, & potissimum quatuor. Nam vel exit pedibus, vel manibus, aut vna, aut ambabus, vel obliquis, & in latera, vel duplicatus. Et hoc potest fieri tribus modis, idest secundum manus & pedes, secundum posteriora, & anteriora, &c. Si vitium sit in vijs &c. vt iter fœtui non satis pateat, quod scilicet occipitio, vel scincipite posteriori pubis parti ita inhæreat, vt spontè prodire nullo modo possit, & obstetricis, vel ministri manus auxilium allatura propter angustiam eò peruenire nequeat; quo fit, vt sæpè & fœtus, & puerpera intereat, & hæc esse vna difficultatis partus ex magis præcipuis causis, asserit idem Rudius *loc. alleg.* vbi concludit; *Omnis autem partus difficilis periculosus est, & si mulier quatuor diebus in partu laboreat, vt ait Auicenna, necessariò fœtus moritur.*

Sed pro causarum diuersarum discrimine diuersimodè prognosticum fieri debet. Interdum enim subdit Rudius, possumus tum matri, tum puero salutem prædicere. Interdum matris vitam, sed pueri mortem. Nonnunquam è contra. Aliquando vtrique mortem pronunciamus. Verbi gratia si fiat difficultas propter vitium expultricis, & matris febre correpta, quæ tamen febris non fuerit valdè diuturna, nec sit valdè acuta, possunt ambo seruari. Si malum fiat vitio fœtus malè figurati, si exeat secundum pedes, periclitantur. Si obliquè, & secundum latera egrediatur, maius malum est, maximum, si exeat duplicatus. Quod si id fiat secundum partes anteriores, & ventrem ipsum, fœtus de necessitate perit, & mulier maximè periclitatur. Quod si fiat vitio viarum, si secundæ densæ, & validè adhærentes sint, si tandem fœtus exeat, seruatur, sed mater ob detentas secundas perire solet. Quod si ossa pubis sint latiora, & intus conuexa, puer de necessitate peribit, & nisi in frustra concidatur fœtus, mater quoque peribit. Vndè in hoc casu forsitan melius est recedere, vel chirurgis totum opus relinquere. Demùm ipse Rudius adducit pro vnaquaque causa huiusmodi difficultatum medicamenta, & præsidia.

Quare si applicata remedia non prosint partus difficultati, & puerpera ita viribus sit destituta, vt eius salus perneceffe periclitetur, & inuocato aliquo Dei Seruo, illic fœtum ediderit incolumis, & quod mirabilius, absque doloribus, miraculo puto id esse adscribendum.

32 Quid verò de sanatione è calculi doloribus cum illius diuisione per aluum, siue secessum, intercessione alicuius Serui Dei implorata? Indubitatum est, calculos, & lapides creari in intestinis, ac per secessu sine dolore, vel absque magno, excerni, sicut audiuisse refert Galen. *lib. 2. cap. 2. de loc. affect.* ac de visu tradunt Rhafis ex Galeno *lib. 10. cap. 2. lit. X.* loquens de lapide in intestino colo, & in ano pinguium, Gentil. *in comm. ad cap. Auicenn. lib. 4. fen. 1. tract. de febr. sexta, & septena,* Matth. de Gradib. *comm. ad cap. de colic. iliac.* Gilbert. Anglig. *lib. 6. cap. de lapid. ren. & vesic.* Iacob. Carp. *in Isagog. anatom. de colo intest.* Hieron. Mont. *lib. 4. cap. 1. anat. morb.* Fernel. *lib. 6. cap. 2. Mercurial. lib. 2. cap. 4. de extrem.* Capinac. *pract. lib. 3. cap. 13. num. 60.* de calculo ad magnitudinem oui gallinæ, Vuier. *lib. 4. cap. 16. de præfig. demon. edit. 6.* de paulo maiori ouo columbæ Marcel. Donat. *lib. 4. cap. 30.* loquentes de affectis dolore colico, Antonius Guayner. *cap. 1. tract. de calculos pass.* Io. Anulea

comm. in 9. lib. Rhaad alman cap. de lapid. Scannar. tract. 6. cap. 6. ruor. 19. Io. Franc. Pedemont. cap. 1. sum. 1. part. 4. addit. ad Mes. loquens de maioribus nuce in puero, & prægrandi sicut ouum in cholericis, Briascarol. in can. ad apborism. 79. lib. 4. Hippocratis, Scolkogr. ad cap. 48. lib. 1. Holterij de morb. intern. Paracels. comm. ad cap. 4. tr. 4. de tartaro, Iul. Cæf. Scalig. exerc. 108. num. 3. de subt. Trincauel. lib. 20. cap. 6. de nat. cur. part. hum. corp. Gemm. lib. 2. cyclognom. pag. 76. & lib. 2. cap. 2. Cosmop. Valef. comm. ad hist. 28. lib. 5. epidem. Hippocr. Ferrand. lib. de nephrit. & lithias. Pareus lib. 24. cap. 19. Berard. Burgenf. lib. de calcul. & arthrid. pag. 118. qui etiam pag. 90. meminit de magno calculo inter intestinū rectum, & colū vesicæ, Saluis. annot. c. 79. Thom. à Vega comm. ad lib. 1. c. 5. de loc. affect. Galeni, referens in Pedemontano conspexisse fluxum lapideum ex anu, qui durauit per mensem, & magnitudinem quorundam fuisse oui, Beniuen. cap. 19. de subdit. exemplificans in subsistente in intestino, iterque magna ex parte obstruente propulisse ab aluo instar oui columbini, adiuuante tamen virtute expultrice, licet videretur non posse inde deduci, quia effe deligatus intestino, eiusdemque tunicis, ipsiusque effloris intestini aliqua cellula inhæresceret, Fons. lib. 1. cap. 5. de calcul. narrans mulierem Mexicanam consueuisse lapides ex aluo per interualla deicere, quod medicus hispanus valdè miratus, quasi miraculum scripsit, Isaias Moschiner, in annot. narrans excretionem octo, vel decem lapillorum instar silicium, maioremque auellanis coloris flauis maculis nigricantibus factam à muliere propè Burlagum, Petrus Forest. schol. ad obseruat. 26. lib. 14. de altera, quæ reiecit lapillum rotundum paulò maiorem ouo columbino, longo tempore durum permanentem, Crot. in epist. ad Thom. Iordan. lib. 4. conf. & epist. Croten. recensens Canonicum Vratislauensem plurimos calculos instar castaneorum eiecisse per aluum, quos singillatim enumerat, eorum verba referendo Schenkus obseruat. medic. lib. 3. de intestin. tit. intestinorum lapis, sine tartarus obseruat. 1. pag. 370. cum tribus seqq. eisdemque relatis testatur Sennertus medic. pract. lib. 3. part. 2. sect. 1. cap. 5. & Zacut de medic. princip. hist. lib. 1. histor. 70. dub. 44. pag. 122. col. 2.

34 Quibus accedunt tria exempla relata per Ioan. Kerckmannum, quæ leguntur tam penes Schenkium d. obser. 1. quam in nouissima editione Theatri vitæ humanæ tom. 1. v. Affectus tit. intestinorum affectus pag. 163. sub lib. F. Primum scilicet Baldasaris Arnoldi Ecclesiasticis Tergensis annorum 63. cui grandis lapis paulatim creatus, teres, globosusque venulis albis, & luteis in colore spadiceo diuertentibus relictum intestinum transuersus abstraxerat ita, vt in chirurgica manu eximendus fuerit, eoque pondere leuato, cessauerint dolores colici, quibus dictus canonicus passim afficiebatur. Alterum Francisci Frizi medici Patauini colicis doloribus crebrè obnoxij, qui, lapide oui magnitudine per aluum excreto, liber in posterum ab illis permansit. Tertium Mauritiij à Themen, qui singulis mensibus luna silente lapides quandoque maiores, quandoque minores pisces rotundos, oblongos, & subasperos per secessum eicere consueuerat absque molestia, interdumque etiam conglobatos arenulis instar arremois fuluos, & subduros, sed leuios in pondere.

35 Ideoque non debet miraculo adscribi, quod toties natura vi sua expultrice effecisse docent tot celeberrimi scriptores.

36 Verum ex eo, quod patiens cruciabatur maximis doloribus, dum mingebat, sequitur, quod calculus fuerit in vesica, non autem in intestinis. Tum quia in his existendo non potuisset producere similes dolores, licet valuisset comprimendo vesicam in ore impedire lotij egressum. Tum quia huiusmodi dolor est peculiare signum existentie calculi in vesica, vt tradit Fernel. in phisiot. lib. 7. cap. 13. sub initio. Et nihilominus id medicis, atque anatomicis relinquendum est. Miraculum enim potest probari non solum per testes, qui miraculo præsentis fuere, sed etiam per peritos medicos, vel chirurgos, qui non fuerunt præsentis miraculo, sed perspectis omnibus facti circumstantiis, de quibus testes deposuerunt, concludant sanationem, vel factum non potuisse euenire ex causa naturali, & in necessariam consequentiam censeant, miraculo esse adscribendam, vt fuit conclusum in relatione S. Franciscæ, & S. Caroli, & S. Ignacij in 1. mirac. & S. Thomæ de Villan.

Ad 7. Quod in huiusmodi factis plenè comprobatis continetur effectus miraculosus supra vires naturæ, nullam habet dubitationem. Quia, licet natura possit dare lumen, auditum, loquelam corpori, non potest tamen illa dare corpori cæco, surdo, muto, vt potè quæ à priuatione ad habitum non habet regressum. Nam & Saluator noster Iesus Dominus inter miracula, per discipulos Ioanni renuncianda, hæc in primis expressit *Matth. 11. Euntes, inquit, renunciate Ioanni, quæ vidistis. Cæci vident, surdi audiunt, &c.* Debet igitur actus illuminationis cæci, auditionis, & locutionis surdi ac muti referri ad secundum genus miraculorum, quæ naturæ viribus sunt impossibilia ratione subiecti; quamuis vterius & in modo etiam verferetur miraculum, si cæcus, surdus, mutus &c. incontinenti, statim ac inuocauerint Dei Seruum, visum, auditum, loquelam recipiant. Et huius generis miraculorum exempla passim leguntur in Canonizationibus, & in vitis Sanctorum.

CONSULTATIO XXVII.

Quinam cultus Beatis, adhuc non canonizatis, præstandus sit?

37 Vnt qui asserant apud Luysium Turrianum in 2.2. disp. 17. dub. 7. posse deferri omnes cultus, quos fideles Sancto canonizato deferunt. Quia tales cultus non sunt restricti in Bulla beatificationis, vt supponunt, atque adeo possunt deferri etiam Beatis.

Alij cum eodem Turriano inquirunt, non posse præstari, nisi solum cultus, quos Pontifex in Bulla concesserit. Quia potest Pontifex illos restringere, & idè obseruandum est, quod in Bulla beatificationis fuerit concessum, atque expressum. Ita Trullench. lib. 1. in decal. cap. 9. dub. 5. nu. 11. Rocaful. lib. 2. in decal. cap. 9. nu. 53. Castel. de cert. glor. Sanctor. cap. 2. n. 11. Molfes. tom. 1. summ. tr. 11. cap. 6. nu. 51. Dian. part. 2. tr. 15. resol. 55.

Multi, qui propius ad veritatem accesserunt, respondent, quod quantum attinet ad cultum, beatificatio dicitur, & est quædam canonizatio particularis, eo quod limitetur ad certum genus cultus, necnon ad certum genus personarum. Conceditur enim communiter facultas personis certæ Prouinciæ, aut Religionis, vt possint diuinum officium recitare, vel missam celebrare certo die, quæ restrictio minimè fit circa Sanctum canonizatum. Et quamuis aliquando in canonizatione alicuius Sancti non obliget Ecclesia ad recitandum Officium illius Sancti, scribitur tamen ille in catalogo Sanctorum, & aliqui cultus possunt illi deferri à tota Ecclesia, v. g. quod eorum imagines collocentur in Templis: quod possint in eorum memoriam Tempia Deo dicari: quod eorum reliquiæ possint etiam in Templis coli, ac similia, quæ deferri non possunt Beatis. Deinde de eo, qui est canonizatus potest Religio, cuius patronus est, vel titularis absque speciali facultate recitare Officium, & Missam celebrare, tanquam de duplici, etiam per Octauam. Quod tamen de Beato non licet, sine speciali facultate Summi Pontificis.

Plures non longè aberrarunt à scopo, dum aiunt primò, certum esse, quod de Beato, de quo cum restrictione per verbum *tantum*, vel *solum*, aut *dumtaxat* data est facultas celebrandi in vno Conuentu alicuius Religionis, non liceat, neque possit in tota Religione celebrari. Quia excederetur facultas Pontificia.

Secundò certum etiam esse, inquirunt, quod attentis priuilegijs Regularium, licitum sit illis in tota sua Religione celebrare Missam & Officium de Sancto, aut de Beato, de quo absolute, ac sine restrictione aliqua data est facultas Pontificia in certo, ac determinato Conuentu talis Religionis de illo celebrandi. Ita Quintanaduegna tom. 2. tract. 2. singul. 15. & 16. Io. à Cruce in epit. lib. 2. cap. 4. concl. 3.

Tertio valdè probabile putant, quod priuilegia communicationis concessa Regularibus, per quæ gratiæ, & fauores concessi vni Conuentui illorum, extendantur ad omnes alios eorum Ordinum Conuentus, non sint reuocata per decreta Urbani VIII. aut aliorum Pontificum, & idè valdè probabile esse, dicunt, quod omnes Conuentus alicuius Religionis possint Missam, & officium dicere

dicere de Sancto, aut Beato, cuius Missæ, aut officij celebratio sine restrictione concessa est à Sede Apostolica alicui speciali Monasterio dictæ Religionis, ea ratione quia decreta Urbani VIII. aut aliorum Pontificum nullam habent clausulam derogatiam prædictorum priuilegiorum.

7. Quartò, quod non ex eo, quod præcisè quis declaratur Beatus, conceditur præcisè facultas de illo Missam dicendi, aut officium, sed solum appellandi illum Beatum, vt fuit obseruatum in beatificatione Aloysij Gonzagæ, teste Turriano *d. disp. 17. dub. 3.* & Trullench. *loc. cit. cap. 9. dub. 5. num. 3.*
8. Non licere autem Beatum inuocare in publicis Litanis, tradunt nonnulli saltem in eo casu, quo in decreto beatificationis non fuerit expressum, vt de illo Beato celebrati possit Missa, aut diuinum Officium recitari. Quia in dicto casu excederetur facultas à Summo Pontifice concessa. Licet tamen esse, aiunt, inuocare in publicis Litanis Beatum eo die, quo est concessum, vt de illo dicatur Missa, & Officium, minimè verò in alijs, in quibus est id prohibitum. Quia, quamuis in Bulla beatificationis non exprimat, posse Beatum in publicis Litanis inuocari, hoc tamen ipso videtur concessum, dum conceditur id, quod in eodem genere maius est, vt Missæ sacrificium, atque Officium. E contra si in alijs diebus est prohibitum Missam, & Officium pro dicto Beato celebrare, consequenter erit quoque prohibitum, illum in publicis Litanis inuocare. In his enim materijs facultates Pontificiæ potius sunt restringendæ, quàm ampliandæ.
9. Sic etiam quando Pontifex concedit sacerdotibus alicuius Religionis, vt certo die dicant Missam de aliquo Beato, non possunt eadem die dicere officium de communi Pontificum de dicto Beato. Quia sunt diuersa, nec vnum includitur in alio.
10. Si verò concedat Pontifex Sacerdotibus alicuius Religionis, vt in die obitus Beati celebrent Missam & Officium de illo, non possunt id facere per totam octauam, si facultas concessa sit restrictiua pro die obitus tantum. Quia expressè id negat Pontifex. Si facultas non sit restrictiua, nec quidem possunt in dicto casu, nisi aliàs Beatus sit Patronus, Titularis, aut Patriarcha Religionis, cui concessa est dicta facultas sine restrictione. Prima pars patet. Quia, vt per octauam dicatur Missa, & Officium, necessarium est, vt in decreto beatificationis, aut aliter exprimat. Secunda. Quia quod dicatur Missa & officium in die obitus, ac etiam per totam octauam est priuilegium concessum omnibus Sanctis Patronis, Titularibus, aut Patriarchis, seu Fundatoribus cuiusvis Religionis, vt constat ex Bulla Gregorii XIII. apposita in Breuiario Romano, vt per Granad. *contr. 1. de fid. tract. 7. disp. 4. sect. 1. n. 10.*
11. Certumque est, quod quando in Bulla beatificationis alicuius Beati concedit Pontifex facultatem dicendi Missam, & officium certis personis, & non alijs, non licet alijs hæc dicere. Quia tunc Pontifex expressè restringit facultatem ad certum genus personarum, arque ad id illæ solum, & non aliæ possunt missam & officium de illo Beato dicere.
12. Pariter certum videtur, quod quando conceditur facultas certis personis, v. g. alicuius Religionis, vel Prouinciæ, aut Ciuitatis celebrandi missam de aliquo Beato, & expressè non negatur alijs, nequeunt alij Sacerdotes seculares, vel Regulares dicere missam, & officium proprium illius Beati. Quia excederent facultatem concessam. Longèque probabilius censetur, & conformius decretis Pontificijs, non posse quemlibet Sacerdotem ex non recensitis in Bulla beatificationis dicere missam, votiuam, aut officium votiuum in honorem illius Beati, pro quo Sedes Apostolica concessit Sacerdotibus alicuius Religionis facultatem dicendi missam, & officium proprium in aliquo certo die. Tum quia aliàs canonizatio, & beatificatio in nullo differrent. Et tum quia non solum olim, sed nuper etiam id decreuit S. Rituum Congregatio, quæ die 5. Octobris 1652. censuit, ac declarauit, si Sanctissimo placuerit, non potuisse, neque posse tam seculares, quam Regulares cuiuscumque Ordinis, & Instituti, etiam Societatis Iesu, excedere limites Indulgentiarum Sedis Apostolicæ super beatificationibus, præsertim in celebratione Missarum, & officijs cum Octauis, nisi hoc expressè Sedes Apostolica eis indulerit. Et, facta relatione per Cardinalem Corneliolum, Episcopum Albanensem die 16. Decem-

bris 1652. Sanctitas sua approbavit, & sic, vt præmittitur, seruari mandauit.

Minusque possunt alii Sacerdotes, quibus non est concessa facultas dicendi missam de aliquo Beato, illam dicere in casu, quo id petant Sacerdotes illi, quibus huiusmodi facultas concessa est. Quia excederent facultatem sibi concessam, cum aliàs omnes alii Sacerdotes tam seculares, quam Regulares possent missam de Beato celebrare, si ad id rogerentur à Regularibus, quibus hæc facultas solum est concessa. Vnde neque etiam ad cantandum solemniter missam potest alius Sacerdos surrogari; quia in tali licentia standum est præcisè verbis concessionis, sine qua non licet deferre illum cultum publicum alicui personæ ex prohibitione iuris communis, quæ solum intelligitur, quantum sonat licentia, & concessio, & non amplius.

Nec quando aliquibus Sacerdotibus conceditur facultas celebrandi missam de aliquo Beato in aliqua determinata Ecclesia, licet adhuc celebrare in alijs. Quia non licet publicum cultum alicui deferre, nisi iuxta facultatem à Summo Pontifice concessam. Facultas autem concessa est certo loco, atque ad illum limitata, ac proinde in quocumque alio loco est illicitus. Peccaretque mortaliter Sacerdos, si celebraret in alijs Ecclesijs, etsi semel id faceret. Quia huiusmodi loci mutatio, etiamsi semel fiat, est omnino contraria decreto Pontificio, & cum sit in materia grauissima, esset lethale.

Quod si in Bulla beatificationis concederetur, vt tali die in tali Ecclesia liceret celebrare missam de tali Beato, possunt quidem omnes Sacerdotes tam seculares, quam Regulares ibi celebrare. Quia tunc solum datur restrictio ex parte loci, non autem ex parte personarum.

Quando verò concedit Pontifex, vt in die obitus Beati celebretur missa de illo, non licet transferre illum diem, & in alio celebrare, si translatio festiuitatis fiat omnino ex mera voluntate; liceret verò, si fiat ob aliquod legitimum impedimentum, ob quod iuxta rubricas Breuiarii Romani transferri debent Sanctorum festiuitates. Tutius tamen est in hac re consulere S. Rituum Congregationem.

Non autem licet, quando primum conceditur facultas celebrandi missam pro aliquo Beato, quasi pro initio festiuitatis, illam celebrare ante diem à Pontifice præfixam. Quia per id omnino contrauenitur decretis S. Congregationis. Vnde in tali casu non celebrantur missæ, sed, statim ac innotescit diploma pontificium, pulsantur campanæ, & cum præsentia Episcopi cantatur solemniter hymnus Te Deum laudamus ante Imaginem, & altare Beatificati, & in fine dicitur Oratio v. g. de communi Confessorum non Pontificum. Et ita fecerunt Patres Societatis Iesu in beatificatione B. Francisci Borgiæ, & Clerici Regulares pro B. Caietano, & B. Andrea.

Posse autem deferri Beatorum Imagines, aut Reliquias in solemnibus processione, & in Templo, aut altari collocari, cum lumine depingi &c. affirmat Io. de S. Thoma 2. 2. *disp. 9. art. 1.* Quare, ait, ista damnanda non esse, etsi in decreto non exprimat. Quia violentur quasi connexa cum celebratione missæ, ac recitatione officij. Sic enim in eorum honorem Sacrificium, & officium Deo offertur per se est connexum, quod in Templo & altari, vbi tale Sacrificium, & officium dicitur, speciali signo honoris eius imago collocetur, in cuius honorem talis publicus cultus exhibetur.

Hanc sententiam non carere difficultate, fatetur Diana *part. 10. tract. 2. resol. 21.* at Leandro *part. 1. in decal. tract. 7. disput. 2. quest. 23.* non solum probabilis, sed etiam certa videtur, præcipue si loquamur de Beatis, de quibus per concessionem Apostolicam potest missa, & officium celebrari. Quia, inquit, hæc inualuit apud omnes Prouincias consuetudo, quam semper tolerauit Ecclesia, vt præfatis signis ostenderetur quis esset beatificatus. Idque tenent Palaus, Sanchez, Bonacina, Granadus, & alij, quos refert idem Leander *loc. cit.*

Posse tandem licite Episcopum instituere diem festum alicuius Beati, negat Diana *3. part. tract. 5. resol. 9.* cum multis affirmant Suarez, Fagundez, Palaus, Trullench, Granadus & alij, quos sequitur idem Leander *loc. alleg. quest. 24.* vbi probabilius id censet. Quia ait, re vera, potest instituere diem festum Sancti canonizati. Ergo etiam potest & beatificati. Nam hic etiam est canonizatus, licet minori pompa, & apparatu.

- 21 Legisti, mi lector, sententias Auctorum, quæ an olim fuerint probabiles, an certæ, nil curandum, cum in hac re S. Rituum Congregatio, habita coram Sanctissimo Alexandro VII. super cultu Beatis, nondum canonizatis, præstando ediderit plura decreta, quibus præfata sententia vel corriguntur, vel abrogantur. Illa sunt tenoris sequentis,
- 22 Ad aures Eminentissimorum Patrum Congregationis Sacrorum Rituum plures denegerunt, qui patrantur Indulgentiarum excessus in materia præstationis cultus Beatis, adhuc non canonizatis. Quamobrem eos eliminare, ac ne in futurum inducantur, providere studentes, ad infra scripta denegerunt decreta.
- 23 Quod eorundem Beatorum Imagines, etiam non principaliter, & uti supplices appositæ, simulacra, picturæ, tabellæ, aut Scripturæ, eorum præclara gesta representantes, aut referentes, in Ecclesiis, & Oratoriis quibuscumque, & præsertim in quibus Missæ Sacrificium, vel alia divina Officia peraguntur, inconsulta Sede Apostolica, nullo pacto exponantur.
- 24 Quod ubi Indultum fuerit per Sedem Apostolicam, Imagines, Simulacra, pictasque tabellas in Ecclesiis poni, & coli posse, in pariete tantum, non autem super altari collocandi facultas tributa censeatur.
- 25 Quod si concessa fuerit per eandem Sedem Apostolicam Altarium erectio, non tamen ob id Missam, & Officium de prædictis Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præsumatur. Etenim, specificæ, & expressæ concessio super his præcedere debet.
- 26 Vbi in uno loco cultus fuerit concessus, non extendatur, inconsulto Pontifice, ad alium locum, quavis alia concurrente autoritate.
- 27 In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permissum fuit, non inde publica officii recitatio permittitur, sed tantummodo priuata, nec satisfactoria præcepto recitationis, nisi quoad illos, quibus Sedes Apostolica de hoc indulserit.
- 28 Missæ pariter, quæ fuerint indultæ certis personis, nempe presbyteris regularibus, vel secularibus alicuius loci, vel Monasterii, seu presbyteris, alicuius Ecclesiæ, seruitio præcipue addictis, à confluentibus Sacerdotibus, quavis dignitate, etiam Cardinalatus insignitis, minime celebrentur.
- 29 Dies festi in Beatorum eorundem memoriam non celebrentur, nisi speciali indulto Apostolico pronisum fuerit.
- 30 Eorundem nomina in Kalendariis non apponantur, nisi illius tantum loci, earumque personarum, in quo & à quibus cultus cum Officio, & Missa celebretur.
- 31 In quibusvis Ecclesiasticis precibus, etiam in Oratorijs priuatis recitandis, particularia eorundem suffragia non apponantur, vel recitentur.
- 32 Publicis in precibus, præter indultas, & à Sede Apostolica approbatas, idem Beati non inuocentur.
- 33 Eorundemque Reliquia in processionibus minime circumferantur.
- 34 Sacra tamen Congregatio præsentibus declaratione, & iussione remouere non intendit cultum Beatis per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel temporis centum annorum metam excedentis scientiam, ac tolerantiam Sedis Apostolicæ, aut Ordinariorum hætenus præstitum, ac certis modo, & forma ab eo tempore exhibitum. Verum si à centum annis citra cultus huiusmodi aliqua ex parte constiterit auctus, & extensus, eo casu S. eadem Congregatio eundem in pristinum reduci iubet, prout quamuis cultum extra casus prædictos ad expressa tantum verbaliter in Apostolicis indultis omnino reuocari mandat sub penis, &c.
- 35 Firmis quoque remanentibus decretis, nempe, ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum natalitia cum Octauis celebrentur, & alijs quibuscumque à Sacra Congregatione hætenus emanatis, quæ præfati decreto renouantur.
- 36 His autem Sanctissimo relatis, & in S. Congregatione Rituum ordinaria habita coram Sanctitate sua per Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardinalem Sacchetti accuratè perlectis, mature discussis, Sanctitas sua ea approbavit, & pro omnimoda eorundem obseruatione mandauit typis imprimi, ad ualvas affigi, & publicari, ut elapso termino sex mensium à die publicationis eorundem, omnes

& singulos afficiant, & ardeant ac si omnibus, & singulis eadem exhibita, vel personaliter presentata, intimata, seu notificata fuissent. Indultisque locorum Ordinarijs, ut autoritate Sedis Apostolicæ possint, immo debeant seculares, & Regulares quoscumque, quantumuis exemptos, etiam Societatis Iesu, Sancti Antonii Viennezsis, & Sancti Ioannis Hierosolymitani, ac reliquos omnes speciali expressione indigentes, etiam sub censuris compellere.

Cumque aliqui nulli subdantur Episcopo, qui eos, si exceperint, coercere valeant, eo casu à Sede Apostolicæ Nuncijs, si aderint, sin minus ab Archiepiscopis, in quorum Prouincijs, vel ab Episcopis Romano tantum Pontifici subiectis intra, vel propè quorum diæcesis limites eorum Ecclesiæ, vel Monasteria sua fuerint, tamquam à Sede Apostolica delegatis, ad huiusmodi decretorum obseruationem prædicti omnino cogantur. Die 27. Septembris 1659. Iul. Episc. Sabinensis Card. Sacchetti. Franciscus Maria Phœbeus Sac. Rit. Congregat. Secretarius.

CONSULTATIO XXVIII.

An & quatenus res gesta, egregia facinora, miracula, aliaue hominum, qui cum opinione Sanctitatis è vita decesserunt, possint in lucem edi, typisque mandari?

Molfesius *conf.* 45. à num. 51. & Trullench. *lib. I. in de cal. cap. 9. dub. 6. num. 19.* tradunt, licitum semper fuisse, omnes res gestas insignium in Sanctitate virorum statim post illorum obitum colligere, & in lucem dari ex praxi ac vsu vniuersalis Ecclesiæ à temporibus Apostolorum, ut posterius imitentur eorum vitam.

Verum & in hac re obseruandum omnino est decretum Urbani VIII. qui in eisdem suis constitutionibus, seu decretis, quæ incipiunt *Sanctissimus*, & *caelestis Hierusalem*, libros eorundem hominum, qui sanctitatis, siue martyrij fama, vel opinione celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia, tamquam ipsorum intercessionibus à Deo accepta continent, sine recognitione, & approbatione Ordinarij, Theologis, alijsque pijs viris in consilium adhibitis, peracta, & negotio instructo ad Sedem Apostolicam deinde transmissa, eiusque responso non expectato, imprimi prohibuit. Cum tamen in dies eos prolo dari, non obstantibus eisdem Constitutionibus, compertum sit, S. Congregationis Eminentissimorum Cardinalium supremæ & vniuersalis Inquisitionis literis circularibus, quas ordinarijs direxit, omnia & singula in eisdem Constitutionibus contenta adamussim seruari, alioquin qui typis in posterum excudentur, ipso facto absque alia declaratione pro libris prohibitis haberi præcepit. Tenor verò literarum est huiusmodi.

Illustre, e Reuerendissimo Signore, come fratello. Offeruando, che alla giornata estono alla luce diuersi libri, i quali contengono la vita e l'attioni di varij fedeli morti con opinione, e fama di santità, e di gratie, e anche tal volta di miracoli attributi a medesimi, ne si pratica nella publicatione di essi ciò, che è stato da questa S. Congregatione altre volte in questa materia decretato sotto a' 13. di Marzo del 1625. e a' 5. di Luglio del 1634. comandando la Santità di Nostro Signore col parere di questi miei Eminentissimi Colleghi generali Inquisitori, che nell'auenire puntualmente si offeruino i predetti decreti, e dichiara, che i libri, i quali nelle predette materie usciranno alla luce senza che si siano precisamente offeruati tutte, e singole cose contenute in essi, si haueranno isso fatto, e senza altra dichiarazione per prohibiti. Significo ciò à V. S. accioche in cotesta sua Diocesi inuigili per l' offeruanza, e le priego contento. Di Roma a' 13. d' Aprile del 1658. Di V. S. come fratello, il Cardinal Barberino.

CONSULTATIO XXIX.

An Canonicus, dispensatus super etate, censeatur dispensatus à promotione ad subdiaconatum, & vsque ad quem annum, & in quam penam incidat, si non promoueat?

- I** Videtur, quod donec sit idoneus ad ordinem suscipiendum, censeatur accessoriè dispensatus, vt non promoueat, quia vna dispensatio sine alia sustineri non potest. Ita Rebuf. *in prax. benef. part. 2. tit. de non prom. intra ann. num. 15.* & alii, quos congerit Barbof. *de Canon. cap. 16. num. 18.* Sed postquam peruenerit ad etatem idoneam subdiaconatui viginti duo annorum tenetur ordinem suscipere, & cogi potest, vt declaratum tradit Garz. *de benef. part. 3. cap. 4. num. 7.* quam declarationem refert per extensum Barbof. *ad Concil. sess. 22. cap. 4. num. 6. de reform.* & consonat stylus Datarie, quæ huic dispensato addit decretum in dispensatione, quod cum primum vigesimum secundum suæ etatis annum attigerit, ad Subdiaconatus Ordinem se promoueri facere omninò teneatur, alioquin Canonicatus, & præbenda vacent eo ipso, vt latius in formula relata à Pyrro Corado *in prax. dispens. lib. 4. cap. 2. num. 40.*
- 2** Huius stylis ratio est, quia annus promotionis currit Canonico à tempore, quo fit idoneus ad Canonicatum, & sic ab initio anni vigesimi primi, quæ est etas legitima ad obtinendum Canonicatum Subdiaconalem, quando Ordines sunt iam distincti, quidquid sit ubi adhuc non est facta distributio ad cumulata per Barbofam *d. tract. de Canonic. cap. 13. n. 9.* vbi refert auctoritates, & decisiones.
- 3** Propter huiusmodi stylum, videtur hunc dispensatum, qui neglexerit promoueri anno vigesimo secundo, amisisse Canonicatum. Quia licet pœna iuris sit sola amissio dimidiæ partis distributionum iuxta *Clem. Ut ij de etate. & qual. tamen cum in decreto dicatur, quod Canonicatus vacet eo ipso, si non promoueat, incidisse videtur in priuationem ipso facto quatenus hoc decretum Datarie sit subaudiendum in dispensatione etiam fundatoris, veluti potest dubitari, quia stylus Datarie in beneficialibus facit ius, cum quo præsumuntur fundatores beneficiorum se velle conformare ad tradita per Lotter. *de re benef. lib. 2. quest. 27. num. 67.* Vnde non requiri sententiam tradit Nauar. *cap. 25. num. 118.* Rebuf. *in prax. tit. de non promot. numer. 72.* Less. *lib. 2. capit. 34. numer. 101. in fin.* Sanchez *consil. l. 2. c. 2. n. 1.* & communem ait Garz. *part. 11. cap. 10. num. 28.* quia non est pœna, sed conditio resolutiua.*
- 4** Quamuis hoc casu non adsit monitio sub pœna priuationis ab ordinando neglecta, quam potuit ei facere Ordinarius, vt sæpè resoluit S. Congregatio Concilii apud Barbofam *de Canonic. d. cap. 16. num. 20.* licet hæc non importet priuationem ipso iure, sed requirat sententiam, vt ibidem subdit. Quod etiam tenet Henriquez *lib. 10. cap. 23. §. ult. Zerol. in prax. part. 1. v. beneficium §. 4. Sahagun. in cap. fin. de sequestr. pos. num. 81. Mulan. part. 1. tit. 1. quest. 9.* & declarauit S. Congregatio Concilii quæ in Maceratenfi 17. Aprilis 1666. censuit, in hoc casu standum esse in decretis, nempe requiri sententiam. Quia tamen agitur de controuersia, quæ sæpius occasione dispensationum, aut foundationum ad praxim deduci potest, atque in exemplum trahi, idèd mihi videtur non ab re esse, hoc dubium iterum ad trutinam reuocari.

CONSULTATIO XXX.

An Ecclesiastici possint aperire nouum furnum in præiudicium Baronis, habentis ab immemorabili, & ex concordia cum illis imita ius prohibendi subditis, ne alibi, quàm in suo forno panem coquant? Et an impediens Ecclesiasticos possit excommunicari.

- I** Respondendum censeo negatiuè, sed dictum Baronem manutenendum esse in pacifica possessione contra omnes, vt dixit Rot. *decif. 50. num. 21. part. 2. diu. & in Auenionensi, siue Auriacensi molendini 14. Decembr. 1646. coram Verospio.*

Tom. VII.

Maximè attentis & consuetudine, qua omnes alij Barones eius antecessores hoc ius prohibendi suis subditis habuerunt. Nouar. *de grauam. v. v. sal. grauam. 58. n. 1. & 5. & grauam. 59. n. 34.* de Marin. *quotid. resol. cap. 119. n. 13. part. 2.* Thesaur. *decif. 16. num. 13.* ac prohibitionibus diuersis temporibus publicatis à dictis Baronibus cum acquiescentia, ac obedientia subditorum, controuentiumque punitione, Rot. *decif. 616. num. 1. part. 3. rec.*

Non obstat, quod huiusmodi prohibitio non comprehendat Ecclesiasticos. Tum quia stante dicta consuetudine, quæ inducit in Barone, eiusque ministris bonam fidem, non possunt propterea, quatenus in aliquo contra Ecclesiasticos deliquissent, censuris innodari, vt in terminis respondit Anton. *var. lib. 1. resol. 65. num. 56.* Tum quia interuenit in hoc casu transactio, siue concordia inter Baronem, & Ecclesiasticos, qui ab illo receperunt in eius syluis ius lignandi, ille ab istis hoc ius prohibendi, quæ transactio fuit etiam seruata contra Ecclesiasticos cum dictis prohibitionibus, ne furnum aperiant, ac panem alibi coquant. Quamobrem, vt à tanto tempore, cuius non extat memoria, pro bono pacis fuerit vsque adhuc obseruata, non debet modo in controuersiam deduci, Rot. *decif. 175. num. 11. part. 8. rec.*

Præcipuè cum ex lapsu tot annorum, quo obseruata fuit, præsumatur etiam interuenisse omnes solemnitates, & beneplacitum Apostolicum, Coccin. *decif. 301. num. 2. & 3. Othobon. decif. 240. num. 12.* Quamuis in dicta transactio id non fuerit forsitan reseruatum, siue enunciatum, Rot. *decif. 256. num. 2. part. 8.* Seraph. *decif. 1042. num. 3.* Quod non excluditur à Constitutione 157. Urbani VIII. quæ tollit præscriptionem contra Ecclesiam, & Ecclesiasticos, quia non tollit præscriptionem centenariam completam ante illius promulgationem, vt in hoc casu, ibi: *non intendens autem per presentes tollere centenariam, & censuit Rota in Romana præsentia deuolutionis palatii 18. Iunii 1657. coram Alberгато, §. quia ponderatum fuit.*

At nihilominus tenendum est, posse huiusmodi furnum aperire, vt sæpius decreuit S. Congreg. Immunitatis, vt ex subiectis declarationibus: *Episcopus potest aperire furnum ad effectum dispianare il suo grano, 14. Decembris 1649. in Vrbinatenfi, in Nucerna die 25. Ianuarii 1650. in Forosempronienfi die 23. Augusti 1633.*

Ecclesiastici non possunt cogi ad certum furnum, 13. 6 Julij 1637. in Fanensi, Clerus potest habere furnum proprium, eoque uti, seu locare persone sibi bene vise, 9. Martij 1632. in Eugubina.

Item & id. Furnus Ecclesiasticorum gaudet exemptione, 7 20. Martij 1630. in Nuscana.

Et Nuncius Neapolitanus provideat circa furnos Regularium, vt illis utantur, pro suo vsu tantum 4. Decembris 1628.

Quia est contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam nulla induci potest consuetudo, vt sæpè decantauimus. Et concordia non est approbata à Sede Apostolica, estque contra cap. non minus, & cap. aduersus de immun. & cap. quamquam de censib. in 6.

CONSULTATIO XXXI.

- I** *An Clericus prima tonsura deprehensus à Curia seculari in flagranti crimine in habitu laicali, gaudeat priuilegio fori, si non inceperit in habitu, & tonsura, nec inseruierit Ecclesie?*
- 2** *Vbi & quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesie inseruire, & in habitu & tonsura incedere, si noctu, vel interdiu in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine?*
- 3** *Et an Clericus non incedens in habitu & tonsura, vel alias non habens qualitates cap. 6. sess. 23. Concil. Trid. sicut amittit priuilegium fori, ita etiam priuilegium Canonis amittere censeatur?*

R Espondeo ad primum negatiuè. Quia de iure nouo S. Concilij Tridentini *cap. 6. sess. 23. de ref. vt Clericus*

D 4

cus

- cus primæ tonsuræ, vel in minoribus ordinibus constitutus gaudeat priuilegio fori, necessarium est, vt clericalem habitum, & tonsuram deferat, simulque de mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inseruiat.
- 2 Quæ dispositio procedit, etiam si Clericus huiusmodi non fuerit ab Episcopo præmonitus, vt habitum, & tonsuram deferat. Nam quidquid sit de iure communi, certum est in terminis Concilij, monitio non est necessaria, vt deducit Gratian. *discept. 440. num. 8. Menoch. conf. 912. num. 34.* vbi alij. Et ad hunc effectum requiritur seruitium assiduum ad eò, vt non sufficiat tertio, aut quarto inferuire. Quia verba Concilij important actum continuum, Menoch. *loc. alleg. num. 70. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 76. num. 38.* Carol. de Grass. *effect. Cler. eff. 1. num. 1182. & seq.* Nec sufficit simplex deputatio Episcopi abque exercitio, vt apertè colligitur ex dispositione eiusdem S. Concilij, ibi: *alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiat.* Quæ verba non solum requirunt successiuum seruitium, sed etiam assiduum vsque ad tempus commissi delicti, Delbene *loc. alleg. num. 29. de Grass. d. eff. 1. num. 1183. Menoch. d. conf. 912. num. 28. & seq. ac Mastril. d. decis. 111. num. 9.*
- 3 Sicut etiam requiritur assidua delatio habitus, & tonsuræ, nec sufficit interpolata, de Grass. eo loco *num. 1183. Menoch. ibid. num. 32. & d. præsumpt. num. 39.* sicuti enim momentanea dimissio habitus non priuat Clericum, qui alias assidue illum defert, ita è contra momentanea delatio ad hunc effectum non suffragatur, Delbene *de immunit. cap. 4. dub. 8. sect. 4. num. 25.* Barbosa *de potest. Episc. alleg. 12. num. 15. & 19.* vbi, quod ad hoc, vt gaudeat priuilegio fori, requiritur, vt deferat habitum, & tonsuram copulatiuè ad eò, vt non sufficiat delatio alterius tantum, scilicet habitus, vel tonsuræ, sed vtrumque sit necessarium ex Castropalao, Riccio, & alijs per eum allegatis, Mastril. *decis. 111. num. 4. & Delbene d. sect. 4. num. 14. & seq.*
- 4 Et quidem tollitur omnis difficultas, si tempore commissi delicti, in quo hic Clericus deprehenditur in flagranti, non esset in habitu ita, vt ex hoc solum non debeat gaudere fori priuilegio, nec possit habitum resumere in præiudicium iuris quæsi foro seculari, vt alijs adductis probat Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 10.* Cum eo ipso, quod quis sine habitu est repertus, illum antea dimissis præsumendum est, Delbene *vbi supra.*
- 5 Non obstat, quod dispositio S. Concilij Tridentini emanauerit in odium Clericorum, & id eò non obstat Episcopo, quo minus possit contra eosdem Clericos procedere, etiam in præiudicium fori secularis, vt declaratum à S. Congregatione eiusdem Concilij, refert Fagnan. *in cap. Si quis num. 75. de for. comp.* Nam id procedit, si Episcopus præuenerit, non autem quando, vt in hoc casu, præuenit Iudex laicus, vt optimè ex mente dictæ S. Congregationis declarat idem Fagnanus *loco citato.* Alia vide *in tom. 3.*
- 6 Prima tonsura igitur initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus fori priuilegio non gaudet ex Concilio Tridentino *dict. cap. 6. sess. 23.* nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versetur. Et S. Congregatio Cardinalium eiusdem Concilij interpretum declarauit ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, requiri, ac sufficere ea, quæ ex infra scriptis Capitibus singillatim ac seorsim sunt adnotata. Vt obtineat beneficium Ecclesiasticum, vt clericalem habitum, & tonsuram deferens in aliquo seminario de licentia Episcopi degat, vt in habitu, & tonsura incedens in aliqua schola de licentia Episcopi versetur, vt habitum, & tonsuram deferens in aliqua vniuersitate de licentia Episcopi moretur. Si verò, quæ in aliquo ex his capitibus comprehensa sunt, in Clerico concurrant, sed aliqua occasione habitum à se deferri solitum ad breue tempus deposuerit, non id eò fori priuilegium amittere. An verò habitus sit clericalis, ad Iudicis Ecclesiastici cognitionem pertinere. Quibus autem casibus Clericus ex decreto Concilij fori priuilegio non gaudet, nullam requiri monitionem, vt illud amittat.
- Aduertendum tamen ad illa verba Concilij: *de mandato Episcopi, & de licentia Episcopi,* quia ex ipsius Congregationis sententia non sunt substantialia, vt in subiecta declaratione. *N. N. Clericus Romanus, qui prima tonsura in Vrbe initiatus quatuor Ordines Minores Panormi cum dimissorijs D. Cardinalis Vrbs Vicarii suscepit. Romam reuersus, & in habitu Clericali incedens, studijs incumbens, frequentauit Collegium S. Thomæ, vbi Fratrem Donatum publicè logicam tradentem quotidie audiuit, prout in fide, quæ datur eiusdem Fratris Donati. Et licet nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non destitit diebus præcipue festis, & alijs inseruire Sacrificio Missæ in Ecclesiâ sancti Iacobi incurabilium, & alibi, prout in fide sacristæ, quæ similiter datur. Mox sororis infamia commotus, & stimulus incensus honoris, eam pluribus vulneribus confodit, & rem omnem sine difficultate confessus est. Cumque inter alia pro ipsius defensione dicatur, vti Clericum pro tali homicidio non posse tradi Curia seculari, nec affici ultimo supplicio, opponitur à fisco eum non gaudere fori priuilegio, quia neque beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in Scholis de licentia Episcopi, vt requirit Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 6. Vnde queritur quid iuris?*
- Die 20. Iunij 1609. S. Congregatio Concilij perpendit secundum ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, vt hic Clericus gaudeat priuilegio fori. Est enim initiatus prima tonsura, incedebat in habitu, & tonsura clericali, & Ecclesiæ inseruebat. Imò etiam in schola versabatur, quia publicam dialecticæ lectionem in edibus sanctæ Mariæ supra Mineruam audiebat. Vnus tamen superest scrupulus, quod nec ad inseruiendum, neque ad versandum in schola vlla præcessit licentia, nullumque mandatum Vicarii Vrbs, vt requirit Concilium; dum cap. 6. sess. 23. statuit huiusmodi Clericum priuilegio fori gaudere, si inseruiat Ecclesiæ de mandato Episcopi, vel in schola versetur de Episcopi licentia. Sed hanc difficultatem sustulerunt duæ antiquæ declarationes Congregationis, quarum altera declarauit, priuilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & tonsura incedentem, inseruientemque Ecclesiæ, tametsi absque vlllo Episcopi mandato. Altera determinauit, talem Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quam ei, cui mandauerat Episcopus, vt inseruiret, nihilominus gaudere priuilegio fori, nimirum, quia qualitas mandati, vel licentiæ est leuis, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempe tonsuram, delationem ipsius cum habitu clericali, seruitium Ecclesiæ, vel commorationem in schola aliqua. Ita enim etiam, cessante Episcopi mandato, vel licentia, satisfit menti Concilij eò tendentis, vt solus Clericus, qui quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versabatur, nec causa effugiendi seculare forum vagus huc, illucque discurreret, sed Ecclesiastico seruitio insistebat, fori priuilegio se iuuare posset, quæ qualitates in hoc Clerico cum fine Concilij concurrunt, quamuis non afferatur mandatum, vel licentia Episcopi. Itaque pro certo habentes, hunc Clericum fori priuilegio gaudere, Patres mandarunt Secretario, vt eorum nomine alloqueretur Gubernatorem Vrbs, vt suspenderet in causa, donec res posset referri ad Sanctissimum.
- Et prosequendo hanc materiam, quæ in praxi quotidiana versatur, notandum est primò ad priuilegium fori alterutrum sufficere, id est, vt Clericus vel beneficium Ecclesiasticum habeat, vel habitum, & tonsuram clericalem deferens alicui Ecclesiæ inseruiat, vt iam declarauit S. Congregatio Concilij. Siquidem consulta, an Clericus beneficiatus, qui non deferens habitum, & tonsuram immiscuit se enormitatibus, possit à Iudice laico puniri, non præcedente monitione, respondit *ex cap. 6. sess. 23. Clericum beneficiatum gaudere priuilegio fori, licet clericalem habitum, & tonsuram non deferat, quia d. cap. 6. dat priuilegium alternatiuè, vel beneficiatis, vel deferentibus habitum.*
- Notandum est secundò, de iure veteri Clericos in minoribus non coniugatos, & non beneficiatos, nec in habitu incedentes ante monitionem gaudere fori priuilegio secundum communem opinionem, de qua restatur Clar. *in §. fin. qu. 36. vers. hac autem,* licet secus statutum esset de Cle-

- Clericis coniugatis per *cap. vn. de Cler. coniugat. in 6.* vbi ita tradunt Anchar. Franch. & alij. Hanc differentiam quoad hoc abstulit Concilium *d. cap. 6.* Nam Clericus in minoribus non coniugatus, nec beneficiatus etiam ante monitionem, nisi deferens habitum, & tonsuram inseruiat Ecclesie, non gaudet priuilegio fori, vt S. Congregatio declarauit.
- 11 Tertio notandum est, Concilium ita voluisse occurrere Episcoporum conuentioni erga Clericos delinquentes, & incitare Clericos ad delationem habitus Clericalis, vt tamen noluerit Clericos plus æquo laicorum potestati subijcere; proindeque Clericis non habentibus requisita fori priuilegium non ademit perpetuò, sed suspendit ad tempus ad ea, quæ de Clerico coniugato tradunt Archid. Io. Andr. Anchar. & Franch. in *d. cap. vn.* quos sequuta fuit S. Congregatio respondens, *Clericum coniugatum, qui post dimissum habitum Clericalem deliquit, quamvis pro eodem delicto in Curia Laicali citatus, & condemnatus fuerit, si deinde modo non in fraudem, resumpto habitu, & tonsura Ecclesia deseruiat, non posse à Iudice laico pro eodem delicto personaliter distringi.*
- 12 Ex quibus infertur, quod cum versemur in materia correctoria iuris veteris, etiam inspecta mente ipsius Concilij, in fauorem Ordinis Clericalis sit pronunciantum, & inhærendum antiquorum Canonum dispositioni, nisi quatenus expressè sint correcti, *cap. Cum expediat de elect. in 6. c. Ecclesia vestra 2. cod. tit. l. praecepimus in fin. C. de appell.*
- 13 Hinc quod ad secundum, posito dicto decreto Tridentini Concilij *cap. 6. sess. 23.* Clericus non beneficiatus solitus tamen Ecclesie inseruiat, & in habitu, ac tonsura incedere, si deprehendatur noctu, vel interdium in habitu laicali cum armis, vel in flagranti alio crimine gaudet fori priuilegio.
- 14 Primo, quia animi indicium apparet ex perseverantia, ideòque breui reuera vxor nec divertisse videtur, *l. diuortium, ff. de diuort. l. quidquid calore, ff. de reg. iur.* Et non dicitur venisse, qui non stetit, *cap. Si postquam, & ibi Glossa v. mente, & cap. Capientes, §. si per viginti, vbi Gloss. v. compareant de elect. in 6.* Item non videtur possessionem adeptus, qui eam statim amisit, *l. non videtur, ff. de acquir. possess.* Sic qui habitum clericalem dimisit, illum statim resumpturus, censetur non dimisisse, confert *cap. ad nostram, ibi, statim poenituit, quod habitum induisset, ibique Gloss. de reg. iur.* Edòque magis, quia cum versemur in materia poenali, & odiosa amissionis priuilegij fori, factum non dicitur, quod factum non durat, *cap. nam & ego de verbor. signific.* Animus autem resumendi colligitur ex ipsa consuetudine habitum iugiter deferendi ex notatis à Gloss. in *cap. 1. v. non timore, quod met. caus. & à Menoch. lib. 6. praesumpt. 37. num. 28.* & mutatio voluntatis non praesumitur, nisi probeatur, *l. qui voluntatem, ff. de probat.*
- 15 Secundò habitus Clericalis non prodest ei, qui paulò ante capturam publicè se gerebat pro laico, *cap. Si Iudex laicus, vbi Doctores hoc notant de sentent. excomm. in 6.* Ergo multò minùs habitus laicalis nocebit ei, qui antea se gerebat pro Clerico, cum in primo casu laicus agat de priuilegio acquirendo, in secundo autem Clericus, de priuilegio iam quæsito non amittendo, ac proinde potior sit causa Clerici, *l. fin. Cod. de iur. dot. l. vlt. C. de Codic. Feder. de Sen. conf. 112. num. 3. & Roman. conf. 179. num. 17.*
- 16 Tertio verba legis intelligi debent ciuili modo, non crudè, aut amarè, vt de continuo commensali, continua residentia, vel continuo seruitio respondit Calder. *conf. 88. aliàs 8. de offic. leg. Cardin. post Gloss. in Clem. 1. in 12. quest. de foro comp.* Ergo quod dicitur de habitus delatione, sicut & de tonsura, non ita concipi debet, ut cum primum Clericus ex quauis occasione illum exiit, vel negligentia passus est, crescentes Capillos tonsuram abscondere, eo ipso fori priuilegium amiserit. Vtrumque enim valdè absurdum videtur. Facit textus in *cap. is, qui de sepult. in 6.* & quod notat Imol. *conf. 9. in fine, vbi tenet priuilegium concessum illis de comitatu, qui per decem annos continuè habitauerint in Ciuitate, intelligi, etiamsi habitantes ciuitatem tempore messium, & vendemiarum iuerint in comitatum cum familia ad colligendos fructus.* Quia ex quo reuersi sunt ad Ciuitatem, dicuntur continuè habitasse. Et quod notat Bartolus in *l. 4. §. Praetor, ff. de damn. infect.* vbi quod habitare quis dicitur in Ciuitate, licèt tres menses ruri permaneat, & sequitur Felin. in *cap. quoniam num. 2. de offic. ordin.* Ad quod confert etiam decretum
- Concilij Trident. *cap. 1. sess. 23. ibi, qui aliquantisper tantum absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt.*
- Quartò hæc verba Concilij *cap. 6. nisi habitum, & tonsuram deferens Ecclesia inseruiat, resoluuntur, nisi habitum, & tonsuram deferat, & inseruiat.* Ex defectu autem seruitij uno, aut altero die Clericum intelligi suspensum à priuilegio fori, nemo æquus Iudex dixerit. Atque adeò neque ex prima, aut altera breui habitus dimissione ex *reg. l. iam hoc iure, §. Sed si, & ibi Bart. num. 1. ff. de vulg. & pupill.*
- Quintò habitus regularis adeò est annexus monachis, vt in quocunque loco consistentes, siue in lecto quiescentes, constanter eo vti debeant, *can. vidua 20. quest. 1. & can. Sanctimoniales 23. dist. ita, vt temerè dimittentes, ipso facto excommunicentur in c. vt periculosa ne Cler. vel Monach. in 6.* Et nihilominus religiosus, qui iocosa leuitate ad horam dimittit habitum, vt currat, & lapidem proijciat, in excommunicationem non incidit, nec tanquam apostata amittit priuilegia ordinis secundum Paludanum, cuius sententiam dicit rationabilem Siluest. *v. excommunicatio 9. num. 5.* subdens, non center Religiosum dimittere habitum, si illum dimittat non dolosè, & cum assumptione alterius ad vtendum eo, sed ad horam voluptuosè nullo alio assumpto, vel assumpto quidem, sed ad solatium ex leuitate iocosa, non autem ad vtendum. Et fuit opinio Zenzelini, assentientis, professum non incidere in poenas, si habitum dimittat cum assumptione alterius ad horam, non ad notabile tempus, Iudicis, aut boni viri arbitrio limitandum. Quia non dicitur quis assumpsisse, quod statim est dimissurus.
- Ergo longè minùs ex dimissione habitus ad breue tempus incidere debet in poenam amissionis priuilegij fori Clericus secularis, qui non est adeò adstrictus ad continuam, & nunquam interruptam habitus delationem, sicut Regularis. Et propterea idem Zenzel. in *Clem. quoniam de vit. & honest. Cleric. tenet, Clericum secularem, qui non continuè defert vestem virgatam, vel partitam, nec proprius usus causa, sed ob festum socij, qui vxorem duxit, vel militiam, aut doctoratum assumpsit, non incidere in poenam illius decretalis; quia talia rarò occurrunt, & iura coaptantur his, quæ sæpè accidunt, l. ex ijs cum duabus legib. seqq. ff. de leg. & sequitur Siluest. *loc. cit.**
- Vltimò, si aliter responderetur, consequens esset, vt Clericus in minoribus nunquam ferè in causa criminali gauderet priuilegio fori. Quia commissurus delictum regulariter non incedit in habitu, atque ita Concilium statuisset de casu minus frequenti cotta iura proximè citata.
- Non obstat, quod regulariter attenditur tempus delicti, *l. 1. ff. de poen.* Quia procedit quo ad poenam imponendam à suo Iudice, non quo ad Iudicis competentiam, vt declarat Dyn. in *l. Idem Vlpianus, ff. de excus. tur. quem refert Ioan. Andr. in cap. vn. num. 19. de oblig. ad ratioc.*
- Item non obstat dictum Alexan. *conf. 8. lib. 1. ex Baldo in 22. l. affinitatis, C. commun. de success. quod attendi debeat tempus delicti ad cognoscendum, ad quem forum spectet cognitio.* Quia negatur, Clericum in casu de quo agimus, deprehensum sine habitu, esse etiam pro illo tempore extra iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici ex prædictis. Deinde respondetur, hoc dictum procedere in fauorem fori Ecclesiastici, vt scilicet is, qui tempore commissi delicti resumpsit habitum, licèt eundem postea dimiserit, non possit à Iudice laico condemnari pro eo delicto. Et in his terminis loquitur Alexander post Doctores ibi citatos. Quod si acciperetur in alium sensum, aduersaretur decisioni Sac. Congregationis in causa Nuscana alibi relata.
- Sicut non obstat, quod de Clerico coniugato videntur sentire Doctores in *d. cap. vn. de Cler. coniug. in 6.* Tum quia non loquuntur in terminis illius, qui solitus est habitum deferre. Tum quia de Clerico coniugato ad nonconiugatum non infertur ad diminutionem priuilegiorum, quæ fortius inhærent non coniugato. Tum quia in iudicio præiudiciali status attenditur tempus, quod est magis favorabile, *arg. §. sed & si quis instit. de ingen.* Ergo præualebit consuetudo deferendi habitum huic momento, quo deprehensus est, attenda consuetudine circumscripita alia consuetudine, quod Clericorum grauitas nocturnis vagationibus inepta est. Neque enim tunc viget ratio illa, ne Clerici vagentur inuerecundè non agniti per habitum proprium, quam in Clericis regularibus considerat textus in *dict. cap. vt periculosa ne Cler. vel Monach. in 6.* vt per Siluest. vbi

- supra num. 43. ac magis dedecens est vagatio ipsa.
- 24 Ceterum si talis Clericus noctu, aut interdum sine habitu repertus à Iudice seculari ignoranter comprehensus, & in carcerem coniectus esset, excusaretur Iudex à sententia excommunicationis secundum terminos, *cap. Si Iudex laicus de sentent. excommunic. in 6.* Habitus enim facit præsumptionem, ut quis iudicetur talis, qualem habitus, quem defert, demonstrat, ut *ibi*, & *in l. item apud §. Si quis, ff. de iniur. Feder. de Sen. cons. 13. num. 3.* Et qualis actus apparet in sua figura, talis præsumitur in sui essentia, Paul. de Castr. *cons. 261. in princ. lib. 2.* Ac propterea Clerici incedentes in habitu seculari præsumuntur laici, & offendens eos, & interficiens non est excommunicatus, quia ignorantia non ligat animam, ut inquit Hieronym. Tort. consilio suo post *cons. Boerij num. 20.* ubi plura allegat, & præcipue textum in *l. signorans, ff. locati.*
- 25 Atqui si posteaquam cognouit, illum esse Clericum, velle eum inuitum retinere, aut recusaret ad Iudicem Ecclesiasticum remittere sub prætextu, quod talis Clericus gaudere non posset privilegio fori, non euitaret cenfuras *d. cap. Si Iudex laicus, & can. Si quis suadente 17. quest. 4.*
- 26 Porro an Clerici reperti cum armis prohibitis ex forma proclamationum Principis secularis, possint à Iudice laico puniri, & quomodo facienda sit contra eos executio, quaerit, & soluit Clar. *in §. fin. qu. 36. & Couarr. pract. quest. 33. num. 7. & variar. resol. lib. 2. cap. 20.* at nos dicemus *consult. seq.*
- 27 Ad tertium negatiuè. Si enim Concilium voluisset in casu *d. cap. 6. sess. 23.* comprehendere etiam priuilegium Canonis, sicut statuit de priuilegio fori, statuere potuisset de priuilegio Canonis, ut in simili *in cap. ad audientiam de decim. vel saltem communi vocabulo de priuilegio Clericali dixisset iuxta d. c. vn. de Cler. coniugat. in 6.* Quod igitur non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, superstitionis non est adinventionibus præsumendum, *can. consulti 2. qu. 5. & cap. inter corporalia de transl. Episcop.*
- 28 Videtur etiam considerandum, limitationem quo ad fori priuilegium rationabilem esse tum propter querelas Officialium laicorum adnotata per Ioan. Andr. *in d. c. vn. tum ut Clerici in officio suo contineantur, illorumque malijs obuietur, cap. ex parte, §. ult. de priuileg. Tum propter Episcopos, qui merito excluduntur, ne possint repetere Clericos incertis sedibus vagantes. Nam cum debuerint illos alicuius Ecclesiae seruitio adscribere iuxta d. cap. 6. Tridentini, patiuntur etiam habitu dimisso incedere. Tum denique, quia ex hoc, quod foro seculari supponuntur Clerici, non irrogatur iniuria Ordini Clericali, cum authoritate Canonum supponantur, neque ipsis personis, quæ iure merito iustitiae subiiciuntur. At priuilegium canonis nullius iurisdictionem lædit, refranat laicos ab iniurijs inferendis Clericis, quibus infensi sunt, Glos. *in d. can. Si quis suadente 17. quest. 4.* Si illo priuarentur, id contingeret interdum absque illorum culpa. Nam etsi in habitu, & tonsura incederent, honestamque vitam ducerent, quia tamen forte alterius culpa, vel impedimento beneficia non obtinerent, vel Ecclesiae de mandato Episcopi non inferuerent, destituerentur priuilegio Canonis in fauorem Cleri concessio, expositi non quidem Iudicum iudicijs, sed priuatorum iniurijs, ac violentijs.*
- 29 Accedit, quod Iudex laicus procedens contra Clericum, si modo violentia abstineat, de iure communi non est ipso facto excommunicatus, sed excommunicandus, nisi in casu *cap. quoniam de immun. Eccl. in 6. secus autem hodie ex Bulla in Cæna Domini, in qua utroque casu Iudices seculares procedentes contra personas Ecclesiasticas, excommunicantur can. 15.* Nec facit actum, qui reparari non possit, ubi cognouerit illum esse talem, qui Iudici Ecclesiastico remitti debeat iuxta *d. cap. Si Iudex laicus de sentent. excommunic. in 6.* At percussus eum, quem scit, vel scire debet esse Clericum, incidit ipso facto in excommunicationem. Et tamen si limitatio Concilii haberet locum in priuilegio Canonis, pœna excommunicationis, etiam si Clericus in habitu, & tonsura aperte incedens percussus esset, non cenfetur irrogata, nisi idem beneficium obtineret, vel Ecclesiae, ut supra, inferueret. Quod latere facile potest percussorem, & interim iniuriam percusso illatam non aufert ultio Canonica. Cum igitur vrgentes rationes adsint, cur priuilegium fori limitari debuerit, priuilegium Canonis minime non est recedendum à verbis,

& mente verisimili ipsius Concilij, *vulg. l. non aliter, ff. de leg. 3.*

Non obstat, quod facilius priuilegium canonis de iure amittitur, quam fori priuilegium, *cap. perpendimus cum ibi not. de sentent. excommunic.* Quia ex hoc ipso dici potest particulariter prouidendum fuisse circa priuilegium fori, & quoad priuilegium Canonis satis prouisum antea fuisse. Neque est omittendum, communitè Doctores *in d. c. perpendimus, ex eo moueri, quod in textu ibi, & in c. Cum non ab homine de iudic. fit mentio solum de priuilegio Canonis. Vnde inferunt, non cenferi idem dispositum de priuilegio fori.*

Considerandum etiam, de iure communi in multis casibus Clericos supponi foro laicali, in quibus non gaudent priuilegio fori, ut in causa ciuili reuentionis, *Can. cuius in agendo 3. qu. 8. & notatur in cap. 1. & 2. de mut. per. in causa feudali, cap. Ceterum de iudic. cap. verum, & cap. ex transmissa eod. in Clerico incorrigibili, ut in d. cap. Cum non ab homine eod. Cum inuocat Episcopus brachij secularis auxilium, ut in cap. nullus de foro compet. Complures alios casus recenset Ostien. in summ. de sentent. excommunic. §. quis possit excommunicare. Alios ponit Glos. in cap. fin. v. de iure de except. in 6. & casus octodecim, in quibus Iudex secularis potest manus in personas Clericorum iniicere sine metu excommunicationis, enumerat Bernard. Laurent. in tract. hac de re edito inter tract. comm. tom. 14. pag. 406. & casum vnum, & viginti, in quibus Iudex laicus potest procedere contra personas Ecclesiasticas in causis criminalibus, & triginta tres in causis ciuilibus late profequitur Aufter. in tractat. de potest. secul. super person. Eccles. in 1. & 2. reg. Triginta duas limitationes ad regulam *cap. nullus de foro compet. ponit Mar. Soccin. in cap. Si quis eod. tit. num. 15. & sexaginta septem cumulat Carol. de Grass. de effect. Cleric. effect. 1. à n. 668. ad 1257. inter quas omnium frequentissima est, quæ habetur ex iure nouissimo Concilij Tridentini d. cap. 6. sess. 23. & tamen in his omnibus casibus gaudent Clerici priuilegio Canonis. Ex quo apparet, ad priuationem priuilegij fori non sequi alterius priuilegij priuationem. Et quidquid esset de iure communi, cum in lege nova specialiter disponatur de vno priuilegio, ad aliud non est facienda illatio, præsertim in conclusionibus, seu limitationibus pœnalibus, *cap. pœna de pœnit. dist. 1. cum concord. de quibus ibi per Glos. in v. non excedunt.***

Rursus Clerici hoc casu, quo supponuntur foro seculari, non videntur eximi omnino à foro spiritali, sed solummodo tunc non gaudent illo priuilegio. Vnde hinc licet tantummodo inferre, ut ipsi priuilegium exemptionis allegare nequeant, ad declinandam Iudicis secularis iurisdictionem, sed non licet inferre, quin Episcopus non prauentus possit illos iudicare, si pro Clericis adhuc publicè se gerant. Iam enim S. Congregatio consulta, *an decretum Concilij d. cap. 6. vers. Is etiam obstat Episcopo, quo minus iure suo animadvertere possit in delinquentem, qui alioquin ex eodem decreto fori priuilegio non gaudeat, respondit, Clericos in minoribus Ordinibus constitutos, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes Ecclesiae deseruiant, vel in seminario, aut aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi versentur iuxta d. cap. 6. sess. 23. forum Iudicis laici declinare non posse, non tamen idem decretum obstat Episcopo, quominus iure suo in huiusmodi Clericos delinquentes, si Clerici adhuc permaneant, possit animadvertere.*

Neque obstat, quod aliàs Concilium eluderetur, Episcopus enim hanc iurisdictionem sibi semper vindicaret, & sic indirectè huiusmodi Clerici gauderent fori priuilegio, & quod in causa Macerateni decisum fuerit, Clericum, qui non incedebat in habitu, & tonsura, comprehensum, & detentum in carceribus Curiae secularis, non fore remittendum ad Episcopum, qui tanquam suum Clericum repetebat; nam respondetur eo casu inter Iudicem Ecclesiasticum, & secularem esse locum præuentionis, quemadmodum postea resoluit S. Congregatio. Atque ita saluatur decisio Maceratenis, ubi reus reperiebatur in carcere, eratque præuenta executio in personam iuxta decisionem Rotæ *decis. 3. de sentent. excommunicat. in non. saluatur iurisdictione Episcopi, qui ob culpam Clerici dimittentis habitum non amittit omnino ius in eum, Reipublicè magis consulitur, quia minus periculi est, ut delicta remaneant impunita, & fraus in fraudulenti caput retorquetur; neque enim tanquam*

quam laicus euitabit Iudicem Ecclesiasticum, neque ut Clericus Iudicem laicum, nec dispositio Concilij contradicit; quia emanat in odium dimittentis habitum, non autem in odium Episcopi, & verba diriguntur ad ipsum Clericum, ut non gaudeat privilegio fori, non ad Iudicem Ecclesiasticum, ut illum habeat, tanquam exemptum, & alienum à sua iurisdictione, neque mens, neque verba Concilij violantur.

34 Ex quibus patet eo rationabili Concilio admissis Clericis tantummodo privilegium fori, quò, eo sublato, nullum præiudicium infertur iurisdictioni Ecclesiæ præuenientis, & in eo militat rationes, quæ nullatenus considerari possunt in privilegio Canonis. Demùm hanc sententiam olim probavit eadem S. Congregatio. Nam proposito dubio, an Clerici, qui decreto Concilij cap. 6. sess. 23. privilegio fori priuantur, intelligantur etiam priuati privilegio Canonis, die 16. Octobris 1582. S. Congregatio censuit, non intelligi priuatos.

CONSULTATIO XXXII.

Supposito Principis secularis edicto ad bonum publicum lato de armis non ferendis, aut domi retinendis. Quæritur.

- 1 Primò, an Clerici ex Episcopi licentia possint eadem arma deferre, ac retinere ita, ut eiusmodi licentia non ab eodem Principe, sed ab Episcopo tantum sit eis concedenda?
- 2 Secundò, an Episcopi familia, de ipsius Episcopi licentia impunè uti possit quouis armorum genere perindè, ac familia Principis secularis?

1 **Q**uod ad primum. Sunt qui putant, huiusmodi edicto ligari Clericos, non modo vi directiua rationis, sed etiam coactiua, ita ut si arma contra Principis laici prohibitionem detulerint, possint ciuilitè puniri à secularibus Iudicibus. Ita præ cæteris Ioan. Fab. in l. additòs v. ultio procedat, C. de Episcop. aud. Aufser. in tract. de potest. secul. seu in repet. Clem. 1. de offic. Ordin. num. 21. Gulielm. de Benedict. in repet. cap. Raynutius, v. & uxorem num. 36. Joan. Redin. in tract. de maiest. Princip. v. non armis solum decoratam par. 2. num. 162. & seq. vbi nititur hanc opinionem tueri rationibus, & autoritatibus.

2 Alij verò quamplures arbitrantur, Clericos teneri tantum edicto laicali vi directiua rationis, ita ut propterea possint quidem à Curia seculari armis spoliari, sed non puniri, etiam ciuilitè, cum hoc sit iurisdictionis, idèdque pœnam esse petendam à Iudice Ecclesiastico tantum. Huius sententiæ sunt Ioan. de Platea in §. item lex Julia instit. de public. iudic. Ioan. Lup. in repet. cap. per vestras in 2. not. §. 1. num. 13. de donat. inter vir. & vx. Afflict. in constit. Intentionis num. 13. in fin. de illicit. port. armor. Covarr. pract. quest. 33. num. 8. & var. resol. cap. 20. in fin. lib. 2. Menoch. de arb. cas. 394. num. 31. & seq. Clar. in §. fin. quest. 36. vbi testatur, hanc esse magis communem opinionem, Sor. in 4. dist. 25. quest. 2. art. 2. concl. 4. & Farinac. de arm. quest. 8. num. 96.

3 Horum plerique probant vique adèd licere familiæ seculari Clericos cum armis deprehensos absque metu excommunicationis apprehendere, atque armis spoliare, ut nec deinde teneantur eadem arma restituere Iudici Ecclesiastico, ut opinantur Couarruias, Clarus, & quidam alij locis citatis, vbi præcipuè Couarruias ita inquit: *Censeo, Clericum quemcumque arma prohibita portantem posse per seculares Iudicem, & ministrum laicæ iurisdictionis armis his spoliari, & priuari absque ulla metu excommunicationis. Hoc enim ad secularem Iudicem, & Reipublicæ rectorem dubio procul pertinet, nec compelli poterit Iudex secularis à Iudice Ecclesiastico arma illa restituere. Siquidem laicæ lex arma prohibere potuit, eaque prohibitio Clericos etiam comprehendit, & probauimus superius. Et licet non possit Iudex secularis punire Clericum, arma prohibita portantem, pœna etiam pecuniaria, ipsa tamen arma, quibus armatus deprehensus Clericus est, iustissime potest idem auferre, nec est lex diuina, vel humana, que contrarium probet. Imò hæc consuetudo, aut tacita iuris permissio sanctissima est, atque in maximam vergit Reipublicæ utilitatem.* Ita Couarruias, cuius verba multa, ratio nulla.

Hæc opinio supponit illud principium, quod lex ciuilis generaliter lata ob bonum publicum, & commune tam laicorum, quam Clericorum utilitatem, etiam Clericos comprehendat, saltem vi directiua, & ex vi dictaminis rationis, cum & ipsi sint ciues, ac membra Reipublicæ. Quod docuit Gloss. in can. generaliter v. necessitatis 16. qu. 1. Salic. in auth. cassa num. 12. C. de Sacros. Eccl. Calder. conf. 2. col. 3. de for. compet. Barbat. conf. 1. col. 12. lib. 3. Abb. in cap. non minus col. fin. ad fin. de immun. Eccl. Paul. de Castr. in l. ad instructionem, C. de Sacros. Eccl. Nett. conf. 311. num. 4. Gulielm. de Benedict. in d. cap. Raynutius d. v. num. 70. Bellam. conf. 45. in princip. post Innocentium inter consilia eiusdem Bellameræ conf. 46. num. 4. & 47. Idque alijs relatis comprobatur Fagnan. in tract. de iust. & valid. censur. Paul. V. part. 3. vers. Quinto arguitur. Idèdque Cardinalis Bellarminus tom. 2. contr. lib. 1. cap. 28. an Clerici sint liberi à iugo potestatis secularis in secunda propositione, cum primum doeuisset, Clericos quoad vim rationis directiuam, non autem coactiuam ligari constitutione Principis, iubentis neminem noctu armis incedere, subdit deindè. *Nam Clerici præterquam quod Clerici sunt, sunt etiam ciues, & partes quadam Reipublicæ politicæ. Igitur ut tales viuere debent ciuilibus legibus. Non sunt autem alia, quam que à Magistratu politico late sunt, Valentia tom. 4. disp. 9. quest. 5. punct. 4. in princ. Igitur illas Clerici seruare debent, alioquin magna confusio, & perturbatio in Reipublica oriretur, si Clerici non seruarent politicas leges in rebus humanis, & politicis.* Hæc Bellarminus.

Hæc tamen non carent difficultate. Nam in contrarium vrget textus in l. placet, C. de Episcop. & Cleric. vbi dicitur, Clerici cum publicis actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cuius corpori non sunt annexi, nihil commune habeant. Per quem textum Abb. in d. cap. non minus in fin. de immun. Eccl. tenet, Clericos non esse de vniuersitate laicorum, & allegat Innoc. in cap. Dilecta de exce. Prælat. & sequuntur Thom. Parpal. in rep. d. l. Placet, & Joan. Maur. in l. v. m. C. de mulier. in quo loco lib. 10. Quod absque dubio procedit in odiosis, in quibus Clerici non comprehenduntur appellatione populi, cap. sententia de sentent. excommunic. in 6. & est communis opinio, ut testatur Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ num. 36. de constit. Licet secus sit in fauorabilibus, cap. dilect. de for. compet. ibique Abb. num. 3. in 2. notab. Anch. Imol. & Abb. in cap. 1. de preben. Prepos. in can. de iis 12. dist.

Verum esto sententiæ Couarruiæ, & aliorum sit vera in ea parte, in qua affirmat, Clericos ligari edicto Principis ex dictamine, ac vi directiua rationis tantum, ut & nos alibi diximus. At certè nullo iure defendi potest in alia parte, in qua vult Clericos posse à Curia seculari apprehendi, atque armis spoliari. Nam aut executor, vel officialis Curie secularis apprehendit Clericum, eumque armis vi spoliari de facto, & tanquam priuata persona, & tunc non excusatur à violenta manuum iniectio. Quia sicut non liceret alteri priuato Clericum sistere, repellere, dimouere, aut aliquid ex eius manibus per vim abstrahere absque incurfu censurarum Canonis, si quis suadente 17. quest. 4. ut illic omnes notant, & in cap. peruenit, & in cap. tua nos de sentent. excommunic. ita nec licebit hoc ministro seculari, si de facto, & tanquam priuato procedat per textum in cap. Si vero 1. in fine de sentent. excommunicat. cui responderi non potest, ut inquit Aretin. in cap. Cum non ab homine de iudic. Vbi propterea miratur de Doctoribus contrarium asserentibus contra casum illius decretalis, & cum eo sentio Felin. in d. cap. Si vero num. 2.

Si autem Clericum sistat, & armis priuet, tanquam officialis, & executor Curie secularis, tunc negari non potest, quin huiusmodi actus sit iurisdictionis, cum procedat à Curie ministro, tanquam ministro, & de mandato Iudicis secularis. Executio enim est pars iurisdictionis, cap. Si delegatus de offic. deleg. in 6. Ioan. de Anan. in cap. Significasti in fin. eod. tit. Quinimò quo ad personas alioquin non subditas in multis casibus iura permittunt cognitionem, sed non executionem, ut l. à Diuo Pio, ff. de re iud. Gloss. 1. in Clem. 1. de for. comp. fusè Anchar. in cap. Eam que num. 15. de reg. iur. in 6. & patet ex notatis ab Innoc. in d. cap. Significasti in fine. Quare palam est; tam ipsum executorem, qui Clericum armis spoliat, quam Iudicem mandantem incidere in excommunicationem statutam in cap. ut fama de sentent. excommunic. & in Bulla Cæna can. 17. ut in specie aduertit Na-

- Nauarrus, Magister Couarruua in *Man. cap. 27. num. 71.* & Bellarm. *loc. alleg. in 2. propositione.*
- 8 Neque vrget ratio, quod Clerici sint membra Reipublicæ ciuilibus, & quod non deceat eos publicam tranquillitatem perturbare. Nam hæc ratio solum concludit, eos teneri ex rationis dictamine ad obseruantiam legis secularis, vt censent Auctores postremò citati. Sed inde non potest inferri, vt si eam non obseruent, sint eis arma auferenda per familiam secularem. Habent enim suos Iudices Ecclesiasticos, à quibus apprehendi, armis spoliari, ac pro modo culpæ coerceri, & puniri valeant. Vnde opinio Couarruua, tanquam periculosa ob metum censurarum, minus vera, & quæ aduersatur Ecclesiasticæ libertati, nullo modo est sequenda in praxi, nec eam sequi solent Iudices timorata conscientia, cum præsertim non desint Auctores, maximè ex recentioribus, qui eam refellunt. Vide Suar. *lib. 4. defens. cap. 34. num. 14.* & Del bene *de immunit. cap. 9. dub. 7.*
- 9 Cæterum ut edictum Magistratus secularis arma prohibentis obliget Clericos vi directiua rationis, non tamen hinc sequitur, vt Episcopus non possit ex iusta causa licentiam deferendi arma eodem edicto prohibita, suis subditis impertire.
- 10 Neque enim fas est Clericis Iudicem secularem adire pro huiusmodi licentia obtinenda, à quo Iure diuino, & humano exempti sunt, vt aliàs probauimus. Et cum Princeps secularis possit eam suis subditis in suo territorio tribuere, nulla ratio suadet, cur non idem liceat Episcopo, cum & ipse habeat merum imperium in sua diocesi, *can. Si quis Episcopus*, ibique Gloss. *v. quia alibi 2. qu. 7. Gundisal. de heret. quest. 11. num. 16. & seq.* Ideòque posse Episcopum huiusmodi licentiam concedere, supponit Præpos. in *can. Clericum 50. dist. Marfil. in pr. crim. §. pro complemento sub num. 4.* & Guidopap. *dec. 437. num. 7.*
- 11 Cum itaque Episcopus possit hanc licentiam impertire, manifestum etiam est non legem laicam prohibentem, sed Ecclesiasticam concedentem esse quoad Clericos obseruandam. Neque enim est habenda ratio legis secularis, quando opponitur Canonica, *cap. 1. vbi Glossa, & Doctores de nou. oper. nunc. Bero. conf. 196. num. 23. lib. 1.* & in specie Bellarm. *d. num. 1. cap. 27. propos. 2.* vbi affirmat Clericos, ne vi quidem directiua rationis ligari huiusmodi lege ciuili, quando aduersatur Ecclesiasticæ. Atque ita cum pugnent hoc casu prohibitio laici, & concessio Ecclesiastici, lex vtriusque obseruanda erit quoad suos subditos, Gloss. in *cap. possessor de rez. iur. in 6.* & ibi Ioan. Andr. in *Mercur. Butr. in cap. Clerici num. 12.* ibique Abb. *num. 2. de iudic. Felin. d. cap. Ecclesia S. Mariæ num. 43. de constit.*
- 12 Neque obstat, quod cum Princeps secularis possit suo edicto Clericos ligare, saltem ex rationis dictamine, poterit quoque illos à nexu huiusmodi obligationis absolueri, atque ita licentiam deferendi arma concedere, cum eadem sit soluendi, ac ligandi potestas, *can. Verbum de pœnit. dist. 1. cap. Cum inferior de maior. & obed. Federic. de Sen. conf. 14. num. 4. in 2. qu.*
- 13 Nam respondetur, Clericos duobus modis ab huiusmodi edicto absolui posse. Primò cum Princeps generaliter reuocat legem, quam condiderat de armis non deferendis. Et tunc non est dubitandum, quin etiam Clerici sint soluti à lege, cui ex vi rationis subijciebantur; sublata enim est vis legis ex ipsius conditoris reuocatione, Gloss. *can. in istis §. leges 4. d. Bartol. in l. omnes populi in fin. de iust. & iur. Gloss. & Doctores in cap. 1. de constit. vbi Dec. num. 37.*
- 14 Secundò absolui possunt Clerici à dicta obligatione nominatim, cum scilicet Princeps relaxat legis vinculum in specie quoad Clericos per concessionem licentiæ, & hoc non licet. Quia quæcumque lex secularis, quæ specialiter, & nominatim de Clericis, vel rebus Ecclesiasticis statuit, etiam si in eorum fauorem sit lata, nulla est defectu potestatis, vt probat textus expressus in *d. c. Ecclesia S. Mariæ*, illis verbis, *Quod Ecclesiarum etiam respiciat commo- dum, & fauorem.* Ergo quemadmodum non possit laicus Clericis nominatim prohibere armorum delationem, ita nec poterit illis hanc licentiam speciatim impertire, cum vtroque casu careat iurisdictione, à qua potestas statuendi dependet, *l. fin. ff. de iurisd. omn. iudic.*
- 15 Quod euidenter alia etiam ratione probatur. Nam non est dubitandum, quin vsus armorum lege Canonica sit Clericis interdictus. Id enim sancitum est in *cap. Clerici*, vbi

Gloss. & omnes de *vit. & honest. Cleric. in Clem. 1. eod. tit. & in can. Clerici, & seqq. 13. q. 8.* Quod latius prosequitur Marfil. in *pr. crim. §. pro complemento huius operis num. 1.* & seq. & Menoch. *de arbitr. cas. 394. num. 31.* Itaque, si admittamus, Clericos ligari etiam edicto laicali de armis non deferendis, manifestum erit, illos constringi hac in re duplici vinculo obligationis, idest ciuilibus, & canonicis. At Princeps secularis quamuis tollere possit vinculum à se iniectum, sublata suæ legis obligatione, nulla tamen ratione poterit eximere Clericos sibi aliàs non subditos ab obligatione Iuris Canonici; facultas enim, & iusta causa super hoc iure dispensandi non secularibus potestatibus, sed Ecclesiasticæ tantum est à Christo Domino attributa, *cap. translato*, ibique Abb. in *summ.* & ceteri *de constit. & habetur 96. dist. per tot.* Doctores in *cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. Specul. in tit. de legat. §. postremò* cum alijs adductis per Ruin. *conf. 75. num. 2. vol. 3.*

Ex his omnibus patet, Clericis nihil prodesse licentiam 16 cum armis incedendi à seculari potestate impertitam, sed opus esse, vt nexus iure Canonico iniectus ab Ecclesiastico Iudice relaxetur.

Quod verò ad secundum censeo similiter, familiam Episcopi quouis genere armorum impunè vti posse perindè, ac familiam Curia secularis. Nam lex ciuilibus prohibens generaliter vsus armorum, vt *C. vt armorum vsus lib. 11. & in rubr. de Fabric. eod. lib. & in auth. de arm. §. Si autem*, non comprehendit familiam Episcopi, vt scripsit Bald. in *l. 3. §. ait enim, ff. de offic. Prat. Vigil.* vbi ex textu illo: *nota*, inquit, *Officiales communes posse, ac debere portare arma.* Et idem puto de familia Episcopi, cum ipse habeat imperium in sua diocesi. Et sequuntur Marfil. *loc. cit. num. 5.* Socin. *reg. 30. in 1. fall. Barbat. de Cardin. leg. q. 5. num. 17.* Amed. *de syndic. num. 92.* vbi propterea reprehendit quemdam Iudicem, qui iussit capi familiarem Episcopi pro delatione armorum, & Menoch. *d. casu 394. num. 6.*

Quæ conclusio ipsè ferè nititur fundamentis, quibus 18 primæ quæstionis solutio. Nam cum familia Episcopi sit exempta à iurisdictione seculari, sitque de foro Ecclesiæ, *cap. fin. vbi omnes de offic. Archid. Dec. in cap. Cum non ab homine num. 4. de iud. & de communi testatur Abb. in cap. 2. num. 6. de for. comp. & nos in tom. 1. tenetur seruare legem Episcopi vsus armorum concedentis, non edictum laici prohibentis.*

Neque his obstat, quod Episcopus pro executione iustitiæ debeat implorare auxilium brachij secularis, *can. administratores, & can. Principes 23. q. 5.* & quod, sicut pro spiritualibus debent Principes recurrere ad Ecclesiam, ita in temporalibus debeant Prælati recurrere ad Principes seculares, *can. Cum ad verum, & can. Imperator 96. d.* Nec promiscuis actibus sunt eorum officia perturbanda, *l. Consulta dualia, C. de testam. Pulchrè Oldrad. toto conf. 83.*

Quia respondetur, hoc idem obseruari inter seculares 20 Iudices, vt vnus imploret auxilium alterius, vbi vires ipsius non sufficiunt ad exequendum, quod sibi incumbit per textum in *l. Si quis in hoc genus, C. de Episc. & Cler.* sed & Iudices seculares in subsidium inuocant auxilium Ecclesiæ, vbi per se non possunt suos subditos coercere, vt notat Innoc. in *cap. Licet ex suscepto de foro comp.* Ergo hinc non bene inferitur, vt Ecclesia non habeat potestatem exequendi etiam per suos ministros.

Et propterea iura non statuunt præcisè, vt Episcopus te- 21 neatur implorare brachium seculare, sed adiectis verbis: *Si opus fuerit, vt in cap. 1. ibi, Et cum opus fuerit publicum commocent auxilium, de offic. Ordin. in cap. periculoso, §. vltim. innuocato, si opus fuerit, de stat. Regul. in 6.* innouato à Concilio Tridentino in *cap. 5. sess. 25. de Regul. & sæpè alibi.* Per quod insinuant, esse arbitrium Episcopo ad brachij secularis inuocationem confugere, cum sibi vires non suppetunt ad iustitiam exequendam.

Minus obstat, quod Ecclesiæ sit interdicta executio gla- 22 dij temporalis, cum Petro Dominus dixerit: *Conuerte gladium tuum in locum suum*, vt legitur, & notatur in *cap. nouit de iudic. & in summ. 23. qu. 8.* & arma Clericorum sint lachrymæ, & orationes, *can. Conuenior, ead. caus. & quest.*

Nam Ecclesia non habet gladium materiale ad mor- 23 tem alicui inferendam, vel membri mutilationem. Et in hunc sensum accipienda sunt iura in contrarium adducta, vt plenè notatur in *d. c. Cum non ab homine de iudic. & in cap. Nouimus de verb. signific.* At secus est ad exequendam iustitiam

- tiam sibi incumbentem, vt paret ex *Clem. 2. §. fin. de heret.* vbi tribuitur facultas Inquisitoribus hæreticę prauitatis, vt possint armatos officiales habere. Ex quo innuitur, penes Ecclesiam esse hanc potestatem vtendi officialibus armatis in criminalibus ad suum forum pertinentibus. Alioquin non potuisset ea Inquisitoribus concedere, facitque ad id *extrauag. Vnam Sanctam de maior. & obed.* Atque ita contrarias oppositiones Abbatis in *d. cap. Significasti de offic. deleg. diluit Gundisal. Villadieg. de heret. d. quæst. 11. nu. 6.* subsecundens, sic obseruare communem vsum. Legendus item Del bene *de immun. c. 4. dub. 15. sect. 2. & d. c. 10. dub. 8. & 11.*
- 24 Accedit, quod ex decreto S. Concilij Trid. *cap. 3. sess. 25.* Episcopus, antequam vtatur gladio excommunicationis debet ad executionem realem, vel personalem, etiam contra laicos procedere per suos proprios, vel alienos executores. Quod necessariò supponit cum posse vti officialibus armatis, cum personarum districtio vix, ac ne vix quidem fieri possit sine ministerio armorum.
- 25 Neque verò hac in re videtur hodie subesse vlla difficultas. Nam, etsi olim esset opinio ab aliquibus controuersa in *d. cap. Cum non ab homine de iud.* an liceret Episcopis habere familiam armatam, nihilominus S. Congregatio Episcoporum iam sæpiùs probauit sententiam Episcopis fauentem, veluti grauioribus auctoribus, & solidioribus rationibus munitam, censuitque, Episcopum non solum posse, sed debere etiam habere familiam armatam immunitate Ecclesiastica gaudentem. Idemque respondit Sac. Congregatio Concilij, ab Episcopo Sorano consulta sub die 13. Nouembris 1613. Quamobrem non videtur ampliùs dubitandum, quominus possit Episcopus vsum armorum cuiusvis generis suis officialibus pro executione iustitię concedere ad instar Principis secularis.
- 26 Eandem sententiam in familiaribus Episcopi etiam non necessarijs pro executione iustitię probauit Curia Romana in casu Reipublicę Lucanę. Nam Vexilliferi, Antiani, Ministri, & Officiales, qui pro tempore extiterant, denunciati fuerunt excommunicati ab Episcopo Ciuitatis Castellæ communitario Apostolico in vim specialis facultatis desuper habitę per litteras in forma Breuis sub die 23. Februarij 1640. Ciuitas verò cum vniuerso dominio Lucano supposita fuit Ecclesiastico Interdicto, propterea quod duos familiares Cardinalis Episcopi cum armis deprehensos, & duos eiusdem Cardinalis fratres germanos in deprehensionem, & violationem Ecclesiasticę libertatis carceribus mancipauerint, & eundem Commissarium ab Urbano VIII. illuc ablegatum admittere recusauerint, vt in sententia declaratoria sub die 29. Martij, & in alia interdictoria 5. Aprilis 1640. Confert textum in *l. 1. §. Sed & si que leges, C. de vet. iur. enucl. & dicta per Card. Zabarel. conf. 136. num. 1. per Lap. alleg. 55. num. 3.* Del bene *locis supracitatis*, & nos alibi.
- 27 Porrò regula est, quod non licet laico capere Clericum, nec captura est valida. Pro quo est textus in *cap. Si vero de sentent. excomm. & in cap. 2. v. distringere de foro compet. facitque Gloss. in can. Si quis suadente 13. qu. 4.* vbi si laicus hoc faciat, incidit in illum Canonem.
- 28 Et licet Abbas in *cit. cap. Cum non ab homine de iudic.* dicat, quod, si laicus non esset in dolo, puta quia non caperet eum, suadente diabolo, tunc non esset excommunicatus, & propterea tradunt recentiores cum ipsa Rota Romana, quos alibi adduxi, quod quælibet causa excusaret laicum, ex quo quælibet causa etiam iniusta excusat à dolo, *l. igitur. ff. de liber. caus.* notaturque in *l. plagij, C. ad leg. Fab. de plag.* Excommunicatio autem non infligitur, nisi existenti in dolo ad tradita per Ioan. Andr. in *cap. quantæ in fin. de sent. excomm.* Vnde mediator simonię non esset excommunicatus, si nesciret, vel aliter non esset in dolo. Et ita limitatur Extrauagans Pauli Secundi: *Quam detestabile de simon.*
- 29 Id tamen posset procedere in foro animę, at in foro Canonico videtur, quod sufficiat dolus præsumptus, vt probatur in *d. c. quantæ v. interpretamur*, & satis est ex mente Felini. Pro quo etiam facit Gloss. in *cap. Si Clericos v. iniuria de sentent. excomm. in 6.* vbi quis, licet non sit in dolo, tamen si indebitè aufert equum Clerico, est excommunicatus, & lex videtur præsumere dolum.
- 30 Nec obstat, quod quælibet causa in isto casu excusaret. Nam vbi aliquis delinquit contra ea, quę sunt prohibita iure diuino, tunc non excusatur à dolo, nisi probauerit iustam causam, vt per Salic. in *l. Senatus, Cod. de his, qui sibi in test.* Imol. & Raphael in *l. ex consensu, §. fin. ff. de appell. Alex. cons. 103. col. penult. tom. 1.* Laicus autem est prohibitus, etiam iure diuino per illud: *Nolite tangere Christos meos.* Et quia immunitas, & exemptio Ecclesiastica est de iure diuino, vt per Felin. in *cap. 2. de maior. & obed.* & est communis opinio, vt supra, & alias diximus, & confirmatur ex *d. can. Si quis suadente, §. committant.* Ibi autem nesciendo committunt, aut negligendo violant. Et sic ignorantia punitur, in quam non cadit dolus. Et propterea videtur, quod laicus in supradicto casu esset excommunicatus, tanquam sit in dolo præsumpto. Quod etiam confirmatur tribus rationibus.
- Prima, quia qui se ingerit, præsumitur in dolo, *l. spadonem, §. fin. ff. de excus. tut.* Quia videtur hoc in contemptum facere, vt per Abb. in *cap. Intelleximus in penult. col. de iudic.*
- Secunda, quia quando aliquis facit illud, quod est de genere prohibitorum, licet aliquo singulari casu permittatur, tamen præsumitur in dolo, & sic est excommunicatus, nisi ipse probet contrarium, *l. si non conuictij, Cod. de iniur. Bald. in l. dolum, C. de dol.*
- Tertia, quia qui facit, quod non debet, præsumitur in dolo, *l. si procuratorem, §. fin. l. dolum, ff. mand. Paul. de Castr. in l. vbi exigitur in prin. ff. de eden.* Ideoque si laicus capiat Clericum, præsumitur in dolo, & consequenter est excommunicatus, nisi capiat iustis de causis. In foro verò animę iste præsumptus dolus non attendetur, si verè non interuenisset. Pro quo facit, quod notat Io. Andr. in *cap. Is, qui sedem de spons. vbi dicit, quod iura, quę se fundant super præsumptionibus, non habent locum in foro animę.*
- Hęc tamen regula limitatur primò, nisi laicus caperet Clericum de licentia eius Episcopi, *cap. vt fama de sentent. excomm. cap. si Clericos, eod. tit. in 6.*
- Sed quid si Episcopus daret generalem licentiam Iudici seculari, vt possit capere quoscumque Clericos facinorosos, & sibi præsentare? Butrius in *d. cap. Cum non ab homine* ait, quod tali casu laicus, qui caperet Clericum non esset excommunicatus. Id tamen Anchar. in *reg. iuris ea que in 21. q. & Aretin. in d. cap. Cum non ab homine* inquirunt, non esse verum, nisi in casu, quo Clericus reperitur in flagranti crimine, ex quo tunc potest capi sine aliqua cognitione, aliàs minimè. Quia, vt aliquis capiatur, debet præcedere aliqua cognitio circa præsumptiones, & indicia, vt notatur in *l. 2. C. de exhib. reis*, & per Gloss. in *Clem. Pastoralis v. de more de re iud.* Ista autem cognitio non potest demandari per Episcopum laico, *cap. 2. de iud.*
- Posset fortè sustinere opinio Butrij. Quia textus in *d. cap. Si Clericos, & in d. c. vt fama*, habet locum etiam in tali casu per rationem ibi positam. Nec videtur, quod in Ordinario, qui velit capere Clericum, sit necessaria ista cognitio, vt per Gloss. in *cap. fin. de accus. in 6.* Sed sufficit quædam leuis præsumptio, quę potius videtur esse facti, & potest competere laico, vt notatur in *cap. 1. de procur.* Præterea, licet Iudex non adhibuerit hanc cognitionem, & captura tamen de se tenet, nec est ipso iure nulla. Ergo laicus non erit excommunicatus. Episcopus verò non debet dare licentiam Curie seculari capiendi Clericos incedentes de nocte, ex S. Congregatione super Episcop. in Castellatenensi 13. Iulij 1602. nisi de speciali mandato propter vagantium etiam Regularium multitudinem ex eadem Sacra Congregatione in Rauennatenensi 12. Septembris 1594. Maximè si inuenti fuerint in habitu seculari, eadem Sacra Congregatione 13. Septembris eiusdem anni.
- Secundò limitatur in casibus, in quibus potest Clericus verberari iuxta *cap. 3. de sent. excomm. quia à fortiori poterit capi, vt ducatur ad suum Iudicem.* Ita tenent Io. Andr. Abbas, & alij in *d. c. Cum non ab homine*, arg. *l. Nec in ea, ff. de adult.* Sed notandum, quod verberare, & capere aliquem in isto casu, videntur esse diuersę speciei. Vnde tunc non procedit regula, quod cui licet plus, liceat quod est minus, secundum Ioan. Andr. in *cap. in penis de reg. iur. in 6.* quem allegat Aretin. in *l. 2. in fin. ff. de legat. 1.* & probatur in *l. solemus, §. fin. ff. de iudic.* facitque *cap. cui de non Sacerdotalibus de præbend. in 6.* quod autem sint diuersę speciei probatur, quia verberare respicit actum priuatum, ducere in carcerem respicit actum publicum, *l. 1. Cod. de priu. carc.* Potest tamen responderi, tenendo, quod dictum Ioan. Andr. non sit verum, prout etiam tenuit Dec. in *d. cap.*

- cap. *Cum non ab homine*, & sic quod valeat regula generaliter, quod cui licet plus, liceat quod est minus, quamuis sint diuersæ speciei, *l. in suis in fin. ff. de lib. & posth.* vbi lex, quod quis possit occidere, extenditur tantò fortius, vt possit exheredare.
- 38 Et licet respondeatur, quod ibi est lex ipsa, quæ extendit, attramen ratio habet locum, vt etiam possit fieri extensio ab homine. Et pro hac opinione est casus in *l. ex eo, C. de arg. in reb. lib. 12.* vbi dicitur, quod absurdum est in eum posse criminaliter ferre sententiam, cuius de nulla re pecuniaria possit iudicare. Ecce ergo, quod textus arguit ad diuersam speciem.
- 39 Neque obstat *d. l. solemus, §. fin.* quia ibi latrunculator videtur accipi pro Iudice, ad cuius officium spectat inquirere, & iudicare latrones, non autem generaliter pro quolibet Iudice criminali. Vnde cum habeat iurisdictionem distinctam, merito non cognoscit in causa pecuniaria.
- 40 Et ex hac limitatione infertur, quod liceat mihi nedum me defendere ab insidiatore iuxta *l. vt vim de iust. & iur.* sed etiam eum capere propria auctoritate, & ad Iudicem ducere, & captura tenebit. Id probatur ex mente Doctorum in *diēt. can. Cum non ab homine*, dum allegant textum in *d. cap. 3. de sentent. excommunic.* & confert, quod notat Bald. in *repet. l. 1. in 3. quest. C. vnde vi*, vbi dicit, quod licet mihi pro defensione rerum meatum capere aggressorem, ne fugiat, & ducere ad Iudicem, & sequitur *l. in d. l. vt vim col. 7.*
- 41 Tertiò limitatur, vt Clericus possit capi per laicum, vt committendum delictum prohibeatur secundum Abb. in *d. cap. Cum non ab homine*, & sequuntur alij. Nam spectat ad publicam vtilitatem, vt delictis obuietur, *can. fortitudo, can. non inferenda 23. qu. 3.* quia agitur de publica vtilitate, vt quis conijciatur in carcerem, etiam non expectato præcepto Iudicis, *l. generali, C. de decur. lib. 10.* Immo in isto casu delinqueret laicus, nisi prohiberet, *can. non est innocentia 23. qu. 5.* Gloss. in *cap. 2. de heret. cum similib.* Et in tali casu si socius interficiat Clericum se preparantem ad mortem sui socij, non erit excommunicatus iuxta Innocen. & Anchar. in *d. cap. 3. de sent. excommunic.*
- 42 Et istam limitationem intellige, quando aliàs commode delictum non posset impediti; nam ratio Doctorum aliàs non militaret. Item intellige, vt procedat etiam in delicto præsumpto, puta, quod quis reperitur de nocte. Quia qui malè agit, odit lucem, *cap. consuluit de offic. deleg. secundum Abb. & alios d. cap. Cum non ab homine.* Quod puto esse verum vbi subisset verisimilis coniectura, quod iste Clericus iret ad committendum aliquod delictum, puta, quia reperiretur armatus, vel indutus vestibus laicorum. Est enim præsumendum contra tales, qui prohibita faciunt, vt notatur in *l. si non conuicti, C. de iur. in l. si qua, C. de Episcop. & Cler.* Et qui portat arma, præsumitur habere malum animum secundum Bald. in *cap. 1. §. Si quis rusticus de pac. ten. in v. lib. feud.*
- 43 Sed pone, quod Clericus repugnet capientibus, estne laicum licitum eum verberare, quando aliter non permittit se duci? Videtur affirmatiuè respondendum per textum in *d. cap. si Clericos*, dum tamen modus non excedatur, & in *d. cap. vt fama* in vltimis verbis. Quod videtur esse de mente Ioan. Andr. in *d. cap. si Clericos*. In contrarium videtur esse textus in *cap. vniuersitatis de sentent. excommunic.* vbi Clericus, qui potest capi per laicum de consensu Episcopi, non tamen potest etiam eo consentiente verberari. Sed respondetur, quod hic textus procedit, quando quis verberaretur principaliter ad correctionem, vel vindictam, secus in casu nostro, in quo verbera veniunt in consequentiam rei licite, quia prohibet se capi.
- 44 Quartò limitatur, quando esset verisimilis suspicio, quod Clericus fugeret, & sic delictum remaneret impunitum. Nam & tunc publicè interest, vt talis delinquens capiatur. Ita Abb. in *d. cap. Cum non ab homine*, & est communis opinio, vt ibidem per Felin. & Bart. in *l. si quis in seruitute, ff. de furt. cum alijs.*
- 45 Contrarium tenent Aretinus, Siculus, & Decius in *d. cap. Cum non ab homine*, & Alex. in *d. l. si quis in seruitute in Apost. l. ad Bartol.* & pro eorum opinione videtur stare text. in *d. cap. 3. de sentent. excommunic.* ad quem respondet Decius. Sed de hac re inferius.
- 46 Secundò videtur vrgere textus aliter eum inducendo, quam alij faciunt in *d. c. fama*. Nam ille textus in principio loquitur, etiam quando suspicio est, quod Clericus fugiat. Vnde cum prosequatur in text. *laici vero, & c.* debet intelligi etiam in casu, quo sit Clericus suspectus de fuga. Quia ista aduersatiua verò reperit eandem qualitatem secundum Bald. in *l. omnes populi, ff. de iust. & iur. Alex. in l. filius à patre col. 10. ff. de lib. & posth.*
- Tertiò contra istam opinionem videtur facere, quod licet Clericus deprehendatur, non tamen est verisimilis præsumptio, quod fugiat, ex quo laici non poterunt perhibere testimonium contra illum, immò reijciuntur, *c. de cetero de testib.*
- Contra eandem opinionem etiam inducit Alexander textum in *d. cap. Vniuersitatis*, vbi etiam in casu necessitatis Abbas non potest facere verberari Clericum à laico. Ergo non debet licere laico capere sine licentia.
- Item mouetur, quia non est verum, quod delicta fugiente Clerico remaneant impunita, ex quo poterit procedi aduersus eius bona, fietque remissio ad petitionem Iudicis, *Clem. Pastoralis de re iudic.* Et has rationes etiam adducit Aretin. in *d. cap. Cum non ab homine de iudic. & Dec. ibid.* quia ratio Abbatis non videtur vera, quia etsi talis laicus in tali casu non incidat in Canonem *si quis suadente*, ex quo cessat dolus, tamen non sequitur, quod captura teneat.
- Puto, communem opinionem esse veriore, pro qua sententia defendenda considerandum est, quod textus in *d. cap. vt fama, & in d. c. si Clericos*, sine dubio concedunt fieri talem capturam de mandato Episcopi sui. Vnde infertur, quod etiam possit fieri sine mandato, dummodò Episcopus suus ratificet, *cap. ratihibitionem cum ibi notatis de reg. iur. in 6. & quod notat Abb. in cap. quod sicut de elect.* Vnde quando laicus videt Clericum suspectum de fuga, potest verisimiliter cogitare, quod mens Episcopi est, vt talis capiatur, ne fugiat, & quod si sciisset, dedisset sibi licentiam. Quare merito sufficit ratihibitio. Quod probatur aliquibus similibus.
- Primò per id, quod notat Bald. in *cap. Cum omnes, de constit. vbi per illum textum dicit*, quod potest Capitulum facere aliquam vtilem constitutionem etiam Episcopo absente de rebus Ecclesiæ. Quia in tali casu verisimile est, quod consensisset, cum iustam causam dissentendi non haberet.
- Secundò facit, quod notat idem Bald. in *l. tale pactum, §. fin. ff. de pact.* vbi ait, quod in quacumque materia sit talis extensio, vt habeatur pro facto illud, quod quis fuisset verisimiliter factururus, si de eo casu cogitasset. Idem notant recentiores in *l. Barbarius, ff. de offic. Presid.*
- Tertiò, quia quando vtiliter agitur, præsumitur, vel est, ac si præcessisset mandatum secundum Abbatem in *cap. Cum pro causa in fin. de procur.*
- Quartò per textum, ibique Gloss. in *cap. fin. de pœnit. & remis. vbi quando dilatio esset periculum allatura, prout in hoc casu, non est expectanda licentia Superioris. Quo spectat id, quod notat Gloss. in *l. nullus, C. de Iudeis.**
- Quintò adduco, quod voluit Bart. in *l. de pupillo, §. ipsi Prætori in vlt. col. ff. de oper. nou. nunc. vbi per illum text. dicit*, quod si fiat iniuria rustico, & ipse protestetur ex parte Prætoris, & ad eum iter arripiat, haberet ac si à principio fecisset protestationem cum auctoritate Iudicis, & idem est in nunciante nouum opus, vt ibi per eum.
- Non obstant allegata in contrarium. Et primò non obstat *d. cap. 3. de sent. excomm.* quia ibi, dum dicitur, quod non licet Clericum deprehensum in adulterio mulieris extraneæ verberare, vel capere, fateor esse verum per se, sed si ceperit, & duxerit ad Episcopum, & Episcopus ratificauerit expressè, vel tacitè, retinendo eum in carceribus, cessat ratio textus, quia non ipse deprehensor, sed Episcopus ipse videtur cepisse, *cap. pen. de sent. excomm. in 6.* quamuis etiam textus in *d. cap. 3.* non videatur loqui, quando Clericus captus fuit, vt duceretur ad Iudicem. Quid enim si eum cepisset solùm, vt infamaret eum coram populo?
- Neque obstat textus in *diēt. cap. vt fama*. Quia sumus in casu exceptionis, dum ibi dicitur, dum tamen id de mandato, & c. Ratificatio enim æquiparatur mandato per regulam iuris antiqui. Vnde dispositio de vno loquens habet locum etiam in alio in qualibet materia, vt per Bartol. in *l. 2. de leg. 1.* & Doctores in *auth. quas actiones, Cod. de Sacrosan. Eccles.* Et vbi lex etiam requirit speciale mandatum, tamen sufficit ratihibitio, *leg. quod si speciale mandatum, ff. de minor. per Bald. in l. si maritus, C. de procur. & in l. multum interest col. 3. Cod. si quis alteri, vel sibi per laf.*

- in *l. si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acquir. hered. facitque* ad rem textus notabilis in *cap. 1. de homic. in 6.*
- 58 Pariter non obstat, quod non sit verisimilis suspicio fugæ, ex quo laici non admittuntur ad testimonium contra Clericos in criminalibus. Quia hoc argumentum non est generale, & non procederet in notorijs. Item quando aliter delictum probari non posset, quia verisimiliter non adfuisset aliquis Clericus, vt per Abbatem, & Aretinum in *d. cap. de cetero de testib.* Præterea laici saltem faciunt indicium ad torturam, prout ibi dicitur. Huius timore est verisimile, quod Clericus fugeret, vt per Bartol. in *l. fin. in princ. ff. de bon. eor. qui sibi mortem consciv. & iuuat textus in d. cap. vt fame in princ. & Aretin in d. cap. Cum non ab homine de iudic.*
- 59 Item non obstat textus in *d. cap. Vniuersitatis*, quia facilius permittitur carceratio, quam verberatio, vt per Doctores in *d. cap. Cum non ab homine.* Item ille textus debet intelligi, quando Abbas potest facere verberari per alium Clericum, ne alijs impunita remaneant delicta, vbi fortè ille textus non procederet.
- 60 Non itidem obstat, quod iste Clericus poterit puniri alijs modis. Nam eo fugiente non considerantur illa remedia, vt probatur in *d. cap. vt fame in princ.*
- 61 Neque obstat responsio Decij ad rationem Abbatis. Quia dato, quod laicus non sit excommunicatus, tantò facilius poterit captura ratificari per Episcopum, ex quo laicus non afficitur pœna dicti Canonis, & sic actus non est omninò nullus iuxta notata per Innocen. in *cap. Prudentiam de offic. deleg.*
- 62 Quare tenenda est communis opinio, quæ clariùs procedit in ciuilibus, veluti si Clericus fugiat propter debita. Nam tunc licet laico creditori eum capere, quia tunc agitur de eius interesse, vt tenuerunt Ioan. Andr. Ioan. de Lignan. Abb. & ceteri in *dict. cap. Cum non ab homine de iud.* argum. textus in *l. ait Prætor, §. si debitorem, ff. de his, quæ in fraudem credit.* Quia iste Clericus fugiens, ne satisfaciatur, est in delicto, vnde potest capi, vt obuietur delicto committendo per supradicta secundum Siculum in *dict. cap. Cum non ab homine.*
- 63 Et confirmatur, quia valet argumentum de tempore, & loco ad personas, *l. vinum, ff. si cert. per. l. si quis exheredato, §. ex quo, ff. de iniust. rupt. & irr. testam.* Sed potest quiss fugitiuus capi tempore feriato in honorem Dei, vt est Glossa communiter approbata in *l. fin. C. de fer. vel etiam in loco sacro secundum quandam opinionem Iason. in d. l. vinum.* Ergo idem in persona. Item quia fugitiuus non potest opponere exceptionem incompetentiæ Iudicis secundum Anchar. *conf. 192. Roman. conf. 242. Alex. in l. de pupillo, §. si quis riuos de nou. oper. nunc. Roman. Iaf. & alij in l. 2. ff. de iurisdic. omn. Iud.* quod ampliatur ita, vt procedat nedum in ipso creditore, sed etiam in socijs, & agentibus ipsius creditoris, *cap. Olim de restit. spol. secundum Abb. & Aretin. in d. cap. Cum non ab homine.* Ac etiam procuratoribus, quamvis creditor non adesset, vt est Gloss. in *l. 1. v. ab his, C. vbi quis de ver.*
- 64 Aduertendum tamen est, quod ista conclusio secundum Siculum est dubia. Quia textus in *d. §. si debitorem*, non loquitur de captura personæ, sed de captura rerum tantum, & ita etiam notabiliter dicit Comen. *conf. 157. in vlt. col. & fuit de mente Cyni instit. de act. in princip.* Pro qua opinione facit, quia difficilius conceditur captura personæ, quam rerum. Vnde non valet pactum, quod liceat creditori capere debitorem propria auctoritate, secus de rebus secundum Alexandrum post alios in *l. alia, §. eleganter, ff. sol. matr. Aretin. in l. nemo potest in princ. ff. de leg. 1.*
- 65 Præterea & fortiùs videtur ob stare alia ratio. Nam Clericus non potest regulariter capi, & detineri in carceribus pro debito pecuniario, *cap. lator de pign. cap. Odoardus de solut. Ioan. Andr. in d. cap. Si Clericos de sentent. excommunic. in 6. Doctores in l. miles in princ. ff. de re iud.* Vnde, si prædicta limitatio esset vera, sequeretur, quod capi Clericum à laico sit vnum speciale, & vt capiatur pro debito ciuili, est aliud, & tamen plura specialia simul non concurrunt, *l. Si quis rem, vbi Bartol. ff. de pollic. & Doctores in l. si is, qui pro empt. in l. vlt. q. ff. de vsucap.*
- 66 At tenendo communem opinionem adhærendum est supradictæ rationi, quod iste Clericus fugiens sit in delicto; vnde licitum est laico eum capere, quia in effectu dicitur obuiate delicto, quod sua interest, ne committatur.
- 67 Et ex hoc inferitur responsio ad aliam rationem. Nam licet regulariter Clericus non debeat in carceres detru di pro debito ciuili, tamen istud non procedit in casu nostro, in quo vltra debitum agitur de euitando delicto, & sic non est aliquod speciale, quod Clericus conijciatur in carceres pro debito ciuili, cui sit annexus dolus, argum. *cap. granis de depos.*
- Atque ex hoc videtur, quod possit limitari textus in *d. 68 cap. Odoardus de solut.* vt nec procedat, quando talis Clericus esset in dolo. Et propterea in illo textu consideratur illa qualitas, quod Clericus de plano recognouerat debitum. Nam si scienter negasset, & deinde fuisset conuictus, non videtur, quod ille textus procederet, ex quo lex præsumit aduersus talem, *l. sed hoc ita, ff. de re iud. l. si dubitet, §. 1. ff. de fideiuss. l. rem alienam in vlt. resp. ff. de pignorat. act.* Vnde talis non gaudet beneficio cessionis, vt est magis communis conclusio in *§. fin. instit. de act.* per Angel. Iaf. & Doctores in *l. 1. C. qui bon. ced. pos.* Et præsumitur dolus in eo, qui sciens se non esse soluendo, contrahit multa debita, & allicit creditores ad sibi credendum, *l. penult. ff. de iur. dot. per Paul. de Castr. in l. etiam, §. 1. in fin. ff. de sol. matrim.* Vnde, si post debita contracta Clericus dolo fecisset, ne posset soluere integrum debitum, non posset vti beneficio *d. c. Odoardus*, secundum Andr. Sicul. *loc. cit. argum. d. l. etiam, §. licet*, facitque, quod notat Dyn. in *reg. peccatum in fin. de regul. iur. in 6.*
- Potest etiam ad prædictas rationes aliter responderi. Et primo ad *§. si debitorem*, quod ille textus probat à fortiori. Quia si licet capere debitorem fugitiuum, & ab eo auferre pecuniã debitam, quo casu videtur creditor, sibi ius dicere propria auctoritate contra *l. extat. ff. quod met. caus.* multò fortiùs licebit capere personam, & trahere eam ad Iudicem suum. Quo casu creditor non dicitur sibi dicere ius propria auctoritate. Et credo, quod Doctores voluerint inducere illum textum hoc modo.
- Ad secundam rationem potest responderi, quod laicus 70 capit Clericum fugientem, & ducit ad carceres, seu ad eius Iudicem, qui eum in carceres conijcit, non vt ibi remaneat pro debito pecuniario, sed vt saltem satisfacere parendo iuri secundum Ioan. Andr. in *d. cap. si Clericos*, vel caueat de satisfaciendo, cum ad pinguiorem fortunam peruenerit in casu, quo non sit soluendo iuxta *d. caput Odoardus.* Et ista responsio est verior, quando Clericus ex iusta causa fugisset, ita quod non esset in dolo.
- Et sic remanet propugnata hæc communis opinio, quæ 71 sanè intelligenda est, quando Clericus esset in ipso instanti actu fugæ, aliàs si solum esset circa preparationem, & superesset tempus competens, teneretur laicus adire Episcopum, qui deberet adhibere aliqualem cognitionem, an Clericus esset debitor, & an suspectus de fuga. De quo per Doctores in *l. si fideiussor, §. fin. ff. qui satis d. cog.* Et ita istam conclusionem intellexit Ioan. Baptista de Sanctoseuer. in *tr. de debit. fugit. in v. parte principali qu. 6.* & ex hac declaratione tolluntur quedam rationes Andrea Siculi in *d. cap. Cum non ab homine de iudic.*
- Sed quid si aliquis capiat fugitiuum, & detineat per aliquot horas, deinde relaxat, nec præsentet Iudici, an incidet in crimen priuati carceris? Et videtur, quod in criminalibus incidat in tale delictum, vt notat Dec. *conf. 100. col. 3.* quia hæc facultas competit capienti, vt ducat reum ad Iudicem. Ergo non sequuto sine capiens est in pœna per eam, quæ tradit Felin. in *cap. quoniam in vlt. not. per illum textum de probat.*
- Id tamen non procedit in eo, qui est deprehensus in 73 adulterio secundum formam *l. 5. ff. de adult.* quia talis captura fit causa rei attestandæ tantum. Vnde cum nemo inuitus teneatur accusare, *l. 1. C. vt nemo inuitus ag. solum*, videtur ille deprehensus retineri, vt quando sibi placuerit accusare, possit habere probationes.
- Minus id procedit in ciuilibus. Quia lex permittit hanc 74 facultatem non tam ad finem, quod reus ducatur ad suum Iudicem, quam vt creditor non incurrat in damnum *d. §. si debitorem.* Et propterea absque eo quod debitor ducatur ad Iudicem, si creditor consequitur pecunias suas, potest eas accipere, & debitorem dimittere, nec tenetur eas consignare Iudici secundum Alex. *conf. 64. vol. 3.* & est de mente Abb. in *d. cap. Cum non ab homine*, dum allegat *c. Olim de rest. spol.* Et id videtur verius, licet alij non distinguant.
- Fallit hoc in casu *c. ex rescripto 1. de iure iur.* vbi licet laico 75 retinere monachos in obsides, declarando, vt ibi per Io. And. At

76 At ponamus extare statutum, quod villæ teneantur malefactores Iudici consignare in agro suo, vel soluere estimationem damni. Aliquis Clericus spoliavit quemdam viatorem, an Villa tenebitur?

77 Videtur non teneri. Quia tale statutum non potest regulariter intelligi de Clericis, ex quo laici non possunt capere Clericos iuxta supradicta. Et ita firmant Bald. *in d. c. Cum non ab homine*, ibique Doctores, pro quo facit, quod notat idem Bald. *in rubr. decret. col. 4.* vbi dicit, quod, quamuis statutum sit, quod scholaris teneatur iurare Rectori suo, non tamen Clerici tenebuntur, cum casus euenisset in facto. Ista decisio Baldi fuit reuocata in dubium, quia statutum poterat verificari in Clerico in casibus permissis. Nam ratio talis statuti erat, vt ipsi villici essent diligentes ad prohibitionem delictorum, quæ ratio habet locum etiam in Clericis delinquentibus, quia possunt laici prohibere Clericos à delictis perpetrandis. Item possunt eos capere, quando sunt deprehensi in flagranti crimine, vt supra visum est. Vnde ex hoc capite Villa non potuisset obtinere. Sed ex eo, quia viator erat forensis non poterat vt beneficio statutorum, vt per Paul. de Castro *in l. omnes populi in fin. ff. de iust. & iur. cum concordantib.* Sed de his satis. Videndus Carol. de Grass. *effect. Cleric. t. a num. 135.* vbi alia, quæ huc spectant, adducit.

CONSULTATIO XXXIII.

An, & quibus in casibus Clericus, non seruatis gradibus penarum in cap. Cum non ab homine de iudic. prescriptis, de quibus infra, sit degradandus, & tradendus Curie seculari?

1 **G**rauiissima est hæc controuersia, & multarum fons, idèdque in praxi necessaria. Sunt qui opinantur textum *in d. cap. Cum non ab homine*, qui pro homicidio, vel furto imponit tantum pœnam depositionis, non autem degradationis, & traditionis Curie seculari, debere intelligi, ac restringi ad homicidium, vel furtum non qualificatum, quod non transeat in aliam speciem criminis grauiorem, vt si commiserit crimen aliquod atrocissimum, puta homicidium cum prodicione, vel parricidium, vel homicidium cum latrocinio, seu spoliatione, vel homicidium cum sacrilegio, vt in eo, qui occidit presbyterum, vel personam sacram, vel aliud simile, propter quod de iure civili esset laico imponenda aliqua pœna ex atrocissimis, verbi gratia, pœna ignis, pœna discerptionis, quæ infligitur, cum reus secatur in frusta, & pœna traditionis ad bestias, vel alia, de quibus *in l. Pœna parricidij, ff. ad leg. Pomp. de parricid. in l. sacrilegij, ff. ad leg. Iul. pecul. & in l. capitalium per tot. ff. de pœn.* Item debere intelligi de Clerico, qui commisit vnum homicidium per vnam falsitatem, vel vnum furtum, non autem si commiserit plura homicidia, plures falsitates, plura furta, ex quorum singulis esset depositione dignus. His enim casibus putant, tales Clericos esse per Episcopum degradandos, & tradendos Curie seculari, vt luant pœnam vltimi supplicij.

2 Pro hac opinione inducitur primò textus *in cap. 1. de homicid.* vbi refertur illud Exodi *cap. 21. si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo euellat eum, vt moriatur.* Dicendo enim *euellat eum ab altari*, ostendit, se intelligere de Clerico homicida per insidias, & sic qualificato, qui seruit altari, non autem de laico, qui non seruit, immò stare debet ab altari remotus, vt *c. 1. de vit. & honest. Cleric.* Nam priuatio, sicut est euellere, præsupponit habitum, *cap. ad dissoluendum de desponsat. impub. l. decem, ff. de verb. oblig.* Intelligit ergo *euellat*, scilicet per depositionem, seu degradationem Iudicis Ecclesiastici ita, vt moriatur per executionem Iudicis secularis. Idcirco enim littera dicit, *moriatur*, in tertia persona, quasi non per Episcopum, qui euellit ab altari, cum Ecclesia non proferat sententiam sanguinis, *cap. sententiam ne Cleric. vel Monach. sed per alium pœna mortis sit imponenda, quia verbum, moriatur*, in dubio intelligitur de morte naturali, & non civili, *cap. suscepti de rescript. in 6. & in l. ex ea parte, §. in insulam, ff. de verb. oblig.*

3 Secundò inducitur textus *in cap. Nonimus de verb. signific.* vbi Pontifex occasione explicandi contenta in canonibus antiquis, & in suo decreto contra falsarios promulgato su-

per forma degradationis, & traditionis faciendæ potestati seculari sic ait: *Vt Clericus propter hoc, vel aliud flagitium graue non solum damnabile, sed damnosum fuerit degradatus, tanquam exutus priuilegio Clericali, seculari foro per consequentiam applicetur.* Nam ius alternatiuæ ostendit regulam degradationis, & traditionis Clerici facinorosi non esse restringendam ad solum crimen falsi, sed generaliter infligendam pro quolibet crimine graui damnabili in se, & damnoso quoad exemplum aliorum.

Nec satisfacit responsio Aretini *in d. cap. Cum non ab homine num. 59.* & aliorum, dicentium, delictum graue, & damnosum intelligi, quando delinquens est incorrigibilis propter scandalum, seu malum exemplum. Nam huic interpretationi obstat natura dictæ alternatiuæ. Quia, sicut qualitas incorrigibilitatis non requiritur in prima parte alternatiuæ pro crimine falsi, ita nec in altera super alio flagitio graui. Quia res dubia in vna parte alternatiuæ declaratur, habito respectu ad positam in alia secundum Bartol. *in l. 1. num. 1. & Soccin. sen. eod. num. 1. ff. de reb. dub.* Tum quia dictio, *aliud*, ostendit, Summum Pontificem intellexisse de simili graui quidem, sed citra requisitum incorrigibilitatis, sicut in falso, quia ponitur comparatiuè ad illud secundum Gloss. *in l. si fugitiui v. alia pœna, C. de seru. fug. & Bald. in l. fin. n. 1. C. de his, qui non domin.* Et ita prædictum *cap. Nonimus*, intellexit Innoc. *ibi num. 1.* dum generaliter ait, quod pro quolibet crimine, dummodò sit damnabile, & damnosum, potest aliquis tradi Curie seculari.

Tertio pro eadem opinione inducitur textus *in cap. pro humani de homicid. in 6.* vbi cum Clerici mandantes, seu facientes hominem Christianum interficere per assassinium, & receptantes, defendentes, seu occultantes assassinum, habeantur ab omnibus diffidati. Ex hac perpetua diffidatione ex verisimili mente innuitur, Ecclesiam nolle grauius delinquentes in suo foro retinere, sed iuxta delicti qualitatem puniendos dimittere Curie seculari.

Quarto allegatur textus *in can. sunt quedam 23. qu. 5.* vbi dicitur: *Sunt quedam enormia flagitia, quæ potius per mundum Iudices, quam per Antifites, & Rectores Ecclesiarum vindicantur.* Et in fine subiungitur, illos maximè constitutos esse propter latrones, homicidas, raptos, & vt illos damnent, & alios suo timore compecant.

Quinto ad idem inducitur textus *in cap. At si Clerici de iudic. ibi, non debet quemlibet pro suis excessibus Iudici tradere seculari.* Quæ verba innuunt, Episcopum posse hoc facere, etiam non data incorrigibilitate, licet facere non debeat indifferenter, & quodocunque, sed tantummodò cum delictum hoc exigit, vel ob sui grauitatem, vel frequentationem secundum Abb. *ibi col. penult.*

Vltimò in huiusmodi delictis atrocissimis, quæ requirunt pœnam excessiuam, non inuenitur aliqua pœna canonica, qua reus possit condignè puniri ex theorica Innocentij *in c. qualiter & quando 2. num. 6.* & ibi etiam Ioan. Andr. *num. 18. de accus.* vbi æquiparando per modum regularum pœnas canonicas legalibus pœnis, tradunt regulam, quod in omnibus delictis, in quibus per leges sæculi imponitur pœna mortis naturalis, secundum canones succedit pœna degradationis, & traditionis Curie seculari. Ergo contra Clericum, qui homicidium qualificatum perpetravit, vel plura homicidia, falsitates, vel latrocinia, Ecclesia vti poterit hac pœna degradationis, & traditionis Curie seculari. Quia non habet ultra quid faciat, vt dicitur *in d. c. Cum non ab homine*, cum secundum canones nunquam imponatur pœna mortis corporalis, *cap. Clericis, & cap. Sententiam ne Cleric. vel Monach. can. 1. & 2. dist. 51.* Cum enim pro simplici homicidio, vel furto procedat ad depositionem, & detractionem in Monasterium, vt *in d. cap. Cum non ab homine, & in cap. tua de pœn.* vtique pro qualificato, vel iterato, cum grauior pœna ei condigna non reperitur inter Canones, recurrendum erit ad vindictam secundum leges sæculi mediante degradatione, & traditione Iudici seculari.

Quod confirmatur. Quia pœnæ ita debent commensurari delictis, vt quod sceleratius est commissum, grauius vindicetur per textum *in can. asseramus 24. qu. 1. cap. quesuit de his, que sunt à maior. par. Cap. cap. fin. de excess. Prælat.* Et ex iteratione delicti pœnæ augeantur secundum Gloss. *in l. quicumque v. vel tertio in fin. C. de seru. fug. & in l. seruos v. sapius, C. ad leg. Iul. de vi publ. vel priu.* quia iteratio transit in consuetudinem peccandi, *l. 3. in fin. Cod. de Episc. aud.* At si homicidium, & furtum qualificatum, vel iteratum citra incorrigibili-

bilitatem puniretur eadem pœna canonica depositionis, seu detractionis in monasterium, qua punitur simplex, & vnicum, non seruaretur iustitia commensurationis. Ergo pro illius obseruatione dicendum est, in qualificato, seu iterato locum esse degradationi, & traditioni Curia seculari.

10 Hæc sunt præcipua fundamenta huius opinionis, quam præ cæteris tuetur Anchar. *in d. cap. Cum non ab homine à n. 10. de iudic. & in cap. Ea quæ, num. 22. de reg. iur. in 6. & in conf. 158. à num. 5. & in publica disputatione, quam habuit Bononia Abbas Siculus scholaris Ancharani in cap. at si Clerici à num. 39. Horum opinionem approbant Anania in cap. 1. num. 5. de ijs, qui fil. occid. & in cap. 1. nu. 4. & 5. de homicid. Felin. in cap. 1. num. 49. de constit. & in cap. inquisitionis num. 5. de accusat. Dec. in dict. cap. at si Clerici, num. 251. qui licet hanc opinionem non sequatur, tamen concludit, eam habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pœna, & se vidisse illam seruari Florentia. Eamque pariter Aldobrand. in addit. litt. E. fatetur veriore, ac latè prosequuntur Mantic. num. 64. Hippol. de Marfil. in repet. à num. 336. & in conf. 9. nu. 17. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynucius p. 3. quest. de homicid. à num. 40. de testam. dicens communiorem, Alciat. in dict. cap. Cum non ab homine à num. 22. vbi non solum putat, hanc esse veriore in puncto iuris, sed amplius inquit, seruari de facto in pluribus locis, Brunel. in dict. cap. 1. de homicid. par. 5. num. 6. & in tr. de Concilijs num. 9. ar. 12. numer. 3. Alex. de Nauo conf. 59. nu. 21. Barbat. sibi contrarius conf. 64. num. 8. & 9. vol. 1. Angel. de malefic. v. & ibi caput à spatulis amputetur num. 38. subdens se eam vidisse de facto seruari Ferraria, ibique Augustin. nu. 43. dicens communem, & ita vidisse praticari, Socin. sen. de reg. iur. litt. C. reg. 16. Boss. tit. de for. compet. num. 135. & 141. Tiraquel. de pœn. temper. cap. 49. num. 36. & seq. Diaz. in pr. crim. can. cap. 90. aliàs 96. referens duos casus, alterum Parisijs 1530. in Sacerdote, qui animo deprædandi necauerat Rectorem cuiusdam Oppidi, alterum Hispali anno 1536. in quatuor Regularibus, qui Prouincialem laqueo suffocatum in lecto interfecerant, Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 14. vocans communem, & lib. 9. cap. 16. numer. 35. vbi loquitur de Clerico parricida, & lib. 7. cap. 38. numer. 11. vbi de reo læsæ maiestatis, Franch. decis. 571. qui non solum numer. 4. refert Neapoli subijisse pœnam vltimi supplicij Clericum, qui furtum commiserat in monte Pietatis, cum fuerit degradatus per Curiam Ecclesiasticam, & traditus Curia seculari, sed num. 1. testatur etiam pœna mortis animaduersum fuisse in Clericum in sacris constitutum, qui vnà cum alijs decem furibus ingressus cum armis domum honestæ mulieris, sitam in suburbio S. Antonij, accepta ab eadem clauē vnus capse, illa & filibus inclusis in quadam Camera inferiori, subripuit ducatos septingentos, & quædam mobilia. Nam præuia consultatione S. Congregationis Cardinalium, negotijs Episcoporum præpositæ, degradatus fuit, & traditus Magnæ Curia. Et videtur ex mente Innocentij *in d. cap. Cum non ab homine, v. deponendus est, & Baldi nu. 1. vbi similiter limitat textum, nisi enormitas causæ aliud inducat.**

11 Nos verò, antequam huius quæstionis decisionem definiamus, operæ pretium esse duximus, textum *in dict. cap. Cum non ab homine* in compendium redigere, eiusque germanum sensum explicare. Ad mentem igitur dicti textus, qui praxim inducit procedendi contra Clericum criminofum, seruandi sunt quatuor gradus. Constito enim de delicto, si delictum est depositione dignum, Clericus deponitur. Et hic est primus gradus pœnæ infligendæ, & si se corrigat, quia non iterat, nec continuat delicta, & depositionem seruat, & pœnam, & pœnitentiam iniunctam adimplet, non proceditur vltius; sed, si sit incorrigibilis, prædicta non seruando, & similia, vel deteriora crimina perpetrando, excommunicatur. Et hic est secundus gradus. Crescente verò contumacia, anathematizatur. Et hic est tertius gradus. Demùm, si non resipuerit, quin potius in profundum malorum deuenerit, ne sit perditio plurimorum, scilicet per malum exemplum, vel etiam plurimos damnificando, mutilando, vel occidendo, tunc denique, cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat, relinquet eum comprimendum per secularem potestatem. Qui est quartus gradus pœnæ infligendæ. Et est simile *in can. dilectum 81. d. can. Clericus 3. q. 4. can. si quis Sacerdotum 11. q. 1. d. cap. at si Clerici de iudic.*

Tom. VII.

In quo adnotandum est primò, quod hæc procedendi forma locum habet, quando pœna incipit à crimine, seu quando proceditur propter crimen. Tunc enim Clericus criminofus primò deponitur, secundò excommunicatur, tertio anathematizatur, & quarto loco per Curiam secularem comprimitur. Secus verò si pœna incipiat à contumacia, quia tunc procedendum est ordine inuerso. Nam primò Clericus contumax suspenditur, secundò excommunicatur, tertio deponitur, quarto ac vltimò traditur Curia seculari. Et hunc ordinem respiciunt iura *in can. forte 23. qu. 4. can. quorundam 23. d. c. honoratus 74. d. cap. quoniam, §. fin. vt lit. non contest. & declarant in dict. cap. Cum non ab homine, Gloss. vlt. Innoc. nu. 1. Ost. num. 9. & 11. Bald. nu. 2. Henric. Boich. in fine, Buttr. nu. 33. ac reliqui omnes.*

Secundò aduertendum est, quod cum textus *in dict. cap. Cum non ab homine*, dicit, cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat; ita demùm Clericum depositum incorrigibilem esse comprimendum per Curiam secularem, si Ecclesia non habeat vltra quid faciat, scilicet de facto, non autem de iure, quia certum est, Ecclesiam de iure vltra pœnas depositionis, excommunicationis, & anathematis, habere etiam alias pœnas, cum multæ sint, vt notat Gloss. 2. *in cap. ad reprimendam, de offic. Ordin. & Ioan. Andr. in cap. pro humani, num. 4. col. 3. de homicid. in 6. & fufius in cap. qualiter, & quando 2. num. 18. de accus. Potest enim omnia bona temporalia confiscare, vt ibi, & in cap. excommunicamus, §. damnati, de heret. Habet pœnam verberum citra sanguinis effusionem, vt cap. in Archiepiscopi, de rapt. Imprimis characterem etiam in facie, licet non ita profundè, vt sanguis eliciatur, sed cutis superficies stigmatum notis deformetur in signum maleficij, vt cap. ad audientiam, iuncta Gloss. vltim. de crim. fals. Inducit seruitutem, cap. ita quorundam de Iuda. vbi Christiani deferentes merces prohibitas ad Saracenos efficiuntur capientium serui. Potest diffidare Clericos cum omnibus suis, vt à quocumque possit impunè offendi, vt in dict. cap. pro humani. Potest detrudere in monasterium ad tempus, vel in perpetuum, can. de lapsis 16. quest. 6. cap. nouimus, §. 1. de verb. significat. Et in specie habet pœnam exilij, vt cap. accusatoribus 3. quest. 5. can. Probinum, ibique Gloss. fin. 16. quest. 1. can. accedens 50. d. cap. 1. de calumn. cap. vlt. de pœn. idque per omnes exilij species, de quibus notat Gloss. in extranag. ad nostri Ioannis XXII. v. banniti de priuil.*

Vnde quamuis Alciato *in d. cap. Cum non ab homine* num. 108. videatur verior opinio, quod Ecclesia non habeat pœnam exilij per textum *in d. cap. Cum non ab homine*, nam in illo Ecclesia tradit Clericum seculari, vt mittatur in exilium. Si enim ipsa habuisset istud remedium, non debuisset tradere seculari, cum Ecclesia istud non faciat, nisi in subsidium, vt per Butr. *in dict. cap. Cum non ab homine*. Et solutio aliorum non est bona, dum dicunt, quod hoc est dictum, quia Ecclesia solet intercedere pro Clerico degradato, vt secularis alleuet pœnam, cap. nouimus de verb. significat. Nam non debuisset Ecclesia impetrare pœnam exilij pro Clerico, cum ipsa tradendo eum Iudici seculari, tacitè pronunciaret, talem pœnam non esse sufficientem, neque infligendam, ex quo eam potuisset irrogare, & non fecit iuxta notata *in cap. 2. de ord. cognit. per Bartol. in l. à precedente, C. de delat. Præterea textus in d. cap. nouimus* procedit in eo, qui degradatus traditur per Iudicem ecclesiasticum seculari, non autem in casu, quo seruata solemnitate *d. cap. cum non ab homine*, non requiritur aliqua traditio secundum communem opinionem.

Et propterea inquit Alciatus, videtur verior communis conclusio, quod imò Ecclesia non inferat pœnam exilij propriè loquendo, de qua *in l. 2. ff. de publ. ind.* Et ad contraria respondet, quod intelliguntur improprie, & largè, prout ponitur pro relegatione, vel pro iustione, ne quis recedat à certo loco, de quo per Archid. *d. 45. can. cum beatus*. Potest etiam dici, quod illa pœna exilij, licet inferatur iubente Ecclesiastico, tamen imponitur per Iudicem secularem, arg. *cap. 2. de Cler. excom.* illud non cauillando, prout facit Abbas *ibi*, qui restringit, quando de facto Episcopus non poterat talem pœnam imponere. Quod caret ratione. Ex quo, si ipse imposuisset, secularis obligatus fuisset præstare

E bra-

- brachium, *cap. 1. de offic. ord.* Et pro hoc facit, quia canon aliquando ostendit, qua pœna secularis punire reum possit, vt per *Glos. in cap. delatori 5. quest. 6.* & *Archid. in can. Synodo d. 63.* cum concordantibus per *Felin. in d. cap. Cum non ab homine de iudic.*
- 16 Cùm tamen textus *in d. cap. Cum non ab homine* dicat, Clericum incorrigibilem post depositionem, excommunicationem, & anathema esse comprimendum per secularem potestatem ita, vt ei pœna exilij deputeretur, eo quod Ecclesia non habeat vltra quid faciat, & tamen Ecclesia possit eandem quoque pœnam exilij infligere per omnes eius species, vt supra probatum est, vtique cogimur fateri, ea verba non esse intelligenda de iure ita, vt Ecclesia non habeat vltra, quid faciat ex defectu pœnarum, vel ex defectu potestatis, sed de facto propter potentiam criminosi, qui ab Ecclesia corrigi, & comprimari non potest. Et ita hunc textum intelligit *Abb. antiq. ante num. 1.* dicens, hoc cap. intelligi de nobilibus, & potentibus, ad quorum correctionem non sufficit Episcopus, vel Prælati, & cum eo concordant *Io. Andr. num. 8. Bald. num. 2. Bellam. num. 3. Butr. n. 18. Cardinal. n. 5. Anchar. n. 6.* Ex quibus patet, hanc esse communem lectionem ad textum *d. cap. Cum non ab homine*, prout etiam testatur *Abb. Siculus n. 24.*
- 17 Nec refragatur, quod Ecclesia possit inuocare Iudicis secularis auxilium, isque teneatur illud præstare, tanquam Ecclesiæ minister *d. cap. 1. de offic. ord. & can. administratores 23. qu. 5. can. petimus 11. quest. 1.* Et eo inuocato, possit Ecclesia imponere pœnam exilij, vel aliam canonicam, vt *in cap. vt fama de sent. excom.* vbi Clericos incorrigibiles Ecclesiasticus Iudex detrudat in arctam custodiam.
- 18 Nam, vt rectè respondet *Abb. in d. cap. Cum non ab homine num. 25.* fortè de facili capere non poterat per familiam potestatis, fortassè ad hoc sæpè, ac sæpius adhibitam. Vndè Ecclesia non vult amplius habere curam ipsius, sed dimittit eum Iudici seculari, qui poterit habere maiorem solertiam in capiendo eum, cum agnouerit, illum esse de suo foro, vel fortè, vt sæpè de facto contingit, iste Clericus captus multoties capturam illufit, efringendo carceres, & deteriora committendo, & ita Ecclesia non potuit eum condignè castigare, cùm pœnam mortis non habeat. Quare ipsum relinquit Curie seculari, quæ legitimam infligat, idest à legibus secularibus impositam, & sic mortis, vel mutilationis membri iuxta qualitatem delicti, vt per *Abb. antiquum in d. cap. Cum non ab homine v. legitima.* Et hunc, ait, esse verum intellectum *Abb. Siculus*, vbi supra, quem etiam posuit *Archid. in can. si quis Sacerdotum num. 5. 6. & 7. 11. quest. 1.* relatus à *Bellam. in cit. cap. Cum non ab homine num. 3.* vbi asserit, tunc demum Clericum tradendum esse Curie seculari, idest permittendum esse, imò præcipiendum Iudici seculari, vt eum capiat, & coerceat, si per Ecclesiam corrigi non possit propter illius potentiam, vel malitiam, vel quia detentus, vtendo arte necromantiæ, illudit carcerem, & ibi in pace esse non vult. Concordat *Cardinal. in d. cap. Cum non ab homine num. 5.* dum ait, Clericum esse incorrigibilem, cùm non vult pœnitere, nec potest capi per Iudicem Ecclesiasticum, & tunc esse coercendum per Iudicem secularem, cùm Ecclesia non habeat vltra quid faciat. Ex quo intellectu notandum est, Clericum depositum, & incorrigibilem, quandiu detinetur in carceribus Curie Ecclesiasticæ, nullatenus esse tradendum Curie seculari, cùm Ecclesia possit eum punire pœnis Canonicis, de quibus supra. Quod notandum dixi propter errorem popularem Doctorum, siue Iudicum.
- 19 Terriò est adnotandum, quod licèt *Abb. in d. cap. Cum non ab homine* pro declaratione Glossæ opponat, quod dictus textus sit superfluius, dum imponit pœnam excommunicationis, & anathematis, nulla tamen est superfluitas. Quia siue intelligamus de excommunicatione minori, siue maiori, vtraque potest fieri contra eundem, vt est *Glos. in cap. ita quorundam de Iudæ.* & secunda non per hoc erit superflua, imò operabitur istum effectum, quia excommunicatus retinebitur extra communionem, donec etiam ab ea fuerit absolutus secundum *Ost. Anan. & ceteros ibi.* Vndè inferitur ad id, quod notat *Bartol. in l. de pupillo, §. si pluribus, ff. de nou. oper. nunc.* vbi vult, quod semel bannitus possit pluries de nouo banniri, de quo etiam *Doctores in l. qui bis idem, ff. de verb. oblig.* Vndè intellectus *Goffredi*, ac *Innocentij in d. cap. Cum non ab homine*, videtur verus, vt primò quis feriatur simplici excommunicatione, deinde anathemate.
- Neque obstat, quod appellatione excommunicationis 20 in dubio venit maior, *cap. penult. de sentent. excommunic.* Nam id verum est, absolute loquendo, sed ex quo *in d. cap. Cum non ab homine*, prius requiritur excommunicatio, deinde crescente contumacia anathema, dicendum est, quod prius intelligitur de minori, quia vna pars legis per aliam declaratur, *l. Titia, §. 1. ff. de verb. oblig.* Et secundum hunc intellectum potest saluari *Glossa*, dum ait *suspensi*, intellige à perceptione sacramentorum, donec peniteat, & absoluat.
- Minus obstat *Abb. ibid. num. 23. Ostien. num. 6. Io. Andr. 21 num. item 6. Butr. num. 32. Cardin. num. 3.* dum intelligunt, excommunicationem dici eam, quæ sine solemnitate fertur, sicut anathema, vbi interuenit solemnitas, de qua *in can. debent 11. quest. 3.* Solemnitas autem talis anathematis est, quia hanc fulminat Episcopus cum duobus presbyteris presentibus cum candelis accensis, quas debent in fine anathematizationis in terram proijcere, & pedibus conculcare, vt moris est Romani Pontificis in publicatione Bullæ in die Cænæ Domini.
- Nam horum intellectus est periculosus. Quia textus 22 *in d. cap. Cum non ab homine* præsupponit, quod anathema sit grauior pœna, ex quo inferitur, crescente contumacia, & tamen istæ solemnitates nihil videntur aggrauare. Vndè verior videtur præcedens intellectus. Præterea ista differentia non probatur in iure, imò potius contrarium *in d. can. debent*, vbi textus simpliciter appellat excommunicationem illam, quæ fit cum tali solemnitate.
- Quare, omiſſa etymologia anathematis posita ridicu- 23 lè *in dict. cap. Cum non ab homine* à *Ioan. Andr. Anchar. Abb. & alijs*, dicendum est, anathema *in d. cap. Cum non ab homine*, non esse dictionem græcam, sed hebræam, quæ solent hebræi extremam detestationem significare, vt ait *D. Hieronymus* interpretans illud verbum, quod est *in epist. Pauli ad Galat. cap. 1.* Alioqui anathema, si à Græcis deriuetur, potest accipi pro re idolis dedicata, & altaribus superimposita.
- Differt ergo anathema in hoc ab excommunicatione, 24 quia inferitur aduersus eos, qui ex grauissimo aliquo delicto detestabiles sunt, & maledicti, & de quibus non est spes, quod reducantur ad penitentiam, & sic merito infligitur tamquam quid extremum. Excommunicatio verò fit aduersus eum, de quo est spes, quod peniteat, & corrigatur, *cap. 1. de sent. excom. in 6.* & anathema habet in se aliquam detestationem, sed excommunicatio simpliciter eijcit extra communionem fidelium. Et ita intelligitur textus *in can. fin. 3. quest. 4.*
- His autem prænotatis vera sententia est, quæ asserit, non 25 esse locum degradationi, neque traditioni Curie seculari, nisi in casibus à iure expressis. Hanc tuetur in specie, & communem vocat *Aretin. in d. cap. Cum non ab homine à num. 51. Barbat. in d. cap. at si Clerici à num. 120. de iudic. ibique Dec. num. 258.* dicens veriorum de iure. *Bero. n. 181. & seqq. Anton. Burgos. n. 106. cum tribus seqq. Arnold. Alban. in repet. cap. quoniam quest. 11. à num. 37. de heret. in 6. Riminald. iun. cons. 685. num. 30. & seqq. vol. 6. Ferret. cons. 76. num. 12. Plaza in epit. delict. lib. 1. cap. 21. num. 7. & 13. & cap. 22. num. 43. Villalob. com. opin. litt. C. num. 83. & lit. 1. n. 8. Bonacof. com. opin. crim. lib. 1. v. Clerici si per insidias*, alijque recentiores, præcipuè *S. Rota Romana* coram *Coccino* in *Lucana iurispatronatus*, ac tenuit disertè *Ost. in cap. 1. n. 2. de homic.* vbi firmat, Clericum pro homicidio ex insidijs, siue cum prodicione, & si qualificato, de quo loquitur ille textus, ita demum esse tradendum Curie seculari, si sit incorrigibilis, & non aliàs iuxta textum *in d. cap. Cum non ab homine.* Item Clericum pro homicidio depositum, si postea committat alia homicidia, non tamen esse tradendum Curie seculari, nisi sit incorrigibilis secundum gradus *in d. cap. Cum non ab homine* præscriptos, sensit apertè *Cardin. ibi n. 4. de iudic.*
- Præcipuum huius opinionis fundamentum est, quia 26 Ecclesiastica libertas, & Clericorum exemptio à seculari potestate, non tantum canonicis sanctionibus, sed etiam diuina ordinatione fuit constituta ex *S. Concilio Trident. sess. 25. de ref. cap. 20.* quod probauit aliàs. Ergo solus Papa potest huiusmodi exemptionem limitare, seu declarare, præ-

præscribendo in quibus casibus Clerici sint per Ecclesiam degradandi, & comprimendi per Curiam secularem; quia cum non puri hominis, sed veri Dei vice fungatur in terris, ius diuinum, non humana, sed diuina potius auctoritate distinguit, seu declarat, *vt in cap. quænto de translat. Episcop.* & plenè explicat *Ost. in summ. de rescript. §. quas vires*, Io. Andr. *in cap. adus legitimum. 50. de reg. iur. in 6. Anchar. conf. 373. & 239. ac Præpositus in can. latorem n. 17. 1. qu. 1.*

27 Certi autem sunt casus, in quibus Romani Pontifices per suas Constitutiones, vel in corpore iuris insertas, vel extrauagantes, ordinauerunt, Clericos esse degradandos, & tradendos Curie seculari. Eorum primus est in crimine hæresis, *cap. Excommunicamus, §. damnati, & cap. ad abolendam §. 1. de heret. cap. 1. & cap. super eo eod. tit. in 6.* Secundus est in crimine falsificationis litterarum Apostolicarum, *cap. ad falsariorum de crimin. fals.* Tertius est in crimine insidiarum, & conspirationis contra proprium Episcopum, *can. si quis Sacerdotum 11. quest. 1. de quo Doctores in cap. ad abolendam num. 44. de heret.* Et pro his tribus criminibus dumtaxat de iure communi Clericum posse degradari, & tradi Curie seculari, aliàs verò tuendum esse per Ecclesiam, determinat Innoc. *in d. cap. excommunicamus num. 1. Glos. in dict. cap. ad abolendam, v. relinquatur*, ibique *Ost. num. 5. Io. Andr. n. item 5. Henric. Boich. n. 21. qui in hanc sententiam citat Ioan. & Tancredum, Butr. num. 20. Card. n. 7. & Abb. num. 11. Glos. in d. can. si quis Sacerdotum, v. mox depositus*, vbi etiam Archid. *num. 1. Turrecrem. nu. 5. Gemin. num. 4. Præpos. num. 5. Glos. in cap. Nouimus, v. tradatur de verb. signifi. ibique Innoc. num. 1. Ost. n. 1. Cardin. n. 4.*

28 Ex quibus patet, hanc esse vnanimem Canonistarum sententiam, & communem theoreticam Doctorum, affirmat Gulielm. de Benedict. *post 3. par. repet. cap. Raynurius de testam. q. de homicid. num. 3. & seqq. quem refert Foller. in prax. crimin. Canon. fol. 272. num. 23. & Iul. Clar. in for. crim. §. fin. qu. 36.* In alijs autem criminibus, vt cumque atrocissimis, sufficit sola depositio, nec debet actualiter degradari, si paratus sit, se corrigere, sed debet detrueri in perpetuum carcerem, vt tenent omnes supracitati, & hanc dicit esse communem opinionem Bos. *tit. de foro comp. num. 136.*

29 Quartus casus est in Clerico assasino, qui tanquam publicè diffidatus absque vlla depositione, vel sententia, ipso iure, & facto relinquatur Curie seculari, *vt in cap. pro humani de homicid. lib. 6. vnde tradendus est Curie seculari, non expectata incorrigibilitate, estque communis sententia, vt testatur idem Gulielmus d. qu. de homicid. & Clar. loc. cit.* Neque in hoc crimine assasinij requiritur solemniter degradatio, vt ait Calsan. *in consuet. Burgund. in tit. des rustiques rubr. 1. v. si aucun, fall. 2. & alij apud Clarum, firmatque Franch. decis. 571. n. 7.* Requiritur tamen declaratio Iudicis Ecclesiastici, qua pronunciet, illum esse assasinum, esseque communem opinionem, inquit Caypc. *decis. 112. num. 2. & alij apud Clarum, vbi supra.*

30 Quintus casus est in Clerico incorrigibili, qui seruatis gradibus penarum præscriptis *in d. cap. Cum non ab homine de iudic. cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat, præuia degradatione traditur Curie seculari iuxta vnum intellectum, vt ibi Glos. vlt. Ostien. n. 8. Butr. n. 7. & 17. quod securius esse, dicit Henric. Boich. num. 8. vel secundum alium intellectum Clericus, quando est depositus, & incorrigibilis sine alia degradatione, & traditione, statim efficitur de foro seculari. Atque ita hic est casus singularis secundum Cardinal. *ibid. num. 2.* Nam si absque depositione Clericus tertio monitus ingerens se enormitatibus perdit priuilegium clericale, vt *cap. contingit 2. cap. in audientia, & cap. perpendimus de sent. excom. multo magis perdet iam depositus, qui tertio monitus postea se non correxerit; neque in d. c. Cum non ab homine dicitur, quod tradatur seculari potestati, sed quod secularis potestas eum comprimat. Hoc tamen intelligunt Cardinal. num. 6. & Imol. eod. num. quando de incorrigibilitate notoriè constat, vt quia incedit armatus, & spernit monitiones Episcopi. Tunc enim non est necesse, vt conuincatur, ordine iudiciario seruato, cum in notorio talis probatio non requiratur, *cap. ad nostram 3. de iure iur. can. manifesta, & can. de manifesta 2. quest. 1.* Alioquin, si non constaret de incorrigibilitate, & Iudex laicus Clericum comprehenderet, & ille negaret, se esse incorrigibilem, de huiusmodi articulo, an esset incorrigibilis, prius cognoscendum esset per Iudicem Ecclesiasticum, *arg. cap. Si Iudex laicus de sent. excomm. in 6.***

Tom. VII.

Sextus casus est in Presbyteris, & Clericis secularibus, ac regularibus crimen nefandum contra naturam exercentibus. Nam ex Constitutione 72. B. Pij V. quæ incipit *Horrendum illud scelus*, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, ac beneficio Ecclesiastico priuantur ita, vt per Iudicem Ecclesiasticum degradati Curie statim seculari tradantur, quæ de eis illud idem capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio deuolutos legitimis reperitur sanctionibus constitutum. Quod etiam de perpetrantibus hoc scelus idem Pontifex prius statuerat in Constitutione 5. quæ incipit, *Cum primum*, §. 11. de cuius constitutionis intellectu vide Farinac. *de delict. carn. quest. 138. n. 30.*

Septimus, & octauus est in ijs, qui ad ordinem presbyteratus minimè promoti, Missarum celebrationem reperti fuerint vsurpasse, vel sacramentalem confessionem audiuisse. Ab Inquisitoribus enim, & locorum ordinarijs ab ordinibus, si quos habuerint, degradati, statim Curie seculari traduntur, debitæ pœnis plectendi ex Constitutione Pauli IV. apud Maiolum *lib. 4. c. 13. nu. 1.* ex Constitutione Gregorij XIII. *incip. Officij nostri*, ex Constitutione Clementis VIII. *Et si alias* 81. & ex Constitutione Urbani VIII. *Apostolatus officium*, vbi declarauit, eas pœnas procedere, etiam in minoribus 25. annis, maioribus tamen 20. annis.

Nonus, & vltimus casus est in personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quàm Regularibus, quæ in prouincijs, regnis, ciuitatibus, & locis in Italia dumtaxat existentibus, aureas, vel argenteas monetas tondent, fabricant, colorant, vel aliàs adulterant, aut adulteratas scienter erogant, vel exponunt. Nam præuia degradatione Curie seculari puniendi traduntur ex Constitutione Urbani VIII. *incip. In suprema*, edita Idibus Nouembris anno 1627.

Cum igitur regula sit pro exemptione Clericorum à seculari potestate, ante omnem humanam constitutionem à iure diuino inducta, & à prædicta regula certi tantum casus reperiantur excepti, vtique in alijs non exceptis firmetur regula in contrarium, vt non sit locus huic pœnæ degradationis, nec traditionis Curie seculari, *l. questum, §. denique, ff. de fund. instr. l. nam quod liquide, §. fin. ff. de pœn. leg. cap. 2. de coniug. leproso.* & notat Dyn. *in rubr. de reg. iur. in 6.* & ita in hac specie ratiocinatur Rota in d. Lucana iurispatronatus 4. Iunij 1607. coram Coccino, vbi n. 7. firmat, Episcopum non posse deuenire ad actualem degradationem Clerici, neque eum tradere Curie seculari, nisi in casibus à iure canonico, & ex iure nouo, vt supra expressis.

Atque ita die 16. Nouembris 1650. in Congregatione ab Innocentio X. specialiter deputata actum de causa cuiusdam N. N. Siculi, solemniter professi in Religione fratrum N. N. qui in eadem commiserat furtum excedens summam scutorum centum, & loco triremium, ad quas damnatus fuerat, septennium manserat in carcere, ac deinde ad Sacerdotium promotus, habitu Religionis temerè dimisso, apostatauit, & per annum extra Religionem vagatus in habitu clericali, tandem Romæ anno Iubilæi patrauit decem magna furta in Palatijs diuersorum Magnatum cum portarum, & scriniorum fractura, in quorum vltimo deprehensus, & carceribus mancipatus omnia singillatim confessus fuit. Et cum dubitaretur, an propterea esset degradandus, & tradendus Curie seculari, vt lueret pœnam vltimi supplicij, articulo de mandato Summi Pontificis accuratè discussio, resolutum fuit contra opinionem Ancharani, & Abbatis, non esse locum huic pœnæ degradationis, nec traditionis Curie seculari, sed tantum detruitioni in perpetuum carcerem, vel ad triremes. Quam Congregationis sententiam Sanctitas sua sibi relatam approbavit. Et ita prædictus reus in effectu ad triremes in perpetuum fuit transmissus.

Deinde, quod non sit deueniendum ad actualem Clerici degradationem extra casus in iure expressos, etiam si alijs sit eadem, vel maior ratio, sic demonstratur. Nam laici cudentes falsam monetam committunt crimen læsæ maiestatis, & per leges ciuiles imponitur pœna excessiua, quia traduntur flammis exurendi, & eorum bona publicantur, *l. 2. C. de fals. monet. iuxta interpretationem, quam dicit esse communem Viuius com. opin. v. monetam falsam, Couar. in collect. veter. numism. cap. 8. n. 3. & in Gallia falsificantes monetam Regis in aqua feruente suffocantur, vt refert Ign. in reper. l. non alias num. 597. ff. Sillan. & Iul. Clar. in pr. crim. §. falsum, & tamen Clerici monetarij ante Constitutionem Urbani VIII. non trade-*

E 2 ban-

bantur Curia seculari, vt in *extrauag. vn. de crimin. fals.* cum hoc esset speciale in falsarijs litterarum Apostolicarum, vt in *d. cap. ad falsariorum de crimine fals.* neque post Constitutionem traduntur, nisi in Italia. Clerici idolorum cultores, aruspices, & sortilegi de iure Canonico deponuntur, & detruduntur in monasterium, vt *can. si quis Episcopus cum seqq. 26. quest. 5.* & tamen de iure ciuili laici concremantur, & eorum bona publicantur, & saltem in *casu l. 3. C. de malef. & mathem.* Episcopi, & Clerici rebellantes Sedi Apostolicae non traduntur Curia seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, *can. de liguribus 23. quest. 5.* Et tamen committunt crimen atrocissimum laesae maiestatis in primo capite, vt *l. 1. in princip. & quod ibi notatur ff. ad leg. Jul. maiest. & in Clem. Pastoralis de re indic. & seruatur vbique, vt laici scindantur in frustra, teste Claro in §. laesa maiestatis.* Clerici contra naturam incontinentes secundum Canones non traduntur Curia seculari, sed deponuntur, & in monasterium detruduntur, vt *cap. Clerici de excess. Pralat.* licet hoc crimen sit atrocissimum, & Constitutio B. Pij V. restringitur ad exercentes. Reiterantes baptismum de iure ciuili, summo supplicio afficiuntur, *l. 2. C. ne sacrum baptism. reit.* Et tamen de iure Canonico Clericus solum deponitur, laicus excommunicatur, *cap. 1. vbi Anan. de apostat.* De iure ciuili falsificans litteras Principis morte punitur, quia tale crimen dicitur graue, *l. vbi, C. de fals.* & tamen secus est de iure Canonico, *c. ad audientiam de crim. fals.* praeterquam in litteris Papae, vt supra dixi.

37 Hinc falsa est regula, quam statuit Anchar. *d. conf. 157.* quod vbicumque de iure ciuili in aliquo delicto reperitur imposita poena mortis naturalis, de iure Canonico succedit degradatio, & traditio Iudici seculari per textum in *auth. vt Cler. apud propr. §. Illud palam.* Et ita refert tenuisse Ioannem Andream, & Innocentium in *cap. qualiter, & quando 2. de accusat.* quam regulam esse multum periculosam Clericis, dixit Anan. in *dict. cap. qualiter, §. ad corrigendos col. 6.* & non esse veram, eamque ibi reprobabat Felinus. Hinc etiam falsa est noua doctrina, quam tradit Abbas in *d. cap. At si Clerici num. 41. de iudic.* quod vbicumque per leges imponitur pro crimine atrocissimo aliqua poena ex seuisis, puta vt reus damnetur ad bestias, vel igne comburatur, aut in frustra scindatur, contra Clericum talia committentem possit Iudex laicus procedere super tali crimine atrocissimo, & Episcopum in sententia, & processu praenire, & eo degradato legali poena afficere. Pater enim ex praedictis, etiam vbi lex imponit aliquam ex praedictis poenis seuisis, & excessiuis, nihilominus non esse locum degradationi, & multo minus praenotioni Iudicis laici. Nam etiam in casibus, in quibus expressum est in iure, vt Clericus degradetur, nihilominus non efficitur de foro seculari, nisi postquam degradatio fuerit celebrata, seculari potestate praesente, ac pronunciatum eidem, cum fuerit celebrata, vt in suum forum recipiat degradatum, & sic intelligitur tradi Curia seculari, vt est expressum in *cap. Nouimus de verbor. significat. & facit cap. degradatio in fine de poen. in 6.*

38 Et vtraque arguitur falsa, vel ex eo, quod doctrina Abbatis, & regula Ancharani est contra mentem Doctorum communiter, dum tenent, quod crimina, quae dicantur graua, multum residet in arbitrio Iudicis secundum ipsum Abb. & Doctores in *d. c. At si Clerici, & consequenter poenae etiam erunt arbitrariae, quae regulantur secundum grauitatem criminum, vt per Bartol. in l. leuia, ff. de accusat.* Non est igitur verum, quod praecise debeat Iudex imponere poenam degradationis, vbi leges imponunt poenam mortis. Ex quo etiam confunditur opinio Butrij in *cap. Cum dilectus in 6. col. de purg. vulg.* vbi dicit, loco mortis impositae per legem, subrogari depositionem per Canones. Quare tenendum, quod istae poenae sunt multum arbitrariae respectu criminum, quae aggrauantur secundum qualitates positas per Abb. in *d. c. At si Clerici.* Ideoque non obstat ratio Anchar. per textum in *d. §. Illud palam,* quia hodie ille §. est correctus per textum in *auth. statuimus,* vbi Bart. *C. de Episc. & Cler.*

39 Vltius, quod plura furta, vel plura homicidia non sufficiant ad tradendum Clericum Curia seculari, non data incorrigibilitate secundum gradus in *d. cap. Cum non ab homine praescriptos,* probatur manifeste. Nam ait textus, depositum pro homicidio, vel furto, seu periurio non

statim esse comprimendum per secularem potestatem, sed si sit incorrigibilis, prius esse excommunicandum, & crescente contumacia, anathematizandum. Dicitur autem incorrigibilis, qui similia, vel deteriora crimina committit, nec vult poenitere secundum Butr. *ibi num. 22.* Ergo iteratio delictorum non sufficit ad tradendum Curia seculari, nisi deueniat in profundum malorum, & sic sequatur vltima incorrigibilitas, quae succedit post anathema. Tunc enim Ecclesia non habet vltra, quid faciat, & ideo, ne ille sit perditio plurimorum, relinquit eum seculari potestati puniendum. Id, quod etiam obseruat Ost. in *d. c. Cum non ab homine prope fin. & Dec. in d. c. At si Clerici n. 258.*

Praterea pro hac sententia est textus in *cap. tuae de poen. vbi Pontifex requisitus, qualiter puniri debeant Clerici in latrocinijs, vel alijs magnis sceleribus deprehensi, respondet eos a suis Ordinibus degradatos, esse detrudendos in arcta monasteria ad poenitentiam peragendum.* Nam latrocinium est delictum grauius, quam furtum, *cap. 1. in fin. de homic.* Vnde secundum Ost. in *d. cap. Tuae in princ. & Ioan. Andr. num. 1.* ille textus loquitur de ijs, qui se immiscent enormitatibus iuxta *cap. perpendimus de sentent. excomm.* Et sic loquitur de furibus qualificatis, & non de simplicibus, qui tamen & ipsi a suis Ordinibus sunt deponendi, vt patet ex *d. cap. Cum non ab homine, & degradatio, de qua in d. cap. tuae, intelligitur de verbali, scilicet depositione, non de actuali secundum Ioan. Andr. ibi n. 2.* alias non congruerent, quae ibi sequuntur, de poena detrusionis in monasterium. Nam actualiter degradatus exiit omni priuilegio Clericali, & statim efficitur de foro seculari, vt *d. cap. degradatio de poen. in 6. & d. cap. Nouimus de verb. signif.* Item verba illa, in *latrocinijs, vel alijs magnis sceleribus,* apta sunt comprehendere etiam plura latrocinia, vel magna scelera. Ergo est ibi textus expressus, quod pro furto etiam qualificato, vel iterato, Ecclesia non imponit poenam actualis degradationis.

Postremo ad hoc est textus in *d. cap. vt fama de sentent. excomm. vbi deciditur, vt Clerici, qui grauius excedentes a Pralatis suis in monasterium detrusi, carcerem claustrum effugiunt, & prioribus se sceleribus scelestius immiscunt, ab iisdem Pralatis possint, ac debeant arcte custodiae mancipari, ne aliter ad similia, vel deteriora labantur, nec Curia secularis possit illos capere, nisi de mandato eorundem Pralatorum. Quia tunc non sua, sed illorum auctoritate id facere videntur.* Vbi ponderanda sunt verba, *grauiter excedentes, ac illa, prioribus sceleribus, quae ostendunt hos Clericos grauia, seu magna scelera commississe, & sic homicidia, vel furta, & similia, de quibus loquitur d. cap. Cum non ab homine de iudic. & dict. cap. tuae de poen. item ista, prioribus se sceleribus scelestius immiscentes, atque haec: ad peiora, quae demonstrant, eos deinde iterata, & grauiora scelera commisisse.* Et nihilominus a suis Iudicibus Ecclesiasticis sunt comprimendi, vel per seipos, vel si necesse fuerit, inuocato brachij secularis auxilio. Ac proinde in *dict. cap. tuae, est casus expressus, quod pro magnis sceleribus iteratis, ac etiam pro homicidio qualificato, vel iterato Clericus non traditur Curia seculari, non data incorrigibilitate.*

Non obstant, quae pro contraria opinione adduximus. Textus enim in *cap. 1. de homic.* habet varios intellectus, ac proinde allegari non posse ad decisionem causam, notat Bart. in *l. In ambiguo num. 2. ff. de reb. dub. Alex. l. 1. col. 2. ff. sol. matrim. & Felin. in cap. 1. ad fin. de constit. praesertim ad limitandam Clericorum exemptionem. Multi enim, vt Gloss. Ost. Aretin. ibi, illum intelligunt in laico, qui proditoriè homicidium commisit, quod magis consonat sacrae scripturae ita, vt si confugiat ad Ecclesiam, debeat inde euelli, nec gaudeat immunitate, de quo in *cap. Inter alia de imm. Eccles. & videtur approbatus in Constitutione 7. Gregorij XIV. eod. tit.**

Plerique exponunt verbum, *moriatur,* idest deponatur, quod habetur instar mortis, *can. quia ergo 2. quest. 7. quod esse communem sententiam, testatur Aretin. num. 59.* quamuis enim verbum, *moriatur,* regulariter sit intelligendum de morte naturali, hoc tamen fallit, quando refertur ad Ecclesiam, quae hanc poenam non infligit, cum non habeat vindictam sanguinis. Estque simile in *cap. per venerabilem qui fil. sint legit.* vbi verba illa Deuteronom. *decreto Iudicis morietur,* quae in veteri testamento intelligebantur de morte naturali, in lege noua ab Ecclesia exponuntur, per excommunicationis sententiam, velut mortuus a communione fide-

fideliū separetur. Quare de morte spiritali, scilicet de-
positionis communiter intelligitur d. c. 1. de homicid. vt per
Ost. ibi n. 35. Et, licet lex Exodi loqueretur de morte natura-
li, tamen illud præceptum, cum sit iudiciale, cessauit post
Christi aduentum, vt docet D. Thom. 1.2. qu. 103. art. 4. &
qu. 104. art. 3.

44 Ad textum in cap. Nonimus de verb. signific. respondetur,
verba illa, vel aliud flagitium graue, esse intelligenda de crim-
inibus, pro quibus est expressum in iure, Clericum esse
degradandum, & tradendum Curie seculari. Nam cum
prima pars alternatiuæ loquatur de falsario litterarum Apo-
stolicarum, de quo est in iure expressum, vt debeat degrada-
ri, vt in cap. ad falsariorum de crim. fals. vtique dum textus
dicit propter hoc, scilicet crimen falsi, & postea subiungit,
vel aliud flagitium graue, debet intelligi de alio flagitio si-
militer in iure expresso, ponderando dictionem, aliud, quæ
est repetitiua similium iuxta Gloss. in l. si fugitui v. alia pœna,
C. de seru. fugit. Inter casus autem in iure expressos non re-
peritur homicidium qualificatum, nec homicidium, vel
furtum iteratis vicibus repetitum.

45 Ad textum in cap. pro humani de homic. in 6. respondet A-
retin. in cap. Cum non ab homine nu. 59. illum casum habuisse
specialem causam, & occasionem à frequentissimis cædibus,
& magnis periculis, quæ immincebant propter illos assassinos.
Vnde in alijs delictis, quantumcumque enormibus,
non videtur militare eadem ratio. Nam propter delicti fre-
quentiam aliquid securius statuitur, vt l. aut facta in fin. ff. de
pœn. & nihilominus, etiamsi vigeret eadem ratio, quia tamè
lex ista est pœnalis, & exorbitans, non deberet fieri extensio
per textum in l. sed sciendum, ff. ad l. Pomp. de parricid. & facit
Gloss. in Clem. vt sic v. eisdem de et. & qual. cum vulgò alijs.

46 Textus verò in can. sunt quedam 23. qu. 5. non loquitur de
Clericis, sed de laicis, qui vt ibi dicitur interficiunt Pontifi-
cem Apostolicum, Episcopum, Presbyterum, siue Diacono-
num. Tales enim vindicantur à secularibus potestatibus,
licet puniri possint etiam per Ecclesiam, cum crimen sacrile-
gij sit mixti fori, vt notatur in cap. Cum sit generale de foro
comp. Alioquin si textum intelligeremus de Clericis, & de
omnibus delictis ibi expressis, sequeretur, quod Clerici pro
quolibet homicidio, furto, raptu puniendi essent per Iudi-
cem secularē. Quod pugnat cum d. cap. Cum non ab ho-
mine, & d. cap. tua de pœn.

47 Quod autem ad textum in cap. At si Clerici de indic. eius
intellectus desumitur ex illis verbis: non debet quemlibet, ex-
ponendo non quemlibet, idest nullum, vel vt alij melius ex-
ponunt quemlibet, idest depositum. Et hoc modo potius fa-
cit pro nostra sententia secundum Aretin. in d. cap. Cum non
ab homine num. 61.

48 Et quod attinet ad fundamentum contrariæ opinionis, il-
lud manifestè destruitur ex eo, quia pro atrocissimis delictis,
pro quibus secundum leges imponenda esset pœna mortis,
Ecclesia habet pœnam carceris perpetui, quæ proportiona-
tur pœnæ mortis naturalis, saltem quando sic detrusus de-
bet sustentari pane doloris, & aqua angustie ad textum in d.
cap. Nonimus, §. pro illo, de verb. signific. sicque Clericus delin-
quens non est impunis, immò acrius affligitur, quia minor
pœna est statim mori, quam diu affligi, & salutem non spe-
rare, vt per Card. & Aretin. in d. cap. Cum non ab homine nu.
53. & textum in can. nihil enim 2. de consecrat. dist. 5.

49 Dissipatis contrariæ opinionis nebulis hoc veritatis
Sole, vt quoquo modo aliqui officias inducant, confide-
rantes, etiam cessante incorrigibilitate, à Clericis perpe-
trari posse talia flagitia, quæ non valeant condignè puni-
ri sola depositione, vel detrusione in Monasterium, cuius
loco successit transmissio ad triremes, nunc verò in Er-
gastulum, excogitarunt, hoc relinquendum esse arbitrio
Iudicis Ecclesiastici, qui iuxta qualitatem facti, & perso-
narum decernat, an delinquens sit degradandus, & Curie
seculari tradendus, necne. Non enim inficiantur, posse
contingere homicidium, aliudne crimen ita perniciosum
Reipublicæ, inspectis loci, temporis, & personarum qual-
itatibus, quod arbitrio discretorum Iudicum hanc tradi-
tionem iustissimè patiatur. Inter eos est Couar. pract. qu.
lib. 2. qu. 20. n. 7. & ex eo Plaza in epit. delict. lib. 1. cap. 21. nu.
13. Didac. Petez t. 3. com. in ord. reg. Cast. lib. 8. tit. 4. l. 3. Clar.
in §. fin. d. qu. 36. subdens tamen in dubio non esse faciendam
traditionem Clerici delinquentis, qui non est incorrigibilis,
nisi natura rei, & circumstantiæ criminis aliud suadeant.
Idem asserunt Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 11. num. 66. & seqq. Fa-
Tom. VII.

rinac. qu. 8. num. 81. alijque recentiores, quorum nonnulli ad-
dunt huiusmodi arbitrium non aliter explicandum esse,
quam consulto prius Summo Pontifice, vt tradit Maiol. de
irregul. tit. de depof. & degradat. cap. 14. vbi pluribus exemplis
ostendit in multis mundi partibus sapiens seruata fuisse
opinionem Ancharani, & Abbatis, accedente tamen Sum-
mi Pontificis auctoritate, & non aliàs. Quod etiam admit-
tunt Lopez in leg. partit. Hispan. lib. 61. v. homicidium tit. 6.
part. 1. & Farinac. d. qu. 8. num. 81. qui propterea conf. 143. n. 1.
vol. 2. respondit, Presbyterum, qui occidit Præpositum villæ
Cerenaschi, & bonis expoliavit, de iure potuisse etiam, non
expectata incorrigibilitate, præiudiciali degradatione, tradi
Curie seculari, saltem Pontifice Summo consulto. Quod si-
militer tutius esse, ait Martin. del Rio disquis. magic. lib. 5.
sect. 16. vers. Si queras.

Verum, quidquid dicant isti, alijque, cum iura in hoc
articulo sint clara, non relinquitur locus arbitrio Iudicis per
textum in cap. de causis de offic. Iud. deleg. Et idè, cum no-
stra sententia sit clara, certa, tuta, est amplectenda; contra-
ria verò cum sit obscura, absurda, sacris canonibus, & fa-
luti inimica, est respuenda.

Hæc omnia produxi, vt sciant Episcopi, ac Iudices Ec-
clesiastici, quibus in casibus degradandi sint Clerici, &
consignandi Curie seculari, atque illos tueantur in casibus
hic non exceptis, tanquam iure diuino à potestate laica
exemptos, alioquin & in ius diuinum, & in sacros Cano-
nes delinquent.

CONSULTATIO XXXIV.

Vtrum Regularis professus, qui fuit baptizatus tanquam
expositus ita tamen, vt ex publica fama ipsius parentes
non ignorentur, neque prorsus sit incertum, an ex ille-
gitimis nuptijs sit conceptus, possit eligi in Generalem,
vel obtinere alias Prælationes suæ Religionis?

Negatiuè censeo respondendum ex ferè communi, ac I
tutiori Doctorum sententia, qua generatim sentiunt,
expositos esse reputandos illegitimos, atque adèd irregu-
lares, cap. Cum in cunctis, & cap. Innotuit de elect. & cap. 1.
& cap. fin. de fil. Presbyt. Ij sunt Maiol. de irregul. lib. 1. c. 11.
num. 1. & 3. Angel. in l. liberorum, ff. de ijs, qui not. infam. Iaf.
in l. nec professio, Cod. de testam. Alciat. de presumpt. reg. 3. pre-
sumpt. 1. num. 12. Viuald. de irregul. nu. 123. Vasquez 1.2. disp.
66. cap. 1. num. 48. Petr. Barbol. in rubr. ff. solut. matrim. part. 1.
num. 20. Salzed. ad Diaz in pract. crimin. cap. 14. Vgolin. de ir-
regul. cap. 44. §. 7. n. 1. Henriquez lib. 11. cap. 20. §. 2. & lib. 14.
cap. 8. §. 10. Lopez in instruct. tom. 2. par. 2. cap. 23. Sayr. lib. 6.
de censur. cap. 10. n. 39. vbi prudenter ait: quia in dubio, sal-
tem ante factum, pars tutior sequenda est, & periculum
peccandi vitandum est, idèd in praxi, quando non constat
de parentibus expositorum, non sunt temerè ordinandi,
quia parentes eorum ignoti sunt, si tamen constet esse
legitimos, ordinari possunt. Idem asserit Cardinalis To-
letus in summ. lib. 1. cap. 58. n. 2. in fin. his verbis: Non video,
inquit, quare ratione stabiliatur, vt dicatur, expositos, quorum
natales ignorantur, posse admitti ad Ordines, & presumi
eos legitimos, cum in dubijs debeamus potius reputare eos ir-
regulares. Est autem maxime dubium, immò & probabile
ex illegitimo nato esse concubitu; hi enim frequentius ex-
ponuntur. Tutius ergo puto, eos affirmare irregulares, sicut
& ceteros illegitimos. Idem quoque docent Auil. de censur.
part. 7. disput. 3. dub. 9. dicens probabiliorem, Garz. de benef.
par. 7. c. 2. n. 10. inquiens, contrariam sententiam post factum
posse admitti propter auctoritatem Doctorum. Quod
etiam tradunt Honded. lib. 2. conf. 47. num. 23. Castill. lib. 2.
quotidian. controuerf. cap. 19. num. 51. Couarr. in Clem. si furio-
sus par. 1. nu. 9. de homicid. dicens magis probabilem, & con-
sulens, expositos non esse promouendos ad Ecclesiasticos
ordines absque dispensatione, quam opinionem sibi magis
placere, ait Salzed. dict. cap. 14. litt. C. & hoc esse tuti-
us, scribit Suarez tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 4. num. 4. &
firmauit Rota coram Puteo par. 1. dec. 435.

Præcipuæ rationes, quibus innituntur sunt. Primò, 2
quia res dijudicanda est à communiter accidentibus, l. si-
ue possideatis, Cod. de probat. Gloss. in l. neque naturales eod.
tit. Communiter autem qui exponuntur, sunt illegitimi.
Secundò, quia expositi censentur, tanquam vulgò quæsi-

ti, hoc est filij publicarum meretricum, qui nullum certum patrem habent, vt docent Bald. in l. vulgo in prima lectura, ff. de stat. homin. in princ. Paleott. de nob. cap. 63. num. 2. Put. d. dec. 435. num. 2. lib. 1. At vulgò quæsi sunt illegitimi, Doctores locis allegatis. Tertio, quia in dubio tutior pars est eligenda, c. ad audientiam, cap. significasti 1. & 2. de homic. cum alijs, & tradunt Couar. in d. Clem. si furiosus n. 2. Est autem dubium, an expositi sint illegitimi, atque adeò debent eligere tutiorem partem, & reputare se illegitimos. Quarto in dubio non præsumitur quis legitimus ex Angel. in dict. l. liberorum, ff. de his, qui notant. infam. Iafone, & Alciato locis supracitatis. Ergo expositus, de quo est dubium, an sit legitimus, non debet præsumi, quod sit legitimus.

3 Quæ quidem rationes potiori iure locum habent in hoc casu, in quo sumus extra Doctorum controuersiam, cum ex publica fama constet, huiusmodi expositum ex illegitimis nuptijs esse conceptum, eiusque parentes non esse prorsus incertos, ac proinde excludi dubium, & incertitudinem illegitimitatis, in quo casu procedunt Doctores contrariæ sententiæ. Quare ex hac sola infamia redditur ineligibilis ad dignitates suæ religionis per l. 2. Cod. de dignit. lib. 12. & regul. infamibus de reg. iur. in 6. & cap. Cum non in cunctis de elect. quia illegitimus est infamis, can. infames 6. qu. 1. & proinde ineligibilis, vt tradunt communiter Doctores in cap. accusatum de simon. & in cap. Omnipotens de accusat. vbi in specie Anchar. num. 5. dicit, etiam sine aliqua litis motione infamatum videri ineligibilem, cum infamia repellat quemlibet à promotione dignitatis. Quod ibi repetunt Abb. num. 4. & Soccin. num. 7.

4 Posita igitur hac irregularitate ex illegitimis natalibus orta, per ingressum Religionis, & professionem in eam emissam, dictus Regularis non est habilitatus ad Prælationem regularem per textum expressum in cap. vt filij de fil. Presbyt. Vbi Doctores omnes, nominatim Fagnan. a. n. 14.

5 Quin, etiam si nulla extaret publica infamia, concludendum est cum Rodriquez, rerum regularium peritissimus tom. 1. quest. regul. 13. art. 1. vbi sic rem absoluit: *Expositi legitimi censentur secundum opinionem doctissimorum virorum, vnde non videntur indigere dispensatione, vt ad sacros Ordines promoueantur, nec etiam facti Regulares videntur indigere dispensatione, vt ad Prælationes regulares admittantur. Cum tamen circa hoc sit varietas opinionum, consultius erit, vt minime ad Prælationes regulares admittantur, nisi cum eis prius secundum terminos priuilegiorum Regularium dispenseetur.* Hactenus Rodriquez. Sed cessat omnis difficultas ex stylo Cancellariæ Apostolicæ, de quo testatur Pyrrhus Corrad. in pr. dis. Apost. lib. 3. cap. 2. à nu. 1. vbi asserit, dispensationem cum huiusmodi expositis peti, & concedi cum omnibus qualitatibus, conditionibus, clausulis, & decretis, cum quibus conceduntur pro illegitimis. Et num. 3. subiicit formulam supplicationis pro expositis secundum eundem stylum, in qua inter cetera apponitur clausula restrictiua citra dispensationem ad dignitates. Quare non amplius dubitandum, quin huiusmodi expositi sint irregulares, atque adeò inhabiles ad Prælationes suæ Religionis, etiam ex stylo Romanæ Curie, quæ in hac materia facit legem, & pro lege feruatur, cap. ex litteris de constit. c. quam graui de crim. fals. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 6. nu. 210. saluis tamen priuilegijs cuiusque Religionis.

CONSULTATIO XXXV.

De Presbyterio, siue choro ad exclusionem ex eo magistratus, aliorumque secularium, vbi alia.

1 PRÆter aliàs à me dicta, habent Tempia pleraque omnia duas præcipuas, & à se inuicem distinctas partes, Presbyterium videlicet, seu Chorum, & Gremium, vt vocant. Presbyterium appellant locum in Templis, Presbyteris, & omni Clero destinatum. Gremium verò, in quo stant, aut sedent laici vtriusque sexus, quem locum Græci Naon, Latini Templum, seu Nauem appellant. Presbyterium postea nominarunt Chorum à Corona. Olim enim in modum Coronæ in eo stabant circum aras, & ibi psalmos concinebant concorditer. Quod postea Flavianus, & Theodorus immutarunt, alternatim psallere constituentes. Significat enim Chorus propriè multitudinem cauentium, aut saltantium, D. Augustinus de Ciuit. Dei

lib. 22. c. 8. hunc locum appellat Exedram. Inquit enim: *quod cum ex Dominico Pasche die tertio fieret in gradibus Exedrae, in qua de superiore loquebar loco.* Sic enim videretur Ludouico Viui suis in hunc locum annotationibus. Dicta est autem Exedra à sedium frequentia, & sedendi commoditate, quod huiusmodi loca circumquaque suas habeant sedes. Græci hanc partem etiam appellarunt Sacrarium, siue Sanctuarium, quæ diuisa erat à reliquo Templo gradibus, cancellis, & velis, siue aulais, neque eo penetrabant alij, quam Sacerdotes cum suis ministris Clericis.

His duabus partibus accessit progressu temporis tertia, 2 Porticus videlicet ante ingressum in Templum. Eam Græci Pronaon, Latini vestibulum dixerunt, in qua manserunt pœnitentes.

Presbyterium autem, seu Chorus ab initio non vbique 3 in extrema, sed aliquibus in locis in media Templi parte stetit, sicut & altare, quod Choro assignatur, quemadmodum cum ad altaria ventum fuerit multis comprobatur. Leonardus Rauolfinus in descriptione peregrinationis suæ in Terram Sanctam lib. 3. cap. 11. refert, Hierosolymis hodie adhuc Chorum, quem Græci occupant, in media parte Templi montis Caluarie situm esse. In alijs tamen Templis Chorus prima, seu extrema pars fuit.

Facta est hæc distinctio ad imitationem Templi Hierosolymitani, quod partes tres præcipuas habuit. Prima appellabatur Sanctum Sanctorum, & Adytum ædis, vel Oraculum Templi. Secunda Sanctum. Tertia Atrium. In Sanctum Sanctorum nulli hominum licebat ingredi, nisi semel in anno Summo Pontifici tantum. Sanctum verò solis Sacerdotibus patebat per vices sacra facientibus, seu ministrantibus. In Atrio colligebatur populus, qui ad Aram holocaustorum omni ex parte prospicere poterat, cum contemplandorum sacrorum gratia aduenisset.

In eo solùm discrimen fuit, quod apud Iudeos Templo- 5 rum pars prior, quæ ipsis Sanctum Sanctorum dicebatur, stabat occidentem versus, quod illi expectarent adhuc Messiam. Deinde ne Ethnicos imitari viderentur, qui Orientem versus adorabant. Quia verò venit nobis benedictus ille Rex Israel, idè Christiani priorem Templorum locum versus Orientem ædificare progressu temporis ceperunt. De Antiochenis autem Syris Socrates in hist. Eccles. indicat, quod ipsorum Ecclesia inuersum habeat situm, lib. 5. cap. 22. De qua re vide Bellarminum ex Duardo, & alijs lib. 3. cap. 3. de cultu Sanctorum.

Hæc autem Templorum distinctio, quando primo cæ- 6 perit, ab auctoribus non indicatur. Aut si maximè Constantini Magni ætate, vel paulò ante eam cum magnificis Templorum substructionibus cæpit, illud tamen certò non constat, quando, quo auctore, & cuius mandato Clerus à populo in Templis fuerit separatus. Extat quidem Clementis primi decretum, quo prohibet laicos Presbyterium ingredi, dum Sacerdotes Missas celebrant, vt refert Platina. Vnde quidam probare volunt, iam tum distincta in Templis fuisse loca, vbi Presbyteri, & Clerici steterint. Sed decretum hoc falsò Clementi aliqui tribui existimant. Primò, quod Clementis huius tempore Christiani nulla prorsus Tempia in toto orbe habuerunt. Secundò, quod ea quoque ætate Missæ vocabulum, cuius Clemens in suo decreto meminit, penitus ignotum fuit. Tertio, quod decretum hoc in decretis Clementis nusquam reperitur. Sed hæc an rectè dicantur, mox videbimus.

Ex ea verò narratione, quæ apud Theodoretum lib. 5. 7 cap. 18. & Sozomenum lib. 7. c. 24. extat, apparet hanc in Templis, Cleri, & Populi separationem Ambrosij tempore in vñ fuisse, incertum tamen à quo instituta. Cum enim Theodosius Imperator pro more intra cancellos, qui locus tum Sacerdotum solus, sed Imperatori etiam propter eminentiam hactenus patuerat, consistere voluisset, exire iussus fuit ab Ambrosio, Episcopo Mediolanensi, ob eadem Thesalonice perpetrata, & cum reliquis assistere: *Demonstrauit illi Ambrosius, inquit Theodoretus, discrimina locorum, primumque numquid vellet interrogauit? Cui Imperator cum respondisset, expectare se communicationem diuinorum mysteriorum, hæc illi per primum suum Diaconum mandauit: Interiora, o Imperator, solis Sacerdotibus patent, reliquis verò omnibus inaccessa, & intacta. Proinde exi, & communiter cum reliquis assiste, nam purpura Imperatores, non Sacerdotes facit. Neue assentationem aliquam resiperet, & legitimum ordinem excederet, vt*

Theo-

Theodoretus loquitur, si Imperatores in eo Ecclesie loco, in quo Sacerdotes propter excellentiam à plebe separati sederent, eum locum Imperatoribus in Ecclesia deputavit Ambrosius deinceps, qui ante Cancellos esset Sacrarum, seu Presbyterij, in quo erant Sacerdotes ita, ut Imperator ante plebem quidem præcipuo loco, ante ipsum verò Sacerdotes sederent. Quam præscriptionem optimus Imperator reuersus Constantinopolim quoque seruauit. Nam cum festiuitate quadam in Templo ibi venisset, & munera ad sacrum altare obtulisset, statim exiit, quem cum interrogaret Nectarius, Constantinopolitanus Episcopus, cur non maneret? *Vix*, inquit, cum gemitu perdidici discrimen inter Imperatorem, & Sacerdotem. *Vix, enim inueni magistrum. Ambrosium namque solum noui dignè vocari Pontificem.* Hic ego vtriusque opus admiror, illius fiduciam, huius autem obedientiam. Illius zeli feruorem, huius fidei puritatem. Tantum prodest incrementum à viro virtutibus florente prolata. Et si verò post Theodosium idipsum sequentes Imperatores sine dubio obseruarint, nihilominus in Constantinopolitana Synodo 6. concessum fuit à Patribus, ut ex laicis Casari saltem ingredi chorum liceret, can. 69. Vide Caranzam fol. 324.

9 De S. Felice IV. autem, qui Pontificiam Sedem ascendit anno Christi 526. refertur, quod primum Clerum à populo in Ecclesijs, dum sacra peragerentur, discreuerit lege. Idem fecit Bonifacius Secundus, Felicem hunc proximè secutus, teste Sabellico. Confirmatur hoc etiam in Synodo Turonensi secunda anno 570. celebrata iuxta Panuinum cap. 4. Idem etiam decreuit Leo Quartus anno 847. in Synodo, à se Romæ habita cap. 32. Sigibertus, & Sabellicus *Ennead. 9. lib. 1.*

10 In ipso etiam Choro quadam distinctio locorum esse cepit, in quibus Clerici sederent, ut patet ex can. 38. Tolletani Concilij 4. Alij enim in primo Choro, ut Presbyterij, alij in secundo, ut Diaconi, sessiones suas habuerunt.

11 Et in Constantinopolitano Concilio sexto testatur Constantius Presbyter Ecclesie magnæ, quod cum Photinus Episcopus Carthaginensis Constantinopolim venisset, & acturus Missas in Templo B. Mariæ, quaesiuisset, ubi deberet sedere, vtrum ante Metropolitanos, qui ibi morabantur, an post eos, ibi inuentum esse in bibliotheca librum quinti Concilij latinum, qui singulis sua loca, & sedes distribuere *tom. 2. Concil.*

12 Ex Chrysostomi quoque *homil. 74. in Matth.* colligitur, Constantinopoli locum illum extra Presbyterium distinctum fuisse, & mulieres à viris parietes quosdam separasse. *Oportet, inquit, interiori parte à mulieribus disseparari. Verum quoniam non vultis, necessarium esse patres nostri putauerunt, saltem his lignis parietibus vos disseparare.* Sed mox addit: *parietes illos ab initio non fuisse, sicut à senioribus acceperit: In Christo Iesu enim non esse nec marem, nec feminam.* Docet quoque ibidem, *Apostolorum tempore viros, & mulieres vna orasse.* Indicat tamen simul etiam causam, ob quam parietibus istis plebs Constantinopoli separata fuerit: *quod nimirum multi ad formas mulierum aspiciendas, & ad adolescentulorum pulchritudinem curiosius intuentiam in Ecclesiam venerint.* Vnde illud vitium taxans, *quid facis homo, inquit, mulierum speciem curiosius in Ecclesia perscrutaris, nec horrescis tanta Templum Dei afficiens contumelia? Prostitulumne tibi videtur Ecclesia, & foro ignobilior? Nam in foro erubescis, etiam times, ne quis te videat mulierem sectari.* In Ecclesia verò Dei, cum ipse Deus te alloquatur, & ab istis deterreat, eo ipso, inquam, tempore maxime fornicatione, ac adulterio vteris, quo tibi magna voce intonatur, ut ab his fugias, nec horrescis, nec stupes. Sanè præstaret cecos, aut aliter agrotos esse, quam ita oculis turpiter abuti.

13 Philo Iudæus *lib. de vit. contempl.* seruari solitum ab Essenitradit, quod D. Hieronymus *descript. Eccles. in Philone*, Christianos fuisse affirmat, ut viri à mulieribus distincti essent, cum agerentur sacri Conuentus, his verbis: *Commune seminaum, in quod septimo quoque die conueniunt, septo clauditur duplici, separatis virorum, & mulierum catibus.* Nam mulieres quoque simul auscultant ex more dumtaxat, que institutum idem sequuntur. *Medius autem paries à solo surgit tribus, quatuorue cubitis in modum loricae. Superiora vsque ad tectum patent.* Vnde gemina prouenit commoditas, & quod pudori feminei sexus consulitur, & quod verba Doctoris exaudiunt facile absque ullis abstaculis, que vocem eius interceptant.

Tom. VII.

Eadem quoque apud Clementem *constit. lib. 2. cap. 61.* Nazianzenus ex his, quæ scribit in somnio Anastasie super Ecclesie porticus mulierum locum fuisse demonstrat, cum ait: *Sanctæ Virgines vna cum grauibus matronis è sublimi tecto castissimas sermonibus meis aures inclinabant.* Confirmant hæc, quæ de S. Chrysostomo Metaphrastes in vita eius scribit, nimirum, *Clericum sacris assistentem, cum mulierem sursum in tabulato manerem procaciter inspexisset, ab altari mouisse.*

De loco insuper, ubi Virgines à cæteris fœminis separate agerent in Ecclesia, D. Ambrosius de *Virg. laps.* meminit his verbis: *Nonne vel illum locum tabulis separatum, in quo in Ecclesia stabas, recordari debuisti, ad quem religiosa matrone, & nobiles certatim currebant tua oscula petentes?* Procopius etiam de *edif. Iustin. lib. 1.* hæc habet: *Sunt due vtriusque porticus, quas fastigiata testudo, & aurum venustant. Harum vna viros orantes, altera mulieres admittit.*

Ad consulendum igitur honestati sacrorum hominum, iam olim constitutum est, ne mulieres ad Presbyterium, & altaria accederent, sed seorsim à viris omnibus, procul ab altaribus in Templo residerent. Noluit quidem Ecclesia à sacris conuentibus arcere mulieres, etiam si interesset mares, quod à Licinio persecutore tentatum, prodit Euseb. *lib. 1. vit. Constant. cap. 45. & lib. 10. hist. cap. 8.* affirmans, mandasse Licinium, ne viri simul cum mulieribus, in Ecclesijs interessent, neue Episcopi diuina eloquia mulieribus explicarent; cumque Paulus Neocæsareæ Euphratesiæ Episcopus institutione mulierum non abstitisset, ludibrii, & cruciatus causa iussisset tyrannum, ut admoueretur ignis eius genitalibus, & nerui articularum manuum eius succenderentur, Theodoro teste *lib. 1. hist. cap. 7.* & Gregorio Presbytero ea oratione, qua Patres Nicenos exornauit. Heracleæ item Licinius Ammonem Diaconum cum quadraginta virginibus Hadrianopolitanis, quas informabat, igne ac gladio sustulit. Hoc igitur impiissimi tyranni edictum nihil morati sacri homines, feminas ad pietatem informare, & eas iuxta Apostoli vsum in Ecclesias admittere, quamuis mares adessent, perexerunt. Sed, ut honestati vndecumque consuleretur, primò eas seorsim à viris omnibus collocarunt, deindè etiam procul ab altaribus, & à sede sacrorum hominum.

Agens de eadem secretione Cyrillus Hierosolymitanus in *præfat. Catechis.* docensque cum viris, mulieres cum mulieribus versari in Templo Dei oportere, affert exemplum arcæ Noeticæ, quæ erat typus Ecclesie. In ea verò arca per tempus diluuij erat Noe, & filij eius, & vxor ac filia, & nurus. Separabantur tamen mansione ita, ut fœminæ simul omnes essent in vno loco, & in alio viri. Id quod esse in Ecclesia seruandum, admonet S. Cyrillus, *Ne studium salutis sit perditionis occasio. Et si enim pulchrum sit institutum proximum a sidere proximo, sed procul tamen sint affectiones.* Eandem ob causam mulieres non accedebant ad communicandum promiscuè cum viris, ut nunc assolet, sed seorsim post omnes viros cum solis mulieribus, ut liquet ex Clemente Romano *lib. 2. constit. c. 57.* aliàs 61. Et apud Hebræos in facta ad Templum peregrinatione seorsim viri, seorsim fœminæ ibant ex Beda *luc. 3.*

Sic etiam locus interior Templi Hierosolymitani muro fuit discretus, quo fœminæ tam indigenæ, quam peregrinæ orationis causa conuenerunt. Ita enim Iosephus *lib. 6. c. 6.* de Iudaico bello in descriptione Templi ab Herode restituti: *Necessario, inquit, proprius locus Religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque port a opus fuisse videbatur. Contra primam verò secreta erat, ex alijs religionibus vna porta meridiana, & vna septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur, per alias enim transire ad mulieres non licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis, & hospitibus fœminis, religionis causa venientibus.*

Ex quibus vides, quo hæc mulierum à viris secretio pertineret. Et sanè congruè, ac decenter ita constitutum est, ne qui in domo vitæ mortem quærunt, ut D. Augustinus loquitur *ser. 246. de temp.* & digno fulminibus scelere Ecclesiam prostitulo mutant, ut ait S. Chrysostomus *hom. 7. in Matth.* necnon Anastasius Sinaita *orat. de Synaxi*, exitialem experirentur viciniam alterius sexus. Quidquid auctor libri de singularitate Clericorum contra effutiat.

Quemadmodum etiam calumniatur pro more latinos Balsamon *ad can. 69. sextæ Synodi, & ad can. 44. Synodi Laodicenæ*, cum ait, eos mulieres ad altaria, & in sanctum Tribunal, ad sedendum promiscuè cum sanctis ministris

admittere. Hæc Balsamonis criminatio apertè reuincitur ex Clemente Romano *lib. 2. constit. cap. 57.* sic alloquente Episcopum: *Cum Ecclesiam Dei conuocas, tamquam magna nauis gubernator, iube cum omni prudentia congregari, præcipiens Diaconis, veluti nautis, vt loca fratrum tanquam nauigantibus valde accuratè, & honestè disponant. Ac primum quidem sit ades oblonga Orientem versus, nauis similis, vtrinque pastophoria in Orientem sit solum Episcopi in medio positum, & ex utroque eius latere sedeant Presbyteri, & assent Diaconi succincti, & expediti sine multa veste. Sunt enim illi similes nautis, hi illis, qui per foros nauis cursitant. Sit autem horum vita, vt laici in altera parte ordine, & decore, & quiete sedeant. Item vt sedeant mulieres separatim, ac cum silentio, in medio autem lector ex loco edito legat.* Apertè igitur ex hoc decreto reuincitur fabulositas Balsamonis, & aliorum calumniantium Latinos.

21 In Capitularibus Regum Francorum *lib. 7. cap. 134.* idem vetatur, & allegantur in eam rem Concilium Chalcedonense, & Gelasius Papa, tanquam de hoc copiosissimè disputantes. Sed & in Nannerensi Concilio *can. 3.* post alia de restringendo Canone Niceno circa Sacrorum hominum, & mulierum contubernium, additur: *Sed & hoc secundum auctoritatem canonum modis omnibus prohibendum, vt nulla femina ad altare presumat accedere, aut Presbytero ministrare, aut intra cancellos stare, aut sedere.* Non potuit clariùs confodi Balsamonis calumnia; quandoquidem Concilium ex Canonum, vt ait, auctoritate modis omnibus prohibendum decernit, ne mulieres ad altare accedant, vel intra cancellos stent, vel sedeant. Separabant cancelli locum sacris ministris deputatum à loco laicorum. Itaque intra eos non admittebantur mulieres, quæ procul erant ab altaribus, & Sacratio cancellis ocluso, vnde laici quoque mares apud Latinos arcebantur, vt liquet ex Theodosio inde excluso per S. Ambrosium. Et in Ecclesia quoque Romana distincta fuisse in Basilicis loca virorum, & mulierum ex Symmachi, & Gregorij III. Pontificum viris ostenditur.

22 Vtrique igitur & viri laici, & quæcunque femina occupabant Ecclesiæ nauim, vt ex Clemente vidimus; mares in dextera nauis parte sedem habebant, mulieres in sinistra, siue viri in parte australi, mulieres in boreali, vt habet Ordo Romanus *de officio Missæ*, necnon Micrologus *de Eccles. obser. cap. 9.* Amalarius *lib. de Diuin. offic. cap. 2.* Albinus Flaccus *lib. de offic. cap. de Sabbato sancto*, Gulielmus Durandus *lib. 1. rational. cap. 1. n. 46.* atque Vicecomes *lib. 4. de baptis. cap. 15.* qui rationem assignatæ mulieribus stationis ad Boream, viris ad Austrum, cuiusmodi etiam erat statio therapeuterum, & therapeutridum apud Philonem proferunt, vt significaretur fortiores hostibus tentantibus obijciendos esse, infirmiores autem, ac debiliores esse humiliter erudiendos, & vt teneatur correspondentia cum Angelo, quem Ioannes vidit, pedem dextrum ad mare in Austro situm protendere, sinistrum autem in terra ad Aquilonem.

23 Præterea etiam Constantinopoli, alijsque in Templis locus fuit extra Chorum, quem Paulus Diaconus *lib. 22. & 23. rer. Roman.* Catechumenium appellat, in quo Catechumeni stabant, vel sedebant. Erant autem Catechumeni, qui nuper de gentilitate venerant, & habebant voluntatem credendi in Christum, vt Isidorus *de officijs* indicat. Vel qui ex Christianis quidem parentibus erant geniti, nondum autem erant baptizati, ideòque etiam in Religione, seu fide Christiana nondum perfectè instituti, vnde & nomen Catechumenorum, hoc est nondum initiatorum, sed qui adhuc imbuuntur elementis Religionis, sortiti sunt. Hi non admittebantur ad communionem, sed dum illa fiebat, foras exire iuebantur; ideòque etiam inter initiatos, seu perfectos non sedebant, sed peculiarem, & ab alijs separatam locum in Templis habebant, vt est legere in actis S. Parthenij 7. Februarij, & in oratione Costantini Episcopi de inuentione S. Euphemie apud Surium 2. Iulij, & liquet ex Codino *lib. 3. de offic. cap. 17. num. 45.* & eius explanatore Gretfero *lib. 3. cap. 18.*

24 Neque tantum mulierum discretio loci in Templis erat, sed etiam velatio. Principium duco à ritu iam ab ipsis Apostolis inducto, quo mulieres siue nuptæ, siue innuptæ, vt Tertullianus *lib. de vel. Virg.* demonstrat, iussæ sunt Ecclesiam subire velatæ propter Angelos. Hoc quid sit, varij variè exposuerunt apud Feuardentium *in lib. 4. Irenæi*

cap. 70. & Pererium *in cap. 6. Genes. disput. 1. & 2. Vasquez 1. par. disput. 178.* Pinedam *in cap. 1. Job. ad v. 6.* Fuerunt, qui dicerent, Apostolum mulieribus mandasse velare in Templis capita propter Angelos, quia Angeli sunt in Templis frequentes, vt excipiant, & in Cælum peruehant orationes fidelium. Quod Tertullianus agens de oratione adinuit *cap. 13.* & S. Nilus exemplo S. Chrysostomi struxit. Et singulis altaribus suum adesse tutorem Angelum, docet diuinum visum apud Moschum *cap. 4. prati spirit.* sanè non malè velamine, quod est nota subiectionis, iubentur mulieres in Templis operire capita ad exhibendum Angelis astantibus reuerentiam, aut certè ad confundendum ea humilitatis nota Satanam, vt S. Paulinus tradit *ep. 4.*

Sed commodissimè in rem præsentem creditus Ambrosius *ibidem*, & Anselmus, necnon S. Thomas, & Glossa *ad can. mulier debet 33. qu. 5.* ac Dionysius Paulus Lopus *n. 158.* tractans Sacerdotum excellentias consentaneè ad ea, quæ habet Gulielmus Parisiensis *cap. 2.* agens de Sacramento Matrimonij, Angelos, propter quos Apostolus velari mandauit mulierum capita, interpretantur sacros ministros, quibus timuerit Apostolus ab obiecto speciei femineæ non velatæ, nam etiam apud Ioannem *Apocal. 2.* nomen Angelorum Episcopis Ecclesiarum moderatoribus tribuitur.

Itaque non inuicissimè ritus sacer, de quo agimus, inductus censetur ab Apostolis ad consulendum pudicitia facrorum hominum. Quod non minori iure dicitur, quàm quod Benedictus Iustinianus asserit *1. Cor. 11.* Angelos dici ab Apostolo viros quoscumque, quibus subiectionis testetram exhibere mandetur mulier.

Hinc viri grauissimi non possunt non concitari in nouum morem ab vsu illo antiquo, & Apostolico adeò abhorrentem, quo femina pectora indecentissimè nudatæ, & mammas indignè ostentantes, adde etiam humerorum, & brachiorum partem resectæ, non modò subeunt Ecclesias, sed etiam ad Sacra Tribunalia procidunt, & ad ipsam diuinam mensam cœlesti cibo pascendæ procumbunt. Hæc impudentia mirum quantum hodie per omnes ferè oras gliscit, negligentibus ijs, quorum esset tam indecoram, tam à Religione, & honestate auersam petulantiam cohibere. Non sic Beatissimus, ac Religiosissimus Innocentius XI. Pater, ac Dominus noster, qui hoc probum Romanæ Urbis excommunicatione, alijsque censuris, ac pœnis coercuit.

Sanè Clemens Alexandrinus *lib. 2. ped. cap. 3.* cum retulisset feminas quasdam alabastris admodum ore angustis bibentes, capita reflectere, & iugulum extendentes, colla denudare, id valdè fugillat fixo hoc Canone: *Nullò modo permittendum est mulieribus, vt appareant aliquid corporis denudantes, ne ambo prolabantur; hi quidem, vt qui ad videndum incitentur, illa verò, vt quæ in se virorum intuitum attrahant. Semper autem, tanquam presente Domino, honestè versandum est, ne nobis quoque sicut Corinthijs succensens, dicat Apostolus: Conuenientibus vobis non licet Dominicam Cœnam comedere.* Hæc quam aptè intorqueantur in propudiosas illas communicantium mulierum nuditates, puto perspicuum.

A S. Hieronymo *ep. 8.* eadem humeri, atque ceruicium resectio inter notas insignis corruptelæ numeratur. Demetriadem namque informans, ait de puellis pedissequis: *Illæ tibi sit pulchra, illa amabilis, illa habenda inter socias, quæ se nescit esse pulchram, quæ negligit formæ bonum, & procedens ad publicum non pectus, & colla denudat, nec pallio reuoluto ceruicem aperit; sed quæ celat faciem, & vix vno oculo, qui via necessarius est, patente ingreditur.* Idem in suscepti contubernij insectatione inter lasciuia argumenta, hæc recensent: *Vestis ipsa vilis, & pulla animi tacentis indicium est, si rugam non habeat, si per terram, vt altior videaris, non trahatur, si de industria disuta sit tunica, vel aliquid intus appareat, operiatque quod foedum est, & operiat, quod formosum. Palliolum interdum cadit, vt candidos nudet humeros, & quasi videri noluerit, celat festina, quod volens detexerat. Et quando in publico, quasi per verecundiam operit faciem, lupanarium arte, id solum ostendit, quod offensum ma'is placere potest.*

Nihil sanè esse magis pronum ad libidines, quàm eorum non modò, quæ natura abscondit, sed etiam quæ disciplina velauit, membrorum operata nudare, grauitè di-

dixit S. Ambrosius *lib. 3. de Virg.* In quam rem illustrandam, & ad perspiciendum quanti libidinis ignes ex nudatione quacumque feminei corporis succendantur, fufissimè disputat Tiraquellus *ad leg. 4. connub. à n. 10.* Sed nunc quæ in communi vita fiunt non attendo, intentus solam nudationem pectoris, & humerorum bona ex parte per tempus publicæ orationis, aut confessionis sacramentalis, vel Communione. Extra has verò circumstantias quo sordeat peccato huiusmodi nudatio docebunt Sanchez *lib. 9. de matr. disp. 46. num. 26.* Bonacina *tom. 1. quest. 4. punct. 9.* Baucius *quest. 109. & 112. ac alij.* Redolere sanè eam scapularum nudationem meretriciam petulantiam, intelligitur ex actis S. Pelagæ, nondum conuersæ, quam Episcopi sic procedentem contuiti, auersis oculis, tamquam rem propudiosam, & execrabilem gementes sunt detestati.

CONSULTATIO XXXVI.

Ad tollendas controuersias, quæ magna populi offensione quandoque inter Regulares, Confraternitates, & Parochos seculares in funeribus, & funeralibus oriuntur, ad dubia infra scripta requisitus pro veritate ita respondendum censeo.

- 1 **A**D primum, an scilicet societates prædictæ nullum habentes priuilegium possint prætextu consuetudinis sepelire in suis Oratorijs corpora defunctorum?
- 2 Respondeo, non posse. Quia non potest quis relicto maiorum suorum, vel parochiali sepulchro sepeliri in Oratorio, vel in Ecclesia, quæ de iure, vel ex priuilegio cæmeterium non habet, per textum *in cap. fraternitatem de sepult.* ibique Canonistæ communiter, nominatim Innoc. *num. 1.* De iure autem communi cæmeterium habent illæ duntaxat Ecclesiæ, quæ habent populum, vt tenet *Glof. in Clem. Dudum §. huiusmodi v. sepulturam, Innoc. Ost. Archid. & Io. Andr. in cap. 1. de sepult. in 6.* Oratoria autem confraternitatum non habent populum, atque adeò non possunt in ijs sepeliri corpora defunctorum.
- 3 Neque suffragatur prætextu consuetudo. Tum quia debet probari legitime. Tum quia est contra ius, quod disponit, vnumquemque sepeliri debere in sepulchro maiorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, vt *in cap. 1. de sepult. & agitur de præiudicio tertij, nempe Ecclesiæ, in qua de iure sepeliri debent, l. si vero, §. de viro, ff. sol. matr.* Et tum quia non potest præscribi, aut consuetudine acquiri id, cuius non adest capacitas, Societates autem seculares sunt incapaces iuris spiritualis, & Ecclesiastici, quale est ius sepulturæ, vt proinde Vitalin. *in d. Clem. Dudum, §. huiusmodi num. 10.* concludat, quod illa sola Ecclesia habet ius sepeliendi, cui sit concessum cæmeterium, ac ita quod licet fuerit Ecclesia ædificata autoritate Episcopi, non idcirco habeat ius sepeliendi, nisi fuerit ei cæmeterium concessum, cuius sententiæ fuit *Ost. in sum. tit. de sepult. §. 2. & Archid. in cap. de pact. & in can. nemo 1. de consecr. d. 1. & in d. cap. fraternitatem, firmatque Innoc. in cap. 1. de sepult. quod etiam decreuit S. Carol. lib. 3. Act. tit. 15. de sepult. vbi solim admittit consuetudinem immemorabilem, his verbis. Ne in Confratriarum, scolarumue Oratorijs, Ecclesijsue cadauera, etiam Sodalium sepeliri liceat, nisi id licere ex priuilegij tabulis, aut consuetudinis immemorabilis usu, constet Episcopo.*
- 4 Ad secundum; posito quod eadem Confraternitates possint ex consuetudine immemorabili sepelire in suis Oratorijs corpora defunctorum, an possint sepelire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulturam?
- 5 Respondeo, pariter non posse. Nam qui poterat eligere sepulturam, & moritur absque electione, debet sepeliri in sepulchro maiorum suorum, vel in Ecclesia parochiali, vt desumitur ex *d. c. 1. de sepult.* iuncta *Glof. in formatione casus, & ex cap. is, qui eod. tit. in 6. & tradunt Ioan. Andr. in c. Religiosi eod. tit. Burfat. conf. 226. num. 110.* alijque communiter. Quare cum ab Episcopo Bergomensi propositum fuisset 14. dubium S. Congregationi super Episcopis, & Regularibus, vt alibi retuli: *Se hauendo le Compagnie secolari priuilegio di sepelire ne' loro Oratorij, possano sepelire alcuno, che in articulo mortis non si habbia eletto la sepultura in esso Oratorio. S. Congregatio die 10. Maij 1595. respondit negatiuè, nisi saltem in articulo mortis ibi elegerit sepulturam.*

Ad tertium. *An filij impuberes, & vxores Confratrum Societatum possint sepeliri in Ecclesijs Regularium, in quibus habent Capellam, & prætendunt habere sepulturam in dicta Ecclesia.*

Respondeo, quoad huiusmodi vxores negatiuè, si ibi sepulturam sibi non elegerint, vt supra diximus, sed sepeliendæ sunt, vbi de iure sepeliri debent. Quod verò ad filios impuberes seruandum est *cap. licet de sepult. in 6.* vbi ita decernitur: *licet pater minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant eligere sepulturam, possit, si consuetudo terre id habeat, quò voluerit sepelire, hoc tamen non potest vbi consuetudo huiusmodi non habetur, sed sunt cum suis maioribus, vel in parochiali Ecclesia tumulandi.*

Cum igitur, vt alibi dixi, ius commune determinet sepulturam pro vnoquoque, vt nimirum debeat quisque sepeliri, aut in sepulchro maiorum suorum, aut in Ecclesia parochiali, ac insuper concedat vnicuique qui est capax electionis, quod possit sibi eligere sepulturam, non remanet aliqua potestas eligendi præter concessam à iure, quæ cum sit personalis, & ijs tantum competat, qui sunt capaces talis electionis, non substituitur ratione incapacitatis alterius, & proinde, nec pater pro filio, quando filius est incapax. Quare solum restat, quod consuetudo præualens iuri communi det patri facultatem eligendi pro filio impuberi. Atque ita docent *Glof. in d. cap. licet pater v. vel in parochiali, ibique Archid. num. 1. Gemin. num. 2. Io. Andr. Butr. ac ceteri Canonistæ, Nauar. conf. 2. de sepult. & Rota coram Gregorio XV. decis. 276. num. 1.*

Ad quartum. *An ab heredibus defuncti Confratris sepulti in Oratorio sue sodalitates aliquid solui debeat proprio eius parcho iure sepultura, quod in d. Civitate solui solet?*

Respondeo affirmatiuè per textum expressum in *cap. ad Apostolicam de Simon.* vbi Innocentius III. hanc piam, & laudabilem consuetudinem pia deuotione fidelium introductam, præcipit obseruari, & declarauit S. Congregatio super Episcopis in Sabinensi 27. Iunij 1639. apud Nicol. *lucubrat. part. 1. lib. 4. tit. 15. num. 22.* & in Anconitana 19. Decembris 1608. apud eundem in *floscul. v. confraternitas*, vbi concessum ex gratia vt Confraternitas sepelire possit in sua Ecclesia omnes suos Confratres ante infirmitatem, de qua discesserint, in ea Confraternitate descriptos de consensu hæredum, & sine præiudicio quartæ funeralis, aliorumque emolumentorum, quæ spectarent ad Capitulum, vel Parochum.

Ad quintum. *An ab eisdem heredibus defuncti id ipsum solui debeat, quando defunctus sepelitur in propria sepultura, vel eam sibi elegit in alijs Ecclesijs, etiam Regularium?*

Respondeo, quod ad vtramque partem affirmatiuè. Quod ad primam enim extat declaratio eiusdem S. Congregationis super Episcopis in d. Sabinensi apud eundem Nicol. *loc. cit.* per hæc verba: *Si adsit laudabilis consuetudo soluendi ius sepultura, etiam pro ijs, qui sepeliuntur in proprijs sepulchris, seruanda est, & in Mileteni 25. Iulij 1606. apud eundem in hunc modum: pro sepultis in Ecclesia noua Confraternitatis Curatus idem recipere debet, ac si sepelirentur in sua parochiali.* Et quoad Regulares certum est, quod hoc ius sepulturæ non est quarta funeralis, siue portio canonica, quæ debetur Parocho, ad quam soluendam Regulares non teneri ex suis priuilegijs fortasse nunc afferunt, sed est ius omnino distinctum à quarta, de qua solum Constitutio B. Pij V. loquitur in §. 11. & 12. vbi distinguit primò Conuentus Regularium, qui soluere debent quartam, interpretando Concilium Tridentinum, ac deinde loquitur de iure sepulturæ absque ulla distinctione. Si autem ius sepulturæ non esset diuersum à quarta funerali, superflua esset dispositio Constitutionis super iure sepulturæ, dum vult quod quarta tantum soluatur in certis casibus, & ius sepulturæ indistinctè, ac indeterminatè, quando sit consuetum. Quarta soluatur à Regularibus ex ijs, quæ in funere deferuntur, ius verò sepulturæ soluatur ab heredibus defunctorum. Ne soluatur quarta est ex priuilegio ad commodum Regularium, vt verò soluatur ius sepulturæ est in damnum hæredum ex laudabili consuetudine.

Et quidem quatenus etiam hoc ius sepulturæ sit quarta, eam soluere tenentur Regulares non habentes priuilegium cum specifica derogatione *d. Clem. Dudum de sepult. vt per decis. 83. post Tambur. de iur. Abbar. & decis. 49. Milli ni num. 1.* etiam stante dispositione S. Concilij Trident. *cap. 13. sess. 25. de ref.* Nam aut eorum monasteria ædificata sunt

sunt citra 40. annos à publicatione dicti Concilij, & priuilegia fuerunt abrogata; aut sunt ante 40. annos, & cum Parochi sint in quasi possessione exigendi hoc ius trium Iuliorum, siue loco quartæ, siue iure sepulturæ, dicendum est, illos esse in possessione exigendi quartam, & Concilium non suffragari, vt discit Millin. d. n. 1. & declarat Barbofi de Paroch. lib. 3. c. 25. num. 13. & seq. iuxta decisionem 84. coram Coccinio post Tambur. loc. alleg. Atque aded debetur Parochis id, quod à Regularibus, & à defunctorum hæredibus denegatur pro iure sepulturæ, quod percepturi essent in suis Ecclesijs, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & SS. Congregationum decretis, cum in d. Constitutione B. Pij V. præferatur hoc ius sepulturæ, quod siue sit diuersum à quarta, vt probat Gabriel conf. 190. à num. 1. lib. 2. potuit consuetudine introduci, ac taxari dictis Iulij tribus, vt profequitur idem Gabriel, & Gratian. discept. 210. num. 10. cum seqq. & decis. March. 20. num. 14. siue quartam etiam implicet, illa est debita iuxta textum in d. cap. 1. de sepult. & in d. Clem. Dudum eod. tit.

- 14 Ad sextum. An parochi dari debeat duplex stipendium, quod dari solet alijs Sacerdotibus pro associatione funeris, quando ad d. associationem inuitantur Regulares, vel Societates, vel Capitulum, siue cadavera tumulentur in Ecclesia parochiali, siue in Ecclesijs Regularium, siue in Oratorijs Societatum?
- 15 Respondeo etiam affirmatiuè ex declaratione S. Congregationis super Episcopis in Cassanensi 5. Maij 1617. apud Nicol. d. part. 1. lib. 4. tit. 15. num. 22. ampl. 3. tenoris sequentis; regulariter Archiepiscopo, siue Curato soluenda est duplex merces, quam sit ea, que soluitur singulis alijs presbyteris ordinarijs. Quod etiam seruatur Romæ ex statuto Cleri Romani cap. 6. §. 13. quia Parochi comitantur funus cum stola.

CONSULTATIO XXXVII.

An falsus calumniator in materia ad S. Officium spectante, veluti sollicitationes in confessione, sit de hæresi suspectus, & tanquam talis debeat abiurare, & quomodo?

Et an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

Et an idem dicendum sit de teste deponente falsum in S. Officio, & in materia ad S. Officium spectante, vt supra?

- 1 Ad primum respondeo negatiuè. Primò quia si esset de hæresi suspectus, deberet puniri pœna hæretici; sed huiusmodi falsus calumniator non est puniendus pœna hæretici, sed pœna calumniatoris, vel alia pœna arbitrio Inquisitorum, vt tradunt Io. Andr. Butr. Cardinal. & Anan. in cap. penult. de hæret. Iacob. Septim. in instit. cathol. cap. 4. & cap. 6. 1. num. 35. Royas singul. 8. n. 1. Secundò quia B. Pius V. generaliter in sua Constit. 5. statuit, vt in omni crimine denunciante per calumniam pœna talionis puniantur. Solum igitur quo ad pœnam, non autem quo ad crimen falsus calumniator, & suspectus de hæresi sunt æquales, quamuis hæc pœna regulariter hodie non imponatur, vt per Doctores communiter, & nos alibi. Tertio, quia nullibi cautum reperitur, quod huiusmodi calumniatores sint de hæresi suspecti, & quod tanquam tales debeant abiurare. Extatque decretum S. Congregationis S. Officij sub die 30. Maij 1601. in quo habetur, quod calumniatores ultra pœnas corporis afflictiuas damnentur ad reficiendum damna, expensas, & interesse.
- 2 Ad 2. consentaneè ad dicta respondeo, gaudere. Priuantur enim immunitate Ecclesiæ tum hæretici, tum suspecti de hæresi. Hic autem falsus calumniator non est hæreticus, neque suspectus de hæresi.
- 3 Ad 3. affirmatiuè. Quia ille testis est de hæresi suspectus, qui prius de se, vel de alijs hæresim confessus fuerat, postea negat, vt ex cap. literas de presumpt. & ibi canonistæ communiter. Hic autem testis non est huiusmodi, atque aded non est suspectus de hæresi. Secundò quia, licet falsi testes in crimine hæresis eadem pœna, qua hæretici, vel suspecti de hæresi puniendi sint, non tamen eorum filij, & nepotes redduntur infames, nec alijs pœnis obligantur, quibus hæreticorum liberi obligati sunt ex allegatis à Farinacio de hæresi quest. 188. §. 2. num. 54. Essent autem eorum filij, ac nepotes infames, alijsque pœnis obliga-

rentur, si falsi testes in crimine hæresis essent hæretici, vel de hæresi suspecti. Tertio quia non deponit falsum, occultando hæresim, sed illam reuelando, atque aded non offendit diuinam maiestatem, sed humanam. Hæreticus autem, vel suspectus de hæresi est, qui offendit diuinam maiestatem, vel eius fidem. Et hinc est, quod contra testem falsum crimen hæresis deponentem non proceditur tanquam in fautorem, secus autem contra testem falsò hæresim occultantem, in quem potest processus formari de crimine fautoria, & tanquam fautor hæreticorum, atque aded tanquam de hæresi suspectus damnari, non quidem ob præcisam falsitatem, sed potius ob fauorem, & auxilium hæretico præstitum, vt rectè Castropal. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 15. §. 6. num. 11. Reperio tamen, quod N. qui contra N. falsum deposuit in S. Officio dat supplicem libellum, in quo reuocat, tanquam falsa ea, quæ denunciauerat, & fuit decretum, vt examinetur, & retineatur.

CONSULTATIO XXXVIII.

Qua pœna Episcopus committens stuprum cum Sanctimoniali puniendus sit?

Sexta Synodus, relata in can. Si quis Episcopus 29. quest. 1. rem hanc ita definit: Si quis Episcopus, Presbyter, Diaconus, aut Subdiaconus, aut lector, aut psalmista, aut ostiarius cum muliere sanctificata Deo mechatus fuerit, deponatur. Quia sponsam Christi corrumpit. Si vero laicus excommunicetur.

Per hunc textum Anania conf. 1. col. 2. tenet, quod hoc delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato etiam, quod tale stuprum cum moniale non sit notoriè scandalosum, vel diu continuatum, & ait hoc ita declarare Butr. in cap. at si Clerici de iudic. & tradit Abb. in cap. Clericus num. 2. de vit. & honest. Cleric. Griland. in tract. de pœn. omnifar. coit. quest. 1. ad fin. vbi per d. textum in can. Si quis Episcopus docet, quod Clericus cuiuscumque gradus, vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine Sacro, & priuatur omnibus beneficijs, ac detruditur in arctum monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam.

Eoque magis depositioni locum esse ait Turrecrem. in d. can. Si quis Episcopus, si in notitiam populi hoc delictum peruenerit. At Bernard. Diaz in pr. crim. can. cap. 83. vult per eundem textum, quod depositioni sit locus, etiam si ad notitiam populi delictum non peruenerit, cum d. can. Si quis Episcopus, simpliciter imponat pœnam depositionis. Et hoc, ait, videtur velle Anania, & Butrius locis allegatis. Quare concludit, conuictum de hoc delicto, nullo discrimine habito, deponendum esse, & in monasterium, seu carcerem ad tempus aliquod, addo ego vel perpetuò iuxta personæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam detrudendum. Quod est iuxta can. Si qua monacharum d. caus. 27. qu. 1.

Et quidem hoc crimen esse grauissimum, & depositione dignum, nemo dubitare potest. Quia reperitur iure expressum in d. can. Si quis Episcopus. Quod esse regulam in materia depositionis, tradunt Doctores, quos sequitur Sayr. de censur. lib. 5. cap. 2. 1. num. 5. De quo crimine S. Cyprianus ad Pomponium, relatus in can. nec aliqua ead. caus. 27. qu. 1. his verbis conqueritur: Si superueniens maritus sponsam suam iacentem cum altero videat, nonne indignatur, & fremit, & per zeli dolorem fortassis & gladium in manum sumit? Quid Christus Dominus, & Iudex noster, cum Virginem suam sibi dicatam, & sanctitati sue destinatam, iacere cum altero cernit, quam indignatur, & irascitur? Et quas pœnas incestis eiusmodi coniunctionibus comminatur?

Quod si de hoc crimine Episcopus non fuerit conuictus, sed aduerit graue scandalum in populo, quod sedari non potest, in hoc casu interuenire causam legitimam cedendi Episcopatum, decernit textus in cap. nisi cum pridem de renunc. quia Episcopus non debet magis temporalem honorem, quam æternam affectare salutem. Et vt ibi ait Fagnan. num. 73. tantum potest esse scandalum, vt Episcopus non solum possit, sed etiam teneatur renunciare, vt tradunt in eundem textum Ost. & Io. Andr. num. 19. & Cardin. in §. pro graui, allegantes cap. nihil de prescript. c. teneantur de præb. cap. 1. 2. & 3. de purg. can.

6 Si verò renunciare noluerit, poterit Summus Pontifex illum priuare, cum interueniat iusta causa *can. per principalem 9. quæst. 3. ibi, cum necesse fuerit*, quo sensu intelligendam esse ibi Glossam, in *d. can. per principalem*, tradit Cardinal. *conf. 143. num. 4.* & Fagnan. in *c. quanto de translat. Episcop. num. 78.* qui & *num. 71.* insinuat, posse dissolui vinculum spiritualis coniugij, adminiculante aliqua iusta causa. Quidquid sit, an Pontifex priuare possit Episcopum etiam sine causa, de quo Doctores, & Fagnanus in *d. cap. quanto.*

7 Vt igitur Episcopus deponatur, requiritur iusta, & sufficiens causa ob aliquod crimen, quod in iure inducit depositionem. In hoc autem casu certum est, quod crimen, de quo Episcopus est accusatus, & processatus, reperitur in iure expressum in adducto *can. Si quis Episcopus 27. quæst. 1.* Et licet non sit confessus, neque conuictus, videndum nihilominus est, an hoc non obstante insurgat ex indicij causa sufficiens ad renunciandum. Et vt supra dixi, quamuis non sit conuictus, tantum tamen potest esse scandalum, vt non solum possit Episcopus, sed etiam teneatur renunciare, & quod si renunciare renuerit, possit Summus Pontifex illum priuare, quia interuenit iusta causa, nempè graue scandalum in populo cum odio implacabili, atque ad eam necessitas, aut vtilitas Ecclesiæ, quæ omninò requiritur pro dissolutione vinculi matrimonialis inter Episcopum, & ipsam Ecclesiam iuxta consilium Romani 467. *num. 6.* & Lotterium *de re benef. l. 2. quæst. 22. num. 47.*

8 Vnde tota difficultas verti potest, an adhuc non obstante, quod Episcopus non sit confessus, neque conuictus, constet de iusta, & sufficienti causa depositionis ita, vt possit mouere Pontificis animum ad illum deponendum, non solum ex hæcenus deductis in processu, præsertim ex graui scandalo, sed etiam ex causis Sanctissimo notis, & absque defensionibus, nisi illis, quæ ex processu informatiuo dari possint, & an auctoritate ordinaria, an de plenitudine potestatis, & an per Breue, an autem per motum proprium. Quibus respondeo, quod si Papa procedat de plenitudine potestatis, non requiritur citatio, secus autem si procedatur de potestate ordinaria, vt per Fagnan. in *cap. Consultationibus de Cler. egrot. num. 69.* Quod si procedere velit de plenitudine potestatis, procedendum est per motum proprium, vt in hac specie declarat Io. Menoch. in *cap. Si motu proprio num. 10. & 13. de præb. in 6. Felin. in cap. Quæ in Ecclesiarum col. 23. vers. limita quinto de constit. & alij, quos sequitur Ant. Gabr. in tit. de iur. quæst. non tol. concl. 3. num. 12. & cum hisce clausulis: Motu proprio, ex certa scientia, deque Apostolica potestatis plenitudine, & non obstante.*

9 Qua in re extant similia exempla apud Baron. Anno 1201. *num. 38.* Innocentius III. deposuit Gualterium Episcopum Troianum ob expoliatas ab eo Ecclesias. Anno 1233. *num. 56.* Gregorius IX. deposuit Episcopum Bosnensem in Vngaria propter eius perfidiam. Anno 1257. *num. 9.* Alexander IV. priuauit Philippum Archiepiscopatu Salisburgensi ob eius inobedientiam, & contumaciam. Anno 1348. Clemens VI. deposuit Henricum Archiepiscopum Moguntinum ob contemptum censuratum. Anno 1426. *num. 11.* Martinus V. condemnauit, ac deposuit Conradum Episcopum Pragensem ob suspensionem hæresis Hussitarum; & plura huiusmodi sæpè. Ac nostro tempore Innocentius X. & Alexander VII. deposuerunt, siue renunciare compulerunt Episcopum N. N. N. N. imputatos de mandato homicidio in suis diocesis. Clemens X. cogit Episcopum N. N. ad renunciandum Episcopatum ob probabilissima indicia violationis monialium; & Innocentius XI. anno 1686. priuauit Episcopatu Episcopum N. N. ob indicium stuprum cum moniali, licet non fuerit confessus, neque conuictus. Quare vsus fuit chirographo, ac motu proprio cum supradictis clausulis, assignata congrua, & habito monasterio SS. Cosmæ, & Damiani pro carcere.

De praxi, quæ seruatur in conuersione hebræorum, eiusque difficultatibus.

PRImò, Neophiti, qui vt plurimum, deferunt nomina eorum, qui cupiunt venire ad fidem Christi, frequentissimè hac in re mentiuntur, affirmantque, eos suscipere velle baptismum, qui nunquam de fide Christiana suscipienda cogitarunt; vnde ex cathecumenorum domo remittuntur ad Synagogam non sine magno nostræ Religionis opprobrio, & irrisione.

Secundò, fit sæpè, vt qui nunquam de baptismum cogitant, postquam diutius in domo cathecumenorum detenti sunt, eos pudeat redire ad suos, apud quos in tota vita male audiunt, qui aliquando Religionem suam deserere cogitarunt; idè ficto animo suscipiunt baptismum, & inter christianos viuunt, tanquam hebræi, exercentes malas artes, nec rarò, data occasione, fugiunt in eas partes, vbi illis publicè liceat iudaizare, id quod non semel contigit.

Tertiò, sæpè à neophitis, vel cathecumenis, etiam maritis, deferuntur mulieres, & præsertim Virgines, quæ reuera nullum habent animum suscipiendi fidem Christi, sed Neophiti, vel cathecumeni, qui cupiunt eas ducere in vxores, dicunt, velle fieri christianas, vt adducantur in domum cathecumenorum, ibique cum illis liceat agere, illisque persuadere baptismum, vt eas iniquis rationibus ad suas condiciones perducant, ducantque in vxores, quæ nunquam suscipiunt baptismum sincero animo.

Quartò, apud hebræos magna notantur infamia, qui aliquando tentarunt deserere hebræorum ritum, Neophiti, qui sunt infensi priuatis de causis quibusdam hebræis, deferunt eorum nomina, & dicunt, illos velle fieri christianos, vt capiantur, & adducantur ad domum Cathecumenorum, vt eos afficiant tali nota.

Propter has, & alias causas quæritur.

PRimo, an expediat statuere, vt Neophiti, & alij, qui agunt de conuersione hebræorum, persuadeant ipsismet, qui cupiunt baptizari, petere per se baptismum, præsertim si sint adulti, & viri quibus patet aditus ad tribunalia Christianorum?

Secundò, an expediat ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet adire per se ad Episcopum, vel alios Superiores, mittere aliquos probate vite, qui secreto domi sue, vel alio opportuni loco explorent earum voluntates, videnturque, an habeant fundamentum delationes Neophitorum, antequam capiantur à satellitibus, & ducantur ad domum cathecumenorum?

Tertiò, an pueri ante usum rationis, qui habent affines hebræos, & christianos in equali gradu, debeantur potius hebræis, cum sint quasi in possessione, an verò christianis in fauorem fidei? Item pueri, qui habent plures affines hebræos, vnum tantum christianum in equali gradu, an debeantur hebræis? Item vtrum pueri in equali gradu debeantur potius affini, qui est tutor, aut curator, an verò Christianis?

Quartò, an credendum sit vni dicenti, puerum aliquem esse sibi affinem, vel filium, & idè sub sua potestate, an verò exploranda sit veritas, antequam pueri capiantur?

Quinto, an preferendi sint, ceteris paribus, viri mulieribus, affines ex parte patris ipsi, qui sunt ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicunt, an verò in fauorem fidei semper preferendi sint Christiani hebræis?

Sextò, postquam pueri peruenerunt ad usum rationis, an parentes possint eos capere, & ducere ad cathecumenos, vt ibi addiscant articulos fidei?

Septimò, an iure queant baptismum donari, si dubitatur, an sint, necne rationis compotes, cum petant baptismum?

Octauò, an, qui conuertuntur ad fidem, cogendi sint soluere debita contracta ante baptismum, & si etiam hebræis, etiam consanguineis?

Nonò, an petentibus parentibus neophitis capi possint filij hebræi, qui sunt iam rationis compotes, etiam inuiti, & nolentes, vt ducantur ad domum neophitorum? Item an petente marito eadem de causa capi possit vxor inuita, & nolens fieri christiana? Rursus, an petente fratre, capi possit frater, vel soror vidua iam rationis particeps, etiam nolens, & repugnans, vt ducantur ad domum cathecumenorum?

- 1 **A**ntequam respondeam ad quaesita suppono primum hebraeos non esse vi compellendos ad fidem, sed monitis, & adhortationibus alliciendos iuxta *can. qui sincera d. 45.* vbi S. Gregorius ait, *qui extraneos a christiana religione ad fidem cupiunt perducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere, & reddit rationem; quia asperitatibus potius alienantur a fide, quam erga eam afficiantur ea pietate, quae est necessaria, ut quis verus fidelis sit.* Existimat autem S. Gregorius eo loco afferri vim hebraeis, si non permittantur suos dies festos celebrare, ut hac occasione conuertantur ad fidem, ideò praecipit Episcopo Neapolitano, vt non patiatur hebraeos in suis solemnitatibus inquietari, & Concilium Toletanum 4. vt refertur *ead. dist. can. de Iudaeis* prohibet afferri vim, vt Iudaei ad fidem conuertantur, & concludit, *non vi, sed liberi arbitrij facultate suadendi sunt, vt conuertantur.* Idem habemus *cap. Sicut de Iudaeis, & Sarac.* vbi Clemens III. aliam reddit rationem, dicens, *quippè Christi fidem habere non creditur, qui ad baptismum non spontaneus, sed inuitus cogitur peruenire.* Idem habet S. Thom. 3. part. quaest. 68. art. 7. & alii Theologi communiter in 4. d. 4.
- 2 Deindè suppono in hoc negotio, fieri posse hebraeis iniustitiam. Hinc S. Thom. 3. part. quaest. 68. art. 10. in corpore, vbi quaerit, an pueri hebraeorum baptizari possint, inuitis parentibus: si pueri, inquit, nondum habent vsum liberi arbitrij secundum ius naturale, sunt sub cura parentum, quandiu ipsi sibi prouidere non possunt. Ideò contra iustitiam naturalem esset, si tales pueri inuitis parentibus baptizentur. Idem repetit 2. 2. quaest. 10. art. 2. Idem tenent omnes Theologi loco citato, & Tabiena v. *infidelitas*, §. 6. Colligitur hoc ipsum *ex cap. ex litteris de conuers. infid.* vbi agitur de baptismo puerorum hebraeorum, & dicitur, pueros pertinere iure naturae ad parentes. Addit S. Thom. loco alleg. fieri etiam iniuriam hebraeo adulto, si baptizetur inuitus; quia cum baptismus sit liber, fit iniustitia illi, qui cogitur, illum suscipere. Pati propterea possunt iniustitiam hebraei, si inuiti, & repugnantes ducantur ad domum cathecumenorum; nam cum apud eos magna infamia laborent ij, qui aliquando in ea domo fuerunt, quis non videat iniuste affici tali nota eos, qui numquam voluerunt fieri christiani? Denique non solum patiuntur iniuriam illi, qui inuiti coguntur suscipere baptismum, quem Dominus voluit esse liberum, sed etiam illi, qui hac de causa à christianis molestantur per *cap. qui itinera d. 45.* Quare qui inuiti capiuntur absque eo, quod vllum indicium dederint, quod vellent fieri christiani, iniuste molestantur hac de causa, nec cohonestatur hæc actio ex eo, quod, quamuis, quando capiuntur, non habeant animum suscipiendi baptismum, in domo tamen cathecumenorum conuertantur aliqui, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona, nec violandum est ius, quod habent hebraei, vt non molestentur causa fidei, vt aliquis conuertatur, vt notauit Suar. 3. part. tom. 3. quaest. 68. art. 4. disp. 35. sect. 3. sed seruandum est ius in toto hoc negotio.
- 3 His positis ad tollendum opprobria, & irrisiones in christianam Religionem, quæ in huiusmodi conuersione magna populorum offensione oriuntur, illisque in posterum occurrendum, prospiciendumque decori Religionis christianæ, ac libertati Iudaeorum in suscipienda Christi fide, respondeo ad primum, expedire, vt ij, qui possunt adire superiores per se, petant baptismum, & non per neophitos cathecumenos, aut aliam interpositam personam. Primò quidem quia non est credendum ex animo eos desiderare baptismum, qui cum possint illum petere, nolunt petere. Illi autem, qui non accedunt ad fidem animo sincero, non sunt admittendi ad Sacramentum baptismi.
- 4 Nec dicat quispiam, desiderare illos ex animo, sed pudere eos aperire animum suum Superioribus. Primò, quia non sunt Iudaei adeò verecundi, vt eos pudere possit agere cum ministris Episcoporum, vel aliorum Praelatorum, cum quibus quotidie habent negotia. Deindè pudor iste est valde puerilis, quem verum desiderium baptismi nihili faceret. Secundò experientia compertum est, sæpè à neophitis deferri nomina eorum, qui nunquam voluerunt fieri christiani, sed illis, qui volunt fieri christiani, fit iniuria, si molestentur causa fidei, vt dixi supra *ex can. qui sincera d. 45.* Ergo ad seruandam iustitiam, quam debemus seruare etiam hebraeis, expedit non audire aliorum delationes, quando hebraei sunt adulti, & per se possunt petere baptismum.
- Tertiò cauendum est, ne fides nostra fiat extraneis odiosa *d. can. qui sincera d. 45.* sed si admittantur delationes, etiam quando Iudaei possunt per se petere baptismum, fit multis odiosa, quia sæpè capiuntur, qui nullum dederunt signum, quod velint fieri christiani, & ex domo cathecumenorum reuertuntur ad suas cum magnò opprobrio nostræ religionis. Quartò nulla est causa, cur ij, qui possunt per se petere baptismum, petant per alios. Ergo suspecta debet esse omnis delatio adultorum, qui per se petere possunt baptismum.
- Ad secundum respondeo, puerorum, ac mulierum, quibus non licet per se adire superiores christianos, & petere baptismum, antequam in dictam domum perducantur, diligenter explorandas esse voluntates ab aliquibus probis viris secretò domi suæ, vel alio opportuniore loco, videaturque, an habeant fundamentum aliquod delationes neophitorum, vel cathecumenorum, antequam capiantur à satellitibus, & ducantur in domum cathecumenorum iuxta *cap. Sicut de Iudaeis, & Sarac.* Rationi quippè congruum est, vt prius extra dictam domum explorentur earum voluntates, non autem in dicta domo, in qua habito prius earum consensu instruendæ sunt, non explorandæ. Porrò in hac re grauissima non est temerè vnicuique credendum. Explorari autem posset eorum voluntas, si non haberet fides quibuscumque signis, sed solum vel literis, vel expressis verbis, si non crederetur vni, sed pluribus testibus dicentibus, quod talis vult fieri christiana. Si proponeretur certa aliqua pena ijs, quos constat animo nocendi detulisse nomen alicuius, vel falsò dixisse, quod talis, vellet fieri christiana. Primò, non esset temerè, & ex leuissimis indicijs capiendas mulieres, & ducendas ad cathecumenas constat, quia cum Iudaei sint sui iuris in negotio Religionis *cap. de Iudaeis d. 45.* & docet S. Thom. 3. part. quaest. 68. art. 10. qui nolunt fieri christiani, patiuntur iniustitiam, si capiantur, aut molestentur causa fidei per textum in *d. cap. sicut Iudaei*, ad quem omnes suffragantur, & in *cap. maiores*, §. item queritur de baptism. & in *d. can. qui sincera*, & *can. de Iudaeis 45.* & in *can. ad fidem 23. qu. 5.* Non est Religionis, ait Tertullianus ad Scapul. cogere Religionem, quæ sponte suscipi debet, non vi, nec baptismus conferri debet, nisi ei, qui fidem habere praesumitur, vt hoc post alios probat Sor. in 4. d. 5. qu. vn. art. 8. & art. 10. in 3. col. Si autem credatur vnicuique, praecipue neophyto, vel cathecumeno dicenti, talem mulierem velle fieri christianam, vel si credatur quibuscumque signis, frequenter capientur illæ, quæ nolunt fieri christianæ. Ergo vexantur iniuste, & contra Canones citatos. Secundò quia mulieris sexus est valde fragilis; si iniuste mulieres ducantur ad domum cathecumenorum, periculum est, vt præ pudore non audeant redire ad suos, ideòque ficto animo suscipiunt baptismum non sine magna huius Sacramenti iniuria, vt notat S. Thom. loc. cit. viuantque inter christianos tanquam hebraeæ, vt videre est *de consecr. d. 4. can. Iudaei, & cap. plerique*, nostraeque mulieres doceant varias superstitiones. Quod non expedire Ecclesiae, ipsi rerum euentus declarant.
- Licet enim non semel christianissimi Principes suis edictis Iudæos ad fidem venire quodammodo coegerint, assequi tamen non potuerunt, ne qui sponte sua superstitionem deposuisse simulabant, ad pristinam superstitionem redirent. Sic Ratisbonæ sub Henrico IV. anno 1086. apud Crant. lib. 5. c. 14. in Hispania sub anno 694. baptismum sedissimè macularunt, vt in Concilio Toletano. Fenus, vt antea, exercebant, quo substantias omnes Christianorum deuant.
- Atque vti nam nunquam Iudæa subacta fuisset Pompei bellis, Imperioque Titi.
Latius excisa pestis contagia serpunt,
Victoresque suos natio victa premis.
- Tertiò, si mulieres inuitè capiantur, & ad domum Cathecumenorum ducantur, nostra fides fit odiosa extraneis per *d. can. qui sincera d. 45.* Ii enim putant, neminem suscipere nostram fidem sincero animo, sed solum vi, & metu; hoc autem est iniuriosum nostræ Religionis, vt monuit S. Gregorius lib. 11. ep. 15. Quartò per *cap. Sicut de Iudaeis, & Sarac.* nulli conferendus est baptismus, nisi prius explorata diligenter eius voluntate. Non est autem satis explorata illius voluntas, quando creditur vni tantum, praecipue neophito, vel cathecumeno, quod talis mulier vult fieri christiana. Ergo non est mulier hebraea capienda, referente vno solo, quod velit baptizari. Quintò, mulieres praesertim innuptæ magnum patiuntur famæ, & pudoris detri-

detrimentum, quando semel fuerunt ductæ ad domum cathecumenorum, nec facile ab hebræis accipiuntur in uxores; ideo fit illis graue damnum, quoties inuitæ capiuntur. Quare sicut non possunt Iudæi pensionibus, siue vectigalibus extraordinarijs grauari, vt illis rædio affecti ad baptismum perducantur. Quod probatur *ex d. c. Sicut Iudæi de Ind.* ita quoque non possunt grauari infamia, & ignominia, per quam indirectè cogantur suscipere baptismum.

- 7 Ex quibus manifestè patet quàm abhorret à Sacris Canonibus, à Sanctis Patribus, à libertate Iudæorum, à Religione christiana, à praxi antiqua casus puellæ adductæ in domum cathecumenorum per delationem vnius Cathecumeni, vel neophiti, qui rædio affectus suæ vxoris, & captus amore supradictæ puellæ, eam deserit, affirmans, velle fieri christiana, vt his malis artibus illam in vxorem ducat. Vt propterea non sint puellæ in dictam domum Cathecumenorum ducendæ, nisi prius confiterit, vel per earum epistolas, vel per nuncios non suspectos, vel per testes idoneos, vel per earum voluntatis explorationem velle suscipere baptismum sine satellitibus, sine iniuria suscepti baptismi, sine iniustitia illum suscipientis.
- 8 Atque ita sæpius decretum fuit in casibus longè fortioribus, vt in subiectis decretis: Iudæam puellam, quæ confugiens ad christianos pluries asseruit, velle fieri christiana, quam alij Iudæi ad alias partes traduxerunt, ne fieret christiana, Sanctissimus mandauit recuperari, eamque collocari apud aliquam mulierem nobilem, ipsam, eiusque parentes examinari, & facta diligentia, ipsaque nolente fidem amplecti, fuit parentibus restituta, 26. Maij 1615. & 29. Octobris eiusdem anni.
- 9 Hebræa infantula, cuius pater consensum, vt baptizaretur, præstiterat, & postea penituit, retenta fuit sub custodia christianorum, examinati testes super consensu, & illo non confitito, restituta patri 4. Nouembris 1627.
- 10 Dices, quando hebræi animaduertunt mulierem aliquam, aut puerum agere de deferenda synagoga, & sequenda Ecclesia illum aliò transmittunt, occultant, multi que fraudibus auertunt ab hoc Sancto proposito, difficile esse explorare animum earum, quæ dicuntur velle baptizari sine aperto periculo salutis. Ideò in fauorem fidei capi posse mulieres hebræas, etiam si non plenè constet de earum animo.
- 11 Respondeo primò. Si seuerè puniantur illi, qui impediunt aditum ad fidem, prouisum fore huic incommodo. Secundò respondeo, mulierum voluntatem explorari non posse secretò, sed per plures testes. Quod si fiat, non poterunt impediri ab hebræis, ne veniant ad baptismum. Tertio, non debere christianos agere contra iura, ne Iudæi contra ius, fasque agant.
- 12 Ad 3. in quo quæritur, an pueri debeantur in æquali gradu christianis potius, quàm hebræis, respondeo in his omnibus casibus ius seruandum esse. De iure autem satis est, vt puer ante vsum rationis baptizetur consensu solius patris, renitente matre, *cap. ex literis de conuers. in fid. vel solius matris*, si pater sit hebræus *ex Concil. Tolet. 3. can. 14. ex Tolet. 4. can. 61.* & communi doctorum sententia, *Suar. 3. p. tom. 3. disp. 25. sect. 3. Valentia tom. 3. disp. 4. par. 3. pun. 3. Tab. Sylu. & aliorum.* Et nomine parentum intelligi debent aui, & proau, mortuo patre, & matre, imò & tutores, & illi, quorum curæ relictus est puer, vt notant auctores citati, & *Navar. conf. 3. de conuers. in fid. in fine* refert, Gregorium XIII. iustissimè baptizari iussit puerum, petente auo paterno, renitente matre hebræa, idque publica sententia decretum. In omnibus ergo casibus relatis in tertio quæsito pueri debentur potius christianis, quàm hebræis fauore fidei.
- 13 Ad 4. Respondeo, non esse credendum vni, sed probandum iuridicè, cuius potestatis sit puer, qui debet baptizari. Nam cum hic agatur de iure, quod conuenit alicui supra puerum, contra ius, & fas esset priuare aliquem suo iure, quod habet in puerum aliquem, non probato veridico iure alterius.
- 14 Dices: hebræi, dum quæritur ad quem pertineat puer, solent illum aliò transmittere, vel occultare, & ita eludere voluntatem parentum.
- 15 Respondeo, posse consignari puerum alicui certæ, & determinatæ personæ, quæ teneatur illum repræsentare. Deindè potest secretò, & occultè inquiri, ad quem puer pertineat. Denique procedendum est hac in re, sicut in alijs iudicijs, quando ambigitur, cuiusnam res aliqua est, & cauendum, ne vlli parti fiat iniuria.

Ad 5. Respondeo, vt ad 3. semper scilicet præferendos esse christianos hebræis.

Ad 6. Respondeo, puerum in eo casu tradendum illi, qui habet patriam potestatem, vel cuius curæ relictus est.

Ad 7. Respondeo, in dubio meliorem esse conditionem possidentis. Vndè, inuitis parentibus, qui possident, non sunt baptismò abluendi.

Ad 8. Respondeo cum Tabiena *in Sum. v. Iudæus num. 16. Panorm. in cap. debitum de baptis. Glos. de consecr. d. 4. cap. Iudæi*, & colligitur *ex cap. falsas de penit. d. 5.* illos, qui baptizantur, teneri soluere omnia debita ante baptismum facta, nisi sint vsuraria, & iniusta, neque hac de re potest vllus dubitare. Vndè Glossa *in cap. Iudæi de consecr. d. 4. obligatiōnes*, inquit, *in baptisimo non tolluntur.*

Ad 9. Respondeo, pueros iam rationis compotes non posse inuitos, & nolentes capi, petentibus parentibus christianis. Quia iam sunt sui iuris circa materiam Religionis, nec ab vllò cogi possunt, vt suscipiant fidem christianam. Multo minus capi possunt vxores inuitæ, petentibus maritis, aut fratres, vel sorores nuptæ, aut viduæ, petentibus fratribus, aut propinquis. Omnes enim, qui sunt rationis participes, liberi sunt in materia Religionis, nec possunt cogi, vt satis constat ex dictis.

Confirmatur, quia inuito patre hebræo potest filius rationis compos fieri christianus. Quia iam est sui iuris. Ergo inuito etiam parente christiano potest manere in hebraismo eadem de causa. Atque hæc obseruauit, cum esset Theologus deputatus concionibus, quæ ad Hebræos habentur.

CONSULTATIO XL.

Caius, constante matrimonio genitus, ac natus, accepit à sua matre, ipsum non esse, filium legitimum, & naturalem sui patris, sed spurium Pomponij adulteri, qui credens eum esse suum filium, apud se educavit, cognomen, & insignia suæ familiae dedit, & in publicis, ac priuatis scripturis suum filium appellauit, vnde fama publica, tanquam spurius habitus est. Cùmque admissus esset ad minores Ordines, instante dicto Pomponio, Episcopus cum eo dispensauit super defectu natalium, & Summus Pontifex ad Sacros Ordines, quos nondum suscepit. Verum re postea maturè perpensa, & cognita, inspectaque fide sui baptismatis, reperit fuisse baptizatum, vt filium legitimum, & naturalem suorum parentum. Ideoque petit ad Sacros Ordines, & ad Canonatum in Cathedrali promoueri absque vlla dispensatione. Quæritur an ei obstet aliqua irregularitas?

Secundùm ea, quæ proponuntur respondeo, nisi ei obstet, aliud canonicum impedimentum, nullam ex hac facti specie illi obstare irregularitatem, atque adeò posse sine dispensatione ad Sacros Ordines, & Canonatum promoueri in Cathedrali. Nam huiusmodi præsumpta irregularitas excluditur per filiationem, & legitimitatem comprobatam ex matrimonio, quæ probatio omnes alias contrarias probationum species euincit, vt est casus expressus *in c. per tuas, qui fil. sint legit.* In quo textu fama vicinæ, & tractatus habebat, vt mulier esset concubina, & sic filius ex ea susceptus esset illegitimus. Et tamen, quia matrimonium fuit per testes comprobatum, Pontifex huic probationi innixus, sententiam Iudicis super legitimitate confirmauit. Constat autem in præsentibus, supradictum Caium genitum, ac natum esse, constante matrimonio, atque adeò constat de eius filiatione, ac legitimitate. Quare ad constituendum filium in quasi possessione legitimitatis sufficit, quod natus sit ex ea, quæ videbatur vxor, vt declarat *Alex. conf. 51. num. 2. l. 1. Dec. conf. 54. n. 5. in fin. Fagnan. in c. lator, qui fil. sint legit. nu. 4. & 13. ac Rot. in Parmensi status coram Sacro 26. Maij 1618. §. veritas ergo, cum alijs ibi adductis.* Ratio autem est, quia probatio per assertionem matris sæpè est mendax ob multos respectus; probatio per famam vicinæ est probatio opinata, & probatio per nominationem, & tractatus Pomponij adulteri est probatio simulata, vel præsumpta; sed probatio super existentia matrimonij est vera probatio. Semper autem mendacium, opinio, & simulatio, vel præsumptio cedit veritati.

ritati. Quod innuitur in d.c. per tuas his verbis. Nos autem attendentes, quod plus est quod in veritate agitur, quam quod simulatè concipitur. Ibiq; tradunt Butr. n. 2. Anchar. in 4. notab. Abb. notab. 1. Præposit. & Alex. de Neu. in 2. notab. alijque communiter.

- 2 Non obstat dictum matris, asserentis ipsum esse spurium. Quia non tenetur filius credere matri id dicenti, vt per Nauar. concl. 1. de fil. presbyt. n. 5. & conf. 21. n. 2. de homic. quam sententiam sequuntur Medin. Cod. de reb. restit. quæst. 3. cas. 4. Salzed. in pract. cap. 14. lit. C. Couar. part. 2. Sponsal. cap. 8. §. 3. nu. 8. D. Antonin. p. 2. tit. 2. c. 7. §. 4. vbi ait: Nec vir, neque filius, neque etiam publicus Iudex mulieri hoc reuelanti credere obligatur, nisi probet dicta sua per infallibilia signa, aut per violentas probationes, siue per idoneos testes. Quod repetit p. 3. tit. 28. c. 4. docetque Sayr. de censur. l. 6. cap. 10. n. 37. Henriq. l. 1. de matr. c. 21. §. 2. & l. 14. c. 8. §. 19. Sot. l. 4. de instit. quæst. 7. art. 2. vbi ait, spurium non tenetur matri quantumlibet iuranti adhibere fidem, sed in iudicio existimandus est legitimus, neque etiam alleganti turpitudinem suam vlla debetur fides, Castr. lib. 2. de leg. pœnal. cap. vlt. conclus. 3. Comitulus l. 7. resp. quæst. 16. n. 13. Siluest. v. Adulterium num. 4. Rossell. num. 2. Tab. n. 7. & iubetur in l. filius, ff. qui sunt sui, vel alien. iur. Quia, dum constat de matrimonio, est in possessione legitimi filij. Et quamuis crederet, matrem fuisse adulteram, non tamen propterea tenetur credere, se esse illegitimum. Nam etiam filij legitimi nascuntur ex matre adultera, quod Sayr. loc. cit. asserit, esse verum, etiam quando mater, iuramento adhibito, affirmaret, filium esse illegitimum, & quamuis esset in articulo mortis, vt etiam præ cæteris tradit Suar. tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 4. n. 5. Neque obstat fama publica, credulitas, & tractatus Pomponij adulteri. Quia, secluso testimonio vtriusque parentis, nunquam aliquis debet se reputare illegitimum propter rumorem aliquem, vel infamiam. Quia hæc non inducunt sufficientem probationem; & ideo præualet iusta possessio cum iusto titulo matrimonij, vt ex Couar. quem sequitur Suar. loc. cit. num. 7.

- 3 Minus obstat, quod obtinuerit dispensationem ab Episcopo ad minores Ordines, qua vsus est, & à Summo Pontifice ad Ordines Sacros. Nam, etiam si huiusmodi dispensationes ipse petierit, cum tamen vel ex ignorantia, vel ex leuitate, vel ex alijs causis crediderit se esse illegitimum, potest modò deponere dubium, & credere se esse legitimum, & sic absque dispensatione poterit ad Sacros Ordines, & Canonicatum promoueri, vt per Suar. loc. alleg. d. sect. 4. num. 7. Quia propter rationes, quæ postea occurrunt, potest deponere dubium, & ita putare se esse legitimum. Non enim, vt dixi, tenetur credere testimonio vnius, præsertim fœminæ, & in re, quæ nec etiam illi potest esse satis perspecta. Nam licet mulier se cognoscat adulteram, non tamen potest semper cognoscere, quod filius natus sit ex adulterio, non autem ex viro suo, nisi in casu cap. transmissa, qui fil. sint legit. Qui non est casus noster.

- 4 Denique non obstat, quod in dubio facti tenetur quis reputare se irregularem per text. in c. ad audientiam, c. Significasti 2. cap. pen. de homic. & docent Azor. tom. 1. l. 2. cap. 19. quæst. 10. & 11. Sayr. l. 1. de censur. cap. 2. n. 16. In hoc autem casu adest tale dubium. Atque adeò tenetur Caius, se reputare irregularem.

- 5 Nam id locum habet in dubio tantum de homicidio, vt per Suar. l. cit. sect. 6. nu. 10. non autem in hoc casu, in quo Caius sine dubio absque vlla sua culpa est in possessione filij legitimi ex vero titulo matrimonij, cui fauendum est. Quare potest dubium speculatiuum deponere, & practicè se reputare certum filium legitimum, vt per eundem Suar. cod. loc. num. 5. in fine.

CONSULTATIO XLI.

- 1 An Catholicis in partibus hæreticorum permitti possit citra Religionis iniuriam offerre liberos baptizandos à ministris hæreticorum? Quod aliqui facere consueverunt in quibusdam Regionibus, in quibus acrius vrgent leges contra atolicos?
- 2 Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, & motiua temporalia, aut ipsi domi enutriunt filios suos in hæresi, aut sinunt à cognatis, aut alijs eosdem educari, imò, qui interdum eos dehortati fuerint, aut deter-

ruerint ab amplectendâ verâ fide, cum tamen ipsi parentes in fide vera sibi videantur perseuerare?

- 3 An Sacerdos debeat excipere in Ecclesiam illos, quos noverit subiacere censuris Protestantium, vel an debeat eos differre, donec satisfecerint statutis Protestantium Ecclesie? Causa dubij hæc est. Ministri in clamitant, & ex eorum clamoribus duo genera malorum in priscos Catholicos deriuantur: Prius est, concitant Magistratus ad obseruantiam legum pœnaliū contra Catholicos. Posterius est malum infamiæ, qua nos notant, tanquam Ecclesia nostra constet solūm, ac propagetur ex illiusmodi impuris hominibus.

- 4 An eos liceat matrimonio iungere, qui dictis obnoxii sunt publicis penis, non quod licitas arbitrantur, sed quod ea vim, quam à iure non habent, à facto, & consuetudine gentis sibi dudum vendicant, atque præsumunt. Hæretici verò indulgentiam nostram, & officij rationem in disciplina vertunt accusationem, atque defectum. Præterquam quod hinc nacti occasionem eadem, quas memorauimus, minas & mala intentant.

- 5 An Sacerdos iuterpellatus debeat, & in conscientia, & ratione officij teneatur, stantibus dictis censuris, etiam extra periculum mortis, baptizare nothos hæreticorum, quibus ministri baptismum denegant, donec solitam parentes impleuerint publicam pœnitentiam.

- 6 Est vir Catholicus, qui cum hæretica cupit inire matrimonium, aut vice versa, vel etiam vtraque pars contrahentium sunt Catholici. Quæritur, an permittere possit Sacerdos eosdem iam in facie Ecclesie Catholice matrimonio iunctos, coram ministro denuò contrahere, seu, quod idem est, apud Conuentum Protestantium contractum civilem confirmare hoc solo sine, vt euitent multam, & incarcerationem irrogandam iuxta leges patriæ?

- 7 Quid illis faciendum, qui obtinenda vxoris gratia, aut alia de causa frequentant, aut frequentauerint hæreticorum templa, quem admodum & illis, qui sæpius fuerint in hæresim relapsi?

AD 1. Negatiuè. Quia vrget peculiare periculum, ne debitus ritus seruetur, & sic ritui, ac ceremoniæ prauitatis hæreticæ communicetur, nec abest periculum infectionis, aut concipiendæ certæ cuiusdam animi procliuuitatis erga ritum talem, vt per Becanum in compend. contr. fid. lib. 5. cap. 8. & dixi alibi. Quod confirmatur. Quia, si ex declaratione Clementis VIII. pro Græcis, non licet à Schismaticis sacramenta accipere, multò minus licebit ab hæreticis. Quare putat Palas huiusmodi catholicos peccare mortaliter in tali administratione ob irreuerentiam Sacramento factam, vt tom. 4. tr. 19. disp. vn. punct. 10. n. 12. Vbi Vasquez, Suarez, Coninch. & Laymanus.

AD 2. Quod verò ad illos catholicos, licet à censuris videantur excusati, quia non receptant, vel fauent directè in fauorem hæresis, sed propter lucrum humanum, peccant tamen contra charitatem, & contra iustitiam, & officium proprium, quo tenentur enutrire suos filios in pietate, ac fide catholica; imò videntur indirectè fauere hæresi, atque adeò, tanquam fautores sint habendi. Ideoque acriter, ac feridè monendi sunt, vt respiciant, alioquin denegentur ijs sacramenta, cum sint in statu peccati mortalis.

AD 3. Affirmatiuè, dummodò ipsos pœniteat, non sint criminosi publici, vel aliquod canonicum ijs non obstat impedimentum. Nam agit rem licitam, nullaque est Protestantium iurisdictio circa huiusmodi censuras. Quidquid exinde mali, vel infamiæ immeritò eueniat. Ecclesia enim nunquam gremium suum claudit redeuntibus ad ipsam, vt in l. vlt. C. de Sum. Trin. & fid. cath. & vt habetur, in can. Dico 23. quæst. 4. Peccatores nunquam deserendi, quia homines sunt, persequenda in eis propria iniquitas, sed miseranda, & subleuanda communis natura.

AD 4. Pariter affirmatiuè ex eadem ratione; quia nempe rem licitam faciunt, & pœnæ illæ non obligant, tanquam illicitæ, ac iniustæ.

AD 5. Similiter affirmatiuè, vt euitetur irreuerentia, qua

qua a
ticis
6 Ac
gistra
7 Ac
licet
in ca
aliqu
hære
ac fu
deni
catho
num
lib. 6.
ipse
ad te
fieri
sus r
cit.
& sc
8 Q
salut
retic
cap.
pœni
hum
Euch
And
segg
Offi
pren
refes
tium
cora
Et if
gati
Dec
licet
cran

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

qua afficeretur Sacramentum baptismi, si à ministris hæreticis administraretur.

6 Ad 6. etiam Affirmatiuè, si minister assistat, tanquam magistratus politicus.

7 Ad 7. Quoad frequentantes hæreticorum templa, non licet illa ingredi ob finem adductum. Tum quia generatur in catholicorum animis offensio. Tum quia videtur fieri aliqua communicatio ritus, cæremonia, ac impietatis cum hæreticis. Tum quia imminet periculum propriæ perfidiæ, ac subuersionis, & catholica Religionis contemptus. Tum denique quia id specialiter prohibetur, tanquam illicitum catholicis Angliæ, atque ad eod Scotiæ, aliorumque Regionum à Paulo V. anno 1606. vt per Suar. in Regem Angliæ lib. 6. in proem. & Ricciul. de iur. pers. lib. 1. cap. 6. num. 3. licet ipse Ricciullus n. 4. id declarat, vt procedat, quando aditus ad templa hæreticorum fit causa Religionis, secus autem si fieret ob ciuile negotium, vt in præfenti, quia, inquit, ingressus regulatur à causa, vt per Bald. Socin. & Surd. quos adducit. Est tamen reiiciendus, quia id est periculo subuersionis, & scandalo obnoxium.

8 Quo verò ad relapsos absoluendi sunt post pœnitentias saluatae iuxta facultates Missionariis concessas. Porro hæretico relapso administranda esse sacramenta, tradit textus in cap. super eo de heret. in 6. ibi: *si tamen postea pœniteant, & pœnitentia signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt humiliter petita Sacramenta Ecclesie, nempe pœnitentia, & Eucharistia deneganda.* Ibiq; docet Glos. v. deneganda, Io. Andr. n. 3. Io. Monach. n. 5. Siluester v. hæreticus 1. num. 14. & seqq. passimque alij, & declarauit sepius S. Congregatio S. Officij præsertim anno 1588, 13. Februarij anno 1615, 27. Septembris, & alibi. Relapsi tamen non dicuntur qui in hærefes reuincunt post illas abiuratas in foro conscientia tantum; sed ij, qui post abiurationem factam in foro exteriori coram Iudice, notario, & testibus, in hærefes reuincunt. Et isti, nisi ex speciali mandato Sanctissimi, & S. Congregationis S. Officij, non possunt absolui, 31. Martij 1610. 18. Decembris 1610. 7. Martij 1613. Et, si carcerati pœniteant, licet tradantur Curia seculari, admittuntur tamen ad Sacramenta ex d. cap. super eo de her. in 6.

CONSULTATIO XLII.

1 An iuramentum præstitum testibus in fine eorum examinis, sufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio?

2 Et quatenus negatiuè, an saltem faciat aliquale indicium ita, vt reus spontè comparens post dictum examen gaudeat beneficio spontè comparentis, tanquam non legitimè preuentus?

3 Et an sufficiat, quod repetitus cum iuramento in principio ratificauerit primum examen?

1 AD primum. Affirmant Doctores, quos refert Farin. qu. 74. n. 40. de testib. si tamen post completum examen iuramentum deferat incontinenti, & non ex interuallo. Quia tunc est præsumptio, quod quando testis deposuit, cogitauit de iuramento præstando. Et idèd præsumitur, verum dixisse propter reuertentiam iuramenti, quod sciebat, se præstaturum, ac si prius præstitisset. Propter enim contiguitatem temporis res reducitur ad ordinem iuris, & sic præposterioratio solemnitatis substantialis non vitiat, quando ex ipsa præposterioratione non cessat causa, propter quam inducitur dispositio, secus autem si cessaret. Et concordando opiniones, id tenet Abbas, quem sequitur Felin. in c. de testibus nu. 5. de testib. dicentes, quod hæc opinio procedit, quando testis iurauit spontè incontinenti, nullo interrogante, vel ipsum petente, vt iuret. Contraria verò opinio procedat, si requisitus, etiam iurasset incontinenti; quia non est præsumptio, quod in examine cogitauerit de iuramento à se præstando, cum nesciret, an esset ad id cogendus, imò verisimiliter debuerit hoc cogitare, videndo omitti in principio iuramentum, prohiberi solitum. Vndè satis esse, si incontinenti vltro post depositionem iurauerit, tradunt etiam Mynsing. cent. 4. obser. 77. & in materia S. Officij Locat. in Judicial. Inquisit. v. testis n. 59. his verbis: *Quando autem sit iurandum? Dic, quod licet & ante, & post depositionem, vel responsonem testis possit iurare, melius tamen est, vt ante iuret, vbi refert Abbatem in d. cap. de testibus.*

Et quidem, licet hoc iuramentum sit solemnitas substantialis in recipiendo testimonio, non videtur tamen eius præposterioratio vitare examen. Quia ex ipsa præposterioratione non cessat causa, ob quam iuramentum deferatur à Iudice, & præstatur à teste, iuxta ea, quæ tradit Gail. obser. 101. num. 10. lib. 1. Causa autem perhibendi iuramentum est veritas, quæ non minùs videtur iurata post depositionem, quàm ante illam. Atque idèd cum non cesset ista causa, non videtur absurdum, quod hoc iuramentum præposteriorari possit.

Communis tamen sententia est, examen non valere, nisi 3 antequam testes examinentur, hoc illis iuramentum deferatur per textum in Iurifurandi his verbis: *iurifurandi religione testes priusquam perhibeant testimonium iam dudum articari præcepimus, C. de testib. & per textum in d. cap. de testibus in can. in primis 2. qu. 1. in can. hortamur 3. qu. 9. & in can. testes in fin. 4. qu. 3.* Id, quod communiter à Doctoribus concludi, testatur Felin. in d. cap. de testibus d. n. 5. ibique Abbas & Bald. in cap. fraternitatis eod. tit. & in d. l. iurifurandi in princ. ac ij, quos adducit, ac sequitur Farinac. d. g. 74. nu. 31. testantes de communi, & quos sectatur Crot. de testib. n. 131. Boss. in for. crim. tit. de oppos. contra testes nu. 83. Iterum Felin. in d. cap. fraternitatis n. 2. Guazin. defens. 14. cap. 3. n. 4. ac ferè omnes, Cantera, Acugna, Bellonus, & alij, quos, etiam in materia S. Officij, prosequitur Carena de offic. S. Inquis. p. 3. tit. 7. §. 1. n. 2. Quam stylus & obseruatio confirmauit, & veriorum appellat Rota in Bononien. fideicommissi de Victoriis coram Se-gobienfi 5. Maij 1655. n. 36.

Ratio autem, quam adducunt Salicet. in d. l. iurifurandi, 4 Abb. in d. cap. de testib. & alij illa est, quia, si testis prius iurat, postea deponit, præsumitur, quod timore iuramenti non dicat falsum, nec est aliqua causa impellendi ipsum ad falsum dicendum. Sed quando testis prius deposuit, & postea dicitur ei, quod iuret, suspectum est eius testimonium. Quia præsumitur, quod timore infamiae & erubescentiæ tunc non diceret contrarium eius, quod prius dixit. Si autem recusaret iurare, puniretur pœna falsi de eo, quod dixit non iuratus, si conuinceretur de mendacio, vt per Io. Andr. Bartol. Bald. & alios apud Felin. in d. cap. de testib. n. 6. Ita illi.

Præterea hoc iuramentum duo continet. Primum respicit 5 intentionem Iudicis. Secundum respicit testimonium perhibendum. Quoad primum respicit, quod seruetur forma iuris, cuius Iudex est minister, quæ importat necessitatem ordinis. Nam dicta lex iurifurandi imponit præceptum, vt prius per testes iuret, quam per eos testimonium perhibeat. In iis autem, quæ sunt de necessario ordine actus, Iudex debet diligenter aduertere, vt ipse ordo seruetur. Quia Iudex non potest mutare ordinem traditum à iure, vt ait Bald. in l. prius n. 34. C. de ijs, qui accus. non pos. Alioquin præposterioratio dicti ordinis vitaret actum, Salicet. in l. præposteriori, C. de testam. Iacob. de Gaz. cons. 65. diuers. n. 3. lib. 2.

Quod verò ad illud, quod respicit testimonium, est, quod 6 si testes iurent post depositionem factam, etiam incontinenti, semper verum esset, quod testimonium absque iuramento præstitum fuerit. Quia tunc iuramentum non caderet super intentione de testimonio reddendo, sed de reddito. Iuramentum autem in teste, antequam deponat, desideratur, vt metu periurii aduertat, puram veritatem dicere, vt notat Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 115. num. 7. & priuileg. 30. num. 4. vbi alias adducit rationes, ac firmat, quod testis non debeat iurare post, sed ante depositionem.

Postremò quia, quando aliquid requiritur ad validitatem 7 actus, tunc illud adhiberi debet, quando fit ille actus, non post factum dictum actum, vt per Castr. n. 4. in l. liberorum, §. fin. in fin. ff. de his, qui notantur infam. Iuramentum autem est solemnitas, quæ requiritur ad validitatem testificationis, dum est in fieri, & idèd si postea fiat, nihil operatur. Item quia hoc iuramentum requiritur pro forma, vt per Guazzinum, & alios locis allegatis, etiam ex Doctoribus pro contraria sententia adductis, ac in materia S. Officij tradit Eymer. in direct. p. 3. qu. 82. ibique Pegna & Locat. in Judicial. Inquisitor. v. testis n. 56. id appellans solemnitatem formalem, & consubstantialem, cum exprimat per modum præcepti. Quando autem aliquid requiritur pro forma, non sufficit, quod conualescat actus, quod subsequatur, sed debet concurrere in ipso actu, vt tradunt Iaf. in l. si quis mihi, §. iussum n. 44. ff. de acquir. hered. Rot. coram Caputaq. decis. 54. p. 2. & coram Cavalier. decis. 561. n. 5.

Neque obstat ratio in contrarium adducta. Quia causa 8 deferendi iuramentum testibus non est veritas simpliciter. Quia

Quia veritas, etiam sine iuramento haberi potest, sed est ipsa testificatio, quæ non debet esse nuda, sed vestita religione iurandi iuxta formam datam à iure. Quæ testificatio, si non esset hoc iuramento vallata, nihil esset in iudicio, & sic cessaret eius virtus.

- 9 Ad 2. Respondeo nullum facere indicium. Primum, quia huiusmodi testes habentur ac si essent examinati sine iuramento. Testes autem examinati sine iuramento nullum faciunt indicium, Abb. cap. Cum olim in 3. not. Glof. in cap. Sicut de sent. excom. Crauet. ad Vestr. lib. 6. cap. 11. num. 28. post Decium, & alios, Em. Suarez in thes. recept. sent. v. testis num. 269. Et in materia S. Officii Locat. d. num. 56. Deinde quia testes examinati sine iuramento æquiparantur testibus examinatis sine citatione partis, vt notat Bald. in auth. hodie in princ. C. de Iur. calumn. & post eum Dec. in cap. in nomine Domini n. 32. de testib. vbi etiam Fagnan. num. 46. Testes autem examinati sine citatione partis nullum faciunt indicium, neque quidem, vt euidenter probatur ex d. cap. in nomine Domini de testib. ibi: nullius momenti, quæ verba sunt vniuersaliter negatiua & excludunt indicium, quantumuis modicum, vt ibi per Abb. n. 14. Aret. in princ. Felin. n. 3. & communiter Doctores.
- 10 Non obstat, quod testis non iuratus, deponens falsum, punitur, saltem pœna stellionatus. Atque adeo testificatio sine iuramento aliquid operatur, etiam si esset falsa.
- 11 Nam responderetur, quod huiusmodi testificatio dupliciter considerari potest. Vel per respectum ad probationem principalis facti, super quo est interposita, & tunc nihil operatur. Vel per respectum ad quoddam esse figuratum testificationis, quatenus propter hoc suum esse in figura testificationis offenderit aures Iudicis, l. nullum, C. de testib. Bald. in d. l. iurandi n. 14. C. eod. & tunc sine punitione, saltem stellionatus, prætermitti non potest, ne puniatur.
- 12 Solùm ergo faciunt aliqualem præsumptionem, quæ sufficit ad informandam conscientiam Iudicis, vt per Ripam, Decianum, & alios, ait Guazzin. d. defens. 14. cap. 3. num. 13. vbi tradit, quid hoc operetur, & adminiculum, vt per Coccin. decis. 173. n. 4.
- 13 Ad 3. Affirmatiuè respondit Guazzin. loc. alleg. cap. 4. n. 2. inquit, quod si testis in primo examine non iurauerit, sed in repetitione, erit expurgatum vitium primi examinationis, cum attendatur secundum examen factum solemniter, parte citata, & non primum pro informatione Curia. Quod etiam obseruatur in S. Officio. Nam vt tradit Carena in annot. ad §. 10. in tract. de strigib. in crimine, quantumuis crudeli, & immani seruari debet ordo iudiciarius, vt late probauit Turreblanc. de mag. l. 3. cap. 16. num. 1. & seqq. Vnde in hac materia posse obijci testibus, quod sint examinati in Summario sine citatione partis, nec sint, ea citata, repetiti, dixit Berlich. concl. 4. n. 135. Goedelm. de magis lib. 3. cap. 8. n. 30. idemque Carena. p. 3. tit. 7. §. 5. n. 1.
- 14 At ego clariùs respondeo, quod repetitio dupliciter considerari potest. Vno modo, quatenus deseruiat defectui examinationis, veluti quando testes volunt se declarate, aut Iudex querit, vt magis se explicent. Altero modo quatenus deseruit legitimationi processus, & hoc modo describitur, quod sit noua testium super iisdem examinatio, vt per Farinac. quest. 66. n. 307. & Bertazol. conf. 70. n. 30.
- 15 Dicitur autem noua, quia testes iterùm iurare tenentur, vt docet Clar. quest. 45. n. 13. Bursat. conf. 192. num. 35. lib. 2. & conf. 205. num. 107. & seq. & denuò iteratò deponere quidquid in offensiuo deposuerunt, Bertazol. loc. alleg. num. 30. ita, quod non sufficiat confusa repetitio, nimirum quod testes se referant ad primas attestaciones, vt tradit Bald. in l. fin. num. 12. C. de testib. Et præcipuè si fuerint inualida, vt in hoc casu, & prout sunt omnes ferè depositiones pro informatione receptæ, Bartol. in l. ligata n. 3. de leg. 1. Add. ad dec. 35. Capicy num. 6.
- 16 Ideoque cum prima examinatio fuerit nulliter, quoad testes, recepta, & nihil contra reum probet, cum fuerit habita, testibus non iuratis, meritò primum examen supplementum per repetitionem non recipit, l. sed si manente, ff. de præcar. Quia defectus non probationis est defectus à principio inhaerens examini, & est in essentialibus, & idcirco est ac si non fuerit facta. Non enim dicitur suppleri per repetitionem, sed de nouo fieri, Bald. in l. petens ex stipulatione n. 12. in fin. C. de pactis. Quare cum testes examinati in informatiuo sint nulliter examinati, idè non minùs quam ceteri alij in repetitione debent per extensum suum

examen repetere. Quod autem nullum est, non potest per repetitionem relatiuam confirmari, l. obligati, §. tutor, ff. de auctor. tut. Cacheran. decis. 33. n. 12. sed debent testes denuò examinari, vt notat Centulin. ad dec. 31. apud Farinac. lib. 1. conf. lit. A. Præsertim quia agitur de actu fieri prohibito, ideoque debet denuò reiterari, vt valeat, l. qui per salutem, ibique Iaf. & Bald. ff. de iureiur. Viuius opin. 911. & Franc. dec. 688. Et hoc idem voluisse Guazzinum, ex eius verbis constare mihi videtur. Verùm in summis Tribunalibus id remitto arbitrio Iudicum.

CONSULTATIO XLIII.

- 1 An Sacerdos, qui pluries in die celebrat ob questum, sit verè ac propriè Simoniacus?
- 2 An incurrat pœnas contra simoniacos ipso iure illatas?
- 3 An ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis? Et quatenus affirmatiuè.
- 4 An cum eo dispensare possit eius Episcopus? An verò dispensatio sit ei concedenda à S. Congregatione Concilii?

Ad primum respondeo, esse simoniacum iure diuino, & naturali, ac etiam iure positiuo iuxta diuisionem, quam omnes admittunt cum Glof. in cap. pridem de pact. v. illicita pœtiones, & cap. ex parte 1. de offic. Iud. deleg. can. Saluator 1. qu. 3. vers. Et Iudicem, & constat ex alijs, quæ late tradit Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 2. & 7. & Less. lib. 2. cap. 35. dub. 2. & seq. atque habetur ex can. fin. 1. qu. 2. vbi non solum est sermo de beneficijs, sed etiam de Sacramentis, & Sacramentalibus. Quare Sacerdos accipiens elemosynam ob questum damnatur tanquam simoniacus à Concilio Tolitano II. cap. 8. relato in can. Quidquid 1. qu. 1. quod sequitur Fagnan. in cap. Significatam n. 19. de præb. Siquidem pro actibus virtutis in aliorum vtilitatem cedentibus, quales sunt Missæ, officia diuina &c. non potest pretium aliquod recipi, neque possunt questus causa exerceri, vt expressè sancitur in cap. cum Ecclesia, cap. non satis, cap. ad Apostolicam, & c. suam de Sim. & docent Doctores omnes cum D. Th. 2. 2. qu. 100. art. 2. & 3. Quia sunt ministeria sacra, & actus Ordinis clericalis.

Ad 2. Negatiuè. Nulla enim pœna imposita est committentibus simoniam, nisi simonia fuerit commissa, vel in ingressu Religionis, vel in ordine, vel in beneficio, vt docent communiter Doctores, quos adducit, & sequitur Pasqualig. de Sacrif. Miss. quest. 922. num. 3. Qui omnes non negant huiusmodi Sacerdotem non esse simoniacum, sed solum aiunt, non incurrere in pœnas iure latas in Simoniacos. Tum per rationes ab ipsis adductas, & tum quia neque in decreto, neque in decretalibus, neque alibi inuenitur textus imponens ipso iure censuram, vel pœnam aliquam simoniacis, nisi in casibus supradictis, vt etiam rectè inquit Suarez loc. cit. cap. 55. num. 5.

Ad 3. Affirmatiuè. Quia ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria Iudicis efficitur infamis infamia facti, & iuris, atque adeo irregularis verè, ac propriè, tanquam damnatus de crimine publico, quo quisque notatur infamis per l. 1. §. qui in iudicio, ff. de his, qui not. infam. & can. infames, §. porro 3. q. 7. Hoc autem crimen est publicum, ac proinde infamans, lata sententia condemnatoria, vt P. Thefaurus olim 40. & amplius annis S. Penitentiariæ Theologus, & Canonista in pr. de pœn. Eccles. p. 2. v. Missa 5. nu. 4. qui in hac specie subdit hæc verba: Item si esset condemnatus, quod bis vna die celebrasset ob lucrum, seu elemosynam acquirendam, vt communiter contingit, tunc multò certius conferetur notatus infamia iuris, & irregularis effectus ratione vitij simonia, quod est grauissimum. Et v. Simonia 1. n. 1. cum alij docet, quod Simonia in omni materia commissæ condemnatur in iudicio sententia definitiua, reddit infamem infamia iuris, & irregularem; quod de communi testatur Suarez d. tom. 1. de Relig. tr. ult. cap. 56. num. 21. cosque adduxi tom. 4. consult. 1.

Ad 4. quoad primam partem negatiuè; non potest enim super hac pœna infamiae, vel irregularitatis Episcopus, seu Prælatum cum subditis suis dispensare, quia est de grauioribus criminibus, Thefaur. d. verb. Simonia, §. amplia, & d. vers. Missa, §. Item, quia, inquit, hoc sacrilegij crimen, vel

vel etiam simoniæ est grauius adulterio, ideòque Episcopus non potest dispensare per *cap. at si Clerici §. in adulterijs, de Indic.* Abb. Diaz. & Vgolin. quos ibi refero.

5 Solùm igitur dispensatio concedi potest à Summo Pontifice, & per Vicariam potestatem à Sacra Congregatione Concilij, quæ, an debeat concedi, remittenda est præstanti iudicio Eminentissimorum Patrum, consideratis circumstantijs loci, temporis, personæ, infamia, & scandalo, an scilicet continuent, atque Episcopi relatione, præsertim hisce temporibus, in quibus hoc crimen gliscit, vt ignis oleo.

6 Atque ita declarauit Sac. Congregatio Concilij in Senensi die 16. Nouembris 1686. nempe esse cum præfato presbytero dispensandum ad tempus Archiepiscopo beniuifum.

7 Proferam verba integra casus, & declarationis, quæ sunt huiusmodi. Senensis Irregularitatis. Super libello per Sanctissimum D. Nostrum ad hanc Sacram Congregationem remisso, quo N. N. Parochus Ecclesiæ S. Eugenii supplicauit redintegrari ad facultatem celebrandi Missam, à qua fuit suspensus ex eo quod duas Missas eodem die pluries celebrarit, Archiepiscopus auditis ita refert.

8 N. N. Curatus Ecclesiæ parochialis Sanctæ N. accusatus, quod plures missas eodem die celebrauerit auriatæ causa, conuictus, & confessus, prout ex processu apparet, condemnatus fuit à Vicario generali in pœnam carceris ad biennium, & suspensus à celebratione missarum. Pluribus transactis mensibus cum infirmitatibus augetur, commutatus fuit carcer formalis, & assignata domus priuata pro carcere; sed cum mala valetudine laboret, aeris, & cœli variatione indigere asserit, idque illi indultum fuisset mutato carcere in exilium extradiecesum, hoc tamen ad effectum perducere non potest, cum non habeat, vnde se alat, & conommo appposito ad regendam curam animarum, cuius annui fructus scuta triginta monetæ non excedunt, ipsique alimenta præstantur à consanguineo paupere cum maximo sui incommodo, non habens pro alimonijs sui ipsius, & propriæ familiæ, ob idque vt in exilium missus ipse sibi de victu provideat, instat restitui ad celebrationem missarum, quod non nisi à Sede Apostolica obtinere posse dignoscitur, ex quo sit irregularis effectus ob infamiam, prout affirmat nouissimè Pignatellus *tom. 4. Consult. Canon. 1.* ac super ea dispensatione indigeat, quam eidem indulgeri posse censetur, cum iam plura pœnitentis animi signa dederit ita, vt nouus lapsus probabiliter non sit peritescendus. In diocesi tamen celebrare pro nunc non permittendum ex eo, quod tale facinus à populo existimatum grauissimum, maximum induceret in rudibus scandalum, cum factum sit notorium, & delinquens publicè diffamatus, quæ circumstantiæ non militant in longinquis regionibus.

9 His in postrema Congregatione per summarium relationis orta fuit quæstio.

An Orator dici possit irregularis, & propterea iniunctum efformari dubium, cui Eminentissimi Patres respondere dignabuntur, nempe

Primo, an Orator præfata ex causa in irregularitatem incidit?

Et quatenus affirmatiuè.

Secundo, an cum eo sit dispensandum?

Die 16. Nouembris 1686. Sacra Congregatio Em. S. R. E. Cardinalium Concilij Trid. Interpretum censuit cum oratore esse dispensandum infra tempus Archiepiscopo beniuifum.

Ita reperitur in regesto decretorum eiusdem Congregationis lib. 36.

CONSULTATIO XLIV.

An Abbates Regulares possint vti baldachino intra numerum trium vicium die, qua solemniter in suis Ecclesijs celebrant exequias Principum?

An quatenus sic celebrare nequeant, incurrant ex causa talis vsus baldachini aliquas censuras?

Posito quod incurrant, an censura possint infligi, seu declarari ab Episcopis?

Sacra Rituum Congregatio in Florentina Casinen- sium sub die 12. Martij 1618. censuit, licere Abbatibus iuxta eorum antiquam consuetudinem, quando solemniter celebrant, vti baldachino, ita tamen, vt modestè cum debita conuenientia, sine pompa, & auro, atque in tribus ad summum festiuitatibus quolibet anno vtantur. Idemque declarauit & sanxit sub die 29. Ianuarij 1628. Quod si contra præsentis, & dictorum aliorum decretorum dispositionem quis eorum aliquid egerit, eadem Sac. Congregatio graui admodum animo feret, & debita punitione illius inobedientiam coercebit. Et constituit Urbanus VIII. pro Casinensibus 2. Iulij 1629. & pro Oliuetanis 4. Aprilis eiusdem anni, ac eadem Sac. Congregatio in Camaldulen. 21. Augusti 1632. & antea sub die 18. Martij 1617. vbi præscribitur modus, & norma, cum qua Abbates Monachorum vterentur baldachino, & Pontificalibus, cuius decretum per extensum affert Pasqualig. *ad controuers. inter Episcop. & Regul. part. 1. n. 396.* Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. disp. 21. quest. 10.* Nouar. *in Lucern. Regul. v. Baldachinum num. 3.* Gauant. *in manual. Episcop. eod. v. num. 2. & v. Abbas num. 6.* Barbof. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 17. num. 59. & in Sum. Apost. dec. v. Abbas collect. 3. num. 3. & v. Baldachinum collect. 53. num. 7.* Lezan. *in sum. eod. v. num. 5.*

Et quidem quod attinet ad primum videtur respondendum, posse Abbates Regulares vti baldachino, siue festus, & solemniter reputetur dies exequiarum Principum, siue non reputetur. Nam S. Congregatio nil aliud voluit in decretis præfatis, quàm coarctare, & taxare numerum dierum, seu vicium, quibus Abbates vti possent baldachino, non autem qualificare dies, quibus illo vti deberent. Quod probatur ratione, verbis, præsumptione. Ratione, quia cum ex eo solùm prohibeatur Abbatibus vsus baldachini, ne vno, eodemque tempore Episcopus, & Abbas eadem gerant dignitatem, & eodem corpore duo appareant capita æquè digna & visibilia. Non enim possunt simul eodem tempore in eadem Ecclesia Episcopus, & Abbas erigere baldachinum, Cespel. *de exempt. Regul. cap. 13. dub. 222. num. 1.* Donat. *in prax. rer. regul. par. 2. tract. 13. quest. 76.* Quemadmodum autem hæc ratio minùs considerabilis videtur diebus ferialibus, ijs enim Episcopi nec celebrare, neque Baldachinum in Ecclesijs Regularium erigere solent; ita dicendum necessariò est, S. Congregationem non taxasse qualitates dierum, cum præiudicium Episcoporum esset minus diebus ferialibus, sed solùm respexisse ad numerum vicium.

Verbis, quia fuit dictum, quando solemniter celebrant, quod in tribus ad summum festiuitatibus facere eis permittitur. Cum enim dictio *ad summum*, includat id, quod est minus, siue referatur ad numerum, siue ad tempus, prout ad vtrumque referri adnotat Barbof. *dist. 6. num. 23.* clarè patet, fuisse indiuiduos dies festos, tanquam casus magis dubitabiles, & voluisse S. Congregationem includere in decretis id, quod erat minus, tam respectu numeri, vbi scilicet duabus, vel vna tantum vice, quàm respectu temporis, vbi nimirum diebus non festis Abbates celebrare voluissent.

Præsumptione. Quia præsumptio est, quod verba potius demonstratiuè, quàm taxatiuè adiecta censeantur, sicuti in specie, omissis generalibus de statuto, dicente in festiuitatibus solemnibus ad effectum, vt intelligeretur etiam comprehensus dies commemorationis mortuorum, dixit Rota coram Buratto *decis. 758. num. 5.* omnèque ferè Authores, qui de hisce decretis loquuntur solùm ad numerum trium vicium se restringunt, & nullam de diebus festis faciunt mentionem Ita Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. disp. 21. q. 10. num. 10.* Gauant. *in man. Episc. v. Bal-*

- dachinum num. 2. Pasqualig. in addit. ad Lauret. tit. de usu Baldachini num. 390. & seqq.* Igitur intrat regula, quod expressio eorum, quæ frequentius solent contingere, non stat restrictiue, Glos. in *Clemen. 1. v. Præsides, de rescript. Rebus. de nominat. q. 5. num. 25. & 26. Rot. decis. 25. nu. 5. & 8. & decis. 59. num. 5. p. 5. rec.* Et quia tempus censei potest adiectum incidenter, & ad bene esse, non autem principaliter, ideòque actus attenditur, & non tempus, Abb. *conf. 93. num. 4. lib. 1.* Item quod verba in dubio demonstratiue, non autem taxatiue, aut limitatiue prolata censeantur, *l. fin. §. Titia, ff. de liber. leg. Bart. in l. Cum pater, §. mensa nu. 8. ff. de leg. 2. Caphal. conf. 137. nu. 37. Gregor. XV. decis. 516. n. 10. Merlin. decis. 428. n. 12. & decis. 611. n. 11.* Iridem & illa, quod quando casus aliquis, vel qualitas ratione frequentioris contingentia exprimitur, inde non deducitur exclusio aliorum casuum, Paris. *de confid. q. 29. num. 52.* post alios, *Surd. conf. 25. num. 33.* vbi late, *Gratian. discept. 121. n. 20. Mascard de gener. stat. interpr. concl. 4. num. 206.* plene Rot. in Leodiensi dominij 3. Iulij 1623. coram Coccino, apud Fenzon. *dec. 165.* Vbi quod licet Concilium Trid. *sess. 24. cap. 20. de ref. §. Præterea*, dum disponit, quod appellans teneatur acta omnia coram Episcopo gesta ad Iudicem appellationis transferre, habet locum etiam in actis coram quocumque Iudice, etiam non Episcopo. Vnde fit, quod dummodò vsus Baldachini non excedat tres vices concessas, extendi possit ad alias occasiones, quæ non sint festiuitates.
- 5 Et sanè ipsa funebris exequiarum solemnitas, qua solemnè ritu Principibus parentatur, potest reddere diem solemnem, atque festiuum. De earum solemnibus ac ritu legendi Duran. *de ritib. Eccles. c. 23. à n. 10. Casal. eod. arg. c. 67. Laur. var. lucubr. tit. 2. c. 1. & seq.* estque textus in *l. Manua 44. ff. de manum. testam.* Hinc funus publicum, & indictiuum dicitur, quod publica Senatus autoritate celebratur apud Laur. *c. 2. n. 8. & c. 3. n. 145.* Hincque solemnè ritu celebranda funera Cardinalium more etiam Imperatorum, & Regum, fuit decretum in Consistorio, vt apud Laur. *c. 1. n. 218.* habeturque in Cæremionali Romano sub Leone X. *lib. 1. sect. 15.* & in Cæremionali Episcop. sub Clemente VIII. *l. 2. c. 11.* eosque haberi pro feriatis, praxis Romanæ Curia demonstrat. Et hinc demùm feriatos, & festiuos dies esse illos, quibus natiuitas Principis, vel mors celebratur, probat in terminis comprehensionis sub statuto, loquente de festiuitatibus solemnibus Buratt. *dec. 758. n. 1. & seqq.* talesque ferias sic in honorem Principis indictas assimilari quodammodo feriis in honorem Dei, obseruat Bald. in *l. 1. C. de fer. n. 3.* festumque defunctorum celebrari, dixit Gennadius, Patriarcha Constantinopolitanus pro Concilio Florentino *sect. 5. col. 2.* Et Zaccharia Papa I. mandat in Bullar. *Casin. const. 4. sub n. 3.* anniuersarium diem celebrari Gregorio III. antecessori suo, & sibi post mortem, & vocat solemnem, & festiuam Commemorationem. Vnde Archid. in *cap. Alma de sent. excom. sub n. 4.* festum, idem quod solemnitatem importare probat, & solennes dies dici, quibus defuncti officium habetur, quo casu solemnè præstari dicuntur. Concinnat Marul. *l. 1. sac. cærem. sect. 15.* Volater. in *philol. l. 3. cap. fin. & Chalsan. in Catal. glor. mund. p. 2. confid. 6. in fin. Rosin. in antiq. Rom. l. 5. c. 39.* ibique Dempster, Lipsius ad *lib. 4. annal. Taciti*, Tiraq. ad *Alex. lib. 3. c. 7.* Io. Kyrchmanus integro volumine, apud quos ludi funebres, Apotheosis, alia.
- 6 Cum ergo decretum S. Congreg. loquatur in genere de festiuitatibus, nec magis se ad vnam, quam ad aliam restringat, non possunt Abbates redargui de excessu, dum celebrant die solemnè, & festiuo funebri.
- 7 At verò negatiuam partem ex eo tuendam esse apparet, quod concessio Baldachini facta est pro festiuitatibus, vt constat ex decreto, ideòque non est in dubium vertendum, quin concessio sit coarctata ad festiuitates, *l. ille, aut ille §. cum in verbis, ff. de leg. 3.* Exequiæ autem non veniunt appellatione festiuitatum, atque adeò non includuntur sub illis tribus festiuitatibus, pro quibus conceditur Abbatibus vsus Baldachini.
- 8 Firmaturque decisio ex eo etiam, quod concessio non habet locum, nisi quatenus verba concessionis adaptari possunt, *l. Quod constitutum, ff. de testam. milit. & cap. Si pater, de testam. in 6.* annotantque Doctores nominatim Bald. *conf. 486. lib. 2.* Constat autem, quod verbum festiuitates, pro quibus conceditur Abbatibus vsus baldachini,

non adaptatur Exequijs, de quibus sunt solemnè, non autem festiuitates, cum festiuitas ad diem pertineat, non ad actionem. Vnde fit, quod limitata concessio non potest extendere effectum ultra terminos suæ limitationis, *l. qui tabernas ff. de contrab. empt. & l. ex pacto, §. Item quaro, ff. de vulg. & pupil. subst.* cum alijs apud Tiraquel. *tr. cess. caus. p. 1. n. 147. dec. & Rot. coram Mant. 232. n. 9. & decis. 690. num. 9. p. 1. recent.* Ac proinde cum concessio sit limitata ad festiuitates, non potest extendere suum effectum ad exequias, quantumuis solennes.

Egregium quoque stabiliendæ huius decisionis momentum ex eo sumitur, quod in decreto S. Congregationis expressis verbis vsus baldachini permittitur illis tribus festiuitatibus, quibus solemnè Abbates celebrant iuxta consuetudinem Ecclesiæ; sicque extendi non potest ad Exequias, quas Abbates non solent solemnè celebrare in suis festiuitatibus, cum in ijs non soleant vti baldachino nigris coloris, quo in exequijs vtuntur. Cumque huiusmodi indultum detrahar iuri Episcoporum, quibus solum de iure permittitur erectio baldachini, etiam in Ecclesijs Regularium, vt habetur in *Clem. Archiepiscopo, de priuileg. & decreuit S. Rituum Congregatio apud Nouar. in Sum. Bullar. tit. de baldachino num. 1.* traditque Ricc. in *pr. p. 2. resol. 313. num. 1.* Lauret. de *Franch. in contr. inter Episcop. & Regul. tit. de usu baldachini p. 1. num. 380.* subdens ex decreto Apostolico, ibi relato nihil de nouo concessum Episcopis, sed solum declaratum, compelli posse etiam censuris Regulares, & alios exemptos nolentes assentiri, quod Episcopus vtatur baldachino in eorum Ecclesijs. Ideòque strictè debet intelligi, vbi scilicet Abbates tribus illis diebus functiones solitas solemnè celebrent, non autem insolitas illis præcipuè diebus, quibus vnaquæque Ecclesia proprijs intenta festiuitatibus abstinere solet à celebratione Exequiarum. Quare cum sit casus insolitus, non censetur comprehensus indulto, quod strictè interpretari debemus, vt dixit Rot. *decis. 4. n. 16. part. 7. recent.* sufficitque casum non reperiri expressè priuilegiatum, vt stetur regulæ, Rot. *decis. 314. num. 10. part. 8. recent.*

Et hinc est, quod quando Episcopus celebrat pro defunctis, licet pontificaliter, non potest vti omnibus insignibus Pontificalibus, vt per Abb. in *cap. 1. de auct. & vsu pal. Bald. ibid. Alzed. de præcel. Episc. dignit. p. 1. cap. 13. n. 40. & 69.* & desumitur ex cærem. Episcop. *lib. 2. cap. 11. & ex eod. cap. 1.* Honorius III. respondet, quod Archiepiscopus vti debet pallio illis tantum diebus, qui continentur in priuilegijs suæ Ecclesiæ, & subdit ex hac responsione resolui, an possit vti pallio, quando celebrat pro defunctis. In priuilegijs autem non continetur dies commemorationis omnium defunctorum, & multò minus dies cæteri, quando ex aliqua occasione contingit celebrare pro defunctis iuxta animaduersionem Glosæ in *cap. ad honorem de auct. & vsu pal.*

Atque ita declarauit, atque decreuit S. Rituum Congregatio decreto suo emisso, atque approbato à Pontifice Summo sub die 27. Septembris 1659. & publicato sub die 3. Februarij 1660. in quo prohibetur Abbatibus vti indulgentia Pontificalium in officijs, & missis defunctorum. Ita enim §. 5. decernit: *Dies verò, in quibus solemnè ipsi operari conceditur, sint de præcepto festiui, vel alij, in quibus ipsos pontificaliter celebrare festiuitatis exigat, nempe Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicacionis Ecclesiæ. Abstineant autem ab huiusmodi Pontificalium vsu in Officijs, & Missis defunctorum quocumque die, etiam festiuo, & de præcepto.*

Ad secundum. Certè videri potest, id ex omni parte esse negandum. Primum, quia Abbatibus reapte competit ius erigendi Baldachinum. In his autem terminis si quis habens alias facultatem excedit, non dicitur se intrudere, nec vsurpare. Sic in fortioribus de confessario alias approbato, qui absoluit à reseruatis, rectè docet Cespèd. *num. 3.* Et in specie, quod Abbates ultra tres vices vtentes baldachino, non peccent mortaliter, cum sit solummodò præscriptio ritus directiua, vt de Rubricis tradunt Gauant. in *rubr. Miss. p. 3. tit. 11. Marchin. de Sac. Ord. tr. 3. p. 3. c. 6. n. 4.* alijque; quia tantum ostendunt, quid congruenter sit faciendum; & quatenus etiam esset præceptiua, non obligat amen sub mortali, sed tantum sub veniali, Taner. *tom. 4. disp. 5. q. 10. dub. 1. n. 6.* Quar. in *rubr. Missal. proæm. sect. 2. punct. 7.* & quod solum si frequenter non

non obseruant decretum, possint puniri in foro externo ratione contemptus Sacrae Congregationis, asserit Pasqualig. in addit. ad Lauret. de Franch. d. tit. de usu baldach num. 397. & seq. Vbi autem non interuenit peccatum mortale, non potest interuenire censura grauis, Bonac. de censur. disp. 1. quest. 1. punct. 3. propos. 3. num. 5.

13 Deinde non videtur, eiusmodi Abbates incurrere censuram in cap. Cum & plantare, §. de confratribus ver. Quod autem de priuil. inflicta. Quia non loquitur generaliter de arrogantibus sibi quodcumque ius Episcopale, sed solum de illis iuribus, quorum in eodem textu antecedenter mentio facta fuerat, nempe de receptione decimarum, de admissione interdictorum ad Curam, & hanc fuisse sententiam Concilij Lateranensis, testatur speciatim Abbas antiquus ad eum locum, cuius doctrinam sequitur Cesp. de exempt. Regul. cap. 16. dub. 258. præcipue n. 3. & approbat Squil. de oblig. & priuil. Episcop. p. 3. c. 19. n. 89. Prout etiam quoad interdictum, de quo in fine eiusdem cap. referatur solum ad expressa in §. excommunicatos cum seq. tradunt ibidem Innoc. in fine, Io. Andreas num. 12. d. Abb. v. Subiaceant, Zabarel. v. interdicto. Et in similibus actibus consistere usurpationem iurium Episcopaliū, aduertit Anchar. à num. 1. & facit Concilium Chalcedon. relatum in cap. peruenit 16. q. 1. in quo pariter interdicuntur Religiosi sub anathematis poena sibi vindicare iura Episcopalia, atque officia, & explicantur, quanam illa sint, scilicet poenitentiam dare, & remissionem peccatorum, reconciliationem poenitentium, decimas, & Ecclesias.

14 Præterea non videtur incurrere censuras comminatas in Bulla Cœnæ contra usurpantes iura Episcopalia; quoniam ad hunc effectum requiritur, quod hic prætenfus usurpans sit destitutus omni probabili credulitate, quod ius ad se non pertineat, & certo sciat, ius esse proprium Episcopi, & nihilominus sibi illud appropriare velit. Sic ex Suarez, Filiuccio, Bonacina, & alijs probat Pasqualig. in cit. loc. part. 2. q. 24. n. 3. & dixerat antea Barbof. in collect. ad Concil. Trid. sess. 22. de ref. cap. 11. n. 3. Quia non potest ius dubium alienum præualere contra possessionem certam, quia non est sufficiens ad ipsam euertendum, præcipue si constat, quod alias iure possideat. Et quia lex, siue etiam sententia non obligat hic & nunc, nisi sit certa, quia obligatio hic & nunc posita, est certa in actu exercito, & est effectus legis, seu sententiæ. Effectus autem certus requirit causam certam. Quando autem adest dubium iuris de censura, lex, aut sententia, vnde prouenit, est dubia, atque adeo non potest producere effectum certum obligationis. Atqui Abbates, ne dum habent probabilem credulitatem super usu baldachini, sed etiam ius certum, & proinde dici nequit, quod usurpauerint. Quin, cum in eo textu sit appositum verbum præsumpserint, quod dolum, & temeritatem supponit, non comprehendit Abbates, qui aut bona fide, aut per ignorantiam, etiam culpabilem, aut etiam per imprudentiam, & temeritatem, nisi illa fuerit ingens, ac ex certa scientia se gerant, Cened. collect. 45. num. 3. cum alijs apud Barbof. dict. 268. num. 3. Ricc. resol. 19. num. 1. & 2. Bonac. de censur. disp. 1. quest. 2. punct. 1. num. 11. & Salas de legib. tr. 14. disp. 21. sect. 3. n. 16.

15 Hinc, quatenus etiam posset inter iura Episcopalia connumerari usus baldachini, quod non videtur, cum non sit propriè ius Episcopale, sed tantum lato modo, quatenus scilicet quædam facultas aliquid faciendi, vel aliqua re utendi, ius dicitur. Quare propriè est quoddam infigne honoris, ac dignitatis, & non solius Ordinis, seu dignitatis Episcopalis, ut bene vidit Tambur. de iur. Abbatif. tom. 1. disp. 21. quest. 1. num. 4. sed competit quoque in Ecclesijs Principibus laicis, & Regum Oratoribus, ac pluribus Ecclesiasticis viris, carentibus ordine, & dignitate Episcopali; adhuc tamen non adaptatur Abbatibus eiusmodi usurpationi, cum habeant speciale priuilegium illud erigendi tribus vicibus quolibet anno. Vnde cum facultas non sit consumpta, minimè derogatur iuri Episcopali, eam exercendo magis in vna, quam in alia solemnitate, idque ad summum Episcopi curare poterint, quod non erigatur ultra tres vices à Sac. Congregatione permissas, eiusdemque Sac. Congregationis officium est, non autem Episcoporum præfatum indultum interpretari. Vnde poterint solum Episcopi nunciare eidem Sac. Congregationi excessum, ad quam postea spectabit prouisio. Ideoque cum

Tom. VII.

interim sit aliquo modo dubium, non potest incurreri aliqua censura, præsertim grauis, sicuti est Interdictum, quod supponit peccatum mortale iuxta communem sententiam, de qua Bonac. de censur. in com. quest. 1. punct. 3. propos. 3. num. 6. & Sayr. lib. 1. cap. 9. num. 28. Ac etiam si decretum Sac. Congregationis esset clarum, adhuc non habere locum interdictum; sed solum poenam aliquam arbitriam, monet Pasqualig. d. part. 1. num. 398. & tandem censura comminata in Regulares, iurisdictionem spirituales, vel temporalem Episcopi usurpantes, non habent locum, nisi usurpent tanquam propriam, seu ex intentione eam sibi appropriandi. Indeque requiritur, quod liquidissimè constet, iurisdictionem esse alienam, & ad se nullo modo pertinere. Et ideo si adesset controuerfia, & quisque probabiliter putaret ad se pertinere, censura præfata locum non vindicaret, ut idem Pasqualig. loco alleg. part. 2. q. 24. num. 30.

16 His tamen non obstantibus, iure optimo Abbates eiusmodi incurrere interdicti censuram, censeo sequentem ob causam. Quia Abbates exercent in Ecclesia Pontificalia, sibi arrogare Episcopalia iura erigendo baldachinum, & celebrando cum mitra Missam, & officium defunctorum. Quod cum prohiberetur sit à Concilio Chalcedonensi, ut in d. cap. Peruenit 16. q. 1. & cap. Accedentibus, ibique Abb. de excess. Præl. merito incurrunt in censuram interdicti ab Alexandro III. inflicta in d. cap. Cum & plantare, §. ult. vers. Quod autem, de priuil.

17 Nec refragantur huic resolutioni prius in contrarium allatae dubitandi rationes. Quoniam tam decretum Sac. Congregationis, quam priuilegium, quod habent erigendi baldachinum, id eis permittit solummodo in tribus anni festiuitatibus, in quibus Abbates solemniter celebrant iuxta consuetudinem Ecclesiæ. At dies, qua celebrant exequias defunctorum, non est festus solemnus iuxta consuetudinem Ecclesiæ, neque Abbates celebrant ea die festiuitatem diei, sed funus, cumque pro funere non liceat erigere baldachinum, neque eo uti in celebratione Missæ, vel officij defunctorum, ut sanxit S. Rituum Congregatio, cum soli Episcopo de iure competat in Ecclesijs, ut tradidi tom. 1. propterea non possunt euitare contemptum, ac proinde censuram excommunicationis latam in d. cap. Peruenit, & interdicti inflicta in d. cap. Cum & plantare, §. de Confratribus, vers. Quod autem, de priuil.

18 Nil officit, quod interdictum referatur tantummodo ad præcedentem §. Excommunicatos, & §. Quod si Templarij, ut volunt aliqui. Nam bene etiam refertur ad Regulares exemptos proximè nominatos in d. §. de confratribus, qui de facto Episcoporum iura usurpant, ut annotat Glof. ibi v. priuilegiorum, & aduertunt Hostiens. in eundem text. num. 10. v. Religiosis.

19 Ad 3. negatiuè decidendum videtur. Primum, quia in d. cap. Cum & plantare eo §. quod autem, solum habetur, quod sic contra institutum hoc venerint, & Ecclesiæ, in quibus ista præsumpserint, subiaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur. Ex quibus manifestum est, quod Pontifex in hoc textu nullam tribuit Ordinarijs facultatem puniendi Regulares, qui sibi iura Episcopalia usurpant. Imò cum ipse poenas imponat, excludit talem potestatem ab Episcopis. Quod præ ceteri obseruat Cesp. de exempt. Regul. d. cap. 16. dub. 158. num. 3. circa fin.

20 Secundo. Quia Episcopus non habet facultatem excommunicandi Regulares exemptos, etiam in casibus, in quibus aliàs excommunicari deberent, præcipue quando muniti sunt priuilegio, quod ab Episcopis excommunicari, & interdicti nequeant, ut per textum expressum in cap. Volentes §. 2. de priuil. in 6. firmant Zerol. in prax. Episcop. part. 1. v. Excommunicatio rit. de excom. caus. mater. Diana p. 2. tr. 2. de dub. Regul. resol. 35. Cesp. loc. cit. cap. 18. dub. 294. n. 1. vbi in specie de interdicto in Ecclesijs, & Monasterijs, habentibus priuilegium, ne interdicti possint, Lezan. in sum. v. interdictum nu. 9. plenissimè Donat. in prax. p. 2. tr. 13. qu. 23. Pasqualig. in add. ad Lauret. de Franch. p. 2. q. 7. num. 4. Squillan. de oblig. & priuil. Episc. p. 3. c. 19. n. ult. & Cassaing. de priuil. Regul. tr. 2. c. 4. propos. 5. per tot. Nam ex vna parte habetur certa exemptio Regularium, ex alia autem non habetur lex aliqua, quod tribuat pro hoc casu potestatem Ordinarijs eos puniendi, sed ad summum opinionem Doctorum, quæ non facit aliquid certum, sed ad summum probabile. Quando au-

F 2 tem

tem certum concurrat cum opinabili, præferendum est, quod certum est, & secundum ipsum iudicandum. Hinc est, quod quando lex vult, quod Ordinarij possint exercere aliquam iurisdictionem in Regulares, hoc expressè declarat, vt passim in Trid. Concilio, & quoad censuras auuorat Sanchez lib. 8. de matr. disp. 23. num. 23. cum pluribus alijs, & Lezan. tom. 1. quest. reg. cap. 11. num. 14. quia, stante exemptione, requiritur specialis dispositio, vt possint Episcopi exercere iurisdictionem in exemptos, cum exempti subtrahantur eorumdem iurisdictioni.

21 Imò neque ipsos declarare valet vbi ipso iure sunt excommunicati, vel interdicti, vt de veriori post relatos hinc inde Auctores comprobatur Donat. eo loco quest. 76. num. 2. & seqq. Celsed. d. cap. 18. dub. 29. Pasqualig. cit. q. 7. num. 4. & latè Cassing. d. tr. 2. cap. 4. prop. 6. Diana part. 3. tr. 2. resol. 35. Pelliz. in man. tr. 8. cap. 6. sect. 1. n. 45. Quia non possunt Regulares declarari excommunicati, nisi prius citentur. Episcopi autem non sunt quoad illos Iudices competentes, quando ex specialibus priuilegijs fuit illis adempta omnimoda iurisdictione.

22 Præsertim cum interdictum, de quo in d. cap. Cum & plantare, non incuratur ipso iure, sed requiritur sententia Episcopi, vt clarè explicat Glos. v. priuilegiorum, & in d. cap. Peruenit 16. quest. 1. omnesque ferè Doctores in d. §. in id conueniunt, vt præ alijs Anchar. in fin. Host. pariter in fin. Abb. n. fin. Zabar. item in fin. & Boich. num. 6. vbi explicando verba illa textus subiaceant interdicto, inquit, debere intelligi de interdicto ferendo per Episcopum, quia non est canon latæ sententiæ, sed ferendæ. Idemque asserit Tambur. de iur. Abb. tom. 1. disp. 3. quest. 7. num. 34. Hoc ipsum dicendum est de textu in d. cap. Peruenit 16. q. 1. loquitur enim de vindicantibus sibi arroganter iura Episcopalia, & non imponit censuram ipso iure, sed dicit sub anathematis vinculo id esse prohibitum. Vbi Glosa inquit, infligendi, loquiturque de monachis tum temporis subiectis Episcopo, vt in cap. Qui verè ibidem relato, & desumpto ex eodem Concilio Chalcedonensi. Quotiescumque autem non agitur de sententia declaratoria censurarum ipso iure per Sacros Canones inflictarum, praxis est, quod requiratur præuia monitio cum competenti termino iuxta textum in cap. Sacro de sent. excom. & in cap. Statuimus in fine; ibique Glos. v. admonitionem, dicens, requiri tres monitiones, vel vna pro omnibus cum intervallo dierum, & in cap. Romana, §. iterum, etiam in fine.

23 Idque etiam si in priuilegio concernente exemptionem ponatur pro abusu pœna aliqua ipso facto incurrenda. Quia non incurritur pœna, nisi præcedat sententia declaratoria abusus, vt desumitur ex l. eis, qui delatorem, ff. de iur. fisc. & cap. Cum secundum, de heret. in 6. Vbi quod requiritur sententia declaratoria hæresis, vt locum habeat confiscatio bonorum ipso facto imposita pro hæresi, & tradunt Bartol. in cit. l. Eius, qui delatorem, lfern. in cap. 1. num. 10. de feud. fin. culp. non amit. Felin. in cap. Rodulphus num. 35. de rescript. Tiraquel. in l. Si vnquam v. Reuertatur, num. 400. C. de reuoc. don. & docent communiter de lege pœnali, quod non sorriatur suum effectum quoad pœnam, nisi præcedat sententia declaratoria criminis, vt Bald. in d. cap. 1. de feud. Io. Andr. in cap. pro humani de homicid. in 6. Dec. in cap. 1. nu. 73. in 1. lect. de const. Couar. 4. decr. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 10. Gramm. decis. 15. nu. 8. Myling. cent. 2. obser. 43. Achil. de Graf. decis. 1. de pen. Suar. lib. 5. de legib. cap. 8. num. 3. Vasquez 1. 2. disp. 170. cap. 3. Sanch. alios citans lib. 2. in decal. cap. 22. nu. 7. quia impositio pœnæ, ipso facto incurrendæ, habet vim sententiæ condemnatoriæ, sententia autem condemnatoria non potest habere locum, nisi in iudicio constet de crimine; & idè, vt sententia condemnatoria legis habeat locum, debet crimen deduci ad iudicium, & declarari.

24 Idèdque cum sint omninò exempti à iurisdictione Episcoporum, ac Delegatorum Apostolicorum ex Constitutione Zacchariæ I. sub anno 643. quæ est 2. num. 3. in Bullario Casinensi, relata à Tambur. de iur. Abb. part. 3. disp. 5. quest. 11. num. 13. & ex compluribus Summorum Pontificum literis Apostolicis, præcipuè ex illa Eugenij Quarti sub anno 1434. de qua in d. Bullario in ordine 59. num. 1. quam exemptionem approbavit Rota coram Coccino decis. 83. nu. 1. vbi nullam declarauit sententiam Nunciij Apostolici Venetiarum, prolatam in Monachos S. Benedicti ex defectu iurisdictionis, eamque memora-

bilem appellat idem Tambur. loc. cit. tom. 1. disp. 18. qu. 3. num. 14. & plenariam vocat disp. 15. quest. 4. num. 3. quod tuentur Sanch. de matr. lib. 7. disp. 33. num. 23. & in decal. lib. 6. cap. 1. num. 14. Tambur. d. disp. 5. quest. 12. sub nu. 63. qui loquitur etiam in delicto notorio, atque omnes Regulares, rectè sequitur, quod quælibet excommunicatio, aut alia censura lata contra ipsos, erit nulla defectu iurisdictionis, vt desumitur ex cap. 2. in fin. de in integr. restit. & cap. Quanto de priuileg. & Clem. 1. §. nonnulli, de excessib. Prel. ac tradunt Imol. in cap. Ex parte de priuileg. Nat. conf. 257. num. 7. Bellamer. conf. 20. num. 14. Rota decis. 118. num. 2. apud Tambur. Lezan. tom. 1. quest. regul. cap. 11. num. 2. alijque innumeri. Nequit enim dari grauior nullitas, quam ex defectu iurisdictionis, vt in hac specie tradit Suar. de censur. disp. 4. sect. 6. num. 5. & Sayr. eod. tit. lib. 1. cap. 16. num. 10. & 17. vbi de censuris latis contra exemptos, & priuilegiatos, & inde censuras esse ipso iure nullas, quamuis etiam nulla fue rit interposita appellatio, probat Abb. in cap. cum dilectus num. 3. de relig. dom. Quod procedit, etiam si Ordinarius priuilegia exemptionis ignoraret. Quia nihilominus omnia nulla, ac irrita sunt, Couat. in cap. Alma part. 2. §. 7. num. 5. cum alijs per Tamb. tom. 2. disp. 14. quest. 4. num. 2. Cochier. de iurisd. in exempt. part. 2. quest. 6. nu. 40. Vbert. de citat. cap. 9. num. 420. reddens rationem è Speculatore, quod huiusmodi ignorantia non potest facere Iudicem, qui non est, Rodriq. tom. 2. quest. 59. art. 5. & Lezan. v. Exemptio num. 8.

Tertiò, quia vel censuræ infligi nequeunt quando saltem est dubium, an priuilegium vtendi baldachino extendatur ad diem, qua Abbates illo vtuntur, & an ex tali vsu censuras incurrant, vt iam diximus. Vel ad Episcopos nullo modo pertinet eius rei cognitio, & interpretatio, cum tali casu Ordinarius esset Iudex, & pars, vt ait textus in cap. cum venissent de iudic. & prosequitur Donat. in prax. part. 2. tr. 13. quest. 14. Celsed. cap. 24. per tot. Squillan. p. 3. cap. 19. num. 104. Cassing. cap. 4. propof. 2. & rursus tract. 2. cap. 8. prop. 4. & extat Constitutio Alexandri VI. pro noua Congregatione Casinensi, de qua Donat. d. q. 14. tract. 13. Celsed. d. dub. 382. num. 5. Vel interpretatio faciendæ est fauore Abbatum, sic disponente eadem Constitutione, Donat. d. quest. 14. num. 4. Et in Bullar. Casinensi super hac interpretatione, faciendæ ad eorum fauorem in casibus dubijs præter Constit. Alexandri VI. quæ est 110. nu. 2. adfunt alia, nempe Leonis X. quæ est 129. num. 21. Clementis VII. 148. num. 3. Pauli III. 156. num. 4.

Quartò, quia non solum sunt exempti, sed etiam habent priuilegium, ne possint excommunicari, vel interdicti ab Ordinarijs cum decreto irritante, vt ex Constitutione Eugenij IV. in Bullar. Casin. 58. num. 2. & Const. 58. num. item 2. Vndè nullæ remanent censuræ absque aliqua distinctione, an fuerint productæ priuilegia, vel ne, quia decretum irritans ligat, etiam ignorantes, vt bene Sayr. de censur. lib. 1. cap. 8. num. 7. Cochier. de iurisd. in exempt. part. 2. quest. 49. nu. 3. Rodriq. quest. regul. 59. art. 5. tom. 2. Donat. tom. 4. tract. 13. quest. 24. Giballin. in tract. de iurisd. in fer. censur. disp. 3. q. 1. num. 6. ad med. Extantque literæ S. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, datæ Episcopo Bobiensis, quarum verba hæc sunt: La Santità di Nostro Signore ha rimesso alla S. Congregatione la lettera di V. S. scrittagli intorno 'il particolare dell' interdetto da lei posto nella Chiesa di S. Martino di cotesta Città della giurisdictione de' Monaci di Colombano della Congregatione Casinese. E benchè questi miei Illustrissimi Signori riconoscano in ciò il buon zelo di V. S. del seruitio di Dio, hanno ruttavia risoluto di scriuerle, che non hauendo lei giurisdictione sopra le cose, persone, e Chiese di detti Monaci, come vedrà dall' allegato decreto della Congregatione del Concilio, se non in quelle dou'è la cura dell' anime di persone secolari, non ha potuto, nè meno mettere l' interdetto in detta Chiesa, e perciò vuole, che lo debba leuare, come le piacerà di fare, e Dio la contenti. Di Roma a' 12. di Dec. 1607.

Quare procedit regula, quod etiam in casibus, in quibus data est facultas Ordinarijs procedendi contra Regulares, non tamen possunt censuris innodari per textum celebrem in cap. 1. §. in eos de priuileg. in 6. Idèdque S. Congregatio, dum mandauit Episcopis, vt coercerent Regulares, etiam exemptos, ne accederent ad monasteria monialium, declarauit postea non posse eos excommunicare, si habeant priuilegium præfatum, vt restatur

tur Quarta in Summ. Bull. v. Monasteria Monialium, Rodriq. tom. 1. quest. 45. art. 2. in fin. Campanil. in diuer. rubr. 12. cap. 16. num. 40. Vulpel. in pr. cap. 4. num. 8. Suar. de relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 27. Lezan. tom. 1. cap. 25. num. 35. Tambur. de iur. Abbatif. disp. 25. quest. 9. nu. 1. Dian. p. 3. tr. 2. resol. 103. & Alphons. de Leon. de censur. resol. 2. num. 472.

28 Ex quibus sequitur, quod in istiusmodi Regulares, qui habent priuilegium, ne possint excommunicari, nisi à Papa, non poterit Episcopus talem sententiam fulminare. Quod stante nullitate, & iniustitia censurarum clara, & notoria, licet possint à Regularibus contemni citra incursum alicuius pœnæ, vt tradit Nauar. tit. de censur. cap. 37. num. 187. ad differentiam censurarum, contra quas opponeretur solum de iniustitia, quo casu intrat rescriptum D. Gregorij, relatum in c. 1. 11. quest. 3. quod scilicet sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta fuerit, timenda sit, vt distinguendo, etiam quoad forum externum, probat Nauar. d. loco nu. 3. & post multos Sayr. de censur. disp. 4. sect. 7. num. 1. & 17. lib. 1. & cap. 16. nu. 43. & seq. ac cap. 17. num. 7. Vbi quod concurrente tali nullitate, quod sententia excommunicationis sit omninò nulla, per consequens nulla oritur obligatio, etiam in exteriori foro, & in ordine ad publicas actiones; vnde nec potest habere locum punitio ratione contemptus; idque non obstante scandalo. Quia procedit in nullitate dubia, secus in ea, quæ est clara, & notoria, vt aduertit idem Sayr. d. cap. 16. num. 43. Vbi praxim insinuat pro remouendo scandalo, quod scilicet nullitas censurarum publicetur, dicens, quod tali casu non potest allegari ratio scandali. Quoniam si post hanc publicationem adhuc quis scandalizatur, non est scandalum pusillorum, sed Pharisaorum. Quod exempti citati ab Episcopis comparere non teneantur, Lezan. v. Exemptio, nu. 14. Vbert. de cit. cap. 9. nu. 420. Cochier. de iurisd. in exempt. p. 2. quest. 6. nu. 15.

29 Et quamuis decens sit comparere ad allegandum priuilegium exemptionis, vt religiosè admonet Lezana vbi proxime num. 14. nunquam tamen tenentur illud exhibere, Cochier loco citato, Lezan. ibid. quia hoc esset facere Ordinarium Iudicem in sua causa, quod non licet, etiam in casu dubij circa priuilegia, cum non pertineat ad eos illorum interpretatio; quod non solum Ordinarius Ecclesiasticus, qui vsurpare contendit iurisdictionem in exemptis incurrit excommunicationes contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiasticam, latas in d. Constitutione Eugenij IV. pro Casinensibus, & in Tridentino cap. 11. sess. 22. de reform. & in Bulla Cœna Domini in cap. 17. non autem incurrit excommunicationem latam in d. Bulla Cœna cap. 20. iuxta communem; quia d. cap. 20. agitur de vsurpatione iuris, & iurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis, vt rectè Sayr. de censur. lib. 3. cap. 24. num. 5. Suar. cod. argum. disp. 21. sect. 2. nu. 104. & Bonac. quest. 21. punct. 1. num. 15. estque contra Cochier. d. tr. de iurisd. in exempt. p. 4. q. 75. num. 1. & 7. Verùm etiam Regulares Prælati, siue Officiales consentientes vsurpationi iurisdictionis in exemptos, seu illi subiectioni. Nam cum sit exempti, & immediatè subiecti Summo Pontifici, non possunt absque eius licentia in alterius iurisdictionem consentire, cap. Cum tempore, in fin. de arbit. & tradunt Abb. ibi num. 2. Io. Andr. in cap. Scienti, de reg. iur. in 6. Felin. in cap. G. & G. num. 13. de offic. deleg. Bald. in l. Si quis ex consensu, nu. 8. C. de Episc. aud. Archidiacon. in cap. Conquestus, nu. 49. quest. 3. de for. compet. Surd. conf. 47. num. 24. Siluest. v. Exemptio, num. 10. & Rot. coram Mantica dec. 237. num. 5. & in Gandauen. Monasterij 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo.

30 Quinimò Prælati vsurpantes talem iurisdictionem incurrit in pœnas Extrauag. Ambitiosa. Quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ, dict. cap. Cum tempore, de arbit. ibique Hostien. & Abb. num. 3. Et quia hoc ius reputatur inter immobilia per dict. cap. & Gloss. in cap. 2. v. Iura, de reb. Eccl. non alienan. in 6. & per text. in cap. Nulli, extr. eod. tit. & ibi Imol. & Rodoan. eod. tract. tit. de alien. redd. & iur. nu. 22. & talis renunciatio est nullius momenti, d. c. Cum tempore, & cap. Si diligenti, de for. comp. & ex dicta Constitutione Eugenij IV. vbi nu. 11. sic: Sanctitas sua decreuit, quod si Ordinarij, vel alij contrarium facere presumpserint, & requisiti, seu per notificationem dicti priuilegij, vt desistant, face-

re neglexerint intra tres dies à die requisitionis, seu notificationis, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, & nihilominus, quod aliter factum est, ipso facto sit irrium, & inane, & nullius efficacia, roboris, aut momenti.

Et propterea si Episcopi præuidetes aliquem excessum supra præscriptum S. Congregationis, inhiabant Abbatibus, aut Pontificaliter celebrare, aut cum illo excessu celebrent, quamuis malè faciant excedendo præscriptum S. Congregationis, attamen non tenentur seruare inhibitionem, tanquam nullam, & ab eo prouenientem, quia non habet supra ipsos aliquam iurisdictionem. Quod si Episcopus contra Abbates, vel Regulares aliquid innouet, aut fulminando censuras, aut aliquo alio modo, erit reuocandum à superiore, tanquam continens contemptum Romanæ Sedis, dum in eadem immediatè subiectos manum extendit contra legis prohibitionem, cap. Cordi, in fin. de appell. in 6. Oldrad. conf. 206. nu. 1. in fin. & Rot. coram Mantica dec. 31. num. 3. Quod Episcopus tenetur ad omnes expensas, quas Abbates facerent intuitu molestiæ ipsis ab eodem illata, item & ad alia, de quibus in cap. Sacro, de sent. excomm. Siquidem cum sine iurisdictione eos vexet, iniusta est vexatio, & attentata, & proinde tenetur eos reddere indemnes iuxta ea, quæ tradunt Imol. conf. 66. nu. 24. Lancellor. de attent. p. 3. cap. 31. nu. 164. Rota coram Durano dec. 305. nu. 2. & coram Pegna dec. 237. nu. 3.

Tandem, quod Abbates, siue Regulares exempti poterint huiusmodi censuras tanquam nullas licetè contemnerè, habetur in can. Non debet, 11. quest. 3. Sayr. lib. 1. cap. 16. num. 42. Seraphin. decis. 1098. num. 4. & decis. 1239. num. 3. & in Larinen. pensionis 7. Februarij 1620. coram Vbaldo, & lacerare cedulaones, Nauarr. in cap. Cum contingat, de rescript. remed. 2. num. 41. & seqq. Vnde ex hoc capite non possunt excommunicari, Alphons. de Leon. de censur. resol. 2. sub num. 473. & pluribus relatis probat Rodriq. tom. 2. quest. reg. 59. ar. 5. in princip. Cochier. sæpè cit. p. 2. quest. 40. nu. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 33. num. 23. & in sum. lib. 6. cap. 1. num. 14. Tambur. de iur. Abb. tom. 3. disput. 596. num. 63. Lezan. in Sum. v. Exemptio, num. 8. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 8. num. 7. Celsed. de exempt. Regul. dub. 294. num. 1. Pelliz. in man. tract. 8. cap. 6. sect. 1. nu. 44. Pasqualig. ad Laur. p. 1. num. 80. & Rota dec. 146. num. 1. & 2. coram Buratto.

Quæ præcipuè obtinent, si Regulares appellauerint. Tunc enim nequit Ordinarius ad vltiora procedere, Scacc. de appell. quest. 17. limit. 22. num. 47. qui loquitur de simili præcepto, Barbof. in eisdem terminis ad cap. Pastoralis, 53. nu. 5. de appell. Ricciul. de iur. person. lib. 4. cap. 66. num. 29. & in specie interdicti Scacc. dict. limit. 22. numer. 60. Barbof. loc. citat. Imò ne declarare quidem potest incursum censurarum post appellationem; nam quando declaratoria habet annexum factum, super quo Iudex potuit decipi, tunc appellatio suspendit, siue sit declaratoria à censuris latis ab homine, siue à lege, cap. Peruenit, cap. Consuluit, cap. Cum sit Romana, §. fin. de appell. cap. Is, cui, de sent. excom. in 6. Scac. d. limit. 22. num. 26. Genuen. in prax. cap. 28. num. 1. & Ricciul. loc. cit. lib. 4. cap. 64. num. 31. Magisque obseruanda sunt, si etiam Ordinarius super hac re Sacræ Congregationi iam scripserit, responsum ab ea expectaturus, eoque non expectato ad censuras deueniat. Hoc enim casu præcipitanter, nulliter, & attentatè procedit, vt in specie de recursu, Bald. in cap. unic. §. sancimus, nu. 2. & 3. tit. quo temp. mil. in vsib. feud. Magon. decis. Lucensi, 23. num. 1. Bursatt. conf. 291. num. 43. vol. 3. & dictum fuit in Romana Vineæ 30. Maij 1644. coram Taraconensi, & in terminis relationis Magon. dict. decis. 23. num. 4. Vant. de nullit. ex defect. iurisd. nu. 143. Marant. in prax. p. 6. nu. 10. Ofasc. decis. 84. num. 12.

Verùm etiam ob huiusmodi interdicti contemptum nulla irregularitas incurritur per cap. ad presentiam, 16. de appell. Vbi quod excommunicatus post interpositam legitimam appellationem, potest ea pendente sine alicuius irregularitatis incursum celebrare, suumque officium in diuinis prosequi, vbi Franch. num. 3. & 4. cæterique communiter, etiam si postea pronuncietur, appellationem firmitatem non habere, malèque appellatum, Felin. in cap. Rodulphus, num. 43. de rescript. Sanch. consil. lib. 3. cap. unic. dub. 32. num. 244. cum Imola, Geminiانو, & Lapo in Clem. 1. de sequestr. possess. quia tunc quis effici-

- efficitur irregularis, violando censuram, quando reuera censuram contraxit, Bonac. *de censur. disp. 7. quest. 3. pun. 5. num. 2.* Antonel. *de regim. Eccles. lib. 2. cap. 10. num. 12.* Vnde, si nec ritè, neque rectè Iudex ad censuratum declarationem processerit, sic declaratus celebrando irregularis non efficitur, Caiet. *in opusc. tom. 1. tr. 19. de excom. lib. 1. tr. 5. cap. 6. per tot.* Antonel. *loc. cit. num. 13.* Et illi, qui sciunt, Clericum iniuste, ac nulliter excommunicatum, possunt cum eo participare in diuinis. Et quamvis admo- neant Doctores, quod quando scandalum insurgere potest, id secretò fiat, concludunt tamen, quod licet cum scandalo id fieret, non tamen inde resultaret irregularitas, quia irregularitas non est asserenda, vbi non est iure expressa, *cap. Is qui, de sent. excom. in 6.* Doctores communiter. Non est autem expressum, quod contrahatur ratione scandali, sed excommunicationis, Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 16. nu. 43. & seq.* Antonel. *loc. cit. num. 13.* Imò si quis, deposito omni dubio, firmiter credat, se non esse excommunicatum, quamvis postea talis esset, non idcirco diuina celebrando irregularis efficitur, Bonac. *d. disp. 7. q. 3. pun. 6. nu. 2. post Suar. de censur. disp. 3. sect. 3. nu. 3. & alios.* Quia non dicitur tunc in contemptum clauium celebrasse.
- 35 At verò prædictis non obstantibus ipse in hac disputa- tione, negatiua sententia repudiata, affirmatiuam amplec- tor, statuendo, posse ab Episcopo Abbates, & Regula- res vsurpantes sibi iura Episcopalia non solum declarari in- cursus in censuras, sed censuris puniri. Et licet quod ad punitionem propter plurium Scriptorum consensum, om- nino illam non impugnem, tamen, quod ad declaratio- nem vetus commentum est, pluries à S. Tribunalibus ex- plosum, ita vt non videam, cur postea Regularibus, & alijs placuerit, nisi quod errore iam occupati erant, Epi- scopum id non posse.
- 36 Et quod puniri possint tradunt apertè Cochier. *p. 2. de iurisd. Ordin. in exempt. lib. 1. quest. 45. num. 100.* Barbof. *de potest. Episcop. par. 3. alleg. 105. num. 65.* Merol. *tom. 3. theolog. moral. disp. 7. cap. 4. dub. 9. num. 166.* Tamburin. *Monachus Benedictinus de iur. Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 7. nu. 34.* alijque communiter per textum expressum in *d. cap. Cum & plantare, §. quod autem, de priuil.* Vbi statuitur, quod obseruentur ab alijs Religiosis, quod ibi statutum est quoad præfatos Fratres. De his autem statutum est in præcedenti *§. de Confratribus*, quod in ipsos Episcopi suam potestatem exercere possint. Poterunt ergo exercere etiam in omnes Regulares. Fateor, quod ex hoc textu, non nisi suboscure punitio hæc eliciatur, vnde argumen- tum est infirmum, nam in *d. §. de Confratribus*, nempe oblati, nihil statuitur de fratribus Templi, & Hospitalis, sed solum in *d. §. quod autem*, & quidem diuersimodè. Il- li subiiciuntur Episcopis, isti interdicto; ideòque alia ratio- ne id probandum est, eaque est; Episcopus potest punire Regulares exemptos, qui eius iurisdictionem perturbant, vt docent Innoc. in *cap. Dilectus, in fin. de pœn.* Salzed. *ad Diaz. cap. 3. litt. A. §. punire, Aufret. de potest. sacul. super Eccles. person. nu. 23.* Roias *de heret. p. 1. num. 15.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 23. num. 21.* Eman. Themud. *p. 1. decif. 62. num. 32.* & alij in *cap. de pœn. in 6.*
- 37 Quia nimirum concessa iurisdictione, conceduntur om- nia, sine quibus illa non potest exerceri, *l. 2. ff. de iurisd. omn. Iud.* qui autem sibi vsurpat iura Episcopalia, pertur- bat iurisdictionem Episcopi. Hanc rationem eludunt, res- pondendo, quod vsurpatio iurium Episcopaliū non est perturbatio iurisdictionis Episcopi. Sed immeritò; quid enim aliud facit vsurpator iurium Episcopaliū, qui per vsurpationem etiam propriè dictam, id est, non quasi furtiuè, aut manifesta rapina, sed tamquam ex iure illa ad ipsum pertinent, sibi vsurpat? Hoc est enim tam prop- riè vsurpare, vt Gloss. in *cap. Multi, 2. quest. 1.* Caiet. *v. Excommunicatio, cap. 27. vers. Quarta est.* Suarez *de censur. disp. 21. sect. 2. num. 96.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 21. in fin.* Vgolin. *super cap. 17. Bull. in Cœn. Domini num. 4. & §. 2. num. 2.* quàm turbare iura Episcopalia, hoc est confundere, & permiscere, sic vt agnosci iam non pos- sint, an ad solum Episcopum spectent, *ad l. 22. §. si signa, ff. qui test. fac.* Turbat profectò Episcopi possessionem, qui sibi eius iura vsurpat. Præterea textus in *d. cap. Cum & plantare, §. 1. & in cit. cap. Peruenit, 16. q. 1. non aiunt, qui vsurpant, sed qui contra Episcopalem auctorita- tem multa presumunt. Qui contra Sanctorum Patrum de-*

creta, Episcopalia iura, & officia arroganter vindicant, hoc est turbant; semper namque dicitur quispiam turba- re, quando de iure non agit. Denique Sacri Canones ci- tatis in locis Religiosorum arrogantiā, & abusum in iu- ribus Episcopalibus coercere penitus voluerunt, cuiusmodi autem arrogantia, & abusus quot modis fiat, enumerari vix potest, cum plura sint negotia, quàm vocabula, *l. si quis infundi, deleg. 1.* & interrogatus respondit Bart. *conf. 112. nu. 1. lib. 1.* turbationem esse quamdam speciem deli- cti habentem plures differentias, ideòque, libratis circum- stantijs personarum, temporis, causæ, rerum, loci, & similibus prudens Episcopus arbitrat̃ur.

Nec quidquam ad rem facit, quod interdictum sit nul- lum, eo quia sententia Episcopi declarat Ecclesiam inter- dictam ipso facto, quamuis interdictum contentum in- dict. *§. quod autem*, sit ferendæ, non latæ sententiæ, & quod etiam Monachi, præcipuè Casinenfes, habeant spe- ciale priuilegium, ne interdicti queant absque auctoritate Apostolica.

Nam quod attinet ad primum, verba dicti textus impor- tant interdictum ipso facto, ibi: *Subiaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.* Verbum enim, *subia- ceant*, est latæ sententiæ, vt *cap. Si quis suadente, 17. quest. 4.* Gloss. in *cap. 1. de iniur. in 6.* & ita refert aliquos tenere Hostiensis *hic in fine*, & complures pro hac senten- tia promit Tiraquel. in *l. Si unquam, v. reuertatur, num. 148. vbi num. 150.* eam per se veriore ait, & in specie aduertit Dec. ad dict. *cap. Cum & plantare, §. in Ecclesiis, num. 27. & seq.* Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 11. num. 8.* Sic- que non requiritur aliqua sententia, sed simplex declara- tio suffragatur, vt etiam tradunt Barbofa *de offic. & potest. Episcop. dict. alleg. 105. num. 63.* & Tambur. *dict. dispur. 15. quest. 7. nu. 34.* dum dicunt, Episcopum declarari posse interdictas Ecclesias, in quibus Religiosi exempti si- bi arrogant iura Episcopalia, quod etiam annotat Abb. in dict. *cap. Cum & plantare, num. 7.* Rursum ea verba, & quod egerint, irritum habeatur, important pœnam ipso iure. Actus enim irritatio inducit pœnam latæ sententiæ ip- so facto incurrendam, *cap. Statutum, §. vlt. de rescript. in 6. cap. Fundamenta, §. quod si secus, de elect. in 6. cap. Quorundam, in fin. eod. tit. Clem. Pastoralis, de sent. & de re iudic. cum pluribus, quos congerit Sayr. in *clau. reg. lib. 3. cap. 8. num. 26.**

Et quod attinet ad priuilegia, responderetur; primò ef- se exhibenda, tamquam non inserta in corpore iuris, quo inspecto, habent Episcopi omnimodam iurisdictionem in Abbates, Monachos, & quoscumque Regulares, vt in *dec. Rot. 78. p. 1. diuers. & dec. 15. num. 1. p. 1. rec.* & asse- runt Vgolin. *de off. & potest. Episc. p. 1. cap. 20. sub princip.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 21. nu. 4. & seq.* ac Ciarlin. *contr. 50. nu. 16. & contr. 120. num. 28.*

Secundò etiam vbi Regulares exempti sibi vsurpant Episcopalia, vel delinquant circa ea, quæ Episcopo sunt concessa, abutendo suis priuilegijs, potest Episcopus, non obstante exemptione, procedere contra eos ad cen- suras, vt in *d. can. Peruenit, 16. quest. 1.* nisi in priuile- gio exemptionis dicatur expressè, quod exemptio debeat seruari, etiam in casibus, in quibus exempti vsurpant sibi Episcopalia: vel delinquant circa ea, quæ Episcopis sunt concessa, vt ad rem egregiè Cochier. *de Conseruat. tom. 2. quest. 102. num. 3. in princ. & ante fin.* atque habe- tur in *d. ca. Peruenit, 16. qu. 1.* quia, licet Episcopus non possit exemptos iudicare, & censuris punire, potest ta- men interdictos, & excommunicatos declarare iuxta doctrinam Gemini. in *cap. Si Papa, 40. d. & in cap. Episco- porum col. penult. de priuil. in 6.* Gabr. *de reg. iur. concl. 3. n. 43.* Lancell. *de attent. p. 2. cap. 4. limit. 21. num. 7.* Idque ad effectum, vt euitentur à populo suæ diocesis, Henriq. *lib. 8. cap. 25. num. 7.* Rodriguez *tom. 2. quest. regul. 63. ar. 11.* Cened. *quest. can. 20. num. 30.* Alter. *de cens. tom. 1. disp. 10. lib. 3. cap. 5. in fin.* Ricc. *in add. ad instr. can. lib. 2. tit. 22. §. nec id mirum, & in prax. tom. 2. resol. 210. num. 4.* Triuisan. *lib. 1. dec. 36. num. 2.* Bagn. *de S. R. E. dignit. tr. 12. fol. 202.* Piafec. *in prax. p. 2. cap. 3. §. 6. num. 59.* & Felin. *in cap. Non potest, de re iudic. num. 3.* vbi subdit, quod Episcopus possit etiam tales Regulares excommu- nicatos citare ad videndum declarari, & publicari, ea ratione, quia, concesso principali, videtur concessum etiam accessorium, præsertim cum sit sumenda informa- tio

tio super excommunicatione contracta. Et præcipue si excommunicatione ipso iure fuerit incurfa, & causa fit notoria, Gambar. de offic. Legat. à lat. tit. de potest. Legat. in Regulares, & exemptos num. 2. Vgolin. de potest. Episcop. p. 1. cap. 29. §. 10. num. 1. Barbof. eod. tract. d. alleg. 105. num. 73. Delben. de immunit. cap. 14. dub. 1. numer. 13. & latè Sanch. consil. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. num. 29. rationem afferens, quia vbi pœna à iure infligitur, & delictum est notorium, non dicitur Episcopus cognoscere de delicto exempti, cum in notorijs iudicialis cognitio non requiratur. Et ita fuisse resolutum à Sac. Congregatione in Limana 29. Ianuarij 1633. refert Barbof. in Sum. decis. Apostol. collect. 301. num. 7. de quo nos alibi.

42 Imò quando causa est manifesta, vel quasi. Nam tunc cum nulla requiratur causæ cognitio, sententia, aut probatio, arg. cap. de manifesta, cum pluribus antecedentibus 2. quest. 1. cap. Cum secundum, in fin. de heret. in 6. Auth. ut in iudicium sine quoque suffrag. §. necessitatem, sed tantum requiratur declaratio, aut notificatio, etiam si hæc per personam læsam fiat, non erit ius dicere in causa propria, quod regulariter veritum est per l. 1. C. Ne quis in sua causa, & l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdic. omn. Iud. Et quamuis concederemus, esse id dicere ius in causa propria, non tamen esset illicitum, quia id non prohibetur, quando delictum esset manifestum, & pœna à iure limitata. Ex primò enim oritur, quod priuata passio locum non habeat in iudicio circa delicti veritatem. Ex secundò autem, quod non fiat excessus in pœna; vndè verius iuris executor, quam Iudex hoc casu quis videtur appellandus. Præterquamquod, quando Iudex læsus est persona publica, quia prosequitur actionem publicæ iniuriæ, non dicitur ius dicere in causa propria, & consequenter etiam si pœna non esset à iure limitata, posset in ea iudicare, dummodò crimen sit manifestum, vt diximus; quod habetur ex cap. Guillifarius, §. sed & hic, cap. Si iis, qui, vbi Gloss. 23. quest. 4. cap. Si quis erga 2. quest. 7. cap. Dilecto, de sent. excomm. & ex Doctoribus in d. l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. Iud. Innocentio, & Io. Andrea in cap. Ex parte 1. de verb. signific. Turrecrem. in cap. 2. numer. 3. 94. dist. Host. in Sum. tit. de sent. §. Quis debet, Gemin. in cap. 1. num. 7. Anchar. ibid. num. 2. Franch. num. 4. de pœn. in 6. qui distinctiùs explicant, quando liceat in causa propria ius dicere. Ratio autem, cur, etiam si pœna non sit à iure statuta, sed arbitraria, possit adhuc quis iudicare in hisce casibus, ea est, quod assignari debet aliqua differentia inter iniuriam priuatam, & publicam, & publicæ personæ. Atqui quando iniuria est priuata, & pœna limitata à iure, si iniuria sit notoria, potest Iudex læsus infligere, eo quod censetur merus executor. Ergo quando vindicat iniuriam publicam debet aliquid maius posse, nimirum pœnam statuere.

43 Quin & in his nulla citatio partis necessaria est; siquidem ex notorietate supponitur quoque notum, quod nullam habuerit excusationem. Vndè non debet audiri, cum non habeat, de quo audiatur, Gloss. in cap. Commissa, v. Iusto, de elect. in 6. vbi ait, quod non est in iudicio audiendus, qui non potest contradicere, Felin. in cap. Cum olim, num. 10. de sent. & de re iud. quicquid in oppositum velit Graff. conf. 8. de sent. excomm. videlicet ad omnem declarationem excommunicationis necessariam esse citationem partis; cuius fundamenta probant tantum in casu, quo delictum aliquo modo celari, vel excusari posset, secus quando est notorium, vt tandem admittit conf. 15. nu. 7.

44 Et ex hac ipsa ratione non suffragatur priuilegium ab Eugenio IV. concessum Casinensibus, ne interdicti possint absque Apostolica auctoritate. Nam loquitur, ac intelligi debet de interdicto ferendo, non autem de simplici declaratione interdicti, à lege comminati, & incurfi, aut quando potest Episcopus declaratoriam proferre.

45 Neque huiusmodi interdictum dici poterit attentatum, vti publicatum post transmissum forsan processum ad Sacram Congregationem. Nam poterit Episcopus illum transmittere ad probandum contrauentionem, & contemptum dicti decreti, ad hoc vt Sacra Congregatio procedat ad pœnas in eo sibi reseruatas, non autem ad petendum consilium, vt ipse procedat ad interdictum, ex dispositione Sacrorum Canonum. Vndè cum id tendat ad diuersos fines, non potest dici, quod Episcopus transmittendo processum ad Sacram Congregationem super transgressione

eius decreti, abdicauerit à se iurisdictionem quoad declaratoriam, & relaxationem interdicti à Sacris Canonibus statuti. Aliud enim est, quod Abbates, siue Regulares sint puniendi ob contemptum decreti, quod spectat ad Sacram Congregationem, cuius Maiestas læsa est, Rota decis. 5. num. 5. vt lit. pend. in antiq. Aliud verò, quòd ab Episcopo relaxetur declaratoria interdicti ob vsurpationem iurium Episcopaliū, quod prouenit ex dispositione Canonum. Et consequenter vnum alterum attentatum redondere non poterit, ex traditis per Bellon. conf. 11. num. 24. & 38. Mantie. decis. 322. numer. 13. & seq. Buratt. decis. 644. num. 5. Præterea potest Episcopus tueri censuris suas iura, quamuis super illis controuersia pendeat coram alio, Ricciull. de iur. person. lib. 4. cap. 61. num. 61. & seqq. Bellet. disq. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cler. can. §. 4. sub num. 31. Cessatque attentatum propter diuersitatem iurium, & facti, l. 1. C. Si vnus ex pluribus appel. l. Cum queritur, ff. de except. rei iudic. Coccin. decis. 304. nu. 1. Adèd, quod si cedulones non essent affixi, deberent affigi propter dictam vsurpationem, & decretum in hoc solum inferuit ad probandum, quod Abbates non habent vsū baldachini, nisi in tribus festiuitatibus.

Hinc sustinetur quoque sententia irregularitatis, & priuationis, si Abbates violauerint interdictum, sicque ob id irregularitatem, & priuationem vocis actiue, & passiuæ incurrerint per textum in cap. Is, qui, §. Is vero, de sent. excomm. cap. Cum medicinalis, §. Caueant, eod. tit. & cap. 1. de sent. & re iud. lib. 6. Couar. in cap. Alma p. 1. §. 2. nu. 2. de sent. excomm. Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 11. §. 1. num. 1. Sayr. eod. tr. lib. 5. cap. 14. num. 9. & 18. Peyr. tom. 2. quest. 2. cap. 5. §. 2. num. 40. Sayr. de censur. disp. 34. sect. 4. num. 14. & 16. Neque dubium est, quin Regulares, lacerantes cedulones affixos auctoritate Episcopi, ab eodem puniri possint, Cespèd. de exempt. regul. cap. 18. dub. 292. per tot. qui enim turbat iurisdictionem alterius, potest ab eo puniri, cap. 1. de off. deleg. vbi alij, & cap. Dilecto, de sent. excomm. in 6. & l. vnic. init. ff. Si quis ius dicen. non obtemp. Doctores communiter, quos sequitur Farinac. in pr. tit. de crimin. læs. maiest. quest. 113. num. 67. quia tunc punitio reducit ad defensionem iurisdictionis, atque adèd ad ius naturale, vt ex cit. cap. Dilecto, habetur. Regularis autem lacerans cedulones Episcopi turbat eius iurisdictionem, ita sanè, quod Episcopus stante perturbatione suæ iurisdictionis possit contra Regularem procedere, non solum remedio congruo, sed etiam adhibere censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit.

Tandem, ne, mi lector, amplius te morer, ita sub die 27. Septembris 1659. decreuit Sacra Rituum Congregatio decreto suo auctoritate Sanctissimi publicato sub die 3. Februarij 1660. In quo confirmantur decreta, quæ alias emanauerant, & alia statuuntur, ac indulgetur locorum Ordinarijs, vt auctoritate Sedis Apostolicæ possint; imò debeant controuenientes etiam per censuras compellere, ad obseruantiam dictorum decretorum. Eius verba §. vlt. ita se habent: Indulsetque propterea locorum Ordinarijs, vt auctoritate Sedis Apostolicæ possint, imò debeant prefatos, etiam per censuras compellere. Cumque nonnulli ex dictis Abbatibus, & Prelatis proprium habere possint territorium, iuraque Episcopalia, nullisque subdantur Episcopis, qui eos coercere, si excefferint, valeant. Eo casu à Sedis Apostolicæ Nuncijs, si aderunt, sin minus ab Archiepiscopis, in quorum Prouincijs vel ab Episcopis Romano tantum Pontifici subiectis intra, vel prope quorum diocesis limites, eorum Ecclesia, vel Monasteria sita fuerint, tamquam à Sancta Sede Delegatis ad huiusmodi decretorum obseruationem prædicti omnino cogantur.

Vndè cum Episcopi habeant tam ordinariam, quam delegatam iurisdictionem, poterunt vtroque modo contra Regulares procedere. Audiamus interim D. Bernardum Epist. 42. sub fine, ad Henricum Senonensem Episcopum, vbi suum aperit sensum circa Pontificalia in Abbatibus insignia: Abbates, ait, aperte indicant, quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apostolicis adeptis priuilegijs per ipsa sibi vindicant insignia temporalia, videntes, & ipsi more Pontificum mitra, annulo, atque sandalijs. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio. Si ministerium solis liquet congruere Pontificibus, profecto esse desiderant, quod videri gestiunt, meritoque non queunt Episcopis esse subiecti, quibus iam se comparant desiderio;

quid si & nomen eis conferre posse priuilegiorum auctoritas, quanto putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quo ista à Monachi? Vbi timor mentis? Vbi rubor frontis? Quis vnquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo? Ita Bernardus.

- 49 Et quidem de hisce exemptionibus, vt breuiter aliquid dicam, eas priuilegia dispensationum nomine explicant Goffridus Vindocinensis in opusc. cap. 5. & Bernard. de confid. lib. 3. Certum est Monachos æquè ac Clericos Episcopis subijci debere, vt definiuit Concilium Chalcedonenfe canon. 4. quod multis deinde Canonibus confirmatum, est, præsertim Concilij Agathensis, & can. 19. Concilij Aurelianensis, habiti anno 511.
- 50 Sed paulatim ab eo iure recessum est, cum studio fouendæ quietis monasticæ ab Episcoporum potestate monasteria liberari, & eximii cœperunt. Initium harum exemptionum ad Gregorium Magnum vulgò refertur; quòd aliqua ex parte verum est. Etenim trium monasteriorum in Vrbe Augustodunensi priuilegia ab ea concessa leguntur anno 602. Sed quæ bonis oblati consulant tantum, vt ea Monasterijs intemerata seruentur, non autem eximant Abbates à diœcesana lege; & iurisdictione Episcopi, quamuis non nisi adhibitis lex alijs Episcopis de criminali causa aduersus Abbates iudicium ferri possit. Facultatum liberam administrationem, Abbatis electionem, & alia quædam diuersis monasterijs indulgit, quæ quieti Monachorum prospicerent, sed ab Episcoporum iurisdictione Abbates non exemit. Nam quod monasterio S. Medardi à S. Gregorio collatum dicitur priuilegium, supposititum esse omnibus iam ferè constat. Vide Gregorium ipsum lib. 11. reg. Epist. 10. 11. & 12. & lib. 4. Epist. 43. & lib. 7. Epist. 18. & lib. 10. Epist. 22. & alibi.
- 51 Quare prima fortassis exemptio ab Episcopi iurisdictione, quæ à Romanis Pontificibus indulta est, tribuenda est Adeodato Papæ, qui rogatus ab Agyrico Abbate Sancti Martini Turonensis, illi priuilegium immunitatis, causa cognita, concessit, sed præfatus est, hoc alienum esse à more Romanæ Ecclesiæ, vt monasteria ab Episcopi iurisdictione eximantur.
- 52 Ex hoc vsu profectum, vt si qui Episcopi immodestiùs se gessissent erga Abbates, & Monachos, libertas illis à Summis Pontificibus indulgeretur, inuitis licet, & renitentibus Episcopis. Exemptionum probabilem causam hinc sumpsit Gregorius VII. in Epist. ad Taurinensem Episcopum lib. 2. Epist. 69. An ignoras, inquit, quod Sancti Patres plerumque, & religiosa monasteria de subiectione Episcoporum, & Episcopatus de Parochia Metropolitana Sedis propter infestationem presidentium diuiserunt, & perpetua libertate donantes, Apostolicæ Sedis, velut principalia capiti suo membra, adhaerere sanxerunt? Eo prætextu utebatur Alexander II. cum Geruasio Remensi, qui priuilegia Monasterio Corbeiensis concessa ab Ecclesiastico canone aliena esse existimabat, in hunc modum rescripsit Epist. ad Geruas. Remens. Alias esse leges Ecclesiarum, que sunt generales, & alias esse eas, que specialiter in priuilegijs quibusdam prærogantur Ecclesijs ad immunitatem, ne quorumlibet importunitate patiantur inquietudines.
- 53 Quod agrè tulerunt omnibus sæculis Episcopi, qui dolorem suum sapissimè litibus implicatissimis, & scriptio- num querelis vlti sunt. Imò & Bernardus Abbas de hac imminutione auctoritatis Episcopalis grauiter conquestus est, lib. 3. de confid. ad Eugenium Papam: Murmur loquar, & querimoniam Ecclesiarum, truncari se clamitant, ac demembrari. Vel nullæ, vel pauca sunt, que plagam istam aut non doleant, aut non timeant; Queris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis &c. Si facitudo probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitia forè non ita. Facitis hoc, quia potestis, sed vtrum & debeatis questio est. Multis deinde prosequitur inuersum ordinem, & confusam Ecclesiæ hierarchiam aded, vt monstro similes esse dicat Ecclesiasticorum graduum status, cum inferiores dignitates à Superioribus diuisæ, capiti coniunguntur, ac si digitus supra manum constitutus capiti connectatur. Inuehitur alibi in monachos, qui Episcoporum imperium detrectarent, & superbiam suam honesto libertatis nomine tegerent, monasteriorum reditus deuastantes, vt pecuniæ redemptione à iurisdictione diœcesana emanciparentur, vt Epist. 179. 190. & 42. Johannes quoque Sarisberiensis Policrat. lib. 7. cap. 21. & Pe-

trus Blesensis Epist. 68. hunc disciplinæ euersæ morbum suo sæculo deplorarunt; quæ priuilegia deinde ad Ecclesiarum capitula portecta sunt, eo prætextu, quod & Monasticam vitam Clericatu adiecerent, quodque ab Episcopis suis iniqua dominatione premerentur.

Sed quanto incremento auctæ sint exemptiones à quingentis annis, illi soli constabit, qui diligenter, & numerum Religiosarum domuum ab eo tempore excitatarum, & priuilegia non solum libertatis, sed etiam plurimarum facultatum illis concessa, expendet.

Quæ varijs motibus Ecclesiæ statum concusserunt, sed quantum fieri potuit Concilijs Lateranensibus, & Viennensi, pluribusque Summorum Pontificum Constitutionibus huic discordiæ prospectum est, qui exemptiones non resciderunt quidem, sed variè pro temporum, & rerum conditione temperarunt. Gulielmus, Durandus de modo Concil. general. celebr. rubr. de exempt. omnibus ingenij viribus hanc ab Ecclesia ægritudinem depellere contendebat accurata, & supra sæculi sui caprum elucubrata tractatione, quæ remedium aliquod à Concilio Viennensi extorsit. Probat ille, constitutum in Ecclesia ordinem à Concilijs generalibus, pro libitu à Pontificibus his gratis exemptionibus eueri non posse. Deinde, etsi hoc à Papa fieri possit, non expedire statui vniuersalis Ecclesiæ, nec Religioni, nec ipsis personis religiosis; quod ille multis argumentis conficit, docens Episcopatus vim in partes diuidi, dignitatem violari, obsequium, reuerentiamque Episcopis debitam aboleri, vitia subditorum impunita relinqui, & criminibus faciliorem viam aperiri; Quin & Religiosis, qui demissionem animi sectari profiterentur, his exemptionibus tumidos in superbiam aded efferrî, quod non solum Abbates, & Priores, Guardiani, & alij in statu alicuius administrationis, & praelationis existentes, verum etiam minores fratres, & persona dictarum Religionum frequenter putant Episcopis, Archiepiscopis, & alijs Prælati se quodammodo fore æquales, & debere quibuscumque alijs personis Ecclesiasticis, Ecclesiastica beneficia obtinentibus, anteferrî. Sed Durandi animus commotus detumuisset, si felicitas eorum temporum religiosos homines edidisset, similes nostris, quorum emendata, castigataque vita, squalorem sæculi nostri non mediocriter absterget, exornatque.

Quare cum ex hac graduum confusione scandalum ab aliquot sæculis hac de re natum, nondum sit penitus deletum, etsi non aded ferueat ac tempore Bernardi, atque aded ob eam causam exemptiones omninò tolli non debeant, attamen cum istæ Canonum, & disciplinæ sanioris remissiones publicam tranquillitatem lædant, proprium esse Pontificij muneris, vt ex parte sua curet his incommodis prospici, intelliget, qui diligenter expendet ea, quæ in hanc rem à vetustis Concilijs decreta, & à Patribus adnotata sunt.

CONSULTATIO XLV.

An, & quatenus possit Episcopus celebrare Pontificaliter, vel celebrari facere in Ecclesijs Regularium, alijsue exemptis, siue eo presente, siue absente.

ET videtur, hoc quidem negandum esse, cum non possit Episcopus cathedram collocare in loco exempto, vt rescripsit D. Gregorius Episcopo Ariminensi in can. Luminoso 18. qu. 2. ibi: Missas quoque publicas in cœnobijs fieri omni modo prohibemus. Et infra: Nec audeat illic Episcopus cathedram collocare, vel quamlibet potestatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationem, quamuis leuissimam faciendi, nisi ab Abbate fuerit rogatus. Idem habetur in cap. Cum Episcopus, vbi Gloss. lit. G. de offic. Ordin. in 6. & in cap. Si Papa, ibique etiam Gloss. lit. E. de priuil. eod. & aduertit Vitalin. in Clem. 2. num. 29. 30. & 53. de priuil. Anchar. num. 2. inquit: De iure ergo communi non possunt Episcopi in talibus locis exemptis benedicere populo, nec deferre crucem ante se, nec in Pontificalibus celebrare, vel sine is celebrari facere. Idipsum quoque alijs relatis, probat Cochier. de iurisdic. Ordin. in exempt. part. 2. quest. 1. num. 7. & 8.

Hinc insuper exemptionem stabiliunt plures Constitutiones Apostolicæ cum diuersis Ordinibus Regularium. Id enim indulgit Cælestinis Cælestinus V. consit. 1. incip.

incip. *Et si eunctos* §. 29. Bullar. nou. tom. 1. Congregationi Lateranensi Sixtus IV. *Constitut.* 10. *Dum ad vniuersos* §. 38. d. tom. 1. Amplissimè verò Congregationi Casinenfi Zacharia Primus *Constitut.* 3. *Omnipotentis Deo* §. 9. Gregorius IV. *Constitut.* 5. *Quoniam* §. 3. Calistus II. *Constitut.* 11. §. 5. Innocentius III. *Constitut.* 21. *Commisse nobis* §. 16. & *Constitut.* 23. *Omnipotentis Deo* §. 5. & 6. & Eugenius Quartus *Constitut.* 59. *Et si ex debito* §. 7. in Bullar. Casinenfi, relata etiam à Rodriquez tom. 1. Bullar. pro Regular. *Constitut.* 7. §. 2. & clariùs in *Constitut.* 64. incip. *Regularem*, repetita ac regeſta per Cherubin. in Bullar. nou. tom. 2. *Constitut.* 9. §. 7. quibus fuit conceſſum, ne vllus Episcopus in eorum Ecclesijs, nisi ab Abbate, Prioreue loci fuerit inuitatus, missarum solemniam celebrare audeat, vel iubere fieri stationes, aut processiones deduci sub excommunicationis pœna, quam incurrant ipso facto, si aliter attentauerint; quo priuilegio æquè frui debent alij Regulares vigore communionis omnium priuilegiorum quibusuis Religionibus, Congregationibus, & Ordinibus, quocumque nomine nuncupentur, illis conceſſis, non solum ad eorum instar, sed æquè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per omnia, perinde ac si eorum Religionibus specialiter, & expresse conceſſa fuissent; Quemadmodum hanc communicationem in similibus terminis ad effectum, vt censeantur Religioni Theatinorum communicata priuilegia alijs conceſſa, quæ eximunt à solutione quartæ funeralis, resoluit Rota in Licienſi quartæ funeralis 15. Ianuarij 1618. coram Coccino, & in Cracouienſi 25. Maij 1646. coram Peutingero, & in Romana iurium funeralium 4. Iulij 1653. coram Zarate, & latiùs in Ianuenſi priuilegiorum 28. Iunij 1649. coram Cardinali Corrado.

3 Constito itaque de specialibus indultis, priuilegijs, & exemptionibus Regularium non refragatur *Clemen. 2. de priuileg.* per quam Clemens V. in Concilio Viennensi permisit Archiepiscopo per quauis loca exempta suæ Prouinciæ transitum facienti posse Crucem ante se liberè portari facere, populo benedicere, diuina officia priuatim, vel publicè ibidem audire, & ea etiam in pontificalibus celebrare. Illa enim nullum ius tribuit Archiepiscopis, vel Episcopis in Ecclesijs, ac locis Regularium specialiter, & expresse exemptorum.

4 Primò, quia dispositio *d. Clemen. 2.* est exorbitans à iure communi *d. can. Luminoso*, §. nec audeat 8. *quest.* 3. vt ex eo censuit Gloss. in cap. *Cum Episcopus v. officium de offic. ord.* in 6. & in d. cap. *Si Papa 10. v. collocare de priuileg. etiam in 6.* & tradunt Anchar. in d. *Clement. 2. num. 2.* Abb. in cap. *Clerici sub num. 8. de vit. & honestat. Cleric. Gemin. in cap. Abbates nu. 6. & cap. ad Apostolica in princ. num. 5. & in §. Et est idem num. 27. de priuileg. in 6. ibique Franch. num. 5. & in d. cap. *Abbates nu. 3. propè fin. & Lap. alleg. 19.* ac propterea strictè intelligenda de locis exemptis simpliciter, non de Regularibus Sedi Apostolicæ immediate subiectis, & ab Ordinariorum iurisdictione, & quauis alia superioritate penitus exemptis, & amplius fruentibus præcitatæ indultis, ac priuilegijs Cælestinorum, Casinensium, & Lateranensium specialiter, & expresse, ac æquè principaliter illis communitatis; Quare in fortioribus terminis Peyr. de priuileg. *Minim. in comm. ad Constit. 26. Leonis X.* §. 25. num. 45. dixit Episcopos ex dispositione *d. Clemen. 2.* non posse in Ecclesijs Regularium exemptorum Pontificalia exercere, quia exemptis, & particulariter priuilegiatis non præiudicatur in suo priuilegio, nisi quatenus exprimitur.*

5 Secundò, quia, esto sine veri præiudicio, quod *d. Clemen. 2.* comprehenderet Regulares exemptos, illi tamen fuit derogatum indultis, & priuilegijs ad fauorem Casinensium, & Lateranensium specialiter, & expresse communicatis alijs Regularibus. Apostolicas namque Sanctiones, in Concilio Viennensi editas à Clemente V. Ioannes XXII. eius successor publicauit Kalendis Nouembris anni 1316. Pontificatus sui secundi, vt legitur in præmio Clementinarum. In Constitutionibus verò Eugenij IV. ad fauorem Casinensium, & Sixti IV. ad fauorem Canonicorum Lateranensium longè postea emanatis specialiter, & expresse derogatum fuit omnibus, & quibuscumque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam in vniuersalibus Concilijs editis, cæterisque contrarijs quibuscumque, vt legitur in vtraque Constitutione

Eugenij IV. publicata die 23. Februarij 1434. & Sixti IV. publicata decimò Kalend. Septembris 1476. in qua etiam speciatim, ac expresse derogatum fuit Constitutionibus, & ordinationibus in Viennensi Concilio editis, & per consequens *d. Clemen. 2. de priuileg.*

Neque dubitari potest, quin etiam in d. Constitutione Eugenij IV. pro Casinensibus fuerit sufficienter derogatum decreto Concilij Viennensis, relato in *Clem. 2. de priuileg.* quamuis de eo non legatur specifica mentio; quia licet dispositiones Conciliares non veniant sub generali, vel generalissima derogatione iuxta firmata in decisionibus S. Rotæ 122. & 123. part. 1. *diuers.* & coram Coccino *decis. 269. num. 6.* sufficit tamen, si in derogatione fuerit facta specialis mentio alicuius Concilij generalis, & postea generaliter alijs derogatum, sicuti habetur in dicta Constitutione Eugenij §. 21. ibi: *Non obstantibus in Constantiensi, & alijs Concilijs &c.* vt benè declarauit Rota in Conchen. exemptionis decimarum 17. Maij 1589. coram Orano apud Garz. de benef. part. 4. cap. 5. num. 39. quam refert Add. ad Buratt. *decis. 704. num. 14.* & firmatum fuit in *decis. 7. num. 7. part. 5. recent.* traditque Tambur. de iur. *Abbat. tom. 1. disput. 15. quest. 15. nu. 2.* Et de hac communicatione, quod ex clausularum amplitudine satis censeatur derogatum *Clemen. dudum, de sepult.* quæ pariter est decretum eiusdem Concilij Viennensis, dixit Rota in citata Cracouien. coram Peutingero, in qua etiam firmatur, quod vbi constat de voluntate Papæ, non requiritur formalis derogatio *Clemen. Dudum*, nec in priuilegijs, nec in communicatione, sed sufficiunt clausule generales; quod pariter confirmatur in d. Romana iurium funeralium coram Zarate. De quo diffusè Passarin. in cap. *Licet 1. de constit. in 6. art. 13.*

Edque faciliùs censeari debet, Summos Pontifices derogare voluisse *d. Clemen. 2. de priuileg.* quia est odiosa; nam corrigi ius antiquum, & vti talem eam agnouerunt Vitalin. *ibidem num. 30. & 53.* & Anchar. *num. 2. & 7.* Facilis namque est redditus ad dispositionem iuris antiqui, & dispositio, quæ id facit, non potest dici odiosa, sed rationalis. Indeq; merito Clemens VIII. in decreto edito anno 1603. quod Episcopi possint habere baldachinum, etiam in Ecclesijs exemptis, quando Pontificalibus paramentis, vel etiam sola cappa induti diuinis interfunt, non loquitur generaliter, & indistinctè, sed limitatè ad eas Ecclesias, in quibus Episcopi possunt Pontificalia exercere, vt ex decreto relato à Quarant. in *Sum. Bullar. v. Priuilegia Regularium.* Atque ita euitantur omnes doctrinæ, quæ in contrarium allegari possunt, nec non resolutiones S. Congregationis, dum intelligendæ sunt iuxta terminos *d. Clemen. 2. de priuileg. circumscriptis Regularium priuilegijs.*

Adedque etiam, vt non obstaret obseruatio, quod Episcopus pluries celebrauerit pontificaliter in Ecclesijs exemptis; quia dum non poterat iure proprio id facere, censeatur solum cum licentia, & consensu Regularium id peregrisse, nisi ex parte ipsius doceatur de illorum contradictione, & quod eam illi non attenderint, Gratian. *disceptat. 298. num. 10. Lotter. de benef. lib. 2. quest. 31. num. 27.* & dixit Rota in Fanen. præcedentiæ 1. Iulij 1648. coram Arguelles. Vndè cessat, quod posset obijci de præscriptione, cum illa in actibus facultatiuis nunquam detur, vt per *decis. 400. num. 3. part. 4. recent.* Præcipuè si expresse Regulares protestati fuerint, quod celebraretur, citra tamen præiudicium omnium, & quorumcumque suorum iurium, & quod per huiusmodi concessionem non intelligeretur factum aliquod præiudicium; quæ sanè impediunt, ne ius, vel priuilegium competens amittatur, Abb. in cap. *Cum accessissent num. 7.* ibique Felin. *num. 30. de constit. Suarez de legib. lib. 8. cap. 35. num. 3. & 24. Rodriq. tom. 3. quest. 51. art. 7. in fin.*

Denique cum præfatæ Constitutiones sint muniæ validissimis clausulis, & decretis irritantibus, ita profectò ex intentione Summorum Pontificum omnia contrariarum tenorem per inferiores acta inficiunt, & quouis iuris effectu prorsus destituuntur, ac si gesta non fuissent, Campanil. in *diuers. iur. Can. rubr. 12. cap. 13. sub num. 81.* Mandos. de priuileg. *ad instar Gloss. 15. sub num. 32.* Rot. coram Buratto *decis. 704. n. 10.* & coram Caualer. *decis. 432. num. 2.* & in citata Ianuenſi priuilegiorum 28. Iunij 1649. §. *secundò*, coram Cardin. Corrado. Vndè nec actu contrario, nec quouis temporis lapsu Regulares amississent sua

sua priuilegia; quia decretum irritans in illis appositum subtulisset omnem præscriptionem vsus contrarij, Rot. *decif. 3. de priuileg. in antiq. decif. 240. num. 5. part. 4. diu. Buratt. decif. 704. num. 10.* Et stante communicatione priuilegiorum remanere debent prorsus immunes à quocunque præiudicio, dum Patribus Casinensibus fuit in specie concessum, quod eis non præiudicaretur per quoscunque actus contrarios, & quod non currat præscriptio, nisi centenaria, vt refert Lezan. in *Sum. v. Priuilegia nu. 47.* & aduertit Rot. in alleg. Ianuen. coram Corrado, Portel. in *addit. ad dub. Regul. v. Priuilegium num. 4.* Rodriq. *tom. 3. quest. 36. num. 3.* & Dian. *part. 3. tract. 2. resolut. 88.* Et in omnem casum tunc existens Superior domus Regularis, sibi tantum præiudicaret, non successoribus, ac toti Religioni in exemptione, non priuatis eius personis primò, & principaliter, sed vniuersæ eius Communitati concessa, Corn. *conf. 15. num. 5. vol. 3. Nat. conf. 160. num. 46. Suar. d. lib. 8. cap. 35. num. 6.* & in terminis priuilegiorum Congregationis Lateranensis, & Societatis Iesu, Rodriq. *d. tom. 3. quest. 37. art. 3.* Imò potius ex assiduo per totam Religionem vsu dictorum priuilegiorum fuisset conseruatum ius dicti priuilegij ad instar iurispatronatus, quod per exercitium vnius ex compatronis, alijs præseruatur, vt in specie dixit Rot. coram Orano *decif. 240. num. 6. & 7. p. 4. diuers. Seraphin. decif. 951. num. 1. & 2. & Buratt. decif. 704. num. 9.* & in simili fuit consideratum in Gerunden. exemptionis sub anno 1636.

10 Quatenus verò, circumscriptis specialibus priuilegijs Regularium, Episcopus virtute dictæ *Clement. 2.* possit per se in eorum Ecclesijs Missam, & diuina Officia celebrare, & pontificalia, ac cætera, quæ sunt Ordinis exercere, nulla tamen ratione valet per alios in sui præsentia facere solemniter celebrari. Id enim literaliter, imò à fortiori ratione congruit dispositioni Concilij Vniuersalis in *d. Clement. 2.* vbi, quamuis Episcopo per quæuis loca exempta suæ prouinciæ transitum facienti, & ad ea declinanti, vt Crucem ante se liberè portari faciat, benedicat populo, diuina officia priuatim, vel publicè ibidem audiat, & ea etiam in Pontificalibus celebret, subiicitur tamen duplex limitatio, quando facit celebrare. Prima, quod in sui præsentia. Altera, quod sine Pontificalibus, ibi: *Et faciat in sui præsentia sine pontificalibus celebrari.* Idemque repetitum est respectu Episcopi in *§. Simili modo*, ibi: *Et in sua præsentia facere celebrari*, vbi Glos. *v. celebrari*, pariter addidit, limitandum esse sine pontificalibus, prout supra, & rationem reddit præcedenti *v. Sine pontificalibus*, quia id esset auctoritatiuè demandare, & iurisdictionem exercere contra expressam declarationem eiusdem Clementinæ, vbi licet Archiepiscopo, ac Episcopo in locis exemptis; vel circa hoc priuilegiatis, pontificalia, & cætera, quæ sunt Ordinis, exercere possit, subiicitur tamen eodem *§. Simili modo*, quod prætextu concessionis huiusmodi, & nullam aliam iurisdictionem idem Archiepiscopus, vel Episcopus exerceat. Inferens propterea *v. Celebrari*, duo in textu diuersa, & contradistincta fuisse decisa. Aliud namque esse celebrare, quod Archiepiscopo, & Episcopo permillum est. Aliud verò quasi auctorizando sibi facere celebrari; quia id solum procedit in eorum præsentia, & sine pontificalibus; quod clariùs in eadem Clementina declarat Cardin. in *5. notab. sub num. 3. & seq. & num. 11. ac in d. §. simili modo num. 5. quest. 7. Vitalin. num. 13. & 17. Anchar. num. 40. Imol. num. 19. & Gulielm. de Monte Laud. num. 2. Cochier. de iurisd. in exempt. tom. 1. part. 2. quest. 1. num. 7. & seq. Tambur. de iur. Abbatiss. tom. 1. disp. 17. quest. 15. num. 15.* & sentijse videtur S. Rituum Congregatio in Ferrariensi 20. Iulij 1600. & in Tullensi 6. Decembris 1613. quarum meminit Sell. in *select. ean. cap. 3. num. 87. ex eoque Barbof. Apost. dec. coll. 292. num. 2. & de iur. Eccles. lib. 1. cap. 43. num. 297.* nimirum, si iuxta terminos dictæ Clementinæ Archiepiscopo, ac Episcopo non licet in sua præsentia, celebrari facere in pontificalibus, multò minus eis absentibus.

11 Accedente præsertim longissima consuetudine assiduè obseruata, & nunquam interrupta, quam in puncto retinendam esse, tradit Gauant. in *Thef. Sac. Rit. tom. 2. seu in man. Episcop. v. Processio num. 24. & 25.* ibi: *Nisi aliud ferat consuetudo.*

12 Idem non prodest resolutio S. Rituum Congregatio-

nis in Firmana 25. Ianuarij 1603. qua declarauit, Regulares non posse impedire, quominus Episcopus per suos Canonicos cantari faciat Missas in eorum Ecclesijs, etiam exemptis, ad quas diriguntur, & terminantur processiones, cuius meminit Sell. *cap. 25. num. 12.* & Barbof. *Apost. dec. collect. 642. num. 7.* Tum quia cum simpliciter dixerit posse Episcopum per suos Canonicos cantari facere, intelligenda est, prout de iure, scilicet in præsentia Episcopi, & sine pontificalibus iuxta secundam partem decisionis sæpè citatæ *Clement. 2. de priuileg.* & specialem declarationem eiusdem Sacræ Congregationis in dictis Ferrariensi, & Tullensi, ibi: *Episcopus potest de iure in omnibus Ecclesijs sue diocesis, quantumuis exemptis, & priuilegiatis Missas, & diuina Officia cum assistentia suorum Canonicorum, etiam in pontificalibus celebrare, siue ab alijs, siue tamen pontificalibus celebrari facere, & in eis habere circulos.* Tum quia loquens generaliter de Regularibus exemptis, non comprehendit Regulares, pro quibus adsunt specialia priuilegia Summorum Pontificum, ne in eorum Ecclesijs Episcopi possint, illis inuitis, Missas celebrare, aut pontificalia exercere, vt superius dictum est. Tum quia inter cætera priuilegia Casinensium, alijs Regularibus communicata, Clemens Octauus *Constit. 143. in Bullar.* eiusdem Ordinis indulgit, vt Constitutiones Apostolicæ, dantes facultatem contra exemptos, non comprehenderent Casinenses. Tum denique quia intelligendæ sunt de processioibus, & Litanij maioribus in festo S. Marci, & minoribus Rogationum, in quibus Missa celebratur, & fiunt preces, secus autem in alijs, quæ ad libitum fiunt, etiam citra missæ, & diuinorum celebrationem.

Parique declaratione eliditur vis alterius decreti dictæ Sac. Congregationis in Alexandrina S. Petri de Broglio 7. Februarij 1604. apud Sellium, & Barbofam *d. collect. 292. num. 3. & seq.* in quo dicitur, Episcopum posse in omnibus Ecclesijs suæ diocesis, quantumuis exemptis, cum assistentia suorum Canonicorum missas, & diuina officia celebrare. Primò, quia loquens simpliciter de Ecclesijs exemptis non complectitur Regulares, specialiter exemptos. Secundò, quia recipit interpretationem à præcedentibus resolutionibus ipsius Congregationis in dictis Ferrariensi, & Tullensi, litteraliter prohibentibus Episcopo, ne in Ecclesijs exemptis per alios faciat celebrari. Tertio non procedit, quando in contrarium consuetudo suffragatur.

Neque aliter intelligenda est *decif. 238. part. 2. recent.* in qua *num. 3.* resolutum fuit, Episcopum in quacunque Ecclesia, etiam exempta, suæ diocesis, posse pontificaliter celebrare, quia iuxta terminos dictæ *Clementinæ 2.* & Doctores superius allegatos, limitatè loquitur de Episcopo, habente facultatem per se celebrandi in pontificalibus, non autem per alios solemniter.

Verùm his omnibus non attentis, haud dubitamus, affirmatiuam sententiam defendere, præeunte nobis in primis Musconio *de maiest. milit. Eccles. part. 1. lib. 1. cap. 8.* in quo recenset insignia Episcopalia, quæ sunt mitra, baculus pastoralis, annulus, sandalia, chiroteca, crux pectoralis, tunicella, dalmatica. Ratio autem est, quia hoc modo non exercet pontificalia, sed ijs vtitur. In priuilegijs autem Regularium prohibetur Episcopis exercitium Pontificalium, quatenus continet iurisdictionem; quod si quoque prohibeatur illorum vsus, prohibetur quatenus est informatus exercitio, vel actu aliquo iurisdictionis, de quo etiam infra. Quippè differt vsus Pontificalium ab exercitio, tradente Glos. in *d. Clement. v. celebrare, de priuileg.* ibi: *Archiepiscopi non committant Episcopo vsus Pontificalium extra suam diocesim, sed iure Episcopus celebrans vtitur illo*: quod vt dixi, approbat consuetudo, sed si iurisdictione, vel officio vti vellet, puta ordinandi, degradandi, chrismandi, vel similia faciendi, tunc sine licentia Episcopi id non poterit. Ex quibus patet, quod vsus Pontificalium est diuersus ab exercitio, cum id dicat vsus Pontificalium informatum aliquo actu iurisdictionis officij, seu ministerij Episcopalis.

Et ita intelligitur etiam locus Concilij Tridentini *cap. 5. de reform. sess. 6.* ibi: *Nulli Episcopo liceat Pontificalia in alterius diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum.*

In his autem loquitur non de usu insignium Pontificalium, sed de exercitio. Ex quibus asserunt Doctores, posse Episcopum in aliena diocesi celebrare cum insignibus pontificalibus, vt Glofs. in d. *Clemen. eo v. celebrare*, Zabarel. *ibi, vers. Septimo quero*, Imol. *num. 4. & 10.* Vital. *num. 13.* Vanshel circ. Hofst. in *cap. fin. de auct. & vs. pal.* Panorm. in *cap. Ex tuarum*, & in d. *cap. fin. & in cap. antiqua num. 10. de priuil.* Mil. in *repert. §. Episcopus, vers. Episcopus etiam*, Aretin. *conf. 150. num. 3.* Siluest. v. *Archiepiscopus num. 6. & ij*, qui scripserunt post Concilium, Graff. *part. 1. dec. lib. 3. cap. 2. num. 10.* Couar. *lib. 3. var. cap. 20. num. 9.* Henric. *lib. 3. Sum. cap. 6.* Laym. *lib. 1. theol. mor. tract. 4. cap. 5. num. 5. & in quest. can. cap. 17. num. 274.* Bonac. *disp. 3. de Sacram. quest. vn. punct. 2. num. 3.* Alzed. *de prac. Episcop. dign. part. 1. cap. 13. nu. 88.* Thomas Hurt. *par. 1. resol. moral. tom. 2. cap. 6. resol. 23. num. 239.*

17 Deinde in Ecclesijs Regularium Episcopus celebrare potest absque licentia; quia non celebrat, tanquam simplex Sacerdos, sed tanquam Episcopus. Ergo poterit etiam celebrare cum ornamentis pontificalibus; nam habet facultatem celebrandi, vti Episcopus. Ornamenta enim connexa sunt cum persona, cui insunt, tanquam suo principali, iuxta l. *Ex diuerso, ff. de rei vindic.* Et ideo concessio celebrationis, vt pontificalis, se extendit etiam ad ornamenta, vt accessorium, l. *Aurelius, §. legatum, & l. fin. ff. de lib. leg. & l. lecta, ff. si cert. per. vbi Doctores communiter, & l. Lucius, ff. qui pot. in pign. hab.* & optimè notant Anchar. *conf. 291. num. 1.* & Merlin. *decif. 35. num. 5.* quod præcipuè dicendum est de mitra, quæ non est signum iurisdictionis, sed tantum dignitatis, ac spectat ad decorem, atque ornatum, vt obseruat Duran. *lib. 2. de ritib. Eccles. cap. 9. num. 11.* patetque ex eo, quod Episcopi illa vtantur coram Summo Pontifice, in cuius præsentia deponuntur signa iurisdictionis, vnde etiam Cardinales deferunt rochetum coopertum, quod detectum gestant, sede vacante; quod desumitur ex *cap. Vt Apostolica de priuil. in 6. ibi: Et ex maiori tate, ac decore maiori ornatu maiori tate apparet dignitatis.* Subsequiturque dispositio de qualitate mitræ, itaut dignioribus decernatur magis ornata, vt appareat discrimen dignitatis.

18 Præterea id planum, ac manifestum fit ex Concilio Viennensi sub Clemente V. relato in d. *Clem. 2. de priuil.* in quo conceditur Archiepiscopis, & Episcopis, vt etiam in locis exemptis possint benedicere populo, diuina officia priuatim, vel publicè audire, & in pontificalibus celebrare, seu celebrari facere, sine tamen pontificalibus, quouis priuilegio non obstante, ita tamen, quod prætextu concessionis huiusmodi in locis ipsis exemptis nullam aliam iurisdictionem exercent, nec personis exemptis, vel priuilegiatis molestiam inferant, vel grauamen; nullumque exemptionis, vel priuilegij eorumdem aliud præiudicium generetur, nec ipsis Archiepiscopo, vel Episcopo ius aliquod, quomodolibet acquiratur. Per quem textum Doctores passim hoc idem firmanant, nominatim Vital. *ibidem num. 15.* dicens esse signum maioris præeminentie, quod Episcopus faciat coram se alterum Episcopum celebrare, quam id facere per seipsum, cum istud sit humilitatis, & orationis, illud maioritatis, & prædominationis, ibique pariter Imol. *num. 8.* inquit, quod etiam per alium potest Archiepiscopus celebrari facere cum pontificalibus, quatenus id iniungat ipsimet Episcopo diocesano, cui hoc competit suo iure, nec potest alijs Episcopis hoc demandare, Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 8. num. 5.* Franch. *decif. 711. num. 10. part. 4.* Cochier. *de iurisd. Ordin. in exempt. par. 2. quest. 45. num. 69.* Grat. *decif. March. 113. ibique Add. à num. 7. & latius idem Gratian. discept. 467. num. 32. & 33.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 15. quest. 15. num. 2. cum seqq.* Nouar. in *luc. regul. v. Episcopus num. 47.* Lezan. in *sum. eod. v. num. 22.* Peyrin. *ad Const. 26. Leonis X. §. 24. num. 45.* & dixit Rot. *decif. 238. num. 3. part. 2. recent.* quamuis More Scepticorum de veritate huius conclusionis dubitet Cespèd. *de exempt. Regular. cap. 7. dub. 154. in fine.*

19 Quod igitur primò loco dictum est de exemptione Regularium ex iure communi in *can. Luminoso 18. qu. 2.* ex D. Gregorio frustra deducitur. Tum quia eiusmodi exemptio reuocata remanet per Concilium Viennense in d. *Clementina 2. de priuil.* tum etiam quia illa D. Gre-

gorij epistola suspectissima est falsitatis; non enim reperitur inter illius epistolas ex regeſto editas, nisi parua eius pars, & valde diuersa. Augentque suspicionem, quæ decernit in ea parte, quæ inter S. Gregorij epistolas non est, cum sit generalis exemptio Monachorum à iurisdictione Episcoporum, cuius rei contrarium posteriores etiam Canones præsupponunt; item & anteriores. Monasteria enim Monachorum, ipsosque Monachos fuisse subiectos Episcopo, intra cuius diocesis confines monasteria erant constructa, fuit de antiquissimo iure communi, & quidem à temporibus Apostolorum, vt colligitur ex S. Dionysio Areop. *de Eccles. Hier. cap. 6.* & habetur expressum in Concilio generali Chalcedonenſi *act. 4. cap. 5. & act. 15. cap. 4.* celebrato sub Leone I. anno 451. Accedit, quod subscriptiones, quas habet, Episcoporum desumptæ sunt ex decretis Gregorij II. qui diu post vixit. Edita quidem olim fuit inter Concilia *tom. 3.* sed nullo auctore, & tanquam de Monachis nigris loquentem Conciliorum Collectores eam interpretati sunt, vt Baronius *tom. 8. fol. 143. lit. D.* & Gallonius. Mitto, quæ Cherubinus ad eam ait in Bullario, nempe D. Gregorium confirmasse Regulam S. Benedicti in Concilio Romano, & ideo eam Constitutionem euulgari; quo enim auctore, hæc asseueret, non liquet, nisi fortè ex Codice Sublacenti, de quo Baron. *d. tom. 8. fol. 91. lit. E. & fol. 144. d. lit. D.*

20 Minus obstant priuilegia Eugenij Quarti pro Casinenſibus. Tum quia intelliguntur de exercitio Pontificalium, non autem de vsu. Tum etiam quia fuerunt reuocata à decreto Sac. Congregationis super Episcopis, & Regularibus, quod cum ad propositæ rei fidem faciendam in primis spectet, integrum subijciam, id autem sic habet: *Decet Episcopo pro eo, quo in Ecclesia Dei excellent dignitatis gradu, in quocunque suarum diocesum loco, quoties eos sibi pontificalia exercere, aut in pontificalibus, adesse, & assistere contingit, eam, quam par est, reuerentiam, & honorem decoro cultu, & ornatu exhiberi; Quare non sine graui animi dolore auditum est, nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu Episcopis in eorum Ecclesijs, pontificalibus interessentibus, non modo renuisse in eis supra locum Episcopalis solij baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere, & arcere ausos fuisse. Atque ideo Sac. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, facto verbo cum S. D. N. Clemente Papa Octauo, ac de Sanctitatis sua specialis, & expresso mandato, hoc præſenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cetero Episcopi, vbi tam ex consuetudine, & priuilegio, quam ex Sacrorum Canonum Constitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio iure pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cum mitra, vel etiam sola cappa induti in quibusuis Regularium tam Mendicantium, quam non Mendicantium, & Monachorum etiam Casinenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiusuis alterius Ordinis, Religionis, Militie, Societatis, aut Congregationis Ecclesijs interesse possunt ipsi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo, baldachinum attollere. Eis autem facere negligentiibus, aut nolentibus, liceat eidem Episcopi illud asportari, & in quacunque eorumdem Regularium, aut alia quantumuis exempta Ecclesia supra Episcopale solium, seu pontificale faldistorium erigere facere, atque sub eo sedere, & stare, quemadmodum in proprijs, & Cathedralibus eorum Ecclesijs stare, & sedere solent, eo tamen dumtaxat tempore, quo pontificales huiusmodi functiones exercent, vel dum actus ipse, cui in pontificalibus aderunt, peraguntur. Si qui vero Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato, inobedientes, & contumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopi ad id per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, & huius decreti virtute, cogi, & compelli posse, alijsque pœnis tam spiritualibus, quam temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis subiaccere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibuscunque, &c. Romæ 10. Junij 1603. Extatque apud Peyr. in priuileg. *Minim. tom. 1. Constitut. 26. Leonis X. §. 24. num. 45.* eiusque meminere Pasqualig. ad Lauret. *part. 1. num. 381. & seq. ac Delben. de immunit. cap. 14. dub. 4. num. 6.**

- 21 Ex quo decreto defensionem decisionem extendere licet, ut vires suas exerat tam in vsu, quam in exercitio Pontificalium. Et aduerto, quod eadem S. Congregatio sæpius rescripsit, quod Episcopus, ac etiam Canonici, & Clerus possunt cantare Missam in Ecclesijs Regularium, etiam ipsis inuitis, præcipue si fuerit solemnitas de pontificalibus, vel celebratio sit occasione processionis generalis. Tunc enim non ad Regulares, sed ad Canonicum digniorem spectat celebrare, ut declaratum per Sac. Rituum Congregationem in Firmana sub anno 1603. occasione Missæ Rogationum, testantur Nouarius, & Lezana in suis Summis v. Processio, & Barbof. in sum. Apost. dec. v. Episcopus quoad Regulares collect. 297. num. 2. & Gauant. in man. Episcop. v. Processio num. 24. & 25. Et in hoc casu, sicut etiam in alijs, quando Episcopus potest pontificalia vel exercere, vel illis uti, potest etiam Regulares renuentes censuris, alijsque pœnis punire.
- 22 Possunt itaque Episcopi in Ecclesijs Regularium diuina officia priuatim, & publicè audire, & ea quoque in pontificalibus celebrare, solemniter populo benedicere per illa verba, *sit nomen Domini benedictum, &c.* ac baldachino uti, ibique facere coram se celebrari, sed sine pontificalibus.

CONSULTATIO XLVI.

Verum delatio stola, ac functiones parochiales, quæ in Ecclesia parochiali fiunt, absente illius Parocho, spectent ad eius Viceparochum, an verò ad Parochum alterius Parochiæ, qui ibi presens existit?

- 1 Spectare ad Viceparochum existimo. Etenim extradubium est, quod Parochus possit, imò debeat, si catus postulet, assumere sibi Coadiutorem in cura animarum ex dispositione can. Tempus 16. quæst. 1. & Sacri Concilij Trid. cap. 4. sess. 21. de reform. & ibi S. Congregatio, Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 27. num. 165. Palsæ. in prax. tit. de visit. Paroch. num. 20. sicuti, & in omni casu absentia debet cum approbatione Episcopi relinquere Vicarium, qui Ecclesiæ ipsius inferuiat, Trident. cap. 1. sess. 23. de reform. cap. Extirpanda §. qui verò, de præb. S. Congregatio Concilij passim, Fusch. de visit. lib. 2. cap. 4. num. 6. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 5. quæst. 7. & regulariter nulli prohibitum est, quando non potest per se, deservire per substitutum.
- 2 Vnde sic deputatus in Viceparochum, & ad functiones curæ, atque Ecclesiæ, sicut est subrogatus, & substitutus dicto Parocho, ita uti subrogatus de iure succedit in locum eius, cui subrogatur in commodis æquè ac in incommodis, l. vn. C. de colleg. lib. 11. l. 1. C. de offic. Vic. ac vtitur eodem iure, & priuilegio ex allegatis per Gabr. tir. de reg. iur. concl. 2. num. 1. Caputaq. decis. 227. in fin. part. 3. Rot. decis. 252. num. 7. part. 5. recent. & in terminis Gratian. discept. 298. post alios num. 4.
- 3 Neque in his terminis materiæ Ecclesiasticæ, & obseruationis Sacrorum Rituum necesse est ad effectum gaudendi ipsdem prærogatiuis, ut in subrogato concurrant cæteræ qualitates subrogantis, quia in his terminis non attenditur maioritas, vel minoritas personæ, sed functio, exercitium actus, & indumentum sacrum ad effectum habendi præcedentiam, quæ regulariter debetur subrogato in ijs, in quibus subrogantem representat, Felin. in cap. Cum olim num. 1. de offic. deleg. Gratian. d. discept. 298. num. 4. Hinc est, quod minus nobiles præferuntur nobilioribus, ac dignioribus ratione actus competentis ex officio, & in illius exercitio, d. l. 1. C. de offic. Vic. Felin. in rubr. de maior. & obed. num. 1. Gratian. loco alleg. num. 1. & 2. Setaph. decis. 964. num. 2. Add. ad Gregor. XV. decis. 124. num. 2. Rot. in Taurinensi delationis baldachini 4. Iunij 1646. coram Cardin. Contrado.
- 4 Adeo vt simplex Capellanus curatus amouibilis ratione officij præcedere debeat alijs Sacerdotibus ætate, ac promotione antiquioribus ex declaratione Sacræ Congregationis Rituum in Nucerna 16. Aprilis 1644. Imò is Capellanus, faciens officium cum superpelliceo, & stola præcedat etiam ipsi Rectori Ecclesiæ, cui inferuit ex simili declaratione, & non obstante contraria

consuetudine, ut in Nucerna Paganorum 11. Iulij 1637. his verbis: *Sac. Rituum Congregatio censuit, Sacerdotem Capellanum, seu Portionarium in Parochiali, facientem officium cum cotta, & stola, debere habere primum, & digniorem locum in choro, etiam supra proprium Rectorem, non obstante contraria consuetudine.* Hoc ipsum censuit in Maceraten. 10. Iunij 1656. *Capellanus Curatus S. Blasii Montis Milonis Maceraten. diœcesis declarari postulant, ipsi in funeralibus ratione stola præcedentiam debere, etiam supra alios quoscumque Sacerdotes Curatos, prout in similibus alijs S. Congregatio declarauit, quodque Em. Patres eiusdem Congregationis in loco prædicto seruari iusserunt.* Et in Interamnen. 22. Nouembris 1636. *S. Rituum Congregatio, prout alijs sæpe, ita in casu proposito respondit, Parochum, & Vicecuratum amouibilem Cathedralis in processionibus incedere debere cum capitulo supra Priores plebanos, & Curatos perpetuos beneficiatos.*

Eademque ratione ipse Episcopus assistens cum cappa vespere solemnibus thurificatur post celebrantem iuxta dispositionem Cæremonialis lib. 2. cap. 2. Et officium faciens in choro, vel functionem siue processionis, siue alterius rei, præcedit cæteris omnibus, quantumuis dignioribus. Tantæque est considerationis indumentum Sacrum, ut est stola, quod ratione illius, Parochus in funeribus præcedentiam habeat, etiam supra Collegiatam interuenientem, ex declaratione eiusdem Sac. Congregationis in Spoletana 21. Aprilis 1635. & in Lauden. 23. Maij 1639.

Prædicta autem eò magis locum habent in Ecclesia 6 propria, etiam si Parochus alter sit dignior, Abb. in cap. 1. num. 18. de dol. & contum. Gonzal. ad reg. Cancell. gloss. 6. num. 100. & seq. Gratian. d. disceptat. 298. num. 90. & declarauit sæpius eadem Sac. Congregatio, ut in Asculana 23. Maij 1641. hunc in modum: *Instante Plebano Ecclesiæ Accumoli, Asculana diœcesis declarari, præcedentiam in propria sua Ecclesia debere sibi supra omnes alios presbyteros ad eam concurrentes occasione functionum Ecclesiasticarum. S. Rituum Congregatio censuit, præcedentiam in casu proposito competere Oratori in propria Ecclesia, etiam supra quoscumque alios Sacerdotes antiquiores in ordine.* Et ita seruari mandauit die 23. Maij 1641. Ac in Verulana. *Ad instantiam Abbatis parochialis Ecclesiæ S. Petri Terra Banco Verulana diœcesis contra Archipresbyterum S. Angeli eiusdem loci, Sac. Rituum Congregatio respondit, functiones omnes in Ecclesia propria spectare ad Parochum priuatim quoad omnes alios, & ita in casu proposito cantandi Missas solennes, Vesperas, aliaque munia per ipsum in propria Ecclesia exercendo, non obstante ordinatione Episcopi in contrarium edita, S. Rituum Congregatio respondit, ad Plebanum spectare omnia munia in sua Ecclesia propria, & ita seruari debere, prout omnino seruari mandauit, quibuscumque non obstantibus, die 24. Nouembris 1635.*

Neque ipsi Parocho præsentem in aliena parochiali dari 7 debet præcedentia super dictum Vicecuratum in processionibus, quæ fiunt extra Ecclesiam, quia hinc resultat violentia Sacris ritibus, quod scilicet functio præsidendi processionibus fiat ab eo, qui missam annexam functioni non celebrat, quod non est admittendum contra declarationes S. Congregationis, mandantis, vt functiones fiant ab eo, qui missam celebrat, vt in Neritonensi prima Martij 1614. & in Recanatensi 8. Februarij 1642. & specialiter habere processionem in Aquilana 5. Iunij 1634. tenoris sequentis: *Pro parte Capituli Ecclesiæ S. Mariæ de Paganica, Aquilana diœcesi petitum fuit declarari, an in exequijs mortuorum celebrans in fine Missæ, deposita casula, sumere debeat pluuiiale, & prosequi omnes alias ceremonias incensando, & aspergendo circumcirca tumulum, dictasque exequias solitis orationibus terminare, etiam si ibidem tunc assistant alij presbyteri in maiori dignitate constituti? Item, an idem ritus seruandus sit in processionibus, & in expositione Sanctissimi Sacramenti orationis quadraginta horarum, ut is, qui celebrat, vel ordinat vespere in dictis solemnitatibus, gestare debeat Sanctissimum Sacramentum in processione immediatè ad Missam, vel vespere sequentibus, vel assumi debeat dignior de Clericis adstantibus ad dictas functiones prosequendas finitis vespere, vel missa? S. Rituum Congregatio prout alijs sæpe, ita in casu proposito respondit, prædictas omnes functiones spectare, ac pertinere ad eum, qui vespere decantauit, vel*

vel Missam celebravit. Et idcirco processiones censentur functiones illius Ecclesie, à qua incipiunt, cum mandentur per rubricas Missalis, Rituale, & Cæremoniale, vti pars officij, quibus interesse debent Canonici sub pœna amissionis distributionum, ac si non interessent diuinis officijs.

8 Neque admitti potest, quod stola in processibus detur Parocho extra Ecclesiam propriam, postquam processio in aliena Ecclesia cœpta esset cum principio functionis ab illius Vicecurato; quia id esset dimidiare functionem, quod non licet, & cum perficienda sit ab eo, qui illam incepit, vt de processione Sanctissimi Sacramenti respondit S. Congr. Rituum in Lucana 21. Aprilis 1635. per hæc verba: *Capitulum Cathedralis Lucana exposuit in delatione Sanctissimi Sacramenti, quæ sit per digniorem de Capitulo, absente, vel impedito Episcopo in die solemnitate Corporis Christi, transiens per limites Parochie S. Fridriani, Priorem ipsius Parochie prætere, sibi consignari debere Sanctissimum Eucharistie Sacramentum deferendum ab ipso Priore per limites sue Parochie, quod cum sit contra solitum loci, & ritum vniuersalis Ecclesie, supplicauit responderi, quid seruandum? Et S. Rituum Congregatio respondit, delationem Sanctissimi Sacramenti in casu proposito spectare ad digniorem Cathedralis per totam viam, etiam si contingat processionem transire per limites alterius Parochie. Et ita omnino seruari mandauit.*

9 Quod autem pro inconuenienti notetur, vt simplex Sacerdos, qualis est huiusmodi Vicecuratus, in processibus præferatur Parocho prædicto, prærogatiuam Parochi suis radijs, & non alienis fulgente, nullatenus est habendum in consideratione. Siquidem esto, quod talis Capellanus Vicecuratus in cæteris sit minus dignus, attamen in his terminis, & in casu processionum, in quibus vti celebrans facit functionem cum habitu sacro, idest stola, quæ deseruit loco pluuialis ex rubr. Missal. de qual. param. cap. 19. ibique Gauant. p. 1. tit. 19. sub num. 4. Ritual. tit. de exeq. §. Exequiarum ordo, Gratian. d. cap. 298. num. 54. & 57. quique in Ecclesia, in qua suum Parochum substituentem representat, Missam annexam cantauit, & cuius Ecclesie est functio, præferri debet, ex supra firmatis. Et præcipue quia stola eum Sacerdotem constituit cum paramento Ecclesiastico, quod ei confert præcedentiam supra omnes alios, etiam ipso digniores, vt latè firmat Gratian. d. cap. 298. num. 54. 66. 67. & 84. adeo vt potius inconueniens esset, & contra dictas regulas dare stolam præfato Parocho, & consequenter præcedentiam in functione Ecclesie non suæ sine missæ annexæ celebratione, & contra voluntatem proprii Parochi, ad quem, si adesset, functio tota spectaret, illumque cogere ad subrogandum loco sui alienum Parochum, quem subrogare non tenetur. Vndè, quatenus etiam est simplex Parochus, præcedentiam in processibus habere non debet in Ecclesia aliena; quia processiones generales Litaniarum, & Sanctissimi Corporis Christi numerantur inter functiones parochiales, ex quo iubentur fieri extra ciuitates in parochijs locorum per rubricas Missalis suis locis ad textum in Clement. 1. §. non itaque de reliq. & ven. Sanct. Rot. decis. 536. num. 1. & 2. part. 2. recent. Et præcipue pertinent ad maiorem Ecclesiam loci, tanquam de illius iuribus iuxta declarationes Sac. Rituum Congregationis, præsertim in Florentina 27. Iunij 1620. quæ est huiusmodi: *In causa vertente inter Præpositum parochialis Ecclesie S. Thomæ Certaldi Florentina diocesis ex vna, & Fratres Augustinianos parochialis Ecclesie Sanctorum Michaelis, & Iacobi eiusdem Castri ex altera partibus, de & super præcedentia, & celebratione processionis in die Festiuitatis Sanctissimi Corporis Christi, & aliorum, Illustrissimo D. Cardinali Vrsino referente, decreuit dictam Ecclesiam D. Thomæ Præposituram nuncupatam, esse principalem, & superiorem in dicto Castro, & ad dictum Præpositum, siue eius Vicepræpositum spectare, & pertinere eius præcedendi in omnibus, & quibuscunque actibus, & propterea fratres dicte Ecclesie SS. Michaelis, & Iacobi debuisse, & debere in omnibus recognoscere in maiorem, & superiorem dictum Præpositum, siue eius Vicepræpositum, eiusque futuris temporibus debere realiter, & cum effectu exhibere, & præstare omnia, & singula obsequia, recognitiones, accessiones, & præminentias quascumque. Insu-*

per ad dictum Præpositum, siue eius Vicepræpositum spectare, & pertinere ius celebrandi processionem in prima die festiuitatis Sanctissimi Corporis Christi, & ob id dictum Præpositum manutenendum esse in possessione celebrandi eam. Et ita seruari mandauit. Idem censuit in Syracusana sub die 6. Septembris 1636. & in Camerinenfi 23. Aprilis 1633. Et censentur non solum functiones illius Ecclesie, à qua incipiunt, & in quam terminare debent iuxta dispositionem Ritualis, tit. de process. litan. maior. Gauant. in man. Episc. v. Processiones num. 15. & iuxta declarationes Sac. Congregationis Rituum, speciatim in Valicen. 15. Ianuarij 1633. quo respectu audiuntur quotidie contentiones inter Ecclesias, prætendentes huiusmodi processiones ad se, non ad aliam spectare; sed præcisè sunt pars integralis officij eiusdem diei, in quo indicuntur. Vndè ex obligatione Litanie dicendæ sunt ab omnibus obligatis ad diuinum officium, etiam extra Chorum ex præcepto rubricarum Breuiarij cap. 37. & post Litanias, & preces adiunctas psalmis penitentialibus, & admonet Barthol. Corsett. in prax. Cæremon. pro parochial. p. 2. rubr. miss. cap. 9. num. 6. Et ex hoc per consequens censendæ sunt functiones eiusdem Ecclesie. Idque etiam si dictus alienus Parochus solo nomine Dignitatis Archipresbyter nuncupetur. Cum enim careat Collegio, & iurisdictione, non est verè, & propriè dignitas, atque adeo nullam prærogatiuam meretur, cap. Super specula, ne Cler. vel Monach. cap. vn. eod. tit. in 6. ibique Doctores, & tradunt Feder. de Sen. conf. 86. num. 2. Hostien. in cap. de multa num. 11. de præb. Anchar. in Clem. Si dignit. num. 1. eod. tit. Rot. in Hispanen. præminentiarum 3. Decembris 1610. coram Pegna.

Nihil denique releuat in proposito, quod functiones in Ecclesia, quæ non possunt fieri per vnã dignitatem, fieri debeant per aliam proximè accedentem, & non per substitutum; quia id procedit, vbi dignitates sunt eiusdem Ecclesie, vt in Cathedrali, in quibus terminis loquitur Cæremoniale lib. 1. cap. 26. de suppl. vicib. In hoc autem casu vna Ecclesia nil commune habet cum alia.

Quod si prædictus alienus Parochus præterdat, esse in possessione peragendi huiusmodi functiones, atque adeo petat seruari solitum, & consuetudinem, secundum quam similes controuersie præminentiarum decidi solent, cap. Cum olim, de consuet. Seraph. decis. 716. in fin. Id debet ab eo doceri per attestationem, concludentes tempus necessarium ad præscriptionem consuetudinis, quæ in his terminis, in quibus ius resistit ex iam deductis, requiritur quadragenaria, cap. vltim. in fin. vbi Gloss. & Doctores de consuet. Vndè si habenda sit ratio possessionis, ea prius facienda est per legitimas probationes, interim verò seruanda est dispositio iuris, quæ proculdubio est pro dicto Vicecurato.

CONSULTATIO XLVII.

An Episcopus in processibus possit post se deferre sellam gestatoriam?

Affirmatiuè, quia est de ritibus, & illius vsus arbitrium Episcopo in quocunque loco magis apto, & per Concilia, Canonicaque Sanctiones designato ad ministrandum, præsertim quando est eadem, qua vitur in Ecclesia, & quam Cæremoniale, Concilium, & Canones dicunt, esse de dignitate, & de pontificali, cap. Episcopus in Ecclesia, 95. d. ex Concilio Carthag. 4. & vsus illius in stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesia ipsa, quia processio ab exitu vsque ad reditum vnicus dicitur actus, non minus ac si in ipsa Ecclesia perficeretur, idèque omnia loca, per quæ processio transit, tanquam Ecclesie, considerantur. Hinc respondit Rota inter contententes de præcedentia, locum semper eundem ab vnoquoque tenendum in itinere, & stationibus, quem in ipsa Ecclesia habet, vt in decis. Cæsar-Augustana præminentiarum.

Sequitur ergo, quod vsus eiusdem Sellæ, quoad locum debet esse idem, qui est in Ecclesia, in loco scilicet magis apto ad ministrandum, cum Episcopus sedens aspicere possit recta linea mediam altaris partem iuxta librum Cæ-

Caeremonialem *l. cap. 13.* Vnde Concilium Trid. *cap. 6. sess. 25. de refor.* relinquit arbitrio Episcoporum locum in processionibus, & sanè mediis debetur Episcopo ministranti, exemplo Saluatoris,

3 Atque ita declarauit Sac. Rituum Congregatio in Granaten. à Regio Magistratu ei nouissime controuerti ceptam delationem Sella in processionibus Corporis Christi, quæ hæcenus sine ulla contradictione media inter ipsum Archiepiscopum, & Magistratum ab immemorabili tempore in huiusmodi, aliisque solemnibus processionibus deferri consuevit. Et S. Congregatio iussit seruari decretum emanatum anno 1608. die 10. Maij, etiam in processione Sanctissimi Corporis Christi die 15. Septembris 1657.

CONSULTATIO XLVIII.

An seculares manutenendi sint in iure sedendi in suis sedilibus, siue sedibus positis in Ecclesiis? Vbi alia.

1 **A**ffirmatiuè. Nam, licet laici sint incapaces spirituum, nullumque habeant ius possidendi sedilia in Ecclesia, imò Ordinarius possit illa de facto remouere, vt ex cumulatis per Giouagnon. *lib. 2. conf. 8. num. 1. & seqq.* Id tamen procedit solum in principio appositionis ipsorum, non autem, quando in Ecclesia permanerunt spatio alicuius temporis, Episcopo tolerante; tunc enim Episcopus citra iniuriam illa nequit amouere, vt ex cumulatis per Gratian. *discept. 210. num. 32.* sed illorum Domini manutenendi sunt, Giouagn. *ibid. num. 11. & seqq.* Ex spatio quippè temporis præsumitur concurrisse tacita licentia Episcopi, dum diu ipse tolerauit, Rot. *decis. 222. p. 1. diu.* sufficitque titulus decennalis ad præscribendum contra Episcopum præsentem, scientem, ac tolerantem.

2 Hinc quamuis S. Congregatio super Episcopis censuerit, quod sedes esse non debeant in Ecclesia extra tempus concionum, vt in Ianuensi 17. Aprilis 1583. maxime si sint occasio scandali, vt in Acheruntina 2. Septembris 1585, nisi fuerint lapideæ, vel etiam ligneæ parietibus adhaerentes, vt in Sarzanensi 21. Nouembris 1600. & 28. Februarij 1601. Attamen in illis remouendis, vel alterandis declarauit, quod non debeant permitti nouitates, vt in d. Acheruntina 4. Iunij 1602. in Ferentina 8. Decembris 1645. Præsertim in Sede Episcopali, vel Principum laicorum, vt in Ianuensi 27. Ianuarij 1597. Et quod possint à dominis ornari, vt in Andriensi 25. Octobris 1602. & eis etiam inscriptio, vel aliud signum apponi, 14. Ianuarij 1603. quodque Superiores Regularium non possint illas remouere à loco solito, nisi cum circumspectione, maxime si spectent ad Magistratum, vt in Afsiensi 22. Martij 1603. Illæque remouendæ, quæ ad eò altari vicinæ sunt, vt celebrantem impediunt, vt in nullius Castridurantis 10. Nouembris 1623.

3 Instante tamen Episcopo Maceraten. S. Rituum Congregatio declarauit, Governatori Maceraten. Præsidi Prouinciæ, non habenti facultatem Legati de Latere, non competere Sedem sub baldachino, sed sine baldachino, & sine folio supra scamnum Magistratus, ac proinde Episcopum, eo præsentem, in nullo loco diœcesis debere à benedictionibus populi abstinere.

4 Nullam præterea debere præcedentiam Governatori, ac Præsidi prædicto supra Episcopum, etiam extra diœcesim degentem.

5 Episcopum non debere obuiam ire Governatori prædicto, aduenienti ad Cathedralē, neque ab illa discedentem associare.

6 Governatorem ad Præsidem prædictum teneri accedere ad Episcopum, vt ab eo accipiat candelam, & palmam benedictam, etiam cum osculo manus eiusdem Episcopi.

7 Canonicos teneri præstare Governatori Ciuitatis, ac Præsidi Prouinciæ consueta obsequia, & quatenus de consuetudine non liqueat, satis videri, vt per duos Canonicos excipiatur, & ad portam Ecclesiæ associetur.

8 Magistratum teneri præstare Episcopo, & Cathedrali Ecclesiæ consueta obsequia tum præsentem, tum absentem Governatore, & quatenus renuat præstare, compelli posse.

9 Ad supplendum Magistratui absentem in lotionem ma-

num Episcopo, posse subrogari alios nobiles viros, quibus tamen locus in scamno Magistratus minimè assignetur. Et ita seruati mandauit die prima Aprilis 1662.

CONSULTATIO XLIX.

An Regulares, qui ex immemorabili sunt obligati ad officium in Ecclesiis Cleri secularis, præcedere debeant ipsi Clero? Vbi de actibus facultatiuis non inuilitia.

1 **M**inimè; quia de iure Clerus secularis præfertur Regulari, tam in proprijs, quam in eorumdem Regularium Ecclesijs, *cap. Legi, cap. Alia 16. q. 1.* tradit Io. Andr. in *cap. Delictum de regul. iur. in 6. Glos. in cap. Qualiter de accus.* Quia dignior est quoad auctoritatem Cætus Clericorum secularium, quam merè monachorum, Valenz. *conf. 84. num. 12. tom. 1.* ac censuit sapiens S. Rituum Congregatio, & nos alibi fusè.

Idque, non obstantem præsentem consuetudine præcedendi. Nam præterquamquod talis possessio, seu consuetudo probari debet cum suis requisitis, de quibus Rot. *dec. 159. n. 54. coram Em. Orthobono,* & actibus quidem insimul concessis, & denegatis arbitrio Cleri secularis nullatenus induci potest ius aliquod ad effectum manutentionis, vel consuetudinis, cum sint interrupti ac diffformes ratione familiaritatis, & amicitia; Mant. *decis. 244. nu. 10. & decis. 267. n. 2. Posth. de manut. obser. 54. num. 5. cum seqq. & post eum Rot. decis. 46. n. 50. & decis. 229. n. 9. & 11.*

Quæ enim dependent ex mera voluntate non possunt præscribi, etiam per longissimum tempus, vt notant Glos. in *l. 1. v. Communi diuidendo, C. de an. except. Bart. ibid. Bald. in l. Cum notissimo, C. de præscript. trig. an.* alique, & idè nec acquiri aliquid ius ad ipsa exigenda, quamuis tempore valde diuturno continuentur. Nam explicant solum quid sit in potestate operantis, qui ea ad libitum exercens, ponit tantum in esse, quod placet, ita tamen, vt possit non ponere, & idè actus huiusmodi non habent vim pariendi ius aliquod in fauorem alterius, nec inducunt veram consuetudinem, quia hæc, vt obliget, debet esse legitime præscripta, *cap. fin. de consuet.*

Hinc communiter docent, quod quæ sunt meræ facultatis non possunt præscribi iuxta textum in *l. Viam publicam, ff. de via publ. vbi Doctores, & cap. possessiones 16. quest. 1. ac Canonistæ in cap. Significante, de appell.* Et quod ex gratia, & liberalitate per modum facultatis est alicui concessum, etiam si esset elapsum tempus immemorabile, potest negari, Gregor. *dec. 162. num. 16. Surd. conf. 127. num. 82. cum seqq. Rip. in cap. Cum Ecclesia Sutrina,* vbi ceteri, *de caus. posses.* Ex quibus actibus nunquam inducitur præiudicium, nec acquiritur ius in possessorio, neque in petitorio, Seraph. *decis. 1089. num. 1. Gratian. discept. 113. num. 61.*

Et quidem cum ea facultatiua sint, quæ pendent à nostra libera voluntate, *l. si constante, §. si maritus, ff. sol. matr. & l. In re mandata, C. mandati, Archid. in cap. Cum aliquibus, de rescript. in 6. Menoch. conf. 143. num. 2.* Et proinde circa ipsa libertas concessa sit à iure, ita, vt nulla nobis detur actio, aut exceptio contra aliquem, nec alteri contra nos, sequitur, quod non pariant aliquod ius deducibile in iudicium, Menoch. *conf. 201. num. 6. & conf. 748. num. 29.* etiam si per longissimum tempus exerceantur; quia non habent causam præcedentem, ex qua oriatur obligatio, & tempus non est motus inducendi obligationem, *l. obligationum, §. placet ff. de act. & oblig.* Et idè nullo vnquam tempore præscribi possunt, *l. Et habet, §. hospites, ff. de precario, & l. si mulieri, ff. quib. mod. usufr. amit.* Præsertim quando nullus præcedit titulus, ex quo colorari possit hæc præcedentia, & sic necessariò dimanat ex actu facultatiuo ad tradita per Add. ad *decis. 162. coram Gregorio XV.*

Et quamuis aliqui limitent hanc doctrinam, vt non obtineat, quando aliquid factum est tanto tempore, cuius initij non extet memoria, vt Io. Andr. in *cap. Peruenit, de censib. Felin. in cap. Cum M. Ferrariensis, de constitut. Angel. in l. si certis annis, C. de pact. Bartol. in l. Cum de in rem verso, ff. de usur. Balb. de præscript. quest. 1. num. 5.* debet tamen hæc limitatio ita accipi, quando potest præsumi aliquis titulus, in quo fundari potuerit præscriptio, secus

secus autem, quando ex natura sua actus est talis, ut de-
claret, processisse ex mera facultate. Si enim tempus non
habet vim ex se ad inducendum obligationem, etiam si sit
admodum longum, ut non extet memoria initij, non habebit
vim inducendi, & proinde semper relinquet actum in esse
facultatiuo; quod habetur ex doctrina Bald. in l. licet n. 5.
C. de iur. delib. Angel. conf. 55. num. 3. Aretin. §. Actuum
num. 54. Instit. de act. Corn. conf. 305. lib. 3. Menoch. conf.
201. num. 62. vbi alij, Capol. de seruit. urban. præd. rubr. de
seruit. aqueduc. col. 23.

- 7 Accedente iuris resistentia, ne Regulares præcedant
Clericis secularibus in proprijs eorum Ecclesijs, quo casu,
docto de titulo, nullum potest acquiri ius ex dictis acti-
bus, Marefcot. var. lib. 1. cap. 11. num. 6. Seraph. decis. 802.
num. 2. Rot. decis. 205. num. 23. apud Posth. de manut.

CONSULTATIO L.

An quando Græci accedunt ad confitenda peccata apud
Missionarium, teneatur Missionarius ab eis exigere
confessionem generalem, quia, si non habent veram
formam absolutionis, penitentium confessiones sunt
inualide, ideòque reiterandæ?

- 1 Forma autem absolutionis Græcorum hæc est.
D. N. Iesus Christus, & Deus, qui hoc mandatum
ligandi, atque soluendi peccata hominum dominis,
& sacris suis discipulis, & Apostolis tradidit, ipse
de excelso prætereat omnia peccata, & omnes mi-
quitates tuas. Ego verò indignus eius seruus ab ipsis
idem faciendi occasiones, & causas nactus absoluo
te ab omni excommunicatione in quantum possum,
& valeo, & tu indiges. Insuper ego absoluo te ab
omnibus peccatis tuis quæcunque coram Deo, &
mea indignitate confessus es in nomine Patris, &
Filij, & Spiritus Sancti, Amen.

- 2 Vtrum Missionarij teneantur interrogare Græcos ad
penitentis Sacramentum accedentes de eorum fide,
v. g. de Summo Pontifice, de processione Spiritus
Sancti, de Glorificatione Sanctorum, de consecra-
tione in azymo, & purgatorio, in quibus vulgò er-
rant Græci. Interrogandi videntur, ne in di-
ctis erroribus remaneant. Si autem interro-
gantur, periculum esset, ne auersionem in
Ecclesiam Romanam concipiant, confessionemque apud
illius Sacerdotem effugiant, existimantes, illos de
ipsorum fide dubitare, ritumque aliquo modo repro-
bare. Præterea quod accedendo, implicite videntur re-
cognoscere Summum Pontificem, & eius fidei
veritatem.

- 3 Vtrum Missionarij in casu necessitatis, aut mortis
periculo, vbi non est copia Confessoris latini, licite
valeant apud Græcos schismaticos confiteri? Et
vtrum Græcus, Ecclesie Romanæ reconciliatus, pos-
sit apud eosdem Græcos confiteri ad euitandam gra-
uem persecutionem, aut damnum à schismaticis
suscitandum?

- 4 Vtrum Græcus, ad ritum latinum conuersus, possit
iterum ad ritum Græcum redire?

- 5 Vtrum Sacerdos Missionarius in quadragesima va-
cans muneri missionis, & inter Maronitas degens eo
tempore ad missionem maximè congruo, possit cele-
brare Missam iuxta eorum consuetudinem tertia
hora post meridiem? Quia si antea celebraretur,
vel paucissimi, aut potius nulli aderunt confessori,
& verbum Dei audituri, vel certe subito, dicta Mis-
sa, ieiunium soluent contra eorum ritum, illos obli-
gantem ad ieiunium protrahendum vsque ad horam
tertiam pomeridianam. Quod si non liceat an talis
dispensatio concedenda sit?

AD 1. Non teneri exigere Confessionem generalem, 1
quia forma huiusmodi absolutionis permixta est in
generali Concilio Florentino, & tolerantur Græci, si ab-
soluunt penitentes forma consueta ab Ecclesia Orientali,
ut sæpè declarauit S. Congregatio S. Officij, præsertim 19.
Decembris 1613. Eòque magis, quia præfens forma non
solum continet verba per modum precationis, sed etiam
per modum iudicij.

Ad 2. Negatiuè, nisi probabiliter crederent, penitentes 2
ex malitia, vel negligentia aliquid necessarium ad integri-
tatem Confessionis omittente; in hoc enim casu tenentur
eos interrogare circa id, quod prætermittente existimatur,
quia eo modo absoluentes applicarent formam absolutio-
nis insufficienti materiæ, nimirum confessioni non inte-
græ formaliter, quod est sacrilegium.

Ad 3. Pro parte affirmatiua facit Extrauagans Ad Eui- 3
tanda Martini V. quod sine vilo discrimine excommuni-
catis non denunciatis docet non esse vitandos, ac si ex-
communicati non essent. Et in casu, quo penitens sit
constitutus in necessitate, admittit Caietan. in 3. p. q. 104.
num. 6. & Suar. ibid.

Pro contraria verò parte facit, quod licet isti schismatici 4
ci, in quantum non excommunicati nominatim, non sint
vitandi, in quantum tamen schismatici sunt separati à
communicatione à iure Canonico, & priuati iurisdic-
tione, ut constat ex cap. 1. & 2. de schism. Secundò, quia aper-
tè Clemens Papa VIII. in sua Bulla de communicatione
Latinorum cum Græcis sub anno 1595. die 31. Augusti
hanc docet sententiam: Ordinati, inquit, ab Episcopis
schismaticis, alias ritè ordinatis, seruata debita forma re-
cipiunt quidem ordinem, sed non executionem, & insuper pro-
hibentur in prædictis Ordinibus ministrare sine dispensatione
Sedis Apostolicæ. Et confirmatur, quia in eadem Bulla de
Sacramento penitentis dicitur in casu necessitatis pres-
byteros græco Catholicos posse Latinos absolueri. Vbi per
particulam illam, Catholici, schismatici videntur excludi,
etiam in casu necessitatis, quia eo ipso quod schismatici
sunt, carent iurisdictione. Et hanc partem tuetur Bellam.
lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 30.

Quare censeo respondendum, in vtroque casu non li- 5
cere. Quatenus verò sequi velimus opinionem Caietani,
Suarez & aliorum, requiruntur sequentes conditiones.
Prima, ne vlla inde oriatur Catholicorum offensio. Se-
cunda, ut in Sacramento administrando, & recipiendo le-
gitima Ecclesie forma seruetur, & minister verè sit Sacer-
dos. Tertià, ne vlla sit communicatio ritus, cæremoniarum,
& schismaticæ prauitatis. Quarta, ne vllum imminet
penitenti periculum erroris in fide.

Ad 4. Negatiuè, & si quis Græcus id fecerit, graui pœ- 6
na puniri debet, ut declarauit S. Congregatio S. Officij
sub anno 1642. fol. 132.

Ad 5. Hoc idem dubium fuit propositum à Capuccinis 7
septem vel octo ab hinc annis, & credo fuisse responsum
affirmatiuè, vel ad maiorem cautelam fuit concessa facul-
tas celebrandi missam in illis Regionibus diebus tantum
ieiuniorum quadragesimæ vsque ad horam nonam, hoc est
tertiam post meridiem. Quæ facultas fundatur in ritu an-
tiquo, in autoritate Doctorum, in congruentia Christi,
qui hora nona in Cruce expirauit, & in deuota obserua-
tione quarumdam nationum orientalium, ut alibi di-
cemus.

CONSULTATIO LI.

Celebrato matrimonio inter duos Magnates hæreti- 8
cos, etiam iuxta decretum S. Concilij Tridentini,
quamuis in illa diæcesi non publicatum, postquam vixe-
rint simul pluribus annis, & filios susceperint, vir catho-
licam religionem amplexus est; quare vxor id ægre ferens,
& ortis inter ipsos coniuges varijs dissensionibus, credens
Episcopus illas sedari, dictos coniuges separauit, fuitque
inter eos conuentum, quod vxor posset viuere seorsim à
viro, donec ipsa significaret ei suum animum mutatum,
& proclium ad illum amandum.

- 1 Queritur primò, an ista concordia, siue pactio sit
valida?
2 Secundò, an dicta vxor sit compellenda, licet hereti-
ca Calvinista, ad cohabitandum cum suo viro ca-
tho-

tholico, & ad præstandum ei debita obsequia matrimonij, cum ipse vir sit præpotens Dominus, educet suam fam. liam catholicè, & moraliter nullum imminet periculum subuersionis ab vxore pertinacissima heretica, & domina multarum dittonum?

3 Tertiò, quibus medijs iuridicis, siue prudentialibus possit, ac debeat ad id compelli?

1 **A**D 1. concordiam, siue pactionem huiusmodi esse irritam. Primò, quia stipulatio in arbitrium promittentis collata non valet, vt in l. stipulatio 17. de verb. oblig. Quia est contra naturam contractus, qui est vitro, citroque obligatio. Quia autem est stipulationis contractu, dico, dabo si voluero, si arbitratus fuero, si putauero, id rectè agitur, ne necessitate dandi adstringatur. Huic simili dispositio est in l. in vendentis C. de contr. empt. vbi dicitur, in vendentis, vel ementis voluntatem collata venditione, venditionem esse nullam, quia non adstringit necessitate contrahentes. Hinc etiam Pomponius in l. sub hac de oblig. & act. ait: Pro non dicto est enim quod dare, nisi velis, cogi non possit. Et quamuis ea sit possibilis conditio, quia tempore sequenti velle poterit vxor sic promittens, adhuc tamen nulla est stipulatio, quia à principio non subsistit, & quod ab initio nullum est, tractu temporis non conualescit.

2 Secundò, quia est pactio contraria naturæ matrimonij. Quia pactio ista in hoc casu habet pro obiecto id, quod est initio duarum obligationum omninò inter se pugnantium. Nam eo ipso quod voluit matrimonium, voluit obligari ad seruandam fidem, prolem, & Sacramentum. Ac eo ipso quod vult sub hac pactione diuertere, vult teneri ad omninò opposita. Implicat autem has duas obligationes simul nasci. Nam qui vult se obligare ad vnum, eo ipso vult non obligari ad aliud, quod oppositum est, cum ad opposita simul velle se obligare non possit. Cum ergo exprimat pactionem, ad quam reuera vult obligationem consurgere, quæ opposita est obligationi legitimæ matrimonij, planum est, eo ipso nolle obligationem, quæ nascitur ex matrimonio, quæ est opposita illi obligationi, quam vult induci ex hac expressa pactione. Et in hoc sensu habet locum cap. fin. de condit. apposit. Quam rem explicat Sanch. de marr. lib. 5. disp. 9. Pontius eod. tr. lib. 3. cap. 9. num. 8. & alij.

3 Ad 2. Affirmatiuè. Quia separatio inducta est in penam hæresis, & in fauorem Catholici, & idè est voluntaria Catholico, si ille velit diuertere. Cumque in hoc casu nullum subsit periculum peruerisionis ipsius viri, neque prolis iam susceptæ, ac suscipiendæ, non potest dirimi huiusmodi matrimonium ex cap. Quanto de diuort. Præsertim existente consuetudine, quæ fit, vt apud Gallos, & Germanos catholici matrimonia cum hæreticis contrahant, & cum eisdem cohabitent. Quare posse catholicum cogere vxorem hæreticam, vt secum cohabitaret, probat Sanchez pluribus ac solidis rationibus à paritate coniugis innocentis respectu adulteræ lib. 10. disp. 13. num. 26. & disp. 10. num. 3. Et quatenus opus sit poterit cum ipso dispensari, vt cum huiusmodi hæretica cohabitaret ad euitandam infamiam facti ob bonum publicum Religionis Catholicæ, ac eorum subditorum.

4 Ad 3. Seruata iuris censura, poterit compelli ad huiusmodi obsequia censuris Ecclesiasticis. Nam hæretici sub sunt iurisdictioni Ecclesiæ, licet non sint in Ecclesia, vt per Ricciul. de stat. person. lib. 5. cap. 12. Perseuerante verò contumacia, poterit ad id compelli, etiam priuatione feudorum, & exemptione plebis christianæ ab obedientia, & subiectione ipsius vxoris hæreticæ, vt per Delben. de offic. S. Inquis. part. 1. dub. 154. corol. 4. ex auctoritate S. Scripturæ, Sanctorum Patrum, ac Doctorum.

5 Prudenter tamen agendo, debet hæc hæretica induci exhortationibus, ac persuasionibus sui Episcopi, ac etiam Nunciij Apostolici, si forsan adsit in illis partibus, aliorumque piorum Principum ad cohabitandum cum suo viro, instruendo illam, matrimonium inter catholicum, & hæreticam esse indissolubile iure diuino, prohiberi coniuges, legitimo matrimonio coniugatos, separari, præsertim in odium fidei catholicæ, subesse periculum incontinentiæ viri, & forsan ipsius mulieris, teneri ad debitum coniugale, & similia. Quæ si non proderint, & filij ex

matrimonio geniti catholicèque educati extiterint, qui succedere debent feudis maternis, omneque periculum excluditur, ne perueniant ad hæreticos, consulendus est vir catholicus, vt ad euitanda maiora mala, viuat separatus à sua vxore hæretica sine tamen periculo incontinentiæ.

CONSULTATIO LII.

An excommunicatus in S. Tribunali S. Officij vigore Constitutionis B. Pii V. Si de protegendis, & insordescens in dicta excommunicatione per annum, possit audiri per procuratorem excusantem eius contumaciam, & insordescantiam, ex quo fit à S. Pœnitentiaria absolutus in foro conscientie?

Et an admissò, & verificato dicto Breui cum absolute subsequeuta eius vigore, suffragetur prædicto contumaci, ne contra eum procedatur ad vltiora, tanquam contra insordescentem?

AD 1. Negatiuè respondent Doctores, quos sequitur 1 Carena de offic. S. Inquis. part. 3. tit. 11. §. 13. n. 50. Idque ne pro defensione quidem innocentie, nisi reus se in carcerem constituat ex Farinacio quest. 185. nu. 99. Nam Inquisitores exquirere debent veritatem ex ore rei, & aliter iudicia redderentur irrita. Solùmque id admittitur ad allegandum causam absentie, nempe infirmitatis, vel alias exceptiones dilatorias opponi solitas, ante tamen litis contestationem ex Claro, Farinacio, Sousa, Palao, Carena loc. cit. & Bordonio de S. Trib. cap. 34. num. 33.

Ad 2. Respondetur ex rigore iuris non suffragari. Nam absolutus in foro conscientie, etiam post peractam pœnitentiam, potest pro suo delicto accusari, & puniri in foro exteriori, per textum in cap. admonere, vbi Gloss. & DD. 33. quest. 2. traditque Gloss. in cap. de his in fin. de accus. ibique Hostien. Butr. Abb. & Felin. num. 5. & iterum Gloss. in cap. Gaudemus, v. poterit de duort. Pegn. ad Exmer. com. 25. vers. rursus, cum alijs, quos refert ac sequitur Ricciul. de iur. person. lib. 4. cap. 68. num. 12. & Caren. part. 2. tit. 8. §. 6. num. 26. Confirmaturque ex praxi S. Pœnitentiariæ, quæ solùm absolutiones huiusmodi concedit pro foro conscientie tantum, & non aliter, vt ex formulis, quas adducit P. Leonius in prax. pœnitent. part. 3. fol. mihi 530. ac alibi, & ex Bullis Iubilæorum, in quibus semper apponitur clausula, quod absolutio à censuris in foro conscientie non suffragatur pro foro externo, vt ex Suarez firmat Carena, modo citatus, patetque ex facultatibus concessis à Summis Pontificibus eidem S. Pœnitentiariæ, præsertim ab Urbano VIII. in Constit. sua incip. Regimini data 27. Septembris 1634. quod scilicet illa non potest absoluere hæreticos, delatos S. Officio. Si verò non sint adhuc delati, sed complices habent, vel conscios suæ hæresis, non potest illos absoluere, nisi prius apud S. Officium abiurauerint occultè, sed pro foro externo, & ibidem complices, seu conscios nominauerint, & tum eos absoluere pro foro conscientie tantum. Hæreticos autem omninò occultos potest absoluere absque alia abiuratione penes S. Officium.

Secundum verò æquitatem, quando absolutus in foro conscientie egit humiliter pœnitentiam, si deinde accusetur in foro exteriori, erit cum eo mitius agendum, cum ex absolute petita, & pœnitentia peracta satis appareat crimen ipsi displicuisse, Ricciul. loc. alleg. num. 16. ita quidem, vt absolutio prædicta in foro conscientie operetur, quod Iudices non debeant sic absolutum declarare insordescentem, neque in effectus insordescantie incidisse, possitque admitti sic absolutus in iudicio, & extra iudicium ac si non esset excommunicatus, vt per Caren. dict. tit. 8. §. 6. num. 29. ex Suarez, & Valero ab eo relatis. Quia taliter absolutus non potest dici omninò inobediens mandatis Ecclesiæ, & contemptor censurarum, atque ad eò debet mitius puniri in foro externo ex æquitate, sæcus autem ex rigore iuris.

CONSULTATIO LIII.

Cum facultates concessæ quibusdam Episcopis in partibus sint, quæ sequuntur.

- 1 Conferendi ordines extra tempora, & non seruatis interstitiis usque ad presbyteratum inclusiue, si Sacerdotum necessitas ibi fuerit.
- 2 Dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, exceptis illis, quæ vel ex bigamia vera, vel ex homicidio voluntario proueniunt.
- 3 Dispensandi super defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoueri possint ad Sacerdotium, si alias idonei fuerint.
- 4 Dispensandi, & commutandi vota simplicia, etiam castitatis ex rationabili causa in alia pia opera, non tamen Religionis.
- 5 Dispensandi in quacumque simonia, & in reali dimissis beneficijs, & super fructibus male perceptis, iniuncta penitentia salutari, vel elemosyna arbitrio dispensantis.
- 6 Dispensandi in 3. & 4. consanguinitatis & affinitatis simplicis, & misto tantum, & in 2. & 3. & 4. mistis, non tamen in 2. solo quoad futura matrimonia, quo uero ad præterita etiam in 2. solo, dummodo nullo modo attingat primum gradum cum his, qui ab hæresi, vel infidelitate conuertuntur ad fidem, ut supra, & in prædictis casibus prolem susceptam declarandi legitimam.
- 7 Dispensandi super impedimento publicæ honestatis iustitiæ ex sponsalibus perueniente.
- 8 Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen coniuge machinante, & restituendi ius petendi debitum amissum.
- 9 Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, præterquam inter leuantem, & leuatam.
- 10 Hæc uero dispensationes matrimoniales, uidelicet 6. 7. 8. & 9. non concedantur, nisi cum clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, vel si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, & in dispensatione tenor huiusmodi facultatum inferatur cum expressione temporis, ad quam fuerint concessæ.
- 11 Dispensandi cum gentilibus & infidelibus plures uxores habentibus, ut post conuersionem, & baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima uoluerit conuerti.
- 12 Consecrandi olea cum Sacerdotibus, quos potuerit habere, dummodo ad minus sint quinque, non tamen extra diem Cæna Domini.
- 13 Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, & alia utensilia ad sacrificium missæ necessaria ubi non interuenit Sacra unctio, & reconciliandi Ecclesias pollutas aqua ab Episcopo benedicta, & in casu necessitatis etiam aqua non benedicta ab Episcopo.
- 14 Largiendi ter in anno indulgentiam plenariam contritis, & confessis, & Sacra Communionem refectis.
- 15 Absoluendi ab hæresi, & apostasia à fide & quoscumque, etiam Ecclesiasticos, tam seculares, quam regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi Sanctum Officium exercetur, nisi in locis missionum, in quibus impune grassantur hæreses, deliquerint, nec illos, qui iudicialiter abiurerint, nisi isti nati sint ubi impune grassantur hæreses, & post iudiciale abiurationem illuc reuersi in hæresim fuerint relapsi, & hos in foro conscientie tantum.
- 16 Absoluendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reseruatæ, etiam in Bulla Cæna Domini contentis.
- 17 Concedendi indulgentiam plenariam primo conuersis ab hæresi, atque etiam infidelibus quibuscumque in articulo mortis saltem contritis, si confiteri non poterunt.
- 18 Concedendi indulgentiam plenariam in oratione 40. horarum ter in anno indicenda diebus eidem Episcopo benedictis contritis, & confessis, & sacra Communionem refectis, si tamen ex concursu populi, & expositione Sanctissimi Sacramenti nulla probabilis suspicio sit Sacrilegij ab hæreticis & infidelibus, aut magistratu offensum iri.
- 19 Lucrandi sibi easdem indulgentias.
- 20 Singulis secundis ferijs non impeditis officio nouem lectionum, vel, eis impeditis, die immediatè sequenti, Missam de requiem in quocumque altari, etiam portatili,

liberandi animam in eius intentionem à purgatorij poenis per modum suffragij.

21 Tenendi, & legendi, non tamen alijs concedendi libros hereticorum, vel infidelium de eorum religione tractantium ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera Caroli Molinæ, Nicolai Macchiauelli, & libros de Astrologia tractantes, ita tamen, ut libri ex illis prouincijs non efferantur.

22 Presciciendi parochijs regulares, eisque suos deputandi Vicarios in defectu secularium, de consensu tamen suorum Superiorum.

23 Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat ita tamen, ut in prima missa non sumpserit ablutionem per unam horam ante auroram, & aliam post meridiem sine ministro sub dio, & sub terra, in loco tamen decenti, etiam si altare sit fractum, vel sine reliquijs Sanctorum, & presentibus hæreticis, schismaticis, infidelibus, & excommunicatis, ac aliter celebrari non possit.

24 Deferendi Sanctissimum Sacramentum occultè, & ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis in loco tamen decenti, si hæreticis, aut infidelibus sit periculum Sacrilegij.

25 Induendi vestibus secularibus, si aliter vel transire ad loca eius cura commissa, vel in eis permanere, non poterit.

26 Recitandi Rosarium, vel alias preces, si breuiarium suum & ferre non poterit, vel diuinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non ualeat.

27 Dispensandi quando expedire uidebitur super esu carnis, ouorum, & lactiniorum tempore ieiuniorum, & præsertim quadragesimæ.

Ideo quaeritur.

Primo. Vtrum in omnibus istis facultatibus, & gratijs dispensandi in irregularitatibus, simonia, votis, absoluendi à reseruatæ, & quæ sunt huiusmodi, in quibus nec determinantur persona, nec earum status, sed loquuntur indefinite, & uniuersaliter sicuti sunt plures earum à prima usque ad 17. inclusiue, possint, aut debeant seruando in reliquijs earum tenorem, & restrictionem extendi ad omnes personas, etiam non subditas prædictis Episcopis, nempe peregrini, exteri, aduena, religiosi, & moniales, etiam Societatis Iesu ita, ut omnes etiam suis Prælatibus ignorantibus, aut contra eorum uoluntatem possint à prædictis Episcopis absolui à quibuscumque censuris, & peccatis, prout in num. 16. continetur, etiam si ad speciale regimen suarum Religionum sint reseruatæ, & eadem ratione dispensari in irregularitatibus, simonijs, & ad eum modum, quo possent in anno Iubilæi absolui, vel a penitentiarijs Summi Pontificis, vel a quocumque Confessario approbato ab Ordinario uirtute Iubilæi, dum tamen prædicti Episcopi in proprijs diocesis existunt, & prædicti Religiosi, peregrini, & aduena similiter reperiantur in eisdem diocesis maxime si non per fraudem, & ad prædictas absolutiones, & dispensationes solum ad eas appulerint, seu peruenerint?

2 Vtrum ad prædictas gratias consequendas necesse sit, ut prædicti omnes habeant, vel assumant Bullam Cruciatæ respectu suspensionis factæ à generali Commissario Cruciatæ in Regnis Hispaniæ, in quibus fruuntur Cruciatæ priuilegio?

3 Vtrum prædictæ facultates, & gratiæ sic absolutæ, & in quibus non ponitur clausula restrictiua in foro conscientiæ tantum, ut ponitur in fine 15. in his, qui iudicialiter abiurerunt ab hæresi, intelligendæ ueniant pro utroque foro absolutè, & sine restrictione, dum tamen seruentur reliquæ restrictiones in eisdem gratijs, & facultatibus appositæ?

4 Vtrum in Insulis, in quibus, etsi per Commissarios exercentur S. Inquisitionis officium, quia tamen non exercentur per Inquisitorum Tribunal, quod residet in ciuitate v. g. & Insulæ Canariæ respectu huius alterius diocesis, possit Episcopus absoluere in utroque foro, aut saltem in solo interiori, hæreticos, schismaticos, & apostatas, prout in d. n. 15. conceditur.

5 Vtrum in facultate data ad absoluendum ab omnibus casibus, Sedi Apostolicæ reseruatæ, etiam in Bulla Cæna Domini contentis, possint prædicti Episcopi practicè uti opinione illa grauissimorum Doctorum, asserentium, posse Confessarios in Iubilæis uniuersalibus, quando prædicta clausula ponitur absque restrictione,

& limitatione hæresis, etiam virtute huius facultatis *num.* 16. quæ pari modo sine restrictione loquitur abfoluere ab hæresi, etiam publica pro foro interiori, prout in prædictis Iubilæis? Et quid si prædicti abfoluendi à prædictis referuatis, contentis *in d. n.* 16. aliàs denunciati fuissent excommunicati iudicialiter, & in cedulonibus apposti, quod in percussoribus Clericorum enormi, aut enormissima percussione non difficilè euenire poterit, vtrum tunc abolendi sint cedulones, ipsique criminosi pro foro externo habendi ab excommunicatione abfoluti?

6 *Vtrum in casibus periculosis, & occultis, in quibus inter eos, qui contracturi sunt matrimonium, adest impedimentum affinitatis ortæ ex copula illicita fornicaria, aut incestuosa, & difficillimum est, prædicta matrimonia impediri absque scandali nota, & infamia eorum, qui turpiter sic copulam habuerunt, & ad petendam dispensationem, etiamsi ditissimi essent, non possunt Romam adire ob nimiam distantiam, Turcarum, & itineris pericula per terras, & maria, instante tempore, & tunc quàm citius contrahere debeant, quia sic pactum est inter patres, tutores, aut consanguineos. Imò aliquando factæ denunciations matrimoniales in Ecclesia, si in prædictis casibus infamiae, & damnorum sic occultis, possint prædicti Episcopi ante factum matrimonium vti opinione Thomæ Sanchez, & aliorum Doctorem asserentium, posse Episcopos probabiliter in prædictis casibus, quando timentur considerabilia damna, si non contrahatur matrimonium, dispensare pro solo foro interno, etiam ante factum matrimonium. Et in aliquo Episcopatu pluries necessaria fuit huiusmodi gratia, & facultas, vt ex relatione diuerforum Missionariorum sum edoctus, licet aliqui nunquam in prædicto impedimento ante factum matrimonium dispensauerint?*

7 *Vtrum ad dispensandum in interstitijs temporum ad Sacros Ordines, in quibus non ita coguntur nonnulli Episcopi; nam facilè expertus sum, eos in illis dispensare, satis sit in aliquo Episcopatu diuisio Insularum, pericula maris, ampliores sumptus, quos faciunt ordinandi, asperitas itineris in terra, vel alia honesta causa, an præcisè seruanda sint à Concilio Tridentino tradita de vtilitate, vel necessitate Ecclesiæ, ne cum his Insularis possint Episcopi dispensare, maximè cum ad hoc multoties interponantur preces, & aliquando importuna Magnatum?*

8 *Vtrum facultas data ad impediendam Indulgentiam plenariam n. 14. & 18. intelligi debeat vniuersaliter, vt tam in loco, aut Ciuitate, vbi resideant Episcopi, quàm in reliquis alijs locis suarum diocesium, possint eisdem, vel differentibus diebus, dummodo in quolibet loco non excedatur à vice terna prædictam indulgentiam plenariam supplicare?*

9 *Vtrum quinquennium datum currere debeat à principio anni 1687. in quo incipit currere onus visitandi limina Apostolorum, licet antea factæ sint datæ à die 4. Octobris 1687. vsque ad finem anni venturi 1689. inclusiuè.*

Die 13. Augusti 1670. relata instantia Missionariorum, remissa à S. Congregatione de propaganda fide pro declaratione, an tempus præscriptum in facultatibus incipiat currere à die expeditionis, vel aduentus eorum in Missionibus, S. Congregatio dixit, quod facultates currunt à die, quo perueniunt ad locum Missionum.

10 *Vtrum facultas data num. 23. celebrandi per vnâ horam ante auroram, intelligenda sit in augmentum alterius horæ iam concessæ à S. Sede Apostolica anno 1679. simul ad aliam horam, quæ iure, & priuilegio datur itineris causa, & alia honesta recreatione omnibus Episcopis?*

11 *Vtrum in facultate concessa n. 20. ad liberandam animam è Purgatorio cum missa de requiem singulis secundis ferijs, officio nouem lectionum non impeditis, aliàs die immediatè sequenti, possit Episcopus, quando sequens dies etiam sit impeditus officio nouem lectionum, vel dicere missam de requiem, vel cum missa festi currentis prædictam indulgentiam applicare.*

AD 1. Respondeo affirmatiuè, dummodo non in fraudem iuxta Constitutionem Clementis X. anno I. eius Pontificatus, §. *Et habentes facultatem abfoluendi.*

Ad 2. Negatiuè. Alioquin facultates huiusmodi essent frustra concessæ, & ideò censentur concessæ cumlatiuè.

Ad 3. Pro foro conscientie tantum, vt declarauit Urbanus VIII. pro facultatibus Bullæ Cruciatæ in sua Constitutione *In specula* 19. Iunij 1630. §. 3. & est *105. tom. 4. Bullarij*, ibi: *Concessionem S. Cruciatæ, quæ respectu facultatis huiusmodi, etiam laicis, & Clericis secularibus cuiuscumque status, gradus, qualitatis & conditionis &c. quoad casus referuatos, etiam in Bulla cœne Domini, hæresi excepta, contentos, non nisi in foro conscientie, non autem in foro externo suffragantur.* Ratio autem est, quia talis facultas conceditur in ordine ad ministrandum Sacramentum pœnitentiæ, atque adeò ordinatur ad amplificandum facultatem, & iurisdictionem ministri talis Sacramenti, & proinde est concessa solum pro foro pœnitentiæ, & non pro foro externo.

Ad 4. negatiuè. Quia talis potestas exercetur per Inquisitores, vel per eius Commissarios ad hunc effectum deputatos.

Ad 5. etiam negatiuè. Tum ex praxi. Tum ex declaratione B. Pij V. anno 1572. Gregorij XIII. anno 1576. Tum ex dicta Constitutione Urbani VIII. pro explicacione similibus facultatum Bullæ Cruciatæ verbis superius adductis. Tum quia crimen hæresis est specialiter delegatum Inquisitoribus ita, vt pro ipso institutum sit speciale Tribunal, in quo sit examinandum, & impendenda absolutio. Quare cum concessio talis facultatis sit vniuersalis delegatio in ordine ad abfoluionem à referuatis Apostolica Sedi, hæc vniuersalis delegatio non derogat speciali delegationi de crimine hæresis, iam factæ ipsum reducenti ad speciale Tribunal, imò hæc specialis delegatio derogat illi vniuersali, quia generi per speciem derogatur, *l. in toto iure ff. de reg. iur. cap. 1. & c. pastoralis de rescript.* Quod præsertim verum est, quia delegatio criminis hæresis est facta priuatiuè quoad ceteros. Et ideò censuris Ecclesiasticis irretiti, & denunciati cogi possunt, vt se gerant pro talibus, etiamsi in foro interno fuerint abfoluti, vt ex d. *Constit. Clem. X. §. quinimo. Vide nostrum tom. 10.*

Ad 6. affirmat Sanchez, Vasquez, & Salas, quos sequitur Pontius de matr. lib. 8. cap. 13. num. 6. tam ante, quàm post contractum matrimonium. Negat verò Garz. de benef. p. 11. cap. 5. num. 357. & alij, quia vt possit Episcopus in hoc casu dispensare, debet esse bona fide contractum matrimonium, si enim mala fide contractum est, non poterit Episcopus dispensare. Quia cum ea dispensatio detur ab Episcopo ex præsumpta licentia & consensu Summi Pontificis, non potest in eo casu præsumi, ne faueatur audaciæ, & iniquitati. Quod constat ex Trid. *sess. 24. de reform. matr. cap. 5.* cum velit carere spe dispensationis.

Ad 7. Seruanda decreta S. Concilij Trid. *sess. 23. c. 11. & 14. de ref.* nimirum in anno ab Ordinibus minoribus ad Subdiaconatum, & à Diaconatu ad Presbyteratum non potest Episcopus dispensare, nisi Ecclesiæ vtilitas, & necessitas id exposcat. In anno autem à Subdiaconatu ad Diaconatum potest ex qualibet rationabili causa ex verbis Concilij, ibi: *nisi aliud Episcopo videatur, vt ex cap. 13.*

Ad 8. affirmatiuè, quia hæc iurisdicctio est voluntaria, atque adeò potest exerceri in quocumque loco, ac tempore ex Suarez *in 3. p. D. Thom. disp. 55. sect. 3. n. 17.*

Ad 9. Currere à die acceptationis facultatum, atque adeò à principio anni 1688. in quo visitauit limina Apostolorum.

Ad 10. Hora ante Auroram concessa ex priuilegio potest tantum anteponi toto illi tempori matutino, in quo licet celebrare secluso priuilegio. Quia Pontifex concedens priuilegium, & taxans tempus, intendit concedere totum illud tempus, quod concedit tanquam aliàs non concessum, siue ex consuetudine, siue secundum Doctorem opinionem, siue ex quocumque alio capite. Et proinde pro aurora est accipiendum totum tempus ante ortum Solis, in quo iuxta communem estimationem licet

licet celebrare. Quod importat duas horas circiter ante ortum Solis, & his adiungendam horam priuilegij, vt per Doctores apud Pasqualig. *de sacrif. miss. q. 426. n. 6.* & 7. Neque extat priuilegium, aut sius aliquod concedens Episcopis posse celebrare vna hora ante Auroram. Si tamen daretur vrgens causa, vt conficiendi viaticum, vel alius casus particularis, poterit dispensari, vt vna hora ante Auroram possit celebrare, vel facere coram se celebrare.

II Ad II. Debet celebrare missam festi currentis cum eadem Indulgentia, vt ex Constitutione Clementis IX. & Innocentij XI. de quibus nos alibi.

CONSULTATIO LIV.

- 1 *Vt seruari debeat sigillum Confessionis Sacramentalis quid requiratur?*
- 2 *Et an crimen reuelationis confessionis spectet ad S. Officium? Quomodo probetur? Et qua pena de iure communi.*

I AD I. respondeo ex parte pœnitentis requiritur, quod confessio fiat ex intentione Sacramentali, animo scilicet se accusandi in hoc foro, & subiiciendi se clauibus Ecclesiæ, vt per Caiet. 2. 2. q. 70. art. 1. & tom. 1. opusc. tr. 21. Sor. in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. & in relect. de secret. membr. 2. q. 7. Nauar. in man. c. 18. num. 55. Simanch. tit. 42. n. 15. Quare si confessio non fiat hoc animo, & intentione, reuera non est confessio, nec peccata subiiciuntur clauibus, ac proinde non est res sacra, neque ex illa oritur sacrum secretum, Suarez de pœnit. disp. 33. sect. 2. n. 6.

2 Non obstat, quod pœnitens exterius præsumatur voluisse confiteri, idèquæ protulit verba illa: *Confiteor Deo & tibi Pater*. Nam ex modo confitendi, & ex alijs circumstantijs apertè colligitur, illum non accessisse ad Confessarium animo confitendi, sed decipiendi confessarium, vt sit particeps sui delicti. Vnde etiam si ipse pœnitens protestaretur, se loqui sub sigillo, nihil referret, si verè constaret, non accessisse ad finem obtinendi absolutionem, sed animo inducendi Confessarium ad aliquod peccatum; ad fractionem enim sigilli Sacramentalis est necessaria intentio se accusandi coram Iudice, à Christo constituto, vt ab illo vel absoluat, vel curetur, seu iuuetur eo modo, quo ipse iudicauerit expedire, Perez de pœnit. disp. 54. sect. 3. n. 14. & 7.

3 Ad 2. affirmat Alphonsus de Leone de offic. Confessar. recollect. 22. num. 12. cas. 3. & Molfes. tr. 7. cap. 23. n. 68. & seqq.

4 At contra tenent Rodriq. p. 1. sum. Cap. 63. num. 10. Molfes. p. 1. sum. tract. 7. cap. 23. num. 68. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 6. sect. 5. pum. 1. num. 6. Dian. p. 4. tr. 8. resol. 95. & Carena de offic. Inquis. p. 1. tit. 17. §. 23. n. 91. qui testatur de praxi.

5 Ego autem has contrarias sententias ita concilio.

6 Si est sermo de simplici delicto reuelationis confessionis, non videtur pertinere ad Tribunal S. Inquisitionis, sed ad Iudicem Ordinarium Ecclesiasticum ex cap. *omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. in fine*, vbi cum Pontifex præmisisset prohibitionem reuelandi confessionem, decernit pœnam contra reuelantes, nempe depositionem, & detractionem in monasterium ad perpetuam pœnitentiam, & nullam mentionem facit de Inquisitoribus, aut de hæresi, aut hæresis suspicione, quod satis indicat, hanc causam ad Ordinarium Iudicem spectare. Quia reuelatio confessionis secundum se nec continet hæresim, nec illius suspensionem, quia reuelans delinquit solum circa præceptum, quod non concernit fidem. Facultas autem Inquisitorum de iure est tantum ad inquirendum contra hæresim, vt alibi diximus, & habetur in cap. *Accusatus, §. Sanè de heret. in 6*. Reuelatio autem confessionis ex natura sua non continet hæresim, neque inducit suspensionem hæresis, atque adèd non pertinet ad Tribunal Inquisitionis.

7 Quod si quandoque de aliquo crimine, ex quo hæresis suspicio non oritur, eius Tribunal cognoscit, id specia-

Tom. VII.

liter fuit ei concessum per decreta Summorū Pontificum, prout ex peculiaribus Pij IV. Gregorij XIII. & Urbani VIII. rescriptis, de quibus Soufa in *aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 59. num. 10*. Lusitanæ Inquisitores de sodomia cognoscunt. Et ita ex Molfesio, ac Diana tradit Carena de *Inquis. tit. 17. n. 91. & seqq.*

8 Si verò confessionis reuelatio sit ita qualificata, vt inde oriatur suspicio hæresis, tunc quidem poterunt Inquisitores contra reuelantes procedere, saltem ad inquirendum, quid sentiant de fide, ac de pœnitentiæ Sacramento, vt notat etiam ex Molfesio, Carena loco allegato. Nam tunc subintrat iurisdicctio Inquisitorum, tanquam ea, quæ concessa est pro conseruatione fidei Catholicæ.

9 Reuelatio autem confessionis tunc esset qualificata in ordine ad hunc effectum, quando non ex malitia reuelantis censeretur prouenire, sed ex eiusdem prauo sensu circa res fidei, vt si reuelans frequenter incidisset in huiusmodi crimen; quia tunc ostenderet se contemnere obligationem sigilli, atque adèd de illa malè sentiret. Aut si ita reuelaret confessionem, vt simul verbis, aut factò declararet, sigillum confessionis esse parui pendendum, & non curandum. Quia hoc pacto videretur non credere strictam obligationem ipsius, aut aliquo alio modo declararet, se non æstimare huiusmodi sigillum. Aut si sit improba vitæ, & aliàs de hæresi suspectus, prout in casu simili Congregationem S. Officij Cremonæ die 9. Nouembris 1587. censuisse, ait idem Carena. Iuxta distinctionem à me traditam extant hac in re declarationes S. Congregationis S. Officij, quæ reuera non sunt, sed videntur contrariæ.

10 Porro crimen reuelationis probatur eodem modo, quo probatur crimen sollicitationis in confessione, per testes scilicet singulares, de qua re nos etiam alibi; docentque plures Doctores, quos refert Molfesius in *sum. tract. 7. cap. 23. num. 64. & seq.* Quod si accusator, siue denunciator sit pœnitens, in dubio ei fides præstatur, & Confessario incumbit onus probandi, si aliunde sciuisse factum illud, vel habuisse licentiam ab ipso pœnitente reuelandi, & ita sentire subdit D. Thomam in 4. dist. 25. q. 3. art. 2. Ostiensem, Syluestrum, & Megalam, quos ait etiam docere, quod quando accusans, vel denunciatus esset persona extranea, in dubio crederetur Confessario. At mihi innixo auctoritati Rodriquez, Molfesij, Menochij, & aliorum placet contraria sententia, scilicet quod, ceteris paribus, in dubio debet credi potius Confessario, quam pœnitenti accusanti, seu denuncianti, quia Iudici in foro exteriori creditur in ijs, quæ spectant ad eius officium, & aliter sciri nequeunt; nam ijs præsumitur pro ipso, cap. *Significauit de appell. cum alijs congestis à Mascardo de prob. concl. 951. n. 30*. Ergo eò magis hoc procedit in hoc casu. Quia Confessarius est Iudex in foro interiori, & ex arctitudine sigilli præsumitur illud inuolabiliter seruasse, & solum de licentia pœnitentis releuasse. Præterea probatio per testes est arbitraria Iudici, vt docent communiter Doctores, & clarè habetur in l. 3. ff. de testib. & latissimè tradit Menoch. de arb. Iud. lib. 2. cas. 90. Idèquæ Iudex debet magis fidem præstare Confessario, quam pœnitenti, cum eius testimonium præferatur alijs testibus, vt post alios probant idem Mascardus *concl. 306. Anna conf. 50. n. 11. Borgnin. dec. 6. n. 338. p. 1.* & ita in præsentī casu pluries ab eximijs viris resolutum fuisse, testatur Molfesius, ne sit in facultate cuiuslibet mulierculæ triobolaris quoslibet Confessarios probatissimæ vitæ hac infamia afficere.

11 Si quis igitur obiecerit Confessario, quod reuelauerit confessionem, credendum est ipsi Confessario, præsertim probo, si dixerit se habuisse à pœnitente licentiam reuelandi, vt propterea non teneatur id probare, quia hæc licentia secretò, & sine testibus concedi solet; Quapropter in defectum aliarum probationum sufficit iuramentum Sacerdotis, Menoch. *presumpt. 58. n. 15. lib. 1. Viuius com. opin. v. Confessario, Hippol. in pr. 8. diligenter n. 99. Lap. alleg. 94. post initium, Cotta in memor. v. iuramentum, Diaz. in pr. c. 112. n. 4. ibique Salcedus, alijque*. In secretis enim, quando sumus in dubio, stari debet iuramento rei, cap. *si verò de sent. excom. vbi glol. & can. lectum 2. q. 2. notatque Lap. alleg. 47. n. 6. ac Felin. in cap. Significasti 1. n. 4. fallent. 3. de homic. Præcipuè si adminiculare-*

- tur ex eo, quod dum reuelauit, dixit, se id facere de licentia pœnitentis.
- 12 Idem propter easdem rationes dicendum videtur, si Confessarius fateatur reuelasse tale dictum, sed neget, illud habuisse in confessione, quamuis præsumendum esse contra confessarium, nisi doceatur aliunde sciuisse, teneant Ost. Abb. & Card. in cap. *omnis de pœnit. & remis.* Angel. v. *confessio* n. 21. Lap. *alleg.* 94. Felin. in c. 1. de *excepr.* col. 1. Barbat. *conf.* 70. vol. 2. Rip. in tr. de *pest. lib.* 3. n. 106. Diaz. *loc. cit. ad fin.* Nauar. in c. *Sacerdos* n. 163. de *pœn. d.* 6. vbi ad id in casu simili allegat dictum singulare Innocentij in c. *Quia verisimile de presumptr.* Qui tamen addunt non esse puniendum pœna ordinaria, quia apertè non conuincitur de delicto, Royas *sing.* 3. num. 44. & Mascardus *concl.* 1192. n. 5.
- 13 At si Confessarius dicat, & excipiat, quod aliunde sciuerit, tunc tenetur id probare, quia sumus in materia, quæ est capax probationis, cum possit id adducere, vnde sciuerit, Abb. in d. c. *Omnis in fin.* Innoc. in c. *Super his de accus.* Io. Andr. *ibid.* & Salcedus ad Diaz. d. c. 112. ad eò quod, si non probauerit, cum constet de reuelatione, præsumptio erit contra ipsum, ac proinde punietur, saltem pœna extraordinaria. Quia cum crimen non sit plenè probatum, non habet locum pœna ordinaria.
- 14 An autem confessor prohibeatur reuelare, non tantum peccatorem, sed etiam peccatum in Sacramento pœnitentiæ sibi detectum, affirmat Abb. in d. c. *Omnis* n. 8. putans, Sacerdotem incidere in pœnam ibi statutam. Probat primò ex eo textu ibi: *Qui peccatum.* Secundò à speciali in verbis præcedentibus; nam textus permittit Sacerdoti reuelationem in vno casu dumtaxat, id est cum indiget prudentiori consilio, & tunc debet etiam cautè reuelare. Tertio ratione, nam Sacerdos ita scit peccatum, sicut peccatorem, tanquam Dei minister.
- 15 Oppositum censent Paludanus in 4. d. 21. & communiter Theologi, vt testatur Nauar. in d. c. *Sacerdos* n. 75. modò tanta cautela id faceret, vt nullatenus in notitiam peccatoris deueniri posset. Primò per c. *Officij de pœnit. & remiss.* vbi Cardinalis Legatus significauit Papæ peccatum, suppositi partus, in pœnitentia sibi confessum, nec Papa hoc factum damnauit. Sed hunc textum minimè vrgere puto cum Nauarro *loc. cit.* n. 78. quia causa reuelandi fuit, vt peteretur consilium super casu dubio, quod specialiter permittitur in d. c. *Omnis.* Secundò, quia causa finalis, cur prohibita sit reuelatio peccati in pœnitentia confessi, est, ne prodatur peccator, & sic fideles à confessione Sacramentali deterreantur, vt in d. c. *Omnis.* Per reuelationem autem peccati tantum, peccator ipse non proditur, dummodò cautè id fiat, vt fecit Cardinalis ille Legatus in d. c. *Officij,* & patet in c. *Si Sacerdos de offic. ordin. & in c. Significasti,* ibi: *nomen adulteri celans, de adult.* Atque ad eò cessat prohibitio, arg. cap. *Et si Christus de iureiur. cap. cum cessante de ap. pel. & l. adigere §. quamuis ff. de iurepatr.*
- 16 Vt autem hæ sententiæ concilientur, distinguendum est. Peccata ipsa sine expressione personæ non cadunt sub sigillum Confessionis Sacramentalis. Quia hoc sigillum, sicut & confessio, est de necessitate Sacramenti, ac de iure diuino, vt docet D. Th. in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. q. 1. in corp. & in resp. ad 2. Syluest. in *sum. v. Confessio* 3. n. 2. & passim Theologi, & Canonistæ, ac proinde Ecclesia super hoc sigillo dispensare non potest. Nam, vt ibi docet D. Thomas, præceptum de sigillo confessionis seruando sequitur ipsum Sacramentum. Et id eò sicut præceptum de confessione Sacramentali faciendi est de iure diuino, & non potest aliqua dispensatione, vel iussione humana ab illa absolui, ita nullus ad reuelationem confessionis potest ab homine cogi. Quod innuit textus in cap. *Si Sacerdos de offic. ordin.* dum decernit, Ordinandum posse indeterminatè tantum, & non nominatim arguere, vel punire eum, quem in confessione nouit esse criminis reum, quia non scit, vt Iudex, vel homo, sed vt Deus. Et quia Sacerdos in actu confessionis est Vicarius Dei specialis, Papa verò generalis. Specialis autem, quod illam speciem, maior est generali, cap. *Studij de offic. deleg.* Glof. in d. c. *dilectus,* ibi: *Et in hoc maior erat ipsis Rectoribus, quia Dei legatione fungitur.* Atque ad eò non potest Papa super sigillo confessionis dispensare.
- 17 Itaque si peccata ipsa caderent sub sigillo confessionis, non potuisset Innocentius Tertius, & Concilium generale statuere, sicut statuit in d. c. *Omnis,* vt liceret Sacerdoti, si prudentiori consilio indiguerit, reuelare peccatum sibi confessum. Quia præter pœnitentem, nullus mortalium dispensare potest, vt liceat frangere sigillum confessionis Sacramentalis, nedum pro prudentiori consilio exquirendo, sed nec pro alia causa, quantumuis graui, imò ne siquidem ageretur de salute totius mundi, vt loquitur Sot. de *tegen. secret.* q. 7. membr. 2. concl. 4. Aut igitur Papa cum Concilio in d. cap. *Omnis* permisit reuelationem peccati contra necessitatem Sacramenti, & diuinam iurisdictionem, quod impium, & erroneum est asserere per textum in can. *Sunt quidam* 25. q. 1. Aut reuelatio peccati sine expressione peccatoris ad sigillum confessionis non pertinet.
- Et sanè si Concilium statuisset, vt pro prudentiori consilio liceret Confessori reuelare peccatorem, nemo auderet affirmare, hoc statutum esse validum, quia per hoc violaretur sigillum Confessionis, quod est de iure diuino, contra quod Ecclesia non dispensat, vt in d. can. *sunt quidam.* Ergo eodem modo non potuisset Concilium statuere, vt liceret pro prudentiori consilio peccatum reuelare, si peccatum ipsum non secus, ac peccator caderet sub hoc sigillum. Vnde conuincitur, non violare sigillum confessionis, qui peccatum reuelat ita cautè, vt inde in notitiam peccatoris deueniri non possit, & in hoc casu saluari posse Theologorum sententiam, inquit Fagnan. in cap. *officij de pœnit. & remiss.*
- Reuelatio verò peccati sine expressione personæ cadit sub prohibitionem positiuam Ecclesiæ, de qua in d. cap. *Omnis.* Tum quia, id probat textus in d. cap. *Omnis.* Tum propter periculum manifestationis pœnitentis. Vbi enim vertitur salutis periculum, Ecclesia generaliter aliquid statuit, vel prohibet ad cautelam eorum, quæ possunt consurgere, vt in can. *dixit Dominus* 32. q. 1. in cap. *licet de elect. in c. ad aures de temp. ordin. & in cap. Romana §. in vniuersitatem de sent. excom. in 6.* Nemo enim negauerit, ex reuelatione peccati multoties deueniri in cognitionem eius, qui confessus est, facileque esse aliena præcipue subtiliter indagantibus, coniungendo tempus, locum, speciem peccati, qualitatem personarum, & alia id genus, peruenire in notitiam, aut saltem in suspicionem pœnitentis. Atque ad eò prouidè sanxit Concilium in d. c. *Omnis,* vt ne peccatum quidem ipsum liceat reuelari.
- Quinimò si accuratè expendatur textus in d. c. *Omnis,* apparebit, prohibitam esse reuelationem peccati, etiam si exinde non sequatur manifestatio contentis. Nam ibi permittitur reuelatio peccati in casu speciali dumtaxat, cum videlicet Sacerdos indiget prudentiori consilio, & tunc ita demum, si cautè hoc fiat, & sine vlla expressione personæ, vt patet ex illius verbis, *vers. Sed si.* Ergo per locum à speciali extra illum casum prohibita est reuelatio peccati, etiam si fiat cum cautela Nauarri, & sine vlla expressione personæ. Alioquin si in omnibus casibus liceret indistinctè reuelare peccatum cautè, & persona pœnitentis non expressa, ineptè Concilium permisisset, vt liceret reuelare peccatum cautè & sine expressione personæ in vno casu dumtaxat, id est cum Sacerdos eger prudentiori consilio. In illo igitur casu, in alijs censetur prohibitum, cap. *ex tuarum,* ibique glof. *fin. de auth. & vs. pal. glof. ult. in fin. & Doctores in cap. Nonne de presumptr.*
- Per has considerationes putat idem Fagnanus loco allegato, saluari posse opinionem Abbatis, non autem ex eo, quod Sacerdos scit peccatum, sicut peccatorem, tanquam Dei minister. Quia hæc ratio congruit tantummodò violationi sigilli Sacramentalis iure diuino prohibita; at reuelatio peccati sine expressione personæ, non iure diuino, sed Ecclesiastico tantum interdicta est.
- Ceterum quoad pœnam depositionis ab Ordine Sacerdotali, & perpetuæ detractionis in monasterium, quæ in prædicto cap. *Omnis* imponitur Sacerdoti, qui peccatum in pœnitentia iudicio sibi detectum præsumpsit reuelare, nimis esset rigor, vt in eam indistinctè incideret quilibet Sacerdos, qui diceret, se peccatum aliquod audiuisse in confessione, licet nullo modo proderet peccatorem. Imò Nauarrus in d. cap. *Sacerdos* n. 80. de *pœnit. d.* 6. opinatur, hoc nonnumquam fieri posse cum fructu, puta si aliquis in sui exculpationem, vel aliorum accusacionem contenderet talia, vel talia peccata, vel tales circumstantias ab aliquibus non solere in confessione aperiri. Tunc enim

enim Sacerdos, qui assereret, imò id solitum esse, sibi que illa frequenter in pœnitentia aperta fuisse, cum fructu loqueretur secundum Nauarrum. Et quamuis hæc theoricæ Fagnano loco citato *num. 39.* non probetur, quia Sacerdos pro errore proximi confutando, alijs medijs vti debet, quam reuelatione circumstantiæ sibi detectæ in Sacramento pœnitentiæ, sicut Clemens VIII. in decreto edito super casuum reservatione dixit, diligentissimè cauendum esse à Superioribus Regularibus, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur; tamen Sacerdos qui Nauarri doctrinam seruaret, vtique plectendus non esset grauissima illa pœna depositionis, & detractionis ad modum pœnitentis simoniaci, & hæretici, vt in *cap. Quoniam de simon. cap. penult. de hæret.* & notat in prædicto *cap. Omnis Io. Andr.* Cum præsertim Concilium ibi vtatur verbo illo *presumpserit*, quod includit eos tantum, quod dolo, ac temeritate, non autem eos, qui per simplicitatem, & aliqua probabili ratione ducti in legem committunt, vt tenet Cardinal. in *Clem. 1. q. 39. de priuileg.* ad quod plura de more cumulat Tirraquel. *de pœn. c. 43.*

23 Quare existimo cum Fagnano, ex hoc relinquendum esse arbitrio Iudicis, qui, facti circumstantijs maturè perpensis, diiudicet, an huiusmodi pœna sit exequenda, vel potius temperanda, secundum ea, quæ generaliter adnotauit Henr. Boich. in *cap. in Archiepiscopatus col. 2. de rapr.* & fufius Marian. Socin. in *cap. licet à num. 22. de pœn.* Præcipua autem ratio habenda esset causæ reuelationis; præsertim quia Concilium in prædicta decretali *Omnis*, quamuis exprimat tantummodo casum, cum Sacerdos prudentiori consilio indiguerit, per hoc tamen non videtur excludere alios casus similes. Nam exceptio in vno casu non firmat regulam in contrarium in alijs casibus, qui sunt similes exceptis, etiam si alibi non reperiantur specificè excepti per textum, in *cap. Cum dilecta*, vbi hoc notat Abb. *num. 6. de confirmat. vtil. vel inutil. Glof. in l. fin. vers. voluerit Cod. de reuoc. donat. Alex. conf. 130. num. 6. lib. 4.* Vbi ampliat, hoc procedere, etiam si exceptioni adiecta sit dicitio taxatiua.

24 Vnde si pœnitens confiteretur casum, Episcopo reseruatum, & Sacerdos non haberet facultatem absoluendi ab illo casu, neque Episcopus vellet eam generaliter impartiri, sed in casibus particularibus dumtaxat, vtique non esset violator prohibitionis Concilij Sacerdos, qui in illo speciali casu peteret ab Episcopo hanc sibi facultatem fieri. Maximè, quia in præcitato decreto Clementis VIII. inter cetera cautum est, vt Confessarijs Regularibus in singulis domibus per Superiores deputatis reseruatum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi, ipse in primis Confessarius iudicauerit. Quod certè ad praxim deduci non potest sine manifestatione illius casus, in pœnitentia detecti.

25 Quod si vrgeas, petendam esse licentiam reuelandi illum casum à pœnitente, replicat Fagnanus *n. 44.* id ipsum fieri posse cum Sacerdos indiget prudentiori consilio, & tamen eo casu Concilium non arctauit Confessorem ad petendam huiusmodi licentiam, neque ex *d. cap. officij* apparet, Cardinalem Legatum significasse Papæ de licentia mulieris pœnitentis casum suppositi partus, in confessione sibi detectum.

26 Ex *d. can. Sacerdos de pœnit. d. 6. & ex d. cap. Omnis de pœnit. & remiss.* aliqui Doctores colligunt, reuelantem secretum confessionis incurrere ipso facto infamiam, & consequenter irregularitatem *d. can. Sacerdos*, & saltem, posita notorietate iuris, aut facti, quia omne crimen enorme depositione dignum notorium, infamat secundum magis communem, & reddit irregularem. Dicitur autem crimen enorme de iure canonico, pro quo venit imponenda pœna detractionis in monasterium, Abb. in *cap. tua de pœnit. Clar. in pr. crim. §. 1. vt in hoc casu contingit.* Et quod reuelans confessionem sit irregularis ipso facto, tenet Speculator, quem sequitur Maiol. *lib. 5. cap. 19. num. 6.* qui addit, irregularem quoque fieri seculariter reuelat, sed quod ipso facto ante notorietatem criminis non sit irregularis, te-

Tom. VII.

nendum est. Nam *can. Sacerdos* nominat eos ignominiosos ratione illius publicæ, & solemnis pœnitentiæ, quæ reddit infamem, quando imponitur ex graui delicto; sed non antequam imponatur specialiter ab homine. Si autem sequuta fuerit sententia condemnatoria, non dubitatur, talem esse irregularem, etiam speciali titulo ob infamiam iuris ex hoc crimine publico. Quidquid in contrarium dicat Bordonus *resol. 9. num. 30.* Et de ignominia posita in *d. can. Sacerdos* non haberi rationem, quia ille textus est correctus à textu in *d. cap. Omnis vtriusque*, & non reperiri alibi in iure hanc irregularitatem. Nam *cap. Omnis* non abstulit ignominiam, sed addidit detractionem in Monasterium. Deinde id saltem locum habet post sententiam declaratoriam, vt supra dictum est. Aduertendum tamen, quod illa pœna peregrinationis in *d. can. Sacerdos* inflicta, fuit commutata per *d. cap. Omnis*, in pœnam detractionis in Monasterium. Et hodie pœna detractionis in Monasterium est commutata ex consuetudine in pœnam trirremium, Farinac. *q. 119. num. 55.* De penis autem ferendis contra tales delinquentes vide Menoch. *de arbitr. cas. 414.* & Bernard. Diaz. *cap. 112.* ibique Salcedum.

Ad quem autem Iudicem hæc cognitio spectet, si Confessarius frangens sigillum Confessionis Sacramentalis sit Regularis, certum est, quod Episcopus potest illum suspendere à confessionibus audiendis, sed an alijs pœnis à iure inflictis possit contra illum procedere, vel illum punire debeat eius Superior Regularis, Cespedes *de exempr. Regular. vbi potestatem ferè omnem Episcopi in Regulares infringere conatur, tamen in cap. 16. dub. 264.* fauet Episcopis, inquiring post Constitutionem Gregorij XV. *Inscrutabili*, potestatem Episcopi non esse in hoc coarctatam, sed quacumque pœna posse in dictos Regulares procedere. Denunciations autem contra Regulares, reuelantes confessionem, remittuntur eorum Superioribus, qui si quid graue compererint, tenentur certiorum reddere S. Officium. Non tamen impediuntur Regulares recurrere ad S. Officium.

Contra illum, qui in Confessione peccata cuiusdam audiuit, & postea publicat, non proceditur in S. Officio.

Asserenti, casum reuelationis confessionis non spectare ad S. Officium, imponitur, vt reuocet suum dictum, dicendo, non ad se pertinere huiusmodi declarationes facere.

Inditiatus, si confiteatur, plures confessiones reuelasse, interrogatur, quid sentiat de sigillo confessioni. Si autem rectè responderit, damnatur, præuia tortura super intentione, & pro vltiori veritate, & abiuratione de leui ad triremes per quinquennium, ac deponitur in perpetuum iuxta *cap. Omnis vtriusque sexus de pœnit.*

CONSULTATIO LV.

- 1 An personæ Catholica iuncta matrimonio, in faciem Ecclesie, presentibus Sacerdote, & testibus, possint postea renouare verba Sacramenti, & dare dexteram coram ministro, & testibus in templo hereticorum, ad hoc tantum, vt effugiunt leges pœnales, graues quidem?
- 2 Vtrum ad easdem leges pœnales effugiendas Catholiciparentes possint permittere, vt liberi baptizentur à ministro heretico, cum in multis locis seuerè puniantur carcere, & multa, qui aliter faciunt, vt in matrimonio?
- 3 An liceat vti chrismate, ac oleo Sancto infirmorum veteri ad triennium, & vtra, cum non suppetat copia habendi olea recentia, vt sepe contingit.
- 4 An liceat vti candelis ex adipe animalium in sacrificio, cum sepe non suppetat copia habendi cereas?
- 5 An sufficiat testimonium Medici heretici ad hoc, vt concedatur licentia Catholico comedendi carnes diebus prohibitis? & cum multis non sit facile vel illud ipsum testimonium, vtrum Sacerdos in verbo pœnitentis possit talem concedere licentiam?

- 6 An Catholici possint permittere, aut etiam imperare seruis, tam hæreticis, quam Catholicis, ut laborent diebus festis, præsertim cum plures habeant seruos hæreticos, quam Catholicos, nec illi absque istis laborare velint, sed abutantur die festo in potationibus, & scurrilitatibus, cum non habeant plerumque pias occupationes?
- 7 An teneantur Catholici obseruare dies festos S. Iosephi, S. Syluestri, & S. Annæ, & an laici teneantur ijs diebus abstinere ab opere seruili?
- 8 An liceat conferre ceremonias baptismi filijs Catholicorum baptizatis ab hæreticis ministris?
- 9 An liceat patrono Catholico præsentare ministrum hæreticum ad beneficium Ecclesiasticum, ne amittat ius patronatus?
- 10 An liceat conferre easdem ceremonias hæreticis ad fidem conuersis, enixè petentibus, cum experientia constet, quod eadem collatæ cuidam hæretico conuerso ad fidem, sed postea mente capto, & furioso, sanum illum, & mentis compotem reddiderint?
- 11 An liceat conferre easdem ceremonias liberis, quorum pater hæreticus est, at mater Catholica enixè rogans, ut suppleantur ceremoniæ, & sperans fore, ut vnus, aut alter eorum, & saltem filij educentur in fide Catholica.
- 12 An liceat baptizare spurios hæreticorum liberos, quibus baptismum conferre sæpè recusant ministri hæretici, donec parentes soluant mulctam pecuniariam, & publicam agant penitentiam?
- 13 An liceat iungere matrimonio aliquos hæreticos sub promissione euadendi Catholicos.

- 1 **A**D 1. Non posse, sed peccare, secus autem si minister assistit, tanquam magistratus politicus.
- 2 Ad 2. Negatiuè, nisi in casu absolutæ necessitatis, quia in diuinis, & in sacris hæretici iure diuino sunt vitandi, primò quia ex huiusmodi cum hæreticis sermonis, & rerum communicatione oritur offensio, aut scandalum. Secundò, quia plerumque Catholicis imminet periculum spiritualis exitij, & interitus, videlicet perfidia, & catholica religionis contemptus. Tertiò, quia ex hoc suspicio nascitur, quod verbo, signo, vel factò hæreticorum ritus, mores, aut dogmata profiteamur, ut aduertit Thom. à Iesu de conuersione omn. gent. proc. lib. 8. §. 4. par. 2.
- 3 Ad 3. licere ex dispensatione Apostolica concedenda; nam quod sit nouum, & recens non est de necessitate Sacramenti, sed præcepti, quod habetur ex cap. 36. Concilij Carthag. 4. cap. 3. Concilij Vasensis cap. 12. Concilij Toletan. 1. cap. omni tempore de consecr. di. 4. can. Si quis de alio de consecr. ead. d. & ex cap. Quoniam de sentent. excommunication. in 6. dummodo tamen christa substantialiter incorruptum maneat, & fragrantiam, seu odorem balsami retineat. Nam, si hunc omninò amisisset, aut omninò nulla, aut certè valdè dubia materia esset, quia iam videretur omninò corrupta, saltem quantum ad mixtionem ex oleo, & balsamo. Ita Suar. in 3. p. D. Th. q. 72. art. 4. sect. 1. §. hic verò.
- 4 Ad 4. Negat Suarez in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 4. sect. 6. §. tertio, vbi, etsi quando candela cerea haberi non posset, non damnat peccati mortalis eum, qui sine scandalo, & contemptu, sed ex deuotione cum sola lucerna ex oleo missam diceret, inferiorem tamen materiam nullo modo adhibendam esse censet, vt ex feuo, vel simili, dicens esse valdè indecentem, & ab Ecclesiæ vsu prorsus alienam. Alij verò apud Pasqualig. de sacrif. miss. quæst. 726. num. 4. tradunt, posse adhiberi lumen etiam ex adipe; quare respondendum censeo, quod, deficientibus candelis cereis, possunt adhiberi lumina ex oleo, deficiente oleo, possunt adhiberi candelæ ex adipe, saltem ex dispensatio-

ne Apostolica. Nam, licet ritus adhibendi lumen ex cera in sacrificio missæ, sit antiquissimus ex eodem Pasqualigo *ibid. n. 1.* de iure tamen nulla adest obligatio adhibendi lumen ex cera, sed solum in cap. fin. de celebr. missar. damnatur ille presbyter, qui sine igne sacrificabat. Quare licet vti luminibus ex oleo, vti fit coram SS. Eucharistiæ Sacramento; vel ob precisam necessitatem ex adipe, saltem ex dispensatione Apostolica, cum id tantum sit contra consuetudinem Ecclesiæ, in qua ob grauem necessitatem potest dispensari.

Ad 5. sufficere verbum penitentis arbitrio Parochorum, 5 siue Confessariorum, dummodo fiat absque scandalo, maxime verò si causa sit euidentis, quia tunc de se soluit obligationem sine alia dispensatione, vt per Pasqualig. de ieiun. q. 389. & q. 399. & seq.

Ad 6. Posse, tradunt auctores, quos sequitur Naldus in 6 *Sum. v. festum num. 7.* Primò, quia cum intendatur ad vitandum peccatum, non videtur imputandum ad peccatum; nam quicquid agunt homines, intentio iudicat omnes. Secundò, quia hoc videtur fieri ex morali necessitate vitandi otium, siue peccatum, & ex benigna permissione matris Ecclesiæ. Tertiò, quia idem opus potest esse seruile, & non seruile, variatis circumstantijs, vnde non est censendum seruile, quando ordinatur ad vitandum peccatum, cum ordinatur ad salutem animæ.

Verùm hanc doctrinam tunc solum habere locum, alij existimant, quando opus seruile est medium necessarium ad vitandum peccatum, ita ut non adsint alia media, quia tunc definit esse prohibitum. Cum enim medium sequatur naturam finis, cum finis nempe vitare peccatum, sit necessarius, medium quoque, nempe opus seruile euadet necessarium, atque adeò non prohibitum. Rarè tamen potest esse medium necessarium ad vitandum peccatum, quia adsunt plura alia media non prohibita ad vitandum otium, quia semper adsunt honestæ recreationes non prohibita in die festo, quibus otium vitari potest. Et ideò refellunt allatam sententiam Castropalaus *part. 2. tract. de fest. obseru. disp. vn. punct. 10. n. 3.* & Sanch. *lib. 5. conf. mor. cap. 2. dub. 18. n. 12.*

Quia media, quæ sunt ex se mala, & prohibita, non 7 euadunt bona, & licita ex eo, quod ordinentur ad finem bonum. Vnde, quia furari est ex se malum, ex eo quod ordinetur ad eleemosynam faciendam, aut fugiendum aliquod malum, vt esset homicidium, non fit licitum. Quare cum exercere opus seruile in die festo sit de se malum, non euadet licitum ex eo, quod ordinetur ad fugiendam occasionem proximam peccati. Et ideò in hoc casu negatiuè respondendum censeo.

Ad 7. quoad vtramque partem affirmatiuè ex Constitutione Urbani VIII. pro obseruatione festorum, licet festum S. Syluestri, & S. Annæ, Suarez *tr. 1. de relig. c. 9. n. 20.* & 23. censuerit, non esse sub præcepto iuris. Vnde neutrum extra Romam obseruari testatur.

Ad 8. 10. & 11. Affirmatiuè, idque sub pena peccati mortalis. 9 Quia huiusmodi ceremoniæ pertinent ad publicam professionem fidei. Atque hæc obligatio oritur non solum ex natura rei, quatenus quod omitteretur, esset aliquid graue, concernens professionem fidei, sed etiam ex consuetudine, quæ declarat hanc obligationem.

Ad 9. Non licere. Nam hæresis inducit inhabilitatem 10 ad consequenda Ecclesiastica beneficia, vt exprimitur in cap. Statutum 1. de heret. in 6. ibique Doctores, & cautum reperitur ex Constitutionibus Innocentij IV. Nicolai III. apud Pegnam, & in l. 1. cum auth. seq. & l. Curiales C. de heret. Idque, etiam si sint de iure patronatus, vel alterius cuiuslibet qualitatis, vt per Lambert. de iure patronat. lib. 2. p. 1. q. 9. art. 6. text. in cap. ad abolendam §. presenti. Qua ratione collatio est nulla ipso iure extr. de her. Lambert. loc. cit. Pegna p. 3. direct. com. 162. vers. ad hæc collatio, ac ita vt referentur ordinationi, & dispensationi Sedis Apostolicæ per Constitutionem B. Pij V. quæ incipit, Cum ex Apostolatus officio apud eundem Pegnam. Et Episcopus illud conferens scienter hæretico, aut hæreticorum fautoribus, puniatur, cap. vt commissi in fin. de heret. in 6. ibique Doctores, Lambertinus, & Pegna locis allegatis.

Ad 12. Affirmatiuè, quia peragitur res licita. 11
Ad 13. Videndum prius est, an huiusmodi promissio 12 fiat voce, vel scripto, & quatenus scripto, exhibeatur exem-

exemplar. Est enim prohibitum Parochis Catholicis assistere celebrationi matrimoniorum hæreticorum, nisi prævia abiuratione, vel fidei professione. Si tamen contrahatur sub prædicta conditione, vel cum certa, vel satis probabili spe reducendi ad fidem Catholicam hæreticos, poterit concedi facultas assistendi prudenti arbitrio Parochorum.

CONSULTATIO LVI.

1 *An sit concedenda facultas dispensandi super impedimenti matrimoniorum in secundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcarum Iudice contractorum, quæ Episcopi illarum partium nullatenus solvere possunt.*

2 *Et an Episcopus prohiberi possit sub pœna excommunicationis, quod nemo baptizare possit adultum, cuius non percipit idioma, & quod hæc prohibitio sit generalis, quodue non possint baptizari ij, quorum idioma non intelligitur, nisi in articulo mortis?*

1 **A**D I. respondeo; quoad matrimonia huiusmodi cenſeo, esse denuò contrahenda coram proprio Parocho, si in illis locis fuerit publicatum S. Concilium Tridentinum, vel coram ministro catholico, & quatenus timeantur scandala, vel discessio à fide catholica, posse, si Sanctissimus annuerit, dispensari cum sic matrimonio coniunctis, siue scienter, siue ignoranter in præfatis impedimenti arbitrio Episcopi, declarando legitimam eorum prolem susceptam, & suscipiendam, dummodò tamen ipsi coniuges, & eorum filij sint verè catholici, ac in posterum instruantur circa huiusmodi impedimenta iuxta Sacros Canones, & S. Concilium Tridentinum.

2 Ad 2. Si nulla prorsus eis dari potest instructio siue catechismus ante susceptionem baptismi, & adsit firma spes, aut certitudo, quod permansuri sint in proposito illum suscipiendi, donec instruantur, poterit hoc permitti arbitrio Episcoporum, secus autem si timeatur, eos permansuros, vel morituros in Ethnicismo, & haberi possit aliquis instructio saltem per interpretes, ac educantur inter christianos, & nullum adsit periculum apostatandi, quo in casu possunt baptizari prævia maiori instructione, quæ fieri poterit, vt ex Concilio Nicæno 1. c. 2. quod prohibet catechumenos baptizari, nondum satis instructos, aut probatos, nisi grauis urgeat necessitas. Quare postquam Philippus euangelizauit Eunucho, & ambo venerint ad quamdam aquam, dixit Eunuchus: *Ecce aqua, quis prohibet me baptizari?* Dixi autem Philippus: *Si credis ex toto corde, licet.* Et respondens ait: *Credo filium Dei esse Iesum Christum, & Philippus baptizauit eum.* Censuit ergo Philippus, satis esse, vt adultus baptizetur, quod credat filium Dei, esse Iesum Christum.

3 Quod si cui repentinus morbus incidat, qui spe vitæ exclusus, Christianum se fieri velle, significet, is verò & rudis sit, & temporum impediatur angustijs, ne christianam doctrinæ rudimenta satis accipere possit, meritò quæritur, quidnam satis esse existimandum sit, vt salutari lauacro perfundi possit? D. Augustinus de *fid. & oper. c. 9.* etiam in tanti temporis coarctatione, de omnibus symboli articulis interrogari vult hominem, & sic baptizari. Quod sanè in eo Catechumeno, qui aliquamdiu res nostras audiuit, non est difficile, vt rogatus & ore, & corde respondeat. At si rudis sit omnino, & ad imbuendum mora sit breuis, quid sit agendum, adhuc quæritur, ne aut homini salutis aditus præcludatur, aut baptismus detur indigno. De qua re cenſeo, vt quam possit breuissimè præcipua tantum doceantur, quorum primum est, vt credat in vnum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Secundum, hunc esse omnium Creatorem, & eundem gloriam bonis æternam præstantem in Cœlis, & malis supplicia sempiterna. Tertium, à peccatis neminem liberari, nisi per Iesum Christum, Dei filium, hominem factum, passum, & mortuum propter nos, hunc esse Dominum, & Redemptorem nostrum, & spem vnicam, qui regnat gloriosus in Cœlis. Quartum, in quo Iesu Christi hominem fieri seruum per baptismum, huius omnia peccata remittuntur, & vita donatur æterna. Hæc si, vt potest, & credat, & confiteatur, rogandus est, an verè præ-

Tom. VII.

teritæ vitæ criminum pœniteat, præcipuè idololatriæ, & an in posterum velit rectè viuere secundum Dei, & christiani populi leges, atque præcepta. Sise, & præterita dolere responderit, & futura adimplere cuperet ex animo, non est differendus, sed Christo ex aqua, & Spiritu Sancto regenerandus.

Illud autem sine vlla dubitatione confirmo in talibus, si voluntas sit bona, & diuinitis præparata, qua verè velint esse christiani, nunquam intellectui lumen deesse, quo quantum oportet, necessaria salutis suæ percipiant, Deo plerumque illustrante mirificè tenebras mentis humanæ. Et narratur in historia Indorum, quod pridem euenit, vt Missionarij in Vrurum incidere extremè ægrotantem, corporis tanta deformitate, vt vix hominis simulacrum retineret, mentis verò, vt pote Vrurum, tanta hebetudine, vt truncus magis existimaretur. Hic petijt instanter, vt fieret christianus, breui de fidei præcipuis mysterijs edoctus, tanta alacritate cuncta percepit, vt esset admiratio ni. Itaque baptizatus cum magno animi gaudio Christum alloquebatur: *Domine, siquidem me Christianum esse voluisti, transfer in Cælum.* Atque in his vocibus Deo gratam aflauit animam, cumque esset abiectissimæ, etiam inter suos conditionis, nesciebant, quo impellente, præcipuo quodam honore tumulatus est, ipsis, ac alijs diuinæ bonitatis gratiam celebrantibus. Itaque neque Deus homini deest, neque homo Deo, quamuis breui temporis interuallo, si quem Deus efficaciter ad salutem vocat.

Et quidem licet adultos baptizandos esse prius instruendos in fide, quam ad baptismum admittantur, habeat *ex can. Ante baptismum, & seq. de consecr. d. 4.* imò ex verbis Christi instituentis baptismum *Matth. ult. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Quare videtur hæc instructio præmittenda de iure diuino, & ex vi institutionis; siquidem eam præcepit Christus præmittendam in ipsa institutione Sacramenti, & est necessaria ex natura rei, quia cum in baptismo fiat professio fidei, debet baptizandus, quando est capax, scire, quid profiteatur; vt gente tamen periculo mortis, vt pote naufragij, & alijs huiusmodi, Tolet. *lib. 2. Sum. cap. 21. num. 5. in fin. Zambran. in decis. cap. 1. de baptism. dub. 14.* Io. Saucius in *select. de Sacram. Diana p. 5. tr. 3. resol. 20.* aiunt, esse utcumque exponendam fidem, & si petens baptismum assentiat, esse baptizandum. Quod certè obseruandum est, si adsit tempus explicandi, quocumque modo explicatio fieri potest.

Verùm si adsit periculum, quod superueniat mors, dum interim fides explicatur, non erit necesse præmittere instructionem; sed eo ipso, quod petit baptismum, poterit baptizari. Quia dum petit, præsumitur scire, quid petat, & proinde aut instructum esse in fide, aut saltem velle suscipere baptismum, sicut Christus instituit, & Ecclesia ministrat, atque adeò velle profiteri illam fidem, ac religionem, ad quam baptizando admittit Ecclesia. Quod sufficit, vt docet D. Th. 3. p. q. 68. art. 8. ad 3. Quia implicitè cognoscitur fides, quam profiteri debet, & adueniente baptismum, in quem consentit, proficitur explicitè fidem Trinitatis, cum in forma baptismi fiat explicitè inuocatio ipsius. Vndè præcedit baptismum aliquis instructio, quæ consistit in cognitione confusa fidei, quam proponit Ecclesia.

An autem possit baptizans præmittere instructionem, quando adest tempus præmittendi illam, ne se exponat periculo mortis, vt pote quia pestis grassatur, vel bellum, & si diu in illo moretur, imminet periculum infectionis, videtur affirmatiuè respondendum. Tum quia licet ex natura Sacramenti sit necessaria instructio fidei, non est tamen necessaria explicata, sed sufficit, si baptizandus velit recipere baptismum eo pacto, quo à Christo institutus est, & ministratur ab Ecclesia, vt diximus. Tum quia, licet adsit obligatio ministrandi baptismum constitutis in periculo mortis, quando alicui incumbit ex officio cura salutis ipsorum, quales sunt Parochi, etiam cum periculo mortis, vt alibi docuimus, non tamen adest obligatio præmittendi instructionem cum tanto discrimine, cum hæc non sit medium necessarium ad salutem. Imò, cum agatur de conferendo baptismum adulto, qui proinde non est subditus Ecclesiæ, consequenter

non spectat ad iurisdictionem Ecclesiae, neque Parochi habent specialem obligationem ad baptizandum, sed tantum communem, quam habent ceteri ratione charitatis; Unde cum charitas neque in tali casu cum periculo vitae obliget ad baptizandum, cum tali adultus non sit in extrema necessitate, siquidem saluari potest per contritionem, & baptismum in voto, multo minus obligabit ad praemittendam instructionem fidei cum periculo vitae.

- 8 Denique, ne ob instructionis defectum, qui sacro baptisate initiantur, immaculatam Christi legem profanis, ac gentilitijs institutis ex ignorantia sedent, ac idololatriam cum orthodoxa fide confundant, ut saepe in Goa, Cinaque Insulis euenire enunciatum est, caueant ij, qui ipsidem instruendis incumbunt, ne in posterum vllus ad baptismum admittatur, qui veterem hominem, ac gentilitios mores prorsus exutus, Christum plenè non induerit, & in fide sit sufficienter instructus. Ita ex S. Congr. de prop. fid. Alex. VII. in Bulla *Sacrosancti Apostolatus officij*, & Clemens IX. in Bulla *In excelso*.

CONSULTATIO LVII.

- 1 An in locis, in quibus viget adhuc abusus ducendi uxores absque interuentu Parochi, & testium, sint sacramenta administranda illis sic coniugatis.
- 2 An liceat illis celebrare verè matrimonium, vel potius dicendum sit legitimum matrimonium eorum, qui dimissa, vel expulsa, vel sponte abeunte prima, ac etiam secunda uxore, tertiam accipiunt cum intentione contrahendi, asserentes, se non intendere cum prima, & secunda perpetuò cohabitare, cum contraxerint, sed tantum eas experiri, vtrum sua domui essent proficua, seu apta administrationi, vel seruituti, nec ne?
- 3 An tuto possint Sacramenta administrari parentibus, filiam Turcis, vel schismaticis ob aliquem finem in sponsam promittentibus, absque eo, quod amplius valeant retractare promissionem, nisi cum vita, bonorumque periculo?
- 4 Sintue administranda Sacramenta mulieribus Catholicis commorantibus apud Turcas, cum protestentur velle inter eos degere absque iniuria Creatoris, & Catholicam legem profiteri, atque obseruare?
- 5 An baptizari debeant paruuli ex matre Catholica, patre verò infideli, quando missionarios, parentibus sese opponentibus, grauis metus concutiat?
- 6 An admittendi sint Turca, vel Schismatici ad suscipiendos in baptisate Catholicorum filios, supposito, quod aliunde nequeant parentes sedare dissensiones, & odia, vel an saltem Catholicus cum Turca possit admitti, vt inde ex parte saluetur ritus Ecclesiae, & simul intentioni parentum satisfiat?
- 7 Sunt ex Schismaticis viri, qui secundum eorum ritum contrahentes cum Catholica, vel Schismatica matrimonium, ea laborant ignorantia, vt nesciant maritalem consensum perpetuò cohabitandi esse de essentia Sacramenti matrimonij. Hinc mulieres è domibus maritorum expelluntur, vel ipsamet fugam arripiunt, & ad Catholicos accedunt. In tali casu possuntne licitè, ac legitime cum Catholico nubere?
- 8 An quando verè nulla subest via euadendi, nisi iniuriam iniuria, homicidium homicidio vindicetur, Catholici in tali statu, & dispositione perseuerantes, titulo, vt aiunt, defensionis necessariae, sint susceptionis Sacramentorum capaces.

AD 1. Si non est publicatum in illis partibus decretum Sac. Concilij Tridentini, sunt administranda Sacramenta clandestinè contrahentibus, quia matrimonium est validum, secus autem si est publicatum; nam matrimonium esset irritum, & viuerent in continuo concubinato. Ita Doctores communiter, & censuit saepius Sac. Congregatio Concilij, & Congregatio S. Officij. In casu verò, quod non esset publicatum, curandum illis est, vt seruent antiquas leges Ecclesiasticas, quoad fieri possent, scilicet testes adhibendo, quibus probari coniugia possint, instrumenta etiam de eo publica conficiendo, quandoquidem nec Parochi copia est, nec denunciationibus, ac benedictionibus Ecclesiasticis locus, facto etiam examine sufficienti, an illis obstat aliquod canonicum impedimentum.

Ad 2. Non licere, cum primum matrimonium fuerit legitime contractum. Quia est contractum iuxta receptam in illis locis consuetudinem, dummodo tamen, vt dictum est, non fuerit publicatum Concilij Tridentini decretum. Commune enim est in contractibus ineundis spectari locum, in quo celebrantur, consuetudines vt per Sanchez *lib. 3. de matrim. d. 18. num. 28.* quidquid sit de intentione contrahentium, de qua non iudicat Ecclesia. Alioquin nullum esset apud illam gentem firmum matrimonium, cum semper possit opponi defectus intentionis perpetuò cohabitandi cum muliere, tanquam cum uxore, sed tanquam cum famula, atque adeò viuendi in perpetuo concubinato.

Ad 3. non posse administrari, donec perseuerent in tali promissione, maxime si finis, ob quem id permittunt, sit alienus à certa spe conuertendi Turcam, vel Schismaticum ad fidem catholicam, sed potius cum periculo peruersionis sponsae. Et potissimum quoad promissionem, quae sit Turcis, cum non possit esse inter Christianos, & Turcas validum, ac legitimum matrimonium ob disparitatem cultus, atque adeò promitterent viuere suas filias in concubinato, ideoque talis promissio non solum est illicita, & non obligat, sed etiam est sacrilega, si scienter id faciant; Si verò ignorent, id esse peccatum, possunt admitti ad Sacramenta, dummodo eos peniteat, & agant, quod debent.

Ad 4. esse administranda, dummodo catholicè viuant, & nullum actum idololatriae, aut fidei christianae contrarium committant.

Ad 5. Possunt baptizari, etiam contra voluntatem parentum. Quia cum parens fidelis teneatur illos baptizare, atque Ecclesia habeat ius eum cogendi, si renuat, tunc eo ipso Ecclesiae cura, & prouidentiae relinquuntur. Ita Thom. à Iesu *lib. 4. de procur. sal. omn. gent. pag. 210. §. Sed quid si vterque.* An autem id expediat, relinquendum arbitrio Missionariorum, qui in casu, quo illos baptizent, debent subtrahere paruulos sic baptizatos à cura eorum parentum, ne ab alio infideli seducantur, & diligentem curam suscipere illos instituendi in fide catholica.

Ad 6. Hortari debent Missionarij Catholicos, vt abstineant adhibere Turcas, vel schismaticos pro compatriibus. Quod si sine periculo, aut magna perturbatione abstinere nequeant, quidam dicunt, id tolerari posse, vt Layman. *lib. 5. tract. 2. cap. 9. Diana par. 9. tract. 7. resol. 31.* At ego id non approbo; quia est contra finem institutionis patrinoorum in baptismo. Permitterem tamen ad sedandas turbas Catholicum cum Turca, vt, quoad fieri possit, praedictus finis seruetur. Et quamuis circumferatur quaedam declaratio Sac. Congregationis S. Officij in hunc tenorem: *Catholici in partibus Turcarum adhibentes Turcas, & schismaticos pro compatriibus moneantur abstinere, sed si sine periculo, aut scandalo cessare nequeunt, eis poterit permitti.* Ea tamen mutila est. Integra autem ita legitur: *An permittendum sit, quod Catholici adhibeant Turcas, & Schismaticos pro compatriibus in sponsalijs? Ad quod respondendum, vt moneantur abstinere. Verum si sine periculo cessare nequeant, posse ei permitti, 17. Octobris 1615.* Non igitur in baptismo, nisi fortè vnà cum Catholico.

Ad 7. Non posse, quia matrimonium contractum inter schismaticos, & Catholicos, est verum matrimonium etsi illicitum, atque adeò ipso constante non possunt mulieres catholicae cum viris catholicis nubere, cum matrimonium sit indissolubile. Quare Missionarij docere debent.

debent illas gentes, matrimonium ob nullam causam posse dissolui ex doctrina Christi *cap. 10. Marc. cap. 16. Luc. cap. 5. Matth. B. Pauli 1. Corinth. 7.* ex auctoritate, & observatione totius Ecclesie iuxta *cap. gaudemus de diuort. ex SS. Concilijs, præsertim Tridentino sess. 24. cap. 7.* ex Patribus, & ex rationibus, quas alibi adduxi.

- 8 Ad 8. Si se contineant intra limites necessariae defensionis absque odio cum moderamine inculpatae tutelæ, ita ut non transeat ad vindictam, sed seruent modum debitum, & plus non faciant, quam sit necessarium ad repellendam iniuriam iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores, sunt capaces susceptione Sacramentorum. Quia, cum non excedatur terminus defensionis, non habet locum peccatum mortale, atque adeo sunt susceptione Sacramentorum capaces.

CONSULTATIO LVIII.

- 1 An quilibet Apostata à fide, qui se indicat dispositum martyrio, debeat induci ad protestandum publicè fidem christianam, nihilque curandum de corporalibus persecutionibus proprijs, vel aliorum, vel saltem permittendum sit, ut exequatur suam inspirationem quicumque ad id faciendum exponatur, aut quisque dissuadendus ab huiusmodi actione ob generales causas quarundam Regionum, saltem quando, ac ubi timetur periculum grauis persecutionis christianorum?
- 2 Quomodo se gerere debeat minister Ecclesiasticus cum ijs, qui se non sentiunt sufficientes ad suscipiendum martyrium, & cupientes confiteri fidem christianam sine martyrio, viuunt quoad fieri potest, iuxta fidem internam, sperant corporalem libertatem, & interim desiderant, & postulant reconciliationem secretam, & participationem Sacramentorum?
- 3 Quomodo etiam se gerere debeat idem minister cum ijs, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem profitendi fidem externam cum probabili periculo crudelis necis, imò cum humana certitudine illius, neque possunt absque eodem periculo omittere partem aliquam rituum apostatorum, sed queruntur de Ecclesia Christi, quod velit eos condemnare in vita, cum credant, quidquid ipsa credit, & faciunt, quidquid ipsa præcipit absque eo quod se exponant mortis tyrannidi?
- 4 An pro causa similis prædictis, siue absque causa peculiari, sed solum pro fidei ardore, ac zelo, cum maxime videant illam collapsam, & tot animas non solum sine luce evangelica, sed etiam sine spe illius, liceat cuicumque Catholico Ecclesiastico, vel seculari publicè illam predicare, ac defendere, atque adeo exponere se martyrio?

1 AD 1. Respondeo. Apostatas à fide, redeuntes non teneri ad abiurandum publicè coram infidelibus, sed sufficere, ut abiurent in balneo (hoc nomine appellat carcerem, siue locum, in quo retinentur) coram fidelibus, abstinendo ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus sit protestatiuus falsæ Religionis, si verò sit æquiuocus, possunt illum deferre. Quod si ex illa delatione ratione personæ aliqua oriretur suspicio, tenentur aufugere, cum primùm poterint.

2 Ad 2. & 3. Istis est permittendum viuere christianè, & catholicè in occulto, modò nullum actum idololatriæ, aut fidei Christianæ contrarium committant. Sacramenta verò penitentiae, & Eucharistiæ non sunt ijs administranda. Ea quidem ratione, quia qui fidem negat metu mortis, sed tamen erroribus non credit, licet verè hæreticus non sit, cum non habeat, neque habuerit errorem in intellectu, tamen iudicio Ecclesie, quæ per exteriora de interioribus iudicat, hæreticus est habendus. Hæretici autem non sunt admittendi ad Ecclesie Sacramenta.

Ad 4. Affirmatiuè. Ita Rodriquez *tom. 1. in 2. edit. cap. 3. 197.* his verbis: *Qui estando muchos christianos captiuos, y entre ellos ay vno mas noble, y sabio, obligacion tiene esse de confessar publicamente la fee, aunque sea con manifesto peligro de la vida, si adierte, que de su confession esta colgada la fee de los demas, y callando el, peligraran en ella.* Idem docet Aragona *2. 2. quest. 2. artic. 2. dub. 2. post 2. conclus. & alij, quos sequitur Leander part. 1. in decal. tr. 2. disp. 3. qu. 62.*

CONSULTATIO LIX.

An Sacerdotes Catholici supplere possint baptismi ceremonias, quoties hæretici, post suam ad fidem catholicam conuersionem, illas suppleri postulant?

Respondeo iterum, ac tertio non solum posse, sed etiam debere. Quia, ut aliàs dixi, eiusmodi ceremonie pertinent ad publicam fidei professionem. Vnde illas tantum supplendas esse post collatum ab hæreticis baptismum, sæpius declarauit S. Congregatio S. Officij, & tradunt communiter Doctores, delimiturque ex *can. hanc regulam, & can. Spiritus Sanctus, §. ecce 1. quest. 1. & ex cap. cum venissent init. de sacr. vnct. & cap. presbyter. de sacram. non iteran.* Idque sub peccato mortali, ut per Palaum *part. 4. op. mor. tr. 19. disput. vn. punct. 12. num. 21.* Quod certum existimo. Quia in allegatis textibus id præcipitur, quod indicat obligationem grauem. Cum enim ceremonie istæ non sint necessariae ad valorem Sacramenti, non essent repetendæ, quando aut ex necessitate, aut ex negligentia essent omisæ, nisi essent aliquid graue. Vnde cum Ecclesia præcipiat repetendas, tamquam aliquid graue, erit mortale illas non supplere. Præsertim si timor suspicionis, alteriusue scandali cessaret, ne scilicet baptismum ab hæreticis ministratum videatur Ecclesia Romana, ut minus validum iudicare. Quare nullam puto esse legitimam causam, ob quam prædictæ ceremonie omittendæ essent.

CONSULTATIO LX.

An Metropolitanus possit recipere appellationem, ac procedere ad confirmationem, vel annullationem primæ sententiæ pro, vel contra hæreticum in casu, quo Episcopus nulla declarauerit sponsalia, & condemnauerit partem ad se componendum pœna pecuniaria eroganda mulieri defloratæ, & pro Eleemosyna propter scandalum?

Respondeo negatiuè. Quia hæreticis est id interdictum; sunt enim priuati, atque exclusi omni legitimo actu, ut ex Constitutione Leonis X. quæ incipit *Exurge Domine v. nec non quoad omnes*, relata à Pegna post Directorium, & post Albericum, Glossam, Butrium, & plures alios tradit Farinac. *de heret. quest. 189. numer. 46.* Ita quidem, ut non agere, sed conueniri possint per textum in *l. Credentes §. nullus, C. de heret. in hæc verba: nullus prætere à ei super quocumque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur: vbi Butrigarius inquit: Et attende, quod agere non possunt, sed conueniri, & de iure canonico est textus in cap. Excommunicamus 1. §. Credentes, vbi totidem verbis id repetit, & confirmat, notantque Hostien. Ioan. Andr. alijque, ac decernitur in varijs Constitutionibus apud Pegnam, quas recenset idem Farinac. *loc. cit. num. 48.* & in specie, quod priuentur beneficio appellationis, est textus in *cap. ut inquisitionis de heretic. in 6.* Siquidem hæretici priuantur omnibus, & quibuscumque priuilegijs, siue illa competant intuitu Religionis, ut in *l. 1. C. de heret. siue intuitu Reipublicæ, ut in auth. item priuilegium C. eod. siue contemplatione personæ, ut in l. Curiales C. eodem.* Vbi ratio assignatur, ne videamur hominibus execrandis contumelioso ambitu immunitatis beneficium præstitisse, & ad idem facit textus in *l. fin. C. eod.**

CONSULTATIO LXI.

Regulariter electiones Ecclesiasticae fieri debent à maiori, & saniori parte Capituli ad hoc, vt electio dicatur Canonica ad formam *c. 1. de his, quae sunt à maior, part. Cap.* Hinc quaeritur primo,

- 1 Quae dicatur sanior pars Capituli?
- 2 An sanior pars minor praeferatur maiori non saniori parti, vel requiratur copulatiue, quod pars sanior sit etiam maior ad hoc, vt electio dicatur Canonica?
- 3 Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulatiue maior, & sanior pars, si maior pars numeri tantum praeferatur minori?
- 4 An regula maioris, & sanioris partis procedat tam in scrutinio aperto, quam secreto, si non appareat, qui fuerint eligentes, dum secreto votum protulerint?
- 5 An regula sanioris partis procedat etiam in electionibus, in quibus de iure, vel ex constitutione requiruntur duae ex tribus partibus electorum ad Canonice electionem?

Hanc materiam Hostiensis in *sum. tit. de elect. §. qualiter* caudam magnam appellat, vt puto propter difficiles difficultatum nodos,

Ad 1. igitur quod attinet, illa dicitur pars sanior, quae respectu consilij, & materiae subiectae, zelo, ac merito innititur, vt per Host. in *sum. eod. tit. eodem §. & Sanior*, ac Fagnan. in *cap. Cum in cunctis de his, quae sunt à maior. part. Cap. n. 2.* vbi etiam Abb. n. 3.

Ad 2. Affirmatiue quando pars minor rationabiliter mouetur, maior vero irrationabiliter. Tunc enim praevalet minor, & intelligitur maior respectu consilij sanioris, vt in *can. Sanè dist. 9. Hostien. in sum. eod. tit. de his, quae sunt §. verumtamen.* Et quoad effectum ordinatio maioris partis impeditur, quia reuocabitur, postquam de veritate obiectae exceptionis irrationabilis legitime constiterit. Non enim sufficit opponere, nisi obiectum probetur coram Superiore, vt patet ex *eod. cap. 1. de his, quae sunt* verbis illis, *obiectum fuerit, & ostensum*, & tradunt ibi Innoc. n. 3. & 4. Burr. n. 2. & 3. Anchar. n. 3. Imol. num. 1. & Abb. n. 5. ac Hostien. *loc. alleg.*

Ad 3. Id euenit, quia ea pars, quae sanior est, siue sit maior numero, siue minor, semper dicitur maior, nam maior pars dicitur, quae maiori ratione, & pietate nititur *d. can. Sanè* cum alijs concorditer per Glos. Non enim, vt inquit Hostien. *d. tit. de elect.* quae maior pars est, semper sanior est, sed quae sanior est, semper maior reputatur, & secundum Abb. in *1. notab. num. 3.* non sufficit, vt maior pars vniuersitatis decernat, nisi etiam illa sit sanior. In dubio tum maior pars censetur etiam sanior, quia praesumitur pro pluralitate, *cap. nullus 61. d.* nisi contrarium probetur, vt supra. Regula enim est, vt maiori parti stetur in omni dispositione vniuersitatis, vt post alios tradunt Hostien. *num. 4.* & Ioann. Andr. *n. 11. ad d. cap. 1. de his, quae sunt.*

Ad 4. Affirmatiue, vt desumitur ex *can. in nomine Domini §. eligatur dist. 23. ex cap. publicato 58. de elect. & ex cap. Quia propter 42. in princ. & fin. eod. tit.* Quibus in locis fit electio, etiam per scrutinium, & tamen requiritur pars maior, & sanior.

Ad 5. etiam affirmatiue, quia etiam in hoc casu locum habent rationes, quae militant contra irrationabilitatem iudicij maioris partis, cum pars sanior semper, ac in omni casu praevalet debeat per textum in *cap. dudum de elect. can. illud 23. d. cap. Interposita, cap. constitutus, & cap. vt debitus extra de appellat.*

CONSULTATIO LXII.

An sit validum matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho graeco schismatico, & more schismaticorum, praesentibus dumtaxat musicis canentibus in honorem matrimonij more graecorum schismaticorum, non autem testibus particularibus adhibitis ad formam Concilij, deficientibus ibidem Parochis catholicis, eo quia haeretici omnes Ecclesias, Parochis Catholicis expulsis, deuastarunt?

Respondeo Affirmatiue, si in illis partibus non est publicatum Sac. Concilij Tridentini decretum *cap. 1. sess. 24. de reform. marr.* Si vero est publicatum, respondeo etiam affirmatiue, dummodo tamen illi musici, qui praesentes fuerunt, aduerterint; Nam praesentia ad valorem matrimonij ex Tridentino requisita sufficit sola intellectus aduertentia, qua ritè testimonium contracti matrimonij perhiberi possit, sitque sufficiens ad testificandum, vt ex communi tradit Sanchez *de marr. lib. 3. disput. 39. num. 11.* Neque requiritur in matrimonio, testes esse rogatos ex eodem Sanchez *disput. 41. numer. 7.* eiusdem libri.

Non obstat, quòd sit celebratum coram Parocho schismatico. Nam donec non fuerit priuatus officio, siue titulo, validè assistit, etiam si sit excommunicatus, non toleratus, vt per Sanchez *eod. lib. 3. disput. 21. à numer. 1.* & Pontium *de matrim. lib. 5. cap. 17. §. 2. num. 6.* & desumitur ex declaratione Sac. Congregationis S. Officij tenoris sequentis. *Rutheni matrimonia contrahentes in Russia coram Praedicatoribus schismaticis, & deinde penitentia ad eum agnoscentes id esse contra formam Concilij Tridentini ibi publicati, post longam conuersionem faciunt diuortia, propterea Archiepiscopus Leopoliensis consulit, quid facere debeat. Sanctissimus ordinavit sciri, an huiusmodi Praedicatorum sint Parochi, 18. Decembris 1614.*

CONSULTATIO LXIII.

An puella, in Monasterio Monialium prorsus exempto, degentes educationis causa, & mulieres seculares famulae Monialium, nullam emittentes regularem professionem, si contingat eas mortem obire in Monasterio, sepeliri possint, ac debeant in Ecclesia exteriori Monialium, an potius in Parochiali, in cuius parochia domicilium retinent? Et quod si in nulla parochia retineant domicilium?

Quod attinet ad puellas degentes in monasterio educationis causa probabiliter opinionem affirmatiuam sustineri posse, inquit Pellizar. *de Monial. c. 10. sect. 3. subsect. 1. num. 233. §. Imò puto*, atque adeò deberi Confessario Monialium quartam funeralem, suaderi putat ex eo, quod illa debetur propter onus, quod sustinetur in administratione Sacramentorum à Confessario Monialium qui licet non vocetur Parochus, in re tamen est Parochus cum ex officio curam habeat animarum aequè, ac si esset parochus respectu secularium. Ingenuè tamen fatetur, opinionem negatiuam sustineri posse, quam Sanchez, vt ipse Pelliz. ait, *l. 3. de marr. dist. 23. a num. 9.* censet, esse probabilem.

Quod vero ad huiusmodi famulas idem Pelliz. *loc. cit. §. quod si hoc, §. seq.* affirmare etiam videtur, quatenus tradit in casu, quo secularis foemina ingressa monasterium animo ibi perpetuò degendi moriatur, spectare ad Confessarium Monialium ei ministrare vltima Sacramenta, & quartam funeralem cum alijs iuribus parocho obuenientibus intuitu sepulturae, cum monasterio Monialium competat non solum exemptio personalis, sed etiam localis, & foemina illa secularis illud sibi eligendo in domicilium, effecta sit de ouibus confessarij praefati monasterij. Idemque ait sentire Bordonum à se consultum, idque ratione acquisiti domicilij.

At, quidquid sit de administratione Sacramentorum, de qua nos alibi, tenendum est, huiusmodi puellas, & famulas

- mulas sepeliri debere in Ecclesia parochiali, in cuius parochia domicilium retinent, si moriantur, non electa sepultura, vel si sepulturam elegerint, deberi eidem Ecclesie parochiali quartam funeralem. Probatur ex ijs, quæ docent Doctores, quod non amittatur parochia, dum quis discedit animo reuertendi, vt Abb. in cap. de his, de sepult. Io. Andr. in cap. is qui, eod. tit. in 6. Spinus in specul. testam. glof. 15. num. 41. Molin. de rit. nupt. lib. 2. diff. 11. num. 88. Cened. pract. quæst. 30. num. 45. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 76. num. 18. Piasec. in prax. Episc. part. 2. cap. 4. num. 32. Marefcot. lib. 2. var. resolut. cap. 95. num. 3. Lauot. var. lucubr. tit. 2. cap. 17. & 38. Barbof. de paroch. part. 3. cap. 25. num. 26. & Rota in Romana iurium funeralium 4. Julij 1653. coram Zarata, & ex regularibus Henriq. lib. 11. sum. cap. 3. num. 3. Rodriq. quæst. regul. 36. art. 3. tom. 3. Mirand. tom. 2. manual. prel. quæst. 48. art. 9. concl. 2. Syluest. v. Canonica portio num. 15. Hieronym. Rodriq. in comp. quæst. regul. resolut. 18. numer. 12. Hurtad. de Sacram. disput. 5. de matrim. diff. 6. num. 19. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 23. num. 14. Pontius eod. tit. lib. 5. cap. 13. §. 2.
- 4 Ac defumitur ex d. cap. is, qui de sepult. in 6. vbi similis omninò casus deciditur. Qui enim aliquando ad villam ruralem se transfert, non debet ibi sepeliri, quia non acquirit ibi parochiam, cum non accedat animo permanendi, sed debet sepeliri in parochia Vrbs, quam retinet quotiescumque discedit animo reuertendi. Nec differre videtur, an quis se transferat ad rus, an vt exerceat professionem scholasticam, an vt alicui famuletur, quia in utroque casu concurrat habitatio in parochia aliena, retento priori domicilio. Puellæ autem, & famulæ huiusmodi non amittunt suam parochiam, quia non transferuntur à propria parochia, vt illam deserant, ac mutant. Vt proindè etiam seruus, quando addictus alicui fundo ob disciplinam percipiendam alio mittitur, non censetur absens à fundo, & hoc fundo instructo legato, venit etiam seruus, quamuis ante mortem testatoris non sit reuersus ad fundum, vt statuitur in l. Seia §. Pamphila ff. de fund. instrum. quamdiu enim retinetur domus, præsumitur animus redeundi, & est signum sufficiens retenti domicilij, atque aded etiam parochiæ, vt notat Glof. in l. 2. v. constituerint l. de incol. lib. 10. Bero. conf. 11. num. 9. l. 3. Menoch. conf. 3. 29. num. 38. & Rota decis. 473. num. 3. part. 4. recent. & idè si contingat, eas mori in monasterio, aut in alia parochia, debent in propria Ecclesia parochiali sepeliri, nisi alibi habeant sepulturam, vel illam elegerint, quo in casu quarta funeralium eidem Ecclesie parochiali persolui debet.
- 5 Confirmatur primò quoad puellas educandas ex l. 1. §. hæc autem ff. de his, qui deiecerit, ibi: *Tantum autem interest inter habitatorem, & hospitem, quantum interest inter domicilium habentem, & peregrinantem.* Proprie ergo habitator dicitur, qui domicilium assequitur, & consequenter puellæ, quæ ad tempus educationis causa in monasterio sunt hospites, dicuntur peregrinantes, atque aded non acquirunt parochiam ratione educationis in monasterio.
- 6 Secundo à si mili ex statuto Cleri Romani cap. 3. §. 8. decernente scholasticos domicilium in domo patris, seu cognatorum habentes, & studiorum causa in aliquo seminario, vel collegio extra fines parochiæ ad conuiuendum commorantes, primum domicilium retinere. Quod est iuxta ea, quæ tradit Hostien. in sum. tit. de paroch. §. penult. num. 7. vbi ait, Scholasticos 30. annis habitantes in loco studij, non posse illius parochiæ confiteri, & iuxta ea, quæ tradunt Abbas, & alij, quos sequitur Menoch. conf. 398. vol. 4. dicentes, Episcopus loci, vbi Scholares causa studij habitant, non esse proprium pastorem quoad Sacramenta voluntaria, nec posse vota Scholasticorum commutare, quia defectu animi perpetuò commorandi non efficiuntur subditi, nisi quoad Sacramenta necessaria, vt confessionis, & communionis. Quare hæc sententia non solum est probabilis ex ipso Pellizzario, sed omninò certa.
- 7 Et quoad famulas est casus declaratus in eodem Statuto Cleri Romani d. cap. 3. §. 18. his verbis: *familiares, & famulos Eminentissimorum Cardinalium, seu aliorum Principum, ac Prelatorum, nec non aliorum quorumcumque, qui retinent domicilium in alia parochia, ad illam parochiam pertinere statuimus, in qua retinent domicilium, licet apud*

suos dominos infirmentur, & morte occumbant. Et conuincitur ex d. l. Seia §. Pamphila ff. de fund. instrum. superius relata.

Non obstat, quòd de puellis educandis tradit Pellizzarius. Quia ius sepulturæ acquiritur ministranti sacramenta, quando de iure spectat administratio, non autem quando ex accidenti administrat, vt contingit, quando puellæ educandæ extra propriam parochiam infirmentur, & ibi moriuntur, recipiendo Sacramenta à confessario Monialium. Quia cum tunc non ministrentur ex officio, sed ad supplendum vicem proprii parochi, quatenus in loco exempto nequit illa ministrare, licet possit personis sibi subditis, ibi commorantibus, vt ipse Pellizzarius docet eo loco, non dat administratio ius aliquod ad sepulturam, aut ad quartam funeralem. Neque in hoc casu loquuntur Doctores, quos alibi retuli, sed quando ministrantur ex officio.

Minus obstat, quòd in casu illo fæmina secularis idem Pellizzarius adducit. Quia est casus nostro nedum dissimilis, sed contrarius. In eo enim casu constat de animo degendi perpetuò in monasterio, atque aded eligendi domicilium, præsertim quia nullibi aliud domicilium, & habitationem retinet. Neque potest habere animum fingendi alibi domicilium, aut habitationem, aut reuertendi ad prius domicilium, seu priorem habitationem, cum perpetuitas monasterij hæc omnia excludat, & domicilium, aut parochia non possit retineri absque animo reuertendi. At in casu nostro huiusmodi famulæ commorantur in monasterio ad tempus determinatum, durante scilicet famulatu. Pro contrahenda autem parochia, præsertim in ordine ad funeralia, requiritur verum domicilium, vt in specie tradit Pontius de matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2. reiiciens opinionem Sanchez, ac proinde retinebunt propriam parochiam iuxta sententiam Abb. in c. In nostra n. 11. de sepult. Triuisani decis. 23. lib. 1. & Rotæ decis. 643. n. 2. in nouis vol. 1.

Fauetque ratio, quia tales non degunt in monasterio, omninò voluntariè. Nemo enim vellet famulari, sed quantum est de se, habent animum reuertendi ad propriam habitationem, quando primò eis licebit. Quod sufficit, vt non dicantur reliquisse proprium domicilium, & habitationem, vt per Bart. in l. 4. §. Prætor num. 24. ff. de damn. infect. Felin. in cap. quoniam num. 2. de offic. ordin. Soccin. sen. conf. 35. post init. lib. 1. & Menoch. conf. 329. num. 36. Præsertim, quia manent in monasterio, non tamquam in propria habitatione, quia non sunt professæ, sed tamquam in aliena. Vndè sunt continuò absentes animo. Quod non videtur sufficere, ne ad inducendam quidem habitationem veram, quia hæc est omninò libera. In monasterio autem huiusmodi famulæ non dicuntur habitare, sed inseruire.

Eodem modo responderetur ad ea, quæ tradit Samuelius de sepult. qui nullo idoneo fundamento innititur, & Doctores, quos pro se adducit, ita corruptè, ac mendosè refert, vt de hac re numquam loquutos fuisse videantur, ac proinde nullum ex ijs pro contraria opinione stabilienda commodum argumenti desumi potest.

Denique cum sit casus declaratus in Statuto Cleri Romani, non est amplius in hoc immorandum. Idem quoque tenendum est in casu, quo nullum in aliqua parochia retinerent domicilium, spectare scilicet ius sepulturæ ad parochum illius parochiæ, in qua situm est monasterium. Primò, quia exempti, vt alibi dixi, habent iurisdictionem tantum quoad personas, non autem quoad loca, vt per text. in cap. per exemptionem de priuil. in 6. & notant ibi Gemin. num. 5. Anchar. num. 3. Franch. num. 3. Gulielm. de Monte Lauduno in Clem. pastoralis num. 24. de re iudic. & censuit Rota in Aretina, seu Montis Politiani iuris visitandi 9. Martij 1596. coram Rubeo, & in Tiraconen. iurisdictionis de Tutela 5. Junij 1593. coram Millino, & in Constantiens. iurisdictionis 18. Maij 1611. coram Ottembergo. Huiusmodi autem puellæ, & famulæ cum sint omninò seculares, non sunt subditæ monasterio, ac proinde in eas nullam iurisdictionem monasterium habet. Ex eo enim, quod sunt in monasterio Monialium, non desinunt esse subditæ parochiæ, in qua monasterium situm est ex dicto Pelliz. loc. cit. §. & hanc. Quod autem ad locum, ille est in parochia, licet enim

monasteria non sint de parochia, sunt tamen in parochia, quemadmodum sunt in diœcesi, licet non sint de diœcesi, per *Cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6.* & notant *ibi Gemin. num. 3. Franch. num. 2. & in cap. 2. §. statuto num. 10. de constitut. in 6. Vitalin. in Clem. frequens num. 127. de excess. Pral. & in Clem. 2. num. 42. de priuil. Abb. in cap. Apostolica num. 2. de donat. Anchar. in cap. postulasti num. 45. de for. compet. ac Rota in Volaterana iurisdictionis 14. Ianuarij 1581. coram Brauo, que est decisio 207. part. 2. diu. & in Calaguritana iurisdictionis 16. Ianuarij 1604. coram Ottembergo. Et proinde priuilegium exemptionis eximit à subiectione quoad personas subditas monasterio, non autem à situatione, vt obseruat Vitalin. in Clem. 2. num. 44. de priuil. Franch. in d. cap. 2. §. statuto de constitut. in 6. Vnde talis exemptio non facit territorium distinctum à parochia. Et ideo ius funerandi dictas puellas, & famulas, non solum quoad personas, sed etiam quod locum, spectat ad parochiam, in cuius parochia monasterium est situm. Quia, vt constituatur distinctum territorium, requiritur, quod omnis iurisdictione, quæ Episcopo, vel parochio competit, abdicetur ab ipsis, & transferatur ad superiorem monasterij, vt tradunt Doctores communiter cum *Glof. in Clem. 1. §. Volumus de for. compet. & Rota decis. 207. in fin. part. 2. diu. & in nullius iurisdictionis 19. Martij 1596. coram Bubalo, & alibi passim. Non est autem abdicata parochio iurisdictione celebrationi matrimoniorum huiusmodi puellarum, & famularum, imò de facto quotiescumque casus euenit, ille interest illorum celebrationi, nec constat, quod ablatum sit ipsi ius illas funerandi, quod illi competit eodem iure, quo ei competit ius celebrandi matrimonia, vtrumque enim est ius parochiale. Atque aded, sicut ei competit ius celebrandi matrimonia ipsarum, ita etiam ei competit ius illas funerandi.**

- 13 Restat disquirere, an huiusmodi puellæ, & famulæ sepeliri possint in Ecclesia exteriori Monialium, si in ea elegerint sepulturam. Sed quia materiam hanc fuscè tractaui *tom. 4. integra consult. 175. cam adire non pigebit.*

CONSULTATIO LXIV.

An Episcopus, qui abest à Ciuitate sua Cathedrali, & residet in diœcesi, constituere, vel relinquere in illa debeat Vicarium generalem & Tribunal Episcopale?

- 1 **E**T quidem, si attendatur textus *in cap. Cum Episcopus de offic. ordin. in 6.* affirmandum videtur. In illo enim Pontifex ex eo, quod in lege est certum, deducit, & obseruandum decernit, quod cum Episcopus in tota sua diœcesi habeat iurisdictionem ordinariam, ideo proculdubio in quolibet loco eiusdem diœcesis, non exempto per se, vel per alium, potest pro tribunali sedere, causas Ecclesiasticas audire, delinquentes capere, & carceri deputare, & quæ ad suum spectant officium, liberè exercere.
- 2 Ex quibus verbis sequitur, quod Episcopus in quocumque loco suæ diœcesis, non exempto, potest tribunal erigere, & ius dicere, *Glof. in d. cap. Cum Episcopus v. loco, ibique Archid. num. 2. Ioan. Andr. num. 1. Anchar. num. 1. Butr. num. 2. Gemin. num. 2. & 13. Franch. num. 1. & Canonistæ communiter, ac ita, quod etiam in proprio cubiculo possit ius dicere, vt aduertunt Gemin. & Franch. loco alleg. Nec est necesse, quod Episcopus pronunciet locum à se electum pro iuridico, cum sufficiat, quod illum eligat, vt in hoc textu. Debet tamen citatus fieri certus de loco in citatione, aliter in dubio censeretur quis citatus, & teneretur comparere in loco, vbi est solitum iudicari, vt *in l. penult. ff. de iust. & iur.* Et sententia in alio loco lata esset nulla, vt *in l. si ut proponis C. quomodo & quando Iudex, Gemin. ibid. n. 13. & Franch. n. 1.**
- 3 Atque aded non tenetur constituere, vel relinquere in Ciuitate Vicarium generalem, ac Tribunal, cum non teneatur accedere ad iudicandum subditos in loco eorum delicti, quia imperij maiestas vilesceret, vt per Rotam in *Calciatèn. iurisdictionis sub init. coram Remboldo 1624. decis. 537. part. 4. recent.* Idque, etiamsi diœceses sint amplæ. Debent enim diœcesani adire Episcopum ius dicentem in loco soliti domicilij, etiamsi distet, pluribus dietis,

Rota in *Viterbièn. & Tuscanèn. Vicarij coram Caualerio decis. 418. & in d. Calciatèn. iurisdictionis, confirmata à S. Congregatione Concilij 7. Septembris 1630. quam refert Barbot. in collect. decis. Apost. collect. 288. n. 9.*

4 Minimèque obstantibus ijs, quæ opponebantur à Capitulis Calciatèn. & Tuscanèn. dum dicebant, quod iura allata pro Episcopis loquuntur de Episcopis habentibus vnam diœcesim, non autem de illis, qui habent duas diœceses æquè principaliter vnitas, & quod ab initio, antequam essent vnitæ, habebant proprium Vicarium generalem. Nam Rota nulla de ijs habita ratione decisiones emisit, quod Vicarius generalis existens in loco soliti domicilij, ac residentie cognoscat causas omnes cuiuscumque generis vtriusque diœcesis, cum in hoc pro vna, & eadem diœcesi habeantur propter iuris assistentiam, quam Episcopus habet, & intentionem fundatam ius dicendi, nedum ex iure communi *in d. cap. Cum Episcopus, sed ex Sac. Concilio Trid. sess. 25. de ref. c. 6.*

5 Quod, si in duabus diœcesibus vnitis, & amplis sufficit vnus Vicarius generalis, multò magis in vna diœcesi parua, vel non magna, vt per *Caualer. cit. decis. num. 10.* iniquens, quod in Ciuitate sufficit habere Vicarium particularem.

6 Eoque magis, quia sicut, quando Episcopus est sufficiens per se, non tenetur constituere Vicarium, ita nec illum relinquere, quando abest à Ciuitate, illumque habet in loco solito Tribunalis, & residentie, vt declarauit Sac. Congregatio super Episcopis in Aquilana die 14. Augusti 1643. his verbis: *questi Eminentissimi miei Signori hanno risoluto, che ella non sia obligata tener detto Vicario generale nella Città, mentre hà habilità, e può supplire per se stessa.*

7 Et concesso, prout de iure conceditur *in cit. cap. Cum Episcopus*, quod in qualibet parte suæ diœcesis possit Episcopus per se, vel per alium pro tribunali sedere, &c. habere domicilium in loco solito, & consueto ex Tridentino loco allegato, & locum intelligendum esse de loco domicilij, non autem de domo materialis, vt in d. Calciatèn. iurisdictionis, sequitur, quod Episcopus in loco, in quo residet, & in domo sui domicilij, ac residentie, non autem in ciuitate potest ius dicere, & instituere Vicarium ad sui libitum, cum sit actus facultatiuus, *Caualer. in cit. decis. num. 10.* in illo scilicet loco residentie ac domicilij, vbi habitat cum sua familia & tribunal habet, debet iustitiam ministrare, & causas Capitularium omnium cognoscere. Quia cum Episcopus, & Vicarius generalis ad generalitatem causarum totius diœcesis faciant vnum tribunal, vnumque Consistorium, non possunt separari à loco soliti tribunalis, & domicilij. Et Vicarius tam presente, quam absente Episcopo repræsentat eius personam in ijs, quæ sunt iurisdictionis. Ideoque sicut & permittitur Episcopo ius dicere, ita etiam in eius absentia in eodem loco consueto permittitur Vicario generali, qui in omnibus, & per omnia æquipollet Episcopo, vt per Sac. Concilium Trident. *sess. 25. c. 6. de reform. & per eandem decisionem Caualerij n. 13. & seqq.*

8 Ac ita, vt non obstaret, si solitum sit, ab Episcopo constitui Vicarium ad generalitatem causarum vnus loci, ipsiusque Ciuitatis presente Episcopo; adhuc enim non esset generalis, nec faceret vnum Consistorium cum Episcopo ita, vt possit appellari ab illo ad Metropolitanum, sed ad ipsum Episcopum, vel ad Vicarium generalem totius diœcesis, etiamsi in litteris commissionibus legeretur *dictio generalis*, vt per *Glof. in Clem. 2. de rescript. in 6. Glof. in cap. Romana de appellat. in 6. Couar. pract. quest. cap. 4. num. 8. Bertach. de Episcop. part. 8. lib. 4. tit. de Vicar. Episcop. num. 8. Marant. de ordin. iudic. part. 4. dist. 5. num. 8. Alex. conf. 12. numer. 2. vol. 6. Sbroz. de offic. Vicar. quest. 20. per tot. & quest. 22. & 29. lib. 1. & quest. 62. num. 7. lib. 2. & 9. 6. numer. 15. lib. 3. & Caualer. in d. Tuscanèn. num. 6. & seq. vbi, licet Tuscanenses haberent Vicarium generalem absque vlla taxatiua, tamen fuit decisum esse particularem, & quod non faciebat vnum Consistorium. Locus autem eligendus debet habere conditiones proportionatas Iudici, & iudicio. Ideoque debet esse honestus, vt *in l. penult. §. vlt. ff. de iust. & iur.* nempe talis, vt Episcopus, salua maiestate imperij sui, possit iudicium reddere, *Glof. d. v. loco, Monach. num. 1. Archid. num. 1. Ioan. Andr. num. 1. Anchar. num. 5. & Franch. num. 5.* Et propterea*

reà necesse est, vt sit locus iudicij reddendi, saluo more maiorum, idest non extra territorium sibi commissum, c. 1. & 2. 9. *quast. 2. Hostien. in sum. de feud. §. apud quem.* Debet item esse commodus litigantibus. Nam si Episcopus habeat amplam diœcesim secundum aliquos; allegatos à Rota, non potest Episcopus cogere subditos ad litigandum in loco remoto, sed vel ipse debet accedere, vel causam delegare, Anchar. *in cap. nonnulli num. 5. de rescript. & in cap. Cum te, de offic. deleg. Butr. in cap. sanè de for. compet. ibique Io. Andr. Barbat. in princ. & Felin. in cap. vlt. num. 2. de Iudic.* Et ideò, si vellet causam cognoscere in loco valdè remoto à partibus, possent partes petere, vt causa committeretur, & cognosceretur in loco propinquo. Quod si hoc negaretur, possent appellare, vt per Quarantam *in sum. Bullar. v. Archiepiscopi auctoritas num. 20.*

9 Verùm Rota in d. Calciatèn. iurisdictionis ait, quod hæc conclusio communiter reprobat à Doctoribus, vt per Panorm. *cap. sanè num. 3. de for. compet. & in cap. dilectus num. 4. de rescript. Rota decis. 297. num. 4. part. 2. diu.* Et restringitur, quando locus valdè distat, & causa est modica, Barbat. *in d. cap. nonnulli num. 6. ibique Felin. de rescript. Rota d. decis. 297. numer. 8. part. 2. diu.* Sed melius dixerunt, id tantum de æquitate procedere Panormit. *in d. cap. dilectus 2. de rescript. Imol. d. cap. sanè de for. comp. & Rota in d. Calciatèn. iurisdictionis coram Remboldo.* Additque Barbof. *in d. cap. Cum Episcopus de offic. Ordin. numer. 6. & de offic. Episc. alleg. 80. num. 5.* quod Vicarius Episcopi, cui tribunal, siue iudicialis locus est constitutus, non potest extra illum ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex rationabili causa se ad alium locum decentem transtulerit.

10 Non potest tamen Episcopus perpetuò, vel ad longum tempus transferre cathedram de sua Ecclesia principali ad aliam suæ diœcesis, vt per Gemin. *in d. cap. Cum Episcopus num. 13. & per Franch. num. 4.* Neque facere potest, quod cathedra intuleretur in alio loco, quam in illo, in quo instituta fuit, *can. placuit 7. quest. 1.* Ideòque infert Franchus, quod non valeret compositio cum Canonicis, vt Episcopus non possit iurisdictionem exercere in Ecclesia cathedrali, vel ibi ius dicere, seu se intermittere in ipsa, quando id fieret ad longum tempus, vt per Doctores *in cap. fundamenta de elect. in 6.*

11 At nihilominus sit regula; quamuis Episcopus de iure teneatur residere in Cathedrali, ibique tribunal habere, nec possit relicta cathedra residere in diœcesi per textum *in can. placuit 7. quest. 1.* vt firmant communiter Doctores, præcipuè Gemin. *in d. cap. Cum Episcopus de offic. ord. in 6. num. 13.* Gambar. *de offic. legat. lib. 2. tit. de var. & ordin. num. 168.* Vgolin. *de offic. Episc. cap. 4. §. 14. num. 2. part. 1.* Ciarlin. *lib. 1. contr. for. cap. 68. num. 16.* Gratian. *discept. forens. cap. 655. num. 27. & decis. march. 113. in addit. n. 2.* Campanil. *in diuers. iur. can. rubr. 11. cap. 23. numer. 151.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 43. num. 193. & Manzaned. decis. 353. part. 5. recent. numer. 60.* licere tamen Episcopo tribunal erigere in quocumque loco suæ diœcesis ad breue tempus, vt per Gambar. *loc. alleg. num. 168.* Bellenz. *in tr. de charit. subsid. quest. 32. num. 3.* Bertachin. *de Episcop. lib. 4. part. 5. num. 70. & 71.* Rota in Placentina *decis. 297. part. 2. diu.* Gratian. *d. discept. 655. num. 9. & decis. marchie 113. numer. 2. in addit. Gonzal. ad d. reg. 8. Cancellar. §. 2. præem. n. 35. & Campanil. loc. cit.*

12 Ac tenetur Episcopus residere in Ecclesia Cathedrali temporibus præscriptis in S. Concilio Trident. *sess. 23. de reform. cap. 1.* cuius dispositio est conformis sacris Canonibus, in quibus præcipitur Episcopis, quod sacerdotali more residere, & assistere debeant in suis Ecclesijs diebus dominicis & solemnibus, vt *in cap. Episcopus de consecr. dist. 3.* vbi optimè Glos. *& in can. si quis in clero 7. q. 1.*

13 Neque obstat, quòd Sacrum Concilium id hortetur, & moncat, non autem præcipiat Episcopis, quasi quod id relinquat in eorum facultate; verba enim hortatoria non præceptum, sed consilium important, atque adeò non inducunt obligationem, *cap. quod præcipitur 14. quest. 1. & 4. d. §. fin. Dec. in cap. nam concupiscentiam n. 20. de constit.* Nam responderetur primò, verba hortantia impropiari, quando subiecta materia est de præcepto, vt in hoc casu, per textum *in cap. Rogo,* atque ibi Glos. *11. quest. 3. & in cap. 1. v. hortamur,* vbi Glossa exponit, idest præcipimus,

de testam. & Abb. in cap. nam concupiscentiam numer. 3. de constitut. Vel certè, vt ait ibi Decius *n. 21.* verba hortatoria tunc non impropiantur, quia non est inconueniens aliquem hortari ad illud, quod facere tenetur; *can. peruenit 81. d. & ideò verbum Rogo & verbum hortamur in locis præallegatis propriè intelliguntur, & non inducunt præceptum, sed per alia iura materia præcepti esse dicitur, vt ibi per eum.*

Deinde responderetur, cuiusmodi verba hortatoria in decreto Concilij esse coniuncta cum verbis obligationem importantibus, vt superius dictum est. Vndè tantum abest, vt per hanc admonitionem sublata censeatur antiqua obligatio, vt potius ex ea videatur renouata. Nam Concilium hortatur Episcopus, vt resideant in cathedrali in illis diebus, in quibus oues refici, & gaudere Pastoris præsentia debent. Quod perinde est, ac si illos adhortatum fuisset, vt dictis diebus suam implerent obligationem apud Cathedralē Ecclesiam residendi. Præsertim quia hoc ipsum fecerat ibidem paulò ante his verbis: *Sacrosancta Synodus eos, idest Episcopus, admonet, & hortatur, vt diuinorum præceptorum memores, &c. pascant & regant.* En igitur quemadmodum adhortationem à præcepto & obligatione Concilium non seiunxit. Quod & Pius IV. fecit in sua Constitutione incip. *De salute gregis,* ibi: *Episcopos ab Ecclesijs, & diœcesibus suis absentes præcipiendo monemus.*

Præterea verbum *hortamur* prolatum à Principe, & ab habente auctoritatem præcipiendi, inducit præceptum, & necessitatem, *can. presentium 7. quest. 1. can. dudum 18. quest. 2. d. cap. 1. extr. de testam. vbi Glos. Clem. 1. de test. vbi Cardin. Imola, & alij.* Quod maximè absque dubio procedit, vbi verba exhortationis sunt adiecta rei, aut dispositioni, quæ ex propria natura necessitatem obtemperandi præfert, vt scitè Couar. *in d. cap. 1. de testam. num. 12. ad fin. & redditur manifestum ex illis verbis in Concilio relatis, ibi: nullo pacto.* Quæ clausula idem importat, quod nulla ratione, siue nullatenus, & habet vim præcise prohibitionis, *l. pupillus, vbi Gloss. ff. que in fraud. cred. Barbof. claus. 92. in fin.* Vnde merito S. Congregatio Em. S. Concilij Tridentini Interpretum ita censuit, ac declarauit his verbis: *Posito decreto Concilij Tridentini cap. 1. sess. 6. & cap. 1. sess. 23. an Episcopi temporibus præscriptis in d. cap. 1. sess. 23. vers. eosdem interim, admonet in Ecclesia sua residere, teneantur, an vero satis sit, vt in diœcesi resideant.*

Sacra Congregatio &c. articulo huiusmodi accuratè discusso, censuit, Episcopos temporibus, vt supra præscriptis, teneri in Ecclesia Cathedrali residere, nec satis esse, vt in diœcesi resideant, itaut aliter suæ obligationi non satisfaciunt, nisi Episcopalia munia in sua diœcesi eos alio vocent. Ceterum non incidere in pœnas à Sancta Synodo Episcopis non residentibus inflictas, dummodo in diœcesi resideant.

Minus obstat, quòd dum S. Concilium *d. cap. 1. sess. 23. 17 de reform.* obligat Episcopos ad residendum in Ciuitate, vel in diœcesi, videatur cum dicta alternatiua dare illis facultatem residendi vbi placuerit, & quod proinde derogauerit dispositioni Sacrorum Canonum. Nam legum correctio omninò euitanda est, nec inducenda per subauditos intellectus, sed semper lex noua est interpretanda eo modo, quo antiquæ leges, vt remaneant intactæ, prout in hoc casu. Quia dum Episcopus de iure, ac vigore antiquorum Canonum debeat residere in Cathedrali, & possit ad tempus residere in diœcesi, dictio illa vel intelligitur proportionabiliter, ac respectiuè, singula singulis referendo, quod nimirum teneantur residere in Cathedrali, vel in diœcesi pro illo tempore, quod de iure in eis permittitur, & sic salua remanet dispositio antiquorum Canonum, quibus non solum Sac. Concilium noluit derogare, quia quando voluit id facit expressè, sed illas in materia residentie expressè innouauit, & confirmauit *sess. 6. de reformat. cap. 1. nempè can. peruenit, & can. placuit 7. q. 1.* vbi Glos. *v. in diœcesi* dicit, hoc adeò verum esse, vt non liceat Episcopo ad diœcesim diuertere, nisi ex causa visitationi. Idemque patet ex Concilio Aurelianensi *cap. 33. relato in can. Episcopus de consecr. dist. 3.* Ex quibus firmatur regula nostra, quod Episcopus tenetur residere in Cathedrali, & non potest diu permanere in diœcesi. Quare per illa verba, non est censendum, S. Concilium funditus

ius sustulisse antiquam Episcoporum obligationem, ut in simili legitur in cap. *Ecclesia vestra* 2. *ver. neque enim, de elect.* cum præsertim ibi inhæreat decreto cap. 1. *sess. 6.* quo innouantur antiqui canones aduersus non residentes promulgati, sed tantum moderatum fuisse rigorem Sacrorum Canonum.

18 Quare illa verba per dictionem alternatiuam in sua Ecclesia, vel diœcesi indicant potius ordinem, quam electionem *Glof. in cap. penult. v. vel in parochiali, de sepult.* quemadmodum in terminis aliorum decretorum Concilij sæpius censuit eius. S. Congregatio. Et in specie in decreto cap. 16. *sess. 24.* quo iubetur sede vacante eligi Vicarius, qui in iure Canonico sit Doctor, vel alias quantum fieri poterit idoneus, censuit dictionem alternatiuam *vel esse* ibi ordinis, non electionis iuxta doctrinam Geminiani in cap. *licet in sin. de sepult. in 6.* Idèdque electionem factam de Sacerdote non doctore, quamuis alioquin idoneo, omissis doctoribus, esse nullam. Et similiter dum in cap. 3. *sess. 22.* distributiones absentium iubentur applicari fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco, S. Congregatio respondit, alternatiuam *vel non esse* electionis, seu ordinis. Idèdque applicationem primo loco faciendam esse fabricæ Ecclesiæ, si indigeat, sin minus esse arbitrio Ordinarij illas alteri pio loco applicare. Eodem igitur modo, dum Concilium declarat Episcopos obligari ad personalem in Ecclesia, vel diœcesi residentiam, hæc alternatiua non est censenda importare electionem ita, ut arbitrium sit Episcopo, hic, vel alibi residere, sed potius ordinem ita, ut primo, & principaliter residendum sit in Cathedrali Ecclesia, idque præsertim tempore Auentus, Quadragesimæ & alijs solemnitatibus, in quibus maior, & præcipua est residentia obligatio, ut est textus in cap. *si quis in Clero 7. quest. 1.* deinde verò, idest alijs temporibus, satisfieri possit eiusmodi obligationi, etiam residendo in diœcesi.

19 Quæ interpretatio videtur primò amplectenda, quia per eam minus receditur à dispositione veterum Conciliorum, & Canonum, ad cap. *Cum expediat de elect. in 6. & l. si quando C. de inoffic. testam.* Deinde quia hoc modo cessat absurdum illud, quod alias sequeretur, si Episcopi possent præcepto residentia satisfacere absque eo, quod vnamquam Ecclesiam Cathedralē, & sponsam suam inuiserent. Denique quia cum præcepto diuino mandatum sit omnibus Episcopis, oues suas agnoscere, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, & bonorum operum omnium exemplo pascere, & in cætera munia pastoralia incumbere, ut habetur in d. cap. 1. Concilij Tridentini, non apparet, quomodo hæc omnia impleri possint ab Episcopo, qui ad villas, & pagos diuertit, nec ynquam resident apud Ecclesiam suam Cathedralē, vllasque ibi functiones episcopales exercet, nec præsens agnoscit oues, quarum pars maior, ut plurimum, illic commoratur.

20 Et quod hæc fuerit mens S. Concilij d. *sess. 25. de reform. cap. 1.* colligitur manifestè. Dum enim declarat, Episcopos excusari ab onere residentia per tres menses, illos hortatur, ne vtantur licentia, & excusatione præfata temporibus in eo præscriptis, in quibus abesse non debent à sua Cathedrali Ecclesia, nisi munia Episcopalia eos alio vocent in diœcesi. Quare apertè supponit, quod, cessante absentia ex dicta licentia, & cessantibus munijs episcopalis in diœcesi peragendis, residere debeant in Cathedrali.

21 Potest itaque Episcopus in qualibet parte diœcesis residere modo iam explicato, dummodò non absit à Cathedrali temporibus à S. Concilio Tridentino præscriptis, nec remoueat Vicarium, & tribunal à Ciuitate, ut declarauit sæpius S. Congregatio super Episcopis, præsertim die 28. Ianuarij 1603, die 3. Octobris 1611. die 22. Februarij 1647. & die 17. Decembris 1649. nisi quoad Vicarium, & tribunal obstaret legitima consuetudo, aut necessitas. Quibus in casibus non indignantur Canones iuri positio derogare, cap. *si quando de rescript. & Concil. Trident. c. 5. sess. 13. & c. 5. sess. 21. de reform.*

22 Decisiones verò S. Rotæ in Calciatē. & Tuscanē. loquuntur in terminis S. Concilij Tridentini cap. 6. *sess. 25. de reform.* scilicet in visitatione Capitulorum exemptorum, de qua re nos alibi copiosè, atque aded in casu speciali,

CONSULTATIO LXV.

An Commendatarij possint ab ijs visitari, quibus in decreto cap. 8. *sess. 21. de reform. Concilij Tridentini eorum Ecclesias visitare concessum est?*

IN hac re aduertendum est. Commendatarios ipsos Ordinarij subiecisse videtur Concilium in materia residentia. Itemque aut de incompatibilitate agitur, aut de cura animarum sacramentali, quam ipsimet Commendatarij exercerent. Extra hos casus Concilium nihil in specie decreuisse, à quo Commendatarij possint visitari, & corrigi. Considerandum autem est cum ea hodie recepta opinione, de qua Fagnanus in cap. in *Ecclesijs numer. 5. & 22. de capel. monach.* Commendatarios perpetuos pro veris titularibus haberi, & de Abbatibus, & Prioribus loquentia, habere etiam locum in hisce Commendatarijs, consequens videtur, ut quemadmodum Abbates à suis superioribus Regularibus visitari debent, ita & hi Commendatarij possint.

Quod si hoc omninò conuenire, aut decere videatur, rursus perpendendum nullo modo, nec expresso iure, nullaque clara concessione apostolica probari, Commendatarios exemptos esse ab Ordinarijs; posse tamen ab Ordinarijs iudicari ratione rei, contractus, aut delicti, sanxit Constitutio Innocentij IV. quam Concilium innouauit, atque etiam ampliauit in causis mercedum, & miserabilium personarum, etiam si certus Iudex à Sede Apostolica in partibus deputatus esset, & generaliter quoque in alijs causis, si certus delegatus non esset.

Quod tamen ad materiam visitationis visum est plerisque non posse Commendatarios nomine Commendæ visitari, neque corrigi, nisi à delegatis Sedis Apostolicæ. Sed quia aliqui Ordinarij hanc facultatem sibi competere credunt, & ob id vrgent aliquos Commendatarios, idèd videndum, quibus rationibus Commendatarij ab hac visitatione se tueri possint. Et licet reseruati sint fructus in fauorem alterius, non est tamen reseruata administratio, neque reseruata domus Abbatialis, & reseruatio fructuum non tollit curam, & administrationem; vnde tenentur promoueri, & curam exercere per *Glof. in cap. si quis concessa de præb. in 6.* Quare cum quæsitum fuisset, an Commendatarij eorum monasteriorum, quæ habent Conuentum à suis superioribus Regularibus, ab Ordinarijs locorum visitari, & corrigi possint, licet Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 11. de Commendatarijs* non meminerit in illa Commemoratione personarum, quæ ab Ordinarijs visitari debent, non obstantibus quibuscumque priuilegijs eis concessis, S. Congregatio censuit, si nullus sint, ad Episcopum nullum ius pertinere, sed ad Sedem Apostolicam. Si inter certam diœcesim sint, quoad residentiam subiacerent Episcopo ordinario loci per cap. 2. *sess. 6. Trid.* Quod verò spectat ad visitationem, & correctionem non posse ratione Commendæ visitari, aut corrigi, nisi à Summo Pontifice, aut ab eius Legato, sed visitator est delegatus, ratione autem delicti, rei, & contractus ad ius commune se remisit, illudque ampliauit, prout Concilium se remisit, ut in c. 14. *sess. 7.* Quod est notandum, cum Concilium per dictum c. 14. innouauerit c. 6. *de priuileg. in 6.*

Porro aduertendum, de iure communi Regulares subesse Episcopis locorum lege iurisdictionis tantum. Si autem eorum Ecclesiæ habent populum, eo casu eorum monasteria subsunt Episcopis ratione populi etiam quoad legem diœcesanam c. 1. *de stat. monach. & ibi Glossa & Doctores, & c. 1. 18. q. 2. per totam.* Tamen cum hodie maximis exemptionibus, à Sede Apostolica concessis muniti sint, Concilium c. 8. *sess. 21. de reform.* permittit, ut visitari possint, hac tamen ratione, & eo casu, quo ipsi statuta sua non obseruarent, & superiores suos subditos in Officio non continerent, & Superiores paternè admoniti intra sex menses Regulares sibi subditos non visitauerint, vel correxerint. Non enim satisfacient cum sola visitatione, cap. *quanto de offic. ordin. ibique Doctores.* Quod verò ad correctionem extra visitationem Concilium præscripsit modum in c. 13. *sess. 6. & c. 14. sess. 25.* demum quoad causas ciuiles cap. 14. *sess. 7.*

CONSULTATIO LXVI.

An Eunuchi ad Sacros Ordines admitti possint? Vbi de mutilatione, ac dispensatione in ipsa pauca. Et quid quoad eorum matrimonia?

- 1** Eunuchi ad Ordines non admittuntur, nisi morbi causa sit, aut violentia aliena factum. Probatum primò ex can. 1. Concilij Nicæni, qui ita habet: *si quis à medicis propter languorem defectus est, aut à barbaris abscissus, hic in Clero permaneat. Si quis autem se ipsum sanus abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere conuenit, & deinceps nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque, semetipsos abscidere dictum sit, sic eos, quos aut barbari, aut Domini castrauerunt, si inueniuntur alius dignissimi, tales ad Clerum suscipit regula, & refertur in c. si quis à medicis dist. 55.*
- 2** Canon Apostolicus, quem citat Concilium Nicænum, est vigesimus primus, cuius verba præstat audire: *Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione eius sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur Episcopus, & can. 22. si quis abscidit semetipsum, id est, si quis amputauit sibi virilia, non fiat Clericus, quia suus homicida est, & Dei conditoris inimicus. Et can. 23. si quis, cum Clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnatur, quia suus est homicida. Et can. 24. laicus semetipsum abscidens, annis tribus communionem priuetur, quia sue vite insidiator exitit. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum sumpsit exordia, eamque stabiliunt Apostolorum Canones 21. & 22.*
- 3** Nec differt ab huiusmodi mandato Apostolico, quod Deut. 23. num. 1. *Non intrabit Eunuchus, inquit, attritis, vel amputatis testiculis in Ecclesiam Domini.* Illa in Ecclesia puto, etiam si naturæ vitium, aut hominum iniuria factum fuerit, nihilominus fuisse in lege præscriptum, ne sacerdotio fungerentur. At in noua de voluntaria abscissione agitur, qualem experiri voluit Origenes, qui ab Alexandrino Episcopo Demetrio ea de causa fuit depositus, Euseb. lib. 6. c. 7. & 17.
- 4** Canonis Nicæni causam Leontius dedit, qui, vt scribunt Athan. in apolog. de fug. sua in fin. Socrates lib. 2. cap. 21. Theodoret. lib. 2. cap. 24. accusatus inhonestæ, aut suspectæ cum muliere conuersationis, iussusque ab Antiocheno Præsule Eustathio, vt ab ea consuetudine desisteret, cum obsequi detrectaret, sibi virilia ad amouendam mali suspicionem refecauit, perinde ac si liceret homini se quomodolibet, nullaque urgente morbi vi mutilare, & quasi verò amputata illa parte simul excideretur quidquid fœda libido potest, vel cogitatu, vel sensu, vel quouis opere exequi. Qua de re fuse disputat Basiliius lib. de ver. & incorrupt. virgin. Leontius igitur duplici titulo, & iure, tum illicitæ resecationis, tum prohibita consuetudinis deposuit Eustathius. At Leontius per nouum scelus se Arianis adiunxit, quorum factione sub Constantio ipsam etiam Sedem Antiochenam inuasit. Refert quoque Euseb. lib. 6. hist. eccles. Origenem, cum feminas aliquot theologicas disciplinis & Sacris literis erudiret, velletque aut malum ipsum, aut mali suspicionem anteuertere, sese adhibitis quibusdam medicaminibus fecisse Eunuchum, verba illa Christi aliter, quàm pat erat, intelligendo: *Sunt eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnum cælorum.* Quapropter Demetrius, Alexandria Episcopus, sacram ordinationem petenti recusauit. At Origenes in Palestinam commigrans sacros ordines, ipsumque Sacerdotium sumpsit ab Episcopo Cæsariensis, & Ierosolymitano. Vnde graues exortæ Demetrii cum ipsis quærelæ. Quam pariter refert historiam Epiphani. hæres. 58. & Hieronym. de script. Eccles. in Alexandro.
- 5** Secundò, quia irregularitatem incurrunt mutilantes membra alteri, vel sibi, aut maiorem partem membri voluntariè, aut culpabiliter eodem modo, sicut occidens, vt cap. si Euangelia 55. d. cap. 1. de Cler. pugn. in duel. cap. vlt. de homic. in 6. Clem. vn. eod. tit. & ibi Glof. v. mutilat, Sayr. lib. 6. de censur. cap. 15. num. 5. Molin. tr. 3. disput. 69. numer. 2. Suar. de censur. disput. 44. sect. 2. num. 8. Auil. eod. tract. part. 7. disput. 3. dub. 1. & Diaz in prax. cap. 17. num. 8. Quod procedit

etiam in cooperante ad mutilationem, Molin. loco cit. disput. 70. num. 16. Henric. lib. 4. cap. 8. num. 4. Ac in mutilante sibi partem membri sine necessitate, etiam si non sit maior pars membri, vt si ex ira mutilet sibi partem manus, vel digitum, aut partem digiti, aut vnum testem, cap. qui partem 55. d. cap. significauit de corp. vit. Molin. d. disput. 70. num. 16. Sayr. loc. alleg. Suar. disput. 51. sect. 2. numer. 6. Tolet. lib. 1. cap. 63. num. 8. Laym. lib. 3. de homic. cap. 11. num. 3. Nam in hoc casu maior criminis deformitas apparet, quàm si vnum, aut alterum digitum, aut membri partem alteri quis absciderit. Ac etiam in permittente se castrari ob quamcumque causam, etiam causa cantus, quidquid dixerit Pasqualig. in suis decis. moral. contra quem inuehitur Raynaudus peculiariter libello contra Pasqualigum puerorum emasculationem, libello contra Pasqualigum causa necessitatis ob ægritudinem, d. can. si quis abscidit, can. si quis ægritudine 55. d. cap. significauit, cap. ex part. 1. & 2. de corp. vit. Menoch. de arb. cas. 570. num. 14. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 7. n. 14. Laym. loc. cit. cap. 1. num. 2. Tanner. tom. 3. disp. 4. qu. 8. dub. 1. n. 101. & alij.

Cur autem tantoperè castrationem canones detestentur, 6 causæ complures sunt. Primò, quia magno vitæ periculo ea mutilatio peragitur, ideòque tales, vt homicidæ sui ipsius habentur. Deinde, quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quædam, pusillitasque accedit, ipsa corpora deteriora fiunt. Id, quod in belluis quoque cernimus. Tertio, ne sic quidem tentatio vitatur, neque voluptatum voluntas excinditur. Quarto, erat etiam vitium ciuilibus legibus, Epiphani. her. 6. Iustinus orat. ad Anton. refert adolescentem, vt omni motu carnis irrationabili careret, libellum Felici Augustali præfecto obtulisse, vt medico id facere liceret. Idem peccarunt duo Monachi Ægyptij, quos Theophilus Alexandrinus eiecit, Epiphanius vagentes, vndique eiectos admonuit, & emendauit. Quintò, contumeliosum erat tot virginibus & continentibus, si castitas ferro quærenda Christianis, non de gratia Domini crederetur. Sextò, ministri Cybeles, alijque acuta silice sibi pondera demebant, vt ille loquitur, & crudeli, stolidaque superstitione dæmoni seruebant, alij plumbi, & ciuitæ frigore continentiam breuem mentiebantur. Itaque noluit illis Ecclesia suos similes vel esse, vel videri, memor, continentiam esse donum Dei, quod seruata operis Dei integritate, nos auctori suo consecraret.

An autem id procedat, etiam si delictum sit occultum, 7 affirmant Glof. in cap. fin. de corp. vit. Sayr. lib. 7. cap. 7. num. 12. Suar. disp. 51. de irregul. sect. 2. num. 7. & 8. Garz. part. 7. c. 12. num. 5. de benef. Dissentiunt Vgolin. de irreg. cap. 51. num. 7. & cap. 52. num. 5. Hostien. Butr. Cardin. & Abb. in d. cap. fin. & alij multi apud Garz. n. 6. Quorum sententia est magis communis.

Peto hic non omninò extra rem, an debilitans mem- 8 brum alicui, exempli causa, excæcando oculum, illo tamen integro remanente, aut claudum reddendo, non abscindendo crura, efficiatur irregularis? Afferit prima sententia, quam sequuntur Abb. in cap. Cum illorum n. 8. de sentent. excomm. Syluest. v. Homicidium 3. quæst. 3. Angel. eod. v. 5. num. 5. Tabien. v. Irregularitas 3. num. 26. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 50. num. 7. Graff. lib. 2. cap. 62. n. 3. & Cardin. in cap. 1. qui Cler. vel vou. Vbi ait, hoc verum, quando debilitatus effectus est irregularis. Ratio autem est. Quia paria sunt, non esse, vel esse inutile.

Secunda sententia communis ait, non effici irregulari- 9 rem. Hanc amplectuntur Nauar. cap. 27. num. 233. Molyn. tract. 3. disput. 68. Sayr. d. lib. 6. cap. 15. num. 6. Abbas, sibi contrarius, in cap. de diacono num. 9. qui Cler. vel vou. Felin. Calder. Prapof. Villadieg. Aufrer. & alij apud Sayr. ibi, & sequitur Bonac. de irreg. quæst. 4. pun. 8. num. 11. cum alijs, & communem appellat Vgolin. d. cap. 4. §. 6. num. 1. Ratio, quia nullo iure id est cautum. Atqui nulla irregularitas statuenda est, præterquam in casibus à iure expressis, cap. Is, qui de sent. excomm. in 6.

Tertia sententia, cui adhærendum cenfeo, distinguit, 10 quod si talis sit debilitatio, vt inde postea necesse sit venire ad truncationem, erit debilitans irregularis. Ita Suar. disput. 44. sess. 2. num. 11. qui sic intelligit Doctores pro secunda sententia.

Dubius verò de mutilatione, an debeat se censere ir- 11 regulari? Negat Sanchez lib. 1. in decal. cap. 10. numer. 49. Sed communis affirmat apud Sayr. lib. 6. cap. 2. num. 16. Reginald.

ginald. lib. 30. num. 12. Bonac. de irreg. quest. 1. pun. 4. numer. 3. & alios. Vide Delbene tr. 3. morali de consc. dub. dubit. 14. vbi de dubio positiuo, negatiuo, iuris, & facti.

- 12 Dispensare autem super irregularitate ex mutilatione, si casus sit occultus, potest Episcopus, etiam si sit voluntaria mutilatio; si tamen ex delicto sit, vigore Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6. Garz. part. 7. cap. 11. num. 29. Si autem sit publica voluntaria, non potest Episcopus dispensare ad recipiendos ordines, vel beneficium curatum obtinendum, sicut de homicidio, docent Doctores, & habetur in cap. 1. de Cler. pugn. in duel. Nauar. c. 27. num. 20. & Rodriq. quest. regul. 24. num. 10. tom. 1. sed ad minores iam susceptos exercendos, & beneficium simplex obtinendum, potest Episcopus dispensare ex iure communi, vt ex magis recepta Garz. numer. 26. & 29. Nisi quando quis seipsum mutilauit, aut sua culpa ab alio mutilatus est, & membrum non est occultum, sed notoria mutilatio, tunc enim solus Papa dispensat, cap. significauit de corp. vit. Couar. in Clem. si furiosus part. 1. num. 7. Molin. d. disp. 70. in fin. tr. 3. Tolet. lib. 1. cap. 63. Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 4. Si autem sit occultum membrum, seu non patens omnibus, tunc Episcopus dispensare potest, vt ministret in susceptis, excepto altaris ministerio, Auil. part. 7. disput. 3. dub. 2. concl. 2. cum Angelo, Syluestro, Henriquez, ac tenent Tabien. v. corpore vitiatus cum Hostiensis, & Sayrus d. lib. 6. cap. 7. num. 14.

- 13 Quod verò ad eorum matrimonia. Si Eunuchus, siue spado, siue castratus careat vtroque testiculo, quia defecti sibi fuerunt, non potest contrahere matrimonium, arg. l. seruus §. & si puerum ff. de leg. Aquil. & per ea, quæ dicit Bart. in l. si is, qui pro emptore ff. de v. s. cap. & ponit Addit. & Abb. in c. quod sedem de frigid. & Malefic.

- 14 Aut spado non est castratus, & tunc aut non erigit, nec potest emittere semen, & similiter non potest contrahere propter naturale impedimentum, vt notat Abb. in d. cap. quod sedem propè fin. & in cap. consultationi n. 2. eodem tit.

- 15 Aut potest erigere, & emittere semen, sed non ad generationem, & in hoc casu est controuersia inter Doctores; nam D. Thom. in 4. sentent. dist. 34. qu. 1. art. 2. tenet, quod si esset tanta in impotente frigiditas, quod impediret ad generandum solum, sed non ad coeundum, tunc teneret matrimonium, quia hoc est ei in remedium, cum non possit esse naturale perpetuum impedimentum, quem sequitur Bart. Bell. in addit. ad Abb. in rubr. de frigid. & malefic.

- 16 Et facit cap. laudabilem eodem tit. in 1. parte, vbi videtur sufficere coitus ad validitatem matrimonij. In contrarium facit ratio, quam allegat Abb. in d. cap. quod sedem in fin. quia, ex quo non potest generare, potest vxor dicere, ego volo esse mater, & eam sequitur Syluest. in sum. v. Matrimonium 8. qu. 16. quam dicunt esse communiorem opinionem, eamque tenet Goffr. in sum. sub num. 5. eod. tit. sed ibidem Nauar. tenet, eum, qui scetus sit, & vtroque teste careat, non posse contrahere. Extat tamen hac in re Breue Sixti V. tenoris sequentis,

Venerabili fratri Episcopo Nouariensi, Nostræ Sedis Apostolicæ in Regnis Hispaniarum Nuntio.

- 17 Venerabili fratri salutem &c. cum frequenter in istis Regionibus Eunuchi quidam, & spadones, qui vtroque teste careant, & ideo certum, ac manifestum est, eos verum semen emittere non posse, quia in pura carnis lentigine, atque immundis complexibus cum mulieribus se commiscant, & humorem forsan quemdam similem semini, licet ad generationem, & matrimonij causam minime aptum, effundunt, cum mulieribus presertim hunc ipsum eorum defectum scientibus contrahere presumunt, idque sibi licere pertinaciter contendunt, & super hoc diuersæ lites, & controuersia ad tuum etiam Ecclesiasticum forum deducantur, requisitum à nobis fraternitas tua, quid de huiusmodi statuendum sit. Nos igitur attendentes, quod secundum canonicas sanctiones, & naturæ rationem, qui frigide nature sunt impotentes, idem minimeque apri ad contrahenda matrimonia reputantur, quodque prædicti Eunuchi, & spadones, quas tamquam vxores habere, tamquam sorores nolunt, quia experientia docet, tam ipsos, dum se potentes ad coeundum iactant, quam mulieres,

quæ eis nubunt, non vt castè viuant, sed vt carnaliter inuicem coniungantur, praua, & libidinosa intentione sub prætextu, & in figura matrimonij turpes huiusmodi commixtiones affectare, quæ cum peccati, & scandali occasionem præbeant, & in animarum damnationem tendant, sunt ab Ecclesia Dei prorsus exterminandi; & insuper considerantes, quod ex spadonum huiusmodi, & Eunuchorum coniugis nulla utilitas prouenit, sed potius tentationum illecebræ, & incendia libidinis oriuntur, eidem fraternitati tuæ committimus per presentes, & mandamus coniugia per dictos, & alios quoscumque Eunuchos, & spadones vtroque teste carentes cum quibusuis mulieribus defectum præfatum, siue ignorantibus, siue etiam scientibus, contrahi prohibeas, eosque ad matrimonia quomodocumque contrahenda inhabiles autoritate nostra declares, & tam locorum Ordinarijs, ne huiusmodi coniunctiones de cetero fieri quoquomodo permittant, interdicas, quam eos etiam, qui sic de facto matrimonium contraxerint, separari cures, & matrimonia ipsa sic de facto contracta, nulla, irrita, & inualida esse decernas, eos & qui sic iam contraxerunt, si apparet illos, non vt castè simul viuant contraxisse, sed actibus carnalibus, & libidinosis operam dare, simulue in vno, & eodem lecto cum prædictis mulieribus dormire conuincantur, omnino similiter separari cures. Nos enim ita in præmissis, & non aliter per quoscumque Iudices, & Commissarios quoscumque autoritate, & dignitate fulgentes, sublata eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter Iudicandi, & interpretandi facultate in quacumque causa, & instantia iudicari, & diffiniri debere. Et si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsitan est habitum, vel attentari in posterum contigerit, irritum, & inane decernimus. Non obstantibus cuiusuis Ciuitatis, Prouincie, aut Regni statutis, legibus municipalibus, aut consuetudinibus, quæ abusus potius, aut corruptela censenda sunt, etiam si ab immemorabili tempore obseruata dicantur, ceterisque contrarijs quibuscumque; Datum Rome apud Sanctum Marcum die 26. Junij 1587. Præposui S. D. N. die 18. Junij 1587.

Julius Anton. Card. Sanctæ Seuerinæ anno 3.

His hunc casum subijcio.

CASVS MORALIS de Irregularitate.

Queritur, vtrum Eunuchi, qui se ipsos castrare fecerunt, sint irregulares, & dispensatione indigeant ad sacros Ordines suscipiendos?

VT ad hoc planè respondeam operæ pretium iudicauit aliqua prænotare, quibus cognitis, credo, me toti quæstioni abundè satisfacturum.

Premitto igitur 1. quod in hac materia ubi diligenti discussione rei facta, dubium manet de irregularitate, eo ipso (si excipiatur dubium de homicidio formali, contra quod sunt speciales textus) irregularitas nulla est. Et hæc sententia indubitata est, vel omnino, vel saltem communissimè, apud Auctores. Vnde P. Coninch. disp. 18. de irregular. dub. 2. n. 21. & seq. loquendo de dubijs tam Iuris, quam facti sic asserit. Quando post diligentem inquisitionem manet dubium an in tali facto annexa sit irregularitas, qui id commisit in vtroque foro debet iudicari, non esse irregularis. Atque id patet ex cap. is, qui 18. de sent. excomm. in 6. vbi dicitur, pro nullo facto incurri irregularitatem, nisi sit iure expressum. Quibus verbis significatur, id clarè in iure debere contineri: non potest autem dici in iure clarè contineri, quod post diligentem iuris inspectionem non potest certò ex eo colligi, ita (inquit) Suarez, Auila, & alij &c. & id vltèrius probat ratione. Quia nullus (inquit) priuandus est libertate, quam possidet ab irregularitate, & communiter a quocumque alio, nisi sufficienter constet se eam perdidisse. At non constat sufficienter dum res est dubia, ergo dum res est dubia (saluo, vt diximus, dubio de homicidio formali) vnusquisque liber manet ab irregularitate. Hucusque ex Coninch. loquendo tam de dubio iuris quam de dubio facti.

Premitto 2. quæstionem de qua in præsentis, potius verari circa dubium iuris, quam circa dubium facti, licet vtrumque nostræ resolutioni fauere possit vt ex dicendis patebit. Dubium igitur facti est, quando dubitatur de actione, vel de eius effectu, vt cum dicitur, an aliquis fuerit

rit castratus necne? vel an fuerit castratus culpabiliter, vel inculpabiliter? voluntariè, vel inuoluntariè? cum necessitate, vel sine illa? id quod in præsentia quæstione videtur non habere locum, non tamen est certum, quia supponitur constare de castratione, & quidem culpabili, qualis debet esse ea, quæ irregularitatem inducit. Iam verò dubium iuris est, cum consideratis, quod præsens attinet sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, manet dubium, in quo sensu loquantur, & est opinio probabilis, quod inducant, & quod etiam non inducant irregularitatem super aliquam actionem. Et ad hoc genus dubij pertinere, certum est, quæstio superius proposita, & à nobis discutienda, ita vt si detur opinio probabilis pro vtraque parte contradictionis, vel saltem pro parte negatiua, irregularitas nulla erit.

Igitur negandum non est, quod in casu præsentia sententia affirmans irregularitatem, sit omnibus ferè Doctoribus familiarissima, hoc tamen non tollit, quominus contraria sit etiam probabilis tum auctoritate, tum etiam ratione. Auctoritate quidem, quia eam tenent grauissimi aliqui Doctores, qualis est in primis P. Castropalaus *part. 6. disp. 4. de censuris punct. 14. n. 4.* P. Tamburinus in *Decalogum lib. 6. c. 2. §. 3.* Item P. Antonius de Escobar *tom. 6. sua Theologia moralis lib. 53. cap. 20. dub. 44.* & quamuis Diana contrarium sentiat *part. 10. tr. 13. resol. 11.* citans tamen Castropalaum, & eius verba referens (in quibus ille reddit rationem suæ sententiæ, & illam non improbat, seu quod idem est probabilem appellat) non improbat, quod tantum est quantum ipsam probabilem esse, non posse negare. Tunc sic: sed sententia quæ tenet pro se vel vnum Auctorem classicum, qui eam defendat, vel probabilem dicat, est ab extrinseco probabilis; Ergo talis est sententia negans irregularitatem in Eunucho, qui se causa vocis castrare fecerat: quandoquidem tenet pro se ad minus duos Auctores classicos, & quidem non inferioris notæ, qui eam defendant, nec alij audeant improbabilitatis damnare, licet contrariam esse longe ab extrinseco probabiliorē negari non possit.

Veniendo tamen ad auctoritatem, seu probabilitatem intrinsecam (quæ consistit in fundamentis, seu rationibus, quibus vtraque sententia probatur, & maximi momenti est apud AA. ita vt pluris fiat sententia vnius Doctoris meliori ratione nitens, quam centum millium aliorum nitens fundamento debiliore, iudico sententiam negatiuam irregularitatis in Eunucho facta tali ex causa vocis, esse longè probabiliorē, quam contraria, quia nititur veriori fundamento, idque ex dicendis patebit.

Et in primis propono fundamentum sententiæ contrariæ irregularitatem affirmantis, quæ nimirum allegat pro se multos Canones in quibus dicit prædictam irregularitatem, vel expressè, vel saltem formaliter, & implicite contineri. Canones autem vt sunt in *cap. Maritum dist. 33. & dist. 55. in cap. si quis absciderit, & quatuor sequentibus*, scilicet *cap. Hi qui se, cap. si quis à Medicis cap. Eunuclus, & cap. si quis pro aegritudine*, in quibus dicitur, vt si quis sibi absciderit virilia manet irregularis. Atqui hoc verificatur de Eunucho qui causa vocis ipso iuente, aut permittente, castratus est. Ergo talis est irregularis. Et hæc est tota ratio huius sententiæ.

Iam verò fundamentum sententiæ oppositæ, quam nos sequimur, negat omninò, contineri vllò modo (scilicet nec expressè, nec formaliter implicite) in eiusmodi textibus, nec in alijs, qui allegari possint, irregularitatem de qua in præsentia disputatur. Et probat sic, in primis non continetur expressè: Et hoc est manifestum: nullus enim Canon reperitur, qui dicat, quod Eunuclus qui factus est talis causa vocis, sit irregularis. Deinde nec continetur formaliter, & implicite; Ergo nullo modo continetur. Probatur minor subsumpta, quia prædicti textus vt rectè notat Castropalaus, & approbant Tamburinus, & Escobar, habeturque expressè in eorum glossa, loquuntur de eo qui se abscidit, vel ex ira, vel ex motiuo castitatis, credens licet falsò talem incisionem sibi, ne teneatur contra castitatem profuturam, non autem de his qui se abscidunt causa vocis. At qui causa vocis ne quidem implicite continetur formaliter in causa iræ aut motiuo castitatis, qua igitur ratione potest dicitur prædictos textus posse ad causam vocis extendi, cum certum sit, in odiosis, & maxime in his, quæ pertinent ad irregularitatem non

valere paritatem de vno casu ad alium specificè in lege non contentum, alioquin lex odiosa non iam restringeretur, sed potius extenderetur. Præterea dicti textus, etiam textus capituli *Eunuclus*, loquuntur de eo, qui se abscidit virilia, idque etiam citati iam AA. pro se adducunt, & est manifestum; cum tamen casus noster solum procedat de eo, qui solos sibi abscidit testiculos qui sunt sola pars membri virilis. Vnde id ipsum quod prius. Præterea dicti textus loquuntur de his qui sibi abscidunt, non autem de his, qui sibi abscindere faciunt, vel abscindere permittunt. Ergo id ipsum quod prius. Nec obstat, quod qui facit per alium, per se facere videatur, quia licet id valeat quodammodo in foro conscientie in ordine ad imputabilitatem culpæ, & in contractibus, & in fauorabilibus, & in alijs, in quibus datur exceptio iuris, non tamen est vniuersaliter verum, nec ad alias leges odiosas extendendum, iuxta illud quod odia sunt restringenda, maxime vbi causa fauet, seu delictum est minus: maior enim crudelitas animi reperitur in sibi partem membri amputante, quam in sibi amputare iuuante, aut permittente, & hoc non iam ex ira seuiente contra se, nec ex errore obtinendi, quod aliàs obtineri non potest, sed ex amore, seu ob multa bona temporalia, quæ exinde illi perueniunt ad commodè, & cum splendore, attenta ratione sui status, sustentandam vitam, atque etiam ex certa saltem moraliter, & non iam fallibili (atque adeo nec punibili) scientia, quod consequetur finem propter quem consentit in sui castrationem. Adest igitur speciale malum in eo qui se castrat ex ira, aut ex amore castitatis, quod non adest in eo qui se castrat aut potius iuuat, seu permittit castrari ex causa vocis retinendæ, proptereaque non est mirum, si leges illud primum irregularitate puniant, non autem hoc secundum. Quinimo cum in odiosis ad poenam ordinariam infligendam non valeat paritas à minori ad maius delictum non contentum specificè in lege, quam minus valebit à maiore ad minus similiter in lege specificè non contentum vt hucusque secundum dicta cum ingenti probabilitate ostensum est.

Adde, quod idque ad quæstionem facti potius quam iuris videtur pertinere, iuuat tamen non parum ad confirmanda ea, quæ dicta sunt, non est certum quod sit delictum permittente se castrari causa vocis, secluso semper morali periculo vitæ, quod nunc (inquit Raynaudus proxime citandus) in tanta tonforum peritia vix est timendum. Est enim sententia plurium AA. qui dicunt, quod licita sit talis castratio. Et eam tenent apud prædictum Raynaudum acerrimum illius impugnatorem, qui integrum librum, seu tractatum contra eam composuit *tom. 14. lib. seu tract. ult. cap. 5. §. 5. num. 2.* Salonijs, Trullench, Tamburinus, Sayrus, & mordicus Pasqualigus, & alij. Vnde saltem ab extrinseco, quidquid sit de merito causæ, non potest negari cum Tannero, & Diana citatis in Tamburino vbi supra, eam esse probabilem. Igitur argumentor sic pro nostra superiore sententia argumento desumpto in contrario sensu ex P. Raynaudo, qui loco citato *num. 5.* sic arguit pro irregularitate, & contra id quod talis castratio sit licita. Hi Eunucli (inquit ille) consequentia à se deducta iuxta suum modum discutiendi) habentur in Ecclesia pro irregularibus, nec nullum est caput ad quod hæc irregularitas pertinere possit, præter deformationem illicitam. Nam irregularitas ista non est corporis vitio, quia aliqui Eunucli nati, aut per violentiam absque suo assensu facti, cum corpus similiter effectum habeant, essent ipsi quoque irregulares, quod falsum est vt supra (inquit) vidimus ex can. 1. Nicæno, non est item hæc irregularitas ex defectu lenitatis, qui tantum spectat cooperantes executioni iudicij publici erga noxios. Ergo est ex deformitate illicita vt rectè statuit Layman &c. Tunc sic ego è contra, & pro libertate contra irregularitatem. Hi Eunucli in primis non habentur ab omnibus in Ecclesia pro irregularibus, vt ostensum iam est à nobis superius manifestè. Præterea irregularitas ista per se non provenit ex corporis vitio, nec ex defectu lenitatis. Atqui est probabilis opinio, quod non sit illicita actio, de qua agimus: & in dubio probabilitatis standum est pro eo, quod sit innocens, nullusque Iudex potest eum damnare ad poenam ordinariam, quantumuis contrarium sit probabilius, idque testantur omnes Leges tam ciuiles, quam Canonice. Ergo irregularitas illa

non etiam prouenit ex delicto, maxime quod sit certo. Ergo nulla est, quia nullum est caput unde defumatur.

Propter hæc igitur, & propter superius dicta, iudico, saluo semper meliori &c. sententiam negantem irregularitatem in Eunuchis ex causa vocis, non solum esse probabilem, sed etiam attentam ratione seu rationibus intrinsecis, quibus fulcitur, quæque in qualificandis probabilitatibus opinionum maxime attenduntur, esse longè probabiliorem, quàm oppositam, & quod etiam ab extrinsecis ex auctoritate DD. qui illam docent, sit non parum probabilis, atque adeo probabilis vndique. Prætereaque irregularitatem in casu proposito esse nullam, atque vlla indigere dispensatione iuxta principia superius stabilita. Nec tædet me, quatenus opus sit, ex abundantia probare, quod modo dixi de maiore probabilitate nostræ sententiæ quàm oppositæ. Etenim illa est sententia probabilior, quæ attentis præcisè rationibus intrinsecis, facilius potest conuincere suum intentum, quàm conuinci. Atqui AA. nostræ sententiæ vt consideranti hucusque dicta patebit, facilius possunt conuincere textus Canonicos non continere expressè, neque etiam formaliter, spécificè, & implicite talem irregularitatem, quam possint conuincere eam spécificè continere. Ergo &c.

Ita sentio Ego Emanuel Sanz Professor Societatis Iesu, & olim Theologiæ moralis Lector.

Huic scripto ita respondit præstantis ingenij vir Anonymus.

Responsio ad votum Patris Emanuelis Sanz Societatis Iesu afferentis contra communissimam DD. sententiam Eunuchos, qui se castrauerunt causa vocis conseruanda non esse irregulares, ac proinde posse sine dispensatione Apostolica ad Ordines promoueri.

Certum est apud omnes, nec ab vlllo controuertitur, irregularitatem nunquam incurri nisi sit expressa in iure, cap. Is qui, de sent. excommunic. in 6. Ideoque in dubio iuris an sit expressa necne non incurritur, tunc etenim non censetur expressa. In casu autem de quo agitur, extra omne dubium reperitur expressa, ac proinde Eunuchi, qui se castrauerunt causa vocis conseruanda, sunt irregulares, & isti tales ad Ordines promoueri nequeunt sine dispensatione Apostolica, prout docent communiter omnes DD. antiqui, & moderni tum Canonistæ, tum Theologi.

Siquidem negari minimè potest, quin contra mutilatos, & abscissos sit in iure expressè inducta irregularitas per diuersos Canones, tum in genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis, tum in specie ratione abscissionis testiculorum, vt infra demonstrabitur Canones afferendo. Sed huiusmodi Eunuchi sunt mutilati, & abscissi, etsi ipsis non sint amputata totaliter virilia, sed testiculi dumtaxat, integro relicto membro genitali: Mutilatus enim, & abscissus dicitur is, cui aliquod membrum est diminutum, cum mutilatio, & abscissio sit membrorum diminutio, c. 1. de Cler. pugnant. in duell. Ergo contra eosdem Eunuchos est in iure expressè inducta irregularitas tum in genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis, tum in specie ratione abscissionis testiculorum.

In genere ratione mutilationis in quacunque parte corporis contra mutilatos expressè irregularitatem inducunt d. cap. 1. de Cler. pugnant. in duell. cap. final. de homicid. in 6. & Clem. si furiosus eod. tit. ibique Gloss. verb. mutilat. qui textus, licet videantur loqui potius de eo, qui alterum mutilat, quàm seipsum, tamen non defunt alij, qui expressè loquuntur de seipso mutilantibus, vt est textus in cap. Qui partem dist. 55. ibi: *Qui partem cuiuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt, & in cap. Maritum dist. 33. ibi: Seu eum, qui seipsum in quolibet sui corporis membro truncauerit.* Et ratio redditur in eod. cap. Qui partem, nempe quia eorum voluntas est indicata, ex quo ausa est sibi ferrum iniicere, quæque militat contra Eunuchos, & ceteros mutilatos.

In specie ratione abscissionis testiculorum irregularitatem quoque contra abscissos, & Eunuchos expressè decernunt quamplura alia iura relata in d. dist. 55. per totam, in decretal. tot. tit. de Corpor. vitiatis. & alibi; quæque originem forsan, habuerunt ex illo Deuter. 23. n. 1. non in-

trahit Eunuchus attritis, vel amputatis testiculis in Ecclesiam Domini: Ultra quam quod etiam apud gentiles, Eunuchi arcebantur nedum à Sacerdotio, verum etiam ab omni dignitate, & honore, vt ex Seneca de Romanis refert Gonzalez super decretal. in c. ex parte il 2. n. 4. Præcipua horum iurium, ne omnia afferamus, sunt Canon Apostolorum 23. relatus in cap. si quis abscidit d. dist. 55. ibi: *Si quis cum Clericus fuerit, absciderit seipsum, omnino damnetur, quia est sui homicida; & can. 1. Nicæni Concilij, relatus in c. si quis à medicis ead. dist. 55. ibi: Si quis autem seipsum sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere conuenit, & deinceps nullum debere talium promoueri, tum in c. Ex parte il 1. de Corpor. vitiatis. ibi: Sane cum secundum statuta Nicæni Concilij illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipsum sani absciderint, vel affectauerint vt ab alijs abscindantur.* Vbi reflectendum est quod seipsum abscindere, idem importat ac castrare, siue Eunuchum facere, vt colligitur ex iisdem iuribus c. Si quis à Medicis in fin. ibi: *Castrauerunt, & cap. ex parte pariter in fine ibi: Si Eunuchus factus est.*

Hæc omnia iura cum constituent regulam, vt ex cap. si quis à Medico dist. 55. in fine, ibi: *Tales ad clerum suscipit Regula*, procedunt in quibuslibet abscissis ex quocumque motiuo, etiam spiritali conseruandæ castitatis, cap. significauit de corpore vitiatis, & multò magis ex temporali retinendæ vocis, cum omnes contineantur sublata forma verborum eorundem iurium irregularitatem expressè inducentium super facto, siue actione abscissionis præcisè. Quod tamen intelligendum est: Dummodo qui volens cap. cit. qui partem dist. 55. & Sanus d. cap. ex parte il 1. de corpore vitiatis, se abscidat, vel permittat, vt ab alijs abscidatur. Etenim si voluntariè, aut aegritudinis causa quis se abscidat, aut abscindi ab alijs permittat, hic vtique ab eadem Regula excipitur, prout expressè excipiuntur, qui facti sunt in cunabulis ante vsum rationis, c. Ex parte il 1. eod. tit. Qui de medicorum consilio propter languorem, c. Ex parte il 2. eod. tit. & c. si quis à Medicis dist. 55. Qui à Barbaris cap. si quis pro aegritudine: Et qui ita natus, vel per insidias hominum factus est, cap. Eunuchus ead. dist. 55. Et rationem differentie reddit cap. cit. Qui partem ead. dist. 55. ibi: *In illis enim voluntas est indicata, que sibi ausa fuit ferrum iniicere, in istis vero casus veniam meruit.*

Nec refert, quod in iure non reperitur expressè quod Eunuchi causa vocis retinendæ sint irregulares, quod est principale argumentum P. Emanuelis Sanz. Etenim cum irregularitas, vt supra demonstraui, sit expressè inducta contra eos, qui se volentes, & sani abscindunt, vel abscindi permittunt ab alijs ex quocumque motiuo, & huiusmodi Eunuchi volentes, & sani abscissi sunt, extra omne dubium continentur expressè sub regula: Imò argumentum retorqueri potest: Eunuchi causa vocis non excipiuntur expressè à regula, sicut excipiuntur qui in cunabulis de Medicorum consilio, vel à Barbaris abscissi sunt. Ergo in illa expressè continentur. Quod locum habet etiam in opinione illorum Authorum, qui docent, licitum esse castrari causa vocis; nam hoc haud obstante volunt istos Castratos esse irregulares, Gibalin. tom. 1. de rer. human. negociat. c. 4. art. 3. sub n. 13. & 14. Irregularitas etenim inducta est super facto, siue actione abscissionis præcisè modo supra explicato, c. qui partem dist. 55. ibi: *Sibi volens abscidit, & c. ex parte il 1. de corpore vitiatis, ibi: Qui seipsum sani absciderint, vel affectauerint, vt ab alijs abscindantur.*

Et isti sunt textus, quibus se fundat vniuersa DD. Schola, affirmans Eunuchos conseruandæ vocis causa fore irregulares, ac proinde non posse ad Ordines sine dispensatione Apostolica promoueri, quos si in proprijs codicibus inspe-xisset, & omnes attentè considerasset Pater Emanuel Sanz, vtique non se decepisset, accipiendo exceptionem pro Regula, nec dixisset, vel saltem tanta cum libertate, quod in illis vlllo modo (scilicet nec expressè, nec formaliter implicite) contineatur irregularitas, de qua agitur, & multò minus quod sua sententia negatiua sit longè probabilior, ipsumque non tædeat hoc probare. Et quænam quæso irregularitas in toto corpore SS. Canonum magis expressè ista Eunuchorum? textus in d. c. Qui partem sic statuit: *Qui partem cuiuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt*, textus in d. c. si quis à Medicis dist. 55. sic loquitur: *Si quis autem se sanum abscidit,*

scidit, hunc & in Clero constitutum abstinere conuenit, & deinceps nullum deberi talium promoueri. Et textus in d. cap. Ex parte il. de corpore vitiat, dicit: *Sane cum secundum statuta Niceni Concilij illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipos sani absciderint, vel affectauerint, ut ab alijs abscindantur.* Certè nec expressè, nec clarius decerni poterat, cum illos impediatur ad Ordines, quos non habent, ascendere, & in susceptis ministrare, quod est totalis effectus irregularitatis.

His firmatis, transeamus nunc ad examinandam sententiam negatiuam P. Emanuelis Sanz, & videamus, an sua sophistata illam reddant probabiliorem affirmatiua omnium DD. Vnicum eius fundamentum est dictum Castropalai p. 6. disp. 6. de censuris punct. 12. num. 4. vbi sic loquitur: *Quinimo non videtur improbabile te irregularem non fore tamen si testiculos abscindi feceris causa vocis retinenda, quia non fecisti ex indignatione, aut iusto, vel iniusto timore castitatis amittenda, prout requiritur in d. c. maritum, c. qui partem, c. si quis absciderit, & alijs superius relatis. Præterea nullus textus hanc irregularitatem indicens loquitur de eo qui sibi testiculos abscidit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diuersum est.*

Dictum Castropalai referunt Tamburinus, Siculus, & Escobar locis citatis à P. Emanuele Sanz in sua scriptura §. Igitur negandum, necnon P. Antonius à Spiritu Sancto Carm. Excalc. in direct. Confess. tract. 13. disp. 2. sect. 2. n. 55. & Collegium Salmaticen. Fratrum Discalc. tom. 2. moral. tract. 10. de censur. c. 9. punct. 6. n. 69. Sed quia isti Authores, licet ei adhareant, nihil de proprio addunt, pro illo confirmando non est opus in ipsis immorari. Imò reflectendum, quod nec idem Castropalaus intenderit vnquam opinionem constituere probabilem ad exclusionem irregularitatis in fauorem huiusmodi Eunuchorum, cum ipse solum perfunctoriè, & incidenter asserat id non videri improbabile, non autem esse probabile, quod est valde diuersum, & alias contrarium sentiat, vt colligitur ex toto puncto 12. cit. præsertim n. 1. & ex Pelliz. tract. 7. c. 5. sect. 2. sub n. 64. ibi: *Quod autem docent DD. communiter esse irregularem illum, qui sibi fecit abscindi testiculos ad retinendam vocem, non admittit absolute Castropal. disp. 6. de censur. punct. 12. n. 4. imò ait oppositum non videri improbabile.* Quod idem est ac dicere: Admittit quidem licet non absolute. Et Giballinus loc. cit. probans castrationem causa vocis esse illicitam, & ex quo huiusmodi castrati habentur irregulares, subiungit: *Et contrarium esse probabile falso dixit Medin. à Castro disp. 6. de censuris punct. 12. n. 4.*

Præterea dictum eiusdè Castropalai duplici nititur rationi, vt ex eius verbis iam relatis. Altera quod Eunuchi non faciant se abscindi ex indignatione iusto, vel iniusto timore. Castitatis amittendæ, prout requiritur ex cap. Maritum, & alijs. Altera verò, quod nullus textus loquatur de eo, qui testiculos abscidit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diuersum est. Et binis his rationibus Castropalai P. Emanuel Sanz addit tertiam propriam, nempe quia omnes textus loquuntur de eo, qui se abscidit, nullus verò de eo, qui se ab alijs abscindi permittit. Verùm nulla conuincit, imò omnes conuincuntur, vt mox ostendetur.

Non prima Castropalai, quia quicquid sit an ex d. c. Maritum, aut alijs ad incurrendam irregularitatem, de qua agitur in Eunuchis requiratur, vt se abscindi faciant ex indignatione, aut iusto, vel iniusto timore amittendæ castitatis, quod nondum vidimus. Certum est, atque indubitatum, hoc minimè requiri ex iuribus per nos supra relatis, præsertim ex c. si quis à Medicis dist. 55. ibi: *Si quis autem seipsum sanum abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere conuenit, & deinceps nullum debere talium promoueri, & ex c. Ex parte il. de corpore vitiat, ibi: Sane cum secundum statuta Niceni Concilij illi ad clericatus Ordinem prohibeantur accedere, etsi etiam in Clero fuerint, cessare debeant, qui seipos sani absciderint, vel affectauerint, ut ab alijs abscindantur.* Nulla enim in ipso fit mentio indignationis, iusti, vel iniusti timoris amittendæ castitatis, vt patet ad oculum, & aliàs sufficit, vt supra ostensum est pro incurrenda irregularitate, vt quis volens, & sanus se abscindat, vel abscindi permittat, d. c. Qui partem dist. 55. & d. c. Ex parte il. de corpore vitiat.

Non conuincit secunda ratio eiusdem Castropalai. Etenim licet verum sit, quod aliquis textus loquatur de eo, qui sibi virilia abscidit, aut abscindi permittit, vt ex textus in

c. Si quis abscidit d. dist. 55. attamen ferè omnes alij loquuntur simpliciter, indistinctè, & absolute de eo, qui se abscidit, vel abscindi permittit absque vilo addito, vt pariter patet ad oculum ex modò relatis iuribus in c. Si quis à Medicis ead. dist. 55. & in c. Ex parte il. de corpore vitiat. Quæ quidem simplex loquutio absoluta, & indistincta cum resoluitur in generalem iuxta vulgata, vtiq; comprehendit quamcumque abscissionem, etiam vnus tantum testiculi, sufficientem ad incurrendam irregularitatem ex præmissis §. Hac omnia iura, maximè attenta Gloss. in c. Præcepta ead. dist. 55. verb. inferiores, ibi: *Videbatur quod iste non potest esse Sacerdos, quia nec miles esse posset, nisi haberet ad minus vnum testiculum, nec non dispositionem c. Qui partem ead. dist. 55. per quam supra firmatum est, irregulares esse eos, qui quamlibet partem sui corporis abscindunt, vel abscindi permittunt ex ratione textus, quia sibi ipsis ferrum iniicere audent.*

Nec denique conuincit tertia ratio ipsius P. Emanuelis Sanz, nempe quod omnes textus loquantur de eo, qui seipsum abscidit, nullus verò de eo, qui ab alijs abscindi permittit, cum contrarium conuincatur ex d. c. Ex parte il. pluries relato ibi: *Vel affectauerunt, ut ab alijs abscindantur.*

Itaque sententia negatiua P. Emanuelis Sanz excludens irregularitatem in Eunuchis causa vocis retinendæ nulla fulcitur firma ratione, imò contra se habet rationes conuincentes, vt potè dispositiones claras SS. Canonum, & omnium DD. consensus, cum nullus præter ipsum, vt benè consideranti patebit illam absolute doceat: idèdque iam non opinio, sed error censenda est ex eo quod dicit Castropalaus p. 1. de confc. opinante num. 2. vbi ad rem sic loquitur: *Primo igitur dicendum est opinionem probabilem eam esse, quæ firma ratione fulcitur, neque contra se habet rationem conuincentem, si enim illam habet, iam non opinio, sed error erit.*

Et quatenus eadem sententia P. Emanuelis Sanz aliqualem probabilitatem desumere posset ex dicto Castropalai, aliorumque illud referentium, quod ex præmissis expressè negatur, haud tanta conscientia potest in praxi amplecti, attento Decreto san. mem. Innocentij Papæ XI. die 2. Martij 1679. quo inter alias damnata fuit sequens opinio. 3. *Generatim dum probabilitate siue intrinseca, siue extrinseca quantumuis tenui modo à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.* Sed huiusmodi Eunuchi omnino sunt irregulares pronuntiandi per ea, quæ docet Tambur. cit. tom. 1. lib. 19. de censur. tract. 4. de irreg. c. 5. n. 33. vbi rationem reddit, quippè cum eius modica, ac tenuis probabilitas ita vincatur, & opprimatur, ceu parua candela à clarissimo sole tantæ probabilitatis alterius partis, vt nequeat amplius vocari, & esse proximè, & præctice probabilis.

Cæterum si adhuc ipsum P. Emanuele Sanz non tædet probare, quod dixit, nempe quod sua sententia negatiua non solum sit probabilis, sed probabilior, imò longè probabilior affirmatiua omnium DD. vtiq; duram prouinciam assumet, idem enim Castropal. disp. 2. cit. de confc. opinante, super dubio: *An vnus Authoris dictum sufficiat opinionem probabilem tantum, non autem probabiliorem, & multò minus longè probabiliorem constituere num. 3. post pauca sic concludit: Quod si à multis sit res ex professo agitata, & omnes perpensis rationibus, vnum sentiant (prout in casu præsentis) adhuc existimat a Io. Sanchez in select. disp. 44. n. 62. posse virum doctum probabiliter opinari, si videat aliquam rationem, pro sua parte stare ab illis insufficienter solutam (sicut non stat pro parte eiusdem P. Sanz) hoc enim modo opiniones probabiles fuerunt in scholis introductæ.* Verùm, etsi hoc in aliquo casu contingere possit, rarè tamen. Potius enim talis Doctor credere debet se errare, quam aliorum iudicio proponi, timere enim debet, ne lumen, quod sibi esse videtur, tenebræ sint: prudentia enim & humilitas petit aliorum iudicio se subicere, & confirmari. Hactenus Anonymus.

Euge quicumque es vir optime. Ergo adhuc dubitatur, aut saltem opinio probabilis est, an parendum sit Sacris Canonibus? Pudet eorum numerum proferre. Solum sufficit legere c. Ex parte de corp. vitiat. vbi constituitur regula generalis de non ordinandis ijs, qui sani, consenserunt suæ castrationi, suntque corpore vitiat. Quoniam verò plerique nesciunt inter se conciliare Theologiam, & Canones, idèd sæpè decipiunt, ac decipiuntur, & quoties siue Theologus, siue Canonista mittit falcem in messem alienam, cruentatur.

Etenim non est causa, siue sit pro conseruanda voce, siue pro castritate, ob quam musicus castratus est irregularis, sed ex eo, quod est corpore vitiat. Id, quod locum habet in omnibus, qui ex sua culpa tales sunt ob quamcunque causam, constatque ex stylo secretariæ Breuium Apostolicorum, quæ facit legem, ac dispensat in hac irregularitate cum musicis castratis, qui ordines suscipere cupiunt, tamquam cum corpore vitiat. Quare in hac irregularitate solum dispensare potest Summus Pontifex secundum opinionem Innoc. in d.c. Ex parte, & communem sententiam comprobata ex stylo Curia Romanæ, hoc est ab Ecclesia Catholica.

Hinc opinio contraria non solum non est probabilis, sed est contra Sacros Canones, styli Secretariæ Apostolicæ, & communem sententiam, & saltem temeraria, inducens ad peccatum mortale. Quia castratio, etiam ex causa conseruandæ vocis, est mala, saltem quia in genere prohibita. Nec quoniam Summus Pontifex eam tolerat, censetur approbata. Nam tolerat etiam lupanaria, neque idcirco ea probat. Legatur Tannerus, Theologus grauissimus, & maioris auctoritatis, quam Authores contrarij, parui & ignobiles in 2.2. disp. 4. q. 8. dub. 5. n. 101. Bonum namque illud vocis non est tanti momenti, vt ob id castratio, tam per se à natura aliena, sit licita, quando, ne pro salute quidem spiritali, aut pro vitando animæ periculo, id licet ex Sacris Canonibus, & tamen salus animæ est causa multò maioris momenti, quam vox, præterea nihil. Legatur etiam Couar. in relect. de homic. part. 1. n. 6. Ghilin. in sum. v. Castratio, Glares in sum. censur. v. Eunuchus, & alij quos citat, & sequitur Megala in prompt. tom. 2. eod. v. Eunuchus n. 2.

Simulacrum Opinioni.

*Que mulier tibat? Cui gressus? Opinio; vulgum
Ancipites doceo nec bene ferre pedes.
Aure cares dextra cur? Audio cuncta sinistra.
Dic age, cur vitreis orbibus vsa vides?
Cerno quidem, sed cerno parum. Cur fucus in ore est?
Quod simulo veri docta referre notas.
Que genitrix? Species. Genitor quis? Rumor, & vna
Fronte gero matrem filia, mente patrem.
Niteris, & nutas baculo circumdata nube;
Nube latet verum, cum rationis eges.
Qui comites circumstunt? Temerarius error,
Suspicio, Ambiguum, spes male suada, Metus.
Non ruat in foveas hominum dementia, cecos
Quos Dea precipites lumine cassa preit.*

CONSULTATIO LXVII.

Canonicatus vacans in Ecclesia titulari per obitum familiaris, est ne conferendus de consensu Cardinalis Patroni, an verò Cardinalis Titularis?

- 1 **H**anc causam iamdiu iacentem iterum excitamus propter Causidicos, etiam primi nominis, qui interdum in sua palæstra offendunt. Nec mirum! sæpe enim in causa facili & explicata, intentionis, aut defensionis ratio perplexa, aut lubrica suscipitur Aduocatorum aut errore, aut neglectu, aut incuria.
- 2 Ego quidem ratum nunc habeo, quod aliàs in hac re differui, nempe Canonicatum huiusmodi conferendum esse de consensu Cardinalis Titularis. Præter ibi rationes adductas has etiam subiungo ob peruiaciam cuiusdam Aduocati theatralis, vt in suo discursu de hac re.
- 3 Nam Cardinales de iure in Ecclesijs suorum Titulorum habent ius conferendi Canonicatus, & quæcumque alia beneficia in eis consistentia, c. his que, de maior. & obed. Vbi Abb. & Felin. in princ. Germon. de Indult. v. Tam ratione n. 14. & seqq. Gonzal. glos. 13. n. 20. Kochier. super reg. 1. n. 23. & Rota decis. 423. n. 3. p. 2. recent. cum alijs per Barbof. de iur. Eccles. c. 4. n. 36. Vbi quod intelligitur, dum Cardinales tempore vacationis, sint præsentés in Curia.
- 4 Et quamuis etiam Cardinales Titulares priuentur hoc iure conferendi, dum beneficia vacant apud sedem, tamen collationis loco habent consensum, etiam quod beneficium vacet per obitum familiaris alterius Cardinalis, vt expressè statuitur in reg. 32. hodie 33. vbi quod, si beneficia vacant apud sedem per obitum familiarium Cardinalium, tunc in illorum prouisione super expeditione literarum exigatur consensus illius Cardinalis, si in Romana Curia fuerit præ-

sens, ad quem collatio, & dispositio pertinere deberet, & in specie tenet Aneas de Falcon. de reseru. effect. 17. vbi quod ita seruetur, Sarnen. super reg. de impetr. benef. per obit. famil. Cardin. q. 19. n. 1. & plenius Marefcot. var. lib. 2. c. 94. n. 24.

Non obstat, quòd Constitutio moderatrix Pauli V. consensum huiusmodi tribuat Cardinali Patrono, excluso Cardinali collatore. Quoniam, si rectè perpendatur, potius fauet Cardinali Titulari. Nam, attento, quod Sedes Apostolica ex indultis Cardinalium sæpenumerò impediatur conferre, Pontifex reseruat omnia beneficia vacantia apud sedem, etiam ad collationem Cardinalium pertinentia, etiam ratione Cathedralium, non tamen Ecclesiarum, quibus in titulum præsumunt, circa quæ dicit non intendere aliquid innouare, salua Cardinalibus facultate præstandi suum consensum, dum beneficia vacant per obitum suorum familiarium in omnibus casibus, in regula expressis. Vltèriusque etiam vult, quod censeantur reseruata beneficia dictorum familiarium tam in Curia, quam extra Romanam Curiam vacantia per obitum eorumdem familiarium.

Ex quibus sequitur, Constitutionem non solum, vt dixi, non nocere Cardinali Titulari, sed coadiuuare eius collationem, seu consensum, cum Papa expressè excipiat beneficia Ecclesiarum, quibus Cardinales ratione tituli sui Cardinalatus præsumunt, vt in illis verbis: *non tamen*, quæ sunt verba limitatiua, & exceptiua præcedentium, l. *Ista tamen*, ff. ad Trebel. plenè Paris. conf. 68. n. 1. & seqq. lib. 1. Greg. decis. 85. n. 9. Rota decis. 75. n. 4. part. 2. recent. ac iuris, & facti aduersatiua in eodem genere, retentis semper eisdem terminis, Paris. d. conf. 78. num. 3. & conf. 17. num. 2. eod. lib. Sed magis clarè, quia dictus Pontifex expressè protestatur, quod non intendit circa dicta beneficia aliquid de nouo disponere. Quia vbi verba sunt clara, cessat voluntatis quæstio, l. *Ille, aut ille*, §. *Cum in verbis*, de leg. 3. Surd. conf. 242. num. 9. Rota decis. 21. n. 5. p. 1. recent.

Neque subsistit, quòd dicta restrictio, & protestatio Papæ sit apposita primo capiti reseruationis, & non secundo, vbi agitur de consensu Cardinalis Patroni in concursu Cardinalis Collatoris, vt in vers. *Voluit ulterius*. Quia Constitutio continet vnam tantum reseruationem beneficiorum vacantium apud Sedem, etiam litigiosorum per obitum familiarium Cardinalium. Verum quia potuisset dubitari, an Papa reseruando beneficia familiarium, decedentium apud Sedem, relaxasset reseruationem regulæ tertiæ, hodie quartæ, quando scilicet tales familiares decederent extra Curiam, & fortassè an reseruatio facta in casu simpliciter intelligeretur in casu mixto, quando scilicet beneficia, quorum collatio pertinere deberet ad Cardinalem, vacarent per obitum familiarium alterius Cardinalis, idèo Papa ad tollendum omne dubium subiungit verba: *voluit ulterius*, quod eadem beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium tam apud eandem Sedem, quam extra Romanam Curiam, Sanctitati sue reseruata censeantur, etiam si ad alterius Cardinalis collationem pertinere deberent; per quæ verba non dicitur, facere nouam reseruationem, sed mandat, beneficia haberi pro reseruatis, inter quæ magna est differentia, vt probat textus in c. 1. in fin. ibi, *sententia efficax censeatur*, Alberic. in d. v. *Censeatur*. Et consequenter dum Papa profiteretur, se nolle circa beneficia Ecclesiarum titularium aliquid disponere, hoc limitat totam Constitutionem. Quia determinatio plura determinans ea æqualiter determinare debet, l. *nam hoc iure*, ff. de vulg. Surd. conf. 31. n. 15.

Quæ comprobantur etiam tum ex natura dictionis *ulterius*, quæ est inclusiua, & repetitiua omnium præcedentium, Olsch. decis. 52. n. 4. & 15. Surd. conf. 274. n. 16. Tum ex significatione verbi *eadem*, quod est relatiuum beneficiorum supra expressorum, Bald. conf. 54. n. 2. lib. 3. Menoch. conf. 130. num. 7. sed Papa supra disposuerat de beneficijs ad collationem Cardinalium, non tamen ratione Ecclesiarum Titularium. Ergo de illis tantum intelligitur, & non de istis. Tum etiam quia Papæ non fuit opus reseruandi beneficia familiarium, quia iam reseruauerat in prima parte Constitutionis, & ante §. *Voluit ulterius*. Quod patet, quia post dictam reseruationem beneficiorum vacantium apud Sedem, etiam ad collationem Cardinalium & c. addit clausulam, *salua tamen remanente facultate præstandi consensum in prouisionibus Apostolicis beneficiorum per obitum familiarium eorumdem Cardinalium, etiam apud eandem sedem vacantium*. Quia si Papa huiusmodi beneficia non reseruasset, vtique non nisi ineptè dictum consensum præseruasset, cum

exce-

exceptio debeat esse de regula, *l. quæstum, §. Denique, de fund. instr. Seraph. dec. 280. n. 7. Rota dec. 274. n. 6. part. 1. recent.*

- 9 Minus obstat, quòd illa verba Constitutionis, *circa que aliquid de nouo disponere non intendit*, intelligatur de Indultis, & non de beneficijs, vt in voto mox allegando; quia potius verba expressè referuntur ad beneficia. Nam licet Pontifex incipiat ab Indultis, reuocando omnia, & quæcumque indulta, tamen addit: *conferendi quæcumque beneficia apud Sedem, etiam litigiosa, & ad dispositionem Cardinalium, non tamen eorum, quibus in titulum, &c.* Et idèd verba *circa que &c.* intelliguntur de beneficijs. Quia relatio fit ad proxima, *l. talis scriptura, §. fin. de leg. 1. Surd. conf. 160. num. 74. & conf. 272. num. 68.* Præterea est certum, quoad beneficia vacantia apud Sedem, & aduersus dispositionem, *cap. 2. de præb. in 6.* quod nemo habeat huiusmodi indultum, cum illud esset etiam exceptum in amplissimo priuilegio per Sixtum IV. Cardinalibus concessio, teste Felino in *d. cap. his que, n. 1. in fin. ibi: nisi vacent in Curia, de maior. & obed.* Et amplius quæcumque conferendi beneficia per obitum familiarium Cardinalium essent reuocata tam per regulam 3. hodie 4. quam per similem Constitutionem, editam à Gregorio XIV. Et idèd dicta verba *circa que aliquid de nouo disponere non intendit*, sunt referenda ad beneficia, sita in Ecclesijs titularibus, quorum idem Gregorius fecerat eandem exceptionem, non autem ad Indulta, ne aliàs Constitutio possit redargui de superfluitate, *cap. Si Papa, de priuileg. in 6. cum pluribus alijs.* Propter quas, & alias dispositiones votum non figit pedes in hac responsione, vt in *vers. Neque etiam facit.* Quamuis etiam totum votum non careat difficultate, cum Penia, tunc Rotæ Decanus ab eo dissenserit.
- 10 Additur, quod non potest adduci ratio, propter quam Papa magis in vna parte Constitutionis excipere voluerit beneficia Ecclesiarum Titularium, quàm in altera, cum etiam in parte, quàm Aduersarij prætendunt, esse partem primam Constitutionis, & in *vers. salua tamen &c.* referuet Cardinalibus facultatem præstandi consensum in vacantibus, etiam per Sedem, vt dixi. Et sic cum utrobique disponat de vacantibus apud Sedem, colligitur, quod non potest dari causa differentie, cur magis voluerit dictam limitationem apponere in vna parte Constitutionis, quàm in altera, *Mart. claus. 23. n. 2. part. 2.*
- 11 Non obstat, quòd Paulus V. auctor dictæ Constitutionis, dictum votum approbauerit. Quia Constitutio fuit potius Gregorij XIV. Paulus autem simpliciter eam innouauit per eadem verba, nihil prorsus addendo, vel minuendo, adeo vt sit in omnibus, & per omnia declaranda iuxta sensum, quem habuit Gregorius, illius conditor, *Alex. conf. 89. n. 8. lib. 6.* Deinde Paulus eam commisit decidendam à tribus Auditoribus Rotæ, & idèd voluit, quid de iure esset, prout etiam in dubio præsumitur, *Alex. conf. 3. n. 3. lib. 5.* Vt terius casus noster differt à casu dicti voti, cum ibi Cardinalis Patronus non viueret, & sic cum quæstio esset inter Papam, & Cardinalem Collatorem, non videbatur intrare regula 32. hodie 33. quæ loquitur: concurrentibus Cardinalibus Collatore & Cardinali Patrono, vt responderetur ad votum *vers. Nec facit, vt infra.*
- 12 Præterea Pontifex expressè declarat, se nolle Cardinalibus præiudicare quoad consensum per eos præstandum, vt ibi: *salua tamen remanente facultate consensus per ipsos Cardinales præstandi, &c. iuxta formam regulæ &c. & in casibus tantum in ipsa regulæ expressis.* Quæ verba necessarii sunt intelligenda, etiam de consensu præstando vigore regulæ 32. hodie 33. Tum quia venit ad declarationem regulæ præcedentis, & sic non est noua regula, sed eadem, & par ipsius regulæ præcedentis, *Gemin. conf. 72. sub num. 1. in quod consentit votum DD. Lancellotti, & Coccini vers. non obstat dictum Sarnensis, vbi quod regulæ 30. tunc regulæ 31. & 32. faciebant tantum vnã regulam, quod est verissimum.* Tum quia Constitutio non dicit in casu, sed in casibus, & ita comprehendit omnes casus, in quibus ex regula est adhibendus consensus Cardinalium, *cap. pluralis, de reg. iur. Oldrad. conf. 215. num. 8. Mascard. de prob. concl. 838. num. 12.* Et facit regula, quod lex, quæ generaliter loquitur, generaliter est intelligenda.
- 13 Confirmatur, quia Pontifex mouetur ex eo, quod ex Indultis Sedes Apostolica impediatur, solitam benignitatem erga pauperes, & personas sibi gratas exercere,

Tom. VII.

vt in eius verbis proœmialibus, quæ denotant intentionem legislatoris, *l. fin. de heredit. institut.* Cuiusmodi de *dec. 16. num. 1. part. 2.* Et sic quia impedimentum non proveniebat ex Cardinalibus Patronis, debentibus præstare suum consensum, sed ex habentibus Indultum conferendi, idèd his exclusis referuat consensum Cardinalium Patronorum, sed tamen non ratione beneficiorum consentientium in Ecclesijs Titularibus, aliàs nimis præiudicaret Cardinalibus, qui habent fundatam intentionem de iure communi, cui, vt præiudicaretur minus, quàm sit possibile, capienda est interpretatio. Consensus enim, quem habet Cardinalis Titularis, est loco collationis ipsi debite de iure, consensus verò Cardinalis Patroni est merum priuilegium concessum intuitu Cardinalatus; idèdque non est verisimile, quod Pontifex voluerit in huiusmodi Ecclesijs Titularibus Cardinales Patronos priuilegio afficere in præiudicium Cardinalium Titularium, quibus magis est debitus dictus consensus, quàm consensus Cardinalibus Patronis, *Falcon. d. effect. 17. Sarnen. cit. q. 19. n. 1.*

Postremò, quicquid statuatur in dicta Constitutione Pauli V. Urbanus VIII. in regula 33. mandat, in concursu Cardinalium adhiberi consensum Cardinalis Ordinarij collatoris, quæ cum sit posterior, censetur derogare dictæ Constitutioni Pauli, etiam quod de ea mentionem non faciat, *l. sed posteriores, ff. de leg.* Idque, non obstante, quod Rota teneat, Constitutionem Pauli esse perpetuam, ex quo regula emanauit per viam legis generalis. *Sarnen. in proœm. reg. qu. 5. in fin. Put. dec. 160. num. 1. lib. 2. in correct.* *Gonzal. glos. 6. §. 1. num. 50. & seqq.* quod cessabat in causa, in qua fuit datum votum, quia Paulus primò condidit regulam, & deinde dictam Constitutionem. Et si dicatur regulam famulari Indulto, replicatur, Eminentissimos Cardinales Titulares plerumque habere indultum, & sic, licet conferre non possint, quia fortè Canonicatus vacauit apud Sedem, tamen debent præstare dictum consensum, vt supra probatum est.

Et in omnem euentum, stante duplici reſeruatione inæquali videlicet vna personalis ex capite familiaritatis Cardinalis, & altera reali vacationis apud Sedem, non videtur intrare consensus Cardinalis Patroni, vt in voto Eminentiss. Cardin. Verospij, & D. Francisci Vbaldi apud Gratianum *discept. 902. num. 12.* & consequenter cessat moderatoria Pauli V. quæ loquitur in concursu Cardinalis Patroni, & quæstio, seu difficultas non est cum Cardinali Patrono, sed cum Sede Apostolica, quo excluso, consensus videtur omninò debitus Cardinali Titulari, *Gambar. de offic. legat. lib. 3. numer. 197.* Vbi quod, si Papa concessit Cardinali Legato Indultum conferendi beneficia præterquam ratione familiaritatis Cardinalis, ipse potest conferre beneficia familiarium Cardinalium absentium, quorum consensus non est requirendus.

CONSULTATIO LXVIII.

An Regularis, degens extra Claustra, si delinquat, puniri debeat à Nuncio Apostolico, vel ab Episcopo, qui præuenit? Vbi in hanc rem alia multa.

Quod puniri debeat ab Episcopo, certi iuris esse non ambigo. Nam dubitari nequit de iurisdictione Episcopi procedendi in omnibus causis criminalibus contra Regulares, degentes extra claustra ex Constitutione 10. Pij IV. §. 5. tom. 2. Bullar. ex decreto Sac. Concilij Trident. *sess. 6. cap. 3. de ref.* & ex decretis illius Sac. Congregationis sub anno 1624. quæ habentur post Constitutionem 26. Urbani VIII. §. 4. tom. 4. Bullar. in quibus fuit concessa plena facultas Ordinarijs locorum procedendi contra dictos Regulares, degentes extra monasteria tam cum habitu, quàm sine habitu. Quod religiosè obseruatur, teste Barbosa *de potest. Episc. allegat. 105. n. 14.* & Genuensi *in prax. c. 59. alias 57. n. 2. & 9. ac Ciardin. contr. for. c. 50.*

Neque obstat Breue Clementis VIII. datum sub 19. Ianuarij 1592. Nam, prætermisiss pluribus, quæ dici possent de non comprehensione præsentis casus, responderetur, certissimum esse, in illo non tribui iurisdictionem Nuncio Apostolico per se solùm procedendi contra Regulares fugitios, & degentes extra eorum monasteria, & sic non

dicatur attributam esse priuatiuè quoad Episcopum, sed cumlatiue, vt egregie Roman. *conf.* 392. num. 1. & firmant Abbas, ceterique scribentes ad *cap. Pastoralis, de offic. ord. Couar. in cap. Alma mater part. 1. §. 12. numer. 3. de sent. excom. 4. in 6. quos sequitur Rota coram Coccino decis. 316. n. 7. & coram Merlino decis. 152. n. 3. in quibus refertur declaratio S. Congregationis Concilij.*

3 Quæ conclusio sine dubio procedit, quando iurisdictio fuit data non ad petitionem alicuius, sed ex motu proprio, Rota apud Gregor. XV. *decis.* 4. num. 17. & ibi *Addit. lit. B.* & quando data fuit in odium Regularium delinquentium, ne eorum delicta remaneant impunita, *Surd. conf.* 56. num. 30. Menoch. *lib. 2. presumpt.* 18. num. 21. quorum vtumque hoc casu comprobatur. Tolliturque omnis difficultas ex dictis decretis S. Congregationis sub anno 1624. & sic multis annis post dictum Breue, in quibus fuit reseruata iurisdictio omnibus Ordinarijs procedendi contra dictos Regulares.

4 Neque alicuius momenti sunt obiecta excitata, quod scilicet dicta decreta loquantur de Apostatis, qualis fortassis non est Regularis degens extra Monasterium cum habitu, & quod in omnem euentum ille esset remittendus ad suum Superiorem ex tenore dictorum decretorum.

5 Nam quod ad primum respondetur, solum recessum à Religione, etiam si habitum retineat, si animo statum religiosum deserat, & ab obedientia recedat, sufficere, vt quis dicatur proprie Apostata, *Abb. in cap. 1. num. 2. de apost. ibique Soccin. n. 2. Anan. n. 3. Caietan. ad D. Thom. 2. 2. quæst. 12. art. 1. ibique Valentia, Angel. in sum. v. Apostasia num. 4. Armil. eod. v. num. 11. Decian. tr. crim. lib. 5. cap. 73. num. 21. & 25. Mascard. de prob. lib. 1. concl. 12. num. 1. Menoch. de arbitr. cas. 146. num. 36. cent. 6. lac. Ant. de Maur. alleg. 13. n. 1. Azor. part. 1. cap. 17. qu. 6. Et ad effectum contrahendi excommunicationem, Rota coram Achil. *decis. 1. tit. de Apostat.* quæ sententia receptior est, habenturque expressè in dictis decretis; ibi: *sive deserat habitum, sive non*, contra Calderinum *conf. 1. de apost. Clarum in pr. §. fin. quæst. 78. Nauar. conf. 10. num. 6. de apost. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. ibique Pefant. disp. 2. vers. 1. & seq. Tum quia sicut habitus monachum non facit, sed professio regularis, *cap. porrectum, & cap. ex parte*, & vtrobique Doctores de Regular. *cap. Consultuit*, vbi Anchar. num. 1. *qui Cler. vel vou.* Bald. in l. Interdum, §. Diuus quoque ff. de public. adeo, vt valeat professio facta sine habitus susceptione, *d. cap. porrectum*, vbi Doctores passim, & præcipuè *Abb. in sum. & n. 7.* Ita retentio habitus tantum non debet facere, quæmpiam esse in Religione, vt æqualiter fiat dissolutio, & colligatio vinculi, *l. nihil est, de reg. iur. l. ab emptioe, C. quando licet, §. Item per acceptilationem, Instit. quib. mod. oblig. toll.* Tum etiam quia habitus non est de substantialibus, sed de accidentalibus monachatus, *Abb. in d. cap. porrectum, n. 5. & Butr. ibid. n. 5.***

6 Et quod ad secundum, id non est de iure Nuncij Apostolici, sed de iure tertij, ac proinde reprobatur à Rota post 1. vol. *conf. Farinae. decis. 186. n. 1. & ex cumulatis per Addit. ad Greg. XV. decis. 415. num. 6.* Vltra quod hæc exceptio remissionis, etiam si opponeretur ab ipso Superiore regulari, nil releuaret. Quia in eodem decreto Sac. Congregationis de *apost. & eiecl.* est reseruata facultas Ordinarij, illi attributa à Sac. Concilio *d. sess. 6. cap. 3.* puniendi crimina huiusmodi Regularium, vt ex eius tenore, nempe: *Rursus statuit, vt fugitiui, & apostata, sive habitum regularem deserant, sive non possint, ac debeant ab Episcopo loci, vbi moram trabunt, in carceres conijci, ac Superioribus regularibus consignari secundum regularia instituta puniendi, vtq; ipsi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atque efficere, vt apprehendantur, saluatamen in omnibus facultate Ordinarij locorum attributa decreto Concilij cap. 3. sess. 6.* Eo igitur ipso, quod Regularis, degens extra claustra, siue sit Apostata, siue fugitiuus, delinquerit, amittit priuilegium exemptionis, quia potest ab Episcopo puniri ex Tridentino *sess. 7. cap. 7. & 15. & sess. 25. cap. 14. de Regul. & sess. 6. cap. 3. de reform.* Et quod Episcopus possit eiusmodi Regularem punire secundum eius Regulam, ait eadem S. Congregatio Concilij in *d. decreto.* Vnde fit, quod officium Ordinarij non solum sit cooperari capture huiusmodi Regularium, sed etiam in eos animaduertere, ita tamen, vt detur inter ipsum Ordinarium & Superiorem regularem præuentio, sicque possint se inuicem præuenire ad illos puniendum.

7 Neque verum est, quod in derogatione facta in dicto Breui Clementis VIII. comprehendatur dispositio Trident. *cap. 3. sess. 6.* Nam illa est solum restricta ad priuilegia & ordinationes Regularium, ibi: *non obstantibus quibuscumque constitutionibus Apostolicis, ac Ordinum monasteriorum, & religiosorum locorum.*

8 Minusque faciunt ad rem Epistola Cardin. Sauli data sub anno 1621. Nuncio Apostolico Neapolitano iussu Summi Pontificis, & Breue Sixti V. quoniam præterquam quod facultas in ea concessa non est priuatiuè quoad Ordinarios, illa expressè loquitur de causis Regularium fabricantium falsas monetas, easque rudentium, & Breue agit de receptione bannitorum; facultati verò concessæ in dicta Epistola fuit demum derogatum per Constitutionem Urbani VIII. edita anno 1625. quæ est in Bullario 75. §. 6. in qua Ordinarijs datur facultas procedendi contra Regulares inquisitos de fabricatione, & ronsione monetæ priuatiuè quoad omnes alios, & cum amplissima derogatione, & Curia Episcopales contra huiusmodi inquisitos semper processerunt, vt testatur Genuen. *loc. cit.*

9 Regulares itaque exempti, qui intra claustra habitant, sed extra claustra notoriè delinquant cum scandalo populi, Episcopo instante, à Superiore ipsorum intra tempus ab Episcopo præfigendum, seuerè puniendi sunt, & Episcopus ab eodem Superiore de punitione facta certior fieri debet, alias Superior à suo Prælato officio priuandus, & delinquentes prædicti ab Episcopo puniri poterunt ex *Trid. sess. 25. cap. 14. de Regular.* quod procedit etiam in Equitibus Hierosolymitanis, vt censuit Sac. Congreg. Concilij in Mediolanensi 13. Aprilis 1581. & Sanctissimus laudauit 17. Iunij eiusdem anni, & ex Clementis VIII. Constitutione 39. suscepti muneris statuitur pœna priuationis dignitatum, & officiorum obtentorum latæ sententiæ contra Superiores cuiuscumque Ordinis Regularium, supradictum Tridentini decretum non obseruantes in omnibus, & per omnia; & additur, quod si Superior regularis suum Religiosum, vt supra, delinquentem non punierit, & illum à loco delicti ad alium suæ Religionis locum transfuserit, instante Episcopo loci prædicti, intra terminum, ab ipso præfigendum, debeat dictum delinquentem ad locum delicti restituere, & reuocare; alias idem Superior incurrat pœnam priuationis vocis actiue, & passiuæ, Papæ reseruata, Et nihilominus crescente contumacia poterit Ordinarius, seu diocæsanus loci, ad quem transfusus est delinquens, siue requisitus ab Ordinario loci delicti, siue aliter informatus, procedere aduersus eundem iuxta dictum decretum Tridentini, tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, eumque seuerè punire. Quæ omnia non procedunt, quando Regularis delinquit extra claustra sine scandalo, licet delictum probari possit, Congreg. Concilij in Vintimiliensi.

10 Quod Tridentini decretum amplio cum Piascio, Naldo, & Portello apud Dianam *tom. 2. tr. 2. resol. 132. vt si Religiosus habitans intra claustra extra claustra delinquat, vt supra scandalosè, & notoriè, & in flagranti deprehendatur, potest Ordinarius loci statim illum in carcerem conijcere, & processum formare, etiam antequam Superioris regularis appareat negligentia, & delinquentem deinde cum actis, & informatione ad dictum Superiorem transmittere ex S. Congreg. Concilij in Mediolanensi.* Et licet contrarium teneat ipse Diana *loc. cit.* cum Villalobo, & Hieronymo Rodriguez, ac Delbene *c. 14. dub. 6. n. 1. de immunit. nostra tamen sententia est communis, eamque tuentur Fulcus de visit. lib. 2. cap. 17. num. 11. Genuen. in pr. c. 59. n. 3. Piasc. in prax. p. 2. c. 3. n. 43. Sperel. dec. 38. n. 13. vbi alij, & Nouat. in Lucern. Regular. v. delinquens, ac Metol. 10. 3. de iuris d. Ep. disp. 6. n. 130. & Barbosa de potest. Episc. alleg. 105. n. 20.* Certioratio verò debet fieri in scriptis ex eadem Sac. Congreg. in Lucana 23. Nouembris 1630. quæ antea 26. Iulij 1627. censuerat, esse iudicium Archiepiscopi Mediolanensis, vel alterius Ordinarij cognoscere, an punitio à Superiore regulari iniuncta, fuerit leuis, an ne.

11 Vnde eadem Sac. Congregatio sub 19. Septembris 1625. II cum quæreretur à Regularibus primo: *an Episcopus statim habita notitia delicti Regularis, notoriè extra claustrum delinquentis, possit informationem capere, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præsumere?* respondit, posse.

12 Secundò, *an sufficiat, quod Episcopus vna vice Superiorem*

rem regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum? S. Congregatio respondit, satis esse, ut Episcopus semel instet Superiori regulari, eique tempus præfigat ad eiusdem Concilij præscriptum.

- 13 Tertio, an sufficiat, quod Superior regularis ad Episcopum mittat copiam tantum sententia, ut Regulares dicunt, vel debeat remittere acta omnia super delicto agitata ad effectum, ut Episcopus videre possit, si in hoc adimpleta fuerint verba dicti decreti Tridentini, seuerè puniatur, nec ne? S. Congr. respondit, non sufficere, ut sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, ut de punitione ipsa, & sententiæ executione Episcopum certiore faciat.

Quarto. An regularis delinquens notoriè in Ecclesia, seu Monasterio sui Ordinis, in quo degit ita, ut populo scandalo sit, dicatur delinquere extra claustra, ut locus sit dispositioni Conc. Trid. c. 14. sess. 25. de regul. Congr. censuit, delinquere extra claustra si in Ecclesia Monasterij deliquit, nisi clausis portis Ecclesia, & solis regularibus in ea existentibus, fuerit commissum delictum.

- 14 Denique quaesitum fuit, an dictum decretum Trid. intelligatur etiam, cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra? S. Congregatio respondit, facultatem Episcopo attributam vindicare sibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra intra Ecclesiam delinquerent, non ita si intra claustra.

- 15 Et in Nauclesi, in qua Episcopus supplicauit pro resolutione infrascriptorum dubiorum.

Primo. An superior regularis possit repetere testes seculares pro informatione delicti coram Episcopo iam examinatos, nouosque testes vocare, ac illis iuramentum de veritate dicenda præstare, præuia citatione infrascriptis pro parte etiam Iudicis laici, & sub pœna pecuniaria eidem fisco applicanda?

- 16 Secundo. An supposita ut licita repetitione præfata, possit regularis Superior uti alio sui Ordinis socio regulari pro Cancellario in repetitione dictorum testium, & aliorum examine ad processum, quem ipsi vocant ad defensionem construendum, vel potius teneatur adhibere Cancellarium Episcopi, aut alium publicum Notarium?

- 17 Tertio. An satisfactum sit dispositioni, ac menti S. Concilij, si Superior regularis non modo Episcopum certiore non faciat de seuerâ punitione Regularis delinquentis, sed depositionibus testium ab eodem Regulari Superiore receptorum vniâ cum sententia declarationis innocentie delinquentis dimittat intra præfixum terminum transmissis, delinquentem ipsum ad locum commissi liberè dimittat?

- 18 Quarto. An sit factus locus dispositioni Concilij de priuatione officij Regularis Superioris, & de punitione delinquentis ab Episcopo faciendâ, quotiescumque iterum citati, idem coram Episcopo negant, se ita testificasse, sicut scripserat Regularis, vel fatentur, se falsum deposuisse coram ipso Regulari, ab eo seductos, & minis, ac timore laicorum, delinquentis athenentium corruptos, & a quo, quibusue pœnis puniendâ veniant Regulares seductores, & falsa scribentes præfati, ne illorum delicta remaneant impunita?

- 19 Eadem S. Congregatio Concilij die 14. Martij 1648. ad supradicta dubia ita respondit.

- 20 Ad primum, exprimendos esse casus particulares.

- 21 Ad secundum, Superiorem Regularem ad perficiendum processum posse uti opera Cancellarij Regularis iuxta præscriptam Constitutionem sui Ordinis, absque tamen fraude, ne delicta remaneant impunita.

- 22 Ad tertium, Superiorem Regularium teneri ad Episcopum mittere nedum sententiam, sed etiam omnia acta, & certiorare in scriptis de punitione, & ipsius sententiæ executione.

- 23 Ad quartum, Possit Episcopum procedere, si de fraude constet, ne huiusmodi delicta Regularium remaneant impunita contra dispositionem S. Concilij, & Constitutionem fel. record. Clementis VIII.

- 24 At ex eodem Trident. sess. 6. cap. 3. de reform. nemo Regularis extra Monasterium, seu Claustra degens, etiam cum licentia suorum Superiorum quocumque exemptionis priuilegio Religionis tutus censetur, quominus, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat. Quin etiam si degat extra claustra de licentia Apostolica, ut sæpius declarauit S. Congr. eiusdem Concilij, præcipuè 20. Nouembris 1626.

- 25 In quam rem est aduertendum, quod hic textus cap. 3. sess. 6. loquitur de Regulari degente extra claustra, idest

Tom. VII.

viuente, seu habitante, seu commorante extra monasterium, nempe quando non viuit conuentualiter sub suo Superiore cum regulari obseruantia; sufficit tamen, ut dicatur degens intra monasterium, seu claustrum, etiam si viuat in aliqua Grancia, seu membro, seu residentia Monasterij, Barbof. d. alleg. 195. n. 14. Ricc. decis. 81. n. 4. part. 4. ex cap. Reolentes §. ceterum, de stat. Monach.

Aduerto etiam, quod licet in cap. volentes, de priuileg. in 6. exempti possint conueniri coram Ordinario loci ratione delicti, vel contractus, vel rei sitæ in loco diocesis eiusdem, id tamen procedit de exemptis tantum ratione loci, non autem de Regularibus, qui sunt exempti, etiam ratione personæ cum totali exemptione, ut declarauit Paulus V. Constitutione 34. quæ incipit Religiosorum.

Et hoc decretum cap. 3. sess. 6. loquens de Regularibus, delinquentibus extra sua monasteria, non habet locum, quando delinquant in Ecclesijs Prioratum militiarum, vel alijs simplicibus beneficijs, quibus inseruiunt, sed solum, si dicta beneficia sint curata, possunt visitari personæ eis seruietes ex sess. 7. c. 14.

Fuitque dubitatum in S. Congreg. Concilij, vtrum existentes in aliqua domo erectioni Monasterij destinata, comprehendantur in hoc decreto? Et fuit resolutum, quod, licet ibi existant de licentia suorum Superiorum, tamen si non haberent in dicta domo Priorem, siue Guardianum, & non viuerent iuxta institutum Regulæ, comprehenderentur in hoc decreto cap. 3. sess. 6. & ab Ordinario puniri possunt, die 24. Maij 1588.

Quaeritum etiam fuit, an Equites Hierosolymitani per dioceses vagantes subdantur virtute huius decreti Ordinario illius loci, vbi degunt, & licet de iure, & auctoritate huius textus responderi posset affirmatiuè, tamen per Bullam B. Pij V. subduntur Magno Magistro. Et ita decreuit S. Congregatio super Episcopos multoties.

Quod verò ad regulares aliorum ordinum approbatorum videtur limitari hic textus per cap. 14. sess. 25. de Regular. ut procedat, dummodò maneant in claustris, & delinquant extra claustra notoriè, & scandalosè. At d. cap. 3. sess. 6. quando manent extra claustra, etiam cum licentia suorum Superiorum. Quia tunc Episcopo subduntur virtute dicti cap. 3. sess. 6. & firmavit Rota decis. 223. n. 5. apud Tambur. de iur. Ab. qu. 7. n. 7. Cuius textus loquitur de Episcopis, & alijs ordinariis iurisdictionem in subditos habentibus, & in dubio appellatione iurisdictionis venit ordinaria, Pauin. de offic. cap. sed. vac. p. 2. qu. 10. n. 44. tom. 2. Et quæ necessaria sunt ad iurisdictionem ordinariam, Stafil. de grat. expeçt. §. absoluto n. 8. post Specul. de offic. ord. §. 1. Nec iurisdictione venit strictè Prælati nomine, nisi is Prælatum iurisdictionem contentiosam, & dignitatem perpetuam habeat, Henric. Boic. de Synod. Episc. part. 2. num. 5. Martin. Laud. de dignit. q. 13. tom. 5. Et vbi Concilium remittit aliquid exequendum Ordinarij arbitrio, comprehendit secundum materiam subiectam, etiam inferiores ab Episcopo, & etiam Regulares.

Exemptio verò personalis ex priuilegio non prodest Clericis secularibus aduersus hanc Apostolicam Ordinariorum iurisdictionem, nisi, ut in sess. 24. cap. 11. ex cap. volentes de priuileg. in 6. Et amplia dictum textum cap. 3. sess. 6. procedere etiam in eum, qui delinquit in sua diocesi, & in altero loco reperitur, ut remittatur ad suum Episcopum.

Quod si Regularis degat ad tempus extra Monasterium de licentia suorum Superiorum pro suæ Religionis seruitio, obseruandum est decretum Trident. sess. 1. c. 14. Nisi sit de Militibus Hierosolymitanis, quibus ex B. Pij V. Constitutione indultum est, ut eorum Magno Magistro subijciantur, etiam si per dioceses vagando delinquant. Alias regulariter non possent viuere extra claustra, sicut nec pisces extra aquam, ut concinnè ait Specul. de arbitr. §. vlt. n. 4.

At Rectores Parochialium Religionis Hierosolymitanæ, habentes habitum, & Crucem, subsunt Ordinario, nisi actu seruiant, & intra claustra viuant sub obedientia militum, aut nisi professionem emisserint, de qua constare debet ex cap. 11. sess. 24. & ex reformatione Gregorij XIII. In professis enim non habet locum d. cap. 3. sess. 6. propter confirmationem priuilegiorum. Coadiutores verò, qui delinquant, ingerendo se in administratione absque licentia contra Constitutionem B. Pij V. sunt puniendi ab Ordinario, nec gaudent priuilegijs, nisi sint de personis

exemptis. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in Cæsaraugustana ad d. locum Concilij *sess. 6. cap. 3.* cuius decretum comprehendit etiam Regulares militarium Regni Portugalliae, qui delicta Magni Magistri exemptionia degunt, quamuis sint exempti, & à Visitatoribus, à Magno Magistro deputatis, soleant visitari *ex sess. 7. c. 14.* & ex declaratione eiusdem Sac. Congregationis in vna Portugalliae.

34 Et cum quaereretur, an Episcopus vigore huius *cap. 3. sess. 6.* possit etiam pœnis censurarum punire, & corrigere Equites Hierosolymitanos, degentes extra claustra in proprijs domibus, si tempore Paschali iuxta præceptum Ecclesiae non sumant Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, non obstantibus illorum priuilegijs, S. Congregatio Concilij in vna N. die 4. Augusti 1654. respondit, posse, tamquam delegatum. Et ex hac responsione declaratur resolutio antiqua in Rosanensi 15. Martij 1590. tenoris sequentis. *Archiepiscopo. Si è lungamente discorso in Congregatione sopra il dubbio, che V. S. ha eccitato di quei Cavalieri di Malta, che sono costì nel tempo della Pasqua, e non si confessano, e comunicano, come sono tenuti in quel tempo tutti i Christiani, nè meno vogliono mostrare d'hauer sodisfatto a tal obligo. E questi miei Signori Illustrissimi, che fanno, che quei Cavalieri sono esenti dall'Ordinario, e che dall'altra parte non è bene tollerare, ch'essi, i quali sono Religiosi, manchino al compimento d'un obligo così importante, e commune a tutti i fedeli, hanno risoluto, che io scriua a V. S. che non proceda in modo alcuno per questa causa contro detti Cavalieri, ma di auuiso a Nostro Signore di quello, che occorre in simil materia, o in altra di scandalo a' suoi popoli, pigliandone prima lei costì in informatione estragiudiciale, e poi aspetti da Sua Beatitudine la risposta di quello, che vorrà, che si faccia.*

35 Dixi, declaratur, vt nimirum non possint Episcopi in hac re procedere auctoritate ordinaria, sed delegata, vt in superiori decreto. Hinc etiam cum quaereretur, an eodem Equites corrigere, & punire possit Episcopus, si eodem tempore Paschali retineant in proprijs domibus amicos, illas post dictum tempus dimittendo, ne dicto tempore Paschali molestentur à Parochis pro sumenda communione, eadem S. Congregatio Concilij ad dictum *cap. 3. sess. 6.* subdicta die 4. Augusti 1654. respondit, etiam posse tamquam delegatos.

36 Eadem Sac. Congregatio 6. Nouembris 1621. censuit, Priorem suorum superiorum iussu in Prioratu suæ Religionis residentem, licet solum & vnicum, minimè censeri degere extra claustra, ac proinde non posse ab Episcopo puniri in vim dicti *cap. 3. sess. 6.* Agendum tamen esse cum iisdem Superioribus, vt in eum ad iuris præscriptum animaduertant. Quod si non præstiterint, datum iri facultatem Episcopo, illum coercendi, perinde ac si degeret extra claustra.

37 Possè item Episcopum visitare, & corrigere Regulares degentes extra claustra, occasione docendi doctrinam Christianam, declarauit S. Congregatio in vna Meliteni apud Nouarium, in *lucern. v. delinquentes n. 34.* qui ibidem *v. Iesuita n. 32.* refert, declaratum fuisse ab eadem S. Congregatione in Limana 10. Iunij 1591. Iesuitas doctrinam Christianam extra claustra docentes, si habeant in illis locis Superiores, qui curam ipsorum habeant, & apud quos se recipiant iuxta Regulæ institutum viuentes, non posse corrigi, nec visitari ab Ordinarijs locorum.

38 An autem possit Episcopus iuxta decretum Trident. d. *sess. 25. de Regul. cap. 14.* procedere per censuras, & punire Regularem extra claustra notoriè, & cum scandalo delinquentem, si à suo Superiore, instante ipso Episcopo, intra tempus præfixum non puniatur? Negant Regulares, nominatim Portel. in *addit. ad dub. v. Episcopus n. 5.* Hieronym. Rodriq. in *comp. quest. reg. resol. 62. num. 7.* & apud eum Sanchez, Villalobos, & Miranda. Quod etiam extendunt in casu, quo Regularis exemptus percuteret Clericum secularem extra claustra, & generatim si notoriè legem sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ quid fieri prohibentem extra claustra violaret, quod non possit ab Episcopo denunciari excommunicatus, Delbene cum alijs pluribus, quos allegat *cap. 14. de Immunit. dub. 6. num. 14.* Quia, inquit, in Concilio Tridentino id non exprimitur, & Episcopus non habet iurisdictionem in exemptos.

Verum quod ad primum videnda est nostra Consultatio de iurisdictione Episcopi in Regulares quoad processiones, considerando præsertim, quod in supradicta Constitutione Clementis VIII. Episcopus procedit, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, & quoad secundum *consult. 170. num. 16. & 171. à num. 6. tom. 1.* quibus in locis contrarium ex iuribus, rationibus, ac Sacrarum Congregationum decretis adstruimus, reprobata palam Regularium opinione, etiam à Sacris Tribunalibus, ac etiam quoad Equites Theotonicos & Hierosolymitanos. Quibus nunc addo declarationem Sac. Congregationis Concilij in Salernitana Episcop. & Regul. 11. Decembris 1626. & in Venusina 9. Nouembris 1646. Gauant. in *man. v. exempti num. 13.* Doctores, quos sequitur Barbof. *alleg. 105. num. 73. de offic. Episc. suntque casus expressi in Clem. 1. de priuileg. & in cap. Nulli 8. de sent. excomm. & nos etiam alibi.*

CONSULTATIO LXIX.

An concubitus Iudæi cum Christiana, vel Christiani cum Iudæa spectet ad S. Officium priuatiuè? &
An dato, quod non spectet priuatiuè ad S. Officium, illius cognitio spectet ad Iudicem Ecclesiasticum, vel ad laicum, aut ad vtrumque præuentiuè?

Ad primum respondeo, secluso contemptu legis, ac Religionis Christianæ, concubitus huiusmodi non spectet priuatiuè ad S. Officium. Quia cum non sit casus ex comprehensis in Constitutione fel. mem. Gregorij XIII. quæ incipit, *Antiqua Iudæorum improbitas*, non possunt Inquisitores in eo procedere, ac proinde eius cognitio relinquitur Iudici suo. Atque ita censuit S. Congregatio S. Officij, nimirum: Iudæi habentes commercium carnale cum mulieribus Christianis non puniuntur à S. Officio, sed ab Ordinarijs, die 4. Augusti 1610. die 18. Ianuarij 1617. die 11. Ianuarij 1623. Quandoque tamen in simul processerunt, vt die 11. Iulij 1618. quatenus scilicet adfuerit contemptus fidei, ac Religionis, quo in casu cognitio spectat ad S. Officium cum Iudice Ecclesiastico, & priuatiuè quoad potestatem secularem *ex cap. decernimus, de iudic. ac cap. Vt inquisitionis 18. §. Prohibemus de heret. in 6. vel quatenus adfuerit cohabitatio cum Christiana, vt censuit eadem S. Congregatio anno 1652. & die 15. Septembris 1670. & docent Doctores, quos sequitur Farinac. quest. 8. pract. n. 127. & de heres. q. 18. §. 4. n. 101. & Cardinal de Lugo tr. de fid. disp. 24.*

Ad 2. respondeo consentaneè ad primum, nempe, contra contemptum fidei & Religionis Christianæ, esse locum præuentioni. Nam ex magis communi, ac veriori sententia huiusmodi concubitus est peccatum luxuriæ, pertinens ad sacrilegium, quia, vt inquit Lessius *de iust. & iur. lib. 4. cap. 3. dub. 6. num. 45.* est prohibitus in honorem Christianismi ab Ecclesia, & quia, vt ait Menochius *de arbitr. cas. 290. num. 16.* Religionis Christianæ Sacramenta violat, ac tenent Nald. in *sum. v. Fornicatio 2. Lopez in instr. part. 1. cap. 35. Homobon. de casib. refer. part. 2. cas. 4. sint. 5. Conrad. in respons. part. 2. quest. 174. Floren. de cas. referu. p. 2. cas. 7. post §. 1. num. 5. Belloch. de casib. referu. part. 2. qu. 1. num. 169. Henriquez lib. 2. de pœnit. cap. 6. num. 3. in glos. litt. M. & Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 5. num. 12. vbi asserit, hunc concubitus habere circumstantiam luxuriæ, mutantem speciem, ac necessariò fatendum accessum fidelis cum infideli aduersus impedimentum dirimens matrimonium ob cultus disparitatem. Quia ratio, ob quam Ecclesia hoc matrimonium dirimit, videlicet quia cedit in Religionis dedecus, si fidelis cum infideli copuletur matrimonio, locum habet in copula illicita. Et idè, prohibito matrimonio, censetur specialiter copula illicita prohibita. Adde, etiam, esse quoque periculum educationis prolis in infidelitate, & peruersionis coniugis fidelis; quæ pericula in coitu fornicationis etiam reperiuntur, vtpotè qui unitatem carnis efficit, & valdè amorem conciliat. Et tandem præna peculiare grauissima huic copula legibus statuta argumentum non leue inducunt, vt inde illius specialis grauitas colligatur. Sacrilegium autem est mixti fori, atque adeò est locus præuentioni. Ita in hac specie censuerunt Calderin. *conf. 2. de Iudæis, Bald. conf. 315. lib. 1. Ioan. de Lignano, Laurent. de presbyt. & Io. de Fantut. apud cum-**

eumdem Bald. *conf.* 316. *cod. lib. 1. Alex. de Neu. conf.* 100. n. 7. & *conf.* 101. n. 4. Felin. *in c. Postulasti sub n. 5. de Iudæis*, ubi etiam Abb. n. etiam 5. Zanchin. *de heret. c.* 36. ibique Campeg. *traditque Paris. conf.* 79. n. 24. *lib. 2. Otho Nicol. inter conf. crim.* 79. n. 24. & *per tot. & conf.* 81. *per tot lib. 2. ac plenè Burfatt. conf.* 90. n. 1. Fr. Leo *in thesaur. for. Eccles.* p. 4. c. 4. n. 12. Et est sententia communis, quemadmodum testatur Pegna *in direct. Inquis. comm.* 71. ac pluribus probat Mar. Mot. *in com. ad c. Regn. Sicil. vol. 2. cap.* 68. Ciarlin. *contr. for. c.* 42. n. 50. quos citat Caren. p. 2. tit. 14. num. 11. contra Surdum *conf.* 497.

3 Neque obstat, quod Iudæi, cæterique infideles subijciuntur iurisdictioni Iudicis laici, ut desumitur ex *l. Iudæi, C. de Iudæis*, & ex *d. cap. Postulasti eod. tit. & ex cap. post miserabilem de vsuf.* quorum iurium auctoritate id scribunt glos. *in Clem. 1. v. Principibus*, ibique Cardin. n. 3. *de Iudæis*, Anchat. *conf.* 15. Alex. *conf.* 7. num. 5. & *conf.* 99. n. 12. *lib. 6. Abb. in c. Gaudemus n. 12. de diuort. Socin. conf.* 119. n. 26. & *seq. lib. 4. vbi testatur de communi, de qua etiam testantur Clar. in §. Blasphemiam n. 5. Mart. de iurisd. p. 2. c. 13. n. 14. & seq. & hanc eandem opinionem communiter à Theologis recipi, testantur Almain. in 4. d. 18. q. 1. Toftat. 1. Reg. c. 8. q. 37. Primò quia infideles non sunt de corpore Ecclesiæ, sed de corpore Ciuitatis, *l. Christianis C. de pagan. auth. de questor. in princ. glos. in d. c. post miserabilem de vsuf.* cum alijs per Beccium *conf.* 84. n. 6. Ideòque, uti merè laici, sunt de iurisdictione Iudicis laici, *l. Iudæi communi iure C. de Iudæis, c. si clericus laicum de for. compet.* Secundò, quia Ecclesia in legibus, quas fert, uti Ecclesia, non intelligit comprehendere personas extra suum gremium existentes, *d. cap. Gaudemus, de diuort.* ibique glos. Abb. ac reliqui, & *cap. fin. qui fil. sint legit. & c. multi 2. q. 1. & l. nos reddentes, C. de sum. Trin. & cap. de infidelibus, de consang. & affin.* traditque glos. *in cap. 1. de constit. & in Clem. 1. de testib.* ac Doctores communiter apud Ricciul. *de iur. person. lib. 2. c. 3. n. 1.* ac proinde siue pœnam irroget, siue aliud præcipiat, non afficit infideles ex præsumpta eius voluntate.*

4 Nam hæc procedunt citra controuersiam, ubi agitur de re, quæ inter Christianos esset merè secularis, veluti de furto, homicidio, vel simili, non autem ubi negotium, aut delictum inter Christianos esset merè Ecclesiasticum, vel mixtum, veluti quia est contra fidem Christianam, vel in eius contemptum, contineret blasphemiam, vel sacrilegium, ut per Felin. *in d. cap. Postulasti sub num. 5. de Iudæis*, & Add. ad Guidopap. *dec.* 63. ac alios pro nostra sententia citatos. Et probatur iisdem iuribus, quibus astruitur opinio asserentium, quod in omnibus casibus infideles subijciuntur Iudici laico. Et primò id probat *text. in d. cap. post miserabilem*, ibi: *Iudæos ad remittendas Christianis vsuras per principes & potestates compelli præcipimus*, verbum enim *præcipimus*, importat necessitatem, Doctores *in rubr. C. de mand. Princip.* & denotat iurisdictionem, *cap. in his §. secundum de vob. signif. c. quod præcipitur 14. q. 2. c. 1. de offic. deleg.* Secundò hoc idem probatur ex *d. Clem. vnic. §. Cum autem, de Iud.* ubi Concilium Viennense iniungit Principibus secularibus, ne permittant, ut in Terris eorum fiat inuocatio, & professio nominis Machomethi. Tertio *d. cap. postulasti, eod. tit. de Iud.* ubi etiam in crimine misto potest Iudex laicus compelli ad procedendum contra Iudæum.

5 Ex quibus patet primò, quod Pontifex *in d. Constitutio: Antiqua Iudæorum improbitas*, tribuendo facultatem Inquisitoribus procedendi, utitur iure suo. Nam Ecclesia, uti Ecclesia, in criminibus merè Ecclesiasticis, & mixtis habet quidem potestatem procedendi, etiam contra infideles non solum indirectè, sed etiam directè. At quia non agnoscit eos, uti proprias creaturas, sed tanquam homines de populo, quos, veluti vera Religione carentes, oportet manu militari compesci, idè illorum cohibitionem demandare consuevit Principibus, & Iudicibus laicis. Quod probat Abb. *in d. cap. Gaudemus sub n. 12.* quem sequitur Franc. Aretin. *conf.* 57. & ante eos August. de Ancon. *de potest. Eccles.* q. 24. n. 4. Secundò, quod *in d. l. Iudæos C. de Iudæis*, dum procedunt in crimine respiciente fidei contemptum, procedunt, uti Sacrarum Constitutionum imitatores, & executores, ut *in l. 1. & 2. & 3. & 5. C. de Sum. Trin. & fid. cath.*

6 Porro quædam crimina idè dicuntur mixti fori, quia

non solum fini politico, ac temporali, sed etiam fini supernaturali Ecclesiasticæ Reipublicæ specialiter repugnant, ut proinde vtroque iure Canonico, & ciuili prohibeantur, & sic ad vtrumque forum tam Ecclesiasticum, quam laicalem spectant, ita sanè, ut detur in ipsis locus præuentioni. Sic ex communi sententia Farinac. q. 8. n. 128. & Bobadil. *polit. lib. 2. c. 17.* Concubitus autem Iudæi cum Christiana prohibetur tum à iure canonico *in cap. reos §. qui coerit, rest. Phines 23. q. 5. & c. Nos §. his ita 2. q. 7.* qui textus saltem pœnam extraordinariam Iudicis arbitrio infligit ex Alexandro, & alijs, quos refert, ac sequitur Menoch. *d. cas. 290. n. 8. & seqq.* tum à iure ciuili *in l. nequis Christianam, C. de Iud. & cælic.*

CONSULTATIO LXX.

Orta controuersia super solutione quarta funeralis inter Parochos, & Moniales Monasterij Ordinis S. Clare, Apostolica auctoritate post Concilium Tridentinum erecti, sub regimine fratrum Reformatorum S. Francisci, queritur, an dicta quarta sit à dicto Monasterio soluenda?

RESPONDEO, non esse soluendam, nisi adfit legitima consuetudo in contrarium. Ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij præcipuè in Albinganensi die 16. Martij 1652. *ad c. 13. sess. 25. de ref.*

Siquidem, quamuis de iure communi dicta quarta spectet ad Episcopum, aut Parochum, ut *in Clem. Dudum §. Verum de sepult.* stantibus tamen amplissimis priuilegijs, Religioni Franciscanæ concessis, in quibus expressè Fratres S. Francisci eximuntur à solutione cuiuscumque quartæ funeralis, illa nullatenus debetur, ut *in Constit. 4. Clementis Quarti, Constit. 6. Sixti Quarti Bullar. p. 1. Constit. 11. B. Pij Quinti Bullar. p. 2. nec non in Constit. Iulij Secundi cum expressa derogatione dictæ Clem. Dudum.* Secundum quas fuit ita pro fratribus prædictis pluries in Rotâ resolutum, & præcipuè in Liciensi quarta funeralis 25. Ianuarij 1618. coram Coccino, & 27. Iunij 1642. coram Royas. Certique iuris est, per priuilegium Papæ, Religionem posse eximi ab omni solutione quartæ funeralis, *c. priuilegia 3. d. c. officij, de testam.*

Quæ quidem priuilegia, cum sint munita clausula sublata, & decreto irritante, nequeunt aliam interpretationem accipere, aut per extrinsecos, & extraneos intellectus in diuersam intelligentiam trahi, cum clausulæ prædictæ claudant, nedum os parti, verum etiam ligent manus Iudicis aliter interpretandi, aut iudicandi, *Put. dec. 48. n. 6. p. 1. Caputaq. dec. 134. n. 9. p. 3. Rot. dec. 77. n. 9. p. 5. rec.* cum vulgò alijs.

Illæ autem suffragari etiam monialibus, nullo modo dubitari potest. Quia, ultra quod omnia priuilegia Regularibus concessa eidem monialibus communicantur, verba generalia Regularum, & Religio, per quæ loquuntur præfatæ Constitutiones, æquè conueniunt etiam Monialibus sub eadem Regula viuentibus, & in eadem Religione existentibus. Atque in his terminis etiam Monialibus competere exemptionem prædictam, expressè dicta Constitutio B. Pij V. disposuit *in §. Quartam autem funeralem*, ibi: *vel alijs fratribus, vel monialibus relictis.*

Neque obstat videtur Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 13. de refor.* quia loquitur de monasterijs, & locis fundatis quadraginta annos ante Concilium, & à quibus ante tempus prædictum quarta funeralis Episcopo, vel Parocho solui consueuerat. Atque idè non applicatur huic casui, cum monasterium, de quo agitur, fuerit fundatum longè post Concilium, nec probetur ex aduerso de hoc tempore consuetudo soluendi, aut exigendi quartam prædictam. Imò neque in fortioribus terminis, etiam probata suffragaretur ex sententia Rotæ. Quia cum priuilegia prædicta toto Ordini fuerint concessa, solutiones contra illa factæ non possent inferre præiudicium monasterio prædicto, ac monialibus posterioribus, ut in specie firmatum fuit *in d. Liciensi coram Royas, §. In omnem casum.*

Tolliturque omnis difficultas ex declarationibus eiusdem S. Congregationis Concilij, in quibus etiam pro fratribus S. Francisci semper fuit declaratum *in d. cap. 13. sess.*

sess. 25. de ref. non comprehendi monasteria ædificata à quadraginta annis citra Concilium, & quæ in dies ædificantur; præsupposito tamen, quod sint eius Religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, non soluendi dictam quartam funeralem. Ita in Hieracensi, Tricaricensi, Tarracoenensi, nempe in monasterijs citra quadraginta annos, aut quæ vallata sunt priuilegio Apostolico, hoc decretum locum non habet quoad solutionem quartæ. Et in Tarracinenfi, non Regularibus, qui sunt in quasi possessione non soluendi quartam, sed Episcopo, aut Parocho incumbit onus probandi ante quadraginta annos solui solitam ab eorum monasterijs. Et pro Patribus obseruantibus Messanenſibus 9. Decembris 1609. Sac. Congregatio Episcop. & Regular. generaliter declarauit, quod sunt exempti à quarta omnes Conuentus erecti à quadraginta annis citra illarum Religionum, quæ indultum habent à Sede Apostolica non soluendi quartam funeralem. Et Paulus V. *Const. 4.* pro Carmelitis Excalceatis, & pro omnibus Monialibus, non tamen Terriarijs, declarauit eadem S. Congregatio in Tarentina 30. Iulij 1630. licet in erectione monasterij fuerint referuata iura Parochialis Ecclesiæ, Sac. Congregatio Concilij in *Æsyna lib. 62. fol. 100. Archini.*

CONSULTATIO LXXI.

An & quatenus sit locus partitioni Episcopatum?

- 1 **I**N *extranag. Saluator de preb.* tria requiruntur, vt sit locus dismembrationi. Primum est amplitudo diocesis, à qua partitio facienda est. Secundum est qualitas loci, in quo facienda est erectio, vt nimirum talis sit, quod in eo decenter Cathedra collocetur. Tertium vtriusque Ecclesiæ congrua prouisio, vt scilicet antiqua Ecclesia non remaneat redditibus & populo destituta, & vt nouæ redditibus, ac populo prouideatur, eiusque rationibus prospiciatur ne in vtraque dignitas episcopalis vileſcat.
- 2 Verum Summi Pontifices pro sua pietate, ac prudentia nunquam consueuerunt huiusmodi partitiones, & nouas Cathedralium erectiones facere absque iusta, & rationabili causa, vt testantur Mandos. *de signat. grat. v. Erecciones, v. Erectio non solet concedi.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 11. n. 19.* Solorzan. *de iur. Indiar. lib. 2. c. 5. n. 16.* & 17. Michael. Anton. *Francef. de Eccles. Cathedr. c. 6. n. 45. & c. 10. n. 6. & 84.* ac alij. Vndè quotiescumque alio modo necessitatibus diœcesanorum subueniri potest, neque mutanda est Sedes Episcopalis, neque diuidenda diœcesis, vt probatur *ex cap. quoniam frequenter de offic. ordin. Francef. d. c. 6. n. 150. & seq.*
- 3 Quare amplitudo diœcesis non est causa iusta, rationalis, neque sufficiens pro obtinenda partitione Episcopatus, imò habet contra se textum expressum *in cap. quoniam in plerisque de offic. ord.* qui in istis casibus mandat, institui plures, ac diuersos Vicarios, non autem creari plures Episcopos. Et ita ex hoc textu declarat Lotter. *d. q. 11. n. 21.* Hinc licet de rigore iuris Episcopus non possit cogi ad mutandum sedem, neque ad sibi eligendum plures Vicarios generales, potest tamen, si vult, tam simpliciter, quam in solidum illos sibi constituere. Doctores *in cap. 2. de offic. Vicar. in 6. Valenzuol. conf. 192. n. 5.* Barbof. *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 54. num. 129.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. q. 50. per tot.* teneturque de æquitate, data etiam magna distantia cum itinere difficili, vt consulat indemnitati subditorum, deputare plures Vicarios foraneos ad vniuersitatem causarum, Innoc. *in c. Sanè de for. comp. Barbof. de iure Eccles. lib. 1. cap. 15. sub n. 30. & de offic. ac potest. Episc. d. alleg. 54. n. 127.* Rota in Tirafonenſi iurisdictionis 15. Iunij 1665. coram Ottalora.
- 4 Et tunc demùm difficultas itineris est causa sufficiens pro partitione, quando talis est re ipsa, quæ operetur impossibilitatem accedendi tam per se, quam per alios, itaut plures sequuti fuerint ex ea inuitabiles casus mortis diœcesanorum sine Sacramentis. At si casus huiusmodi euenerint, non ex dicta impossibilitate, sed propter negligentiam Pastoris, exinde nullatenus habetur causa sufficiens partitionis, Monald. *conf. 50. n. 3.* Rot. *dec. 484. n. 5. p. 1. rec. & coram Em. Card. Ottobono dec. 6. n. 18.* & in Aquileienſi dismembrationis 18. Febr. 1656. coram Meltio *§. nec subsistere.*

Ac proinde non refragatur, quod aliqui Episcopi multa loca non visitauerint. Quia cum id non potuerit procedere ex impossibilitate locorum, sed dumtaxat vel propter malam valetudinem, seu senectutem, aut negligentiam, non potest ex hoc inferri Ecclesiæ perpetuum partitionis præiudicium. Tum quia iusta causa excusationis propter senectutem, vel aduersam valetudinem, temporalis est, *text. in c. venerabilem, de except. Em. Card. Ottobono d. dec. 6. n. 21.* Tum etiam quia Episcopi visitare, & Sacramentum Confirmationis conferre negligentes, iuridicis remedijs compelluntur etiam præuijs censuris, vt ad rem nostram *Francef. d. c. 6. n. 75.* estque conclusio certa, quod ex negligentia Prælati nullum præiudicium inferri potest Ecclesiæ, *c. Verum de cond. appof. vbi glos. v. conditione, & Abb. n. 2. in fin. cum alijs coram Burat. dec. 7. n. 12.*

Minus etiam refragatur, quod quibusdam in locis, à Cathedrali valde longinquis vigeat ignorantia Clericorum, fideles non sint instructi fidei Christianæ rudimentis, delicta remaneant impunita, testamta, & opera pia non adimplera, lites indefensæ, pauperes oppressi, pulsa Religio, iura neglecta, hoc est, Pastor abest. Nam in iure hæc causa est profus irreleuans, inefficax, & insufficientis ad effectum obtinendi partitionem, sed omnia præfata, quatenus essent vera, præbent dumtaxat causam admonendi Episcopum, vt sedulo officio suo fungatur, scandalis occurrat, curæ diœcesanorum inuigilet, omniaque implere faciat, quæ ad suum, vel ad Rectorum Parochialium munus pertinent, non autem vt Ecclesia, quæ non deliquit, ex facto, & negligentia Prælati, vel Rectorum grauissimo partitionis damno, ac præiudicio puniatur. Tunc enim dumtaxat ad eam deuenitur, quando talis subest necessitas, cui aliud remedium non possit adhiberi, sed si aliunde necessitati, & causæ prouideri potest, nunquam permittitur partitio, *c. 1. de reb. Eccles. non alien. Lap. alleg. 66. sub n. 6.* Ricc. *in prax. for. Eccles. p. 1. resol. 486. num. 6.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 28. n. 30. & seq.* Francef. *d. c. 6. n. 94. & 95.* & Rot. *dec. 239. sub n. 4. in rec. ac d. dec. 484. n. 4. in fin. p. 1. & dec. 223. n. 10. & 11. p. 6. & dec. 224. n. 18. p. 10. & coram Em. Card. Ottobono. d. dec. 6. n. 14. cum seqq. & dec. 403. n. 5. coram Em. Celso.*

Quæ facilius procedunt, quando locus, in quo petitur collocatio nouæ Cathedralis, non continet populum numerosum. Episcopatus enim non sunt erigendi in Castellis, & Villis, vel Oppidis, quinimò neque in Ciuitatibus paruis, sed solum in Ciuitatibus insignibus, populosis, ac nobilibus, *c. Episcopi 8. d. c. Episcopalia, de priuil. & excessib. priuil.* ibique lo. Andr. firmans, quod proinde maiores Ciuitates dumtaxat priuilegio Episcopatus sunt honoranda, Butr. *conf. 19. n. 6.* Fagnan. *in d. c. Episcopalia terè per tot.* Francef. *de Eccles. Cathedr. c. 4. n. 7. cum seqq.* vbi refert plura Concilia.

Vel si locus situs sit ad litus maris, & sit expositus inuasionibus, & incursionibus hostium; Cathedrales enim non solum non debent erigi in huiusmodi locis, quibus videntur imminere hostes, atque in summo res esse discrimine, verum si in illis reperiantur erectæ, au alia loca magis tuta transferri debent, *c. de tribus 36. d. 1. de consecr. c. temporis 7. q. 1. & c. Ecclesias ibique glos. 16. q. 7.* Rebuf. *in prax. tit. de transl. Episc. n. 8.* Francef. vbi supra c. 7. n. 26.

Aut si Ecclesia dicti loci sit per pauper, tenuissimos habeat redditus adeò, vt non sufficiant pro manutatione Ministrorum, & cultus diuini, vt proinde reddatur incapax Sedis Episcopalis, vt aduertit Lotter. *d. q. 11. n. 27. & seq. lib. 1.*

Item si in antiquo Episcopatu ex partitione dignitas Episcopalis ita suo diminuatur splendore, vt vileſcat, aduersus quod exclamat textus *in c. præcipimus 16. q. 1. D. Fagnan. in d. c. Episcopalia sub num. 24. de priuil. & excess. priuil.* ac Lotter. *d. q. 11. n. 253.*

Ita quidem, vt non obſtet consensus forsitan præstitus partitioni ab Episcopis pro tempore, ac etiam à moderno. Quoniam vel illum præstitit ob suum commodum priuatum, quod non attenditur, cum in hac materia solum publicæ vtilitati, & iuri Ecclesiæ sit prospiciendum, Garz. *de Benef. p. 12. cap. 3. n. 8. & seq.* Rot. *in rec. dec. 224. n. 11. p. 10.* Vel cognita veritate consensum reuocare possunt, vel propter coactiones clandestinam protestationem antecedenter fecere, quæ à iure permiffa est, & tantæ est efficacix, vt subsecutus consensus reddatur ipso iure

iure nullus, Din. in l. qui in aliena §. fin. ibique Cast. n. 4. ff. de acquir. hered. Ruin. conf. 122. n. 24. lib. 4. Gabr. conf. 149. n. 95. l. 2. Honded. conf. 23. n. 21. & 22. ac Merlin. dec. 46. num. 13.

12 Vnde, licet Summus Pontifex ex plenitudine potestatis inquirendo ex officio de iustis causis soleat, ac sine eis etiam possit, ad huiusmodi partitiones, nouasque erectiones procedere, vt habetur ex allegatis à Lotter. d. q. 11. n. 1. cum seqq. & n. 19. cum alijs. Neque in hoc haberi soleat ratio præiudiciorum, quæ Capitulis, ac Ciuitatibus, alijsque euenire possunt, sed consideratur id solum, quod magis expedit Dei seruitio, & animarum saluti, nam huiusmodi erectiones perpetuò sunt de sui natura præiudiciales, cum pro vna Ecclesia erigenda, eiusque territorio assignando, necessariò oporteat illud ab alia Ecclesia partiri, Seraph. dec. 1445. n. 5. Buratt. dec. 193. n. fin. eiusque Add. dec. 576. n. 13. Hinc formalis oppositio partis non obstat, quia etiam dissentiente ipso Episcopo proceditur, Lotter. alleg. loc. num. 30. Ideòque in hac re non sit subtiliter inquirendum, sed ex officio bona fide agendum sit, & animarum periculo citius remedium adhibendum, vt admonet Lap. alleg. 66. n. 1. qui loquitur in terminis fortioribus Episcopi, cuius potestas est longè minor, vt loquitur Lotter. d. lib. 1. q. 28. n. 34. multò fortius in Pontifice Summo, cuius arbitrium est liberum, & absolutum, atque de iustis causis pro sua tantum informatione ex officio à Sedis Apostolicæ Ministris, non in forma contentiosa, sed informatiua potest inquirere.

13 Nihilominus solet idem Pontifex, huiusmodi partitiones ad S. Congregationem Consistorialem remittere, quæ in illis procedit, iuris ordine seruato. Iuris autem ordine seruato non proceditur ad partitionem, nisi concurrentibus causis vrgentissimis, & nisi citatis, & auditis in iuribus suis ijs, quorum interest, Glos. in cap. causam, quæ v. assensu, vers. sic, & Prælatus, extr. de iudic. Mandos. de signat. grat. v. Erectiones, vers. Vnde Episcopatus. Imò aliquo ex præfatis requisitis deficiente, semper excluditur partitio iuxta dispositionem S. Concilij Trid. sess. 7. cap. 6. & sess. 24. cap. 15. de ref. Petr. de Perus. de union. cap. 5. n. 1. Garz. de benef. d. p. 12. cap. 2. n. 203. Rot. dec. 133. n. 4. p. 2. diu. & in rec. dec. 6. n. 4. & dec. 68. n. 4. p. 7. & d. dec. 6. n. 8. & 9. coram Em. Otthobono, & quando allegatis, & adductis causis alia via prouideri potest, nunquam permittitur partitio, Lap. d. alleg. 66. sub n. 6. Rot. dec. 239. sub num. 4. p. 1. & dec. 223. n. 10. & 11. p. 6. recent.

14 Itaque faciendæ sunt formiter probationes ab vtraque parte, tam pro erectione, quam pro eius reiectione. Quia hæc est iuridica praxis in causis ciuilibus, præsertim de maioribus, in quibus proceditur iuris ordine seruato. De iure enim in causis ciuilibus processus fieri debet super deductis, ac deducendis à parte, tam actrice, quam rea, non autem per Iudicem ex officio. Et sicut licet actori producere, & examinare testes pro fundanda sua intentione, ita licitum est reo producere, & examinare testes super materijs etiam directè contrarijs pro fundanda sua exceptione, vt consulit Dec. conf. 162. ante finem Gregor. XV. dec. 581. n. 1. & seqq. Merlin. dec. 881. n. 1. & seq. Aliàs enim sequeretur absurdum, quod scilicet altera pars esset legitima ad contradicendum, non autem ad probandum. Et licet textus in l. 1. §. vlt. & in l. si inceptum §. ad officium ff. fin. regund. determinet, quod Iudex accedendo ad locum suis oculis inspiciat, & cum peritis consilium habeat, nihilominus non negat partibus proprijs testes exhibere, & in faciem loci super suis articulis examinare. Eòque magis id procedit in casu, quo prætenso partitionis, & respectiue eius exclusio, non pendet à sola oculari inspectione loci, sed etiam copulatiue ex concursu aliorum requisitorum, quæ ex altera parte prætenduntur excludi, præuio examine testium.

15 Atque ita sæpè, ac demùm Summus Pontifex processit in Burgensi dismembrationis, remittendo causam ad S. Congregationem Consistorialem, quæ ita censuit: *Sacra Congregatio rebus Consistorialibus præposita in causa dismembrationis à Metropolitana Ecclesia Burgensi, eius partis, quæ vulgò dicitur, le Montagne basse, ad effectum erigendi nouum Episcopatum in Collegiata Oppidi de Santander, visis, & mature discussis probationibus tam pro dismembratione, quam contra legitime factis, & vnà cum alijs documentis, vtraque parte informante latissime deductis, cen-*

suit, nisi aliter S. S. D. N. placuerit, non esse locum dismembrationis eiusmodi. Et facta relatione, Sanctitas Sua Sacra Congregationis sententiam probauit. Datum Romæ die 27. Septembris 1669.

CONSULTATIO LXXII.

An Clericis concedenda sit licentia exercendi agriculturam pro sua, suorumque sustentatione, ac retinendi apum aluearia? vbi aliqua de conductoribus bonorum Ecclesiæ, eorumque immunitate à vectigalibus.

Afirmatiue respondendum est. Et quoad Clericos in minoribus res caret difficultate; quia prohibitio negotiationis à Sacris Canonibus indicta eos non comprehendit, cum sint ijs permessa negocia secularia, Innoc. Host. & Abb. in can. 5. ne cler. vel Monach. & prosequitur Genuesi. in prax. c. 77. in addit. n. 9.

Quod verò ad constitutos in sacris, licet sit prohibitio negotiatio, c. consequens est d. 88. c. Quoniam multi 14. q. 4. hæc tamen prohibitio est ob causam turpitudinis, & cupiditatis, non autem ob vrgentem necessitatem, vt ait Glos. 1. in c. 1. 14. q. 4. & tunc negotium iustum non est interdendum propter diuersas necessitates, d. c. 1. ne Cler. vel Monach. & quando sua ipsis non sufficiunt, d. Glos. 1. Clericos enim, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat, ait Concil. Carthag. 4. can. 51. & habetur in can. Clericus d. 91. ac sequitur huic similis can. 52. Clericus victum, & vestitum sibi artificioso, vel agricultura absque sui officij detrimento paret. Eadem docet, iubetque Clemens Papa lib. 3. const. Apost. c. vlt. adducens Apostolorum exempla, & speciatim Pauli, qui tabernaculorum opificijs victum sibi comparabat, Act. 18. v. 4. & cap. 20. v. 34. 2. Thesal. 3. Epiphani. her. 80. fidem facit suo tempore plerosque Sacerdotes solitos esse proprijs manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna confedit, perhibent Rufinus, & Socrates, illum simul, & Thremitantis in Cypro Episcopum, & Capellarum gregis fuisse pastorem. Synodus verò Nicæna 2. can. 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, vt ad eius imitationem victum manibus proprijs operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constantinum cognomine Pogonatum, suos ei commendantes ad sextam Synodum Legatos. Se enim primum excusant, quod cum cupiissent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officij dignitate, ideòque ex vltima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciuisent, iste tamen aduentare non potuerit, nec alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis, & vastatis per Longobardos Ecclesijs, tam hi, qui mittuntur Legati, quam ceteri Clerici non valuerint studijs literarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vita sustentare possent. Denique Aquileiense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit, pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verùm ad huiusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Cum igitur presbyteri sint pauperes, non solum ob tenuissimos redditus Ecclesiarum, sed etiam ob Regionis, suamque inopiam, quæ constare debet ex relatione Ordinarij, non videtur eis deneganda licentia exercendi agriculturam ex clara sacrorum Canonum dispositione, ex quibus habetur, quod cum Sacerdos altari seruiens ex oblationibus Ecclesiæ stipendia consequi debeat, si Ecclesia ei sufficere non poterit, proprio artificio, vel agricultura, exemplo Apostoli, qui de labore manuum suarum vivebat, sibi necessaria paret, ita tamen, vt occasione sui operis vigilijs Ecclesiæ non desit, sunt verba c. in princ. d. 91. & illis victum, ac vestitum quærat c. 3. ead. d.

Porro agriculturæ exercitium pauperibus Clericis esse permittum, quando habent Ecclesiam pauperem, tradit Glos. v. necessitatem c. 1. 2. q. 1. & ex Concilio Agathensi habetur quod presbyter, si voluerit, exeat ad opus rurale, vt non solum proprijs necessitatibus, sed & peregrinorum, & hospitem succurrere possit c. 2. de celebr. miss. vbi glossa cecinit: *exeat omnis inops opus ad rurale Sacerdos.*

- 5 Dubitari autem non licet, quin opus manuum possit à negotiatione seiungi; quia pleraque opera manuum sibi solis suscipiuntur ab Ecclesiasticis, non quarrentibus ea vendere, vel ex suo labore quæstum facere, sed vel sibi prospicere quoad corporis necessitates, vel animæ consolare per prii deuotionem. Habemus exemplum luculentum in Cisterciensibus, qui agros suos, ac fundos sua manu operabantur, non ad fruges, quas ipsi quoque metebant sua manu, exportandas in mercatum, sed vt victus inde suppeteret, & pauperibus de sua tenuitate non deessent. Quod Stephanus Tornacensis Episcopus collaudat. Nec aliter sentiunt D. Bernardus, & Petrus Cluniacensis, ac S. Basilius, alijque, qui omnes nimium dumtaxat laborem in eo opere externo, qui spiritum suffocaret, & corpus plus iusto maceraret, non approbant. Vide D. Hieronymum *epist. ad Rusticum de Monach. instit. & Cassianum lib. 10. c. 24.* ac ipsum D. Basilius, qui *ad regul. 38. fusar.* inter artes, quæ decent Religiosos, alijs maximè anteponit agriculturam, quando, ait, ex ea facillimè res ad vitæ vsum necessariæ haberi possunt, & qui in ea versantur nullas hi sursum, ac deorsum cursitationes coguntur subire, modo, vt dixit, ea nobis neque à vicinis, neque ab accolis tumultus afferat, aut turbas.
- 6 Neque huiusmodi exercitium restringi debet in bonis proprijs Clerici, cum nullibi reperiat Clericis interdicta per suos famulos in bonis proprijs agricultura, & consequenter non prohibitum, censetur concessum, *glos. v. licet cap. Consulisti 2. q. 5.* sed debet intelligi in prædijs conductis, ponderatis verbis d. *glos. 1. c. 1. 14. q. 4.* ibi: *Cum eis sua non sufficiant, & ita declarat Abb. in cap. secundum instituta n. 3. ne Cler. vel Monach.* ex textu iuncta *glos. in c. Peruenit d. 86. & can. 3.* Concilij Chalcedonensis solum interdicat Clericis alienas possessiones lucris causa conducere. Vnde quando Sancti Patres videntur damnare in Clericis negotiationem, intelligendum de ea, quæ tantum lucris causa fit. Talis enim turpis, & sordida est. Patrum testimonia habentur apud Gratianum *d. 88.*
- 7 Atque ex his aliàs S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus mota est ad concedendum hanc licentiam toto Clero diocesis S. Seuerinæ, & Martyrani. Et S. Congregatio Concilij sæpè censuit, esse quidem permissam conductionem bonorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque culturam pro sua, & suorum sustentatione, non verò conductionem aliorum bonorum, nisi ex vrgenti, & præcisâ necessitate, vt die 23. Maij 1627. in Cassanensi, & 11. Julij eiusdem anni. Idque pro eorum necessaria sustentatione ab Ordinario declaranda, & petendo prius licentiam à S. Congregatione, vt alibi dicebamus.
- 8 Ad apum aluearia quod attinet, illa inter opera quotidiana Monachorum enumerantur *in cap. Nunquam, de consecr. d. 5.* atque adeò sunt permissa. Sic enim ibi habetur: *Apum fabricare aluearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbialia, & monasteriorum ordinem, ac regiam disciplinam in paruis disce corporibus.* Quippè illorum vsus prouenit ex artificio, & industria, ac proinde licitus est.
- 9 Quod verò ad conductores bonorum Ecclesiæ, eorumque immunitate præter alia alibi à me dicta hæc accipe. In causa Melphictensi vertente inter Capitulum, & Clerum ex vna, & Ministros, & Dohanerios eiusdem Ciuitatis, partibus ex altera, propositis infra scriptis dubijs, nempe.
- 10 Primò, an Conductores bonorum Ecclesiæ, quando sunt laici, in introducendis, & extrahendis fructibus dictorum bonorum à Ciuitate gaudeant exemptione?
- 11 Secundò, an Clericis liceat prædicta bona conducere, & casu, quo liceat, an productione, & extractione fructuum, è re conductæ recollectorum, sint immunes à Gabellis.
- 12 Tertiò, an Ius Immunitatis possit per Ecclesiasticos in Conductores cedi, & transferri per contractum, etiam ad effectum introducendi, & transportandi fructus extra locum.
- 13 Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, Partibus hinc inde informantibus, referente Eminentissimo Carpineo, respondit, Affirmatiue in omnibus. *Roma 30. Aprilis 1683.*
- 14 Item & ista. S. Congregatio immunitatis in Agrigentina

die 14. Februarij 1628. censuit affectuarios bonorum Ecclesiasticorum, seu Clericorum non teneri ad solutionem gabellarum pro fructibus recollectis in eorundem bonis. Et in Fanensi, instante Reuerendijs. P. D. Castracano, 27. Septembris 1623. censuit: *Affectuarios bonorum Oratoris pro eiusdem bonis gaudere exemptionibus, privilegijs, & immunitatibus eidem competentibus.* Et in Ostunensi die 24. Julij 1634. esse etiam exemptos à gabellis laicalibus pro portione Colonica. Secundo, fructus vniuersos, qui colliguntur in bonis, tam beneficialibus, quam patrimonialibus Clericorum, esse exemptos; nec exemptionem restringendam esse ad certam ratam. Tertio, eadem exemptione gaudere Clericos conductentes pro necessaria tamen sui, & suæ familia sustentatione, agros, & bona laicorum, (quod vltimum pro vberiori doctrina non displicet referre.) Et in Assisienti, Abbas Brianza, & Hieron. Cerichellus, eius Affectuarijs, ex vna, & Gabellarij die 4. Octobris 1657. censuit, *Affectuarijs gaudere exemptione à solutione gabella transitus pro frumento recollecto in bonis Abbatie ad formam instrumenti affectus.*

Vnde eadem S. Congregatio scripsit D. Episcopo Melphictensi 14. Ianuarij 1679. se pluries ad fauorem Immunitatis affectuariorum bonorum Ecclesiasticorum decidisse; ipsique mandauit, quod illos defendat, iuxta petitionem Capituli, & Cleri; & in alia Epistola 10. Septembris 1682. idem firmavit, & præcipit, vt ex scripturis præsentatis pro parte supplicantium Sacræ Congregationi Episcoporum, ac Regularium negotijs præpositæ.

Tandem, quod Ecclesiasticis non fuerit interdicta conductione bonorum Ecclesiasticorum, non solum pro eorum sustentatione, sed etiam pro alijs causis honestis, deducitur ab infra scriptis Decretis eiusdem S. Congregationis Episcoporum, quæ tunc erat etiam Immunitatis; ita anno 1595. definiuit, Clerici cultores agrorum suorum, quin & conductores agrorum Ecclesiasticorum, non debent titulo negotiationis illicitæ molestari; referretur à P. del Bene *tom. 2. de Immun. cap. 5. dub. 3. sect. 5. n. 7.* & in Vlyssipponensi censuit 16. Nouembr. 1618. Clericos conducere posse res Ecclesiasticas; dummodo opera manualia per laicos exercent, vt refero *tom. 2. consul. 34. in fine n. 11.* & habetur in Secretaria eiusdem S. Congreg.

CONSULTATIO LXXIII.

Quoniam S. Congregatio Concilij sæpius censuit, Ecclesiam, siue Abbatiam tunc esse nullius, quando habet temporalem, & spiritualem iurisdictionem quasi Episcopalem, proprium territorium, ius congregandi Synodum, & in ea eligendi examinatores Synodales pro habendis concursibus, illamque congregasse, examinatores elegisse, & concursus habuisse, exercendo supradictam iurisdictionem, vt in Farfensi 22. Nouembris 1578. & 1579. Ideò queritur.

An loca per Summos Pontifices dismembrata ab huiusmodi Abbatijs, & de diocesis aliorum Ordinarij effecta, in quibus aliqua Ecclesia existunt, quæ ante dismembrationem erant de iurisdictione earundem Abbatiarum Nullius, & de illarum territorio, remanserint in eodem statu, & qualitate post dismembrationem dictorum locorum.

Affirmandum censeo. Quia cum dictæ Ecclesiæ non fuerint dismembratæ, sed vt prius remanserint subiectæ Abbatie, censi debent eiusdem status, & qualitatis Nullius, & de eodem territorio, prout ipsa Abbatia, cuius membra remanserunt, dum in ipsa dismembratione fuerit illius Abbati quoad illas præseruata iurisdictione quoad temporalia, & quoad superioritatem absque vilo præiudicio. In hoc enim casu censentur remansisse in statu, & qualitate primæua Nullius, Rota coram Seraph. dec. 1025. num. 18. & in Montis Casini 27. Martij 1651. coram Bichio 459.

Idque procedit, etiam si hodie dictæ Ecclesiæ extiterint in locis ex dismembratione effectis de diocesis aliorum Ordinarij iuxta doctrinam Abb. *in cap. Super eo, num. 6. de paroch. Gemin. in cap. Statutum §. cum vero sub*

sub num. 3. de rescript. Et in cap. Cum Episcopus num. 4. de offic. Ord. in 6. Quibus concinit Franch. in cap. 2. §. Statuto sub num. 11. de constit. pariter in 6. ac Rot. dec. 207. n. 5. par. 2. diu. & coram Mart. Andr. dec. 54. n. 9. & in d. Montis Casini. Ac etiam si dicta Abbatia redacta fuerit ad statum secularem.

3 Nam per reductionem ad statum secularem non extinguuntur primæ qualitates, vt firmat Abb. in c. Dilectus n. 9. de capell. Monach. Rot. coram Coccino dec. 452. n. 8. & in Aquilana iurisdictionis apud Manches de commiss. p. 1. n. 3. cum alijs ibi allegatis.

4 Atque etiam si in Constitutione secularitatis adfit clausula, Sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis non contraria. Nam ex quo est immediatè adiecta facultati statuendi, ad illam debet restringi, vt ponderatur in dec. 294. num. 2. coram Pegna ex theorica Bartoli, communiter recepta in l. fin. num. 1. ff. de reb. dub. Rot. dec. 670. num. 1. par. 1. & dec. 762. num. 2. p. 2. recen. Præsertim cum gratia dismembrationis semper restringatur, vt minus lædat ius tertij, l. 2. §. merito, ne quid in flumine. Et quia nec Sacri Canones, neque Concilium contradicunt, quando Abbatia est Nullius, & habet territorium separatum, vt obseruatum fuit in dec. 798. n. 2. p. 4. diu. & in Auellina coram Eminentiss. Card. Otthobono.

CONSULTATIO LXXIV.

- 1 An Monasterium D. Gregorij Urbis Congregationis Camaldulensis possit sibi retinere partem eleemosynæ Missarum distributarum in Monasteria dictæ Congregationis?
- 2 An teneatur reddere omnes sacrarij, siue sacristie insumere pro eadem Sacristia?
- 3 An teneatur satisfacere pro missis quotidianis in sua Ecclesia exclusiue quoad alia monasteria eiusdem Congregationis.
- 4 An satisfaciatur menti fel. record. Urbani VIII. in numero Missarum celebrandarum in eadem Ecclesia?

1 **A**D primum negatiuè omninò tenendum est. Nam S. Congregatio Concilij in decretis pro celebr. miss. confirmatis ab Urbano VIII. §. Ac similiter, omne damnable lucrum ab Ecclesia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui missam suscipit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem missam alteri, parte eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Et quamuis loquatur de Sacerdotibus particularibus, tamen videtur etiam intelligi de Conuentibus, quando alter recipit eleemosynam, & missam alteri committit.

2 Non obstat, quod prohibitio S. Congregationis videatur fundata in eo, quod sicut primus Sacerdos suscipiens obligationem celebrandi acquirit ius ad illud stipendium, ita etiam dum abdicat à se eandem obligationem, transferendo in alium, abdicat à se ius ad stipendium, & transfert in alium, si quidem est annexum cum tali obligatione. Et ideo debet dare solum stipendium, quod accepit, tanquam totum connexum cum obligatione celebrandi. Igitur in tantum prohibet singulis Sacerdotibus, non posse alteri dari partem eleemosynæ, altera sibi retenta, quia dominium personæ dantis distinguitur à dominio recipientis. At in hoc casu non distinguitur. Quia quicquid habent monachi, retinent pro suis monasterijs suæ Religionis, quæ tanquam membra eiusdem corporis sub eodem capite debent sibi inuicem subuenire.

3 Et quia sicuti potest Superior regularis suis subditis præcipere applicationem Sacrificiorum in beneficium alterius Conuentus, vt tenent Sanch. lib. 6. sum. c. 2. num. 9. 56. & 57. Garzia in sum. tr. 3. de Euch. diff. 3. dub. 5. punct. 1. n. 3. & alij, quia potest illis determinare seruitium, quod hic, & nunc censetur expediens, & eos obligare ad ipsum exhibendum; ita etiam, ac multò magis poterit applicare partem eleemosynæ missarum alteri Monasterio.

4 Hæc inquam, & huiusmodi alia non obstant. Tum quia hic casus non est exceptus in dictis decretis, atque

ad eò neque à nobis excipi debet. Tum quia monasteria sunt distincta, & ideo habent ius, ac dominium distinctum, quod eorum Superiores non possunt confundere, & in aliud monasterium transferre absque Sedis Apostolicæ permisso. Et tum quia id non videtur absimile propositioni nonæ damnatæ ab Alexandro VII. 24. Septembris 1665. ac proindè seruanda sunt supradicta decreta Urbani VIII. donec aliud à præfata S. Congregatione fuerit declaratum.

Ad secundum respondeo, non teneri. Quia Sacristia non est membrum separatum à Monasterio, imò penitus illi vnitum, & quotiescumque Sacristia est abundè prouisa, adimpleta est mens fel. rec. Sixti IV. concedentis, confirmantisque priuilegia, ac Indulgentias eiusdem Ecclesiæ, quæ fuit, vt fideles ad structurarum, ædificatorumque reparationem, restaurationem, & conseruationem Monasterij manus promptius adiutrices porrigerent, vt in eius literis habetur, datis 3. Kal. Octobris anno 1472. Et in literis vnionis fel. rec. Gregorij XIII. anno 1573. duodecimo Kal. Octobris expeditis inter alia Summus Pontifex vnit, incorporatque, ac subijcit præfato monasterio omnes oblationes, iura sepulturæ, funeralia, eleemosynas, legata, & alia quæcumque emolumenta ex largitione, ac pia fidelium deuotione pertinentia. Ex quibus colligitur, non esse quid distinctum dominium Sacristiæ à dicto Monasterio.

Excipio eleemosynas pro Missarum celebratione. Nam adducta verba Pontificis non sunt apta comprehendere ea, quæ indigent speciali nota; est enim facultas generalis. Facultas autem generalis non se extendit ad ea, quæ indigent speciali nota, vt desumitur ex §. Sed & quod, Institut. de iur. nat. gent. & ciu. & l. 1. ff. de constit. Princip. & notant Ias. in l. 1. n. 21. ff. de leg. 1. Nat. conf. 4. n. 6. Butr. conf. 19. n. 4. Riminal. iun. conf. 46. Rot. coram Coccino dec. 269. n. 3. & coram Buratto dec. 104. n. 13. & coram Merlino dec. 855. n. 6. & dec. 54. n. 4. p. 2. diu. & dec. 214. n. 15. p. 2. rec. & dec. 40. n. 5. p. 4. Atqui facultas incorporandi Missas monasterio est gratia, quæ indiget speciali nota; nam tangit dispositiones vltimarum voluntatum, quarum mutatio est reseruata Romanæ Sedi, ac proindè non comprehenduntur, nisi speciatim exprimentur, vel saltem per æquipotentiam iuxta l. Item apud Labeonem §. hoc edito ff. de iniur. & c. Quia, de sent. excom. in 6.

Ad tertium respondeo in hoc casu negatiuè ex clara dispositione san. mem. Urbani VIII. concedentis facultatem Abbatibus pro tempore existentibus in præfato Monasterio, vt pro oneribus Missarum, quibus non potest satisfieri in dicta Ecclesia, procurent, satisfieri in Vrbe per Sacerdotes seculares, vel regulares, vel per monasteria, & Ecclesias eiusdem Congregationis. Et certè Summus Pontifex non distinguit onera, quæ recipiuntur in octaua mortuorum ab oneribus recipiendis per annum, vel à receptis. Et sicut particula Vel ponitur facultatiuè quoad Sacerdotes seculares, ita potest satisfieri per Sacerdotes Monasteriorum dictæ Congregationis exclusiue quoad alios omnes in Vrbe existentes, cum eadem sit ratio sulcita à iuris dispositione. Dictio enim Vel est alternatiua, vt obseruant Doctores, præcipuè Paris. conf. 91. n. 29. l. 2. Menoch. conf. 3. n. 21. Honded. conf. 15. n. 11. vol. 1. Surd. conf. 392. n. 8. Per alternatiuam autem conceditur illi electio, cuius fauore est inducta, l. plerumque ff. de iur. dot. vbi Glof. v. Electio, & c. In alternatiuis de reg. iur. in 6. Menoch. conf. 1100. num. 3. Rot. coram Merlino dec. 841. num. 7. & dec. 207. num. 5. p. 1. recent. Aliquando tamen inducit ordinem, vt alibi diximus.

Ad quartum respondeo, id pendere ab obseruatione Breuis Urbani VIII. Ceterum extat decretum S. Congregationis Concilij sub die 15. Decembris 1663. ac etiam S. Vistationis Apostolicæ tenoris sequentis. *Atque in Sacristia liber quotidiano vsui paratus sit, in quo singuli Sacerdotes, qui in ea Ecclesia Sacrificium obtulerint, Missam à se tali die celebratam adnotent, & cuius oneris ratione celebrauerint proprie manus subscriptione testentur.* Et cum idem Summus Pontifex facultatem fecerit Abbati dicti Monasterij, vt pro satisfactione eleemosynarum manualium in eadem Ecclesia de cætero elargiendarum maiorem, quam poterit, diligentiam adhibeat, vt debito eleemosynarum huiusmodi numero in Ecclesia prædicta satisfiat, pro illius autem, quibus satisfacere non poterit, & c. ideo

ideo curandum est, ut in ipsa Ecclesia, & Oratorijs illi coniunctis, vel toti, vel maiori numero, Missarum assidue satisfiat, & illis præcipue, quæ manuales dicuntur, quam primum satisfieri debet. Debet tamen considerari numerus Missarum quotidie elargitarum, & damnus monasterij. Nam si omnes Missæ celebrentur in eadem Ecclesia, sentiret incommoda seruitutis, & stipendij quam plurimum Clericorum, ac id genus alia.

- 9 Neque verò sensus vulgi contrarius scrupulum iniicit, dum ait, quod si fideles scirent, ac sibi persuaderent, non satisfieri suis pijs mentibus in eadem Ecclesia, vel saltem non nisi per paucos dies, non erogarent pro missis elemosynas. Tum quia contractus omnes, non adimpleta conditione sine qua non, valent, D. Thom. in 2. d. 28. q. 1. Nauar. in sum. c. 27. n. 101. Tiraquell. tr. cessante causa lim. 1. & ceteri. Tum etiam quia Summus Pontifex, cum sit supremus Rector, & gubernator animarum, quæ ad eas pertinent, abundè prouidit, & ne sequeretur ea longa dilatio in celebrandis Missis, concessit priuilegium, ut possit satisfieri per alios Sacerdotes, neue fideles irrationabiliter sint inuiti, debent necessariò à sacrista moneri de tempore, intra quod Missæ ab ijs requisitæ probabiliter celebrari poterunt iuxta dispositionem decretorum S. Congregationis Concilij, quæ alibi adduxi, & d. Breuis Vrbanus VIII. quod huc afferre non grauabor.

- 10 Urbanus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam. Cum, sicut accepimus, quamplures elemosyna pro Missis in Ecclesia Monasterij S. Gregorij de Vrbe Congregationis Camaldulensis pro animarum Christi fidelium defunctorum refrigerio, & salute celebrandis, eidem Ecclesia in dies erogentur, omnes verò missæ huiusmodi ob nimiam earum quantitatem in dicta Ecclesia celebrari nequeant, Nos qui omnium salutis paterna charitate intendimus, pie Christi fidelium intentioni, atque desiderio, quantum nobis ex alto conceditur, consulere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deque Apostolica potestatis plenitudine, dilecto filio moderno, & pro tempore existenti dicti monasterij Priori in virtute Sanctæ Obedientia per præsentem precipimus, & mandamus, ut, satisfactis prius oneribus perpetuis missarum, siue Annuariarum, quibus monasterium huiusmodi obnoxium est, pro satisfactione elemosynarum manualium in eadem Ecclesia de cetero ad effectum prædictum elargiendarum, siue erogandarum, maiorem quam poterit diligentiam adhibeat, ut debito elemosynarum huiusmodi numero in Ecclesia prædicta satisfiat; pro illis autem, quibus satisfacere non poterit, in Vrbe per Sacerdotes seculares, vel cuiusvis Ordinis Regulares de Superiorum suorum licentia, alteri missarum celebrationis oneri non obnoxios, vel eas Monasterijs Congregationis huiusmodi, ut in eorum Ecclesijs celebrentur, distribuendo satisfieri omninò curet, quæ Monasteria nulli Missarum celebrationi, quæ distributionis vigore presentium faciendæ executionem non impediunt, sint obligata, dictusque Prior sexto quoque mense notulam peractæ distributionis, ac satisfactionis dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario in spiritualibus generali, vel ab eo specialiter deputato consignet; quodque de cetero elemosyna pro missis in eadem Ecclesia S. Gregorij celebrandis, quæ infra modicum tempus ibi celebrare non potuerunt, illic minime recipiantur, nisi Sacrista, vel alius Minister missarum numero describendo, atque ablationibus recipiendis Præfectus, prius admoveat singulos, qui elemosynas offerunt de tempore, intra quod missæ ab ijs requisitæ probabiliter celebrari poterunt. Præterea, quod pecunia quæ ad præsens in deposito ex elemosynis missarum conflata reperiuntur, per alias eiusdem Congregationis, seu almae Urbis nostræ Ecclesias arbitrio Abbatis generalis eiusdem Congregationis, & dicti Ordinis Prioris, vel Sacerdotibus nulli pariter alteri celebrationis missarum oneri, ut præfertur, obnoxios, præuio consensu, & approbatione eiusdem Vicarij nostri, vel eius deputati, quam primum distribuuntur, ad hoc ut totidem missæ pro fidelibus defunctis quam primum celebrentur, & infra sex menses proximos eidem Vicario nostro, vel eius deputato notula tam peractæ distributionis, quam celebrationis missarum per eundem Priorem consignetur. Insuper Ecclesijs, seu altaribus, in quibus missæ pro elemosynis dictæ Ecclesie S. Gregorij elargitis, ut supra, celebrantur, easdem Indulgentias, quæ ipsi Ecclesie S. Gregorij à Sede Apostolica concessæ reperiuntur auctoritate nobis

Summ. Senon. de monach. 10 p. 1. 1. 2. 3.

à Domino tradita, ac de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, earundem tenore presentium concedimus. Decernentes presentes literas, & in eis contenta quacumque, semper & perpetuo valida, firma, & efficacia esse, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per dictum Priorem, aliosque, ad quos quomodolibet spectat, & in futurum pro tempore spectabit, inuiolabiliter obseruari, sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, & causarum Palatii Apostolici Auditores ubique iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit dicta Congregationis, illiusque monasteriorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Roma apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 9. Decembris 1626. Pontificatus nostri anno quarto. Quæ omnia religiosissimè obseruantur, me teste locupletissimo, qui annis viginti, & amplius ab Eminentissimis Cardinalibus Vicarijs ad hæc deputatus fui.

CONSULTATIO LXXV.

Vtrum ad effectum priuandi Canoniatu, requiratur integrum triennium, siue necessarium sit præmittere pœnas à S. Concilio statutas, antequam deueniatur ad priuationem beneficij ob non residentiam?

M Irum est, quam variè simul, & obscurè Doctores materiam hanc pertractent. Difficultatem illis facit decretum S. Concilij Tridentini sess. 24. cap. 12. de ref. §. Præterea. His verbis: Præterea obtinentibus &c. non liceat &c. ultra tres menses ab eisdem Ecclesijs quolibet anno abesse. Alioquin primo anno priuetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione, etiam præbendæ, ac residentie fecit suos. Quod si iterum eadem usus fuerit negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente verò contumacia contra eos iuxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedant. Ex quibus videtur non requiri integrum triennium. Sed ad incurrendam pœnam satis esse, ut quis absit ultra tres menses quolibet anno.

Idque confirmatur ex eo, quod non est necessarium præmittere aliquas pœnas, ac proinde seruare interualla temporum, antequam deueniatur ad priuationem ob non residentiam, sed potest immediate hæc pœna infligi, si ita Episcopo visum fuerit, itaut sit in electione ipsius, vel immediate priuare beneficio, vel præmittere alias pœnas, quemadmodum post longissimam discussionem maturè firmavit Rota coram Mantica dec. 67. n. 6. quæ præ ceteris veritatem hanc est assequuta, asserens, ita intelligendum esse Concilium d. sess. 24. cap. 12. ac testans, ita declarasse eiusdem S. Concilij Congregationem, & coram Coccino dec. 10. n. 5. ac tradit Tondut. resol. benef. 42. n. 6. & 7. in fin. & Lotther. de re benef. l. 2. c. 27. n. 55.

Ratio autem est, quia in iure Clericis non residentibus imposita est immediate pœna priuationis beneficij, si post citationem non comparuerint. Ita in cap. Ex parte 1. & c. Qualiter, etiam quoad Episcopos, & cap. inter quatuor, de Cler. non resid. Cum ergo per hos textus possit deueniri immediate ad priuationem, non præmissis alijs pœnis, & iura concordanda sint, quoad fieri possit, l. vn. C. de inoffic. dot. non est dicendum, quod per alias leges sit sublata facultas immediate procedendi ad priuationem, atque adeò quod requiratur spatium trium annorum, sed quod indulgetur Episcopis, ut possint, si velint, alijs pœnis minoribus prius experiri, an possint obtinere finem residentie, antequam deueniant ad priuationem.

Vndè sufficit vnica citatio personalis per text. in d. cap. de tue, & ibi Abb. num. 10. & 13. cum alijs relatis à Rota eadem dec. 67. num. 5. coram Mantica, sufficitque citatio peremptoria ex communi Doctorem sententia per Clem. 1. de vit. & honest. Cler. Imol. in d. c. Ex tua, per textum in cap. Constitutionem de sentent. excommunicat. in 6. iuncto cap. Sacro eod. vbi licet ad pœnam imponendam requiratur tertia citatio, tamen in alijs sufficit vna citatio peremptoria

ria pro omnibus, Afflict. d. 289. num. 7. vbi testatur de communi.

- 5 Neque obstat, quod requirantur tria edicta, vel citationes cum interuallo vnus anni pro quolibet, quemadmodum videtur exigere Concilium *loc. cit.* in priuatione Canonici, quicquid sit in parochis, aliisque curam animarum habentibus, de quibus loquitur idem Concilium *sess. 23. c. 1.* Quia Concilium *d. sess. 24. c. 12.* in priuatione Canonici requirit dumtaxat absentiam triennalem, & ordinem poenarum, vt primo anno absentiae medietate fructuum, secundo omnibus fructibus, & tertio anno Canonici priuentur; absentia enim currit à die, quo quis se absentauit, non autem à die monitionis, Quia monitio non praecedit, sed subsequitur, & Canonici absens non citatur, aut monetur ad residendum, sed ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat ad poenas iuxta formam Concilij condemnari propter absentiam, Garz. *de benef. p. 3. c. 2. n. 145.* Fregos. *de regim. Reipub. p. 2. lib. 10. disp. 21. n. 5.* Barbof. *de Episc. alleg. 53. sub n. 146.* Ventriglia *in pr. tom. 1. a. n. 19. §. 3. num. 3.* Et arbitrio boni viri remittitur quantum tempus vltra permiffum expectari debeat, antequam Episcopus poenas exequatur contra Canonicos absentes, Garz. *d. n. 145. in fin.* Fregos. *d. loco n. 15.* Quod declarauit S. Congregatio Concilij in Vercellensi, cuius meminit Io. Franc. Leo *in thes. for. Eccles. p. 3. c. 2. n. 33.* & alij, *Sacra & c. Canonici absentes ultra tres menses non sunt citandi, aut monendi ad residentiam, sed ad allegandam causam legitimam absentiae, & quare non debeant puniri.*
- 6 Ita etiam à pari, quando Canonici, & praebendae Cathedralium est annexus ordo sacer, nisi ad eum obrinens faciat se promouere intra tempus à Concilio statutum, post monitionem, potest priuari non modò distributionibus, sed etiam Canonici ipso, Clem. *vt ij, de at. & qual. glos. penal. in cap. licet canon. de elect. in 6.* & declarauit S. Congr. Concilij die 12. Februarij 1588.
- 7 At nihilominus tenendum est, praemittendas esse minores poenas priuationis fructuum, antequam deueniatur ad poenam priuationis impositam per Sacros Canones, & S. Concilium Tridentinum. Quod etiam iure statutum videtur, quatenus *in d. cap. ex tua, §. Contra eos, de Cler. non resid.* decernitur, quod contra recusantes post monitionem venire ad residentiam, procedatur per suspensionis, & excommunicationis sententiam, & si postea contumaces fuerint, deueniatur ad priuationem. Vnde de iure quoque videtur necessarium, non statim deuenire ad priuationem, sed praemittere alias poenas per modum correctionis. Et ideo Glossa quoque *in d. cap. ex tua, v. Spoliari,* sensit, quod prius praecedere debeat suspensio ab administratione temporalium, antequam deueniatur ad spoliationem. Et quod praemittenda sit illa duplex spoliatio fructuum, de qua Concilium loquitur, alias priuatio sit nulla, tradunt Zerol. *in pr. par. 1. v. Priuatio §. 3. & 4.* Zecch. *de republ. Eccl. de benef. n. 6.* Piafec. *in pr. p. 2. cap. 3. n. 10.* alijque infra citandi.
- 8 Nam per dictum decretum Concilij *eo cap. 12. sess. 24. de ref. correct.* est Sacrorum Canonum dispositio, iuxta quam Canonici absentes poterant priuari Canonici, si intra congruum terminum, illis praefixum, non redirent ad residentiam, vt per *cap. peruenit de appell. c. Inter, & c. fin. de Cler. non resid.* atque inducta est noua forma; nam quando lex praeter ius commune aliquid de nouo introducit, quicquid exprimitur, reputatur de forma, vt tradunt Roland. *conf. 182. num. 61. lib. 3.* Anchar. *conf. 241. n. 6.* Surd. *dec. 298. n. 9.* Boccac. *ad Constit. March. glos. 6. n. 163. & 165.* & Rota in Romana Societatis 5. Decembris 1616. coram Remboldo.
- 9 Quare hodie non potest Episcopus, qui comminatur poenam priuationis Canonici vltra tres menses absentiam exigere, nisi per triennium fuerit absens, & primo, ac secundo anno fuerit antea priuatus fructibus iuxta formam eiusdem S. Concilij, quemadmodum rescripsit eius. S. Congregatio Archiepiscopo Tarentino, ac testatur D. Fagnan. *in cap. licet n. 26. de praeb.* Neque oportet, vt absentia sit continua ad incurrendas poenas dicti S. Concilij, sed sufficit, vt dies absentiae etiam interpellati superent trimestre, vt ait idem D. Fagnan. *loc. cit. n. 55.* censuisse eandem S. Congregationem, quam quoque subdit respondisse, contrarium statui ab Episcopo non posse, ac ea-

dem S. Congregatio in Abulensi censuit, non residentes, quamuis amittant tertiam partem fructuum in distributiones conuersam, compelli nihilominus posse ad residendum alijs iuris remedijs ex hoc decreto Concilij, sed non excedendam esse formam in eo descriptam. Et alibi declarauit, primo anno absentiae Canonici non posse priuari Canonici, sed dimidia tantum parte fructuum, & aduersus eum procedi non posse, nisi seruata forma huius decreti, & ad eundem priuandum, durante contumacia, non requiri citationem, vel monitionem, sicut fit in Curatis iuxta *c. 1. sess. 23.* sed sufficere, cum citare ad allegandam causam, quare non debeat priuari iuxta dispositionem *d. c. 12. sess. 24.* de quo in priuatione facienda est expressa mentio. Et in Vrbinatensi scripsit Vicario, *Che l'editto fatto da lui sopra la residenza, non deue contenere maggior rigore di quello, che dà il Concilio. Però lo moderasse, riducendolo ad terminos Concilij, die 21. Martij 1590.*

Reuocari ergo Canonici debet ad residentiam citationibus, quae debent continere spatium vnus anni pro qualibet, vt in puncto est decisio Dunozet. iun. 878. n. 8. confirmata coram eodem *dec. 889.*

Neque obstat, quod hoc tempus sit Episcopo priuanti II arbitrium, ex Doctoribus adductis. Nam loquuntur de Parochis, in quibus ex Concilio Trid. *cap. 1. sess. 23. de ref.* tribuitur Episcopo arbitrium, non quidem circa huiusmodi triennij restrictionem, sed circa poenam excommunicationis, vel sequestrationis fructuum, vel priuationis inclusiuè, dum tamen praecesserint tria edicta publica, & elapsi sint sex menses iuxta *d. cap. ex tua, de Cler. non resid.* vt praeter verba Concilij declarat Lotther. *de re benef. lib. 3. q. 27. n. 115. & seq.* Tondut. *resol. benef. 42. n. 7. in fin. lib. 1.* Fregos. *d. p. 2. disp. 21. §. 5. num. 15.* Castropal. *tr. 12. disp. 5. punct. 3. n. 11.* non autem de Canonicis, ac dignitatibus etiam Curatis, de quibus loquitur Concilium *d. cap. 12. sess. 24.* & firmat Rota in Anglonensi Archipresbyteratus 1. Iulij 1667. §. *Quod autem,* coram Taia, & Bulla B. Pij V. ac S. Congregatio Concilij in Tarentina 27. Iulij 1576. Imò & secundum benigniorem, etiam in Parochis, siue personaliter, siue per edicta citentur, debent sex menses pro quolibet edicto expectari, vt reprobato Garzia tradit Castropal. *vbi supra, Ricc. collect. 8065. n. 11. in fin.* Barbof. *allegat. 53. n. 105. & de Canon. & Dignit. c. 20. n. 15. in fin.*

Neque vrget decisio Manticae. Tum quia oppositum 12 docet in praesente non residente, personaliter citato, non autem in absente contumace non personaliter citato, vt declarat, exploso Lottherio, Tondut. *loc. alleg. resol. 42. n. 3. p. 1.* Antonel. *de regim. Eccles. lib. 3. cap. 12. n. 14.* Scraph. *dec. 1346. n. 3.* Pagn. *dec. 104. n. 2. & 3.* Tum quia loquitur de Capellania ex lege foundationis, de qua Concilium Trid. *nec in d. c. 1. sess. 23. nec in eo cap. 12. sess. 24.* aliquid decernit, vt proinde remaneat in dispositione iuris, & arbitrio Episcopi, intra quantum tempus Capellanus illa debeat priuari, vt explicat Antonel. *de temp. legal. lib. 3. cap. 19. n. 6.*

Tandem vera sententia est, tempus triennij pro priuatione 13 non incipere à die, quo quis se absentauit, sed à die, quo capit moneri pro inculandis poenis statutis à Concilio, vt relato decreto S. Congregationis docent Fregos. *de Republ. vbi supr. n. 15.* & Salgad. *de reg. protect. p. 2. c. 15. n. 2.* Vide quae alibi scripsimus.

Moneo cum D. Fagnano, quem in his rebus occulatifimum iudico *in d. cap. licet d. n. 55. de praeb.* S. Congregationem Concilij censuisse non licere omnibus Canonicis abesse eodem tempore, ne Ecclesia deferatur, sed tantum tot, per quorum absentiam Episcopus suo arbitrio Ecclesiae seruitio praedictum non inferri existimabit, & Sanctissimum probasse hanc S. Congregationis sententiam ad se relatam, ac dixisse, Concilium tres menses non Capitulo, sed Canonicis, scilicet singulis per vices indulgisse. Et n. 65. ex sensu ipsiusmet S. Congregationis refert, quomodo computandum tempus absentiae trium mensium, & seruitium praestitum in reliquis nouem mensibus.

CONSULTATIO LXXVI.

An & quatenus Canonatus, & præbenda
diuidi possint?

Icèt Canonatum, ac præbendam diuisio regulariter prohibita sit ex Concilij Turonensis decreto, quod habetur in cap. *Maioribus de præb.* tamen hoc fallit, quando diuisiōem suadet rationabilis causa, vt expressè disponitur in cap. *Vacante eod. tit.* quando igitur in aliqua Ecclesia adest penuria ministrorum deseruentium, habito respectu ad multiplicatam, ac prolixitatem officiorum, quæ in ea quotidie celebrantur, ac decantantur, clarum est, tunc subesse causam rationabilem ex notatis per Abbatem, & Imolam, quos omnes sequuntur in d. cap. *Vacante*, vbi narrantur requisita ad hoc, vt fiat diuisio, nimirum vt accedat diocesanorum, & Capituli consensus, vt subsit rationabilis causa, nimirum paucitas Canoniorum pro seruitio, seu quod Ecclesia patiatur defectum ministrorum deseruentium, & vt redditus præbendæ diuidendæ sufficiant competenter vtriusque præbendato.

Neque obstat debet inæqualitas reddituum, quæ per hanc diuisiōem inter Canonicos inducitur, cum illa de iure non attendatur, dummodo redditus sint sufficientes honesto victui, & sustentationi, vt notat Abbas, & Imola loco citato. Eoque magis est indulgendum Capituli precibus, quod ipse Episcopus posset de iure, concurrentibus supradictis requisitis, hanc diuisiōem facere, vt testatur Imola vbi supra n. 5. & recurritur ad Sedem Apostolicam, vt res maiorem habeat firmitatem, & vt omnium litium occasio præcidatur.

CONSULTATIO LXXVII.

An susceptio Sacrorum Ordinum ex metu reuerentiali,
concurrentibus minis, sit irrita?

Metus ex Aristotele 2. *rhet. cap. 5.* est ægritudo, seu perturbatio, orta ex cognitione mali imminentis. Est autem duplex. Alius, qui cadit in virum constantem, & est ille, qui rationabiliter mouet voluntatem, vt cum eligitur minus malum ad vitandum maius. Alius verò, qui non cadit in virum constantem. Vir autem constans est ille, qui est medius inter timidum, & audacem. Aliudque est fieri cum metu, & aliud fieri ex metu. Primum dicit, quod metus non sit causa operationis, sed concomitanter se habeat. Secundum dicit, quod metus moueat ad operandum, pro quo requiritur, quod non perturbet usum rationis; alioquin operatio non esset libera. Et quod id, quod fit ex metu, sit contra inclinationem elicitam voluntatis, atque adeò interueniat actus oppositus ex diuerso motiuo circa idem obiectum.

Itaque affirmo; quia huiusmodi metus semper excludit consensum ex l. *Nihil*, ff. de reg. iur. & ex traditis ab Innoc. in cap. *Causa num. 1. in fin.* & ibi Io. Andr. num. 3. Butr. num. 10. Bald. num. 4. de offic. deleg. Abb. Felin. Salic. Roland. Dec. & alij, quos in specie susceptiōis Sacrorum Ordinum refert, ac sequitur Rot. dec. 1286. num. 3. & dec. 1199. num. 6. coram Pegna, & in fortioribus terminis, quod metus reuerentialis, concurrentibus minis, exuberet ad nullitatem matrimonij carnalis, admisit Rot. dec. 326. num. 11. & 12. & dec. 374. num. 9. & 10. coram Gregorio XV. Sicuti huiusmodi metus reuerentialis vna cum minis regulariter sufficit ad inualiditatem matrimonij spiritualis, scilicet professionis religiosæ, quæ libera voluntatem, ac plenam libertatem requirit, ex quo voluntarios milites assumpsit Deus, & coactos diabolus, vt inquit Glos. in cap. *Abbas de his, qua met. caus.* Butr. in cap. *Nullus num. 2. & 10.* Anchar. n. 2. Abb. in cap. 1. eod. & articulo maturè discussio, firmavit Rot. dec. 590. n. 2. & 3. & dec. 720. num. 3. coram Merlino cum alijs in Melaniana nullitatis professionis 3. Ianuarij 1653. §. *nec dicatur* coram Tarraconensi, quæ est decisio 491. inter illius impressas, vbi speciatim n. 6. firmavit, sufficere solum metum reuerentialem, etiam absque minis propter summam libertatem; quam huiusmodi actus requirit, vt ex mente S. Congregationis Concilij tuetur Dian. p. 3. tr. 2. de Regular. re-

solut. 92. Sperell. dec. 79. n. 28. cum alijs per Rot. in Burgenfi nullitatis professionis 16. Aprilis 1649. §. *Que omnia*, coram Arguellas, & nos fusiùs alibi.

Quinimò ad effectum annullandæ professionis solus defectus spontaneæ voluntatis, aut consensus exuberat, vt in fortioribus terminis huiusmodi defectus propter solas importunas preces mulieris cognatæ, nouissime admisit Rot. in Mediolanen. nullitatis professionis 28. Iunij 1666. §. 1. & 2. coram Em. Carpineo.

Dum igitur cum huiusmodi metu reuerentiali, ad effectum susceptiōis Ordinum, concurrerint repetitæ, ac importunæ obiurgationes patris, vel matris, vel auunculi cum minis carcerationis, exheredationis, eiectionis à domo paterna, ac denegatione alimentorum, aliaque huiusmodi, quæ inducunt metum cadentem in constantem virum, dicendum est, susceptiōem eiusmodi esse irritam, cum ad hunc effectum sufficiat solus timor cruciatus corporis, aut amissionis bonorum, vt tradunt communiter Doctores in d. cap. *Abbas, de his, qua vi, met. caus.* Crauet. conf. 387. num. 19. & 20. Menoch. conf. 1. n. 280. Rot. d. dec. 326. num. 19. & coram Gregorio XV. dec. 205. num. 8. & coram Buratto cum alijs in Bononiensi nullitatis professionis 5. Maij 1660. §. *Prout etiam*, coram Beuilaqua. Iustum autem metum incutiunt sola quandoque alicuius potentia, l. *penult. & ult. C. de his, qua vi, met. caus. gesta sunt*, Abb. conf. 2. in 6. q. vol. 2. Cruciatu corporis, arg. cap. 1. de rest. spol. in 6. Bero. conf. 35. n. 19. mala à constante viro metui solita, cap. 1. de his, qua vi, met. caus. fiunt, l. 4. & 7. C. eod. Azor. d. loc. q. 3. & Excommunicatio, Fachin. conf. 55. in fin. lib. 1. iniusta, Roman. conf. 368. num. 10. & seq. & quæ omninò non, vel non nisi cum difficultate cuitari queat, Abb. in cap. 6. n. 6. de his, qua vi, met. & Azor. d. loc. q. 7. & 9. Instans omnium, maiorisue partis bonorum amissio, Azor. inst. mor. tom. 1. lib. 1. cap. 10. q. 4. cum res, siue patrimonium sint quasi secundus hominis sanguis, & vitæ quodammodo æquiparentur in l. *Advocati* 14. vbi Glos. communi consensu approbata, v. vitam C. de advoc. diu. ind. Bald. in l. *si tuis nummis*, C. de ap. lib. & in l. *pen. Cod. de const. pec.* Doctores in d. l. vt vim 3. vbi Iaf. n. 23. & alij. Et propterea quasi paria censeantur insidiari vitæ, ac insidiari bonis, atque ita metus perditionis omnium bonorum æquiparetur metui mortis, *auth. quod mater* Cod. de reuoc. don. Bart. in l. *pen. de cond. ob caus.* Menoch. de arb. q. lib. 2. cent. 2. cas. 110. n. 6. & 135. num. ult. Tiraq. de nobil. cap. 13. n. 364. & aliquot seq. vbi plura notatu digna ea de re congestit.

Ad hunc autem metum probandum admittuntur, non solum testes singulares, sed etiam indicia, & coniecturæ, cum agatur de rebus fieri solitis intra domesticos parietes, Alex. conf. 98. n. 6. lib. 3. Paris. conf. 60. n. 20. lib. 4. Rot. d. dec. 374. n. 1. & 9. coram Gregorio XV. & d. dec. 590. n. 6. & 7. coram Merlino cum alijs in d. Bononiensi nullitatis professionis, §. *non obstat*.

Quæ sine aliqua difficultate videntur admittenda, quando non agitur de annullanda Ordinum susceptiōe, sed dumtaxat ad effectum committendi causam illius nullitatis, & propterea sufficit fumus, & semiplena, aut summata probatio, vt de stylo Curia testatur Barbof. in collect. ad Concil. sess. 25. c. 9. n. 9.

Neque obstat prætensa ratificatio, quæ forsitan præsumi posset ex lapsu temporis post Ordinum susceptiōnem; quia præsumptio corrui, durante causa metus, quæ semper durare præsumitur in vita eorum, qui illum incusserant, Bart. in lib. 2. C. de his, qua vi, & met. & ibid. Bald. n. 2. cum alijs per Rot. dec. 392. num. 2. & 3. vbi Add. n. 8. & dec. 628. num. 2. & seq. coram Merlino. Vel quando nullus apparet actus, ex quo desumi possit huiusmodi ratificatio, quæ regulariter probari debet per actus illam necessariò inferentes, Bart. in l. *Procurator in fin.* ff. rem rat. hab. Gabr. conf. 26. num. 67. lib. Surd. conf. 523. num. 16. lib. 1. & dec. 221. n. 3. Rot. dec. 535. n. 13. p. 1. rec. Vel quando protestatio ante susceptiōnem emissã omnem excludit ratificationem, l. *mater* §. *ceterum* ff. de inof. test. l. *Paulus* ff. rem rat. hab. Cyriac. contr. 139. num. 36. cum alijs per Rot. dec. 16. n. 23. coram Em. Orthobono. Siquidem ratificatio, quæ præsumitur ex taciturnitate, tollitur, atque impeditur per contrarias præsumptiones; quia vna præsumptio clidit aliam, & a fortiori

tiori per contrariam animi declarationem, vt tradunt Cardinal. in cap. 1. in fin. de his, que vi, met. caus. Anchar. & Innoc. ibid. in fin. Io. de Anan. num. 7. & 9. Abb. in cap. Consulti num. 1. de Regular. Butr. in cap. Cum M. Ferrariensis num. 43. de const. Bald. conf. 296. num. 4. Barbat. conf. 59. n. 2. Decian. conf. 18. num. 5. lib. 3. Nauar. conf. 34. num. 3. de Regul. Rodriq. quest. regul. 17. à 15. tom. 3. Rot. decis. 216. num. 21. part. 2. diuers. & in Neapolitana professionis 26. Iunii 1599. coram Gyptio, & dec. 179. num. 1. p. 4. rec. & dec. 533. n. 5. ead. p. & in Vlysiponensi nullitatis professionis 10. Decembris 1646. §. Cum ergo coram Arguelles cum infinitis concordantibus; quæ adduci possent.

8 De iure autem solum à suo Prælo quis potest cogi, Ordines suscipere, si addit iusta causa, vt ob magnam Ecclesiæ vtilitatem, aut necessitatem, & dummodò coactio non sit absoluta, & omnimoda, neque graui metu illata, sed moderata, & conditionalis, vt per censuras, aut multas, cap. Si qui 74. d. ibique Turrecrem. & Præpos. Silu. v. Ordo 3. num. 10. vt simile de coactione ad matrimonium carnale dicitur cap. Ex literis 10. de spons. Sanchez lib. 2. disp. 27. & Coninch. disput. 28. num. 50. Ordinatus siquidem coactione omnimoda non recipit Sacramentum, vt si vi detentus: Si autem metu graui coactus sit, recipit Sacramentum; quia adest voluntas, licet non omninò libera, sed conditionata, id est ex suppositione. Ita Turrecrem. in cap. Episcopus d. 74. conclus. 1. & 2. Præpos. num. 1. & Bellam. ibid. Card. in Clem. generalem, de atar. & qualit. & de communi testatur Sanch. de matr. lib. 7. disput. 29. n. 1. Verum iste metu graui adactus non recipit gratiam Sacramentalem ex opere operantis; quia non est actio meritoria quoad ipsum, cum indeuotus, & inuitus recipiat Sacramentum, Turrecrem. & Præpos. estque textus in cap. Maiores, §. Item queritur, de bapt.

9 Certum itaque est, metum leuem, eum nempè, qui virum constantem minimè percellat, non censerì obesse, quominus qui ordinationi ingrato animo consentit, verè castitatem voueat, & sese cœlibatus lege constringat. Quemadmodum enim, vt omnes Iurisperiti consentiunt, matrimonia per metum leuem non censentur irritari, ita nec vota, idèque Innocentius III. in cap. Cum dilectus, de his, que vi, metusue caus. fiunt, & cap. Insinuante qui Clerici, vel von. vota, & iuramenta valida censuit, quæ leui metu extorta fuissent. Si quis tamen reuera ordinationi non consenserit, quocumque tandem metu à consensu impeditus fuerit, non est validè ordinatus, cum ad ordinationem validam consensus suscipientis ex prædictis requiratur, nihilque, vt habent iuris regulæ reg. 116. de regul. iur. tam consensui contrarium sit; quam vis, atque metus, quem comprobare contra bonos mores est.

10 Neque verò sufficit, quòd postea consentiat, quia absentibus ministro, materia & forma, consensus de nouo adhibitus ordinationem reuocare non potest, & characterem animæ imprimere. Idèque talis vel denuò ordinandus, vel ab Ecclesia pro non ordinando declarandus. In quo casu, si castitatem non vouerit, solutus est eius obseruantia, potest nubere. Si verò ordinationi quidem consenserit, sed castitatem vouere minimè intenderit, quin potius animo reluctatus fuerit, non tenetur quidem ex voto ad castitatem seruandam, quia nullum emisit; attamen quia Ecclesia præsumit metum leuem non fuisse huius momenti, vt nisi violentem ad sacros ordines adigeret, idè huiusmodi hominem ad castitatem seruandam obligat, teneturque ordinatus Ecclesiæ præsumptioni se se conformem exhibere, & castitatem, quam non vouit, vouere, ad quam etiam absque voto, communi Ecclesiæ lege, teneretur, quæ omnes ordinationi consentientes, nisi graui metu ad consensum adacti fuerint, ad eius obseruationem constringit, eo modo, quo qui non consensit matrimonio leui metu, à consentiendo deterritus, ab Ecclesia præsumitur verè esse coniugatus; idèque nisi contrarium probauerit, & Ecclesiæ iudicio matrimonium eiusmodi metu contractum dissolutum fuerit, consentire tenetur, & ad onera matrimonij subeunda obligatur.

11 Nec valdè dubium videtur inter auctores, quin Ecclesiæ iudicio, & in foro exteriori à vinculo cœlibatus liber censeatur, qui cadente metu in constantem virum, & iniuste incusso perterritus ad ordinationem sacram compulsus fuerit. Cum enim matrimonia, vt patet ex pluribus iuris Canonici auctoritatibus cap. Cum locum, cap. Ve-

niens, & cap. Consultationi de sponsal. & can. de nuptijs, & can. Si verum 33. quest. 2. huiusmodi metu irritentur, quidni & vota? Cum ad hæc non minor consensus, vel libertas, quam ad illa requiratur.

Confirmatur etenim, Alexandri III. cap. Perlatum de his, que vi, metusue caus. fiunt, professionem religionis tali metu extortam, irritam declarauit, & taliter castitatem vouenti ad nuptias ineundas liberam potestatem fecit; pari ergo ratione votum castitatis nullum ab Ecclesia esse præsumitur, quod graui metu in constantem virum eadente iuste incusso extortum fuerit. Quæ enim metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari, idem Alex. cap. 2. dicto tit. Item nemini Ecclesia, nisi fortè in casu necessitatis, castitatis obligationem, præterquam volenti, imponit, ne à Christi, & Apostolorum exemplis deflectat. Ij enim nullum ad eam seruandam compellere, sed solum inuitare æquum censuerunt. Intelligens certè Saluator, quantæ difficultatis esset, & excellentiæ castitatis obseruatio, noluit illam intra necessitatem legis concludere, sed dixit, non omnes capiunt verbum istud. Qui potest capere, capiat, Matth. 19. lege Chrysof. hom. 63. in Matth. sub med. Et Apostolus 1. Corinth. 7. de virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Quorum exemplis edoctus Ambrosius in lib. exhor. ad Vrg. vt refertur can. integritas 32. quest. 1. integritas, inquit, corporis expetenda à vobis est, quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola est enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest, sed res magis voti, quam præcepti est. Et similiter Ecclesia nullum inuitum ad castitatem compellit, nullum renitentem à nuptijs reuocat. Compelleret autem ad castitatem, si graui metu incusso extortum consensum ad obligationem castitatis sufficere voluisset. Nec multum interest, quod protestatus in ordinatione non fuerit, qui violentiam passus est, se continere non posse. Protestatio siquidem ad hoc solum adhibetur, vt de metu incusso, & violentia illata constet; quod si aliundè metus probari possit, quidni Ecclesiæ iudicio, quæ nec vult, nec fortè potest sine necessitate, inuitos castitatis vinculo constringere, nulla fuisse eiusmodi professio cœlibatus declaretur?

13 Quod si dicas, protestationem coram bonis, & probatis viris necessariam esse ad appellationis beneficium, cum te iustus metus, ne appellare possis, excusat, vt ex Gregorij IX. responso in c. fin. de appel. innotescit. Idèque inferas graui metu urgente, ei, qui ordinationi palam contradicere non possit, protestari necessarium esse, vt se continentia Sacerdotalis, vel monachalis professioni refragari testetur.

14 In contrarium reponemus, appellationis refugium, etsi in fauorem eius partis, quæ se læsam conqueritur, institutum sit, odiosum tamen esse, tum quod iudiciorum publicorum auctoritatem infringat, tum quod in alterius saltem ex litigantibus incommodum, & detrimentum cedat; quare vt litigantium temeritas coerceatur, qui sæpè iniustam causam appellando prosequuntur, & alios irrationabiliter fatigant, iuste appellandi ei licentiam lex interdicit; qui facultate appellationis iusto metu interclusa, de violentia protestatus non fuerit, maximè cum appellationis beneficium iuris naturalis non sit, sed positium. E contra verò cum vniciueque naturalis sit potestas de suo corpore disponendi, & cœlibatus vel vouendi, vel eiurandi, vel amplectendi, vel renunciandi, eaque libertas vniciueque sit maximè fauorabilis, ac gratiosa, in nullius verò odium ac iniuriam, & vbi bona fides est, ex prædictis iuris regulis vim, vel metum comprobare contra bonos mores sit; ob id, non seruatis istis iuris solemnitatibus, faciliùs in integrum restituitur, qui graui metu percussus cœlibatum in ordinum susceptione, vel monasticæ vitæ professione visus fuerit nouisse, quam licentia permittatur appellandi ei, qui graui metu deterritus appellare non potuerit.

15 Hæc autem ita intelligenda sunt, nisi progressu temporis emissa ab inuito castitatis professio rata habeatur. Nam statim atque rata habetur, obligationem inducit. Idèque in causa cuiusdam mulieris, quæ se inuitam, intentato à marito metu mortis, in cuius præsentia de vi fuerat protestata, suscepisse allegabat, Oscensi Episcopo, & Priori S. Mariæ Cæseraugustanæ mandauit Alexander III. in cap. Perlatum, de his, que vi, met. caus. quatenus eam ad monasterium redire compellerent, si legitime probatum non fuerit non timore mortis prædictam mulierem religionem

nem intrasse, aut quod fecit, postmodum ratum habuisse, ac si nimirum diceret, & si votum ab initio violenter extortum fuerit, illud ipsum tamen per ratihabitionem sequentem vim, & firmitatem obtinere posse: non enim ex altera eiusdem Alexandri Epistola decretali ad Episcopum Bellouacensem *cap. Significatum de regular.* & alia Clementis III. *cap. Cum virum eod. tit.* dubium relinquatur, quin in his similibus casibus ratihabitione subsequuta quod ante fuerat etiam inualidè gestum, roboretur. Vndè quemadmodum mulier, quam inuitam contraxisse cum viro suo constabat, Canonici iuris auctoritate *cap. Ad id de Sponsal.* proferendorum ad violentiam probandam testium facultate excluditur, quod per annum, & dimidium cum ipso cohabitans consensisse in matrimonium videtur; ita quoque anni vnus integri spatio professionem religionis inualidam Concilia Triburiense *cap. 14.* quod refertur *cap. Puella 20. quest. 2.* & Moguntinum relatum in *cap. Si quis de regular.* prout nempè citatur in decretalium libro, quamuis in Concilijs Moguntinis editis nullum eiusmodi decretum legisse se referat Antonius Augustinus in illud, & *cap. 9.* huius tituli, Tridentinum verò *sess. 25. de regular. cap. 19.* quinquennip, nisi habitum spontè dimiserit, quo casu in pœnam temeritatis suæ nullatenus ad allegandam quamcumque causam vult admitti, roborari, & conualescere testantur: Sic enim diuturnitate temporis conualescunt, quæ cum à consensu voluntatis pendeant, vix sine eo voluntatis consensu multò tempore esse potuerunt. Et quemadmodum vel habitus gestatione, vel alijs similibus actibus ratihabitione professionis monasticæ in iure præsumitur, *cap. Vt Clerici, cap. Vidua de regular.* ita exercitio spontaneo ordinum susceptorum, vel promotione ad superiores, castitatis in Subdiaconatu emissa professio rata haberi videtur.

- 16 An etiam habeat commoda, & incommoda Clericatus, seu ordinis suscepti? Respondeo, si metu leui ordinatus est, habere, *Sanch. loc. cit. num. 8.* si autem metu graui compulsus est compulsione iniusta, id est non ex iusto præcepto Superioris, & non vult vti ordine, & non ratificauit ordinationem, non habet priuilegia ordinis, neque onera; vnde neque continentiam, neque cœlibatum tenetur seruare, vt *Sanch. ibid. num. 5.* secundum probabiliorum, & validè potest matrimonium contrahere, vt *Sanch. ibid. n. 6.* *Barbol. alleg. 15. & in c. Maiores num. 18. de Baptism. Ricc. collect. 1579. Gutier. de matr. cap. 94. num. 14. & 16.* & communem testatur *Dian. ref. 193. tr. 4. p. 2.*
- 17 Cum tamen res hæc sit magni momenti, non debet matrimonium contrahere sine declaratoria sententiæ Iudicis Ecclesiastici competentis de meticolosa ordinatione, probatione legitima præcedente. Item neque tenebitur diuinum officium recitare, vt *Sanch. d. disp. 29. num. 7.* Item neque fruatur vllis priuilegijs clericalibus, vt *Sanch. n. 3.*
- 18 Si autem qui metu graui aut leui suscepit ordines, ratificet tacitè, vel expressè ordinationem suam, omnia habebit supradicta commoda, & onera Clericalia, *Sanch. n. 9.* quod si taliter coactè ordinatus, erat coniugatus, non posset ratificare ordinationem, vxore inuita, nisi quoad hoc, vt non possit petere debitum, sed reddere tenebitur, & vt fruatur ijs priuilegijs clericalibus, quibus fruuntur Clerici coniugati, *Sanch. n. 3.*
- 19 Si autem coactio fuit iusta, scilicet ex præcepto iusto Superioris, omnino tenetur subire onera Clericatus, eiusque priuilegia consequetur, *Sanch. n. 10.*
- 20 Ex his apparet, quod metu ordinatus, non propterea est suspensus, vel irregularis, quandiu non assumit statum incompatibilem cum Clericatu, scilicet aliàs inducentem irregularitatem, vt statum coniugalem. Vndè etiam si ab initio, vel per aliquod tempus reclamauerit, & contradixerit ordinationi, si tamen statum incompatibilem non assumpsit, potest pœnitere, & ratam habere ordinationem, & ministrare in susceptis, & vltèrius promoueri, *Card. in Clem. generalem, de etat. & qual. Bellam. in cap. 1. 74. d. ibique Præpos. n. 1. Turretem. n. 1. col. 2. Sanch. loc. cit. num. 3.* cum alijs, quamuis Archid. in *d. cap. 1. existimet, talem esse irregularem.*
- 21 Ordinans verò inuitum, scilicet iniusto metu compulsus, est suspensus per annum à celebratione Missarum, *c. 1. d. 74. Henriq. lib. 13. cap. 38. num. 3. Sayr. lib. 4. cap. 12. n. 23.* cum Siluestro, & alijs, & tenet *Alter. tom. 2. disp. 16. cap. 1. col. 7.* estque communis. Neque placet, quod ait *Bonac. de su-*

spens. in part. quest. 2. punct. 2. hanc pœnam non esse in vsu. Aliud enim est legem esse abrogatam desuetudine, aliud verò eius casum contingere. Non habet autem locum ca pœna in casu, quo iuste quis compelleretur ordines recipere, *Siluest. v. Ordo 3. §. 10. Abb. in cap. Queris n. 9. de etat. & qual. Alter. & Sayr. loc. cit.*

CONSULTATIO LXXVIII.

De impedimento publicæ honestatis aliquæ obseruationes accommodatæ ac vtilis, ex decreto Sac. Concilii Tridentini sess. 24. cap. 3. de reform. matrim.

DE hoc impedimento agitur in *cap. Iuuenis de sponsal. & 1 cap. Continebatur de sponsal. impub. & de sponsal. in 6. & in Constitutione B. Pij V.*

Quero, an ita hoc Tridentini decreto præsupponatur validitas Sponsalium, vt vir, & mulier possit in executionem ipsorum compellere promittentes ad contrahendum? Respondeo, totum hoc esse terminis iuris veteris à Concilio relictum.

Gradum autem, puta Petrus impediatur, ne puellam in matrimonium duceret, cum puella prius Petri germano, qui morte præuentus ipsam non attentauerat, sponsalia per verba de futuro contraxisset, sublatum esse à Concilio, declaratum fuit, cum debeat in linea transversali fieri computatio à remotiori, & sic à secundo, *cap. fin. ibique Abb. de consangu. & affinit.* Nec obstat Bulla B. Pij V. hac de re edita die 20. Augusti 1566. quia procedit quando agitur de dispensatione obtinenda, non de declaratione faciendâ. Item procedit in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, & non publicæ honestatis. Dicendum igitur primum, & secundum gradum publicæ honestatis ab eodem stipite à Concilio esse sublatum.

Ex sponsalibus verò contractis, & mutuo consensu dissolutis inducitur impedimentum publicæ honestatis. Concilium enim considerat quod à principio valida fuerint, per quod impedimentum induxerunt. Ex conditionatis tamen huiusmodi impedimentum non oritur ex *c. 1. in fin. de sponsal. in 6.* ante euentum conditionis.

Occasione autem huius publicæ honestatis impedimenti proposita fuit hæc facti species. Ludouica Mauritiæ matris impulsu cum Andrea sponsalia contraxit. Hæc, etsi sapius Andreas matrimonium consummare conatus sit, non habuerunt effectum, quia, instante Ludouica, inter eos contrahi non posse, declarauit Ordinarius; quare ortæ sunt inimicitæ. Ad has tollendas cupiebat Andreas sibi Mauritiæ matrem, cum qua sapius rem habuerat, & Ludouicam filiam Ioanni fratri germano matrimonio copulare. Hæc cum proposita fuissent, denegandam dixit Sac. Congregatio dispensationem, si Andreas cognouit matrem fornicariè post contracta sponsalia cum filia, cum tali casu sponsalia non possint dici nulla ex fornicatione matris, & sic præsupposita validitate sponsaliorum, ortum esse impedimentum publicæ honestatis, quia non potest apponi illa clausula, quod filia intacta, & in nullo penitus intentata. Si verò fornicatio matris præcessit Sponsalia filix, eo casu sponsalia fuerunt nulla, vel alia ratione dici possunt inualida, quia per vim matris sine consensu filix fuerint contracta, idèdque possit declarari Sponsalia cum filia nulla fuisse, atque adèd ex hoc decreto nullum impedimentum publicæ honestati processisse, licet illud iure veteri inductum fuerit, posse Oratores contrahere absque alia dispensatione, & sic committendum Ordinario, vt permittat contrahere, matrem verò propter fornicationem, & Andream tunc propter attentionem puellæ ante tempus puniat.

Quod autem ex Sponsalibus de præsentis non oriatur affinitas, sed impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, licet fortius illo, quod oritur ex sponsalibus de futuro consultis Theologis, & Canonistis iussu Sixti V. in Congregatione iterum firmatum fuit. Consequenter ortæ dubitatione, an ex matrimonio per verba de præsentis, contra formam à Concilio traditam contracto, oriatur impedimentum publicæ honestatis? Et quatenus oriatur, an sit restrictum ad primum gradum per hoc decretum?

tum? Cùm ad Gregorium XIII. controuersia hæc delata fuisset vnà cum rationibus, & Doctorum pro vtraque parte opinionibus, Sanctitas Sua inclinavit in receptionem sententiam, nempe vt ex matrimonio nulliter etiam à scientibus contracto, oriatur impedimentum publicæ honestatis. Non enim probauit distinctionem inter contrahentes scienter, vel ignoranter, cùm ratio suggerat multò magis oriri debere huiusmodi impedimentum inter scientes, nempe in pœnam, *arg. cap. Nuper de bigam.* Tamen dixit dubitationem proponendam in Congregatione, quæ censuit impedimentum iustitiæ publicæ honestatis oriri etiam ex matrimonio nulliter contracto ob non seruatum formam Concilij.

- 7 Si etiam quæras, an hoc decreto, quo restringitur impedimentum publicæ honestatis ad primum gradum comprehendantur ij, inter quos tale impedimentum ante Concilium inductum est, & an ad hoc decretum extendatur constitutio declaratoria B. Pij V. inserta inter Regulas Cancellariæ super decretis Concilij de compaternitate, & affinitate ex fornicatione, vbi B. Pius V. declarat eos, qui ante Concilium Tridentinum cognationem spirituales contraxerant, dummodò non sint ex personis in dictis decretis enumeratis, & inter quas tantum Concilium voluit deinceps contrahi hanc cognationem spirituales matrimonij vinculo inter se absque dispensatione Apostolica liberè, ac licitè copulari posse, & matrimonia etiam post confirmationem Concilij absque dispensatione inter eos iam contracta valere, Congregatio censuit comprehendere, declaratio verò Pij V. super impedimento publicæ honestatis emanauit ex sententia Congregationis. Cùm enim propositum esset dubium, an ex hoc decreto esset sublatum impedimentum publicæ honestatis vltra primum gradum proueniens ex matrimonio contracto per verba de præsentibus, non tamen consummato, dixit Congregatio, non esse sublatum; quia licet tam ex matrimonio contracto per verba de præsentibus, quam ex ipsis Sponsalibus passim à Doctoribus declaratur impedimentum publicæ honestatis, Abb. *in cap. Sponsam in princ. de sponsal. Couar. lib. 4. decr. part. 6. cap. 2. in princ.* tamen negari non potest, quin improprie vsurpetur; quia Sponsalia improprie dicuntur, quando matrimonium est contractum per verba de præsentibus, nam proprie sunt ante contractum matrimonium, Abb. *in rubr. num. 3. & in cap. pen. num. 2. de sponsal.* vbi infert ad statuta odiosa, & quæ strictè intelliguntur, loquentia de vxore, quæ proprie dicitur contracto matrimonio per verba de præsentibus, quod non comprehendantur Sponsalia per verba de futuro, & ibi latè Felin. *in rubr. col. 2.* At decretum Concilij est correctorium iuris communis, & idè verba proprie debent intelligi, præcipuè cùm ex Sponsalibus de præsentibus oriatur maior honestas, quam ex Sponsalibus de futuro, Abb. *in cap. Sponsam in princ. de sponsal.*
- 8 Parerga. In Legionensi; qui promisit ducere in vxorem Bertam per verba de futuro, quæ cùm esset mentecapta, non poterat contrahere matrimonium, potest ducere in vxorem illius sororem germanam, nec adest impedimentum, dummodò non sit sequuta copula.
- 9 Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum intelligitur tantum de sponsalibus de futuro, secus si matrimonium fuit contractum per verba de præsentibus, vt per Bullam B. Pij V. publicatam anno 1568.

CONSULTATIO LXXIX.

An honorantes Deiparam salutatione Angelicâ ad horarum ictus verè mille dierum indulgentias lucrantur?

Et an ad campanæ pulsus meridianum, & vespertinum sit necessariò orandum ita, vt ad huiusmodi preces iure quisque cogi possit?

- I AD primum affirmat Magius *de sacr. Cerem. disq. 6. num. 10.* refertque extare hac de re in officio purissimæ, ac immaculatæ Conceptionis Deiparæ Antuerpiæ excuso ann. 1613. testimonium in hæc verba: *Vt populus Christianus ad maiorem in dies Sanctissimæ Dei Mariæ cultum inciteretur, Leo X. felicis memorie Papa mille dies Indulgentiarum ijs omnibus concessit, qui sonante Horologio salutationem*

Tom. VII.

Angelicam semel in memoriam horæ mysterij Incarnationis deuotè recitauerint; quod & Paulus Papa V. postea confirmauit.

Eadem verba habentur in libello inscripto *Dies hominis Christiani*, quem Colonia excudit Ioannes Kenckius anno 1626. vbi auctor tradit hunc modum. *Quotiescumque auditur horam vnâ Ave Maria, & Omnipotens sanctam donet mortalibus horam: Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria.* Deque eisdem Indulgentijs scribit Franciscus de la Crois *in hortulo Mariano ariola 2. cap. 5.* Antonius Bolinghemius in duodecim motiuis ad frequentandam Salutationem Angelicam *mot. 10.* & in libro de *Omnipotente bellatrice par. 2. cap. 2.* Georgius Coluenerius in *Kal. cap. 3. gen. comm. num. 3.* & Ignatius à Caruago *lib. 3. cap. 1. deu. 1.*

At verò Indulgentiam istam esse falsam, & apochrypham declarauit iam pridem sub die 9. Octobris anni 1613. sub ipso Paulo V. ac eo anno, quo typis euulgatum est Antuerpiæ superius relatum Officium, S. Congregatio S. Officij Inquisitionis. Quare ad id refutandum non immoror.

Illud verò prætermittendum non est, quod ex Laurentio Beyerlinchio decerpit idem Magius loco citato *disq. 1.* nimirum: *Inoleuit mos apud Catholicos salutandi B. Virginem ad pulsus Campanæ maioris, quæ, desinente die triplici sonitu tunditur, cuius deuotionis initium tribuunt D. Bonauentura, vt qui coram Xisto IV. Pontifice perorans petijt à Pontifice, quatenus Religiosi S. Francisci mouere possunt populum, vt, absolutis diei precibus, signo Campanæ audito, Ave Maria omnes recitent.*

Quod planè falsum est, ac miror Magium, qui in plerisque tam accuratè quæstiones mouet, ac dirimit, vt nihil supra videri possit, hunc errorem non animaduertisse. Est enim aperta Beyerlinchij aberratio à chronologia. Nam Xistus IV. fuit D. Bonauentura posterior duobus sæculis; nisi velis dicere, non fuisse D. Bonauenturam, qui coram Xisto perorauit, sed eius vmbra, aut per anacronismum id dictum esse. Primum nusquam legitur. Alterum non permittitur, nisi poetis ex Scaligero *lib. 3. poet. cap. 49.* Quare in historico vel erit lapsus ex obliuione, vel ex inscitia, vel ex imprudentia; Quis verò fuerit qui coram Xisto perorauerat, mox dicetur.

Ad secundum. Haud alienum à nostro instituto fore puto, si hac de re aliquid in præsentia in medium afferam, præsertim cùm hæc quæstio à nemine, quod sciam, ex professo sit tractata hæctenus.

Et affirmatiuam partem tuemur. Primò; experientia enim nos docet, Ecclesiam sine aliquibus externis ritibus constare non posse, præsertim vbi crassiores, & rudiores sunt homines.

Deinde omni loco ac tempore, iuxta Apostolum, orare nos debere, & id quidem vltro. Sed quia tardiores sumus, quàm oportet, publico signo, quasi classico quodam, ad preces nos excitari debere.

Ad hæc negari non potest, veteres semper habuisse certas, & constitutas horas precum. Daniel domum suam ingressus apertis fenestris in cœnaculo suo contra Hierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat; Quæ autem illa tempora fuerint, explicat D. Hieronymus. *Tria, inquit, sunt tempora, quibus Deo flectenda sunt genua. Tertiam horam, sextam, & nonam Ecclesiastica traditio intelligit. Denique tertia hora descendit Spiritus Sanctus super Apostolos. Sexta volens Petrus comedere, ad orationem ascendit in cœnaculum. Nona Petrus, & Ioannes ascendebant in Templum.* Tertullianus præterea, quo inter Ecclesiasticos Scriptores vetustiore Latini non habent: *Intelligentur, ait, salua planè indifferentia, semper, & vbiq; ac omni tempore orandum; tamen tres istas horas, vt insigniores in rebus humanis, quæ diem distribuunt, quæ negotia distinguunt, quæ publicè resonant, ita & solemniores fuisse in precibus diuinis; quod suadet etiam Danielis argumentum ter die orantis, vtpote per aliarum horarum exceptionem, non aliarum autem, quam insigniorum, exinde Apostolicarum, tertia, sexta, nona.*

Omitto hic aliorum Patrum testimonia, & è Scripturis exempla, qui certis horis interdium, atque etiam noctis Deum adorauerunt. Satis sit Sanctis vtriusque fœderis certas horas fuisse precum; quod si eas horas deligere licuit

licuit, cur non etiam publico signo liceret ad earum obseruationem homines excitare? Et vnde probari poteris illud olim factum, nec ne? Certè Tertullianus tres horas, Tertiam scilicet, Sextam, & Nonam Resonare dicit.

11 At quod ex Tertulliano conijcere aliqui volunt, leuis est coniectura. Quis enim credat illis temporibus, quibus vix in publicum prodire licebat Christianis, quando priuatis in domibus, aut etiam in subterraneis cryptis metu persecutionis orandi causa conueniebant, tubis, aut campanis, aut voce præconis statas horas denunciatas fuisse? Loquitur Tertullianus de ciuili obseruatione, quæ apud Romanos in vfu erat. Tres horæ nominatæ totum diem in quadrantes distinguunt; & certa quasi officia singulorum erant. Notum est illud Poetæ: *Exercet raucos tertia caufidicos*. Item: *Sexta quies laxis*. Et rursus: *Imperat extructos frangere nona thoros*. Quare cum causas in foro agere tertia, sextam otio, & meditationi darent; nona cœnarent, hinc inquit Tertullianus, istis horis, vt insignioribus diem distribui, negotia distingui, & eadem publicè resonare, vel quod celebres, vel quod cum aliæ horæ clepsydri, & gnomonis vmbra lucente Sole indicarentur, hæc signo aliquo sonoro publicè indicabantur. Cum igitur hæc tempora insigniora essent, veteres Christiani pro sua pietate illis horis, quibus alij in foro litigabant, aut domi delitiabantur, ipsi Deum inuocabant, & adorabant.

12 Veteres autem habuisse certas precandi horas, manè præsertim, ac vesperi fatemur quidem. Fuere autem hæc preces publicæ, in quibus ad Sacrificia peragenda conueniebant, aut ad Sacros cœtus conuocabantur. In priuatis etiam precibus easdem horas, & præterea etiam alias obseruatas fuisse non negamus. Sed quoad publicos cœtus Ecclesiæ singulæ suam libertatem semper habuere de his rebus constituendi. Id, quod testatur magnum discrimen in Ecclesijs obseruatum circa has horas, vt in Ecclesiastica historia Socratis traditur *lib. 5. cap. 22.*

13 Præterea assidua apud nos esse debet beneficiorum Christi memoria. Quis ergo inutile esse affirmare ausit, illa tempora, quibus Christus singulare opus salutis nostræ peregit, propriis notis insignire? Vt nimirum homines illo tempore ad agendas Deo gratias excitentur. Itaque tres illæ horæ modò commemoratæ, à veteribus idè obseruatæ videntur, quod tertia hora sententia mortis contra Christum lata est, Sexta Cruci affixus, Nona spiritum in manus Patris tradidit; quid ergo vetat nos easdem, aut aliàs etiam horas obseruare? Marutinam scilicet, qua vincit, & ad Pilatum ductus: Meridiem, seu sextam, qua Crucifixus: Vesperam, qua de Cruce depositus, ac sepultus est, quo videlicet memoria beneficiorum Christi animis rudium, & imperitorum hominum infereretur, & plebis assueferet ad hæc beneficia Seruatoris meditanda, & ad agendas illi gratias. Cum igitur Passionis, mortis, & sepulture Christi his signis publicis admoneamur, quis Christianus ea obseruare inutile esse, & ad huiusmodi preces iure cogi non posse dixerit?

14 Quod verò ad Magium, & Beyerlinchium ita. Laurentius Surius *to. 4. de vit. Sanctor.* ex oratione ab Octauiano de Martinis Sueslano coram Xisto IV. Pontifice habita, refert, D. Bonauenturam Ordinis Minorum Generalem Ministrum instituisse, vt Minoritæ populum hortarentur ad salutandam Virginem Mariam signo Campanæ audito post completorium, quod creditum sit, eandem ea ipsa hora ab Angelo salutatam fuisse. Hoc institutum à D. Bonauentura annis circiter 70. ante Ioannem XXII. si verum est quod Surius indicat.

CONSULTATIO LXXX.

Quisnam declarare debeat, vel possit, num occidens, vel mutilans defendendo vitam suam indigeat dispensatione ab irregularitate, Sedesne Apostolica, an verò Ordinarius?

1 Certum omninò est, quod si quis occiderit, vel mutilauerit defendendo vitam suam ab iniusto inuasore cum moderamine inculpatæ tutelæ non incurrat irregularita-

tem, vt expressè decernitur in *Clem. Si furiosus de homic.* per hæc verba: *Si furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilat, aut occidat, nulla ex hoc irregularitatem incurrit. Idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat inuasorem.* Et docent omnes, quorum catalogum pudet allegare in re clarissima. Præ omnibus adi Sayrum *de censur. lib. 6. cap. 17. num. 1.*

Atque adeò non indiget dispensatione, idque declarare etiam poterit Ordinarius, vt censuit sæpius S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, præsertim in Lucertina 1580. in Sebenicensi 1587. & in Ianuensi die 23. Maij anno 1589. his verbis.

Al Vicario di Genova: *Essendosi proposto à questi miei Illustrissimi Signori il motivo del dubio, che fate sopra il particolare di N. doppo maturo discorso hanno risoluto, si come altre volte si è fatto in simil caso, che se egli uccise l'aggressore non potendo euitare altrimenti la morte, non sia incorso in irregolarità, e non habbia però bisogno di dispensa secondo i termini della Clementina: Si furiosus de homic. E così ancora quanto alla dichiarazione da farsi sopra di ciò, che non sia riservata à questa Santa Sede, ma possa farsi anche dall'Ordinario, essendo che il cap. 7. della sess. 14. si come altra volta è stato dichiarato dalla Congregazione del Concilio, dee intendersi senza alterazione del ius antico per quello, che tocca à questo caso.*

Ratio autem est, quia ius naturale hoc dicat, vt quisquis potius vitam suam propriam, quam vitam proximi tueatur, quod certum est, quando aliter vitam suam tueri non possit, quam proximum occidendo. Vnde in *l. 1. ff. de iust. & iur. §. vim*, dicitur, *vim vi repellere licet*. Denique habetur *c. 3. de sent. excom. & l. c. qui aggressorem, & l. Si quis percussorem, C. de sicar.* & nos de hoc aliàs abundè.

Vtantur igitur Ordinarii hoc iure suo, & mihi gratias, si non referant, saltem agant, quod ipsis id exhibui ad seruandum suas, suorumque conscientias.

CONSULTATIO LXXXI.

An toleranda sint mulieres nuptæ, quæ publicè meretricio more prostituuntur omnibus in maximum Sacramenti matrimonij opprobrium?

Et quatenus negatiuè, quo salubriori, & faciliori remedio prouideri possit animarum saluti absque edictis, ac publicitate, & cum minori scandalo populi?

Arbitrantur plerique crimen adulterij comparari maiestatis delicto, vt per Mantic. *singul. 117. num. 2.* & Vvesemb. *parat. ad titul. de adul. num. 1.* Et idè rectè à Triboniano, reliquisque Pandectarum confarcinatoribus, Iulia legis de adulterijs tractationem subiectam legi maiestatis. Docet ex multis Dionys. Carthus. *libel. de conuers. peccat. art. 5.* inter grauissima peccata hoc esse, & maius homicidio in *l. Codicillis 91. §. matre*, iuncta *Gloss. marg. & ibi Bal. de leg. 2.* Eoque referenda est parabola Nathani Prophetæ *2. Reg. cap. 12.* per quam atrocitatem criminis adulterij Dauid expressit, & ad quam ille dignum morte dixit. Et quamuis ob adulterium Berfabæ Vriam virum eius Dauid occidi curasset, nihilominus tamen pro adulterio tantum punitus atrociter fertur. *Quamobrem*, inquit illi Deus, *non recedet gladius de domo tua in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Vria Ethai, vt esset uxor tua. Suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius.*

Pro pœna imponenda in hoc crimine consideramus ipsum crimen pro re, personas delinquentium, & modum, seu actionem, qua delinquitur, hæcque simul considerari par est. In crimine perpendimus, an simplex crimen sit adulterij, an cum alio mistum. Adulterium simplex, quando innupta iungitur uxorem habenti, vel contra, si nuptæ qui uxore caret, vel si uterque delinquentium coniugio potiat, Modest. in *l. stuprum 34. & l. inter liberos 6. ad leg. Iul. de adul. l. inter stuprum 101. de verb. signif.* Vel alter, vel uterque sponsalia cum alio, aliæque contraxerint. Et grauius peccat adulter uxorem habens, quam

quam solutus cum vxore alterius, *cap. quemadmodum §. sunt* 23. *quest. 7.*

3 Pœna adulterij simplicis est iure diuino vtriusque delinquentis lapidatio, Deuter. *cap. 22.* Ioan. *c. 8.* Daniel. *13. can. Satis 33. qu. 5.* accusatione tamen præcedente, *Ioan. 8.*

4 Iure ciuili legis Iuliae pœna erat vltimum supplicium, *l. quamuis 30. §. fin. C. ad leg. Iul. de adult. §. Item lex Iulia de adult. de publ. ind. apud Iustin.* quo tempore legem tulit Octavianus Cæsar Iulij nomine *l. 1. & 2. ad leg. Iul. de adult.* Suet. *in Augusto cap. 34.* quia adoptatus à Iulio, Suet. *ibi cap. 7.* Flor. *epit. & Zonar. to. 2. annal.* Obtinuit tamen postea tempore Adriani, & Antonini Pij, quorum ætate vixit Adrianus, Pantal. *in chronol.* ne mortis pœna esset. Nec vllam fuisse legem de coercendis stupris latam tempore Tarquinij Superbi, docent verba Ciceronis *2. de legib. quæ vt breuia, sic præclara producam: Si regnante, ait, Tarquinio nulla erat Romæ lata lex de stupris, idcirco non contra illam legem sempiternam, scilicet rationem diuinam, prohibentem, Sextus Tarquinius vim Lucretiæ Tricipitini filie attulit.*

5 Lex Iulia cum contemneretur renouata à Domitiano, teste Zonara *tom. 2.* succedentibus temporibus, & licuit iure Romano marito deprehensum adulterum in domo sua cum vxore in ipso actu, humilem tamen, & vilem personam occidere, *l. marito, & l. Si adulterium, §. Imperatores ad l. Iul. de adult. l. Gracchus 4. C. eod. l. 3. §. Si maritus ad Syllan.* Patri autem eundem adulterum cum filia, in potestate tamen constituta in adulterio deprehensum, cuiuslibet fuerit is conditionis, & in sua, & in generi domo occidere licuit, dummodò quoque filiam occidisset, vel per eum non stetit, *l. patri cum tribus seqq. & l. nihil 32. ad leg. Iul. de adult.* quod & in filiis occidentibus vtroque iussu patris obseruandum placuit Alexandro Cæsari, *d. l. Gracchus, §. 1. eod. C.* & ibi Bald. Ratio autem ponitur à Iureconsulto *in l. 2. §. initium,* ibi, *vt morte virginis contumeliam stupri arceret, ff. de orig. iur.* & eadem est ratio in patre occidente filiam adulteram, vt ibi ait textus, loquens de patre. Ex quibus inferitur post interfectam vxorem, vel filiam non posse patri, vel marito stuprum, vel adulterium in opprobrium attribui. Quod extendunt ad vxorem prægnantem Baldus *in l. Imperator, ff. de stat. hom.* quam sequitur Felin. *in cap. si vero col. 2. de sent. excom.* Si tamen filia adulterans extra facta paterna fuisset, non permittebatur ius necis, quod in liberos in sua potestate constitutos patres habebat, *d. l. patri, & l. seqq. §. 1. de patr. pot. Dionys. Halicarn. in 2.*

6 Pontificio iure non ita graue scelus ducitur adulterium pati, ac vxorem occidere, *can. Si quod verius 33. quest. 2.* qui est D. Augustini *de adulterinis coniug. lib. 2. cap. 15.* per rationes ab eo deductas. Sicque in foro conscientiae non licet occidere adulterum, aut vxorem adulteram marito, *can. inter hæc, iuncta Glos. & can. admonere d. caus. 33. quest. 2.* quia soli Iudici licet occidere, seu Principi, qui habet gladij potestatem, *can. cum homo, can. homicidium 33. qu. 5. & ad Rom. 12.* At scio displicuisse hanc sententiam Iulio Claro *lib. 5. sent. §. homicidium num. 50. & 54.* qui ait, hanc permissionem legis non esse contra conscientiam. Ego verò verissimam puto, & esse peccatum mortale occidere, etiam adulteram, fuitque damnata contraria ab Alexandro VII. quæ est *9. in ordine vbi dicitur: Non peccat Maritus, occidens propria auctoritate vxorem in adulterio deprehensam.* Cum parata sint iuris, & accusationis remedia ad vindicandum adulterium. Neque est singulis concedendum, quod per Magistratus solet expediri, *l. non est singulis, ff. de reg. iur.* Et idcirco iudiciorum rigor in medio positus, ne quisquam sibi valeat permittere iniuriam, *cap. Nullus de Inda. cap. Porro de diuort.* Nec licet inauditum, & indemnatum, quantumuis scelestissimum, priuato necare, propter rationes *l. fin. C. de malefic. & mathem. l. 1. C. quando lic. fin. indic. se vind. l. inauditum, ff. ad leg. Cornel. de sicar.*

7 Quo circa neque excusatur omninò à delicto etiam iure ciuili occidens adulteram, sed pœna afficitur aliqua *in l. si adulterum, §. Imperatores, ff. ad leg. Iul. de adult.* priuarique debet lucro, quod alioquin ex consuetudine, vel pacto habiturus esset dotis, occidendo vxorem, *l. si ab hostibus, §. 1. ff. sol. matr.* lucratur autem, si accuset, *cap. Plerumque de donat. inter vir. & vxor. §. fin. de adult. anth. vt liceat mari, & auig.*

Tom. VII.

Hæc autem pœna iure Nouellarum in mulieribus leuior, *anth. Sed hodie, Cod. ad leg. Iul. de adult. §. Si vero quando, vt nulli ind. lic. hab. loc. ser. collat. 9. tit. 9.* quam olim fuerit, per quam adultera verberata in monasterium detruditur, vnde intra biennium à viro extrahi potest, si ei reconcilietur. At biennio transacto, vel viro intra biennium priusquam reduceret, mortuo, mulier in monasterium tonsa, habitu suscepto, perpetuò adiudicatur, duabus partibus bonorum, si habeat, liberis applicandis, tertia monasterio. Si liberi non sint, tertia parte proximis applicanda, duabus monasterio. Et si illi non sint, monasterio omnibus bonis dandis, pactis dotalium instrumentorum in omni casu viro soluendis.

Putant aliqui, hanc constitutionem emendare pœnam capitalem tantum in adultera, relinquunt autem intactam in adultero, quam ad legem Iuliam refert Iustinianus *§. Item lex Iulia de adult. de publ. indic.* quæ certè de adulteris loquitur. Verum dubito, ne de viris tantum, non etiam de mulieribus loquatur. Nam gladij vltionem in viros tempore Augusti fuisse inuenio, in mulieres adulteras non item, nisi exempla singularia sint, & ex clementia pœna commutata. Sicut & in posterioribus Imperatoribus obseruatum est, Suet. *in Octauio c. 65.* Senec. *lib. 3. de benef. cap. 32.* Vellei. *Paterc. lib. post. hist. Cornel. Tacit. lib. 1. & 4.* Dio Cass. *lib. 54. Plin. lib. 6. Epist. ad Corn.*

Erit fortassè monasterij inclusio interdum sine verberibus referenda ad Iustiniani inuentum. Nam is, vt Procopius scribit *lib. 1. de edific. Iustiniani,* etiam Byzantij ex suausu Theodoræ vxoris, turbam illam muliercularum, quæ in domibus lenonum erat, turpi quaestui seruientium haud quidem spontè, sed vi quadam adactarum, vt inopiam releurent, sustulit, multoque sumptu in palatio antiquo versus Euxinum pontum monasterium magnificentissimum, futurum habitaculum mulieribus, quas vitæ prioris pœniteret, constituit, conuentumque hunc feminarum idèd vocauerit græcè Metanzam, latinè Pœnitentiam, multoque pecuniarum reddito dotauit. Tholosæ, ac Romæ, alibique sunt monasteria huic simile, quæ vulgò dicuntur Mariæ Magdalenæ. In Gallia, vt plerumque sequuntur iuris nouellarum Iustiniani in puniendis adulterijs regulas, de quibus *in anth. Sed hodie, Cod. ad leg. Iul. de adult.* secundum quam iudicatum in Senatu Parisiensi refert Papus *lib. 22. Rhapsod. arest. tit. 9. art. 1. & 2.* Refert & alia similia Curiarum placita Boerius *decis. 207. num. 12.*

Atque ex his respondeo ad primum, non esse tolerandas per ea, quæ latè congerit Tiraquel. *ad leg. connub. tot. lib. 13.* quia non sunt simplices meretrices, quæ tolerantur dumtaxat respectu pœnæ, non peccati, cum istæ aliàs reijciuntur ab Ecclesia, tanquam infames, ac rebelles, vt per Bartol. *in l. verum num. 2. ff. de furt. & in l. Si vxor, ff. de adult.* Et quamuis in foro fori pœna ex consuetudine in meretrice nupta dissimulari consueuerit, vt per Ricciol. *de person. qua in stat. reprob. vers. lib. 2. cap. 3. num. 3.* nullo tamen modo à Pontifice Summo id tolerari debet, quando publicè prostituatur, quia in hoc casu non potest dari tolerantia, quæ consistit in tacendo, sed Pontifex cooperaretur in actu peccati.

Non obstat, quod scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus per regulam *scienti de regul. iur. in 6. & in l. 1. in fin. ff. de act. empt.* Nam id non vindicatur sibi locum in meretricibus coniugatis, vt annotat Io. Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. de iniur. & damn. dat. vbi decidit;* quod statutum permittens meretrices percuti, non habet locum in coniugata *arg. textus in l. vxori, §. 1. ff. de adult.* vbi matrimonium in meretrice consideratur ita, vt locus sit accusationi adulterij. Et hanc limitationem tradunt certatim Alex. & Andr. Sicul. *in l. consentaneum in paraphrasi ad Baldi monumenta, C. quomodo, & quando Iudex,* ac sequitur Cotta *in memor. v. meretrix.*

Ad 2. Præ cæteris remedijs, ac pœnis adductis à Tiraquello loco allegato minùs exempli mali, vel nocentis continere mihi videtur, vsuque ferè sapientissimorum omnium Magistratum probatum illud est, quod præbet *d. anth. Sed hodie, C. ad leg. Iul. de adult.* vbi Glos. & Doctores, vt scilicet in monasterium, hoc est, iuxta præfentes mores in domos Conuertitarum, seu mulierum malè nuptarum detrudantur. Hoc asserunt Petr. Barbof. *in repet. l. 2. in princ. par. 1. num. 6. ff. sol. matr.* vbi quod ita

aliàs fuit seruatum, Anton. Gomez in l. Tauri 80. num. 47. vbi quod ita etiam communiter tradunt Canonistæ in cap. tue de procur. & in cap. gaudemus de conuers. coniug. Quibus concinit Statutum Vrbs lib. 2. cap. 50. vbi quod pro adulterio mulier tonsa in loco malè nuptis deputato, vel alio sibi pro carcere deputando, detrudi debet. Quibus fauet Constitutio Sixti V. de adulteris.

13 Interim ego producam adulteram portento iucundè punitam. Sanctus Gangulphus Marrvr Burgundus fuit, valenti habitudine, forma etiam dignitate honestus, Adhuc adolescens spectacula quæque, & petulantium iuuenum lubrica confortia vitabat. Quum amplissimi patrimonij facultates ad eum deuenissent, non facillè dixerim, quantam sibi imperauit in pauperes prodigalitate. Ipse interim splendidus, Pipino Regi in delicijs fuit. Et, quod rem incipit, vxorem duxit ortus nobilitatem parem, morum diuortio aduersam, utpote quæ rupta coniugij fide, Clerico cuidam sacrilegè misceretur. Quod facinus, velut Aneas à Venere, casta nube principio obductum est; tum verò erumpens, stricturas aliquas sui ad Gangulphum emisit. Hic coniugem conuenire, admonere dati Sacramenti, sequioris notæ, iniecta etiam natalium memoria, quibus utique par foret eam meliori industria respondere; non facillè personam sustineri, nec posse dari regalibus vnquam secretum vitijs, adedque nitendum esse ei, ut quoniam deberet magnæ famæ esse, vellet esse bonæ. Illa ad hæc furorem furere, cælum terræ miscere, velint nolint in testimonium honestatis suæ aduocanda, nullam matronarum sibi pudicitia parem, quàm ut eatenus factam, tectamque seruauit, ita vellet ad manes, & busta perferre. Adeo nullæ pudicitiam contentius prædicant, quàm quæ minus habent. Ita hæc luto lutulentior seipsam in factos Sanctorum referebat. At enim retracta est ad volutabrum. Namque quum marito fidei seruata fidem facere vellet, in tepido fonte obrigit, & qua secumque aqua ei effudit, cutem abstraxit. Ita conuicta illa repudium à Sancto accepit, maiori interim damno, quàm dolore, nempe iugo subducta lasciuia iuuenca, adultero conuixit. Quoniam autem scelera se seminant, & rarissimus est, qui errat semel, illi ex adulterio homicidium susceperunt. Summa Sancto necem machinati intulerunt, machus ferro, vxor imperio, quæ scilicet eum Clerici brachio interemit, at non impune; nempe mali bibunt improbitatis fœcem. Clericus enim sublato obice lætus cum ventrem exoneratet, viscera in cloacam demisit, negataque mora respiscendi infœlicem animam Tartaro mancipauit. Longè alio exito quàm Gangulphus, cuius sacra exuuiæ quacumque ferebantur, pompam miraculorum circumferabant. Nota illa, agnita, & credita omnibus est; sola eius vxor adhuc ceruicosa, fidem suam negare, alienam demere studebat; perinde, iniquiens, efficit virtutes corpus Gangulphi, atque alius mea. Videte vindictam. Ea verba locuta, aluo crepitu dedit, & loqui pergens, perrexit etiam crepare; quin dum vixit, redeunte per hebdomadam die, quo hæc blasphemauit, fuit autem Veneris dies, quot ore voces, tot aluo crepitu dedit. Qua infamia cum vbique Burgundia laboraret, Pipino Regi risum mouit, & pruritus hæc experiendi. Ergo illac peruadens, destinavit saltem exploratores, qui (quod etiam rideas) quoniam scemina non sonabat quotidie, debuerunt diem Veneris pro crepitu audiendo præstolari. Præstolati autem audiuerunt, eam infernè, supernè vocalem, reciprocè spiritum ducere ad numerum utrobique, quod ut Regi probarent, ultra aures, etiam nares in testimonium aduocarunt. Ex Petro de Natalibus lib. 9. cap. 28. & ex Surio tom. 3. in S. Gangulpho.

CONSULTATIO LXXXII.

An & quatenus pignorationes, clarigationes, vulgò reprefalix indici possint? Et an contra Clericos?

AD iniurias vlciscendas pertinere videtur pignorationum, seu reprefalium ius, quo vtuntur Reges, ac Respublicæ aliquando ad emendandas iniurias regnicolis in alienis regnis illatas. Eæ inductæ sunt ad exemplum Androlepsia Græcorum, quæ erat ius quoddam pignorationum hominum, quando cædes patrata erat, & auctor non reddebatur à ciuitate, in quam refugerat, vel vbi erat. Tunc enim licebat ex eius ciuitatis ciuibus tres capere, quousque reum redderent, Iul. Pollux lib. 8. cap. 1. Demosthen. contra Aristocr. & Suidas.

Androlepsia autem propria auctoritate fiebat eorum, qui vltionem necis postulabant, vt ex eodem Iulio Polluci patet, & Budæus fatetur in annot. l. aut facta, §. euentus, ff. de pen. neque alio modo, quàm ob cædis iniuriam. Quare hæc non exprimit, quæ reprefalix dicuntur, quarum significatio est iterum aliud pro re sua accipere, & iniuriam in damno, & facto consistentem, postulare refarciri. Eòque nomine licere res capere, & retinere eorum, apud quos, qui damnum dederunt, sunt, cum de iure reddendo, qui ibi imperant interpellati, nolunt statuere, donec satisfiat. Licere autem retinere & capere, non propria auctoritate, sed publica, Principis inquam, in cuius dominio est is, cui damnum iniuste datum, vel iniuria facta ab alieni regni hominibus, vel prædonibus.

Is enim Princeps Legatum, vocabant Romani patrem patratum, vel alterius conditionis hominem, mittit ad illius dictionis, vbi damnum datum, vel rei degunt, Principem, vel populum, vel Præsulem, vt iubeant ablata iniuste restitui, iniuriamve refarciri, clarè, & apertè protestando, ni fecerint, se bellum eis, vel reprefalias indicere, & hostili animo eorum bona in regno suo reperta, retenturum. Idque est clarigatio, rerum repetitio. Inijciunt enim signum Legati in ciuitatem illam, quæ nocet, vel in regnum, cuius se hostili more, comperta in regno, cuius est iniuria affectus, capienda iti prædicunt, donec satisfiat.

Sunt enim reprefaliorum iura, vt quicumque eorum, quibus indicuntur, territorium eius, qui indicit, intrauerit, possit retineri cum bonis vsque ad satisfactionem. Dubitat autem Bartolus de reprefal. num possint istæ clarigationes, & pignorationes bonorum hominum alterius prouinciæ, qui tamen damnum non dederunt, pro aliorum noxa fieri, aliasque annectit quæstiones, pro quarum breui conclusione sic accipe.

Permissas esse hominum, etiam liberorum, & rerum detentiones, & pignorationes, dummodò obseruemus primùm iustam esse causam præcedentem, deinde clarigationem rectè, & modo legitimo factam, etsi in eos, in quos oportet, & per quos oportet, fuerit executioni demandata. Causa legitima erit, si iniuriæ præcedant, vel prædationes, quæ dum refarciri postulantur, contemnantur, Bartol. in dict. tract. reprefal. quest. 1. Guid. Pap. quest. 32. latè Ioan. Andr. in Mercurial. ad cap. non debet de regul. iur. in 6. Nam ob id legitimum bellum indici potest, can. Dominus noster 23. quest. 2. & D. Thom. 2. 2. quest. 40. art. 1. Sic Romani Illyricum bellum susceperunt, quod Illyrij nauigantes, qui Romanæ ditionis erant, infestarent, nec consequentibus illis per Legatos, satisfacerent, vt auctor Polybius lib. 2. hist.

Hinc, licet huiusmodi de reprefalix sint à iure ciuili prohibita in d. auth. sed omnino, C. ne vxor. pro marito, sintque contra iuris naturalis æquitatem, vt in cap. vn. de iniur. quia æquitas iuris naturalis non patitur, vt innocens pro nocente puniatur, aut grauetur, & idè quipreprefalias aliquem grauat, tenetur damnum illatum restituere, Archid. Io. Andr. Anchar. Gemin. & Franch. in d. cap. vn. de iniur. Nihilominus, quia reprefalix huiusmodi speciem belli habent, licite sunt, concurrentibus tribus illis, quæ ad iustum bellum necessaria sunt secundum doctrinam D. Thomæ 2. 2. qu. 40. art. 1. sexque conditiones requirit Diana part. 4. tr. 4. resol. 72.

- 6 Iustum hoc bellum ob præceptum illud, alterum non lædere, nemini nocere, quæ iuris naturalis sunt. Pari modo quæ in regno, vel inter subditos iura obseruantur, eadem alienigenis reddi debent. *Qui Magistratum, inquit lex, l. 1. quod quisque iuris, ff. lib. 2. tit. 2. potestatemque habuerit, si quid in aliquem noui iuris statuerit, ipse quoque postulante aduersario, eodem iure uti debet. Quod iustum est, ait Moyses Deuter. 1. & 16. Leuit. 24. Iacob. 2. iudicate, sine cuius ille sit, siue peregrinus. Nulla enim erit distantia personarum. Et rursus: peregrino non eris molestus, Exod. 23.*
- 7 Exigitur quoque pro causa legitima, vt primum de iniuria, vel prædatione commissa constet, requisitumque fuisse dominum loci, vel Principem, qui non agnoscit Superiorem, vel populum, seu Rempublicam, vbi commissa hæc, vt iure statuatur in suum regniculam, vel ciuem, vel subditum pro spoliato, vel iniuria affecto, qui postulat, *d. can. Dominus noster 23. quæst. 1. defumptus ex D. Augustino lib. 6. quæst. 10. Bartol. loc. cit. quæst. 1. Guido Pap. d. quæst. 32. & 33. Io. Andr. in cit. cap. non debet, Bald. in l. sed omnino auth. vt non fiant pignorat. C. ne vxor pro marito col. pen. Io. de Lignan. in iract. represal. Quæ cognitio propterea est saltem prius summam examinanda, vt per Bartol. eodem loco quæst. 9. n. 7. Angel. conf. 122. num. 2. & conf. 196. num. 1. vbi præter formam requiritur pro substantia cognitionem, & probationem iuris petentis, Coler. de proces. execr. cap. 2. num. 307. & seqq. & n. 303. part. 1. vbi ait, quod ratio denegandi represalias in Imperio est, ne in eo pax publica ob priuati alicuius commodum turbetur. Requiritur autem cognitio causæ, quia, non cognita iustitia petentis represalias, & consequenter iustitiæ denegationi, represaliam soluentes non possent habere regressum aduersus principalem debitorem, tamquam eum, qui solum tenetur in casu, quo represalia iuste fuerint concessæ, Ruin. conf. 107. num. 11. lib. 5. Minfynger. centur. 6. obseru. 1. in fin. Cost. de remed. subsid. remed. 17. num. 16. Seraph. dec. 453. n. 3.*
- 8 Sic Romani priusquam Illyriis bellum indicerent, Teugam Reginam interpellarunt per Legatos, vt emendari iuberet illatum damnum. Vbi cumque enim pro iustitia obrinenda potest læsus Superiorem eorum, qui deliquerunt, adire, non est concedenda hæc pignoratio, Ioan. de Belloiuc. in §. vt non fiant pignorat. Quare ante concessionem, & fides faciendæ a creditore petente represalias de debito, & de interpellatione, & diligentis, vt dicunt, iuris obrinendi, debetque debitum liquidò esse sine exceptione, Bald. in d. l. sed omnino, & aduersarius debitor potentissimus. Sed & Princeps superior, vel populus si Respublica tantum concedit represalias, non Iudex solus sine eorum consensu, nisi ex forma statuti haberet hanc auctoritatem concedendi, idem Bald. loc. alleg. & Innoc. in cap. Cum olim de restit. spoliat. Io. de Lignan. in l. p. represal. & 2. in princ.
- 9 Post has obseruationes, nempe existente iusta causa, denegata iustitia, & cum auctoritate Principis, qui bellum solus ita & represalias inferre potest, cessant iura, quibus prohibetur, ne alius pro alterius debito, & pœna teneatur, nec pignorationes patiatur, *d. l. Sed omnino, C. ne vxor pro mar. l. prouidendum, C. de decur. cum siml. & tot. tit. vt non fiat pignorat. cap. 1. de iniur. in 6. Nam tunc agitur in conciuēs Reipublicæ, vel regnicolas domini denegantis, vt in noxios, & debitores, & hostes, qui patiuntur iniurias inter se ali, nutritive, & aliena retinent. Et proinde quæ ab hostibus capiuntur, iure retinentur, l. hostes, ff. de capt. & postlim. reuers.*
- 10 Sed & placuit in iure municipes quidem ex dolo non teneri alicuius singularis personæ; verum si quid ex dolo eius, qui eis administrat, ad eos peruenerit, teneri Vlpian. in l. sed si ex dolo 16. §. 1. ff. de dol. Quia videntur ratum habere, nisi reddant, *l. 1. §. deiecisse, ff. de vi, & vi arm. Deinde ex delicto domini, puniri posse subditos nemo dubitat, cap. si sententia 16. de sent. excom. in 6. & l. si verò dominus temporalis, C. de heret. Proinde dominus, qui illicitè retenta restituere legitime petita denegat, vel iniurias patitur peregrinorum in sua ditione inultas, rectè ad iustum, & ad restitutionem, vi, & manu militari adigitur, l. qui restituere, ff. de rei vendic. can. petimus 11. qu. 1. Nec iuste alienigenæ in regno illo, cuius est is, qui iniurias passus est, securitatem, seu tutum iter postulant, quod ipsi apud se iniuriam passo non præstiterint, l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empr. Proinde in eos hac pignoratione rectè agi-*

tur, vt prius damno refarcito, ipsi quoque tutum, quod violauerint, iter reddant peregrinantibus, & negotiatoribus iuxta iuris regulas, *can. Si quis Romipetas, & can. alii, qui 24. qu. 3. cap. 2. de treug. & pac. l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco publ. l. 1. §. 1. ff. de ijs, qui desec.*

Hoc tamen obseruatur in represalijs, vt creditor, qui personam, vel bona alterius negotiatoris represalijs suppositi ceperit, non possit retinere, sed debeat in publicam custodiam ducere, Bald. in d. l. sed omnino in 2. col. & in l. generali in 2. not. C. de decur. Io. de Lignan. de repres. part. 5. quæst. 12. Paul. de Cast. conf. 313. Et bona capta teneatur eius loci Iudici exhibere, vbi capta sunt, qui consignabit repertorio, & auctoritate publica vendi, & satisfieri creditori iubebit, vel creditoribus, ob quos indictæ sunt represaliæ, quibusue satisfactis cessant represaliæ, Bald. in d. l. Sed omnino in fin. C. ne vx. pro mar. Et si quid supra debitum superest, dominis reddendum erit, deductis impensis iudicialibus, & captionis legitimis. Quod enim supererit, consignandum est publicè, & restituendum.

Sicuti igitur spoliari possunt bonis externis ij innocentes, qui sunt partes Reipublicæ, cum qua geritur iustum bellum, eaque retineri, vt docent Caiet. in sum. v. bellum, Victor. de iur. belli n. 40. Couar. in reg. peccatum p. 2. §. 9. n. 4. & alij, ea ratione, quia tota Respublica reputatur hostis, idèdque fas est eam punire in omnibus suis membris, quatenus partes illius sunt quoad externa, & fortunæ bona. Quæ etiam de causa fas est imponere tali Reipublicæ tributum ab omnibus suis partibus soluendum, imò & ab omnibus successoribus, quatenus futuri sunt partes eiusdem Reipublicæ, esto cooperati non fuerint ad Reipublicæ delicta. Ita quoque licitæ sunt represaliæ, quando aliquis, aut aliqui de aliena Republica damnum intulerunt, & neque ipsi volunt satisfacere, neque Princeps, supremine moderatores Reipublicæ admoniti cogunt illos satisfacere. Eo namque ipso Respublica in suo Principe, aut moderatoribus culpam contrahit, fasque proinde est Principi, cui subditus est is, qui iniuriam est passus, concedere illi, aut alijs suis subditis, vt faciant represalias in bonis subditorum alterius Reipublicæ vsque ad debitam compensationem, esto illi, quorum bona occupantur, in culpa non fuerint. Quoniam in huiusmodi subditis punitur ea Respublica, quæ, quod tenebatur vindicare, neglexit. Ad stipulatur D. Augustinus in d. can. Dominus noster 23. quæst. 2. dum ait, iusta bella definiuntur, quæ vlciscuntur iniurias, si gens, aut ciuitas plectenda est, quæ vindicare neglexit, quod à suis improbè factum est, Victor. loc. cit. num. 41. & Canonistæ in cap. vn. de iniur. & damn. dato in 6. Quo loco aduertendum est, Principem, aut supremos illius Reipublicæ moderatores, qui in culpa fuerunt, vt represaliæ concederentur, teneri restituere innocentibus suæ Reipublicæ bona, quibus ita spoliati sunt. Hinc ad quem pertinet bellum mouere, ad eum solum spectat concedere represalias, Couar. in d. reg. peccatum part. 2. §. 9. num. 9. Camil. Borellad Bellug. in spec. rubr. 11. §. iam plura col. vlt. Francisc. Marc. decif. 769. num. 6. vol. 1. Id est, si habet merum & mistum imperium, Menoch. de arb. 527. num. 22.

Excipi tamen debent ab hoc iure represaliarum aliquæ personæ, quæ nec earum bona capi possunt. Primum represaliæ contra alicuius regni, vel ciuitatis, vel Reipublicæ personas intelliguntur de ibi habitantibus, non autem si nati inde in regno, qui indixit, habitent, Bartol. in l. 1. §. remouet, ff. de postul. & in l. prouinciales, ff. de verb. signif. & in tr. de repres. qu. 7. Bald. in cap. 1. §. 1. de for. fid. in feud. & in d. l. Sed omnino, C. ne vx. pro mar. Quia is non videtur eius prouinciæ, in qua non habitat, sceleris esse particeps, nisi post indictas represalias desisset esse eius ciuitatis, contra quam indictæ, ciuis, Bald. in l. quidam in fin. C. de fideic.

Secundò non habet locum contra peregrinantes religionis causa, Bartol. in 9. quæst. par. 7. represal. vel studiorum, quales scholastici, aut habita, Cod. ne filij pro patr. ibique Bald. & Bartol. d. qu. 7. & in l. 2. §. legatis not. 4. ff. de iudic. Io. de Lignan. de repres. p. 7. qu. 2. princip. Et eorum bidelli, scriptores, seu librarij eorum, Bald. in d. l. sed omnino, nec etiam contra oratores, Legatos, mulieres, vel aliàs personas, de quibus vide disputantem Bartol. in eod. tract. represal. qu. 7. & Bertach. in dict. iur. v. represalia contra quos concedantur, qui probat per alios interpretes duo singularia & quotidiana. Primum. Merces in fasciculo inuen-

inuentas apud aliquem mercatorem alterius loci, quam eius contra quem represalia indicta sunt, etsi negotiator eius loci sit, tamen non affici represalijs, Io. de Bellouic. *in disput. Dux in ducatu Spoletano*. Secundum. Non affici represalijs eum, qui soluit vectigal, seu pedagium, & gabellas, Odofred. *in auth. habita, C. ne fil. pro patr.* Pignat tamen postremo cum casu Baldus *in cap. 1. §. 1. que sunt regal.*

15 Tandem excipiuntur personæ Ecclesiasticæ, earumque bona. Quod expressè iure pontificio cautum est *in cap. vn. de iniur. in 6.* Undè qui eas concedit, vel extendit ad dictas personas Ecclesiasticas, nisi eas reuocauerit intra mensem, vel nisi restituerit in pristinum, si intra mensem sunt executioni demandatæ, est ipso iure excommunicatus. Et si Vniuersitas id fecerit, ipso iure supponitur Ecclesiastico interdicto ex *d. cap. vn.* Et declarauit sæpius S. Congregatio Immunitatis, vt ex subiectis declarationibus. In Firmana die 29. Maij 1646. *lib. 3. decret.* Paulucij *fol. 281.* Sacra &c. Represalias non posse fieri contra bona Clericorum. In Spoletana die 28. Iulij 1648. *lib. 4. decret.* d. Paulucij *fol. 56.* Represalia relaxari non possunt contra personas Ecclesiasticas, neque contra earum bona, etiam pro debito Communitatis. Et in Perusina die 27. Septembris 1646. Patentati S. Officij eximuntur à represalijs.

Duæ autem actiones *in d. cap. vn. de iniur.* prohibentur. Concedere represalias, quod pertinet ad Superiores, & illas extendere, quod spectat ad inferiores exequentes, quibus non licet represalias concessas extendere ad personas Ecclesiasticas, illarumque bona, *Glof. in d. cap. vn. v. extendi.* Et ita si represalia concessa sint in genere contra aliquam prouinciam, vel ciuitatem, non comprehenduntur Ecclesiastici, nec possunt ad illos extendi, *Franch. ibid. n. 7.* Siluest. *v. excom. 9. n. 61.* Tabien. *eod. v. n. 5. cas. 39.* Caiet. *eod. tit. cap. 32.* Palud. *in 4. d. 18. q. 3. ar. 3. cas. 29. & seq.* Nauar. *cap. 27. n. 136.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 34. n. 23.* alijque.

Id, quod intelligendum est vniuersaliter, tam de laicis, quam de Ecclesiasticis laica iurisdictione vtentibus, & represalias concedentibus contra Ecclesiasticos, & tam de viris, quam de fœminis illas extendentibus, Bonac. *de censur. extra Bul. d. 2. q. 2. p. 22. n. 3.* Et idèd pro credito vnus Clerici, vel laici vnus diœcesis non potest grauari Clericus alterius diœcesis, *Glof. d. v. concedi, Siluest. n. 63.*

Sed numquid, si principalis debitor sit Clericus, ratione cuius represalia sunt concessa, si illa grauetur, aut capiatur, incurritur pœna *d. cap. vn. de iniur.* affirmat Siluest. *d. n. 63.* quia Clericus semper retinet dignitatem personæ Ecclesiasticæ. At oppositum tenendum est, quia in hoc casu cessant represalia, de quarum ratione est, vt grauetur vnus pro alio, seu non debitor pro debitore. Hic verò, qui grauetur est principalis debitor, *Glof. ibid. v. pragrauatur, Caiet. Tab. Nauar. Sayr. loc. cit.*

Quid etiam si is, cui concessa sunt represalia, intra mensem tollat grauenam Clerici, habent ne locum pœnæ *d. cap. vn.* Negant Gemin. *Franch. & Siluest. d. n. 63.* quia terminus mensis datur ad reuocandum, re integra. Hic autem res integra non est. Affirmat verò Bonac. *d. pun. 22. n. 4.* malè pro hac sententia citans Siluestrum. Dicendum tamen est, quod principale intentum est quidem, vt in represalijs non grauentur Ecclesiastici, ad incurrendam verò censuram datur mensis. Ideo si fuit intra mensem grauatus Clericus, nisi intra mensem damnum tollatur, & Clerico satisfiat, incurritur pœna ista. Et in hoc sensu vera est prima sententia. Mens enim *d. cap. vn.* est, vt præsumptio ista intra mensem tollatur, & indemnitas Clerici conseruetur. Sed si intra mensem satisfiat Clerico, cui damnum illatum est, non est locus excommunicationi, vel interdicto.

Mensis verò iste incipit vel à die concessionis represaliarum, vel à die extensionis illarum, curritque de momento ad momentum, debetque sic intelligi, vt si prima die mensis fuerunt concessa represalia, mensis duret vsque ad primam diem alterius mensis, etiam si mensis ille habeat 31. dies. Et si secunda, vel tertia die Martij concessa sunt, duret vsque ad secundam, vel tertiam diem Aprilis, vt per *Glof. in cap. quam sit de elect. in 6. Siluest. d. n. 63.*

16 Id autem aliqui, quoad personas Ecclesiasticas, intelligunt de represalijs admissis à dominis laicis. Nam si de Episcopis denegantibus iustitiam, vel Archiepiscopis, vel alijs agatur, dubitant. Etenim *Glof. d. v. concedi,* vult, quod pro credito Clerici vnus diœcesis non possint concedi re-

presalia. Quod & voluit Siluest. *eo n. 63.* Sed Archid. ait, quod licita sint represalia facta auctoritate proprij Iudicis, præcedente tamen eius sententia super negligentia, & defectu iustitiæ. Quod tamen *Franch. num. 6.* putat procedere, quando nullus inueniretur Superior, qui de ciuitate negligente sub eius dominio iustitiam faceret, quod raro contingit, cum ex tali defectu possit adiri Iudex Ecclesiasticus. Alias enim si Iudex inueniretur, tunc Iudex spoliati represalias concedere non posset contra illos, qui non sunt suæ iurisdictionis propter delictum Conciuis illorum, vel negligentiam Iudicis, sed ipsa Ciuitas, vel eius dominus debet compelli per suum Superiorem, vt iustitiam faciat, & ita intelligitur *can. Dominus 23. quest. 3.* Idemque sentiunt Io. Andr. & Anchar.

At Pilaia *in instit. canon. dec. 12. num. 131. & seq.* existimat, Episcopum represalias concedere posse contra Clericum, non quidem ob damnum datum laicis, quia laici non habent ius contra Clericum, & eius bona, vt petant represalias, sed si damnum factum fuit Clerico, vel ab Episcopo esset damnificata persona Ecclesiastica, aut iurisdicção vnus Prælati, poterit alius Episcopus offensus facere represalias, donec damnum ab alio Clerico refarciretur, vel ab Episcopo. Quia valet argumentum de potestate laicali ad Ecclesiasticam. Et in hoc idem sentit Barbof. *de offic. Episc. alleg. 54. num. 114.* quatenus vult, quod Vicarius Episcopi non possit represalias concedere, nisi hoc illi sit specialiter concessum in mandato. Imò Pilaia id extendit ad Conseruatores Regularium pro damno dato suis Religiosis.

Alii tamen in hoc casu maximè considerant, an adfit iuxta causa concedendi represalias. Et cum ex vna parte represalia ista æquitati naturali sint contrariæ, hinc est, quod huiusmodi concessio non nisi ex necessitate licita esse potest. Et ideo vbi damno dato potest occurrere per Iudices offendentes, abstinendum est à represalijs, vt aiunt Ioan. Andr. & Franch. Æquitati siquidem naturali non conuenit, quod Clericus innocens pro delicto alterius Clerici grauetur, nisi grauis causa id exposcat, & satis rationale est, quod dicitur ab Archidiacono, quod scilicet concessionem represaliarum præcedere debeat sententia super negligentia, & defectu iustitiæ, vel super necessitate vtendi hoc medio, æquitati naturali contrario.

At ego certum arbitror, quod represalia sint illicita contra Ecclesiasticos, etiam si offensa illa sit facta ab Ecclesiasticis, ratione cuius sunt concessa. Nam alij Ecclesiastici non possunt grauari, vt de communi Canonistarum testatur Boss. *tit. de iniur. num. 36.* cum Io. de Lignan. *tr. de repres. cap. 37.* & tenent Archid. & Franch. *in d. cap. vn.* vt proinde ne ab Episcopo quidem concedi possint, quia habet suos superiores, & non habet auctoritatem inferendi bellum, atque adeo nec represalias. Et aduertit, quoad hæc excommunicatio, & interdictum non sunt reseruata Papæ, vt patet ex textu.

Bellum autem inferens, vel represalias concedens alicui Principi, seu populo nulla diffidatione, seu monitione præmissa, infamiam iuris ipso facto incurrit ex Constitutione Imperiali, quam refert Guido Papæus *decif. 191.* & consequenter talis fit irregularis. Solumque possint concedi represalia monitione præmissa cum comminatione de represalijs concedendis, Menoch. *de arb. cas. 527. num. 14.* Neque peregrinantes ad Papam, vel ad S. Iacobum possunt capi pro represalijs, quia cum rebus sui sunt sub protectione Apostolica secundum Bald. *in c. conquarente, vers. sed quero nunquid de Cler. peregr.* vbi ait, hunc ibi esse casum, subdens, etiam, quod legis protectione, ac potestate vtramque possessionem retinent, & ciuilem, & naturalem, ea quidem ratione, vt protectio aliquid operetur. Nam de ciuili non est dubium, quia eam retinet animo.

CONSULTATIO LXXXIII.

An pœna mortis comminata Clericis à sacris Canonibus, intelligatur de morte naturali, vel de morte ciuili, nisi in Canone addatur vltterius, Clericum prauia de-gradatione, Curia seculari tradendum?

Intelligi generatim de morte ciuili, tradit Clar. lib. 5. sent. quest. 67. testans de communi. Quod in Clericis certum omnino videtur, intelligi de depositione ab ordinibus, aut de degradatione in ergastulum, aut in monasterium detrusione, ac de perpetuo carcere, quæ pœna in liberas personas propria videtur Ecclesiæ, quæ quia non nouit sanguinem, nec effundit, dum non vult tradere seculari Iudici Clericos reos capitalium criminum morti puniendos, vt facit in cap. Cum non ab homine de iudic. & in cap. Nouimus de verb. signific. commutat mortis pœnam in carcerem perpetuum, de pœnitentia eorum adhuc sperans, vt in relapsis hæreticis in cap. penult. §. fin. de pœn. in falsarijs in d. cap. Nouimus de verb. signific. & in cap. quamuis de pœn. in 6. alijsque similibus.

CONSULTATIO LXXXIV.

An spontè denunciante in S. Officio tam contra alios, quàm contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices, vel irritent totum processum?

An Fiscus examinando eosdem complices, nominatos à supradictis denunciatoribus, procedere valeat contra eos, qui in eodem processu per præuentionem, vel diminutionem se grauauerunt?

AD I. respondeo, nullo modo huiusmodi denunciante afficere suos complices, sed irritum reddere totum processum. Nam denunciatores in S. Officio habentur in numero testium. Testes autem per turbam examinati non probant per textum in cap. Inquisitioni §. 1. de accusat. & in l. nullam, Cod. de test. habeturque expressè in c. Venerabilis 52. ibi, *Examinare singillatim curetis cum ea diligentia, quæ solet & debet in receptione testium adhiberi*, ibique Gloss. de testib. cuius dispositionem sequuti sunt communiter Doctores, nominatim Fagnan. num. 5. & Io. Andr. exponens verbum *singillatim*, hoc est, ait, quod non duo, vel plures simul, sed vnusquisque testis de per se secreto in examine audiatur. Estque exemplum in c. Quia propter de elect. vbi dicitur, assumantur tres de collegio, qui vota cunctorum secreto, & singillatim diligenter exquirant. Idque ratione grauitatis rei, cum pertineat ad solemnitatem examinis, cuius ommissio reddit actum examinis nullum, Boss. in praxi tit. de oppos. test. num. 88. & per rationes adductas à Fagnano d. num. 5. à Fabro in suo C. lib. 4. tit. 15. de test. def. 3. & à Carena de S. Inquis. par. 3. de testib. tit. 7. §. 8.

2 Non obstat Afflictus in cap. 1. num. 136. ex quib. caus. feud. amit. quod Iudex habet arbitrium examinandi testes singillatim, vel omnes simul; neque Paul de Castr. in l. minimè in fin. ff. de legib. quod aliquando contrarium obseruatum fuerit, & quod hic modus examinandi testes per globum, siue per turbam seruetur in Gallia, vt testatur Papon. arest. Franc. lib. 9. tit. 5. §. 20. & in Sabaudia, vt per Fabrum loco allegato.

3 Nam responderetur cum Menochio de arbitr. Iud. quest. 29. opinionem Afflicti non procedere, quia daretur casus, quod non dignosceretur quis illorum veritatem dixerit, vel ad commodum, vel ad damnum inquisiti, qui non posset postea suas defensiones facere, vt notat Gloss. in d. cap. Venerabilis. Cùmque obstat textus in d. cap. Venerabilis, & communis omnium sententia, non videretur opinio Pauli de Castro vlllo modo seruanda. Quod enim aliquando factum fuit, non idcirco semper faciendum est, maxime cùm eidem facto obstat iuris dispositio. Et quatenus factum sit, non propterea validum dici potest. Nam non effugiet Fiscus, quin testes illi per eundem, & præmeditatum sermonem deponant, in quo casu testibus sic deponen-

tibus nullo modo est credendum, Rolan. conf. 72. num. 6. lib. 2. Alex. conf. 237. num. 10. lib. 6. & præcipuè in criminalibus, Gabr. concl. 6. de testib. num. 5. Poponius verò ait, hoc examen non fieri, nisi ex autoritate Parlamenti, & Faber addit, hoc in ciuilibus tantum seruari, non autem in criminalibus, nisi ad probandum famam, & loco vnus testis, idque ex consuetudine potius, quàm ex iure. Quod sequitur Carena loc. cit. asserens, de iure huiusmodi examen haberi pro nullo.

Ad secundum. Consentaneè ad primum negatiuè respondendum videtur. Quia cùm processus sit nullus, non potest Fiscus ex eo validè ad aliquem actum procedere.

At nihilominus censeo, affirmatiuè respondendum. Quia id non est legitimatio primi processus per declarationem, sed nouum examen, atque adeò nouus processus, in quo casu potest Iudex denuò interrogare, ac denuò testes audire ad magis specificè deponendum per ea, quæ proportionabiliter dicit Bald. in l. vinum num. 20. ff. si cert. pet. Quia culpa Iudicis fuit, illos sic insimul, ac turmatim recipere, ac proinde potest errorem corrigere non solum in repetitione, illos denuò separatim audiendo, cap. Cum clamor de testib. & præcipuè si materia, super qua deposuerunt denunciante fuerit clara, secus si fuerit ex se obscura, & non benè ab ipsis intellecta, vt per Baldum ibidem, sed multò magis in nouo examine, & in nouo processu.

CONSULTATIO LXXXV.

Multis in locis subditi valdè grauantur in rebus infrascriptis; idè queritur, an ille de iure fiant.

Et primò. An Dominus Oppidi, Pagi, vel Villæ possit in illius Oppidi, Pagi, vel Villæ pascuis plura pecora pascere, quàm eius subditi?

Secundò. An idem Dominus subditos suos, extra operas sibi debitas cogere possit, vt pro consueta mercede ipsi præ alijs operentur?

Tertiò. An idem Dominus habeat ius protomiseos in frumento, cibarijs, vel mercibus edilibus subditorum, quas venales ad forum deferunt?

AD primum quod attinet negatiuè respondendum est. Nam Dominus alicuius Ciuitatis, Oppidi, aut Villæ, quamuis in illis locis habeat iurisdictionem criminalem, & ciuilem, tamen ex hoc nullum habet dominium in pascuis publicis illius Territorij, intra quod iurisdictione vtitur per l. In tantum, §. vniuersitatis, ff. de rer. diuis. l. omnes 2. Cod. de oper. publ. l. diuiniurum, Cod. de decur. l. omne Territorium, Cod. de censibus. Et pascua publica regulariter sunt Communitarum, non autem Dominorum habentium iurisdictionem, Couarr. præct. quest. cap. 37. Tusch. præct. conclus. lit. P. conclus. 112. num. 4. Et licet Dominus iurisdictionis possit vt in pascuis publicis, si vt habitator, & incola illius loci illic habitet, vt tamen debet moderato numero pecudum pro arbitrio boni viri iuxta Territorij, & pascuorum qualitatem ita, ne vicini, vel habitatores ibi hac in re lædantur, Couar. loc. cit. & Georg. Euerat. d. vol. 2. conf. 34. num. 78.

Quare Hieronymus de Monte in tr. fin. reg. cap. 72. nu. 20. & seqq. aduertendum iubet, quod vniuersitatis pascua inter vniuersitatis homines, & eorum Dominos diuidi debeant pro modo facultatum, & possessionum ita, vt Domini, & singuli homines debeant pro rata immittere eorum animalia in pascua, & taliter, quod nec ipsi Domini, neque incolæ totum absorbeant territorium, sed secundum patrimonij qualitatem possideant ita, vt ille, qui habet minores possessiones, debeat etiam minùs vt in pascuis.

Non ergo plura pecora in pascua publica ex iure sibi competente Dominus immittere potest, sed in pascuis idem ius, & non maius habet, quàm alij incolæ, & eius subditi; idèque alij subditi, & incolæ pro lubitu in locis scilicet, vbi certus numerus non est definitus, quot modo voluerint pecora, etiam plura, quàm Dominus territorij habet, alere, & in pascua mittere possunt ex Berlich. par. 2. conclus. 49. de iur. pasc. num. 5. Couar. d. cap. 37. num. 1. Tusch. loc. cit. num. 8. vbi ait, quod debeat vt cum moderatione, & alios non impedire, ac ita ut non nisi iuxta modum à rusticis vsurpatum, admittatur, nec ei plura capita alere in-

- publicis pasculationibus permittatur, Aluar. Valasc. *de iure emphyt. qu. 8. num. 42.* Vvenher. *in obseru. pract. litt. V. §. Vnde,* ubi ait, quod de consuetudine certus soleat esse numerus pasculationis, ne Domino loci liceat plures habere oves, quam incolis, & rusticis. Quod etiam refert Maxim. Faust. *in cons. pro arar. clas. 4. ordimat. 444.* Qui ambo id quoque addunt, si Communitas (intellige vicina, & extranea) in alterius districtu ius compascui habeat, & abundet proprijs pratis, & pascuis, incolæ verò indigeant, illis interdici posse, quamuis in quasi possessione sint constituti, Couarr. *1. var. resol. 17. num. 11.* Quod limitationis loco notandum est.
- 4 Non obstat primò, quod subditi peculiari homagio obstricti sint, suaque bona ab ipso recognoscere debeant, que sicuti à Populo Romano ad Imperatorem, ab Imperatore ad Principem, à Principe ad nobiles, ita quoque à nobilibus ad rusticos deueniunt.
- 5 Secundò, quod sit à parte rei pagi, oppidi, vel villæ Dominus; rustici autem, cæterique pagi, oppidi, vel villæ incolæ ipsius subditi.
- 6 Tertio, quia in genere loquendo Domini Terrarum debent habere aliquam prærogatiuam, quia suis consilijs diù, noctuque pro subditis laborant, *l. fin. in fin. C. de quadr. præscript. & diù, noctuque de utilitate subditorum cogitant, & solliciti sunt, novel. 8. in princip.*
- 7 Quarto, quia Doctores in specie scribunt, quod si pascua utriusque tam Domino fundi, quam illi, qui ius pascendi habet, non sufficiant, quod Dominus præferatur, vt Berlich. *par. 2. concl. 49. num. 8.*
- 8 Et quintò, quia etiam in specie de Domino loci Doctores tradunt, quod possit habere tot animalia, quot duo alij incolæ, Tusch. *dict. litt. P. concl. 112. num. 8.* et si ipsa nemora non sufficiant Domino, ac eius hominibus quoad usum, quod tunc Dominus præferatur, vt Hieronymus de Monte *loc. cit. num. 22.*
- 9 Nam responderetur ad primum, quod Rustici nobilibus iuramentum præstant, non quia mansum suum, & prædia ab ipsis recognoscunt, sed idèd quod domicilium suum sub eorum iurisdictione constituerunt, vt per Gaspar. Zizgler. *in com. concl. §. nobiles ampl. 1. num. 2.* ubi plures allegat.
- 10 Ad secundum. Id intelligendum esse quoad iurisdictionem, non autem quoad dominium rerum priuatarum, seu proprietatem. Non enim valet argumentum à iurisdictione ad proprietatem. Habeo in hoc loco iurisdictionem, ergo & ius pascendi mihi competit, Mynsing. *decad. 1. resp. 11. nu. 18.* quia res sunt separatae. A separatis autem mala fit illatio, arg. *l. inter stipulantem 83. §. Sacram. ff. de verb. oblig. l. Papinianus 20. in princ. ff. de minor.*
- 11 Ad tertium responderetur, ad rarò accidentia ius non accommodari, *l. nam ad ea 55. ff. de legibus.* Atqui rarò hoc tempore contingit, vt Domini diù, ac noctu de utilitate subditorum suorum, sed multi potius de commodo proprio, & quomodo ipsos angarijs, operis multis, alijque impositionibus grauent, cogitant, & solliciti sunt, vt quotidianæ querelæ testantur.
- 12 Ad quartum quoad Berlichium, ipse non loquitur de Domino iurisdictionis, sed proprietatis, cuius fundus alteri seruitutem pascendi, non priuatiuè, sed cumulatiuè debet, tunc enim si utrisque non sufficiat, Dominus præferatur, arg. *l. præses 5. Cod. de seruit. & aqu.* Quamuis non desint, qui contrarium doceant, vt apud eundem *ibidem* videre licet.
- 13 Ad quintum peti potest responsum ex ipso Montano eo *cap. 73. num. 5.* ubi ait, si ligna, vel pascua non sufficiant Domino, & alterius Castri hominibus, non obstante consuetudine, Dominus præferatur, arg. *cap. Suggestum de decim. & cap. quid per nouale de verbor. signific. cum hac tamen restrictione, si nemorum, & pascuorum proprietates Domini existeret, vt declarat Afflict. *decis. 290. num. 7.* Ordinariè autem pascua dicuntur esse vniuersitatum de iure communi, licet habeant particularem Superiorem. Quia particularis superior non habet plus iuris, quam habeat Rex, vel Princeps vniuersalis, Tusch. *dict. litt. P. conclus. 115. num. 1.* Atqui Princeps, ac Imperator ipse non habet dominium rerum priuatarum, sed Dominus vniuersalis dicitur quoad iurisdictionem, protectionem, & subiectionem, Menoch. *lib. 2. præsumpt. 14. num. 3. & lib. 3. præsumpt. 100. num. 17.* Couarr. *ad reg. peccatum §. 9.* ubi distinguunt inter tria dominia, dominium iurisdictionis, dominium rerum ad vniuersitatem spectantium iure vniuersitatis, & dominium particulare, quod pertinet ad personas priuatas. Ergo neque Domini Oppidorum, Villarum, &c. dominium rerum Communitatis, vel rerum priuatarum habent.*
- Quod autem Dominus possit tot habere, ac mittere animalia in pascua publica, quot licet mittere duobus incolis, id Couarruias, & post eum Valascus *d. num. 42.* tanquam auctoritate legis destitutum, improbant.
- Ad secundam quæstionem pro negatiua, quod scilicet operarij, vel mercenarij non possint cogi, vt præ alijs domino suo seruiant, vel operas suas elocent, facit primò, quia non parum interest rusticorum, cur potius alteri, quam domino operas elocent. Nam seruitijs alteri locandis ad tempus destinare solent, quod ipsis magis est commodum, nec vllus timor subest, ne inuiti detineantur. At cum dominis operas suas elocant, sanè non leue periculum subest, ne illi pro imperio operis rusticorum abutantur. Quod faciliè euenire posset, teste experientia, Carpzou. *par. 2. cons. 51. def. 9. num. 6. & 7.*
- Secundò, quia locatio est contractus, qui solo consensu constat. Sicut ergo inuitus nemo cogitur alios contractus celebrare, *l. Sicut 5. C. de O. & A. l. in commodato 17. §. sicut 3. ff. commodati,* emere, ac vendere, *l. nec emere, Cod. de iur. delib. l. Imper. 71. ff. de contrah. empt.* ita neque locare, *l. inuitus 110. de locat.*
- Tertio, quia vt eiusmodi operas inuitus aliquis alteri præstat, id speciem seruitutis præferat aliqualis, saltem qualem homines proprij suis dominis præstant, de qua multa Besold. *in thesaur. suo pract. v. leitagne.*
- Quarto, quia ne quidem debitores, qui aliàs soluere nequeunt, ad operas adstringi, & ad hoc adigi possunt, vt pecunias sibi creditas deseruiant, de quo latè scripsit *in patrocinio debitor. decad. 1. qu. 8. & 9.* Caspar. Manzius. Inimò dubitant Doctores, vtrum aliquis pacto se se ad operas inuentum non soluti debiti obligare possit, vt videri potest apud Andr. Reitterum *par. 1. de alienat. sect. 10. per tot.*
- Ex quibus concludendum videtur, rusticos, qui operas suas equis, vel manus præstanda elocare solent, Domino suo præ cæteris locare, ipsique pro eadem mercede inseruire regulariter cogi non posse, idque tam naturæ, quam iuris rationibus consentaneum esse.
- Verum, licet hæc hæctenus dicta inspecto iure procedant; nihilominus tamen puto cum Carpzouio *loc. cit. nu. 8.* quod vinculum sacramenti, quo domino ad obedientiam, atque seruitia subditi obstringuntur, postulet, vt ei præ cæteris inseruiant, vel saltem etiam honestatis ratione, si ipsorum nihil interfit, cur non magis domino pro eadem mercede, quam extraneis inseruire velint, cum his tamen conditionibus, nempe si rustici non proprijs operis detineantur, sed eas alij extraneo elocare velint, illasque alteri nondum elocauerint, vel promiserint. Quod domini à subditis vno eodemque tempore operas exigant, eandemque mercedem promittant.
- Ratio autem est, quia iniquum est, ad id aliquem compelli, vt suis neglectis aliena prouideat, arg. *l. si filius 8. cum trib. leg. ib. seqq. ff. de procur. & ordinata charitas incipit à seipso, arg. l. præses 6. Cod. de seruit. & aqu. & facta locatio, ac promissione alijs non tantum de honestate, sed iuris vinculo, ac necessitate adstringitur, arg. princip. institut. de oblig. & omne promissum cadit in debitum. Et quia si alij prius conduxerunt, etiam hic potest locum habere regula, prior tempore, potior iure, & præuentioni locus est inter eos, qui æquale ius habent, de qua regula vide Tusch. *littera P. concl. 646.* & Hieronym. de Monte *d. tract. fin. reg. cap. 25* & tandem quia iniquum esset, vt rustici operas alias consuetas, vel gratis, vel certè minori mercede præstare deberent, & adhuc ad opera super erogationis, vt Theologi loquuntur, præstanda adigerentur.*
- His requisitis alij addendum iudicant primò, vt in potu, ac cibo ipsos equè liberaliter tractent, quia sæpè à strenuis dominis lautius canes, quam famuli, & operarij tractantur. Secundò, vt operæ illæ non per ministros publicos, & similes apparitores exigantur, sed per famulos, & domesticos, vt appareat non vi iurisdictionis, sed priuata conuentionis postulari. Tertio, vt non iisdem semper, sed distinctis temporibus petantur, ne in necessitatem quasi ex præscriptione trahantur. Quarto, vt iustæ excusationes quandoque

doque admittantur. Concedendum enim est aliquid humanitati, iustis occupationibus, & impedimentis, *l. siue* 3. §. 7. ff. de excusat. tut. Vuesembec. in parat. ff. in ius voc. ut eant. Quinto, ut ille dominus non sit homo morosus, & rixosus, qui perpetuo adstet, ad opus laborantes impellat, ceruicibus operantium insistat, vrgeat, moneat, grunniat, conuitia iaceat, fulmina vibret, plagas, & verbera minetur. Quod multis domicellis familiare est, quibuscum viuere durius est, quam cum basiliscis, & draconibus.

23 Ad tertiam quaestionem affirmatiue respondendum videtur per ea, quae tradit Bartolus ad l. 1. num. 3. C. de metallar. & metall. lib. 11. vbi ait, colonum debere potius vendere fructus domino, quam alij, iusto tamen pretio, cui accedunt Roman. in l. 1. ff. solut. matrim. Iac. in l. fin. num. 11. Cod. de iur. emphyt. Soccin. in fallent. reg. 435. Rauens. singul. 104. Vincen. Carot. de locat. & conduct. par. 2. tit. de empt. & vendit. Marant. in disp. 8. num. 32. & alij, quos enarrat Aluar. Valasc. de iur. emphyt. quest. 24. num. 3. Quod multo magis videtur obtinere in emphyteutis. Nam cum domino directo competat ius retractus in ipsis praedijs emphyteuticis, *l. vlt. Cod. de iur. emphyt.* quidni & in fructibus?

24 His tamen non attentis, pro contraria sententia iudicandum, ac pronuntiandum est, quippe quae iustitiae, ac aequitati in primis consentanea. Praeterquam enim quod aequum non sit, inuitum quemquam vendere, vel emere, *l. cogi 9. ff. rer. amot. l. non est aequum 9. l. nec emere 16. C. de iur. delib. l. 13. Cod. de contrah. empt. Cuiac. lib. 17. obser. 9.* vsque adeo, ut ne rescripto quidem Principis impetrari possit, quominus inuitus rem suam alteri vendat, aut distrahat, *l. iniurium 11. C. eod. tit.* ius protomiseos hodie generaliter sublatum est, *l. dudum 14. C. de contrah. empt.* exceptis quibusdam casibus specialibus, inter quos venditionem cibariorum a subditis factam nusquam relata reperies.

25 Neque obstant, quae supra in contrarium allata sunt. Quamuis enim Soccin. reg. vendere 530. fall. 2. & alij tradant, quod possim colonum meum, volentem portionem suorum fructuum vendere, ad hoc compellere, ut mihi vendat iusto pretio, rextus tamen, quem allegant in l. 1. Cod. de metall. lib. 11. hoc non dicit, sed id solum modo, quod metalla fisco praeter alij sint vendenda. Cum itaque Doctorum dicta secundum leges, quas allegant, exaudienda sint cap. 5. dist. 9. Mynsing. cent. 2. obseru. 61. nu. 6. Tusch. litt. D. conclus. 554. & Iudicem non obligent, nisi quatenus legibus sunt consentanea, Harp. ad l. 1. tit. de oblig. quae ex delict. num. 14. Auctoritas Soccini, & aliorum non magni facienda, contrarium enim in colono, & emphyteuta tenet Aluar. Valasc. quest. 24. num. 3. de iur. emphyt. vbi recte dicit, id quod singulari favore fisci in metallis introductum est, non esse ad conductores trahendum.

26 Quare licet cum alijs credam, si dominus iustum, id est, aequale pretium cum extraneis offerat, edilia ista ipsi praeter alijs vendenda, id tamen existimo magis ex vrbantate, quam legis necessitate faciendum esse. Quod autem fieri solet, vel debet ex vrbantate, honestate, vel ciuilitate, non est imponendum ex necessitate, arg. *l. solent 6. vbi Bart. in princ. ff. de offic. Procons.*

27 Quamuis itaque putem aequum, & conueniens esse, ut si Dominus exempli gratia aliquod conuiuium instituat, & cibaria non absque molestia, & incommodo suo ex ciuitate, forte non ita propinqua, sibi comparare debeat, ut subditi vna, alteraque vice ipsi gratificentur, si edilia illa alijs nondum obtulerunt, vel promiserunt. Non tamen exinde recte inferitur, subditos ad hoc constanter faciendum praeter voluntatem suam adigendos esse. Non enim quidquid gratificationis est, idem etiam necessitatis, aut coactionis esse intelligitur, arg. *l. donari 29. ff. donat. & l. donari 82. ff. de reg. iur.* Harp. num. 74. instit. de fideiuss.

28 Ad alteram respondet Carpzou. part. 2. iurispr. for. const. 51. de fin. 10. num. 8. & seqq. Equidem non ignoro competere dominis ius protomiseos in rebus emphyteuticis, *l. vlt. Cod. de iur. emphyt.* sed inde ad fructus, & merces ediles nihil prorsus est inferendum. In fundo si quidem emphyteutico Dominus ius protomiseos habet propter dominium directum sibi referuatum, quod sane cessat in fructibus, aliisque rebus edilibus, quia haec pleno iure emphyteuta acquiruntur; quid ergo mirum, ut domino in rebus

hisce ius protomiseos denegetur? Couarr. lib. 3. var. cap. 14. num. 6.

Atque ita iudicatum esse, testatur Carpzou. loc. cit. & 29 Rehbar. par. 2. qu. 22. in princip. quod aequitas, & conformis ratio ad idem statuendum nos prouocare debet, quia ratio non clauditur loco, post Bald. in l. Nemo de sentent. & interloc. Casp. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. qu. 7. num. 16. vbi infert, quod sententia Senatus Parisiensis aequitate, & ratione digesta, utique seruanda sit, quando eadem ratio viget.

CONSULTATIO LXXXVI.

Moriens in carcere in quo detinetur custodia causa, in quam Ecclesia Parochiali sit sepeliendus? Et an si elegerit sibi sepulturam extra Parochialem, debeat Ecclesiae suae Parochiali quarta funeralis? Quidue de ijs, qui damnati sunt ad carcerem in penam, ut in ijs in perpetuum, vel ad tempus permancant?

Quoad cum, qui detinetur custodia causa, videtur sepeliendus in Parochiali, intra cuius limites sunt carceres, vbi moritur. Nam cum ab ipsa receperit Sacramenta tempore mortis, videtur ei acquiri ius sepulturae, atque adeo quartae funeralis, si in alia Ecclesia sepeliretur iuxta ea, quae tradunt Doctores in cap. 1. de sepult. in 6. Gratian. discept. 94. num. 74. Marefcort. lib. 2. var. cap. 95. num. 11. & Barbof. de iur. Eccles. lib. 2. cap. 10. num. 10.

Tenendum tamen est, quod sepeliendus sit in Ecclesia Parochiali, in qua defunctus habitabat, antequam carceribus manciparetur, & in qua adhuc retinet domicilium, eique deberi quartam funeralem, si elegerit alibi sepulturam. Desumitur ex eo, quod tradunt Doctores, dum volunt, quod non amittatur Parochia, dum quis discedit animo reuertendi. Ij sunt Abb. in cap. de his, de sepult. Io. Andr. in cap. is, qui eodem tit. in 6. Spin. in spec. testam. gloss. 15. num. 41. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diff. 11. num. 88. Cened. pract. quest. 30. num. 45. lib. 1. Gratian. discept. 76. num. 18. Piafec. in prax. Episcop. part. 2. cap. 4. num. 32. Marefc. dist. cap. 95. num. 3. Lauer. var. lucubr. tit. 2. cap. 17. & 38. Barbof. de Paroch. par. 3. cap. 25. num. 26. Anan. in l. 7. num. 96. Cod. de incol. Henric. lib. 11. summ. 43. num. 3. Rodriq. quest. regul. 36. tom. 3. Miranda tom. 2. man. Pralat. qu. 48. art. 9. conclus. 2. Villalob. par. 2. summ. tract. 31. diff. 7. num. 3. Siluest. v. Canonica portio num. 15. Hurtad. de Sacram. disput. 15. de matr. diff. 6. num. 19. Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 23. num. 14. & firmavit Rota in Romana iurium Parochialium die 4. Iulij 1653. coram Zarata.

Habetur autem ex dict. cap. Is qui, de sepult. in 6. vbi similis casus deciditur, quod qui aliquando ad rus se confert, non debet ibi sepeliri, quia non acquirit ibi Parochiam, cum non accedat animo permanendi, vnde etiam qui carceri mancipatur, non amittit suam Parochiam, & ideo si contingat mori in carcere, aut in alia Parochia, ad quam transfertur, ut commodius curari possit, debet in propria Parochia sepeliri.

Et hoc habet locum, etiam si extaret statutum, quod ius Parochiae non amittatur, nisi post duos menses, & qui moritur, ultra duos menses, detentus fuerit in carcere. Quia statutum procederet, quando cum absentia ultra duos menses coniungitur dimissio domus solitae habitationis. Nam quamdiu retinetur domus, praesumitur animus redeundi, & est signum sufficiens retenti domicilij, atque adeo etiam Parochiae, vt notant Gloss. in l. 2. v. Constituerint, C. de incol. lib. 10. Bero. conf. 11. num. 9. lib. 3. Menoch. conf. 329. num. 36. Rota decis. 473. num. 3. part. 4. recent.

Estque ratio, quia talis, quantum est ex se, habet animum reuertendi ad propriam habitationem cum primum ei licebit, quod sufficit, vt non dicatur deseruisse propriam domicilium, & habitationem, vt docent Bartol. in l. 4. §. Praetor num. 24. ff. de damn. infect. Felin. in cap. Quoniam num. 2. de offic. Ordin. Soccin. sen. conf. 35. lib. 1.

Menoch, *dict. conf.* 329. num. 36. Manetque in carcere, non tanquam in propria, sed tanquam in aliena domo, vel habitatione, ex qua est continuo absens animo, quod non videtur sufficere, ne quidem ad inducendam habitationem veram, quia hæc est libera.

- 6 Non obstat, quod ius sepulturæ acquiratur ministranti Sacramenta. Nam id procedit, quando de iure spectat administratio, non autem quando ex accidenti administrat, ut contingit, quando Parochianus extra propriam Parochiam infirmatur, & ibi moritur, recipiendo Sacramenta à Parochia viciniore. Quia cum tunc non ministrantur ex officio, sed ad supplendam absentiam proprii Parochi, non confert administratio ius aliquod ad sepulturam, aut quartam funeralem. Neque in hoc casu loquuntur Doctores citati, sed quando ministrantur ex officio, ut sæpè diximus.
- 7 Secus autem dicendum est de eo, qui damnatus est in pœnam ad carcerem perpetuam. Tunc enim fit de Parochia, cui subsunt carceres, quia non potest habere animum figendi alibi domicilium, aut habitationem, aut revertendi ad primum domicilium, seu primam habitationem, cum perpetuitas carceris id excludat, & domicilium, aut Parochia non potest retineri absque animo revertendi. Ideoque relegatus habet necessarium domicilium in loco relegationis per *l. filij libertorum, §. relegatus, ff. ad municip.* quod intelligit Glossa in *l. Eius qui, §. fin. v. unde arceatur, eod. tit.* de relegato in perpetuum.
- 8 Si verò damnatus est in pœnam ad tempus determinatum, non fit Parochianus Parochiæ, cui carceres subsunt, sed retinebit propriam iuxta opinionem eorum, qui volunt, quod pro contrahenda Parochia requiritur domicilium, quam sequuntur Abb. in *cap. In nostra num. 11. de sepult.* Spin. in *specul. testam. gloss. 15. num. 41. Triuis. decis. 23. lib. 1. Segur. part. 2. direct. Ind. cap. 15. num. 48. Ledesm. de matrim. quest. 45. art. 5. punct. 3. post dub. 4. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 3. Rodriq. tom. 1. summ. in 2. edit. cap. 2. 19. num. 7. Rot. decis. 643. num. 2. in nouis. vol. 1. & alij, quos citat Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 23. vers. Tertio probatur. Quia talis detinetur violenter in carcere, habetque animum revertendi ad propriam habitationem, ut superius dictum est.*
- 9 At nihilominus, quia probabilius est, & magis communiter receptum, quod ad acquirendum Parochiam non requiritur domicilium, sed sufficiat habitatio pro aliquo tempore considerabili, ut tradunt Abb. in *repet. cap. Extirpanda, §. qui verò num. 11. de præbend.* Petr. de Vbald. de *can. port. cap. 7. num. 2. Card. in cap. 1. num. 5. quest. 7. de sepult.* Federic. de *Sen. consil. 254. vers. Ista iura, Anchar. in cap. de uxore num. 7. de sepult.* Rosel. v. *confessio 3. num. 4. Angel. v. excommunicatio 5. num. 18. Siluest. eodem v. 7. num. 31. Tabien. v. item excommunicatio 5. num. 5. Rebuff. in repet. dict. cap. Extirpanda, §. qui verò vers. contrariam opinionem de præbend.* Sylua de *benefic. par. 3. quest. 42. num. 7. D. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 54. Gabr. in 4. dist. 17. qu. 2. art. 3. dub. 2. Sanchez qui alios adducit *dict. disput. 23. num. 12. vbi latè Ceual. com. contra com. q. 458. n. 36. vbi alios refert Molin. de iust. disp. 214. vers. Illi qui, Salzed. ad Diaz. in prax. cap. 73. num. 14. Guttier. de matrim. cap. 63. num. 19. Vbi plures congerit Gratian. discept. 94. num. 74. Lauor. var. tit. 2. cap. 11. num. 148. Marefcott. cap. 95. num. 11. lib. 2. Sperell. decis. 87. num. 5. & seqq. Rota coram Seraphin. decis. 1135. num. 1. & in d. Romana iurium funeralium coram Zarate.**
- 10 Fundatur in *cap. fin. de Paroch.* vbi habetur de Parochianis confugientibus ad habitandum, ibi, *Cum ad habitandum in ea quamplurimi se contulissent, & in l. 2. init. Cod. vbi Senat.* in qua habetur, quod habitatio aliquo modo continua facit fortiri forum, ut notant Innocen. in *cap. Ex parte num. 5. de foro compet. Abb. in cap. quod Clericis num. 5. eodem tit. Soccin. in cap. Licet num. 26. pariter eod.*
- 11 Ideò tenendum est, quod mancipatus carceri in pœnam per aliquod tempus, si ibi moriatur, debeat sepelli in Parochia carceris, aut si contingat alibi sepelli, debeat quarta funeralis eidem Parochiæ. Quia quamuis, ibi contra suam voluntatem detineatur, adhuc tamen spectat ad curam Parochiæ quoad Sacramenta recipienda, ideòque efficitur, quamuis inuitus, de illius Parochia.

Atque ira quod ad hoc obseruatur Romæ ex Statuto Cleri Romani, iussu Eminentiss. Cardinalis Vicarii à me recognito, extratque decretum pro Ecclesia Parochiali Sanctæ Mariæ Transpontinæ pro custoditis in pœnam in Castro S. Angeli, & pro Ecclesia Parochiali S. Blasij in via Iulia pro captiuis pariter in pœnam in carceribus nouis. Quia cum sint serui pœnæ, contrahunt habitationem, vbi luunt pœnam per *dict. l. filij libertorum, §. relegatus, ff. ad municip.*

CONSULTATIO LXXXVII.

An Indulgentia Societati Corrigiatorum S. Monica à Summis Pontificibus concessa, & à Paulo V. reuocata, sint postea restituta?

Quod priuilegia, Indulgentiæ, ac facultates à Summis Pontificibus Gregorio XIII. & à Gregorio XIV. Societati Corrigiatorum S. Monica antea concessæ, ac deinde à Paulo V. sublata, postremò fuerint à Gregorio XV. restitutæ per eius Breue, quod incipit, *Iniuncti nobis, &c.* vbi hæc omnia confirmantur, ex sequentibus perspicue demonstratur.

Et primò quidem ex clausula posita in dicto Breui Confirmationis §. 3. *in fine*, scilicet, *ac de nouo etiam concedimus*. Hæc enim satis indicat mentem Pontificis fuisse non solum confirmare priuilegia, sed etiam sublata restituere. Quia non solum præmiserat dictiones, *confirmamus, robor adijcimus*, sed etiam *innouamus*. Vnde cum subdat clausulam, *ac de nouo etiam concedimus*, oportet, quod voluerit concedere, quæ sublata erant reuocatione, aut quocumque alio modo. Nam huiusmodi clausulam reuadare priuilegia reuocata, aut alias nulla, tradunt Ruin. *conf. 31. num. 6. vol. 1. Surd. conf. 419. num. 25. Lanar. conf. 21. num. 15. Panormit. in cap. fin. de decim. ac prosequuntur Suarez lib. 8. de legib. cap. 19. nu. 5. Rodriguez quest. regul. 8. art. 2. tom. 1. & Donat. in prax. rer. regular. par. 1. tract. 11. quest. 7. num. 1. Quod à fortiori habet locum in hoc casu; quia cum clausula, *de nouo concedimus*, coniungitur dictio, *etiam*, quæ est extensiva, & implicat, quod prius non erat dictum, iuxta eam, quæ docent Ruin. *conf. 43. num. 19. lib. 2. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 36. num. 25. Rota decis. 408. num. 1. apud Farinac. & decis. 311. num. 1. par. 3. recent.* Vnde cum antea præmiserit Pontifex, *quod confirmat, adijcit robor Apostolica firmitatis innouat*, dum subdit, *ac de nouo etiam concedimus*, oportet, quod aliquid diuersum à præmissis intenderit, quod aliud non potest esse, quam vera concessio priuilegiorum, ac proinde quæ vim habeat concedendi, atque restituendi, quæ amplius non erant.*

Deinde hoc ipsum ostenditur ex clausula, *quorum tenores*. Hæc enim operatur eandem restitutionem priuilegiorum reuocatorum. Nam Pontifex, quando est ipsi impossibile tollere in specie omnia, & singula impedimenta, quæ impediunt effectuationem suæ voluntatis efficacis, adhibet hanc clausulam, & vult, quod sit talis efficacis, ut eodem modo operetur, ac si reuera tenores, de quibus loquuntur essent in specie expressi. Et ita semper iudicauit Rota, & tradunt Butt. *conf. 2. num. 4. & conf. 29. num. 5. Dec. conf. 165. Gemin. conf. 65. num. 21. Crauet. conf. 127. num. 7. Sesse decis. 93. num. 1. Sarnen. ad regul. Cancell. in proem. quest. 6. num. 6. Caslad. decis. 10. num. 3. & decis. 38. num. 3. Seraph. decis. 510. Rota decis. 466. num. 5. & decis. 506. num. 5. part. 1. recent. cum vulgò alijs. Quia, stante impossibilitate recensendi omnia, fingit Pontifex, quod omnia sunt expressa. Fictio autem habetur pro veritate, & operatur, sicut operatur veritas, *l. 1. §. hoc Senatus consulto, ff. ad Trebell. cap. Ad audientiam de Cleric. non residend. & cap. Cum dilectus eodem tit.* Vnde cum ageretur de recensendis omnibus priuilegijs concessis dictæ Societati, non solum immediate, sed etiam per communicationem, ideò Pontifex vsus est hac clausula, atque ad eò in hoc casu operatur, ac si omnia in specie essent expressa.*

Præterea quia cum priuilegia non sint quid facti, quod omninò pertinet ad factum, sed potius ad ius, quia sunt leges priuatæ iuxta *can. priuilegia d. 3. quæ emanant*

runt à Prædecessoribus confirmantis, debet in ipso præsumi, saltem aliqua cognitio, quod nimirum singula concessa fuerint in beneficium Societatis, & quod si reuocata sunt, idè sunt reuocata, quia expediebat, quod leges, quarum intuitu reuocata sunt, vniformiter obseruarentur. Quare potuit Pontifex Gregorius XV. moueri alia ratione, quod scilicet expediat communi bono, quod aliqui benemeriti eximantur à legibus, & quod illud motiuum, cuius intuitu fuerunt concessa, præualeat motiuo, cuius intuitu fuerunt reuocata, & iudicare, esse restituenda. Id, quod habetur ex dicto Breui confirmatorio §. 3. Hæc autem scientia sufficit, vt possit prudenter deliberare de restitutione secundum regulas rectæ rationis; quia non agitur de concedendo aliquid de nouo, vt proindè debeat cognoscere singula in specie, quæ concedit; sed agitur de restituendo, quod est ablatum, & idè sufficit specifica cognitio de motiuo restitutionis, vt restitutio sit in forma specifica, atque adè confirmatio, & concessio de nouo. Sicuti etiam quando agitur de restituendo spoliato, vt procedatur cum causâ cognitione, non est necessarium, quod in specie examinentur omnia, & singula, quibus spoliatus est, sed sufficit, si constet de ratione, siue motiuo, cur sit restituendus.

5 His accedit, quod in dicto Breui Confirmationis non adest clausula, dummodo sub nullis reuocationibus sint comprehensa. Si enim Confirmatio cum tali clausula non haberet vim restituendi priuilegia reuocata, excluderentur per dictam clausulam, & idè, quando non adest, non remanent exclusa.

6 Quod quintò ex ijs maximè comprobatur, quæ tradit Felin. in cap. Cum inter de except. vbi latè disputat, an necessaria sint in rescripto formalia verba: *Ex certa scientia*, vt dispositio censeatur esse ex certa scientia, & negatiuè concludit, atque sufficere ait, quod ex alijs verbis eiusdem Rescripti constet, Principem cum plena facti cognitione processisse. Quæ est sententia communis, præcipuè Panormitani in dict. cap. Cum inter de except. & in cap. Nonnulli, vbi etiam alij eodem tit. Ex quo concludunt, sufficere clausulam illi æquipollentem, nimirum *non obstantibus quibuscumque*, siue *non obstante lege disponente in contrarium*, vt disertè tradit idem Felin. cit. cap. Cum inter in fin. & in d. cap. nonnulli col. 4.

7 In allegato autem Breui Confirmationis non solùm adfuit clausulæ iam adductæ, sed etiam in §. 6. ita legitur. *Non obstantibus Apostolicis, ac in Prouincialibus Concilijs editis generalibus, Constitutionibus, & Ordinationibus, ac quibusvis suspensionibus, reuocationibus, & restrictionibus, ceterisque contrarijs quibuscumque*. Vnde licèt in dicto Breui non sit apposita formalis, & expressa clausula ex certa scientia, cum tamen constet ex alijs verbis, & clausulis Summum Pontificem cum plena facti cognitione processisse, sufficit, vt dicatur dicta Confirmatio ex certa scientia, quia taciti, & expressi idem est iudicium, atque adè dictum Breue confirmatorium dicendum est ex certa scientia emanasse. Confirmatio autem ex certa scientia habet vim nouæ concessionis, ac innouationis priuilegij abrogati, aut amissi, reddendo illud ex non valido, seu nullo, validum, vt docent commuiter Doctores cum Glossa in cap. Quia diuersitatem de concess. præbend. & in cap. veniens de transact. Felin. in cap. Inter dilectos numer. 13. de fid. Instr. Panorm. ibidem, Dec. in rubr. de confirm. vtil. vel inutil. dub. 4. Bald. in tit. per quos fiat inuest. cap. 1. num. 2. Bart. in l. more num. 3. de iurisdict. omn. iudic. Oldrad. conf. 257. num. 12. Natt. conf. 636. num. 171. Rolan. conf. 1. num. 58. vol. 3. Vincent. Anna allegat. 47. nu. 15. Et desumitur ex cap. 1. & ex dict. cap. veniens de transact. & cap. 2. de pact. traditque Suarez lib. 8. de legib. cap. 18. num. 14. qui vult hanc clausulam habere suum effectum, etiam si adsit ignorantia facti. Cum enim concessio priuilegiorum dependeat à voluntate concedentis, eo ipso, quod habet certam scientiam de priuilegijs, & ea confirmat, vult habere suum effectum, & idè restituit si fuerint sublata.

8 Id ipsum confirmatur ex traditis à Rodriq. tom. 1. quest. regular. 8. art. 3. in fine, quo in loco firmat ex sententia multorum, quod quando aliqua priuilegia innouantur, seu de nouo conceduntur cum clausula, *non obstantibus reuocationibus Apostolicis*, intelliguntur viuificata, & de

nouo concessa, etiam illa, quæ fuerunt reuocata, alioquin nihil operarentur dicta verba, cum tamen in litteris Apostolicis aliquid debeant operari. Quibus etiam adscribitur Collect. in comp. mendic. tit. priuilegia Fratrum nu. 15. & approbat Cordub. in addit. ad compend. ac tenet expressè Panorm. in cap. Cum super de caus. possess. & propriet. post Ioan. de Lignan. & copiosè Rosel. v. Absolutio 1. num. 122. cum seqq.

Ex quibus non obstant litteræ S. Congregationis super Episcop. & Regular. Quia non fuit causa maturè discussa, vt par erat; cuius signum est, quod non emanauit aliqua declaratio, siue decretum, sed simplex Epistola ad tollendum forsan abusus, qui in huiusmodi priuilegijs in quibusdam tantùm Regni Neapolitani partibus irrepserant. Et cum in abusu interueniat culpa, & delictum, nil mirum si priuilegium quoad illos abutentes, dicatur amissum, & reuocatum; at non idè in alijs partibus, siue Ciuitatibus amittitur. Quia præiudicans iuri proprio, quod est implicatum cum iure alieno, non illi nocet, cap. Cum tempore de arbitr. & cap. Cum olim, §. nos igitur de prescript. Priuilegium autem concessum Archiconfraternitati, & singulis ipsius, ita pertinet ad singulos, vt etiam pertineat ad totum corpus Societatis, & idè qui illi præiudicat per abusum, non præiudicat Societati.

Ex illis verò Pontificis verbis, *decretis tamen Concilij Tridentini non repugnantia*, manifestè deducitur omnia alia contenta in Breuib. vtriusque Gregorij voluisse comprehendere in suo Breui. Quia exceptio posita in generali concessione firmat regulam in contrarium, l. Tribunus, §. ultimo, ff. de milit. testam. quod etiam tradit Suarez d. lib. 8. de legib. cap. 19. num. 6. inquit, quod licèt per confirmationem in forma communi non ratificentur priuilegia nulla, nihilominus, si in tali confirmatione addatur exceptio vnus priuilegij, alijs irriti, vel reuocati, eo ipso intelligitur, mentem confirmantis fuisse, cætera alia, etiam si essent amissa, vel irrita confirmare, vt tradit Bald. dict. tit. per quos fiat inuest. cap. 1. num. 2. & sumitur à simili ex eodem in l. 1. §. sed excipiuntur, ff. de fer. ac sequitur las. in l. ult. ff. quod quisque iuris. Cum igitur in hoc casu Gregorius XV. referens se ad Bullas suorum Prædecessorum, omnia in eis contenta confirmat, exceptis ijs, quæ sunt contraria Concilio Tridentino, eo ipso de mente ipsius Summi Pontificis, cætera alia confirmata esse intelliguntur, etiam si olim reuocata, aut nulla extitissent.

Minus obstat, quod dictum Breue fuerit subreptitium, cum fuerit expositum per hæc verba: *Vt nempe Indulgentia impofterum firmiter subsisterent*, quasi reuocata non fuissent à Paulo V. & subsisterent adhuc. Primò, quia non omnes Indulgentiæ fuerunt à Paulo V. reuocata. Deindè quia idè petita fuit confirmatio, quia non subsistebant. Ac tertio, quia non fuit expositum, quod in præsentibus subsisterent, cum non subsistebant, sed vt in posterum, in his maximè rebus, quæ conferunt ad salutem animarum, & consolationem spiritualem Sodalium dictæ Societatis, qui quotidie querebantur, se priuatos esse tot, tantisque auxilijs, ac suffragijs spiritualibus Indulgentiarum. Vnde præsumitur informatio in Pontifice, vt latè tradit Alexan. conf. 15. num. 2. lib. 5. & Rota apud Farinac. decis. 180. num. 2. par. 1. recent. quod si aliter diceremus, redderentur profectò incertæ omnes ferè confirmationes Pontificæ, præcipuè priuilegiorum. Nam semper dubitari possit, an examen fuerit exactum, an fuerint cognitæ nullitates, & alia huiusmodi. Quod sanè dicendum non est. Et ita consuluisse in hac specie Indulgentiarum viros doctissimos Academicæ Salmanticensis, testis est Hieronymus Rodriguez resol. 77. num. 45. in fine. Et ex his meis rationibus declarauit S. Congregatio Indulgentiarum pro dicta Archiconfraternitate Corrigiatorum S. Monicæ apud Ecclesiam Augustinianorum Vrbs, confirmationem huiusmodi fuisse, ac esse validam, frustra reclamante Michaeli Angelo Riccio Secretario S. Congregationis Indulgentiarum, postea S. R. E. Cardinali.

CONSULTATIO LXXXVIII.

An qui aliquo modo, etiam disputandi, aut veritatis indagandæ gratia, impugnat, vel in dubium revocat Sacrum Societatis Iesu Institutum, siue Constitutiones, incurrat penam aliquam Ecclesiasticam?

Nullo modo dubitandum est, quin iste sit censendus manifestus transgressor Bullarum Apostolicarum. Primò, quia quidquid sit, an res, de qua disputatur, aut veritatis indagandæ causa impugnetur, licita sit, & an ab Apostolica Sede fuerit confirmata, certissimum est, illam fieri ex præscripto Constitutionum dictæ Societatis, & Gregorium XIII. & XIV. cupientes prospicere paci, ac quieti dictæ Societatis, & ad coercendam contradicentium audaciam, qui non desistebant ab impugnatione huius instituti, præcepisse in virtute Sanctæ Obedientiæ sub gravissimis censuris, & pœnis, ne quis Institutum, Constitutiones, aut quemvis earum articulum quovis disputandi, etiam veritatis indagandæ quæsito colore in dubium revocaret (multò minus impugnet) volentes, ut si quid dubij oriri contingeret, ad Sedem Apostolicam referretur, ad quam tantum in his spectat manum apponere.

2 Ex his evidenter sequitur, eum, qui obortum sibi dubium de re aliqua non retulerit ad Sedem Apostolicam, sed ipsam impugnaverit, ac damnauerit post visas Apostolicas Bullas, id interdicentes, facere contra expressam prohibitionem Summorum Pontificum, quæ est doctrina Eman. Rodriq. & Ludouic. Mirand. illius in *quest. reg. tom. 1. quest. 5. ar. 5.* huius in *manual. Pralat. tom. 1. par. 3.* & Bonacinae *tom. 3. de censur. in par. d. 2. quest. 3. punct. 35.* qui hoc dicunt in terminis, & notant, mentem horum Pontificum fuisse obviare iurgijs scandalosis, & præcludere viam linguis detractorum contra Religiones. Vndè licet non sit malum ex se de huiusmodi quæstionibus disputare, est tamen malum, quia prohibitum, sicut de auxilijs diuinæ gratiæ post decretum Pauli V. & similibus.

3 Deinde quia Constitutiones Societatis Iesu sunt confirmatæ à Sede Apostolica, & confirmatio talis est, ut Sacra Rota expressè deciderit in Romana Legati coram Buratto *decis. 245. & in 4. p. recent. per Farin. p. 2. decis. 477. num. 12.* Constitutiones Societatis esse Constitutiones Papales, & tales censendas esse.

4 Vndè infertur, non solum impugnari Constitutiones Societatis, sed Constitutionem Pontificiam. Quamvis enim Gregorius XIII. & XIV. non prohibuissent impugnari Constitutiones Societatis, quia tamen ex eo solum, quod & ipsi, & alij Summi Pontifices Constitutiones dictæ Societatis confirmarunt tam amplè, illas fecerunt suas, & sic illas impugnans dupliciter est transgressor Apostolicarum Constitutionum. Primò quia, ut dictum fuit facit contra Bullam Gregorii XIII. & XIV. prohibentium impugnari Constitutiones Societatis, & quemlibet earum articulum. Secundò, quia impugnat easdem Constitutiones Societatis, factas iam Papales per suprascriptas Confirmationes.

5 Secundò infertur, omnia argumenta, quæ afferri possunt contra dictas Constitutiones Societatis esse infirma, quia sunt expressè contra Constitutiones, iam factas Papales, quas affirmare, continere aliquid illicitum, non potest dici, nisi temerè, ac falsò, & de facto Gregorius XIII. quascumque assertiones contra dictæ Societatis Institutum, vel quomodolibet in illius præiudicium pronunciatas, aut scriptas falsas omnino, & temerarias esse definiuit.

6 Tertio infertur non solum interesse Societatis, ut huiusmodi impugnatores puniantur, prohibeanturque eorum scripta, cum aliter iniuria ipsi illata refarciri non possit, sed etiam Sedis Apostolicæ, cuius auctoritas in impugnatione huiusmodi Constitutionum violatur dupliciter, ut probatum fuit. Et sanè si impunè abeant qui contra expressum Pontificum præceptum, religiosa instituta, & Constitutiones propositas à Sede Apostolica toti Ecclesiæ sequendas, libris vulgatis impugnare, ac dam-

nare audent, timendum est, ne alij fiant audaciores, & pax, & concordia inter Religiosas familias cum notabili scandalo fidelium pessundet. Adi Eminentissimum Sfortiam Pallaucinum in vindicijs Societatis Iesu, ubi hanc impugnandi libidinem in Pasqualigum more suo, hoc est piè, ac sapienter, castigavit.

CONSULTATIO LXXXIX.

Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio martyris, citato in *can. & si non frequentius de consecrat. d. 2.* Deinde ex Concilij Agathensis *can. 18.* Christi fideles, non aliter impediti, adstringebantur Eucharistiam ter in anno sumere, in Natiuitate Domini, in Resurrectione, & in die Pentecostes. Denique ex Concilio Lateranensi *4. can. 21.* relato in *cap. omnis, de pœnit. & remiss.* præcipitur communio diuinæ Eucharistiæ, saltem in Paschate.

Idè quæritur.

An qui in Paschate non recipit in sua propria Parochiali Ecclesia Eucharistiam, sed in Sacrosancta Basilica Lateranensi, vel in Ecclesia Cathedrali suæ Diœcesis, satisfaciat Ecclesiæ præcepto de annua Communionem?

Afirmatiuè videtur respondendum. Et primò quidem, quia de iure communi tota Ciuitas, ac diœcesis est vna Parochia communis, & Episcopus est communis Parochus; & Cathedralis est Parochia vniuersalis totius Ciuitatis, & Diœcesis, *can. sicut alterius, 7. quest. 1. can. bona rei 12. quest. 2. cap. Apostolica de donat. & cap. 1. de rapt. & notant Hostien. in Summ. tit. de Paroch. num. 3. Lap. cum Calderino alleg. 62. nu. 4. Vbald. de can. port. cap. 1. num. 5. par. 1. & Gutier. can. quest. cap. 27. numer. 24.* Eiusque Cathedralis est mater, & caput aliarum Ecclesiarum, *cap. venerabili, de verb. signific. Quæ communis Parochia est diuisa in Ecclesias inferiores.* Parochia enim græcè idem est latinè, ac partitio, vel diuisio, qua etymologia retenta, cum Ecclesiæ inferiores non diuidantur in alias, nomen Parochiæ propriè residet in Cathedrali, reliquæ verò Ecclesiæ inferiores idè dicuntur parochiales, quia curam habent diuisam, suisque consubinitatam, & propterea omnes de Ciuitate, ac diœcesi sunt verè Parochiani Episcopi, *Abb. in cit. cap. Apostolica, numer. 2. Archid. in dist. can. sicut alterius, Vinc. & Hostien. ab eodem Archidiacono adducti.* Atque adè quilibet de Episcopatu potest Sacramenta recipere in Ecclesia Cathedrali, etiam inuito proprio Parocho, ut per Genuens. in *pr. c. 76. num. 23.* quia Episcopus verè est omnium Pastor, Parochi verò inferiores potius sunt Coadiutores, quàm pastores, *Barbos. de iur. Eccles. tit. de offic. & pot. Episc. lib. 1. c. 1. §. 1. nu. 68. & seqq. tom. 1.*

Quod multò magis, atque excellentiori modo dicendum est de Ecclesia Lateranensi, quæ à sua ædificatione fuit semper Sedes Summorum Pontificum, *can. Constantinus, 2. d. 96.* & ab illis in suam Cathedralē electa, ut restantur diplomata, quæ superuacaneum est recensere; estque definitum per Sacras Constitutiones Gregorij XII. & Pij V. 49. Sacrosanctam Basilicam Lateranensem supremum locum obtinere super omnes Ecclesias Vrbs, & Orbis, eamque Romanorum Pontificum Patriarchium appellauit Sixtus V. *Const. 19.* Papa autem est Episcopus, & Parochus vniuersalis, habens pro Diœcesi, & Parochia totum mundum *can. cuncta per mundum, can. per principalem 9. quest. 3. Glof. in cap. felix, §. fin. v. priuata de pœn. in 6.* Ac proinde omnes de Ciuitate, ac Diœcesi possunt Sacramenta recipere in Cathedrali, tanquam in propria Parochia, tenet *Glof. in cap. Officium, de offic. Archipr. v. à foris,* & cum ea concordant viginquinque Doctores, quos citat Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 27. num. 1.* & in specie in die Paschatis, & pro satisfactione præcepti Ecclesiæ, tradit *Barbos. de Paroch. p. 2. cap. 20. num. 12. Bonacin. de Sacram. disput. 4. quest. 7. punct. 2. num. 11. Genuens. Possevinus, Sa, Piascius, & Gesualdus, quos refert*

refert Diana *part. 9. tract. 9. resolut. 64. Frances. de cathedral. cap. 21. numer. 89.* qui dicit esse communem sententiam. Et, licet Diana loco citato, & cum eo pauci aliqui asserant contrarium, quia inquirunt, non inuenitur textus aliquis, in quo decernitur, Cathedralis esse communem totius Diocesis parochiam, sunt tamen in hoc excusatione digni, cum textus superius allegatos non legerint, vel, si legerint, non ponderauerint. Nam de iure tota diocesis est vna parochia communis, atque aded cathedralis est communis.

3 Neque obstat, quod, quamuis quilibet de Diocesi possit quidem in Paschate adimplere præceptum in Cathedrali, cum sit parochia communis, administrari tamen debet Eucharistia per aliquem ministrum, ad id speciatim ab Episcopo deputatum. Nam Parochus Cathedralis, vt particularis est, habens limites determinatos suæ parochiæ, vt alij Parochi, non est minister idoneus, nisi deputetur per specialem facultatem, & ided Parochus Lateranensis habens suam Parochiam intra præscriptos terminos, vt ceteri, non potest huiusmodi munia exercere sine speciali facultate.

4 Huic namque obiectioni responderetur, Parochum Lateranensem, siue Ecclesiæ Cathedralis non solum esse Parochum intra limites suæ parochiæ, sicut alij, sed etiam assumitur loco Vicarij perpetui, vt constat ex diplomatis Beati Pij V. Urbani VIII. & ex decretis Sac. Congregationis visitationis Apostolicæ, estque Vicarius Papæ in cura animarum, & administratione Sacramentorum. Cum enim Papa sit Episcopus, & parochus vniuersalis, & ob immensam negotiorum molem nequeat in sua Cathedrali Lateranensi munia Episcopalia, & parochialia exercere, duos Vicarios sibi constituit. Vnum quoad Pontificalia exercenda, alterum quoad Sacramenta ministranda, quibus suos terminos præscripsit. Vndè sicut Eminentissimus Cardinalis Vicarius neque per se, neque per suum Vicegerentem exercet Pontificalia in alienis Diocesis, sed intra suos limites, ita Vicarius ad curam animarum non administrat Sacramenta extra suos fines, & in aliena Parochia, & quemadmodum ille in Cathedrali sua Lateranensi exercet Pontificalia omnibus confluentibus cuiuscumque Diocesis solemniter baptizando, ordinando, & confirmando, ita & iste administrat Sacramenta in sua Cathedrali omnibus cuiusvis Parochiæ concurrentibus, sine alia speciali facultate, cum hoc eidem officio Vicariatus Papæ competat. Et in omni euentu cum Illustrissimus Domino Vicegerens possit vnicuique dare facultatem suscipiendi Sacramenta in Paschate in aliena Parochia, dum ipse Vicegerens in Paschate administrat Eucharistiam omnibus ex quacumque Parochia confluentibus ad Ecclesiam Lateranensem, & Vicarius Parochus per subsequentes dies munus administrandi Sacramentum communionem prosequatur, censetur illi dare facultatem illam administrandi, cum taciti, & expressi idem sit iudicium. Et in specie de administrando Sacramento Eucharistiæ, quod sufficit licentia tacita, & interpretatiua, docet præ alijs Eminentissimus Laurea in 4. sentent. tom. 1. disput. 24. artic. 6. numer. 78.

5 Secundò probatur, quia ex consuetudine parochiani aliarum parochiarum Diocesis, qui percipiunt Eucharistiam in Cathedrali die Paschatis, satisfaciunt præcepto, vt tenet Diana *loc. cit. in fine*, & constat ex praxi multis in locis. Est autem consuetudo immemorabilis in vrbe recepta, sciente, ac consentiente ipso Papa, vt parochiani aliarum parochiarum Urbis communicantes in Ecclesia Lateranensi satisfaciunt præcepto, aded vt nunquam Superiores coegerunt illos ad iterum communicandum in eorum parochijs pro satisfactione præcepti. Consuetudo autem cuiuslibet Ecclesiæ, ac Diocesis debet seruari *Glof. fin. v. vicinis, & v. contraria verò in cap. super eo de censib. & Rota part. 10. recent. decis. 153. numer. 7.* Quia consuetudo, quæ non est contra ius, facit legem, & vt lex seruari debet, *l. 1. & 2. ff. qua sit long. consuet. l. de quibus §. constat ff. de legib.* In hoc autem casu consuetudo hæc non resistit iuri, vt ostendimus, & infra dicitur. Et cum non reperitur in iure, quod parochiani cuiuscumque Parochiæ diocesis non satisfaciunt præcepto Paschatis in Cathedrali, ided stan-

dum est consuetudini, vt tenet Rota *cit. p. 10. decis. 232. numer. 8.*

Quod maximè dicendum est de consuetudine Cathedralis Papæ, quæ considerari debet pro interpretatione voluntatis illius, volentis, vt habeat vim legis, prout in simili de consuetudine Cancellariæ Papæ docet Rota *p. 9. tom. 1. decis. 1. numer. 10.* Quæ quidem consuetudo cum sit conformis iuri, non indiget probatione, vel ad summum cum sit præter ius non habens canonem contrarium expressè, sufficit probari per decem annos, *Glof. in cap. fin. in princ. v. consuetudo de consuet. in 6. Rot. cit. p. 10. decis. 102. n. 10.* Hac igitur consuetudine retenta, iuncta iuribus allegatis, remanet plenè probatum, Parochianos cuiuscumque Parochiæ vrbs sine licentia suorum Parochorum satisfacere præcepto Paschatis in Ecclesia Lateranensi, prout in hac specie de hac Basilica Cathedrali Papæ docet Frances. *cit. cap. 21. numer. 119.*

Non obstant *can. Ecclesias 13. quest. 1. de diuisione Parochiarum, facta à Dionysio Papa.* Nam præter id, quod Vicarius Lateranensis non inuadit terminos alterius Parochiæ, vt ibi dicitur, exigendo decimas, vel ministrando Sacramenta, sed intra limites suos vtitur iure suo, adhuc etiam responderetur, erectionem Cathedralium, earumque priuilegia esse posteriora illa diuisione, vt latè ostendit Frances. *d. cap. 21.* Et illa diuisione ordinata fuit ad regimen particularium Ecclesiarum, saluis semper iuribus Episcopi, communis, & vniuersalis totius diocesis Parochi, cui pro communi Parochia, & sponsa fuit erecta cathedralis. Lex autem posterior derogat priori, *l. sed & posteriores ff. de legib. cum vulgò alijs.*

Pariter non obstat *can. omnis vtriusque de pen. & remis. 8* vbi decernitur, communionem annuam suscipiendam esse in Paschate à proprio Sacerdote. Nam pro Sacerdote proprio exponunt Doctores pro Papa, Episcopo, & Parocho, eorumque Vicarijs, vel ab eis deputatis, Ioan. Andr. *in d. cap. omnis numer. 12. Anchar. numer. 8. Abb. numer. 12. Henric. Boyc. numer. 2. Alenf. in Sum. part. 4. quest. 19. de confes. membr. 1. art. 3. Fagn. numer. 56.* alijque. Et ided possunt parochiani cuiuslibet parochiæ suscipere Sacramenta in cathedrali pro satisfaciendo præcepto Paschali, & non indigere licentia parochorum, notat Abb. *loc. citat.*

Neque refragatur Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 9. 13. de reform.* Nam si standum esset in rigore verborum Concilij, cum ibi loquatur indistinctè, nullo Sacramento, ac tempore excepto, parochiani in nullo vnquam tempore Sacramentum aliquod possent ab alio recipere, nisi à suo proprio Parocho, & tamen praxis vniuersalis est, vt tantummodò Communionem in Paschate à suo Parocho recipiant. Vndè deducitur, Concilium loqui in terminis prædictorum Canonum, quibus iam supra respondimus. Estque aduertendum, Concilium vti verbo *licite*, non autem *valide*. Quare demptis etiam iuribus citatis, & sola consuetudine retenta, huiusmodi communio ex consuetudine in cathedrali remanet licita. Consuetudo enim facit de non licito licitum, Barbof. *axiom. 56. numer. 3.*

Quod verò ad absurda, quæ ex hac libera Eucharistiæ susceptione pro præcepto Paschali in Ecclesia Lateranensi, siue Cathedrali euenire possunt, dicimus non solum illa ex prohibitione huiusmodi susceptionis cessare non posse, sed alia maiora inde sequutura, si prohibeatur. Primum namque sequeretur absurdum priuare Ecclesiam Cathedralis iuribus suis. Secundum obuiam ire consuetudini immemorabili Ecclesiæ Lateranensis, & omnium Cathedralium orbis, quod fieri non potest sine graui scandalo. Tertium, quia cum Roma sit patria communis, & magna pars in illa habitantium sit externa, adque Lateranensem Basilicam ob eius insignem excellentiam, & primatum valdè sint proni, esset profectò maximum absurdum prædictos fideles hac sua deuotione priuare, cum id non solum diminuat cultum ipsius Basilicæ, quæ est mater, & caput omnium Ecclesiarum, sed quodammodo redundaret in dedecus Pontificiæ maiestatis, cuius dicta Basilica est sponsa. Quartum esset cogere quamplurimos parochianos aliquando acerrimè, & iniuste vexatos à suis parochis, vt ex illorum manibus Eucharistiam recipiant. Quod esse poterit fomentum scandalorum.

Abfur-

Ad absurdum verò, quæ contra adduci possunt, alio modo obuiandum est. Nam si Parochi diligenter perquirant numerum personarum, quæ cum publico aliquo crimine viuunt, ut sunt meretrices, concubinatii, & huiusmodi, extaretque decretum ab ipsis die festo publicandum, & ad valuas Ecclesiarum Parochialium affigendum, in quo prohibeatur, ne prædictæ personæ audeant ad Sacramenta in die Paschatis in propria, neque in aliena Parochia, nisi prius constiterit proprijs eorum Parochis de earum emendatione per testes idoneos probanda, idque sub pœna in sacrilogos, utique absurda tollerentur, & adhiberetur sufficiens remedium, ac fortassis quamplures ad meliorem frugem redirent.

At nihilominus tenendum est, eos non satisfacere in rigore iuris præcepto Ecclesiæ de annua Communionem, nisi in propria Ecclesiâ parochiali, vel nisi Summus Pontifex, vel eius Cardinalis Vicarius, aut Vicarij vicegerens, vel Episcopus, vel saltem proprius eorum Parochus expressè consentiat. Primò, quia præter potestatem ordinis in administratione Eucharistiæ, requiritur etiã potestas iurisdictionis, & ideo non est liberum cuiilibet Sacerdoti hoc Sacramentum ministrare, sed solam habenti iurisdictionem respectu eius, cui illud administrat, vel facultatem ab eo, qui talem iurisdictionem habet, ut colligitur ex *Clem. dudum de sepult.* & in specie de hoc Sacramento sic legitur in Concilio Carthag. I. cap. 7. *statuat gravitas vestra, unusquisque Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe litteris Episcopi sui. Et omnes Episcopi responderunt. In hoc & Clero, & laicis convenientissime prouideri.* Idem decernitur in Concilio Meleuitano cap. 18. quibus in locis licet prohibitio fiat ex parte communicantium, ne ab alienis Eucharistiã percipiant, tamen relatio hæc mutua est, & reciproca obligatio. Quæ etiam in ipso naturali iure fundata est, supposita Christianæ Reipublicæ institutione, & debita gubernatione, ut nemo mittat falcem in messem alienam, nec ius alienum usurpet, alioquin nec iustitia, neque pax seruari possunt, nec diuina mysteria conuenienter dispensari, neque animabus fidelium pro earum captu, vel necessitate prouideri. Et ideo antiqua etiam consuetudine seruatum est, ut qui præest, hoc Sacramentum populo dispenset, ut colligere licet ex Dionysio cap. 3. de *Eccles. hierarch.* Iustino apolog. 2. pro *Christian.* Tertulliano lib. de *cor. milit.* cap. 3. & ex cap. *Omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss.*

Secundò, quia licet Parochus Lateranensis, vel Cathedralis possit omnium confessiones audire, non ideo est omnium Parochus. Sicut nec Regulares, qui etiam in Paschate audiunt omnium confessiones, dicuntur eorum Parochi, nec possint illis alia Sacramenta Parochialia ministrare.

Deinde quia Parochus Lateranensis, vel Cathedralis non est Parochus omnium incolarum vrbis, vel Ciuitatis, ut saltem loquendo de iure, & ex consuetudine hodierna docet Sanchez d. disp. 27. num. 2. ex quo inferri, non esse validum matrimonium celebratum coram Archipresbytero Ecclesiæ Cathedralis ab incolis habitantibus in alia Parochia eiusdem Ciuitatis. Quod etiam docet Pontius lib. 5. de *matrim.* cap. 12. num. 7. Vnde sicut Concilium Tridentinum exigit præsentiam proprii Parochi ad valorem matrimonij, ita præceptum communionis Paschalis in dict. cap. *Omnis* exigit, quod accipiatur à proprio Parocho, vel de eius licentia. Si ergo in Tridentino nomine proprii Sacerdotis non intelligitur Parochus Ecclesiæ Cathedralis, nisi in ordine ad incolas illius particularis Parochiæ, quæ ipsius curæ assignata est, eodem modo in præcepto communionis Paschalis nomine proprii Sacerdotis in d. cap. *Omnis*, non debet intelligi Parochus Ecclesiæ Cathedralis, nisi in ordine ad incolas suæ peculiaris Parochiæ.

Ac postremò, quia Ecclesiâ Cathedralis non habet de iure communi hoc priuilegium, nam nullibi id decernitur. Etenim in can. *sicut alterius* 7. qu. 1. nil ampliùs habetur, quàm quod Ecclesiâ vnius Episcopi ab alio disponi non debet. In can. *Bonæ rei* 12. quæst. 2. solum decernitur, quod non ultra quinquagesimam partem rerum Ecclesiæ Monasterio, quod substituit, Episcopo licet conferre. Idem confirmatur in cap. *Apostolica de donat.* quibus in locis, licet fiat mentio Parochiæ Episcopi, nullum tamen continetur verbum, quod qui in illa communionem re-

cipiunt, satisfaciant præcepto Ecclesiæ, publicato in d. c. *Omnis de pœnit. & remiss.* In illo verò cap. 1. de *rapt.* tantum sancitur, quod ratione rapinæ sortitur quis forum non sui Iudicis, & ab eo poterit puniri, proprio Iudice suffragante, ibique nomine parociæ intelligitur Diocesis, non autem Ecclesiâ Cathedralis. Vsitatum enim est nomen parociæ in iure pro diocesi Episcopali in cap. *Excommunicamus*, §. *adijimus de heret. in cap. 3. de Paroch. & Parochian. in can. obitum* 6. d. in Concilio Antiocheno cap. 9. ibi, *Vnusquisque Episcopus habeat in sua potestate suam Parochiam*, & apud Burchardum lib. 1. decret. cap. 83. dicuntur ita & vniuersales, & singulares, seu particulares Parochiæ in cap. 1. de *offic. Archid.* & in cap. *Cum nullus de temp. ordinat.* ac alibi, & ideo de iure communi omnes debeant communionem recipere in sua propria Ecclesiâ Parochiali. Immo hoc ius non est concessum Ecclesiæ Parochiali, sed proprio Pastori per d. cap. *Omnis de pœnit. & remiss.* & notat Host. in eundem textum, vbi etiam aduertit, quod etiam si quis communionem reciperet in sua Ecclesiâ Parochiali sine licentia sui Pastoris, non satisfaceret præcepto, quia ut dixi, hoc ius non est concessum Ecclesiæ Parochiali, sed proprio Pastori, cuius expressa, & specialis licentia requiritur; ut ab alio quis recipiat communionem, etiam in sua propria Ecclesiâ Parochiali.

Non obstant superius adducta. Quia præminentia Ecclesiæ Lateranensis, vel Cathedralis supra alias Ecclesias non tollit, quin singulæ Parochiales Ecclesiæ habeant iura propria curæ sibi commissæ, sicut præminentia Archiepiscopi supra Episcopos suffraganeos non tollit iura singulorum Episcoporum, in quibus ne ipse quidem Metropolitanus potest se ingerere, nisi in quibusdam casibus à iure statutis. Sic etiam Parocho Ecclesiæ Lateranensis, vel Cathedralis assignati sunt termini, intra quos deferre potest Sacrum Viaticum ægotantibus, eosque Oleo Sancto ungere, ac mortuos sepelire, eorumque quartam funeralem accipere, quando alibi sepeliuntur; extra illos verò terminos suæ propriæ Parochiæ nihil horum exercet, quia non pertinet ad eum cura animarum, quæ sunt in alijs Parochijs. Quæ admodum ergo ijs non ministrat Viaticum, vel Extremam Vnctionem, ita non debet eis dare Communionem Paschalem, quæ non minus spectat ad proprium Parochum, quàm spectant illa alia. Licet ergo Ecclesiâ Lateranensis, siue Cathedralis sit Parochia vniuersalis totius Ciuitatis, & diocesis, relinquat tamen vnicuique Parochiæ propria iura ipsarum, nec ea sibi usurpat, quia ab illa vniuersalitate Parochiæ seiuncta sunt. Et proinde debent singulis Parochijs illæsa conseruari, ita exigente ipsarum institutione, cum non sint confundenda iuxta cap. 1. 6. qu. 3. cap. *nullus* 9. qu. 2. & d. can. *Ecclesias* 13. qu. 1.

Neque verum est, quod Parochus Lateranensis sit Vicarius Papæ in cura animarum totius Vrbis, sed tantum est Vicarius Capituli Lateranensis pro sola cura Parochiæ Lateranensis, ut loquuntur citatæ Constitutiones. Minus obstat, quod non inuadat terminos alterius Parochiæ, nam sufficit, quod inuadat iura alterius, ut etiam loquitur textus in d. can. *Ecclesias*, his verbis Dionysij Papæ, *Ecclesias singulas singulis Presbyteris dedimus. Parochias, & cœmeteria eis diuisimus, & vnicuique ius proprium habere statuimus, ita videlicet, ut nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius inuadat, sed sit unusquisque suis terminis contentus, & taliter Ecclesiam, & plebem sibi commissam custodiat, ut ante tribunal æterni Iudicis ex omnibus sibi commissis rationem reddat, & non iudicium, sed gloriam pro suis actibus accipiat.* Inter autem iura propria Parochi est ius recipiendi Eucharistiã in Paschate ab eius manibus. Nec loquitur canon de terminis tantum materialibus, sed formalibus, nempe de iurisdictione, ac iuribus Parochialibus. Et quoad consuetudinem illa non suffragatur, etiam si esset immemorabilis, cum sit sublata à S. Concilio Tridentino d. cap. 13. sess. 24. Quod verò dicitur de Eminentissimo Cardinali Vicario, vel eius Illustrissimo Vicegerente, quod possit conferre ordines in Ecclesiâ Lateranensi quibuscumque ad illam confluentibus, falsum est ex eodem Tridentino sess. 23. cap. 8. de *reform.* ex quo requiruntur dimissoria, siue licentia ordinarij, sine quibus ordinatio ab alieno Episcopo prohibetur sub pœna suspensionis tam in ordinantem, quàm in ordinatum.

Atque ita sæpius declarauit Sac. Congregatio Concilij, 18
no-

nominatim in Limana, in Surtina, & in Perusina mense Septembris 1649. & Sanctissimus D. Noster Innocentius XI. Sactorum Canonum cultus religiosissimus sub die 5. Februarij anni 1682. in audientia Reuerendis Parochis Urbis quotannis à Sanctitate sua publicè data, inter cetera suæ viuæ vocis oraculo decreuit, omnes vtriusque sexus fideles, qui in vrbe commorantur, teneri pro satisfactione præcepti annuæ Communionis paschalis sacram Communionem à suo proprio Pastore, ac Parocho in suis Ecclesijs Parochialibus, in quarum parochijs habitant, suscipere, nulloque modo dicto præcepto satisfacere per Communionem in Ecclesia Lateranensi, vel Vaticana, vel nationali cuiusvis nationis, vel in quacumque alia susceptam. Et ita in posterum omnino seruari mandauit præsentibus Eminentissimo Cardinali Vicario, Illustrissimo Vicegerente, meque Cleri Romani Camerario, ac omnibus Parochis Urbis, non obstantibus quouis decreto Congregationis Visitationis Apostolicæ, aliarumque Congregationum, ac priuilegijs, & consuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus.

- 19 Poterit verò Episcopus, si voluerit permittere, quod omnes sui subditi Communionem paschalem recipiant in Ecclesia Cathedrali, cum ipse sit eorum omnium Parochus. Quandiu tamen Episcopus hanc licentiam non tribuit, singuli debent in suis proprijs Ecclesijs Parochialibus Communionem recipere à suis pastoribus, vel de eorum licentia, vt præcepto Ecclesiastico satisfaciunt. Si quis autem bona fide in Ecclesia Cathedrali absque huiusmodi licentia communionem sumpserit, ob hanc causam pro illa vice non erit molestandus.

CONSULTATIO XC.

An Monasterijs Monialium licitum sit, an verò Simoniacum exigere aliquam summam nomine dotis, ac de illa pacisci pro victu, aliisque necessarijs ad sustentationem puellæ volentis ingredi Monasterium? Vbi quid de alijs pactis?

- 1 **H**Æc controuersia olim ab antiquis Doctoribus diu agitata, variè resoluta, inter recentiores dubia, multorum conscientias adhuc perturbat ob metum committendi Simoniam. Etenim qui asserunt hoc esse Simoniacum his vtuntur rationibus.
- 2 Primò, quia siue consideretur ingressus Religionis per susceptionem habitus ad probationem, siue ad professionem, seu vota, per quæ verus status Religionis constituitur ex natura rei, & ex vi iuris diuini Simoniacum est recipere aliquam in Monialem, vendendo illi religiosum statum. Et hoc modo status, seu ingressus Religionis vera, ac propria materia Simonia existit; quia res illa maximè spiritualis est, tam ex parte principij, quod est Spiritus Sanctus, quam ex fine proximo, & per se, qui est cultus Dei perfectus, & spiritualis profectus ingredientis. Quare iura in hac materia de vtroque ingressio indifferenter loquuntur, vt rectè notauit Nauarrus *conf. 86. de Simon. & patet ex cap. Nullus 1. quest. 2. ex cap. Non satis, & cap. de Regularibus, cap. Veniens, cap. Quoniam, & cap. Audiuimus de Simon. & ex Extrauag. 1. de Simon.* quibus in locis prohibetur talis receptio ex parte Monasterij ex pacto.
- 3 Secundò, quia de Institutione Ecclesiæ est, quod puellæ, quæ volunt ingredi legitime in Monasterium, habeant aliquam participationem iuris, quasi ad rem, vt de bonis Monasterij gratis sustententur; quod ius spirituale est. Petere igitur ab eis aliquid intuitu sustentationis, est vendere illis ius, quod ingrediendo Monasterium acquirere possunt, ac debent ad suam sustentationem ex bonis Ecclesiæ. Hoc autem est vera Simonia non solum, quia prohibita, sed per se, & ex natura rei. Sicut si Episcopus nollet ordinare habentem beneficium ad eius titulum, sed ad titulum patrimonij, cogendo illum ad applicandos fructus beneficij, vel patrimonij ad alia opera pia, vel ad sustentandos alios Clericos, committeret Simoniam. Ita in præsentì. Nam, quæ vult ingredi Monaste-

rium, habet quasi beneficium ab Ecclesia, vt ad titulum bonorum Monasterij consecrari debeat monialis. Atque aded exigere ab illa dotem, vt bona Monasterij ad alios vsus applicentur, vel certè vt dos ipsa in alios vsus expendatur, & quæ illam dedit, alatur ex bonis Monasterij, Simonia est, & iniustitia.

Tertiò, quia id deducitur in pactum; quod in hac specie reprobat Gloss. in d. cap. Non satis, quam ibi Abb. Socius, & alij sequuntur; deducere autem in pactum rem spiritualem pro temporali est Simonia.

Et hanc ob causam Doctores fatentur esse prohibitam talem exactionem, saltem de Iure Ecclesiastico; quia est prohibita omnis pactio in ingressu Religionis pro sustentatione necessaria, etiam in paupere Monasterio; ij sunt Innoc. in c. Tuanos de Simon. Archid. 1. q. 2. in princ. Vgol. tab. 1. cap. 4. §. 1. num. 16. qui etiam addit, prohibitionem illam nunc esse in suo vigore, & non esse consuetudine abrogatam; quæ prohibitio habetur in can. nullus 1. q. 2. in d. cap. Non satis de Simon. & in cap. In Ecclesia, & cap. Veniens eodem tit. & clariùs in d. cap. de Regularibus, & in cap. Audiuimus, & in specie in c. Quoniam de Simon. & in Extrauag. 1. eodem tit.

Quæ sanè præcipuum locum habent in casu, quo Monasterium est opulentum. Tunc enim est Simonia, saltem iuris Ecclesiastici, exigere aliquid pro sustentatione ingredientis. Docet hoc D. Thom. in 4. d. 25. q. 3. ar. 2. ad 7. vbi ait: *Si sine grauamine Monasterij possit recipi Nouitius, Simoniacum est aliquid exigere.* Idemque tradit Adrian. quodlib. 9. lit. V. Victoria relect. de Simon. p. 2. num. 12. vbi dicit, omnes Doctores sentire hoc esse Simoniacum; quia ius viuendi de bonis Monasterij sic est annexum professioni, sicut præbenda Officio Ecclesiastico. Sicut ergo pro præbenda non potest quidquam exigi, ita neque pro iure sustentationis; quod tenet Nauarrus *com. 2. de regular. num. 29. 65.* & alibi.

Quartò, quia vel exigitur aliquid pro ipso statu, vel pro iure alimentorum. Si pro statu, est expressa Simonia iuris diuini. Si pro Iure alimentorum, cum hoc ius sit debitum ratione status, censetur velle vendere ipsum statum, ex quo hoc ius prouenit. Sustentatio enim ingredientis Religionem est essentialiter, & inseparabiliter annexa ipsi admisioni, & ingressui in Religionem; ideòque omne id, quod exigitur à petente, recipi ad habitum religiosum pro illius alimentis, dicitur exactum pro admisionem ad Religionem.

Ac denique quia iura prohibent, ne recipiantur in Monasterio plures personæ, quam ex redditibus Monasterij possint sustentari, vt patet ex cap. vn. §. 1. de Stat. Regul. in 6. ex Sacri. Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. de refor. Regul. & ex decretis Clementi VIII. de Regularibus, aliorumque Pontificum, quod locum etiam habet in Monasterijs puellarum ex Concil. Arelateni cap. 8. & ex cap. Non amplius de Institut. Idque ne ad mensuram personarum quaramus possessiones, quod nimis auarum est, sed ex possessionibus, quæ sunt, metiamur expensas, vt in Auth. vt determin. sit n. Cleric. post med. collat. 1. Io. Andr. in d. cap. Non amplius n. 3. Card. in 1. notab. & Anchar. num. 2. Ergo supponunt hæc iura, nihil posse recipi pro sustentatione ingredientis, sed debere ex redditibus Monasterij sustentari, atque aded dotis exactio est illicita, & Simoniaci per textum in cap. Quoniam de Simon.

His tamen non obstantibus, tenendum omnino est, ad sustentanda onera temporalia, quæ Religio in se suscipit cum tali persona, non esse ex natura rei, & ex vi iuris diuini Simoniacum, aut illicitum exigere aliquid, quia non exigitur tanquam pretium, siue temporale pro spirituali, sed pro temporali. Sicut enim matrimonium & est Sacramentum, & humanus contractus, & quatenus est contractus habet annexa onera temporalia, & incommoda, quæ non possunt sine temporalibus bonis sustineri; & ideò licitum est, vt vterque coniux aliquid ad hoc conferat, ita professio religiosa & est status quidem spiritualis, & oblatio, quæ fit Deo, quoddamque genus consecrationis talis persona ad cultum Dei, & præterea est contractus quidam humanus inter Religionem, & Religiosum; nam iste se illi tradit, illa istum recipit, seque obligat ad eum sustentandum, & ita in se suscipit omnia onera temporalia, quæ ad huiusmodi sustentationem sunt necessaria; quæ-

quare licet status Religiosus, quatenus spiritualis est, vendi non possit, nec aliqua re temporali compensari, tamen quatenus est contractus, onus illud indiget subsidio temporali, ac proinde non est contrarium, neque alienum à ratione naturali, ut puella, quæ Religionem ingreditur, temporale aliquod subsidium secum afferat, quoad eam sustentandam Religio iuuetur, & proinde Caietanus in 2. 2. q. 100. art. 3. ait, hoc esse ius naturale.

- 9 Neque hoc est iure Ecclesiastico simpliciter prohibitum, ut tenet D. Thom. in cit. art. 3. ad 4. ubi dixit, absolute id esse licitum. Hoc autem non dixisset, si iure positivo esset prohibitum; quod si tempore D. Thomæ non extabat talis prohibitio, neque modò extat. Nam, ut aduertit Nauarrus mox citandus, iura, quæ videri possunt hoc prohibere, iam eo tempore lata erant. Magis perspicuè idem D. Thomas ad tradidit in 4. d. 25. quest. 3. ar. 3. quest. 1. ad argum. ibique Palud. quest. 5. num. 20. Caietan. in cit. ar. 3. & in Sum. v. Excommunicatio cap. 73. D. Antonin. 2. p. tit. 1. 6. 5. §. 18. Syluest. v. Simonia quest. 15. Angel. eodem numer. 4. Tabien. num. 13. & seqq. Sor. lib. 6. de iust. quest. 6. ar. 2. Nauarr. in man. cap. 27. num. 106. & de reddit. Eccles. quest. 1. monit. 60. num. 2. notauitque Surd. de alim. tit. 9. quest. 27. num. 5. Suarez tom. 1. de reliq. lib. 4. cap. 17. num. 16. & seqq. Mirand. de Monialib. quest. 8. art. 6. & 7. Portel. in addit. v. Moniales num. 19. Hieronym. Rodriq. resol. 54. numer. 1. Diana p. 3. tract. 2. resol. 100. Layman. lib. 4. tract. 10. c. ult. num. 39. Barthol. de Vecch. in pr. nouit. disp. 1. dub. 3. num. 5. Tambur. de iur. Abbat. disp. 5. quest. 3. numer. 3. Pellizar. de Monial. cap. 3. sect. 2. num. 40. alijque, ut proinde hanc sententiam communem appellet Suarez loc. cit. numer. 7. quod etiam docet Glossa in ad cap. Non satis, & in cap. Quoniam de Simon. quam ibi Abbas, & alij sequuntur, Turcrem. in can. de præcepto 1. q. 2. ibique Cardinalis, qui plures antiquiores adducit, & Anania in rubr. de Simon.

- 10 Rationem autem reddit Suarez loco citato; quia nulum extat decretum, quod talem prohibitionem generalem sufficienter ostendat. Vel si extat, cum sit prohibitio merè humana, contraria consuetudine abrogatum est. Constat autem, hanc consuetudinem de facto esse, ac seruari, essetque moraliter impossibile, ut plures puellæ in Monasterijs recipiantur, nisi possit ab eis recipi, vnde sustententur; non est autem verisimile voluisse Ecclesiam præcludere viam tot puellis ad statum perfectionis, atque adeò non est verisimile id prohibuisse, sed solum illud, quod contra spiritualem rationem status Religiosi, quatenus spiritualis est, committi potest. Atque adeò non potest dici corruptela, aut irrationabilis, sed potius laudabilis, quam seruandam esse decernit cap. Ad Apostolicam de Simon. Honestatur enim titulo sustentationis, & post extrauag. 1. de Simon. tolerata fuit, & contra illam præualuit, ita ut omnia ad conuenientem sustentationem reduci possint.

- 11 Non obstat, quod intercedat pactum. Nam, stando in iure naturali, non est illicitum deducere in pactum, quod licitum est ita petere, ut nisi detur, opus non fiat, ut rectè sentit Caietanus loco citato, quem alij sequuntur. Si enim petitio, & acceptio pro sustentatione non est Simoniaca, pactum cadens supra talem rem, ut subsidium sustentationis, non cadit in materiam Simoniæ. Cumque ijdem Auctores, qui volunt, ut hoc pactum non intercedat, supponant, ius Canonicum non prohibere petitionem sustentationis necessariæ, quam ius naturæ non prohibet, utique nec pactum eam prohibebit, nec est cur prohibeat, cum ex rei natura id non est prohibitum, & aliàs constat, esse iustum.

- 12 Idemque dicendum est stando in iure Ecclesiastico, ut euidens est, explicando omnes textus, & Doctores, quos contra adduximus, & adduci possunt. Et quidem, licet Innocent. in cap. Tua nos de Simon. referat hanc opinionem, non tamen in illa se firmat, nam subiungit: alij dicunt, quod talis acceptio non est Simoniaca, & si quis 1. q. 2. nihilque ampliùs dicit. In can. Nullus 1. eadem quest. non aliter prohibetur pretio vendi, & cum pacto ingressus Religionis, quàm ordinatio, & id genus alia. Vnde intelligitur ibi prohiberi id, quod iure diuino prohibitum est, venditionem scilicet rei spiritualis. Similis omninò prohibitio est, quæ habetur in cap. Non satis de Simon. & quæ accipi potest ex cap. Cum in Ecclesia, cap.

Veniens, cap. Dilectus 2. & ex cap. de Regularibus eodem, in quo non explicatur in quo Simonia pro ingressu in Religionem posita sit, & idè intelligendum est, illam consistere in venditione ipsius ingressus. Quare ibidem dicitur. Cum super hac, id est super detestationem Simoniæ, auctoritates multe reperiantur expresse, quæ non sunt, nisi illæ, quæ habentur 1. quest. 1. ut ibi Glossa notat. In illis autem præcipuè damnatur Simonia, quæ multa est de se, non verò sit specialis prohibitio circa hunc ingressum de re, quæ de se multa non est. In cap. Audiuimus de Simon. in quo prohiberi videntur omnes huiusmodi exactiones, non solum quæ verè sunt malæ, & contra ius diuinum, sed etiam illæ, quæ habent speciem mali, non agitur de dote, quæ postulat tantum pro sustentatione eius, quæ ingreditur Monasterium, sed de pitantijs, seu propinis, quæ solent exigi pro singulis Religiosis, & non videtur damnari tam contributio, quàm modus exigendi, quia difficultates, inquit Pontifex, ingerunt, & malitias, donec aliquid numeris manus contingat eorum.

Minus refragatur d. cap. Quoniam de Simon. ubi de Monialibus fit specialis prohibitio, ne pecunia pro eorum ingressu exigatur, etiam paupertatis prætextu. Sed ibi tantum prohibetur venditio ipsius ingressus, quæ prætextu paupertatis fieri potest à Monasterijs, etiam verè pauperibus. Nam sub specie recipiendi aliquid ad sustentationem, multò plus exigunt ratione ipsius ingressus. Vnde rectè dixit Nauarrus ubi supra, ex pacto nihil posse recipi, nisi quod alendæ vni personæ est necessarium, & si aliquid ultra petatur, illicitè fit. Nam quando plus exigitur, quàm quod ad vnam personam sustentandam commodè iuxta exigentiam talis status sufficit, non apparet qua ratione, aut quo titulo id honestari possit, etiam si fiat prætextu paupertatis. Esset enim titulus coloratus, & non verus. Et hoc est, quod videtur reprobari in d. c. Quoniam.

Minus etiam officit Vrbanus IV. in Extrauag. 1. de Simon. quæ specialis item est in hac materia. Nam in ea nulla fit noua prohibitio, sed tantum renouatur antiqua, solumque additur excommunicatio; quod expressè habetur in ipso textu sub initio his verbis: detestabilis, & à Canonibus reprobata seruetur abusus, & inferius: Nos igitur huius morbo pestifero cupientes congruam adhibere medellam, & alijs pœnis in talia presumentes inflatis à iure in suo robore duraturis pœnam adijcere grauiorem. Et paulò post ait: Quamuis sit à iure inhibitum. Antiqua autem iura, ut ostendimus, non prohibent sustentationem recipere, vel dare. Ergo neque hæc extrauagans id prohibet. Solum igitur in illa prohibentur exactiones illæ, quæ sine vera necessitate fiunt, & onerosum reducit, & moraliter valdè difficilem Religionis ingressum, & occasiones sunt multorum scandalorum; quæ omnia in veram, & necessariam sustentationem non conueniunt. Quò planè spectant illa verba, Quoscumque pastus, seu prandia, pecunias (vtique per modum distributiuum) iocantia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quenuis pium usum deputata, vel deputanda &c. hoc est munuscula, & dona, quæ pro sacristia, valetudinario, vel alijs huiusmodi vsibus extorqueri solent, quæque non pertinent ad personæ sustentationem. Hæc enim videntur reprobari, præsertim in illis cap. audiuimus, cap. quoniam, cap. tua nos, & maxime in d. Extrauag. 1. de Simon. Quapropter in his moderatio adhibenda esset, ut saltem si propter consuetudinem accipiuntur, non negarentur spiritualia, nisi illa darentur, at seruaretur modus illa petendi, præscriptus in cap. Ad Apostolicam de Simon. Si qui verò excessus in hoc committuntur, non sunt contra ius diuinum, & ex consuetudine tolerari possunt; præsertim quia possunt aliquo modo ad necessariam sustentationem reduci. Quò quidem non videtur carere scrupulo. Quia in cit. Extrauagan. dicitur: Ex statuto etiam, seu consuetudine, quæ corruptela est potius dicenda; & postea in prohibitione dicitur: directè, vel indirectè, vel quoquo modo. Moderationem hanc instituit Alexander VII. Constitutione sua, & eius Eminentiss. Cardinalis Vicarius suis edictis, & in suis diocesis instituire debent Episcopi.

15 Pariter non obstat *cap. vn. §. 1. de stat. Regul. in 6. & Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. de reform. Regul. in quibus prohibetur, ne recipiantur in Monasterio plures personæ, quàm ex redditibus Monasterij possint sustentari. Quia Concilium vel ampliauit, vel declarauit d. cap. vn. dum addit, vel ex redditibus proprijs, vel ex consuetis elemosynis. Nam sub his redditibus, ac elemosynis comprehendi possunt dotes, quas secum afferunt puellæ, cum recipiuntur. Eo ipso enim, quo bona inferuntur in monasterium, hoc ipso fieri bona monasterij. Quare Nauarrus in *cit. monit. vlt.* definiens, esse licitum recipere cum competente dote aliquam in Monialem ultra numerum, qui ex redditibus Monasterij sustentari potest ait, tam ius antiquum, quàm nouum exponendum esse, ne plures recipiantur indotatæ, cum dotibus tamen recipi possint, ita vt non grauetur Monasterium, quod confirmatur ex eodem Sac. Concilio *dict. sess. 25. cap. 16. de Regul. in quo permittit aliquid recipere pro sustentatione in Nouitijs pro tempore probationis. Si enim pro sustentatione in Nouitiatu id licet, eadem ratione licebit pro sustentatione totius vitæ.**

16 Solum autem difficultatem ingerunt multi Auctores, qui moderationem hanc adhibent, vt scilicet reuera Monasterium egeat, itaut non habeat redditus sufficientes ad sustentandum plures Moniales. Quidquid dixerit Sotus *dict. lib. 9. de Inst. quest. 6. artic. 2. ad 4.* inferens non solum Monasterio egenti, sed etiam diuiti per se loquendo, & ex natura rei licitum esse petere aliquid ad sustentationem eius, qui vult ingredi Religionem; quia si id in egente non est Simonia, neque in diuite erit. In vtraque enim idem pro eodem petitur: ergo est licitum, quia non est contra iustitiam, neque contra aliam virtutem. Nam licet Monasterium sit diues, non tenetur bona sua expendere in sustentationem huius personæ, maximè si ipsa potest secum afferre, vnde alatur. Nulla ergo deformitas in tali actu apparet, immò videtur, hoc posse esse laudabile, vt aliqui pauperes sine vilo huiusmodi subsidio possint in Religionem recipi, vel vt Religionis bona conferentur, & ad maiorem spirituales profectum augeri possint. Quidquid enim dixerit Sotus, quod inspecta sola ratione, verisimile apparet, considerando tamen dicta Doctorum, & Canonum decreta, quæ in re morali maioris sunt ponderis, difficilè videtur. Nam Diu. Thom. *d. quest. 100. artic. 3. ad 4.* cum limitatione dixit: *Si Monasterium sit tenue, & iterum: Si ad hoc non sufficiant Monasterij opes.* Idemque tenet, ac declarat Cajetanus, alijque ferè Doctores. Ac ipse Diu. Thomas in *4. dicta dist. 25. quest. 3. artic. 2. qu. 2. ad 7.* post eandem limitationem planius, & apertius addidit: *Si autem sine grauamine Ecclesia potest recipi, Simoniacum est aliquid pro receptione exigere.* Præterea expendi ad hoc potest *dict. can. quam pio 1. quest. 2.* quem Diu. Thomas adducit, vbi Pontifex omnes huiusmodi exactiones prohibet, nisi quasi subsidij gratia, & hoc ipsum subsidium vult subsequi potius, quàm præcedere, vt omnis præsumptio tollatur, vt ibi notat Glossa. Item in *dict. cap. Quoniam*, prohibetur huiusmodi receptio, etiam sub paupertatis pretextu. Propriè autem dicitur pretextus paupertatis, quando reuera paupertas non subest, & allegatur. Vnde Glossa ibi ait: *Si Religiosi verè pauperes sint, ita vt non possint alium sustentare, posse illi dicere: Non habemus, quod demus tibi pro victu, nisi tu portes, vnde viuas, dummodo id non dicatur in fraudem.* Atque adeò secluso verò titulo paupertatis, hoc est prohibitum. Immo Glossa Bernardi ibi subdit (sed nimis religiosè) etiam interueniente paupertate, tutius esse, neminem admittere, quàm illo modo aliquid exigere. Præterea Siluester v. *Simoniacum num. 15.* latè hoc disputans dicit, esse communem sententiam plurimorum, quos ibi refert, exigere aliquid pro sustentatione, in Monasterio tenui licitum esse, in opulenti Simoniacum. Ipse verò Siluester addit; *Sed intellige præsumptiuè, sicut semper fecerunt, & faciunt aliquæ Moniales.* Præsumptiuè autem declarat, esse Simoniacum, vel quantum ad forum contentiosum, vel in conscientia, si habeatur respectus non ad vi-

Tom. VII.

ctum, sed ad ipsum ingressum. Et ita sentit, hoc non esse illicitum, si debita intentione fiat.

Sed difficilis est hæc Syluestri interpretatio. Nam Diu. Thomas, & reliqui Doctores absolutè in conscientia loquuntur, & Sacri Canones non solum puniunt vitium, quod præsumunt, sed absolutè prohibent, ne tale factum cum talibus circumstantijs fiat. Atque adeò non solum præsumunt, sed constituunt tale factum verè prauum, & illicitum, etiamsi aliàs non esset; quod apertè colligitur ex *dict. Extrauag. 1. de Simon.* quatenus districtius prohibet aliquid exigere quoquo modo à volentibus ingredi Religionem quocumque titulo, etiam ad pios vsus; sed præcipit liberaliter eis dari omnia, quæ ad victum, & vestitum pertinent; Quare licet ratio Soti, secluso iure positiuo, habeat efficaciam, illo tamen supposito, non habet, quia cum bona Religionum Ecclesiastica sint, de eis disponere ad Summum Pontificem maximè pertinent. Summus autem Pontifex statuit, vt Religionum redditus liberaliter in sustentandis Religiosis expendantur, & vt cum eadem liberalitate, ac omninò gratis Religiosi recipiantur, vt ex eis sustententur, abstulitque consequenter ab huiusmodi Religionibus omne ius petendi aliquid ab ingredientibus Religionem ob sustentationem eorum; quia ipsa bona Religionum iam sunt ad hoc munus destinata.

Supposita igitur prohibitione Ecclesiæ, non solum id est iniustum, sed etiam Simoniacum; quia Ecclesia prohibuit illam receptionem non tantum ratione iniustitiæ, sed maximè intuitu Religionis, & ne Status ille adeò spiritualis, & Sanctus venundari videretur. Nam lex Ecclesiastica prohibendo præsumptam simoniam intuitu Religionis, facit illam esse veram. Et ita intelligunt multi decisionem textus in *dict. cap. Tua nos de Simon.* præsertim quoad illa verba: *Si Clerici, qui illum in fratrem admittunt, non essent eum, nisi commoda temporalia perciperent admissuri.* Exponunt etiam Raymondus, Cardinalis, & alij, illam decretalem loqui, quando Ecclesia, seu Monasterium abundat, & tunc dicunt, committi Simoniam. Præ cæteris verò hæc conditio egestatis Monasterij valdè probatur Suarez *dict. cap. 17. de Relig. num. 10. in fin.* vbi reprobatur contrariam consuetudinem, si non possit aliquo iusto titulo reduci ad veram indigentiam Monasterij; quia, inquit, non est consuetudo rationabilis, sed corruptela reprobata in ipsis iuribus. Idemque docet Lessius *de iust. lib. 2. cap. 35. dub. 12. numer. 68.* & alij, quos ipse adducit, ac Rodriguez *tom. 2. quest. Regul. 84. artic. 7.*

At nihilominus, admissis etiam Constitutionibus Apostolicis in *dict. cap. vn. de Stat. Regul. cap. Non amplius de instit.* ac decretis Clementis VIII. Pauli V. & Urbani VIII. ac insuper S. Concilij Tridentini *dict. sess. 25. cap. 3. de reformat. Regul.* & denique Constitutio Innocentij Decimi in quibus iniungitur, vt in singulis Monasterijs, & domibus Regularium tantus numerus constituatur, & in posterum conferretur, qui vel redditibus proprijs Monasteriorum, vel consuetis elemosynis commodè possit sustentari, dicimus in specie pro Monasterijs Sanctimonialium, vbique locorum fundandis, quod Sac. Congregatio super Episcopis, & Regularibus non consuevit foundationes admittere, nisi pro numero duodecim Monialium constituatur dos perpetua non minoris summæ, quàm annuorum scutorum tercentorum, non in censibus, sed in bonis stabilibus, & frugiferis consistentium, ac præterea requirit, vt Moniales secum deferant elemosynam dotalem post professionem in bonis stabilibus, vel in Censibus perpetuis, ac tutis inuestiendam, non obstante *dict. cap. Quoniam de Simon. & dict. Extrauag. 1. eodem tit.*

Et quamuis Sac. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum olim consulta, an Monasterijs Monialium, in quibus iuxta decretum *cap. 3. sess. 25. de Regul.* Episcopus certum numerum constituit, liceat Abbatissæ in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa elemosyna pro dote. Et quatenus non liceat, quæ prouisio sit per Episcopum adhibenda? respondit, *si ex redditibus Mo-*

K 2 naste-

nasterij, vel ex consuetis eleemosynis tantum suppetat Monialibus, ut ad ipsarum victum, & ad fabricam Ecclesie, aliaque necessitates commodè sufficiat, minime licere, Cum autem huiusmodi theoricæ ad praxim difficulter deduci possit, referendum Sanctissimo, qui probavit sententiam Congregationis, confirmans, augendum numerum, si dos recipienda sit.

21 Eadem tamen S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus hanc difficultatem sustulit. Animaduertens enim Sanctimonialium Monasteria sine dotium subsidio diu sustineri non posse, & propter ingruentes necessitates, & casus inopinatos plerumque ad inopiam redigi, Summis Pontificibus approbantibus, prudenter sanxit, ut dotales eleemosynæ à Monialibus numerarijs persoluerentur, tametsi numerus esset taxatus ad mensuram reddituum Monasterij. Ex penuria enim multa proueniunt mala, præsertim in Monasterijs dominarum, ut inquit Hostiens. in dict. cap. Non amplius de inst. in fin. facitque can. Si quis obierit 1. quest. 3. Quare expedit, Monasteria Monialium habere sufficientes redditus, ne aliqui ipsi præbeatur ansa vagandi, & communicandi cum secularibus, Præsertim existente de hoc diuturna consuetudine, idque ut sic securiores sint de sufficientia reddituum, & plures recipere possint, quàm alioqui deberent, notatque Layman dict. lib. 4. tract. 10. cap. ult. numer. 39. consuetudinem diuturnam in huiusmodi rebus facilius cohonestare, quàm Statutum; quia Statutum, ut aliquid detur in ingressu Religionis in prima sua origine, exactionem quamdam contineat, consuetudo verò originem trahere potuerit voluntariam, ipsis scilicet ingredientibus in talem consuetudinem spontè consentientibus, sicque diuturni temporis progressu firmari. Atque ita tenent præ omnibus noster Fagnan. in dict. cap. Non amplius num. 24. Siluester dict. num. 15. Sot. loco citato, Miranda dict. art. 7. conclus. 2. Em. Rodriquez se retractans in addit. ad summ. tom. 3. cap. 144. num. 8. Diana tract. 2. part. 3. resolut. 97. Hieronym. Rodriquez dict. resolut. 54. num. 3. Peliz. de Monial. dict. cap. 3. num. 42. Layman ubi supra, & alij, ac denique id declarauit eadem Sac. Congregatio Concilij Tridentini in vna Belgij subsidiarum dotialium ad cap. 16. sess. 25. de Regul. Cum enim in eadem Sacra Congregatione proponeretur, quod Monasteria Monialium, præsertim Mendicantium in Belgio, semper consueverunt exigere aliquam summam pro sustentatione puellarum petentium admitti ad habitum Religiosum, & nihilominus à multis annis non paucis prinatim, tum publicè docere caperunt, Simoniacum esse hac de causa dotem recipere, & de illa pacisci; quia verò hæc doctrina multorum in quibusdam partibus conscientias perturbat ob metum committendi Simoniam, & e conuerso Monasteria non possunt sine dote sustentare puellas, supplicantur proinde Eminentissimi Patres declarare, an licitum sit pacisci de congrua dote soluenda pro victu, amictu, alijsque necessarijs ad sustentationem puellæ volentis ingredi Monasterium? S. Congregatio die 18. Septembris 1683. censuit non esse Simoniacum.

22 Quod verò spectat ad censuram latam in dict. Extrauag. 1. de Simon. iam non habet locum in receptione Monialium, etiam si contingat indebito modo fieri. Refert enim Diu. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 67. se audiuisse à fide dignis, Martinum V. dixisse, se nolle, ut Moniales incurrant aliquam censuram propter eas, quæ in ingressu dant, vel recipiunt; quod etiam ait Felin. in dict. cap. Quoniam de Simon. & Nauarrus refert, Innocentium VIII. declarasse, Moniales incurrere tantum hanc censuram, si paciscantur expressè de aliquo dando, vel soluendo pro ingressu, vel si recipiatur inhabilis propter spem habendi aliquid: Clementem autem VII. concessisse, ut Moniales nullam Simonia pœnam incurrerent propter pacta, & conuentiones de dotibus Monialium in commodum earum victus, ut haberetur apud Compend. Mendic. tit. Monialis §. ult. & referunt vterque Rodriquez locis allegatis, Tamburinus, ac Pellizarius ubi supra, de quibus omnibus euersa remanent, quæ initio pro contraria sententiâ adduximus, & euulsus est ex aliquorum animis scrupulus, qui eos stimularat.

23 Huic quæstioni aliam subiungo, quæ cum priore

magnam habet connexionem, & affinitatem. An scilicet pacta, seu conuentiones, quibus Moniales aliquam pecunie summam petunt à parentibus Nouitiæ conuiuij causa, dum Nouitiæ habitum suscipit, vel proficetur, sint sublata d. cap. 16. vers. Sed neque sess. 25. de Regul. Affirmat Villalob. in Summ. tom. 2. tract. 35. diff. 19. num. 5. inquit: Mirado el decreto del Concilio no pueden llenar las Monjas propinas, cera, y otras cosas, que suelen llenar el dia del habito de les bienes de la Nouicia, ni se les pueden dar por las palabras que dice. Quocumque pretertextu aliquid ex bonis eiusdem minime tribuatur, que son palabras, que incluyen todo esto. Mas ya el dice de oytienen costumbre legitimamente prescripta en muchos Monasterios de llenar propinas de entrada, y cera, y donde la huiera, podranlo hazer, porque la costumbre tien fuerza de ley, mas con todo esto verdaderamente es contra el Concilio, y era muy iusto, que los superiores lo remediaran, y que las religiosas non recibiran cosa alguna en la entrada. Sacra tamen Congregatio censuit, decretum cap. 16. ad hunc casum non pertinere, sed id prohiberi Constitutione Urbani IV. quæ incipit sane. Cæterum, quia ex consuetudine Mediolanensi recepta, & à bon. mem. Cardinalis S. Præcedis tolerata passim huiusmodi conuiuij exhibentur, consultius putauit, nihil responderi. Constitutio Urbani habetur in d. Extrauag. 1. de Simon. Sacra verò Congregatio super Episcop. & Regul. 2. Iulij 1589. & in Lusitana 6. Iunij 1615. ad 2. propinarum, seu munerum largitionem Monialibus faciendam tam in ingressu, seu in habitum regularem suscipiendo, quàm in professione emittenda, tanquam abusum omninò abrogari mandauit, ac prohibuit sub pœnis etiam Censurarum. Verùm id, vel non fuit vsu receptum, vel ut refert Portellus, auctor Lusitanus in dub. Regular. versic. Monasterium num. 11. in ea declaratione excipiebatur refectio communis ientaculi moderati. Immo Sanchez in opuscul. lib. 2. cap. 3. dub. 23. numer. 6. ait, quod possit excusari consuetudo, quæ reperitur in Monasterijs Monialium accipiendi præter dotem Nouitiæ quasdam portiones pecuniæ, quas propinas vocant, verb. grat. singulis Monialibus dantur quatuor argentei, & vna candela, idque præter dotem Nouitiæ, quæ datur ipsi Monasterio. Hæc autem consuetudo nulla alia ratione mihi videtur posse à Simonia excusari, nisi asserendo dotem, quæ exigitur ad sustentationem Monialis non consistere in indiuisibili, sed sicut taxari potest sexcentis ducatis, ita etiam taxari potest sexcentis, & quinquaginta, distributis hoc modo, ut sexcenta applicentur communitati, seu Monasterio, & alia quinquaginta distribuuntur inter Moniales, singulis dandos illos quatuor argenteos, & candelam, ut suis necessitatibus subueniant.

Vides is mi lector, quàm sit arduum hoc definire; 24 Quare puto, quod in hac re uti oportet aurea illa moderatione, quàm pro Monasterijs Urbis instituit Eminentissimus Cardinalis Vicarius in sua Congregatione particulari pro eadem re habita, in qua & ego interfui, estque typis Cameralibus edita.

Porrò ab excommunicatione lata in dict. Extrauag. 1. 25 de Simon. poterit Episcopus, vel Prælati absolueri in occultis delictis ex Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. Eademque Extrauagans procedit, siue detur, & accipiatur pretium pro admissione ad professionem, siue ad habitum, ut Filiucius tract. 45. cap. 13. numer. 11. Bonacin. de Simon. quest. 7. §. 4. numer. 11. Immo etiam si pro admissione professi ad tale Monasterium, seu domum, ut probatur ex dict. Extrauag. Quamuis alij putent, solum procedere de datione pro admissione ad professionem, ut Barbof. in dict. Extrauag. num. 5. Suarez de Censur. disput. 22. sect. 5. num. 7. Layman lib. 4. tract. de Simon. num. 71. Eius tamen pœnæ non procedunt, nisi Simonia realiter vtriusque contracta fuerit, seu impleta, Suarez, Layman, & Sanchez de lib. 2. cap. 3. dub. 104. num. 50. Minusque procedunt quando aliquid recipitur absque pacto, vel ob consuetudinem, vel ob antiqua iura id concedentia, vel absque præsumptione, ac bono animo, quia bis repetit dict. Extrauagans illa verba, eos qui presumunt, ut per Nauarr. in omnibus Summis cap. 27. num. 106. Caiet. v. Ex-

communicatio cap. 73. Sanchez dict. num. 50. Nec procedunt in ingressu in Confraternitatem, Sanchez dict. cap. 3. dub. 23. num. 8. Neque secundum aliquos pro ingressu in Religionem militarem, excepta Religione Hierosolymitana, quia illa militia censetur tunc, non quatenus est res spiritualis, sed quatenus est honor humanus, Diana resol. 64. tom. 2. par. 2. cum Villalobo contra Azorium tom. 3. lib. 12. cap. 16. quest. 5. Neque pro ingressu Monialis, si detur causa sustentationis, seu dotis, ut probauimus supra, & traditur ex decreto Martini V. apud Sanchez dict. num. 50. & alios apud ipsum. Illa verò suspensio contra Capitula, & Conuentus non intelligitur ab officio, & beneficio, sed ab officio tantum Capitulari, seu administratione, ut per Alterium, Suarez, & Filiucium, quos sequitur Barbof. dict. num. 5. Tandem hodie secundum multos non procedit dict. Extraneus, etiam in ingressu Virorum, si detur aliquid causa sustentationis, Sanchez ibidem, Barbof. num. 3. Miranda tom. 3. quest. 8. art. 7. Sà v. Simonia num. 2. Suarez de Simon. cap. 59. num. 7. Restitutio autem datorum facienda est danti ante professionem, cap. Veniens de Simon. Sanchez dub. 141. num. ult. & post professionem restituenda, seu relinquenda eidem Monasterio ad usum communem, Ex dict. Extraneus.

CONSULTATIO XCI

An & quomodo constare possint miracula Seruorum Dei? Vbi iterum de iis, qui sine cibo, ac potu diu, mensibus, atque annis vixerunt ad effectum Canonizationis.

- C**onstare quidem possunt huiusmodi miracula per crebram famam, quæ iuxta sapientum sententiam est multorum narratio de aliquo per sensum perceptibili in præsentis tempore constituto, siue in præteritis successibus, ac non interruptis, quorum multitudinem impossibile est, secundum consuetudinem ad confringendum tale quid, imperceptibiliter conuenire.
2. Rerum autem, quæ per crebram habentur famam, duo sunt genera. Primum quidem est, ut narrent, qui crebram faciunt famam, aliquid, quod ipsi vel visu, vel aliquo alio sensu perceperunt. Huiusmodi autem narratio tunc veram præbet scientiam, cum duo concurrunt. Vnum est, ut narrantium multitudo ad eum perueniat numerum, ut impossibile sit, secundum consuetudinem, multitudinem illam ad mendacium confingendum, perceptibiliter conuenire, ut si verbi causa videamus homines diuersarum, distantiumque regionum, ac linguarum conuenientes, affirmantemque in mundo urbem esse, quæ Roma dicitur, nobis pro certo constabit, hanc Urbem in mundo esse. Alterum verò est, ut narratum sensibus possit esse subiectum. Nam si Orientales omnes, atque Occidentales mundum initium habuisse, aut æternum fuisse narrent, mundi que effectorem vnum, aut plures extitisse dicerent, eorum certè narratio scientiam non præstaret, sed fidem, cum eiusmodi narrata sensibus nequeant subiacere. Si verò exempli gratia narrent, quod in regione aliqua, puta in Belgica, vel Laudensi ad ignem glebis pro lignis vtantur, eorum narratio scientiam faceret, cum id, quod narratur, sensibus apprehendi possit. Et hoc modo Iacob filium suum Ioseph, quem mortuum credebat, viuere sciuit.
3. Secundum autem rerum genus, quæ per crebram famam habentur, est, cum narrantes ita quidem se habent, ut dictum est, verum rem, quam narrent, se non vidisse aiunt, asserunt tamen multitudinem talem, qualem diximus, se vidisse, & audiuisse dicebat. Hoc autem genus tunc certam præbet scientiam, cum in eo duo illa concurrunt, quæ in primo genere concurrere diximus.
4. Et tertium hoc aliud, ut si narrantium catena longius se extenderit, nunquam tamen sit interrupta, neque omninò extenuata, sed semper finis, ac media in quantitate, & qualitate principio correspondeant. Per hunc

Tom. VII.

modum hodiè Alexandrum, Platonem, Cæsarem, quos antiqua tradit vetustas, fuisse scimus. Ad hunc sciendi modum Moyses Iudaicum populum mittebat, dum Deuteron. cap. 32. dixit: *Memento dierum seculi, aduerte annos generationis. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi.* Hunc etiam sciendi modum Dauid ponit Psal. 77. v. 8.

Obijcio. Hic sciendi modus per crebram famam, secundum Aristotelis doctrinam, valde debilis videtur. Tum quia de singularibus sensibilibus procul factis à sensu, non habetur sensatio, nec per consequens scientia. Tum quia non propter hoc sumus simpliciter expertes fidei, & credulitatis. Nam ad hoc sunt propositiones probabiles, quæ ponuntur ab Aristotele in lib. maior. Rhet. Tum quia famosum, secundum Aristotelem, idem est, quod probabile, ut patet in quinque probabilitium modis, ab ipso in primo libro Topi-
corum positus.

Ad hanc obiectionem respondeo, inter Sapientes controuersiam esse, utrum scientia, quæ per crebram habetur famam, necessaria sit, an probabilis. Circa quod, dictis pro vtraque parte plurimis, electio tandem omnium est, ipsam necessariam esse. Necessarium siquidem est, quod dubium nobis fieri, tentantes nos ipsos, nolumus, neque valeamus. Porro cum, auditis omnibus, quæ contra crebram obijciuntur famam, tentemus nos ipsos, inuenimus animas nostras præcisè iudicantes, quod Moyses exempli gratia fuit, & dixit se Dei nuncium ad fidem Israel missum. Nec inuenimus aliquid de obiectis, hoc transfigens, sic neque illa, quæ necessaria sunt. Nullam ergo, quod contra crebram famam est, meretur responsonem. Responsonem namque oportet esse probabilis. Retinere autem necessarium cum probabili circulationem inducit, ac impossibile est.

Atque hinc patefacta remanebit indubitata veritas huiusmodi jejuniij, adedque plenè ac concludenter comprobata redditur antiquissima traditio de miraculosa abstinentia Seruorum Dei, ut tam ex istis, quam ex historicis appareat, nihil æquè stabilitum, nihil venerabilius hominum animis insedisse, ac nemine vnquam id negasse, aut de eo dubitasse.

Et primò quidem cum agatur de facto antiquissimo, ac rebus vetustissima maiorum traditione communiter receptis, in quibus fidelissimæ antiquitatis mos est retinendus, scriptoribus, atque historicis id recensentibus.

Primò ex Sacris scriptis Exod. cap. 17. vers. 24. ibi, *Dixit autem Dominus ad Mosem, scribe hoc ad monumentum, & trade auribus Iosue.* Deuteron. cap. 31. vers. 9. *Scriptit itaque Moses legem hanc, & tradidit eam Sacerdotibus filijs Leui, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis senioribus Israel.* Hierem. cap. 36. v. 2. & 28. *Cui Dominus iussit, ut tolleret volumen libri, & scriberet in eo verba, quæ locutus erat ei.* Esther. cap. 2. in fine: *Mandatūque est historicis, & annalibus traditum coram Rege.* Et cap. 6. v. 1. *vbi Assuerus iussit sibi asferri historias, & annales priorum temporum, quæ cum illo præsentate legerentur, & cap. 17. lib. 1. cap. 4. vbi in litteris per ministros regios scriptis Artaxerxi habetur vers. 14. & 15. Idcirco misimus, & nunciavimus Regi, ut recenseras in libris historiam patrum tuorum, & inuenias scriptorem in Commentarijs, & scies quoniam urbs illa rebellis est, & nocens Regibus, & Provincijs, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis; quibus idem Rex sic respondit vers. 18. ac seqq. Accusatio, quam misistis ad nos, lecta est manifestè coram me, & à me præceptum est, & recensuerunt, inueneruntque, quoniam ciuitas illa à diebus antiquis aduersum Reges rebellat, & seditiones, & prælia concitantur in ea.* Sic etiam Regum Iudæorum gesta solebant in Chronicis describi, ut de rebus gestis Ieroboami, Reboami, ac subsequentium Regum habetur lib. 3. Reg. cap. 14. & seqq. & lib. 4. cap. 4. cap. 1. vers. 15. cap. 8. vers. 23. cap. 10. vers. 20. cap. 21. vers. 17. cap. 33. vers. 28. & Paralip. lib. 2. cap. 2. vers. 34. & cap. 35. in fine. Quapropter Augustus Cæsar dicebat, magna semper apud præclaros Principes, omniumque gentium, nationumque populos laude, & gloria dignos fuisse habitos gestarum rerum scriptores, qui vel

K 3 hi-

historias, vel annales litteris commendarunt, cum plurimum tum ad antiquitatis memoriam, tum etiam ad iuandum rerum publicarum administrationem scriptorum monumenta prodesse videantur.

- 10 Secundò auctoritate Tullij, qui *lib. 2. de orat.* historiam appellat Magistram, animam, & vitam memoriæ, ac lucem veritatis, inferens propterea in oratione pro Archia Poeta, quod sine historijs exempla omnia iacerent in tenebris. Quemadmodum enim pictor habet exempla suorum operum, in quæ semper intuetur, ita nos aliquos laudatos viros mente intueamur, quos aliquo modo sequi, ac imitari studeamus. Taciti docentis *lib. 4. Annal.* quod per historicos plures aliorum euentus doceantur. Diodori Siculi, qui *in proem. vit. Philippi, & Alexandri* ait, nihil vilius, iucundiùsque cogitari posse, quàm in humanæ vitæ theatro, quod historia partibus omnibus merè instructum habet. Illa enim, vt inquit *lib. 1. de fabulosis antiquorum gestis*, est custos illustrium virorum, virtutis testis, malorum sceleris, benefica in omne genus humanum. Huic affine est dictum Titi Liuij *decad. 1. lib. 1.* Hoc illud est præcipuè in cognitione rerum salubre, ac frugiferum, omnis te exempli documenta in illustri posita monumento intueri. Plutarchi *in Thimoleonte* dicentis, in hoc enim tibi fas, tanquam in speculo ornare, & componere vitam tuam ad alienas virtutes. Aristotelis *lib. 1. Rhetor. cap. 5.* docentis, vilem esse ad publicas deliberationes rerum gestarum historiam. Polybij *lib. 1.* verissimam disciplinam, exercitationemque ad res ciuiles historiam esse ait. Meritò igitur Imperator Alexander, teste Lampridio, consilij togæ, ac militia literatos adhibebat, & maximè eos, qui historiam norant, Alphonfus verò Sicilia Rex, secundum Lipsium *politic. lib. 1. cap. 9. in fine*, historia libros aiebat, esse optimos Consiliarios mortuos. Et faciunt dicta Strab. *lib. 1. geograph.* Quintiliani *lib. 10. instit. orat.* Plinij *lib. 8. Epistol. ad Lateran.* Viues *lib. 2. de caus. corrupt. art. & lib. 5. de tractat. disciplin.*

- 11 Tertio, ex varijs textibus iuris ciuilibus, antiquorum scripta, & libros inducentibus, ad probandum, ac decidendum controuersias fori, nempè in l. 1. *sub initio*, ff. de offic. *quest. l. 2. de orig. iur. l. 1. in princip. ibi, à quibusdam scriptoribus traditum est*, ff. de offic. *Prat. l. Celsus*, ff. de prob. *l. antiqui 3. ff. si pars hered. pet. l. si pater 36. ff. de solut. l. 1. ff. de cadau. punit.* Hinc plures Ciceronis scripta, & auctoritates probationis loco induxerunt, Iurisconsultus d. *l. 2. §. post hos quoque*, ff. de orig. *iur. l. Fulcinus, §. latitare*, ff. ex quib. *caus. in pos. ear. l. Cicero 39. ff. de pen. l. Scotus 1. ff. de verbor. signific. Platonis in l. 2. ff. de nund. Aristotelis in d. l. si pater 36. ff. de solut. Hippocratis in l. Septimo mense 12. ff. de stat. hom. Homeri in §. 1. de empt. & vend. l. 1. ff. de contraben. empt. *l. legatis seruis 6. §. pecoribus de leg. 3. & l. legata*, ff. de suppellect. *leg. Virgilij in l. in tantum 6. §. fin. & l. nominis §. fin. de rer. diu.* Similique modo Vlpianus allegat historiam Augusti in d. l. 1. ff. de cadau. punit. & auctoritatem Celsi in l. 1. ff. si cert. pet.*

- 12 Quarto ex iuribus Canonicis in can. de quibus *dist. 20. in can. quamuis 3. dist. 21. can. Valentinianus III.* ibi, *Vt refert historia Ecclesiastica*, scilicet tripartita *lib. 7. cap. 8. can. Agatho VIII.* de prompto ex gestis Sanctorum Pontificum, can. *Adrianus XXII.* ex historia Ecclesiastica *dist. 63. cap. 1. in fin. ibi, Tum propter historiam de sacr. vnct. c. Cum Apostolica Sedes 7. de his, que fiunt à Pral. sin. conf. Cap. & cap. forus*, ibi, *de quo Virgilius, de verb. signific.* Hinc probatio diuisionis admittitur per libros antiquos, cap. *Cum causam 15. de probat. & fides adhibetur antiquis libris censuabilibus in cap. Ad audientiam 13. de prescript.*

- 13 Quintò ponderando, quod in omni materia standum est peritis in arte, quales profectò sunt historici in rebus gestis referendis, sicut ad rem inquirunt *Asin. de execut. in princip. num. 8. Andr. Knichen. in comment. ad ius Saxon. v. Elector cap. 1. num. 298. & seqq. Port. conf. 16. num. 3.*

- 14 Sextò in terminis, quod historici, & chronistæ de factis antiquissimis, ac viuientium memoriam excedentibus testificantibus, quibus ab antiquo fides adhibita fuit à maioribus, ad probandum inducantur, & plenum probationis gradum constituent, illisque standum fit tam in iudicio, & ad causarum decisionem, quàm extra, tradunt in Lectura iuris ciuilibus, *Gloss. in proem. ff. sub §. hoc*

autem, v. Regijs urbibus, & in l. 1. v. Tiberianis, C. de fund. limitroph. Bartol. in d. l. 1. num. 2. ibique Fulgos. num. 17. Alexan. num. 30. & 34. Iason num. 35. Rip. num. 72. & seqq. Dec. in 1. lect. num. 21. & seqq. & in 30. num. 76. & 77. Soccin. Sen. membr. 30. Io. Nig. num. 56. & seqq. Purpur. num. 152. dicens omnes in hoc sequi Bartholum, & Alciat. num. 53. ff. si cert. pet. Bald. in d. l. 1. num. 2. ff. de offi. q. Ioan. Fab. in §. Item primum num. 5. instit. de empr. & vendit. & in rubr. C. de Summ. Trinit. & fid. Cath.

In Lecturis Canonicis *Gloss. in dict. can. quamuis v. eodem die dist. 21. can. in nomine Domini, v. Trapezitas dist. 23. cap. Inter dilectos, §. sed contra v. magis de fid. instrum. cap. Venerabilem 34. v. transtulit de elect. in Clem. 1. v. Urbano de reliq. & vener. Sanctor. Ioan. Andr. in cap. 1. num. 2. eodem tit. vbi testantur in quadam legenda inuenisse, quod S. Hieronymus fuit Presbyter Cardinalis, & habuit titulum S. Anastasiæ, Bald. inquirens, standum esse chronice Martinianæ, vel simili *dict. cap. Inter dilectos num. 19. ibique Abb. num. 13. in fin. & Felin. num. 12. de fid. instr. idem Abb. in cap. Cum causam 13. num. 1. Felin. num. item 1. & Mysinger. num. 7. de probat. idem Felin. in cap. Ad audientiam num. 16. de prescript. & in cap. 2. num. 49. de rescript. Gemin. in cap. Placuit d. 16. d. can. quamuis propè fin. d. 21. & in can. de quibus num. 1. vbi etiam Præpos. num. 3. de consecrat. dist. 1. Imol. in Clem. 1. num. 9. sub initio de probat. Turrecrem. in can. Sancta Romana Ecclesia sub nu. 12. dist. 13.**

In tractatibus ex Italis Milis in *reper. vers. Scriptura noui Testamenti, Afflict. in prælud. ad Constit. Neapol. quest. 19. num. 7. Barbat. de præf. ant. Cardinal. part. 1. quest. 1. num. 6. Hieronym. de Mont. de finib. regund. cap. 62. nu. 3. ac 6. Soccin. sen. regul. iur. litt. L. regul. 27. vers. libri, loquens de libris Aristotelis §. 4. Limitatur num. 14. & seqq. Gabr. de probat. concl. 2. num. 59. Asin. de execut. cap. 4. num. 8. Carpan. ad Statut. Mediol. part. 1. cap. 17. num. 5. Marc. Anton. Surgens de Præf. Prætor. lib. 1. cap. 12. num. 1. Genita de scrip. priuileg. lib. 5. quest. 6. vers. libri Chronicorum, & vers. libris Annalium, Marc. Anton. variar. resolut. lib. 1. cap. 46. num. 5. Scacc. de indic. lib. 2. cap. 31. num. 65. Mascard. de probat. par. 1. conclus. 105. num. 8. conclus. 218. & conclus. 398. num. 3. ibique Bart. Nig. in addit. Pacian. eodem tractat. de probat. lib. 1. cap. 4. num. 4. Cardin. Tusch. litt. H. conclus. 139. num. 4. & litt. L. conclus. 346. num. 6. vbi ait, esse communem, & Gratian. discept. 892. numer. 6. & seqq.*

Ex Hispanis Bulluga in *specul. Princip. rubr. 14. §. restat propè finem*, Auiles in *proem. ad cap. Prætor. gloss. Rayna num. 9. Guttierrez præct. quest. lib. 3. quest. 82. num. 30. Garz. de nobilit. Hispan. gloss. 7. num. 18. & gloss. 18. num. 10. Messia in l. Regia Toletana in 24. fundamen. part. 2. num. 19. Lassart. de decim. vend. in præf. num. 33. ibique additur num. 22. Zerol. in prax. Episc. part. 1. vers. arma, Baraona in addit. ad Lup. in rubric. de donat. inter vir. & vxor. in introduction. numer. 2. litt. A. Palacz de maior. tom. 1. part. 1. quest. 20. num. 341. & Ferdinand. Loazes in allegat. pro Marchione de los Velez dub. 1. fundament. 3. numer. 73. & 79.*

Ex Germanis Leopoldus Bambergensis Episcopus de *iure Regni, & Imperij Romani cap. 5. Andr. Knichen in Comment. ad ius Saxon. v. Electorum cap. 1. num. 297. ac seqq. & in Epopeji num. 407. Burger Roland. part. 1. lib. 1. cap. 48. num. 1. Bernard. Greuen. præct. conclus. lib. 2. obseru. 149. num. 5. Euerard. Spekan. cent. 3. clas. 1. quest. 41. num. 9. Dominic. Arumèus tom. 1. de iure public. discurs. 12. de Consiliar. thes. 8. Parthen. Litig. lib. 2. cap. 3. num. 10. & seqq. Ludouic. Ghilaufin. de arbit. Iudic. cap. 6. par. 3. num. 24. Martin. Niger de aduoc. annat. cap. 18. n. 40. & 193. Martin. Dobeu. in reper. verb. de probat. per Scripturas fol. 426. Melchior. Goldast. in re-plicat. pro Imper. cap. 34. fol. 346. & cap. 11. §. Sed multa pag. 108.*

Ex Gallis Gulielm. de Benedict. in tract. de Ducat. Normand. impress. post reper. cap. Raynucius de testament. numer. 72. Ioan. le Cuier. de primogen. lib. 2. quest. 12. numer. 8.

In Consilij ex Italis Academia Patatina *conf. 2. num. 19. 27. post conf. Cardin. Zabarella, Alexan. conf. 6. num. 6.*

- volum. 1. conf. 15. num. 2. volum. 5. & conf. 187. num. 2. volum. 7. Aymon conf. 107. num. 4. & conf. 158. num. 4. & seqq. Dec. conf. 445. num. 16. & 17. Iafon. conf. 65. num. 14. & 18. ac seqq. volum. 2. dicens communem Soccin. Sen. conf. 266. num. 28. volum. 2. Socin. iun. conf. 75. num. 64. volum. 1. Natt. conf. 636. num. 41. & 91. & conf. 471. num. 6. Paris. conf. 1. numer. 50. & conf. 23. num. 133. & seqq. ac 252. volum. 1. Roland. conf. 2. num. 60. volum. 1. Gratian. conf. 9. num. 5. & seqq. lib. 1. Neuiizan. inter consil. Alberti Bruni conf. 10. numer. 50. lib. 1. Decian. conf. 21. num. 29. volum. 1. conf. 7. num. 31. & consil. 19. num. 8. volum. 3. Purpurat. conf. 401. num. 29. ac seqq. & num. 80. volum. 2. Menoch. conf. 1. num. 274. volum. 1. consil. 112. num. 65. volum. 2. conf. 378. num. 8. volum. 4. conf. 512. nu. 15. volum. 6. conf. 701. num. 8. volum. 8. conf. 816. num. 48. & seqq. volum. 9. Et in causa Finariensi resp. 2. nu. 125. impresso post iract. de recuper. possess. Bursat. conf. 124. num. 49. lib. 1. Alban. conf. 64. num. 27. & 28. Port. conf. 164. num. 48. & conf. 167. num. 3. Federic. Scott. resp. 28. num. 113. & seqq. tom. 1. lib. 6. Panzirol. conf. 6. num. 67. Flamin. de Rub. conf. 65. num. 94. lib. 2. Pacian. conf. 20. num. 8. Peregr. conf. 161. nu. 2. lib. 1. Guid. Turrian. conf. 8. num. 40. & Ioseph Altograd. conf. 45. num. 122. lib. 3.
- 20 Ex Hispanis Rodericus Suarez alleg. 6. num. 11. ibique Iacob. Valdes in addit. num. 11. & allegat. 8. num. 21. & 22. Ioan. Baptista Valenzuola consil. 33. num. 84. & seqq. lib. 1.
- 21 Ex Germanis Nicol. Euerard. iun. conf. 81. num. 8. lib. 1. Gregor. Euerard. conf. 27. num. 1. cum binis seqq. lib. 1. Thomingen. conf. 26. num. 22.
- 22 Et ex Gallis Guidopap. conf. 88. num. 2. & Papon. conf. 244. num. 3.
- 23 Ac in decisionibus ex Italis Roland. Cauagnol. decis. 53. num. 6. lib. 2. Ric. var. resol. 102. num. 30.
- 24 Ex Hispanis Gama dec. Lusitan. 335. n. 4. & Ioseph Sesse dec. Aragon. 162. num. 4.
- 25 Ex Germanis Compilerator Simph. tom. 1. par. 1. tit. 2. de re-conuentione num. 110. & par. 2. tit. 8. vot. 8. num. 18. Adrian. Gilman. dec. Camer. lib. 1. dec. 11. num. 7. & seqq. Tyleman. de Benign. synth. I. dec. ad. 2. vot. 1. num. 12. & 13.
- 26 Ex Gallis Boer. dec. 288. num. 2. Guidopap. dec. 193. in fine.
- 27 Ac Rota Romana apud Bellam. decis. 70. num. 3. & coram Caputaq. decis. 190. part. 2. coram Lancellotto dec. 717. num. 2. part. 4. diu. coram Pegna dec. 439. num. 4. & dec. 560. num. 11. coram Vbaldo decis. 480. num. 14. par. 4. tom. 2. rec. coram Coccino decis. 132. sub num. 4. inter eius impressas decis. 93. num. 15. & seqq. & decis. 353. num. 23. ac seqq. p. 5. coram Pirouano decis. 212. n. 8. par. 7. rec. ac dec. 290. num. 7. part. 2. volum. conf. Farinacij, & coram Merlino decis. 803. num. 4. & seqq. & coram Eminentiss. Cardinali Otthobono decis. 234. num. 5. ac dec. 253. num. 21. coram Tarracoeni in Calaguritana primatus 14. Iunij 1638. coram Carillo in Corduben. decimarum de Lucerna 5. Iulij 1638. coram Ghislerio in Gerunden. iurisdictionis 17. Iunij 1647. §. Tandem.
- 28 Quæ fortius procedunt si inter Scriptores, & Historicos adsint multi Ecclesiastici, Rota decis. 718. num. 2. part. 4. diuers. & dict. decis. 353. num. 27. par. 5. recent. Si plures ex Historicis vixerint, ac floruerint, viuentibus adhuc Seruis Dei, pluresue alij proximiores fuerint temporari, quo miracula fuerint patrata, Rota coram Merlino decis. 807. num. 9. ac seqq. & in terminis Scacc. de not. & sign. Sanct. sect. 11. cap. 6. §. Cum verò. Si ferè omnes rei feriem ex professo tractauerint, pluresque vniuersam historiam vite Seruorum Dei peculiari tractatu suscipientes, de eadem re egerint, alijue in regione dictorum Seruorum Dei nati, seu versati, sicque melius edocti de rei ibi gestæ veritate, eadem certius scribere poterunt, sicut ex Baronio, Pineda, Marsilio Lesbio, & Didaco de Castillo notauit Ioan. de la Puente in conuenientia vtriusque Monarchie lib. 1. cap. 6. §. 1. ex eoque Fontanel. alleg. fiscal. part. 1. allegat. 49. num. 52. ac decis. Granaten. part. 1. decis. 7. num. 29. Si accesserit propria confessio multorum ex nouatoribus, ac sectarijs, qua nulla potest esse maior probatio, & praualet mille testibus, utpotè proueniens à Catholicæ fidei aduersarijs, quos notoriæ, ac patentis veritatis vis adedit ad credendum excellentiam vitæ, admirabilemque abstinentiam Seruorum Dei, ad textum in l. Cum te de tran-
- fact. Aym. conf. 161. num. 3. & 170. num. 4. Gabr. tit. de testib. concl. 4. num. 75. Rota coram Caputaq. dec. 282. n. 5. Gregor. XV. 143. num. 3. & 357. num. 3. ac Buratt. decis. 101. num. 1. & 147. num. 18. & 317. num. 8. & 378. num. 3. Si denique attestations, ac dicta historicorum adminiculentur, nedum ex vetustissima, communique recepta maiorum traditione, in qua fidelissima antiquitatis mos est retinendus, sed & comprobentur per testes idem deponentes de auditu toto tempore vitæ suæ, ac suæ recordationis, nec non de publica voce, & fama, ac perpetua, & successiua maiorum, ac seniorum traditione, nec aliquid vnquam dictum, vel auditum fuisse in contrarium, vt per Innoc. in cap. veniens num. 6. de verbor. signific. Abb. in cap. inter dilectos num. 6. de fid. instr. Felin. in cap. veniens 1. num. 6. de testib. & in cap. Cum causam num. 9. de probat. Rota coram Bellam. decis. 70. per totam, Castad. decis. 2. de probat. Caputaq. decis. 349. num. 3. & decis. 347. num. 4. par. 3. Posth. decis. 74. nu. 2. lib. Coccin. dec. 93. num. 16. & decis. 353. num. 28. par. 5. recent.
- Certum quippè est, quod in factis antiquissimis supra centum annos, hominum memoriam excedentibus, in quibus cum probatio directa sit impossibilis, quia nemo tantum viuit, vt reddere queat causam scientiæ de tanto tempore per proprium sensum corporis, præsumptiua per publicam vocem, & famam sufficit, & ratione difficultatis obtinet locum plenæ probationis, etiam si agatur de graui præiudicio, potissimè autem concurrentibus adminiculis iuxta theoreticam Baldi in auth. quas actiones num. 7. & 18. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in l. Conuenticula 185. num. de Episcop. & Cler. & in l. Proprietatis num. 2. Cod. de probat. quam probarunt Angel. in l. Antiqui 19. §. Cum me absente num. 2. ff. de negoc. gest. & alij à nobis alibi adducti, Rota decis. 1659. num. 3. coram Pegna, & dec. 330. num. 9. & dec. 449. n. 4. coram Seraphino.
- Et in terminis causarum Beatificationum, & Canonizationum, quod iuxta veterem, & assiduè obseruatum vniuersalis Ecclesiæ vsum, concurrentibus depositionibus de publica voce, & fama, & antiqua traditione, credendum sit Historicis, & Chronicis ab antiquo receptis, longo tempore approbatis, firmant Castellana de Canoniz. Sanctor. q. 7. §. quero an in Canonizatione, Contilor. eod. tract. cap. 17. num. 7. & seqq. Molfes. conf. 46. nu. 51. Pañuin. in relat. S. Bonauenture qu. 2. art. 8. in princ. ac pluries censuit Rota in suis relationibus, signate S. Raymundi par. 1. art. 5. & cap. 2. ar. 2. cum duobus seqq. S. Hiacyinthi cap. 3. S. Leopoldi ab Austria in 10. fundamento §. 4. S. Andrea Corfini p. 4. §. 1. apud Lezanam consil. 1. num. 237. S. Franciscæ Romanæ par. 2. art. 12. S. Ignatij par. 2. rubr. de charit. S. Francisci Xauerij par. 2. rubr. de publ. fama Sanctitatis, S. Isidori art. 2. S. Elisabethæ par. 2. rubr. de Sanctit. vite in genere, §. Et cum versetur, B. Philippi Bennitij rubr. de fama Sanctit. B. Iacobi de Marchia rubr. de fama Sanctit. §. auctores, & scriptores, & alias hæpè.
- Ac ita pertractatum legitur, tam in Sacra Scriptura, nam Ecclesiasticus, qui cap. 44. & seqq. scripsit vitas Henoc, Noe, Abraham, aliorumque Sanctorum veteris testamenti, inquit, Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua, multam gloriam fecit Dominus, magnificentia sua à seculo. Et Lucas Euangelista scripsit acta, & heroica gesta Apostolorum, quam ab Apostolica Sede, & Sanctis Patribus.
- Nam S. Clemens, huius nominis primus, anno ab incarnatione 93. septem Urbis regiones totidem Notarijs diuisit, vt gesta martyrum vnusquisque per regionem suam sollicitè perquireret, & in Codicem distinctè referret, sicuti ex Damaso, Platina, Anastasio Bibliothecario, & alijs notat Baron. in prelud. ad Martyrolog. Roman. cap. 1.
- S. Paulinus D. Ambrosij notarius vitam eius scripsit, teste Baronio d. cap. 1.
- Apud Eusebium plures extant epistolæ, in quibus acta martyrum referuntur, vt legitur lib. 4. cap. 14. lib. 5. cap. 2. & 3. lib. 3. cap. 33. ac seqq. & lib. 7. cap. 3.
- In Ecclesia etiam Carthagenensi S. Cyprianum fuisse sollicitum, vt dies, quibus martyres essent martyrio coronati, exactè annotarentur, vt ex eius epistolis 16. 23. 34. 35. & 37.

- 36 Athanasium, Episcopum Alexandrinum, S. Antonij Abbatem vitam conscripsisse, & secundum detulisse, dum pulvis ab Atrianis Romam venit, narrat D. Hieronymus c. 10. ad Principiam, & ep. 27. ad Eustochiam.
- 37 Diuus Gregorius Nazianzenus egregia facta S. Cæsarij fratris, & S. Gorgoniae sororis, clarissimis, ac disertissimis orationibus posteritati mandauit.
- 38 Diuus Ioannes Chrysostronus Meletij martyris, S. Hieronymus Paulæ, & Eustochij, Seuerus Sulpitius S. Martini Episcopi Turonensis, D. Bernardus S. Malachia res gestas, & facta egregia conscripserunt.
- 39 Vitas Patrum Antonij, Pauli, Hilarionis, & Eremitarum, quas idem beatissimus scripsit Hieronymus cum omni honore suscipiendas esse, decreuit Gelasius Papa in can. Sancta Romana Ecclesia d. 15.
- 40 Hinc legitur plures canonizationes Sanctorum ab Apostolica Sede factas fuisse ex sola lectione eorundem vitarum, vt testantur Panuin. in relat. S. Bonaventuræ part. 3. art. 8. Rota in dictis relationibus S. Raymundi part. 2. §. 3. S. Hiacyinthi d. cap. 3. S. Andreae Corsini par. 4. §. 1. S. Francisca Romanæ part. 2. art. 11. ac Molphel. conf. 45. num. 22. & seqq.
- 41 Vt enim alibi dixi, Leo Tertius in Germaniam profectus anno 803. ad instantiam Caroli Imperatoris, ac Hildebaldi Archiepiscopi Colonienfis, vita B. Suiberti, Vuerdensis Episcopi, quam Marcellinus eius socius, & conterraneus conscripserat, lecta, dictum Suibertum in Sanctorum numerum retulit, vt S. Lugderus, Episcopus Monasteriensis scribit Epistola ad Reyfridum, Episcopum Traiectensem cap. 9. quam integram referunt Surius tom. 3. die 1. Martij, & Azorius instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 6. quest. 2. ac meminerunt Beda, Ado, Vuarus, Baronius annal. tom. 8. ad annum 804. num. 8. & Belarminus controu. tom. 1. lib. 1. de Sancti beatitud. cap. 8.
- 42 Ioannes XV. anno 993. S. Vldaricum, Augustæ Episcopum in Sanctorum numerum retulit, libello de vita, & miraculis eiusdem per Luitprandum Augustæ Episcopum exhibito, ac perlecto in Consistorio, habito in Laterano, quemadmodum ex actis eiusdem, a Bermone Abbate conscriptis, testantur Surius tom. 4. ad diem 4. Iulij, Tritheimus de vir. illustrib. S. Benedicte lib. 3. c. 223. & lib. 4. cap. 222. & Baronius annal. tom. 10. ad dict. annum 993. num. 1. & seqq. ac legitur in Canonizatione eiusdem tom. 1. Bullarij noui constit. 1. dict. Ioannis XV. §. 1. & 2.
- 43 Et Alexander Tertius anno 1161. die septima Februarij Pontificatus secundo S. Eduardum Angliæ Regem, in catalogum Sanctorum retulit, libro miraculorum inspecto, quæ dum in carne viueret, & postquam de presenti seculo est assumptus, omnipotens Deus per suam misericordiam declarauit, Bullar. nou. constit. 1. eiusdem Pontificis §. 2. & apud Baron. annal. tom. 12. ad annum 1161. num. 1. ac Surius tom. 1. ad diem 5. Ianuarij, & nos etiam alibi. Hodie verò in solemnibus canonizatione obseruanda sunt iura, & decreta Urbani VIII.
- 44 Constito itaque ex prædictis de perenni, aut longa abstinentia Seruorum Dei ab omni cibo, & potu, & corporali alimento, dubitari nequit, quin fuerit supernaturalis, idedque firmanda, & declaranda sit miraculosa, quemadmodum communiter ab omnibus semper, & vbique reputata fuisse, asserere debent testes, & comprobare scriptores, & historici, inter quos magni faciendum est iudicium Sannerti, vt in arte peritissimi, qui tom. 2. medicinæ practicæ lib. 3. par. 1. sect. 2. cap. 2. rationibus hinc inde ponderatis, ieiunium eorum, qui vitæ sanctimonia excelluerunt, miraculo adscribit.
- 45 Est sanè vitæ, quæ teste Scaligero exercit. 101. sect. 5. est actus animæ in corpore, quatuor genera actionum tribuuntur ab Aristotele 2. de anima text. 12. Primum scilicet intelligere. Alterum sentire. Tertium moueri, & quiescere in loco. Quartum nutrir, & augeri, ac diminui. Ex quibus triplex assignatur à Philosophis animæ diuisio, in vegetatiuam, sensitiuam, & intellectualem; harum autem actionum præcipuam esse vegetatiuam, seu nutritiuam animam, & cæteris viuentibus inesse primam, & maximè communem, ac necessariam in animæ potentia, secundum quam est viuere omnibus, cuius sunt opera generare, & alimento vti. Idem docet
- Alexan. text. 14. aded, vt ibidem text. 3. dixerit, quod tamdiu viuunt homo, quamdiu nutritur. Quia vita nihil aliud est, quàm consistentia per alimentum, ac perindè est dicere, habere vitam, ac nutrir, augeri, ac diminui. Vnde non solum docet text. 14. quod omne, quod nutritur, necessariò viuunt, & non viuunt, nisi dum potest nutrimentum accipere, & text. 37. nihil decrementum patitur, neque augmentatur physicè, nisi alitur: alitur autem nihil, quod non communicet cum vita, sed etiam nutrimentum essentialiter, non accidentaliter attribui animæ vegetatiuæ, docet text. 46. Quoniam nihil alitur non participans vita, animatum vti que erit corpus, quod alitur in quantum animatum, quare & alimentum ad animatum est, non secundum accidens, & text. 47. ait: Secundum autem quod hoc aliquid, & substantia alimentum; conseruat enim substantiam, vt eonsue est, quousque alitur. Vnde infert text. 48. quod priuatum alimento esse non potest.
- Hoc ipsum repetit lib. 3. text. 59. vbi ait: Nutritiuam igitur animam necesse est habere omne, quodcumque viuunt, & animam habet à generatione vsque ad corruptionem. Necesse est enim, quod genitum est, augmentum habere, statum, & decrementum. Hoc autem sine alimento est impossibile. Necesse est igitur inesse nutritiuam potentiam in omnibus, quæ augmentantur, & minuuntur. Quod vbique in suis Commentarijs repetit Auerroes. Quin etiam Galen. 3. de simp. c. 3. naturalium, inquit, actionum prima est, ac propemodum omnium maximè necessaria, nutritio est, & D. Th. part. 1. quest. 79. art. 3. in corp. ait primum principium vitæ in istis inferioribus esse animam vegetabilem, cuius opera sunt alimento vti, & generare, & augeri, vt latissime explicat Ludouic. Mercatus oper. medic. tom. 1. lib. 1. p. 5. clas. 1. de anima, & eius potent. quest. 131. in 6. arg. concludens, quod anima vegetatiua est prima omnium, & fundamentum aliarum. Nam viuentia omnia habent animam vegetatiuam, quæ separabilis est à sensitua, & rationali, & per se sumpta constituit quemdam gradum viuentium, inferens propterea quest. 141. nutritionem aded præcisè necessariam esse viuentibus, vt si deficiat, proculdubio calor, cuius ministerio vtitur innata substantia, dissipetur.
- Sicut ergo ex sententia Aristotelis certum est, nihil viuere, quod non nutriatur, inde etiam planum est, & experientia consonum, nutritionem in viuente nunquam cessare posse, nec hominem à nutritione vacare, vitam salua; quia cum facultates, & actiones animales sint ad inuicem subordinatæ, proculdubio prima nutritionis sublata, cæteras quoque corrumpere, & cum ipsa succumbere, sicque vitam cessare omninò necessarium est. Neque enim anima, vt ab alijs actionibus, quæ liberæ sunt, à nutritione cessare potest, cum necessitati naturæ hæc actio adstricta sit, sicut reprobata contraria sententia Fortunij Liceti communiter adstrui tradunt Sannert. medic. practic. tom. 2. lib. 3. par. 1. sect. 2. cap. 2. & Zach. quest. medicoleg. lib. 4. tit. 1. quest. 7. sub num. 28. & seqq. & sub num. 40. Vnde rectè dicitur, Venter caret auribus.
- Corporis siquidem nostri, ac cæterorum animalium substantiam in perpetuò fluxu esse, assidueque eius aliquid cæca saltem per poros exhalatione effari, dissipari, & absumi, humidumque radicale à calore quoque depasci ex Hippocrate, & Galeno præ cæteris docent Io. Langius epist. medic. lib. 2. epist. 27. ac Sannert. d. cap. 2. in princ. referentes propterea, nemini ignotum esse, quin indigeat alimento aliquo, quo vires corporis assidue difflatu absumptæ, ac dissipatæ, assidua quoque nutritione restarent; alioquin nisi hæc vitæ fomenta alimentis assidue reficiantur, tandem de vita hominem periclitari, vitamque non magis, quàm ardens in lampade ellychnium absque oleo, subsistere posse.
- Et quidem quatuor causas præcisæ necessitatis continuationis actionis nutritiua communiter assignari à Physicis, iccirco concludentibus, quod si cessatio illius etiam instantanea fuerit, proculdubio calor, cuius ministerio vtitur, innatam substantiam dissipabit, & corrumpet, docet idem Mercat. d. quest. 141. in 2. argum. Primam scilicet, continuam actionem calidi

lidi in humidum. Secundam, reactionem cibi, & excrementorum. Tertiam, actionem medii contrarij circumstantis. Quartam assiduum laborem inde excitatum. Quod etiam censent Sannert. *d. cap. 2.* & Zacch. *d. quest. 7. num. 30.* Quod antea docuerat Aristoteles *de longitudo. & breuit. vit. cap. 2.* vbi ait, impossibile esse materiam haberi non existere aliquo modo contrarium; nam omnino quocumque quidem inesse calidum, aut rectum contingit. Quodcumque autem esse impossibile, aut calidum, aut rectum, aut album; erunt enim passiones separatae. Si igitur quando fuerint actiuum, & passibile, hoc quidem semper agit, hoc autem patitur, impossibile non transmutari. Præterea necesse est excrementum facere. Excrementum autem contrarium. Ex contrario enim semper transmutatio. Excrementum autem reliquiae prioris. Si autem omnino expellitur, quod actu contrarium, & hoc incorruptibile vtrique erit, an non; sed à continente corrumpitur. Continens autem, &c.

50 Quin etiam *ibidem* Mercatus, & in responsione ad 1. & ad 4. argumentationem addit, adeo necessariam esse nutritionem ad restaurationem dissipationis, & conseruationem viuientis, vt secluso etiam quocumque agente extrinseco calor natiuus sit sufficiens principium mortis, eo quia deficiente alimento, partes viuientes agunt in alias, ac ita sensisse nedum Aristotelem, vbi supra, sed etiam Platonem in *Tim.* & in *dial. de natur.* & D. Thomam, qui *part. 1. quest. 97. art. 3. & 4. in corp.* ampliat, quod homo etiam in statu innocentiae indigebat cibis, cum haberet vitam animalem, cuius primum principium in istis inferioribus est anima vegetabilis, ponderando in id, quæ de primo parente ait D. Augustin. *tom. 5. lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 6.* quod cibus aderat homini, ne esuriret, potus, ne sitiret, & lignum vitæ, ne senectus eum dissolueret. Quæ D. Thomæ auctoritas ceteris omnibus vsu præponitur; eius namque diuinissima Summæ duæ sunt præcipuè laudes: Inconculsa dogmatum firmitas, & perfectio adeo absoluta, vt nullum opus iure illi comparate audeam. Ex quibus fit, vt adeo veritatis lux in ea resurgat, vt hac iola in arduis quaestionibus videantur posse a falso verum discernere, qui Thomam habent familiarem. Pluraque alia scripsit, maiori quidem subtilitate, qua veritas limatur, sed minus utilia.

51 Ex quibus statuendum est cum Mercato *d. 2. argument.* nutritionem quoad omnes sui partes absolute necessariam esse, eiusque continuationem, nisi paucissimo interposito tempore. Nam cum calor is sit, vt vbiq; existat, semper ageret deficiente alimento in proprium pabulum, & subiectum, necessariò ager potius dissipando nutritum, quam nutriendo, sicque indigere materia, ne in propriam agat, & actione, ne corpus contabescat. Sicque concludendum cum Fernelio *de abdit. morb. caus. lib. 1. cap. 14. prop. finem,* ac Vizan. *text. 9.* quod perpetuam, siue immoderatam seruantes inedia, illa tandem perimuntur. Quod Hippocrates *lib. de carnib. num. 21.* scribit in homine fieri septimo die, nec famem ulterius naturaliter protrahi posse, sed inedia, quæ septimum diem inceserit, esse lethalem, addens, quod licet aliqui terminum huiusmodi excefferint, mox tamen inde moriuntur, eo quod non possunt etiam volentes cibis subueniri, quia venter non amplius suscipit. Ieiunium enim intestinum in his diebus concreuit, moriunturque etiam illi. Cuius sententiæ subscribit Macrob. *de somn. Scipion. lib. 1. cap. 6.* ac repetunt Turrebl. *in epit. delict. lib. 2. cap. 21. num. 2.* & Zach. *d. quest. 7. num. 2.* Plinius verò *hist. nat. l. 1. cap. ult.* homini non vtrique septimo die lethalem esse inedia, sed plerumque ad vndecimum diem durasse, refert.

52 Et quamuis à Liceto, atque aliis plura recenseantur exempla nonnullorum, qui diutius sine alimento vixisse supponantur, de quibus nos *tom. 4.* Nihilominus distinguendo cum Zachia *d. quest. 7. num. 58. & seq. Turrebl. d. cap. 21. num. 9.* & Sannert. *d. cap. 2.* certum est tam in Sacris Scripturis, quam ab Ecclesia, & Apostolica Sede in ijs, qui vitæ sanctimonia excelluerunt, supernaturale, ac miraculosum iudicatum fuisse ieiunium vltra terminum naturalem septem, aut nouem, vel ad summum vndecim dierum toleratum, vt patet in exemplis relatis in Sacris Scripturis.

Primò tale fuit ieiunium Moyfis, qui fuit in monte Sinai cum Domino quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & non comedit, nec bibit. Primò scilicet cum Dominus dedit illi tabulas lapideas, ac legem, & mandata, quæ scripserat *Exod. 24. ibi, Ingressusque Moyses medium nebulae, ascendit in Montem, & fuit ibi 40. diebus, & 40. noctibus.* Deinde verò, cum prioribus tabulis ad radicem Montis contractis, iussu Domini iterum ascendit in montem, inque duabus alijs tabulis scripsit verba foederis decem *Exod. 34. ibi: fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies, & quadraginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit.* Et *Deut. 9. v. 6. Et perseueravit in Monte 40. diebus & 40. noctibus panem non comedens, & aquam non bibens, & v. 18. Et procidi ante Dominum sicut prius 40. diebus, & noctibus, panem non comedens, & aquam non bibens.* Vbi ab Expositoribus communiter panis pro omni genere ciborum, aqua pro omni genere potus accipitur, teste Zachia *d. q. 7. n. 1.*

Totidem etiam diebus ieiunasse Eliam pergentem ad Montem Dei Oreb legitur *3. Reg. cap. 19. Qui, cum surrexisset, comedit, & bibit, & ambulabit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vsque ad Montem Dei Oreb.*

Taleque profectò ieiunium Christi Domini, de quo *Matth. cap. 4. Et cum ieiunasset 40. diebus, & 40. noctibus, postea esuriit,* ac *Luc. cap. 4. Et agebatur à Spiritu in desertum diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo, & nihil manducavit in diebus illis, & consumatis illis esuriit.*

De D. Ioanne Baptista habetur *Matth. cap. 11. v. 18. Venit enim Ioannes neque manducans, neque bibens.*

De Anna filia Phanuel Prophetissa *Luc. 2. v. 36. quod non discedebat de Templo ieiunys, & obsecrationibus seruans nocte, & die.*

Miraculosum insuper, ac supernaturale ieiunium à Sanctis Patribus, & Ecclesiasticis scriptoribus commemoratur, imò ab Ecclesia receptum, & approbatum legitur in pluribus Anachoretis, alijsque sanctitate, ac pietate conspicuis, qui sola Sanctissimi Eucharistiae Sacramenti sumptione, diuinorumque contemplatione absque alio corporali alimento diuturnam abstinentiam vita incolunt seruauerunt, vt ex Baptista Fulgosi, *lib. 1. cap. ult. tradit Turrebl. d. cap. 9. n. 10.*

Mariam Magdalenam annos triginta, nulli hominum vitam, nulli cognitam, vixisse in deserto non humano cibo, sed assiduis fomentis assidue sustentatam, obituque sui die imminente Sacram Communionem de manu Maximi Episcopi accepisse, referunt Marul. *lib. 1. cap. 9. Sabel. lib. 2. cap. 2. Sur. in eius vita die 22. Iulij,* ac Turrebl. *d. cap. 21. n. 9. ac 10.*

Cum Maria Aegyptiaca Alexandria Hierosolymam venisset, vique inuisibili ab ingressu Templi inhibita fuisset, in penitentiam pristinae turpitudinis, transmissa Iordane, reliquum vitæ in deserto consumpsit, totumque corpus assiduitate orationum sollicitavit, nuditate deuenustavit, laboribus fatigavit, oppressit inopia, ac ieiunijs extenuavit, & tandem cum per decem, ac septem annos in perpetuo ieiunio fuisset, suscepto Zofima ministrante Eucharistiae Sacramento, migravit ad Dominum, sicut ex Sophronio, & Paulo Diacono tradunt idem Marul. *d. cap. 9. Sabel. cap. 2. Turrebl. d. cap. 21. n. 9. & Sur. ad diem 2. Aprilis.*

Ioannes Rectus celeberrimus inter Aegypti anachoretas, cum primum secessisset in Thebaidis eremum, ac speluncam Oppido Lyco adiacentem, quam à quadragesimo ad nonagesimum ætatis suæ annum habitavit, tribus continuis annis sub prærupti saxi rupe stans semper oravit, nunquam resedit, nullumque corporalem cibum gustavit, sed Dominicis dumtaxat diebus Sacrae Eucharistiae Sacramentum ad animæ suæ salutem à Sacerdote ministrante sumpsit, quod subsidium ineffabili iucunditate mentem perfundens tantam ei corpori firmitatem afferebat, vt vitam toto triennio diuinitus sustentauerit, sicut ex Sozomeno *lib. 6. cap. 29. & Nicephoro lib. 15. cap. 35. tradunt Marul. & Iacob. Cauac. in Illustr. Anachor. elogijs in vita eiusdem Ioannis.*

Sancto Liberali Altiniensi Episcopo, cuius ossa Tarvisi coluntur, cælesti gratia concessum fuit, vt dominico quoque die spiritali alimonia Corporis, & Sanguinis, ac sine

- sine vilo alio cibo reliquum vitæ tempus transigeret, vt referunt Petr. de Natal. lib. 4. *Catal. Sanct. cap. 93.* Marul. lib. 4. cap. 1. & 12. & Andr. Ebor. *exemplor. memorab. tom. 2. rubr. de corpor. castigat. de Sancto Liberali.*
- 63 Ludouicus Pius Imperator in supremo, ex quo decessit morbo, totos quadragesimæ dies ieiunus transegit, Eucharistiam solam quotidie sumens, vt testatur Ludouic. Bosius, tom. 2. lib. 15. de not. cap. 2.
- 64 In annalibus Gallia editum est, in agro Tullensi iuxta villam Comerciicum anno salutis 1322. puellam annorum duodecim, post Sacram Communionem, quam de manu Sacerdotis recipit, miraculosè absque omni prorsus victus desiderio, integrum biennium compleuisse, nullumque prorsus corporale alimentum percepisse, & post id tempus ad consuetam viuendi normam rediisse, ceu narrat Vincent. Belluac. lib. 24. cap. 79. Turrebl. d. cap. 2. i. num. 10. & Ab. Vrsperg. in *chron. ann. 803.*
- 65 Sanctum Euuelpum Abbatem octuagenarium quadragesima dies vixisse, nullo alio cibo, ac potu sumpto, præter aquam solam, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & tamen veluti benè saturatum non reliquisse fratribus verbum Dei prædicare, narrat Surius in eius vita tom. 6.
- 66 Seuerus Abbas natione Syrus dominico quoque die mane Sacram Communionem, vesperi panem vnicum fumebat, reliquis autem diebus cibo pariter, ac potu vacuus perdurabat, Marul. lib. 4. Andr. Ebor. *exempl. memorab. tom. 2. rubr. cit. de Seuero Abbate.*
- 67 In Thiberiadis monasterio Euphrasiam virginem, vitæ ac virtutum splendore conspicuam, nedum biduo, triduoque, sed tota interdum hebdomada inedia absque vilo corporali alimento protraxit, spiritualibus cibis animam reficiendo, tradunt Marul. d. lib. 4. & Andr. Ebor. *ubi supra de Euphrasia.*
- 68 Mariam Deoegnen ex oppido Niuellæ, Leodiensis diocesis ortam, à festo Exaltationis S. Crucis vsque ad Pascha ieiunium cum sola panis, & aquæ refectioe per annos tres obseruasse, eandemque diuinorum Contemplatione nonnumquam per trigintaquinque dies absque cibo perseverasse, præter cœlesti Viaticum Corporis Christi, memorant Marul. lib. 4. Ebor. *ead. rubr.*
- 69 Maria Ognaciensis, etsi in sua infirmitate nihil penitus edere, imò nec panis odorem ferre posset, sapè tamen, & facillè Sanctissimam Eucharistiam fumebat, qua illicò in infirmitate subleuata recreabatur, & corporis vires confirmabantur ex Ioan. de Vitriac. in *hisor. occid. cap. 38.* & Surius in eius vita ad diem 23. Iunij.
- 70 Catharinæ Senensis virginis sanctissimæ tanta fuit abstinentia, vt nonnullas quadragesimas nihil comedens, sed solam Eucharistiam sumens traduxerit, sicut in eius canonizatione declarauit Pius Secundus tom. 1. Bullar. *const. 6. §. ibi: Summa huius Virginis abstinentia fuit, & admirabilis vitæ austeritas. Nam cum vini, & carniū vsus prorsus abiiecisset, nec pulmentarijs vllis vteretur, ad extremum eò deducta est, vt nec legumina ederet, nec pane vteretur, nisi cœlesti, quem verus christianus in Sacramento sumit altaris. Inuenta est aliquando à die Cinerum vsque ad Ascensionem Domini ieiunium perduxisse sola Eucharistia Communionem contenta. Per annos circiter octo minimo herbarum succo, & Communionem Sacra sustentata est. Ad cibum, quasi ad supplicium pergebat, ad Communionem Altaris, quasi ad cœlestes nuptias inuitata esset, summa cum alacritate proficiscebatur. Quod etiam tradit Sur. die 29. Aprilis, & Turrebl. d. cap. 21. num. 9.*
- 70 Palumbam Interamensem annos natam 20. sola Sacra Eucharistiæ sumptione absque alio cibo septem annis vixisse, idque Innocentium Octauum Pontificem exquisita diligentia inspexisse, testatur Ebor. d. tom. 2. *mirac. rubr. de his, qui sine cibo vixer. §. his quoque.*
- 71 Et virginem quamdam Felicem ex Oppido Barbarani Romæ sanctissimè vixisse, & quinque totas quadragesimas sola Eucharistia absque vilo corporali alimento transegisse, scripsit Bonsignor. Cacciaguer. & Bos. tom. 2. lib. 18. cap. 2.
- 73 Perenne, ac prodigiosum serui Dei Nicolai de Flue, Eremitæ Heluetici ieiunium per annos 19. cum dimidio so-
- la Eucharistiæ sumptione protractum sine vilo corporali alimento, & absque vlla Sanctitatis iactura, viriumque diminutione communiter æstimatum fuisse miraculosum, tradunt præ ceteris Baptista Fulgos. lib. 1. cap. 6. *de mirac. rubr. de his, qui diu sine cibo vix.* Ebor. *exemplor. memorab. tom. 2. §. fin. Canil. in libel. de eius vita n. 14.*
- Plura autem euincere possunt, ieiunium Seruorum Dei fuisse supernaturale. Primum quia sola Eucharistiæ sumptione refecti nec esuriebant, nec sitiebant, sed futuri ambrosia corporis Christi, passionisque dominicæ meditatione confortati, communis vitæ nutrimento nullatenus indigebant, vt legitur in allatis, alijsque exemplis.
- Deinde quia licet cibi, potusue nihil sumerent, viribus tamen corporis nullatenus deficientibus constabant, eundo, redeundo, itinera sat longa perficiendo, solita pietatis, pœnitentiæ, & austeritatis exercitia numquam intermittendo, mente alacri, vultuque sereno, prospera semper, & iucunda valetudine, quemadmodum etiam legitur in adductis exemplis eorum, qui sola Sanctissimæ Eucharistiæ sumptione refecti, seu vitæ sanctimonia clari, supernaturalem inedia tolerarunt.
- Tum præterea quia insolita, ac perennis Seruorum Dei inedia comprobata fuit pluribus experimentis, custodijs, Sanctissimæ, ac Religiosissimæ vitæ indefinenter acta, ac plurimarum virtutum heroicitate, quas ieiunio apposite coniunxerunt.
- Primo scilicet, vt virtutibus ipsis solidum pararent fundamentum iuxta monitum D. Hieronymi *epist. ad Demetr.* Ieiunium quippè in Paradiso institutum esse, vnguentum, spirituale alimentum animæ, & animarum tranquillitatem arma ministrare contra diabolum, tradit Chrysostomus in *homil. super Gen. & ad popul. Antiochen.*
- Secundo, vt cor nudum ab omni vitiorum labe custodirent. Nam, vt D. Augustin. in *serm. de ieiun.* ait, ieiunium purgat mentem, subleuat sensum, carnem spiritui subijcit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit. D. Ambrosius de *Elia, & ieiunio*, ieiunium, ait, mors est culpæ, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum castitatis, & D. Bernard. *serm. 181.* Bonum & salutare ieiunium, quo redimuntur aeterna supplicia, dum remittuntur peccata. Non solum autem ablatio est peccatorum, sed etiam extirpatio vitiorum, non solum obtinet veniam, sed meretur gratiam, non solum delet peccata, quæ commisimus, sed etiam repellit futura, quæ committere poteramus, ac Petrus de Rau in quodam sermone, ieiunium, inquit, est arx Dei, Christi castrum, murus Spiritus Sancti, vexillum fidei, castitatis signum, Sanctitatis trophæum.
- Tertio, vt orationem, in qua assidui erant, ieiunio roborarent, ac sanctificarent. Nam Angelus Tobia 9. & 12. dixit: *Bona est oratio cum ieiunio.* Ex quo Bernardus d. *serm. 38.* infert, ieiunium orationem, deuotionem, & fiduciam donat, oratio virtutem imperat ieiunandi, & ieiunium meretur gratiam orandi. Ieiunium orationem roborat, oratio sanctificat, &c. Ac Tertullianus de *pœnit. c. 9.* ieiunium orationis cibum esse, ac preces alere.
- Quarto, vt Christum imitarentur iuxta monitum S. Maximi *homil. in Litan.* dicentis: Deus ipse misericors, ieiunus, & sanctus est, atque idèd qui vult proximus Deo esse, debet imitari hoc esse, quod Deus est, Deumque quærere, monente D. Bernardo *serm. 5. in fest. omn. Sanct.* in ieiunio, fletu, & planctu quærendum esse Dominum, ac Paradisum consequi, vitamque æternam possidere iuxta illud Basilij in *hexamer.* Paradisi vita est ieiunij imago; Chrysostomi de *ieiun. serm. 1.* ieiunium immortalitatem conciliat, Deique sententiam reuocat. Quia, vt ait Gregorius in *homil.* à Paradisi gaudijs per cibum cecidimus, ad hæc in quantum possumus per abstinentiam resurgamus, ac Bernardi d. *serm. 38.* scriptum inquentis: in diebus ieiuniorum vestrorum voluntates vestræ inueniuntur.
- His accedit profunda Seruorum Dei humilitas, qui plerumque interrogati de causis suæ abstinentiæ, pauca loquuntur, & naturæ, non miraculo tribuunt. Nam, vt ait Augustinus *serm. de ieiunio:* Ieiunium verbositatem non amat, superbiam spernit, humilitatem commendat, præstat homini seipsum intelligere, quod est infirmum, & fra-

fragile. Et rationem reddit *epist. 176.* quia ieiunium est humilitatis signum. Quapropter Hieronymus *epist. ad Celant.* monet, nil prociēse corpus abſtinentia tenuati, ſi animus intumeſcit ſuperbia.

82 Præterea Altiffimus quamplurimis miraculis, ac ſignis ſolet Seruorum Dei ieiunium ſanctificare, maximè verò dono ſcientiæ infuſæ, quia licet plures ſint homines rudes, ac literarum ſerè imperiti, nihilominus de rebus diuinis, præcipuè de Sanctiffimo Euchariftiæ Sacramento diſſerunt. Ieiunium enim purgat mentem, ſubleuat ſenſum, carnem ſpiritu ſubiicit, & vt dixit Chryſoſtomus *d. homil. 1. in Genef. & de ieiun. ſer. 9.* ſenſus internos & externos acuit, atque intellectum ſerenat, conſumptis omnibus humoribus, caput & cerebrum obrudentibus, ac Cyprian. *ſerm. de ieiun.* animum præparat ad diuinas illuſtrationes, aliaque Sancti Spiritus chariſmata. Quod ponderatum fuit in Canonizatione S. Catharinæ Senenſis *cit. conſtit. 6. Pij II. §. 11.* ibi: *Doctrina eius infuſa, non acquiſita fuit.*

83 Item quia Deus ſæpè ſpiritu prophetico illuminat hos ſuos Seruos, cum pluribus futura prædicant, quibus fides euentus non deficit. Quod etiam in eadem canonizatione S. Catharinæ Senenſis vnà cum ſingulari eius abſtinentia ponderatum fuit *d. §. 11.* ibi: *fuit enim in ea ſpiritus prophetia, & multa prædixit antequam fierent, & occultiffima reuelauit.*

84 Ex quibus, atque alijs heroicis operibus omni ex parte ſanctificatum dici poterit ſupernaturale, ac miraculoſum ieiunium Seruorum Dei, cum adimpleuerint omnia, quæ pro ſanctificatione ieiunij præſcribuntur à S. Petro Chryſologo *ſerm. 42. de ieiun.* dicente: Ieiunium lucet innocentia, radiat caſtitate, fulget actu, pingitur moribus, in ceſtu micat, ſanctitatis toto magnificatur ornatu. A Diuo Maximo *homil. 1. in ieiun.* Quid eſt aliud ſanctificare ieiunium, niſi ieiunij cauſa ſancta velle; iuſta facere, iniqua vitare? Sanctificat ille ieiunium, cuius cor adulatione potentum, amicorum, parentumque gratia, clientum etiam parua, magnaue munuſcula à recti tramite non auertunt. Sanctificat ieiunium ſuum, cuius iuſtitia pretio non vileſcit. Sanctificat ille ieiunium, qui flammam ſeuientis iracundiæ manuſuetæ mentis placabilitate reſtinguit. Sanctificat ieiunium, qui laſciuientes oculos turpi ab aſpectu habentis caſtitate auertit. Sanctificat ieiunium, qui comitiorum iacula ſento patientiæ repercuffa diſpergit. Sanctificat ieiunium, qui litigantium tumultus paciſci ſanctitate ſermonis, & linguæ prudentioris arte compeſcit. Sanctificat ieiunium, qui conſurgentes in ſemetipſo variarum cogitationum ſpinas, euangelico ſulcante vomere, velut quidam pectoris ſui arator, excidit. Sanctificat ieiunium, qui inopias egenorum pro quantitate ſubſtantiæ ſuæ miſerantis manus humanitate ſolatur. Apprimè ſanctificat ille ieiunium, qui per omnia præcepta diuinæ legis intentus, diabolica à corde ſuo reſpuit tentamenta. Et D. Gregorio *homil. 6. in Euang.* Ieiunium ſanctificare eſt adiunctis bonis alijs dignam Deo abſtinentiam carnis oſtendere.

85 Hæc verò aliaque huiusmodi, licet admittantur, ſequentia tamen in hac re animaduertenda moneo. In admirandis operibus duo potiſſimum conſideranda monuit D. Thomas, an ſcilicet ſint miracula, hoc eſt naturali cauſa proſus deſtituta, & an verè facta fuerint. Horum prius in hoc caſu citra omnem controuerſiam affirmarem. Hominem quippè alimento egere, & ad natium calorem conſeruandum, & ad reſarciendas ab hoc ſibi illatas clades, omnes conſentiunt, ac proinde alimento deſtitutum animal, neceſſariò interire affirmant, & hoc idem frequentibus in dies euincitur experimentis, vt ideò inane ducam Liceti ſententiæ inharere, qui ferias altrici animæ aſſignare non contentus, eaſdem non ad dies, vel meſes, ſed ad olympiades protendit. In his enim rationem quarere, & dimittere ſenſum eſt infirmitas intellectus, iuxta Philoſophi monitum. Non diſſiteor equidem per plurimos dies, & fortè meſes hominum pleroſque ſine alimento extrinſecus ſumpto, viuere poſſe, vt hinc nihil extra hominum opus in ieiunio quadrageſimali Chriſtum Dominum egiſſe, referat D. Auguſtinus, & conſiderata plurima piruita, eaque viſcida, & lenta, quæ nedom ſexus, ſed proprijetiam temperamenti ratione

pleræque mulieres abundabant, eas diutius ſine alimento extrinſecus accepto, ſolis naturæ viribus vixiſſe à Paulo III. conſultus ſummus philoſophus Simon Pottius reſponderit, idemque affirmauerint celeberrimi eius aui philoſophi, ac medici, quorum ſententias eleganter congeſſit Thuanus, & allegatis Thelephij, ac ſemperuiui inter plantas, ac glirum, ac ſerpentum inter animalia exemplis, nouiſſimè tradidit non nemo.

Alterum verò, an ſcilicet vicennalis, vel longior hæc à quibuslibet cibis abſtinentia, vera fuerit, affirmare non audeam, ſaltem ad effectum canonizationis. Qua enim ratione vniuerſa Eccleſia credenda proponere poteſt, veluti euidenter ſcita, cum eius tantum euidens notitia habeatur, quod aliter non contingit ſe haberi, & hi abſtinentes cibum ab ijs, qui illum in dies mittebant, vel etiam ab eremitis vicinis, cum quibus ſermones fortè quotidie habebant, facillimè conſequi potuerint, vel etiam ſolis herbarum radicibus contenti, eaſque conquiſitas in futuram hyemem potuerint comedere? Poterant nutriri è cœli rore; nam ex rore manna fit, qua populus hebræus nutritus eſt in deſerto. Et tunc etiam nutriri homines manna perſpicuum eſt.

Plurimi ſanè abſtinentiam hanc affirmantes, proponuntur hiſtorici, recensentur præterea adhibita cuſtodia per aliquot meſes, ne cibaria Seruis Dei deferrentur, & quod non leuis momenti eſt, referentibus eorum Confeſſarijs, alijs viris integerrimis, afferuntur teſtimonia. Non ea tamen profanorum hiſtoricorum eſt auctoritas, quod ſolum eorum teſtimonio in declarandis miraculis contenta debeat eſſe Eccleſia. Nam & mathematicum ſuaſionibus vtentem approbare, & ab oratore demonſtrationes exigere ſimile vitium dicebat Philoſophus. Verum eſt vt in hac materia vigeat omnium ore tritum illud Iuriſconſulti axioma, quod hiſtoricorum libris fides eſt adhibenda, congrua tamen probatione. Vt enim hiſtoricorum teſtimonio miracula cenſeantur probata, duo potiſſimum requiri monebat Petrus Galatinus, vir clariffimus, patris maior Honuphrij Mongionis, patris Sanctipetrinatis, mei Comprovincialis, mihi que ex animo amici, verè que beneuoli omni litterarum genere perpolitum, omni que virtutum genere decoratum, in libro, cui titulus *de arcanis catholica fidei*, quod ſcilicet moraliter, vt aiunt, impoſſibile ſit narrantium multitudinem alio quam facti cogniti impulſu in eam narrationem conſenſiſſe. Et quod hi præterea de re, quæ poſſet ſenſibus percipi, diſſerant, eamque ſenſibus proprijs ſe percepiſſe teſtentur. His conditionibus tertiam addebat, quando de re ſuperioribus ſæculis facta ſit ſermo, quod ſcilicet nullus ſubſequentium temporum decurſu inter hiſtoricos de ea narratione rationabilis emerſerit diſſenſus. Quæ ſingula ſanè in his caſibus obſeruari debent, dum ab ijs abſtinentibus, vel ſaltem eorum Confeſſariorum narratione ortum facile potuerit ducere hiſtoricorum tunc temporis viuentium, quotquot hi fuerint, conſenſus, proprijs oculis eorum nullus abſtinentiam illam cognouerit, minùſue noſſe potuerit, nec fortè deſuerint, qui tunc etiam illam negarent.

Minùſ fidei aſſerto miraculo conciliant adhibita cuſtodia, cum omnia loca, per quæ pateret aditus ad hos abſtinentes, ac omni tempore eis inſediſſe, concludenter probandum eſſet, quam formam in probanda negatiua, veluti neceſſariam nobis cum Iuſtiniano præſcripſerunt Doctores, plena manu congeſti ab Herculoſo alias à me producto.

Et licet negari non poſſit, quin hi Serui Dei dederint admirandum heroicæ temperantiæ ſpecimen, cum ex ingnigni eorum abſtinentia adeò magna, & vehemens increbuerit fama, vt adhibita fuerint cuſtodia per multum tempus, vt obſeruetur, an cibaria ipsis deferrentur, plurimorum aſſertione comprobata, atque ex dictis multorum teſtium deponentium de publica voce, & fama, deque auditu à maioribus, ac plurimorum hiſtoricorum, qui ſerè omnes affirmant longiſſimam abſtinentiam Seruorum Dei.

Nihilominus quia agitur de miraculo tam ingenti, deque re adeò admirabili, non eſt proponenda Eccleſiæ vniuerſali huiusmodi abſtinentia, niſi euidenter illa conſtet, & talis euidentia moraliter probari nequit, cum teſtes vix noctu, diuque vigiles, inſomnes, & cum Seruis

uis Dei assidue toto abstinentiæ tempore commorari poterint.

91. Nec minus releuantur custodiae adhibita, si non probaretur custodisse omnia loca, per quæ ad ipsos patere poterat aditus, ac semper vigilantes fuisse.

92. Neque, ut dixi, historicorum tanti facienda est auctoritas, ut eorum testimonium sufficiat Ecclesiæ Dei in declarandis miraculis; præcipue si nemo ipsorum referat de visu, & testimonia Confessorum sint singularia, & non iurata.

His accedit, quod possit etiam dæmon inhibere vim caloris naturalis, ita ut viuens sine vlla cibi assumptione possit ad longum tempus vitam prorogare, siue temperato interno calore, procurato effluxu spirituum, aut applicatione frigidorum, siue humoribus viscidis, qui in caloris pabulum cedere possint ex toto corpore collectis. Quo posteriori modo pleraque bruta vitam sine cibo vilo ad longum tempus transigunt, ut docet Aristoteles 8. *hisp. cap. 14. & 17. & 4. de part. cap. 5. & Agricol. lib. de animantib. sub terra à cap. 13.* Nec aliter de quibusdam hominibus, quos longam inedia naturaliter tolerasse legimus, philosophati sunt Portius *libello de puella Germanica cap. 6. Mercurialis lib. 6. var. cap. 12. Medina 2. paren. cap. 7. Langius lib. 2. epist. 28.* alijque multi. Non raro tamen dæmon idem præstat, immissa insensibiliter per modica aliqua, ac tenui, sed maximæ efficacitatis substantia, ut legere est apud S. Prosperum *in dimidio temporis cap. 6.* Et idem censuerim de longa illa inedia hominis, quem à se visum ad mare rubrum, testatur Cleombrotus apud Plutarchum *lib. de cessat. orac. num. 16.* Magum enim fuisse, & cum dæmonibus familiariter agentem, docet diuinitio futurorum, qua in specie pollebat semel in anno, & odor suauissimus, qui ex loquentis ore diffusus, vicina loca complebat, & alia narrationis illius adiuncta, quæ apud Plutarchum legere licet. Vitam ergo planus ille menstrua tantum amari cuiusdam fructus è quadam modica herba lecti sumptione tolerabat. Proindeque necesse est, fructum illum fuisse efficacissimam aliquam substantiam naturalem, vel ex parte artificiosam, à dæmone subministratam. Qua etiam ratione multas hypocritarum per longam inedia sanctitatis gloriam aucupantium strophas, plerumque deprehensas esse, certum est, & propositis exemplis declarant Iouianus Pontanus *lib. 2. de serm. cap. 16. & Petr. Gregor. lib. 35. syntax. cap. 10. & nos d. tom. 4.*

93. Quare, attenda huiusmodi magnitudine miraculi, cenfeo, differendam esse eius approbationem, donec videatur, an reliquæ virtutes in his Seruis Dei fuerint in gradu heroico, & miraculorum gratia claruerint. Tunc enim coadiuuari ex illis probationes huius tam insignis abstinentiæ miraculi. Argumentum enim in hoc casu sumendum videretur à Sanctitate, scilicet est Sanctus, ergo miraculosè abstinit, non autem è contra; Abstinit, ergo est Sanctus.

CONSULTATIO XCII.

IN aliquibus Prouincijs Regni Neapolitani viget perpetua consuetudo, quod hæredes defunctorum Baronum soluant Episcopis, intra quorum dioceses habent Baronias, quaedam Regalias, etiam si extra dioceses moriantur, nempe lectum, equum, pileum, ensen, annulum, calcaria, de qua consuetudine Lauor. *tom. 1. var. lucubr. tit. 2. cap. 3. num. 204. Barbof. de offic. & potest. Episc. par. 3. alleg. 86. sub n. 32.* Quæritur modò,

An Baro, seu Princeps, qui habet nouas, & diuersas Baronias in diuersis diocesis, siue Principatui accessorias, siue non, pro quibus Barones fuerunt soliti soluere Regalias, teneatur pro dictis Baronij, Episcopis, in quorum diocesis illas habet, Regalias soluere?

94. **E**T Affirmatiuè respondendum cenfeo. Tum ex consuetudine. Tum ex iure ipso Regalarum. Atque ita decisum fuisse semel, ac iterum à S. Congregatione super Episcopis, testantur Lauorius, & Barbofa locis allegatis, ac Nicol. *in flosc. v. Canonica portio num. 5.* per hæc

verba. *Declarauit alias sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio, quod quando Barones, & alie similes persone moriuntur extra diocesim, vbi habent feudum, & baroniam, Regalia nihilominus dari debeant Episcopo, in cuius diocesi situm est feudum, licet Baro haberet domicilium alibi, nisi de consuetudine alicubi seruetur contrarium, ut in Licienfi 26. Iulij 1599. 17. Ianuarij 1600. 17. Martij 1606. 29. Aprilis, & 23. Septembris 1624. in Neritonensi.* Ratio autem est, quia istæ Regaliæ non dantur ratione sepulturæ, sed Baroniam, neque deferuntur post funus, sed pro funeralibus certa portio exigitur ratione subiectionis.

Neque obstat, quod noua Baronia censetur iam acquisita priori, vel Principatui annexa, & proinde transire cum ipsis. Responderetur enim, quod huiusmodi Baronia, tamquam subiectæ proprijs diocesis, ex consuetudine prouinciæ sequuntur earum Episcopos, ita ut Baro secum ipsas non deferat, quando transit de vna ad aliam Baroniam, neque posterior censetur acquisita priori secundum terminos huius consuetudinis, atque adeo non possunt transferri ad alias. Ea autem, quæ Episcopo debentur à Baronia ratione subiectionis, sequuntur eius Baronem de vna ad aliam Baroniam, & ita interpretationem accipit dominium, ac possessio quoad huiusmodi Regalias, quæ non debentur à Barone, sed à Baronia, non ratione funæris, sed subiectionis. Ita quoque Regaliæ, hoc est ius Regis, quæ enumerantur à Friderico *in cap. vna que sint Regul. lib. 2. feud. tit. 56.* debentur Principi ratione dominij, & potestatis à populo in eum translata. Quod firmat Pomponius *in l. 2. §. post deinde. de orig. iur. lib. 2. pand. tit. 2.* Hinc Budæus in pandectas testatur, quod anno 1157. Ludouicus, qui Pius cognomento dictatus est, hoc ius Regaliarum Antistiti Aureliensi concessit, quatenus ad suppellectilem elegantiore, & instrumentum fundorum Episcopatum adiunget. Vnde non immerito existimandum est, hoc idem à pijs Principibus in hac prouincia factum esse, ut ex huius generis beneficio Episcoporum decori atque honestati consulatur. Cumque simus in materia capaci dispositionis humanæ, potest ex hac continuata obseruantia induci ius, *l. de quibus, ff. de legib. & l. nulli, ff. quod cuiusque vniuers. & l. obseruare, §. 5. ff. de offic. Proconsul.* Cum igitur auctoritate, veritate, consuetudine id defendatur, ac etiam ratione quadam, ideò seruandum est.

CONSULTATIO XCIII.

Decognitione spirituali iuxta decretum S. Concilij Tridentini sess. 24. de reform. matrim. vbi multa, quæ sui esse possunt, & obuia omnibus non sunt.

DE hac materia pertractatur 3. *quest. 1. & toto tit. ac in 6. de cognat. spirit.* In citato autem decreto Tridentino statuitur, quod vnus tantum, vel ad summum vnus, & vna baptizatum de sacro fonte suscipere possint. Huc spectare videtur, quod dicitur in catechismo Romano *de Sacram. bapr. disciplinæ nempe, atque institutionis ordo à multitudine magistrorum perturbari.* Videnda est Constitutio B. Pij V. vbi per regulam declarauit, cognationem spiritualement contractam ante Concilium, & matrimonium contractum, vel contrahendum post Concilium.

Qui igitur contraxit matrimonium ante Concilium indigebat dispensatione. Quia matrimonium iam contractum, & consummatum tempore prohibito, efficit inhabiles contrahentes, quia prohibitum. Et sic licet nunc sublatis gradibus à Concilio, cesserit impedimentum affinitatis, non tamen cessat impedimentum incestus *Glos. in cap. non debet, de consangu. & affin.* Vnde valet matrimonium inter filiam suscipientis, & baptizatum absque dispensatione contractum, etiam post publicationem Concilij, & Gregorius XIII. dubitantibus respondit, non esse reuocata hæc per regulam Pij V. cum sit magis declaratoria, quam regula. Er eum Concilium Leodiense Prouinciale duos viros, vel duas mulieres in patrinos admisset, idem Gregorius non approbavit. Cumque Tridentinum loquatur alternatiuè, siue vir, siue mulier, permittit virum simul cum muliere, sed non duos viros, vel duas mulieres.

- Is verò; qui procuratorio nomine suscepit de Sacro fonte puellam, cum inde nulla sit contracta spiritualis cognatio iuxta Canonistarum & Theologorum communem sententiam, non impeditur, quo minus eam possit in uxorem ducere. Et aduertendum vnum, itemque alterum, qui sint procuratores mulieris baptizatum à Sacro fonte posse suscipere, sed non duo viri, neque duo mulieres, vt dictum est, vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, & mulier loco viri. Præmonitiones autem, quæ pertinent ad illos, qui per procuratorem, syndicum, aut nuncium aliquos in Sacro fonte baptismi suscipere faciunt, Gregorius XIII. respondit, omittendas esse, & consuetudinem, quæ in huiusmodi susceptionibus seruatur, relinquendam esse in eo statu, quo reperitur.
- 4 In secunda parte decreti Concilij declarantur gradus affinitatis in cognatione spirituali, ceteris impedimentis sublaris. Mulier mortuo marito duos peperit filios, qui cum in magno discrimine vitæ essent, in propria domo à quodam Curato, emissis catechismi solemnitatibus, baptizati fuerunt, nullo eos de Sacro fonte leuante; postea verò ad Ecclesiam transportati rursus solemniter baptizati fuerunt, & quidam eorum de Sacro fonte leuauit, dubitatum fuit, an inter matrem præfatam puerorum, & leuantem orta esset inde spiritualis cognatio, ob quam in simul matrimonium contrahere impedirentur. Congregatio censuit committendum Ordinario, qui si legitimis probationibus compererit dictos infantes prius in domo fuisse verè baptizatos, declarat nullum inter matrem infantium, & dictum maritum, adesse impedimentum cognationis spiritualis, & si pariter compererit presbyterum Curatum baptizantem, non adhibita ea diligentia, & forma, quæ in catechismo Romano expressa est, baptismum reperijisse, in eum, prout iuris erit, animaduertat.
- 5 In eodem decreto etiam agitur de officio Parochi, quale in contractu cognationis spiritualis esse debeat, & cum tractatum fuisset de corrigendo decreto decimo Concilij Mediolanensis secundi, quo illos, qui imperiti erant, nec fidei rudimenta nouerant, neque symbolum, vel ea, quæ in ipso continentur, leuare infantes de Sacro fonte Parochi prohibere poterant, censuit addendum, quando in ipso actu baptismi commodè haberi possit copia presbyterorum, his rationibus, quia compates docere tenentur infantes fidei rudimenta, vnusquisque enim est obligatus, munus, ad quod obligatur, exercere *can. vos ante omnia de consecr. d. 4.* Huius enim Sacræ tutelæ administratio non est committenda ijs, qui eam gerere aut fideliter non valeant, aut sedulo, aut accurate non quærant. Leuatio enim, si non est de necessitate sacramenti, est tamen de rationabili admodum conuenientia, sed cum baptizati nutriantur inter fideles, vbi ea, quæ pertinent ad christianam fidem, publicè, ac omnibus nota sunt, idè excusantur compates. Præsumitur enim eorum parentes hæc diligentius pueros suos docere, ac instruere, & idè huiusmodi pædagogia non indigemus, Turrecrem. *in d. can. vos ante omnia d. 4.*
- 6 Ex eodem decreto patet numerum supradictum comparatum esse præfixum. Vnde licet alij tetigerint infantem, nulla tamen cognatio spiritualis contrahitur. Et cum quidam ante confirmationem Concilij Tridentini plures compates ex vno filio, & in libro descripsisset Caium sextum in numero, qui minimè baptizatum tetigit, quoniam Tridentina Synodus plures vno, & vna baptizatum de baptismi suscipere non debere disponit, & successiuè B. Pius V. declarauit eos, qui ante confirmationem dicti Concilij cognationem spiritualem contraxerunt, dummodò non sint ex personis in decreto Concilij enunciatis, matrimonij vinculo inter se absque dispensatione Apostolica liberè, ac licitè copulari posse, dubitatum fuit, an Caius, qui nec baptizatum tetigit, & est vltra numerum à Concilio præscriptum, & fortè esset tantum descriptus in libro patris baptizati, possit absque dispensatione Apostolica matrimonium contrahere cum matre baptizati? Et censuit S. Congregatio, si post Concilium huiusmodi casus euenit, & duo tantum compates fuerant designati, illos tantum contraxisse cognationem, & si incertum, qui fuerint, omnes.
- 7 Sed quid si duo viri, & vnica mulier in paternos infantis baptizati admittantur, & vnus eorum in actu catechismi, & baptismi infantem tetigerit, alter verò astiterit sine tactu, poterit ne hic, qui non tetigit cum matre infantis matrimonium contrahere? Posse dixit S. Congregatio, cum qui non tetigit, cognationem spiritualem non contraxerit, & cum negligentia Parochi factum esset, vt tres designarentur, & in libro scriberentur de Sacro fonte foemina susceptari, nempe Titius, Titia, & Sempronius, qui omnes leuauerunt baptizatum, & tetigerunt, fuit dubitatum, an omnes cognationem spiritualem cum baptizato contraxerint, an verò tantum duo, qui priores fuerunt? S. Congregatio censuit, omnes contrahere, si non appareat qui primi sint designati, *cap. fin. de cognat. spirit.* Et licet vnus tantum, & vna suscipere debeant baptizatum, tamen si omnes susceperint, omnes contrahere. Ita Glossa ibi, quæ dicit, quod tamen peccent, ibique Probus post alios. Licet enim Concilium prohibeat plures, quam duo, tamen non annullat actum; ex quibus sequitur, vt tertius, qui tantum tetigit, & non est designatus, non contrahat, sicut is, qui est designatus, secus si esset designatus, & tetigisset.
- 8 Si autem Parochi culpa hic ordo non obseruaretur, sui Ordinarij arbitrio puniendus est. Idem in Sacramento Confirmationis, ac in illius cognatione sancitur. Et cum dubitetur, an matrimonium pueri, qui vix attingens annum nonum, puellam annorum septem in Sacramento chrisimatis tenuerat, & postea huius rei immemor, eam in matrimonium duxit, sit validum? Esse validum, opinio esse potest per auctoritatem Abb. *in cap. debitum num. 3. de baptism.* vbi ait, neminem effici posse patrem spiritualem, nisi sit constitutus in tali ætate, vt liberos procreare possit, & cum, quem in filium spiritualem suscepit plena potestate, idè 18. annis præcedat, vt hæc paternitas spiritualis exemplo adoptiuæ naturam imitetur.
- 9 At nihilominus censeo contra opinionem Abbatis, & Ancharani, nempe contractam esse cognationem spiritualem, quæ impediatur matrimonium contrahendum, & dirimat contractum, Concil. Colonien. Licet enim Canones dixerint, non adhibendos pueros, non idè dicunt, cognationem non contrahi. Et argumentum Abbatis de cognatione temporali ad Spiritualem non procedit, nisi in ætate vtriusque tam leuati, quam leuantis. Tum quia nullus canon, nullum Concilium, nullusque Doctor decidit contrarium. Tum quia, sicut ætas leuati non impedit, quando leuans esset maior 24. annis, ita neque impedit, quando leuans esset maior 14. annis. Tum quia, licet minor 14. annis, potest tamen instruere minorem se. Tum quia reperiuntur Canones, qui repellunt à susceptione in baptismi Abbates, & Monachos, *can. non licet de consecr. d. 4.* alij non repelluntur. Ergo etiam infantes, & impotentes admitti censebuntur.
- 10 Sed non idè tamen aliqua lex generalis facienda est, quæ præscribat ætatem tenentibus in baptismi, vel chrisimate. Is verò, qui in Sacramento tenuit puellam, quæ iam Sacramentum confirmationis, vel baptismi susceperat, potest eam in uxorem accipere, quia confirmatio, & baptismus non possunt iterari. In hanc rem has habeo declarationes Sacræ Congregationis Concilij.
- 11 In Tergestensi. Non obstante quacumque consuetudine, siue potius corruptela, numquam tertius patrinus est adhibendus.
- 12 In Veronensi. Duo viri possunt suscipere puerum de baptismi, vnus pro se, alter, vt procurator mulieris.
- 13 In Cremonensi. Si post publicationem Concilij duo viri fuerunt designati ad suscipiendum baptizatum, & vnus assisterit, & non tetigerit, cum tangente tantum est spiritualis cognatio contracta, quamuis ambo reperiantur pro patrinis.
- 14 In Mediolanensi. Si constiterit legitimè, quod pueri fuerint in domo baptizati, & pro alijs cæremonijs fuerint ad Ecclesiam allati, quibus pro patrinis assisterit Caius, inter ipsum, & matrem leuatorum nullum adesse cognationis spiritualis vinculum, & possunt inuicem matrimonium contrahere.
- 15 In Nouariensi. Spiritualis cognatio inter eas tantum personas, quæ in hoc decreto nominantur contrahitur. Item matrimonium inter omnes alias personas, de quibus in hoc decreto nominatim mentio facta non sit, liberè, ac sine vlla dispensatione contrahi poterit. Item ex his

his sequitur, Antonium posse Liulam in vxorem ducere, cuius pater eam de Sacro baptismatis fonte suscepit, quæ causa non impedit, nec dirimit ad præscriptum huius decreti 4 Iunii 1569.

16 In Abulensi. Congregatio Concilij censuit, mulierem, quæ affuerit tantum, & non tetigerit infantem, non contrahere cognationem spiritualem, quamvis tales mulieres ex consuetudine loci vocentur commatres, 1. Septembris 1588.

17 Sancti Marci. Dubitatum fuit in Sac. Congregatione super Episcopis, an ex quo Laura de Ferdinando adduxit ad Ecclesiam filium Fabricij ad baptizandum, & inde ad domum iterum reportauit, sit propterea orta inter eos cognatio spiritualis adeo, vt non possit contrahi inter

illos matrimonium, stante consuetudine illius loci, in quo tales mulieres asportantes filios ad Ecclesias, commatres vocantur, & à Parocho in libro baptizatorum describantur, vt tales, etiam quod dictos filios non teneant. Vnde ex hoc intrare videbatur impedimentum cognationis spiritualis? Sacra Congregatio, re mature discussa, & Clementi VIII. relata, decreuit, eisdem concedendam esse dispensationem; sed quod Episcopus declarare debeat, quod in posterum ex hoc nullum oriatur impedimentum per cap. 1. & cap. super eo de cognat. spir. ibique Glos. die 9. Nouembris 1592.

Cætera ad rem vide apud Theologos morales, & Canonistas in caus. 3. quæst. 1. & in tit. ac in lib. 6. de cognat. spirit.

Finis Septimi Tomi.

